Digitized by Google

Biblioteca Complutense
Ildefonsina.
E.93.C.2. N.2.

Digitized by Google

DER
N° 13961

Digitized by Google

Digitized by Google

0 82
(04)
Ac 8

ACTA ERUDITORUM ANNO MDCCVI publicata.

Cum S. Cæſareæ & Regiæ Polonicæ Majeſtatum Privilegiis.

LIPSIÆ.

Proſtant apud JOH. GROSSII Hæredes,
JOH. FRID. GLEDITSCH,
&
FRID. GROSCHUF.

BIBLIOTECA

Typis JOH. SAMUELIS FLEISCHERI.
A. M DCC VI.

Digitized by Google

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Januarii, Anno M DCC VI.

SUIDÆ LEXICON GRÆCE & LATINE.

Ex MSS. Codd. recenſuit, emendavit, notis illuſtravit, verſionem Latinam Porti correxit, indices auctorum & rerum adjecit, LUDOLPHUS KUSTERUS, *Humaniorum Literarum in Gymnaſio Regio Berolinenſi Profeſſor.*

Cantabrigiæ, typis Academicis, 1705. Volumina tria in fol. chartæ aug. Conſtat 27 circiter Alphab.

FRequentiori eruditorum uſu Lexicon Suidæ teri cœpit ab anno inde 1499, quo typis Mediolanenſibus primum exſcriptum fuit. Eam editionem Aldina ſecuta eſt anno 1514, ex alio, quod multæ ejus a Mediolanenſi diſcrepantiæ probant, codice MS. expreſſa. Frobenii inde ſucceſſit Baſileenſis A. 1544, nonniſi ſphalmatibus & editorum interpolationibus ab Aldina diſſidens. Eodem anno prima Suidæ Latina verſio Hieronymi Wolfii opera ſeorſim a Græco textu prodiit, quæ ab ipſo recognita emendatior lucem adſpexit paulo poſt Baſileæ A. 1581. Tandem Æmilius Portus Genevæ A. 1619 Suidæ textum Græcum, una cum nova ſua verſione, vel potius paraphraſi, luci publicæ expoſuit.

Multa in illa Porti editione, quæ ultima eſt cæterisque præſtantior, a Viris doctis deſiderata. Quod neque cum MSS. codicibus, neque cum editis omnibus textum comparaverit, multosque proinde operarum etiam typographicarum errores intactos reliquerit, vel etiam tanquam variantes lectiones annotaverit: quod item in inveſtigandis autoribus, quorum fragmenta adducit Suida,

BIBLIOTECA CENTRAL DERECHO
Digitized by Google

das, vel e quibus, non allegatis eorum laciniis, ſua depromſit, nullam adhibuerit diligentiam: imo quod ne ipſum quidem ſecum ipſo Suidam, variis locis eadem repetentem, contulerit: aliaque ejus generis, quorum exempla affatim ab ipſo clariſſimo Kuſtero in præfatione novæ hujus editionis adducuntur.

Nondum itaque eo ornatu huc usque Suidas prodierat, qui dignus eſſet ea, qua nunc fruimur, litterarum luce: quem proinde ipſi parare atque induere, Herculeo labore, ingeniique ſolertia ſumma, conatus eſt novum Germaniæ noſtræ decus, clariſſimus Kuſterus. Opus ille iſtud, arduum ſane maxime, aggreſſus eſt trium codicum inprimis MSS. Bibliothecæ Regiæ Pariſienſis fretus ſubſidio, quorum primus optimæ notæ eſt, ætatemque habet annorum D minimum: tum porro variantium Lectionum a Joanne Pearſonio olim ex codice Vaticano, & ab amicis quibusdam ex Colbertino, Voſſiano & Antwerpienſi codicibus excerptarum: & denique notarum ejusdem Pearſonii, quas integras ſuis, nomine ubique autoris addito, Vir clariſſimus, juxta cum Portianis, quibus aliquid ineſſet momenti, inſeruit: quod tamen vix numerum facere in vaſto notarum, quas ipſe adjecit, pelago, facile & primo intuitu inſpicientibus patebit.

Qua vero dexteritate iſtis ſubſidiis ſuis fuerit uſus, quo eruditionis apparatu, qua ingenii acrimonia, etiam ubi ea deſtituerent ipſum, puritatem atque nitorem Scriptori ſuo reſtituerit, difficile eſt explicare, experiri præſtat. Tria tantum, quæ inter evolvendum ſeſe nobis obtulere, afferemus exempla, ut trinum ſcilicet operis, ut ſunt humana, conſummati atque perfecti, ſpecimen hic proſtet. In voce βληχὴ iſta legimus: Βληχὴ τὰ τέκνα καὶ ἀδαμῶς τὸ τρόπῳ, Delio profecto natatore opus habentia. Expeditiſſima emendatione βληχητὰ reſtituit Vir clariſſimus, iſtamque ῥῆσιν ex Eupolidis Δήμοις explicat, ubi Hippocratis cujusdam Athenienſis filii perſtringuntur Jambis iſtis duobus:

Ἱππο-ράτης τε παῖδες ἐμβολιμοί τινες
Βληχητὰ τέκνα, καὶ ἀδαμῶς τὸ τρόπω.

Sic nempe illi leguntur apud Scholaſt. ad Ariſtoph. Nubes p. 180. In poſteriore tamen Jambo cum aliquid deeſſe vel ipſum loquatur metrum, id Viro doctiſſimo ita ſupplere viſum:

Βλη-

Βληχητὰ τέκνα κ' ἀθαμῶς τῦ νῦν τρόπυ.

Βληχητὰ autem *balantia* esse animantia nemini ignotum, quæ pecora campi vulgo appellamus : neminique obscurum amplius esse potest, ita verba Suidæ esse vertenda : *filii bardi & moribus evi minime accommodati.* Plane etiam intelligi non poterant verba in Δωδεκαδόρῳ ista : Κυλληνίων ἀνερύσαντες ἔῤῥεξαν, καὶ οἱ δωδεκάδωρα κέρα ἄλλῳ μακροτένοντι ποτὶ πλατάνιστον ἐπάξαι. Verum incidit Vir clarissimus, pro sua felicitate, in Epigramma ineditum, ex quo depromta ista, ubi duo Arcadiæ pastores Pani Cyllenio juvencam resupinam mactasse, eique duodecim palmorum, h. e. δωδεκάδωρον, cornu dedicatum platano affixisse clavo narrantur. Ejus inter alia sunt sequentia :

\- - τὸν κεραὸν δάμαλιν
Πανὶ Φιλορείτᾳ Κυλληνίῳ αὖ ἐρύσαντες
Ἔῤῥεξαν, καὶ οἱ δωδεκάδωρα κέρα
Ἄλλῳ μακροτένοντι ποτὶ πλατάνιστον ἔπαξαν.

Unde manifestum est, Suidæ verba ita esse legenda : Κυλληνίῳ αὖ ἐρύσαντες ἔῤῥεξαν, καὶ οἱ Δωδεκάδωρα κέρα ἄλλῳ μακροτένοντι ποτὶ πλατάνιστον ἔπαξαν. Cujusmodi emendationes, adeo planas, in ipsum textum statim receptas haut fuisse non immerito mireris. Sed tertium adhuc tibi debemus exemplum. In voce Παλαμήδης ultima verba ita se habent, ὑπολαμβάνω δὲ καὶ τὸν ποιήσαθ', quem locum mutilum esse animadvertit jampridem Leo Allatius, eumque ita supplendum existimavit, ὑπολαμβάνω δὲ καὶ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ποιήσαθ', ut sensus sit, bellum Trojanum carmine descriptum a Palamede fuisse : certiorem vero ducem secutus clarissimus Kusterus codicem Parisiensem, lacunam hanc ita supplevit : ὑπολαμβάνω δὲ καὶ τὸν ποιητὴν Ὅμηρον αὐτὸ τῦτο πεπονθέναι (invidiam nempe in præcedentibus Suidas memoraverat, qua Palamedem ob præclaram scientiam infectati nonnulli fuere) καὶ μηδεμίαν τῦ ἀνδρὸς μνήμην ποιήσαθ'. Nempe in causa indaganda Homerici illius de Palamede silentii, alii quoque soliciti fuere, Apollonius inprimis, quem Achillis de eo Manes interrogasse, apud Philostratum legimus.

Sed luculenta, quam toti operi Vir clarissimus præmisit, præfatio

ficco pede non erat prætereunda: in qua de Suida ſuo ejusque Lexico complura diligenter obſervavit. Suidam nullum extitiſſe, temere nimis Angelum Politianum affirmare, cum ejus non omnes tantum codices MSS. in operis hujus inſcriptione, verum & Euſtathius meminerit ad Homerum. Cujas fuerit, non conſtare: Samium eum fuiſſe, male nonnullos ex loco in voce Σαμοθρᾴκη colligere; nam verba, quæ iſthuc trahunt, veteris eſſe Scriptoris, nec ad Suidam pertinere. Vixiſſe eum, quicquid viris magnis, Grotio, Wolffio, Caveo videatur, ſeculo XI, vel XIImi initiis ſub Alexio Comneno, ſi ab ipſo ſint Pſelli loca, in hoc Lexico, quod a nemine huc usque obſervatum, in vocibus Γηώρας, Δέρτρα & Ἡγήτορες allegata: illius enim ætatis eſſe Pſellum; at potuiſſe loca illa poſt Suidæ tempora ab aliena manu inferciri, quod de primo ſaltem certum ſit, qui etiam in codice Pariſ. non inveniatur. Incertæ itaque ætatis ipſum quidem eſſe Suidam, multa tamen ejus Lexico ſequiore ævo acceſſiſſe, vel ex codice Pariſienſi optimo liquere, in quo multa loca Scriptorum recentiorum, vel plane non, vel margini adſcripta, idque manu nonnunquam recentiore, compareant. Male Gyraldum Suidam Hiſtoricum, cujus apud Strabonem, Apollonii Scholiaſten, & Stephanum Grammaticum mentio, cum Lexicographo confundere. Lexicon ex variis autoribus compilatum eſſe, in quibus tamen Scholiaſtes Pindari, Theocriti & Apollonii non adeo frequentes ſint ac Reineſius exiſtimavit Var. Lect. p. 479. Scholiaſten antiquum Ariſtophanis totum a Suida fuiſſe exſcriptum, non verſa vice, auctiora tamen habuiſſe Suidam illa ſcholia, quam nos hodie, viciſſimque ſcholia illa ex Suida atque aliis a recentioribus paſſim eſſe interpolata; id quod exemplis monſtratur. Judicium & ἀκρίβειαν in hac compilatione paſſim deſiderari: mendoſis codicibus ſæpe compilatorem eſſe ſeductum: homonymorum res uno tenore, quaſi ejusdem eſſent omnes, ſæpe referri: res eorum quoque, qui nomine ſint diverſi, quandoque miſceri: exempla ſæpe loco plane alieno adduci; quod tamen interpolatorum potius quam Suidæ ſit vitium. Quod reliquum eſt, librum multis nominibus, ob Hiſtoriam Litterariam inprimis, cujus varia capita attingat, totque veterum Scriptorum fragmenta, eſſe utiliſſimum. Cætera, quæ de variis editionibus, ſuisque ad novam hancce admi-

Digitized by Google

miniculis dixit, ſub initium hujus ἱστορίας expoſuimus. Finem facit Cantabrigienſis Academiæ laude, quæ per quadriennium nidum excludendo huic fœtui benigne ei conceſſerit. Cui nos quoque eam ob rem, tum communi Reipublicæ litterariæ, tum maxime Patriæ noſtræ nomine gratias agimus: ejusque meriti, inter cætera in gentiles noſtros collata, perennem apud nos memoriam victuram eſſe, prolixa voluntate, & ad ſimilia officia præſtanda parata, pollicemur.

HENRICI SNELLEN, MEDICINÆ DOCTORIS, Theoriæ Mechanicæ Phyſico-Medicæ Delineatio, in qua damnoſa ejus præcepta ad rationis & experientiæ lancem revocantur, ac practice emendantur.

Lugduni Batavorum apud Jordanum Luchtmans, 1705. in 8.
Conſtat 1. Alphab.

PRæſentem Theoriæ Mechanicæ Delineationem in duas diviſit partes Author Clariſſimus, in quarum prima *Baglivum*, Medicum Romanum acriter perſtrinxit, ejusque *de Fibra Motrice* a nobis in Actis anno 1703 menſe Auguſto pag. 338 commendatum *Specimen* ſub examen vocat, atque refutat: in altera infamem, uti vocat, juvenibus inquiſitionem menſtrualium muliebrium explodit, in illud fere unicum vires ſuas intendens, ut demonſtret, mechanici ratiocinii faſtum & abuſum, ubi homines ſectæ ſuæ tantum adulantes non erubeſcant omnia gratis reponere, quæ nec ipſa natura concedit, nec ars unquam demonſtrat, ſi pauciſſima, quæ admodum trivialia ſint, exceperis.

Quoad primam Partem, quæ contra Clar. Baglivum in medium profert, mittimus, ne contra morem hactenus a nobis receptum agere videamur, in quo Autoris hypotheſis Theoretico-Practica conſiſtat, breviter delineaturi. Exiſtimat igitur ſolida fluidis originem debere ſuam, illaque his undique ſtipari, imo ex iisdem conſarcinari. Particulas ſolidas materiam, portiones materiæ immerſas ventum æthereum, aut ignem, aut aquam ſubtiliſſimam vocat. Materiæ aſſignat quietem, vimque omnem & poteſtatem reſiſtendi, & pro tempore retinendi portiones ſpirituales. Portionibus adſcribit motum, omneque mo-

mentum actionis, quæ obſervatur in materia. Materiæ quantitatem molem vel maſſam nominat; qualitatem vero inquirit in molis diſpoſitione & conformatione varia, quæ præſertim exteriores & ambientes illas ſuperficies iſtius molis ſpectat, poſtmodum poros & tubulos fingit ex molis nexu, ſitu & ordine. Portionum quantitatem in collectione quadam majori & minori mobiliſſimarum particularum reperit. Qualitatem vero maximam conſiderat in materia leviſſima, aſſociata ſpirituali immerſæ portioni, quæ cum in ſua perſiſtat forma, omnibus ſuis accidentibus ſtipata, eam exinde ſpiritualis actionis directionem ad ſpeciales quosdam motus limitari & diſponi ab illa materia reſiſtente putat. Materiam inſuper ejusque portiones ſe mutuo afficere ſupponit, ita tamen, ut quædam inter hæc duo relatio ſit, nunc majoris, nunc minoris reſiſtentiæ, aut actionis. Solidam tamen materiam magis pati a fluida portione, quam hanc ab illa, nec tamen materiam immunem eſſe reſiſtentia, illius motum retardante, alterante, detorquente, ipſique ſeſe adjungente, ac una cum liquida portione ad actus varios concurrente defendit. Primam coalitionem, productionem vel generationem illius maſſæ deberi exiſtimat parti fluidæ leviſſimis ſolidis impregnatæ, hujusque conſtanti aut debili reſiſtentiæ ſuam tribuere conformationem, ex quadam minimarum ſuperficiuncularum aptitudine materiæ ad ſe invicem accedentis & adaptandæ, ita tamen, ut materia ipſa portioni ſpirituali intermixtæ ſuum debeat ornatum & culturam nobiliorem. Portiones has generaliter ſumtas dividit in tres partes, qualitate ſua diſtinctas, in aqueas ſubtiles, in ramoſas oleoſas acres, & in rigidas ſalinas. Omnes has portiones momenta ſuarum actionum limitata offerre addit, reſpectu materiæ, cui occurrunt; duas equidem priores benigniores in ſuo opere exiſtere, ultimam vero violentam eſſe & ſæpius ſibi fingere & vi parare aditum in materiam. Hasque portiones poſſe adeſſe vel abeſſe judicat pro quantitate & qualitate majori vel minori in ipſa materia, easque poſſe infinitis modis alterari ex portionibus illis variis, quæ aliunde adveniunt. In ſtatu p. n. prædominium ſuperbum & noxium noſtræ machinæ hujus illiusve portionis aut materiæ ſupponendum eſſe docet. Modo enim particulæ aquoſæ luxuriant, & omnes effectus fiunt lan-

Digitized by Google

languidi & torpidi portionum ſpiritualium, humores turgeſcunt, partium ſolidarum tonus enervatur, & momento actionis neceſſariæ deſtituitur; tum autem partes ſeroſæ ſunt exultandæ, ſeriique abundantia ſecernenda. Modo portio ſulphurea ſeu ramoſa peccat, & vel nimiam partium acrium, inflammationis auctorum, velocitatem, vel retardationem partium incraſſatarum aut in figura ſua depravatarum, vel ſeroſarum motum inteſtinum concitat, ubi modo illa eligenda ſunt remedia, quæ portionum immerſionem in ipſa materia promovent, ita ut momenta motuum & actionum in illis fluidis ac ſolidis retardentur; qualia ſunt aquea, terræ ſive graves, ſive mucaginoſæ, abſorbentes & involventes, & vena ſecanda; modo purgantia & medicamenta fluidiora, & quæ figuram partium depravatam corrigunt, ut tincturæ minerales & extracta animalium atque vegetabilium locum inveniunt. Modo particulæ ſalinæ abundant, vel una cum ramoſis, per balſamica, & ſpiritu veloci acido inſtructa alexipharmaca corrigendæ; vel una cum aqueis, per mera abſorbentia fixiora, aliquando etiam ſpiritibus ardentibus armata, oleoque ſubtili prædita emendandæ, non neglectis vomitoriis, purgantibus, diureticis & diaphoreticis; vel una cum terreſtribus, ſalino auſtero vel muriatico ſapore imbutis, per ſalia, aquoſa, ſale & oleo non deſtituta, & oleoſa ſpirituoſis juncta alteranda.

Nec defuit, in quem in altera Parte calamum ſtringat Autor. Eſt hic *Johannes Freind*, cujus in *Emmenologia* placita *in Actis noſtris anno antecedente menſe Martio pag. 174* tradidimus. Quæ controverſiæ nos non admodum morabuntur, noſtro officio nos ſatis feciſſe credentes, ſi indicaverimus, ex illorum claſſe Medicorum eſſe Autorem, qui in fermentationem fluxus menſtrui cauſam rejiciunt. Putat enim, loca, in quibus fermentum deliteſcit, eſſe glandoſa glandularum corpuſcula, cum vaſis excretoriis, utpotè quæ motui & libration partium ſpiritualium ſint aptiſſimæ; quamvis ſanguis ſuum etiam conferat munus, & ſpiritus animales, a quibus partium facultates primum imperium acquirunt, quoniam humores ad independentiam majorem horum ope deducuntur, moderamen autem ulterius acquirunt a portionibus variis, per motum extricatis & coacervatis, quæ ſuo acceſſu reliquam ma-

materiam ſtimulant, & ad fervorem, id eſt ad fortiorem ſenſibilioremque motum, cogunt; hancque ſententiam nec circulanti ſanguini, nec ſenſui communi repugnare exiſtimat, jubetque perpendere, vaſcula ſinuoſa & glandulas fermentum hoc continentes aliquo modo ab æſtu ſanguinis eſſe remotas, ejusque aggeres eſſe oppoſitos ex fibris, valvulis & muſculis ſphinctericis in glandulis, unde maximum confuſionis periculum præcaveatur. Multo minus credendum eſſe aſſerit, hoc fermentum extingui; ex eodem enim fonte novam ei ſuppetere ſupellectilem, ex quo vires exhauſtas recuperant ex morbis convaleſcentes. De novo enim reſtaurari ſanguinem, & renovari per alimenta, ut jacturæ denuo reſiſtere poſſit, eumque tempus quoddam requirere, antequam ſpiritualibus illis nobilitetur portionibus, hasque non ſimul & ſemel poſſe communicari lymphæ & partibus ſolidioribus, ſed tantum per vices, cui luxurianti motus illi debeantur. Organa excretiora ſanguinis menſtrui ſtatuit glandularum vaginalium veſicularium vaſcula excretoria in vaginam hiantia. In his enim minima eſt reſiſtentia, quoniam naturaliter pro lympha excernenda laxe tantum connivent, & dum ſanguis orgaſmo quodam a ſpirituum copioſiori influxu & acrimonia lymphæ, præſertim vaginalis tempore menſtruationis turget, hæc copioſior iis horis profluens ſanguini e glandularum cavitatibus per propria vaſa per motum inteſtinum humorum dilatata viam aperit; hujus enim momentum multo majus eſt, quam humorum copiæ. Circa tempus menſtruationis hæc Autoris eſt ſententia: Machina humana tenella ad pubeſcentiæ levioris terminos usque mollis, flexilis & aquea eſt, fibræ patentiores, magis pervii & perſpirabiles exiſtunt, quæ facillime humores, eo tempore magis ſeroſos, admittunt, & dimittunt per omnes poros, canales, tubulos, utpote minus reſiſtentes actionum etiam leviorum momentis. Lubricitas vaſorum, ſeroſorum humorum ſtatus, villorum flexilitas, ubi motui illius machinæ vegetativæ ſuccurrunt, ſimul loculos extenſos per illam vegetationem replere coguntur, quod fieri nequit, niſi per materiam quantam ſatis tenacem, & glutinis inſtar balſamicam, ſpirituali portione minore in quantitate inſtructam, quæ in eo ſtatu minus excernitur, ex materia debilius attributa, minus oleoſa, magis

gis aquea. In pubertatis flore ex materia copioſius congeſta, ſenſim firmiori reddita, æque in fluidis ac ſolidis partibus durities creſcit, unde anguſtiora fiunt vaſa & ſimul retinendæ & ſubigendæ materiæ fluidæ conſtantiora, cum totius machinæ decore. Lubricis igitur & mollibus fuga permanente ſua, oleoſis & tenacioribus aliis injiciuntur vincula, quibus coërcita ope fluoris & reſiſtentiæ magis ac magis attenuantur, in portione ſubtili accreſcunt, momentaque majoris actionis acquirunt, ut ſenſui ac motui majori tandem perfectiori maturitatem ſuam nunc adepta inſerviant. Illo ipſo tempore vigor conſpicitur, poſtquam diluens ſerum non tam potens adeſt, ut ſpirituum vim intercipiat; tunc enim in ipſa vaſa fit arietatio, haud raro cum apertura & ruptura eorum minus reſiſtentium, reſultans ex copia illarum portionum materiæ antehac immerſarum, nunc per fortiorem attritionem emerſarum. Exiliores autem partes cum anguſtiſſimos poros & canaliculos in glandulis petant, neceſſario hæ tenui ſua ſubſtantia redundare faciunt illa loca, vaſellaque inflari ad intumeſcentiam quandam partium minimarum coguntur, quæ poſtmodum aut ſua effundere opus habent, aut vicina loca comprimunt, & anguſtant, quod ſemper in motum proxime adjacentium, dein remotiorum humorum redundat. Hi ſpiritus aut hæ portiones ſubtiles natæ ex quadam contemperatione materiæ ſubtiliſſimæ, aeris, ſalis irretiti in materia, ad oleoſam naturam accedente, ſenſum & motum cum calore interno augent, texturas in fluidis majus ſpatium exigentibus replent & diſtendunt, tandemque magnitudinem ictuum & niſuum materiæ accelerant, ut vaſa minus reſiſtentia locum ſuum pro fluxu menſtruo in mulieribus cedere cogantur. Ratio menſium deficientium in vetulis hæc eſſe videtur Authori: quia in minimis vaſculis & glandulis humidum ſpirituale deficit, aut ſaltem non luxuriat, adeoque opitulari nequit fluori, & velocitati ſanguinis, ut ſolebat, quoniam fibræ minus tenſiles & ſenſiles ſunt, & vaſorum oſcula calloſa durioraque redduntur, ipſaque humorum maſſa in parte ſeroſa lentior craſſiorque evadit, calorque naturalis portionumque e materia emerſio minor conceditur, quæ omnia motui inteſtino & irritationi ſeu ſtimulo naturali adverſantur.

G. G. L. DE LINEÆ SUPER LINEA INCESSU, ejusque tribus ſpeciebus, motu radente, motu provolutionis, & compoſito ex ambobus.

Linea ad Lineam incedit, ſi illa ſpectata ut mota, hac ut quieſcente, altera alteram durante motu contingat; & quieſcens dicetur *Baſis*.

TAB. I. Fig. 1. Si Linea eodem ſemper puncto ſuo ſuper alia incedat, nonniſi *Radere* ipſam dicitur, velut, ſi ſuper linea A B C D incedat linea L M N, puncto M in baſi A B C D perſiſtente. Abradet enim eminentiolas, ſi quæ ponuntur baſi adhærere; cum alias Linea, quæ continue ſuum mutat punctum contactus, adeoque *provolvitur*, eatenus non tam abradat has eminentiolas, quam deprimat; & cum linea ſuper linea tantum provolvitur, dici poteſt, alteram ab altera *Lambi*.

Si Linea radens angulum L M C vel N M B ad baſin A B C faciat aſſignabilem, fieri poteſt, ut inter radendum circa punctum radens M tanquam centrum titubet, adeoque non incedat ſibi parallela, veluti ſi L M N ſitu ad priorem parallelo emota ponatur inter procedendum, punctum tamen M in Baſi remaneat.

Sed ſi Linea radens K L M N P angulum nullum aſſignabilem faciat ad baſin A B C D, id eſt, ſi ambo polygona conſtituant curvas in puncto M radente ſe mutuo contingentes, neque plus quam unam in puncto contactus rectam tangentem habentes, neceſſe eſt Lineam radentem ſuis veſtigiis ubique parallelam incedere. Ponamus enim punctum radens eſſe M, in quo Baſis pars B C tangatur. Et quoniam ambæ lineæ A B C & L M N ſunt curvæ, quæ ſe mutuo tangunt, habebunt etiam eandem rectam tangentem, eamque ex hypotheſi unicam, quæ adeo ad curvam angulum aſſignabilem non faciet. Itaque & curvæ ad ſe invicem angulum aſſignabilem non conſtituent. Hinc vero ſequitur, curvam K L M N puncto eodem M per baſin A B C incedentem non poſſe nutare, ſeu angulum inter ambas curvas factum aſſignabiliter variare, adeoque nec angulos earundem plani lineæ mobilis rectarum in alium locum transeuntium, quibus immotam F G H reſpiciebant, hac translatione aſſignabiliter diverſos fieri ab iis, qui fuere in priore ſitu. Sit enim in plano curvæ radentis, quod una

TAB. I. a

F

1L

2N

2L

3N

3L

Fig. 5.

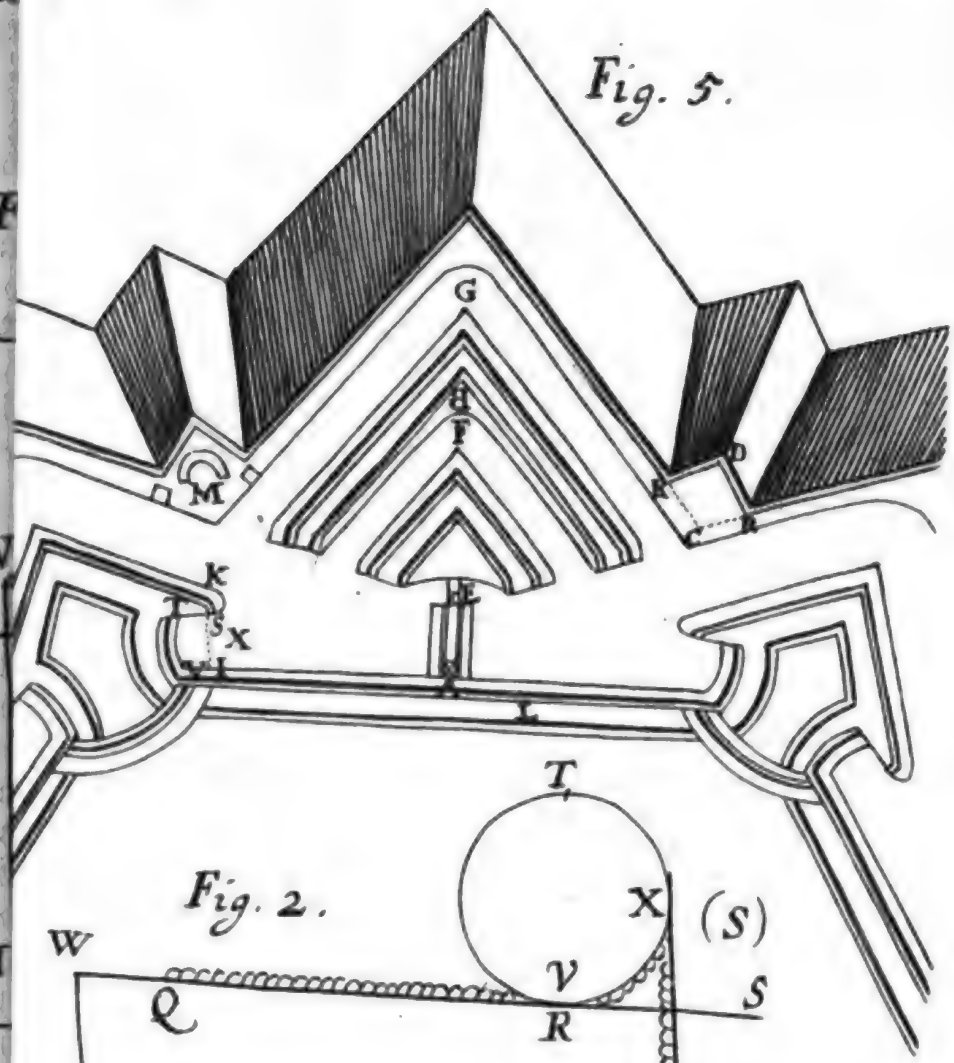

Fig. 2.

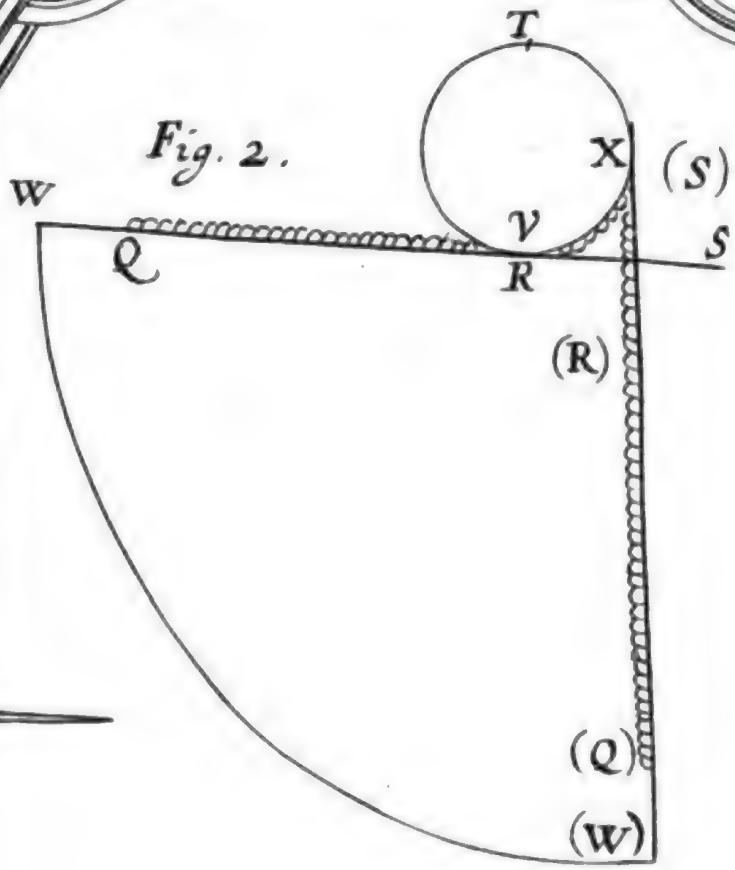

Digitized by Google

cum ipſa moveatur, punctum I, & jungatur recta IK. Dico, hanc ſibi manere parallelam durante motu. Aſſumatur enim immobilis recta H G in plano immobili, per quod ipſum planum mobile ſemper incedat. Producta recta KI, usque dum ipſi HG (productæ, ſi opus) occurrat in F, dico, ſi motus ſit radens, angulum HFK non poſſe variari, licet KLMP aliorſum transferatur. Nam curvas rurſus concipiamus ut Polygona, immobile ABCD, mobile KLMP. Cum ergo totum KLMP rigidum cenſeri poſſit, non poteſt nutare, ſeu rotari circa M, niſi alius fiat angulus LMC. Sed cum is ſit infinite parvus, non ſufficiet ad aſſignabilem nutationem, ut LM ſeſe convertens circa M applicetur ad CB, ſed ulteriori rotatione opus erit. Ita vero ſi ponas amplius nutare lineam radentem, neceſſe eſt, ut punctum M erigatur a baſi, punctis L & K ſucceſſive ad baſin depreſſis, quibus & ſucceſſive tanquam ſuſtentantibus centris innitetur radens Linea, ac circa ea gyrabit: cum tamen ſuppoſuerimus, punctum M continue baſi manere applicatum. Idem eſt, ſi rotatio fieri ponatur in contrariam partem, ut non L, ſed N ad baſin deprimatur. Utroque igitur modo angulus LMC vel NMB aſſignabiliter mutari nequit, quantumcunque duret motus, modo punctum M ſemper in baſi manere debeat, adeoque nec recta KI ipſi lineæ radenti rigide connexa, ſeu cum ea mobilis ad rectam HG (ipſi immobili lineæ ABCD rigide connectibilem, ſeu cum ea immobilem) angulum KFH aſſignabiliter variare poteſt.

Hactenus de motu radente potiſſimum diximus. Sed, ſi iisdem poſitis curva KLM ſuper curva BCD velut baſi ea lege incedat, ut punctum M dictam lineam KLM ſuſtentans, (ſeu quo ea baſin tangit,) non idem incedat per plura baſeos puncta, ſed mutetur, alio continue puncto curvæ mobilis ad aliud punctum baſis, parsque aliaque parte mobilis ad aliam partem baſis applicata; neceſſe eſt, ut Curva KLM rotetur circa prius punctum ſuſtentans M, donec aliud, nempe L, baſin attingat. Ita hoc jam erit punctum ſuſtentans novum, ſuper quo facta gyratione prius M a baſi elevabitur in alteram partem. Hoc motu continuato dicetur curva ſuper baſi nonniſi *provolvi*, dicetur etiam altera alteram lambere, & tunc continget, partes baſeos ac partes

mobilis Curvæ, quæ provolutione jam defunctæ sunt, inter se æquari; pars enim parti, latus polygoni lateri alterius polygoni congruit, nec una pars unius plusquam uni alterius congruenter applicatur. Insuper si punctum aliquod constans exempli gratia curvæ provolutæ in eodē plano annexum ponatur, illud describet *Trochoidem* I (i) cui normalis erit recta MI a puncto sustentante ad punctum describens ducta. De quo motus genere jam multa apud Geometras habentur. Potissimæque ejus species sunt, quæ dant lineas *Cycloidales* & *Epicycloidales*.

Denique Curva mobilis KLM super basi BCD incedere potest *motu composito ex radente & provolvente*, si, dum M procedit in BC versus D, simul LMN nutet & gyretur circa M, donec L attingat BCD, & loco ipsius M subeat puncti sustentantis vicem, & mox itidem (ut prius fecerat M) simul & procedat in basi, & tamen centrum sit gyrationis Curvæ KLM, per quam nunc M a basi elevetur. Et ratio inter celeritates gyrationis & motus radentis seu paralleli determinabit speciem hujus incessus, in quo nec motus est parallelus ut in puro radente, neque arcus baseos & Curvæ mobilis contactu defuncti inter se sunt æquales, ut in puro provolvente: nam quantitas motus radentis incessui huic immisti est Longitudo, qua arcus curvæ incedentis deficit ab arcu baseos percurso. Punctum autem constans in plano curvæ mobilis designatum, ut J, non jam Trochoidem describet, sed Lineam factam compositione ex motu parallelo seu æquali cum motu radente puncti sustentantis (qui motus toti plano mobili communis est) & ex motu proprio gyrationis, quem exercet punctum describens J circa punctum sustentans; qui motus nonnisi eis plani punctis communis est, quæ tantundem a puncto sustentante absunt.

Hic motus plerumque a rotis exercetur, cum simul trahuntur & volvuntur, quod fit præsertim, cum axis non satis est lubricatus, quæ causa est aliquando, ut pene tanta sit difficultas in-
TAB. I. Fig. 2. gyrando, quanta in procedendo: unde etiam rotæ non sunt fidum satis medium longitudinem itineris suis conversionibus mensurandi. Ideoque etiam, si quis puram provolutionem desideret, id est, si quis Cycloidem accurate describere velit, vel Epicycloidem (cum circulus super circulo volvitur) vel etiam Trochoidem aliam

quam

quamcunque; non ſufficit rotam libere incedere, ſed neceſſe eſt filum vel catenulam rotæ circumdari, quæ inter provolvendum evolvatur, & extenſa remaneat in baſi. Veluti ſi rotæ pars TV provoluta per Q R ibi reliquerit ſumis Q R X partem Q R, dum pars R X adhuc rotæ ſit affixa; continuata vero provolutione ſimiliter applicari debeat dicta pars R X baſi reliquæ RS.

Porro Curva, quæ baſin nonniſi radit, adeoque veſtigiis ſuis parallela incedit, ſingulis punctis plani ſui mobilis deſcribet lineas baſi ſimiles & æquales ſeu congruentes. Nam rectæ 1 N 2 N, 2 N 3 N, reſpective parallelæ & æquales ſunt ipſis 1 M 2 M, 2 M 3 M, id eſt, rectis A B, B C, idemque eſt de motu puncti L, quod de motu punctorum M & N. Et ſi quis agnoſcat, quævis plani mobilis puncta ut L & N deſcribere lineas congruas inter ſe, idem ei dicendum erit de puncto ſuſtentante M, nempe deſcribere lineas prioribus congruas, cum punctum N ipſi inaſſignabiliter vicinum aſſumi poſſit, adeoque in ipſam tandem incidere intelligatur. Quia autem M deſcribit baſin, utique lineæ a punctis L & M deſcriptæ, Baſi congruent. TAB. I. Fig. 3.

Mechanice efficiemus, ut Curva in baſi non incedat, niſi radente motu, ſi ex puncto I recta Iλ educta ſit, quæ ipſi HG normaliter occurrat ad β; craſſitie ipſius rectæ materialis HGF radente infra planum paginæ, & craſſitie ipſius Iλ cadente ſupra: & præterea ex recta rigida Iλ exeat normaliter alia recta rigida ſeu regula βα, cadens ſemper inter ipſas rigidas immobiles GH, γμ, inter ſe parallelas, per Hγ connexas, nec magis invicem remotas, quam ut βα exacte inter eas labi ſeu ultro citrove ire poſſit. Ponamus regulam βα, ſervato angulo recto, poſſe aſcendere & deſcendere in ipſa Iλ. Ita βα libertatem habebit duplicis motus, unius horizontalis (ſi placet) quo incedit ſecundum ipſam GH, alterius verticalis, quo prorſum & retrorſum ire poteſt in recta Iλ. Cum ergo recta αβ maneat ſemper ſibi in directum, & recta Iλ ſit ſemper ei normalis; utique recta IL ſemper ſuis veſtigiis parallela erit, adeoque & Curva K L M N motu parallelo movebitur; dumque interim ſemper applicatur baſi, radet eam eodem ſemper puncto M. Si baſis eſſet circulus, figura ſuper baſi incedens radendo moveretur eo motu, quem *Hobbius* olim vocavit circularem ſimplicem, & de quo quædam ingenioſe jam tum obſerva- Fig. 1.

vit in *Elementis de Corpore* & *in Problematibus*, & inter alia, quod, dum quælibet recta in plano ſic moto deſignata, manet ſuis veſtigiis parallela, neceſſario durante motu quævis puncta plani deſcribant lineas inter ſe æquales & ſimiles. Sed nos addimus, eundem eſſe hunc motum cum motu Curvæ aliam uno puncto ſuo radentis.

Cæterum ſive motus ſit pure radens ſive pure provolutorius, ſive ex utroque compoſitus, nihil refert, utrum ſit obradens, an ſubradens; obvolutorius, an ſubvolutorius; id eſt, utrum Curva mobilis convexam, an concavam faciem Curvæ immobilis radat vel lambat. Convexa autem facies Curvæ ab alterius Curvæ convexa & concava, ſed concava & recta non niſi a convexa tangi poteſt, adeoque & radi vel lambi.

Porro notandum eſt, motum *evolutionis*, quem excogitavit *Hugenius*, & motum *coevolutionis*, quem addidit Dn. de T. & cujus utilitates ad conſtruenda Optica & alia problemata ego primus oſtendi, eſſe caſus ſpeciales motus *puræ provolutionis*. Nam idem eſt ac ſi ponas rectam rigidam ſuper baſi volvi, ſimulque filo affixo regi, ne radere poſſit baſin. Ponamus filum QRX extremo quidem X curvæ TVX affixum eſſe, extremo autem Q rectæ QRS ſeu regulæ WQRS; Curvam autem (contra quam ante) eſſe baſin immobilem, ſupra qua incedat recta rigida ſeu regula WQRS. Hæc primum in ſitu (W) (Q) (R) (S) poſita tangat baſin in puncto X, in quod incidit (S), filo toto adhuc exiſtente in regula; quæ deinde volvatur ſuper baſi curvilinea XVT, per arcum ejus XV, donec puncto ſuo R eam tangat in puncto ejus V, relicta parte fili XR in dicto baſis arcu XV, reliqua fili parte RQ manente in Regula QS. His poſitis manifeſtum eſt, dum regula ſuper Baſi circulari provolvitur, ſimul huic ipſi Baſi obvolvi filum, eumque motum obvolutionis eſſe tantum contrarium motui evolutionis, & punctum in regula ſumtum ut W, hac provolutione regulæ vel obvolutione fili deſcribere Curvam W (W): quæ eadem curva etiam per evolutionem deſcribetur, dum (remota regula, vel manente, ut lubet) filum WQ continuo tenſum, & Curvam VS tangens, ita movetur, ut portio ejus RX a Curva VX devolvatur. Pro motu

TAB. I. Fig. 2.

au-

igitized by Google

autem *convolutionis* ſimili ratione repræſentando opus eſt, duas regulas rigidas filum inter ſe partiri, ita tamen, ut de una in aliam tranſire poſſit, ſed ope ſtyli ad ambas regulas in puncto, ubi ſe ſecant, implicitum teneatur. Et quamvis duæ rigidæ rectæ ſe proprie ſecare (ſua nempe craſſitie) non poſſint, æquivalens tamen effici poteſt, dum una ſub alia tranſit, & ſuperioris una, inferioris ſumma recta pro ipſa regula rigida aſſumuntur, filumque ſemper ad duarum iſtarum rectarum interſectionem ſtylo applicitum tenetur.

Poſtremo, quotiescunque una eademque linea rigida movetur in eodem plano, diverſisque ſuis ſitibus tanquam totidem Curvis concurrentibus intelligitur formare novam Curvam omnes illos ſitus tangentem; perinde eſt, ac ſi curva rigida mobilis incedat ſuper ea, quam ſuorum ſituum concurſibus format, tanquam baſi, motusque erit modo pure radens, modo pure provolvens, modo denique, ut plerumque fit, compoſitus, prout conditiones a nobis præſcriptæ obſervabuntur.

Si fingeretur Curva mobilis KLMN dentibus interciſa, baſi vero eſſet obvoluta fili loco catena, cujus articuli dentibus reſponderent, ita ut inter volvendum dentes articulis inſererentur, catenula ſolo motu radente volutioni admiſto propelleretur, vel potius traheretur in baſi: quod etſi ad Mechaniſmum accuratum non ſit aptum, inſervit tamen ad diſtinctionem motus radentis & provolutorii melius intelligendam. Pars enim baſeos, quam extremitas catenulæ protractæ percurrere intelligetur, detracta a toto arcu baſeos, dabit arcum baſeos, arcui curvæ mobilis inceſſu jam defuncto æqualem, modo ab extremo catenæ inceperit inceſſus. Hæc dudum meditata ut ederemus, occaſio invitavit. TAB. I. Fig. 1.

ARCHITECTURE MILITAIRE, OU L' ART DE FORTIFIER les Villes, de quelle aſſiette ou figure qu' elles ſoient, ſuivi d' un Abregé de Geometrie, par le Chevalier DE SAINT JULIEN.

h. e.

ARCHITECTURA MILITARIS, SIVE ARS

mi-

muniendi urbes cujuscunque ſitus ac figuræ, una cum Compendio Geometriæ.

Hagæ Comitum, apud J. van Millinge, 1705. 8.

Conſtat plag. $u\frac{1}{2}$ & 30 Tabulis æneis.

NIhil Autor eorum omittit, quæ ad hanc Artem plene percipiendam requiruntur. Quare cum *cap. 1* finem Architecturæ Militaris indicaſſet, qui eſt impedire invaſionem hoſtium, & cum exiguo hominum numero ingenti militum armatorum catervæ reſiſtere; mox *cap. 2.* axiomata generalia proponit, ſubjunctis animadverſionibus in eadem *in cap. 3*, & explicatis *cap. 4.* terminis, ſpecialia *cap. 5.* ſubdit, examinatis quoque quæſtionibus problematicis *cap. 6*, ad quas alii affirmative, alii negative reſpondere ſolent, quales ſunt: utrum præſtet, foſſas eſſe profundas & minus latas, an latas & minus profundas? num foſſæ aqua repletæ præferri debeant ſiccis? &c. Jactis hisce fundamentis, *cap. 7.* declarat, ad quodnam præcipue reſpexerint præcipui ævi noſtri Ingeniarii, *Errard* nempe, *Marollois*, *de Ville*, *Comes de Pagan*, *de Vauban*, *de Coehorn*, *de Bombelle* & *de Lorini*, quorum conſtructiones *cap. 9.* exhibet, unico ſchematiſmo illuſtratas in *Tab. 8*, additis Tabulis ad quasdam conficiendas neceſſariis, quarum uſum *cap. 10.* edocet, cum *cap. 8.* multa diſſeruiſſet ad tales conſtructiones perficiendas neceſſaria. Quoniam vero tam in veteribus, quam recentioribus muniendi formis, multos notavit defectus, *cap. 15* expoſitos, quorum notitiam 30 annorum ſtudium & 20 annorum experientia, quos itineribus per Europam ad viſenda & examinanda præcipua munimenta inſtitutis tribuit, ipſi facile ſuppeditabat; excogitavit ipſe methodum, dimidio ſumtuum compendio maximas Europæ urbes muniendi, easque cum militibus præſidiariis mediocrium urbium contra numeroſum exercitum defendendi: quam *cap. 11* exponit. Ea in compendio huc redit. Vid. Tabula 19; quæ nobis eſt fig. 4. Tab. I. Latus externum conſtanter aſſumit 240 ſexpedarum Gallicarum, idque dividit in duas partes æquales. Ex centro Polygoni ad medium lateris externi agit perpendicularem DE, atque ex C in F transfert $\frac{1}{10}$ ipſius AB. Inde per punctum F ducit rectas AFI & BFO, lineas nempe de-

TAB. I. Fig. 4.

defenſionis majores, faciendo FI & FO 70 ſexpedarum, ductaque chorda OI ex ipſius medio P ducit lineas defenſionis minores PA & PB. Facies AL & BK facit $\frac{2}{10}$ ipſius AB, junctisque punctis O & L, item I & K, rectis OL & IK, alas determinat. Ne autem defenſio ex chorda reddatur inutilis ob majorem propugnaculorum diſtantiam (vid. Tab. 20, quæ nobis eſt figura 5, Tab. I.) in medio chordæ A intra foſſam cryptam (quam vernaculo idiomate *caponiere* vocat) more Vaubaniano excitat, quemadmodum intelligitur *ex Actis noſtris anni 1692 p. 338.* Alam KI in 5 dividit partes, & $\frac{2}{5}$ auriculæ KS, $\frac{3}{5}$ alæ retractæ TV aſſignat, quam more Vaubaniano rotundam efficit. Foſſam ante angulum propugnaculi 20 facit ſexpedarum, eamque cum faciebus parallelam ducit. Duplicem chordæ præſtruit parmulam. Primæ capitalis EF eſt 45 ſexped. facies 15, foſſæ latitudo BF 10; alterius capitalis BG 35, ejus facies cum faciebus primæ aguntur parallelæ, foſſæ latitudo eſt 12 ſexped. Receptus militares (*places d'armes*) formaturus CR facit 15, & DR 20 ſexped. eos utrinque tegit loricis transverſis 5 ſexped. longis & 3 latis, in medio M format reductum. In collis tandem excitat ſuggeſtum (*le cavalier*) quemadmodum ex ſchematiſmo apparet. TAB. I. Fig. 5.

De hac muniendi methodo non noſtrum, ſed Autoris ipſius judicium exhibemus ex cap. 12. Oſtendit nempe, quod polygonum ſuum ſit, ad polygonum plerorumque recentiorum, ut 16 ad 9, adeoque fere ut 2 ad 1: quod ſuggeſta tormentorum hoſtilia (*les batteries*) parum obeſſe poſſint alis, cum hoſtis viam coopertam tenens ab ala propugnaculi oppoſiti abſit fere 200 ſexped: quod crypta chordæ præſtructa, cum 10 tormenta majora & 100 ſclopetarios capiat, ſit uſus prorſus admirandi in foſſa & faciebus defendendis: quod duplex parmula ſumtus nonniſi ordinarios requirens alas propugnaculorum tegat, & vires hoſtiles retardet: quod denique ſuggeſta collis præſtructa & caſis armatis inſtructa cum mille homines ab igne hoſtili tutos & 20 tormenta majora capiant, fere impoſſibile reddant, ut hoſtis propugnaculum occupet. Orthographia, quam in eodem capite tradit, eſt ab aliorum Autorum propoſito prorſus diverſa, quemadmodum nuda inſpectio ſchematiſmi

TAB. I. Fig. 6.

tiſmi (Tab. 21, quæ nobis Fig. 6, Tab. I.) docet. Cum enim ſat longa experientia didiciſſet, altitudinem operum notabiliter impedire defenſionem, dum primis ſtatim obſeſſionis diebus ab hoſte deſtruuntur, alis ſaltem ſalvis; ita eadem excitari vult, ut non videantur, niſi hoſte in foſſam delato.

Cap. 13 Methodum muniendi loca irregularia novam tradit. Locum ſcilicet includit vel quadrato vel parallelogrammo, iſti circumſcribens circulum, huic ovalem ex 4 arcubus circularibus compoſitam, arcuum centrum intra parallelogrammum pro arbitrio determinans, prouti ſcilicet circumſtantiæ ſingulares arcus requirunt vel magis, vel minus amplos. Hinc in circumferentiam circuli vel ovalis transfert latus polygoni 145 aut 150 circiter ſexp. operam dans, ut numerum ſexpedarum augendo vel imminuendo, totam peripheriam in æquales aut fere æquales partes dividat, atque ita circulo vel ovali polygonum muniendum inſcribit. Latus quodlibet polygoni in 5 partes æquales dividit, aſſumendo $\frac{1}{5}$ pro collo, & alas ita erigit, ut cum chorda conſtituant angulum 100 circiter graduum. Quodſi jam angulus polygoni ope inſtrumenti transportatorii deprehendatur 80 circiter graduum, longitudini alæ 17 vel 18 tribuit ſexpedas; ſi 108 gr. 20; ſi 120, 24; ſi 130, 25; ſi 135, 26; ſi 140, 27; ſi 144, 28; ſi 147, 29; ſi 150 & ultra, 30. Tandem lineas defenſionis vel ex angulo alæ, vel ex alæ ſecundariæ aliquot ſexpedarum aſſumtæ, ſi alias angulus propugnaculi foret nimis obtuſus, extremitate ducit. Ita obtinentur propugnacula ad ſenſum regularia & receſſibus commoda. Vitia inde vulgaris methodi exponit, atque inſuper monet, ſi in ſua methodo numerus propugnaculorum multiplicetur, eundem imminui, ſi utamur methodo ſuperius pro urbibus amplis muniendis tradita. Sub finem capitis caſus quosdam particulares, qui in praxi occurrere poſſunt, atque cautelas neceſſarias adjicit.

His abſolutis, c. 14 de conſtructione caſtellorum agit, quorum collis & alis eandem magnitudinem tribuendam eſſe contendit, quæ iisdem tribuitur in munimentis. Poſtquam cap. 15 defectus in munitionibus veteribus & modernis, uti jam ſuperius monuimus,

Digitized by Google

mus, notavit; methodum exponit parandi loricas nunc uſitatis præſtantiores. Praxin offenſivam & defenſivam cap. 16 declarat, & cap. 17 de operibus campeſtribus diſſerit: cap. 18 de iis tractat, quæ ad munimentorum extructionem neceſſaria, ac cap. 19 demum exponit, quid de urbibus mediocribus muniendis ſentiat.

Subjiciuntur fundamenta quædam Geometrica, quæ Architecturæ militari intelligendæ ſufficiunt.

Sächſiſches Medaillen-Cabinet. Anderer Theil der Albertiniſchen Linie.

h. e.

NUMMOPHYLACIUM SAXONICUM. PARS SECUNDA LINEÆ ALBERTINÆ.

Sumptibus Chriſtiani Wermuthii, numiſmatum Sculptoris. Proſtat Francofurti ad Mœnum apud Knochium, & Lipſiæ apud Stockium, 1705. 4.

Conſtat Alphab. 1, plag. 16, & figuris æneis 35.

PRiorem *Lineæ Erneſtinæ* tomum, in Saxonia Ampliſſimi Tenzelii Numiſmatica, alter tomus *Lineæ Albertinæ* nunc excipit, cui introitus in vicem præmittitur reſponſio ad Epiſtolam Nobiliſſimi Heræi, tomo Erneſtino primo, ut ſuo loco nuper indicavimus, præfixam, in qua Noſter amice admodum modo approbationem ſui operis ab iſto factam grata mente agnoſcit, modo obſervationes aliquot curioſas ab eodem ſuppeditatas Supplemento impoſterum edendo reſervat, modo ad objectiones ejus nonnullas modeſte reſpondet, ac tunc ſtatim ad telam ſuam ulterius pertexendam nova cum induſtria ſe confert, ſumto initio ab Electore *Chriſtiano I*, terminoque ſtatuto in beatiſſimo vitæ *Jo. Georgii I* Electoris termino.

Chriſtiani I numismata omnium Saxonicorum elegantiſſima appellat, & poſt exhibita illa, quæ Chriſtiani effigiem Patris Auguſti imagini junctam ſiſtunt, ea recenſet, quæ in nuptias hujus cum Sophia ſolenniter celebratas cuſa fuerunt; a quibus tamen illud diſcernit, quod Chriſtianum Electorem & Sophiam Electoris

Conjugem in perigraphe nominat. Licet enim poſtica oſtendat manus duas conjunctas e nubibus prodeuntes corculumque tenentes, inter binos rutæ ramos gladiosque Electorales, cum cæteris, addita inſcriptione: NIL CHARITATE DULCIUS FIDEQUE NIL CELEBRIUS; alii tamen, quam nuptiali, occaſioni nummum iſtum deſtinatum cenſet, & charitatis fideique laude Conjuges hos Electorales celeberrimos eſſe apud Scriptores, memorat. In rebus ad ſolum Electorem attinentibus, nummos iconicos cum illius tantum effigie diſtributos fuiſſe obſervat, interque hos primo loco illum nominat, in cujus adverſa, gallina Hennebergica inſignibus Electoralibus primo omnium addita conſpicitur. Illud numisma, cujus poſtica duos habet leones erectos ſibique oppoſitos, qui dextrum pedem anteriorem conjungunt, ſiniſtroque alter ſcutum Electorale, alter Ducale tenent, imminente pileo Electorali, ſub quo ſymbolum tribus lineis: FIDE. SED. VIDE. haud dubie reſpicere ait homagium, quo Electoratus Ducatusque Saxonicus (quantum hujus poſſedit Elector) ſtipulata manu & juramento, arctiſſime A. 1586 novo Principi conjuncti fuerunt. Pariter ad homagium pertinere innuit oviforme illud, quo Electoris icon ſolita inſcriptione decoratur, averſa autem virtutes Principem ſubditosque decentes nominat & conſpectui exponit, Concordiam puta, Juſtitiam & Prudentiam. Anno 1587, die 6 Februarii, Rudolphus II Imperator Electoris Chriſtiani Legatis feuda Imperii contulit. Qua occaſione aureum Numismatum genus, in Domo Saxonica nondum hactenus receptum, abs eo illatum fuiſſe dicit, cujus duas figuras exhibet, in quarum utroque effigies quidem congruit ſolita forma, inſcriptione, annoque 1587 notata, averſa autem utrobique crucem ſiſtit majusculam, in cujus quatuor angulis minor nummus quatuor habet inſignium ſcuta, gladiis Electoralibus, ſerto rutaceo, leone, aquilaque ſignata. Major quindecim provinciarum parmulas per circuitum ſibi invicem opponit. Quærit ergo, undenam hæc crux in medio? & ſecus, atque alibi fecerat, reſpondet, cum hæc aurea numismata ad aureorum Portugallicorum pondus decem ducatorum accedant, cruce eadem non immerito pariter notari. Hinc quæ cuſa fuerint numismata in Diætas vel Comitia Provincialia ab eodem Electore inſtituta, me-

Digitized by Google

memorat. Occaſione ducatorum, in quibus Elector armatus ſtans conſpicitur, communiſſimum *Ducatorum* nomen in lectoris gratiam explicat, iſtudque non a Ducibus, ſed a moneta Ducatus Apuliæ, cuſa a Rogerio Rege Siciliæ A. 1140 & Ducatus nomine inſignita, derivat, quæ poſt ſub Joanne Dandulo, qui Ducatum inient A. 1280, auro expreſſa, & ab adjecto lemmate: *Sit tibi, Chriſte, datus, quem tu regis, iſte DUCATUS*, nomine hoc vulgari nuncupata fuerit. Notabilis eſt nummus, qui novendecim provinciarum parmulas per circuitum disponit; ex eo enim Autor Nobiliſſimus conjicit, Chriſtianum Electorem eo jam tempore, A. 1590, inſignia Juliaci, Cliviæ, Montium, Marcæ & Ravensbergæ, citra cujusquam contradictionem, inter ſua collocaſſe. Tandem ad nummos Chriſtiani Electoris exequiales venit, horumque tot genera, quot Principum Saxonicorum nulli, vel ante vel poſt, eidem obveniſſe innuit, & quid circa illos obſervandum veniat, pererudite explicat.

Poſt Chriſtianum, numismata ſequuntur trium fœminarum, utpote *Sophiæ* Electricis, & duarum ex ejus filiabus, *Sophiæ*, Duciſſæ Pomeraniæ, & *Dorotheæ*, Abbatiſſæ Quedlinburgicæ, quarum illam ſeniorem filiarum Chriſtiani ſuperſtitum, hanc autem minimam fuiſſe conſtat. Sed circa hæc Lectorem haud detinebimus, cum potius *Chriſtianus II* ad ſe nos vocet. Orius ab ejusdem homagialibus Noſter, inter hæc & iſtud refert, quod trium Principum fratrum imaginibus decoratum, in averſa Dresdam repræſentat, cum ponte celebri Albi impoſito, ſupra quam volans Angelus ſchedulam tenet, cujus lemma: DA PACEM DOMINE; ab altero ſchedulæ extremo dependet ſcutum Electorale, & ab altero Ducale Saxonicum, quod numisma equidem alibi, ex aliorum opinione, ad Ordinem novum a tribus illis Fratribus fundatum retulit, heic vero aliud huic Ordini ſeu Societati peculiariter conſecratum proponit. In duobus aliis non tres amplius icones, ut in præcedentibus, ſimul exhibentur, ſed una facie, ſolius Electoratus hæredis Chriſtiani, & ſub ea parmula gladiorum Electoralium ſiſtitur; altera duorum reliquorum Fratrum, quorum capitibus imminet rutæ Saxonicæ ſcutulum. Cauſam eſſe notat, quod primogenitus regimen Electorale proxime eſſet ſuſcepturus, ſed

prius quam id fieret, trium nomina inscriptionesque antecedentium numismatum retenta fuisse addit, appositio Anno 1601. Inspergit hoc loco quædam de numismate iconico, tam nomine, quam anno destituto, in quo tamen Christiani facies habitusque satis appareret, & in postica Alexandri M. caput conspicitur. Quam conjunctionem nemini miram videri posse judicat, qui cogitaverit, Christianum suo tempore in exercitiis equestribus paucos habuisse pares, indeque apud exteros etiam commendatum fuisse. Quanquam & fortassis respectus habitus fuerit ad formam humana pene augustiorem Alexandro tributam, & in Christiano nostro reapse quoque observatam. Ex quo Christianus, die suo natali, 23 Septembris, anno 1601, Electorátum susceperit, numisma cusum memorat, quod inter alia depromtum referat ex Prov. IX, 10, lemma: INITIUM SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI; quod dictum noster præcipue adamaverit, & symbolum sibi constituerit, & albis præterea sæpius inscripserit. Multus dehinc Amplissimus Autor est in describendo illo nummo, qui in testimonium administrationis Electoratus, a Friderico Wilhelmo summa cum laude peractæ, cusus fuit, & hinc in describendis homagii occasione anno 1601 vulgatis pergit, feudorum quoque susceptionem in thaleris memoratam allegans. Inter reliqua imprimis oculo attentiori lustrari merentur, quæ pacificum Christiani II animum, variis in casibus heic latius recensitis declaratum, manifestant, & aliud, quo summa summorum tunc in Imperio Romano Principum cum Electore hoc pacifico concordia significatur. Numismata exequialia quatuor dum delineare aggreditur, famam Electoris prius vindicat adversus communem, sed atrocem calumniam, eum obiisse inter pocula. Quanquam enim negari non possit, ab adolescentia illum, potationibus, ab aliis tamen potius seductum, quam proprio instinctu actum, indulsisse, acri etiam censori, Danieli Eremitæ, propterea notatum; hocce tamen erratum humanum tandem agnovisse illum plurimumque correxisse monet, prout & die emortuali sacrum sermonem attentis auribus perceptum in prandio repetierit, cumque cœnantem apoplexia pridem ab ipso prædicta corriperet, pia aliquot suspiria devotus emiserit.

Antequam ad novum Electorem progrediatur, in hisce num-

nummis indagandis atque exponendis feliciſſimus Autor, decem interſpergit numismata *Hedwigis*, Chriſtiani II conjugis, & aliqua *Auguſti*, fratris Chriſtiani natu minimi, ſed qui ante medium Johannem Georgium, multis annis improlis obiit, ac Eliſabethæ, hujus uxoris, numismata repræſentat; poſt quæ cum ſuis longo ordine introducitur *Joannes Georgius I*, unicus Albertini ſtemmatis propagator, ſine quo id plane exaruiſſet. Hic A. 1601 iter Italicum aggreſſus eſt, pro cujus felici introitu cuſum Noſter autumat numisma, Principem ſub ignoto habitu peregrinatum referens. In poſtica Angelicus quaſi Comes ſcutum Saxonicum palmarium tenet, addito ſymbolo: SCOPUS VITÆ MEÆ CHRISTUS. In ejus ex Italia reditum, ſub Februarii finem A. 1602 feliciter factum, cuſum ait numisma, in quo iconi adjiciatur diſtichon: *JOHANNES, Italia rediens tellure, GEORGI, Dux Saxo, tali frontis honore cluens.* Poſtica nullam habet epigraphen, ſed annum ſolum 1602 penes inſignia, quæ inter Burggraviatus Magdeburgenſis ſcutum eſt, ſoli alias Electori proprium, forte non ſine futuræ ſucceſſionis omine. Poſt nuptiale, quod conjicit, numisma, proximum ſtatim locum nanciſcitur exequiale in primam Johannis Georgii conjugem *Eliſabetham Sibyllam*, Friderici, Ducis Würtenbergici, filiam; ſed luctum mollit connubiale in nuptias cum ſecunda conjuge, *Magdalena Sibylla*, Alberti Fridenci, Marchionis Brandenburgici, lineæ Boruſſicæ, filia celebratas. In numismatibus Vicariatus Imperii, poſt mortem *Rudolphi II* a Johanne Georgio adminiſtrati, teſtibus tam felicem ſe fuiſſe Autor innuit, ut non ſolum integros, dimidios, quadrantes & ſemiquadrantes Imperiales, auro etiam expreſſos, cum minori aureo nummo, repererit, ſed triplicia quoque numismata iconica oviformia, diverſæ magnitudinis, ad appendendum inſervientia, quæ bona fide heic communicat. Qui ulterius perluſtrare Electoris hujus numismata voluerit, mox aliqua ad ſagittariorum exercitium A. 1614 ſpectantia, mox Jubilæo primo Evangelico A. 1617 celebrato deſtinata alia, mox pietatis in matrem teſtimonium præbentia non una conſpiciet. Diverſa hinc ſequuntur elegantiſſimaque, quæ Vicariatum Imperii, ab Electore ſecunda vice, poſt *Matthiæ* Imperatoris mortem, A. 1619 ſuſceptum

ptum, memoriæ ſempiternæ conſecrant. Tacemus plura, quæ largo heic cumulo ſubminiſtrantur, haud ubivis certe obvia. Magnam illa partem religionis curam, quæ in Electore hoc plane ſingularis fuit, reſpiciunt, nec poſſumus, quin ex tot aliis huc pertinentibus, duo allegemus, Dadleri artificis manu fabrefacta, eandem habentia averſam. Urbem namque ſiſtunt Lipſiam, in forma quadrata ſculptam, ſupra quam duo Angeli maximum tenent clypeum, in cujus faſtigio nomen Dei Ebraicum, *Jehovah*, radiis multis illuſtratum comparet, reſpiciendo forte verba Pſalmi LXXXIV, v. 12: *DEUS eſt Sol & clypeus.* Ab uno clypei extremo ſcutum Electorale cum gladiis, ab altero Ducale Saxonicum rutæ trabiumque dependet. Perigraphe rhythmis abſolvitur his Germanicis: CHUR Fürſt HANS GORG. ZU SACHSEN GUT. FUR GOTTES EHRE WACHEN THUT. UND HALTET HIER EINEN CONVENT. GOTT GEB DRAUF EIN GEWUNSCHTES END. hoc eſt: *Johannes Georgius, optimus Saxoniæ Elector, pro gloria Dei invigilans, Conventum hic agit, quem Deus ad optatum perducat finem.* Averſa quoque eadem eſt, excepta ſubſcriptione, in altero Numismatum deleta. Figuræ fabulam innuunt, qua Hercules puer a Virtute ad Apollinem Mercuriumque deducitur; ad ſignificandum, Lipſiam & Academia & Mercatura celebrem, juventutique liberum eſſe, alterutri pro lubitu accedere. Quorſum & perigraphe ſpectat: ALCIDI PUERO VIRTUS EN MONSTRAT, (Apollinem & Mercurium) AITQue: QUI PLACET, HUIC DICAS: TU MIHI CARE PLACES. Quare autem verba alteri Numismati ſubſcripta, AD UTRUMQue, in altero deficiant, aliis inquirendum relinquit, & de cætero nummum hunc in memoriam conventus Lipſienſis A. 1631 inventum fuiſſe docet. Bella poſt hunc conventum ab Electore fortiter geſta, innuunt ſequentium numismatum haud pauca, quanquam & reſtitutam terris Saxonicis pacem alii læto omine inſinuent; quam idem Dadlerus ſculptor duobus celebrans numismatibus, alterius averſam eodem Lipſiæ typo, quem deſcripſimus, ſignavit, ut initium finemque belli in Saxonia uno quaſi obtutu ſiſteret. Elegantiſſimus, & qui exequiales Electoris ejusque Conjugis nummos proxime antecedit, ille

ille eſt, quem in recordationem Transactionis Paſſavienſis A. 1655, in inſtituto tum ſolenni Jubilæo, publicari fecit Elector pientiſſimus, in cujus memoria æternum benedicta heic cum Autore acquieſcimus.

ΔΙΟΝΤΣΙΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ.
h. e.
DIONYSII ORBIS TERRÆ DESCRIPTIO. EDITA a GEORGIO HENRICO URSINO, Gymnaſii Ratisponenſis Rectore & Prof. Publ.

Typis Joh. Georg. Hofmanni, 1705. in 8. Alph. 1. plag. 14.

INter alios bonos auctores, poſt reſtitutas literas a Viris eruditis in lucem protractos, hujus quoque Dionyſii carmen ſæpiſſime typis impreſſum fuit. Ipſe Clariſſimus Urſinus non diffitetur, editiones hujus operis triginta & amplius numerari poſſe, quarum numero optandum ſane eſſet acceſſiſſe Doctiſſimi Salmaſii annotationes, quas ad Spartiani Severum c. 15 promiſit quidem, verum aliis forſan negotiis diſtractus, fidem non liberavit. An Eraſmi Schmidii ad eundem Obſervationes prodierint in lucem, nec ne, variantibus Doctorum ea de re teſtimoniis, incertum eſſe Editor noſter ait. Ex quibus tamen omnibus nullam aliam inſpexiſſe mallet, quam novam editionem Anglicanam, ab Ed. Thwaite, Collegii Reginæ Socio procuratam, gloſſisque Græcis interlinearibus & paraphraſi veteris Scholiaſtæ e MSCR. primum prolatis auctam. Quamvis itaque actum agere videri poſſet Doctiſſimus Urſinus, hoc tamen ipſum non deterruit, quo minus elegantiſſimo pariter atque utiliſſimo huic poemati expoliendo, ſuam quoque manum admoveret, inprimis cum muneris ipſi incumbentis ratio, eorumque, auctoritas, quorum voluntati refragari religioni ſibi ducit, hoc quaſi jure ſuo ab ipſo poſtularent. In limine ſtatim libri, de ætate atque patria Dionyſii nonnulla præfatur, ubi Euſtathii errorem refellit, qui ad verſ. 150 eum ſub Nerone floruiſſe contendit, nec non eorum, qui Plinii auctoritate decepti, eum Auguſto coævum fuiſſe crediderunt. Quamvis enim ultimæ huic ſententiæ Viri doctiſſimi, Valeſius, Harduinus, Pinedo & Voſſius una-

 nimi

nimi consensu subscribant: quantopere tamen isti rei literariæ principes ex hac parte fallantur, Clarissimus Editor, id quod Salmasium omnium primum observasse dicit, ex v. 208, 209 & 210 abunde evincit, utpote in quibus excidii Nasamonum Dionysius mentionem fecerit, quod sub Domitiano demum contigisse, Aristides, Eusebius & Zonaras memoriæ prodiderint. Nec magis probat sententiam Hilli, sub Domitiano, vel paulo post, Dionysium vixisse, exinde colligentis, quod excidii Nasamonum tanquam recentis meminerit: hoc enim argumentum minus firmiter concludere, propterea quod apud Poetas usu receptum sit, res ante multa tempora gestas, quasi adhuc recentes, atque vivis coloribus lectorum oculis repræsentare. Ac proinde Ursino omnium maxime cum Salmasio probabile videtur, Dionysii ætatem ad Divorum Fratrum Marci & Veri tempora referre; id quod exinde potissimum confirmare studet, quod non unius, sed plurium Imperatorum, sub quibus vixerit, v. 355 mentionem faciat, ἐμῶν, inquiens, μέγαν οἶκον ἀνάκτων. Quod enim Scaliger hæc verba de Severo patre ejusque filiis Caracalla & Geta acceperit, ad hæc usque tempora Dionysii ætatem minus commode rejici, Ursinus existimat. De patria ejusdem varias itidem esse Virorum doctorum conjecturas, quæ tamen multis dubiis adhuc sint obnoxiæ. Quamvis enim ex multis circumstantiis satis probabiliter colligatur, eum ex Græcia oriundum fuisse, attamen quæ urbs Græciæ patria ipsi obtigerit, vel propterea neminem indicare posse, quod Suidas Περιήγητιν Οἰκουμένης Dionysio, modo Milesio, modo Corinthio, modo Samio aut Rhodio, modo Byzantino tribuat, adeoque hac de re judicium omnino suspendere, Ursinus tutissimum esse censet. Jam quod ad ipsam hanc novam editionem attinet, Editor noster Carmini Auctoris, ejusque versioni ab Henrico Stephano profectæ aliquot locis mutatæ, systema figurarum in eo ac troporum, Guilielmi Hilli Angli opera concinnatum, a se interpolatum passim auctumque adjunxit, cum indice vocum & rerum rariorum notatuque dignarum, omnium item nominum propriorum satis prolixo. Notas quidem addere sese ab initio non constituisse ait; cum vero animadverteret, Doctissimum Hillum, cujus operam in Dionysio exornando alias minime inutilem

ipse

pſe agnoſcit, tenebras nonnunquam & ſibimet & aliis offudiſſe, atque Euſtathii errores conſectantem in non leviores ipſum fuiſſe prolapſum, hunc quoque laborem adire non detrectavit, adeoque notas ſubjunxit, in quibus primo id agit, ut verſionis lectionisve a ſe mutatæ aut mutandæ rationem reddat, deinceps dubia quædam explicet, atque obſcura illuſtret, quorum uberior explanatio tum ipſi auctori, tum Geographiæ veteri, clariſſimam ſane lucem fœneratur.

ΑΝΑΚΡΙΣΙΣ *APOCALYPSIOS JOHANNIS APOſtoli, auctore* CAMPEGIO VITRINGA, *Theol. & Hiſt. S. Prof.*

Franequeræ apud Franc. Halma, 1705. in 4to.
Conſtat 7 Alphab.

MAgnum ſane eſt, quod tentavit Reverendus Auctor, ἀνακρίσει ſubmittendo Oraculi hujus, Divini utique ænigmatis, evolutionem, quam tot implicatam eſſe ipſemet fatetur controverſiis, ut ex ipſis adeo interpretibus toties a ſe diverſis, atque inter ſe pugnantibus, plus tenebrarum quam lucis ſibi fœnerata videatur. Tantis vero ſcrutinium ejus etſi obſtructum fuit difficultatibus, nulla tamen re ab opera tam honeſta tamque ſalutari deterreri ſe paſſus eſt; imo ipſa potius Prophetiæ obſcuritas ſtudium ejus inflammavit, maxime cum optime intelligeret, culpam, cur minus dextre hactenus explanata ſit, penes eos eſſe, quorum ingenii acies vel affectuum motu præjudiciorumque violentia fracta hebeſcit, vel abſque digna tam ſancto labore præparatione & debita rerum huc ſpectantium notitia, meditationi applicatur. Ipſam enim Prophetiam haud adeo obſcuram eſſe, ut certa neutiquam dari queat ejus expoſitio, in qua melior & prudentior Chriſtianorum pars conſentiat; non obſtante, quod tota emblematibus ſit referta ejuſmodi, quæ ob rerum in Eccleſia geſtarum divitias, æquo jure, tam huic quam illi eventui accommodari poſſe videantur. Quamobrem id potius dedit operam, ut boni piique interpretis oraculorum divinorum officium omnibus ſuis numeris & partibus perficeret, ſollicitus unice de vera & propria ad interpretandas proph tias clavi, & ea præſertim, quæ oraculi hujus Apo-

ſtolici penetralia ſibi panderet ac recluderet. Clavis autem inſtar ſibi elegit communes quasdam hypotheſes, de libri hujus divini ſcopo, argumento, tractandi modo ac orationis indole, quibus tanquam baſibus ac fulcris totum enarrationis ædificium ſuperſtrueret, exemplo *Joſephi Medi*, cujus tamen *Clavim Apocalypticam* non omnino approbat. Cæterum hypotheſes has ut dextre exploraret, ſolide demonſtraret, atque viſis a Johanne ſuo quasque loco applicaret, præter frequentem & attentam Apocalypſios lectionem, tria adhibuit principia. Aliquem locum, uti ipſe diſſerit, fecit *rationi*, quatenus ea ex ſuis axiomatibus probabile a minus probabili docet diſcernere; præcipuum *characteribus* ejusmodi *expreſſioribus*, qui prophetiæ demonſtrant ſcopum, aut quædam mundi tempora vel caſus Eccleſiæ extantiores clarius deſignant, quosque adeo contemplari licet, ut veſtigia veri in obſcurioribus facile indagandi; tertium denique *collationi* tum affinium Veteris Teſtamenti prophetiarum, ad quas in hoc libro alludatur, tum variarum ipſius prophetiæ partium parallelarum. Cum vero plures dentur interpretandi ænigmata Apocalyptica ſuppoſitiones, præmiſit unicuique hujus libri pericopæ majori Ἀνάλυσιν, in qua aliorum, quæ ſpecie quadam probabili ſe commendant, ſententias modeſte diſcutit, ſuam vero ulterius exponit atque adſtruit, data lectori copia, ut interpoſito proprio judicio, eligat quam reperiet ſolidiſſimam. Non ingratum B. Lectori futurum ſperamus, ſi breve ſyſtematis hujus Apocalyptici, tanta cum cura elaborati, ſchema heic apponatur, quo penitius aliquantiſper in ſingulares Interpretis noſtri hypotheſes penetrare valeat. Scilicet ponderato ſub initium prologo Apocalypſios, omnia Johannis viſa in duo dividit genera, quorum *prius* exhibet ſtatum Eccleſiæ catholicæ interiorem, per omnia tempora, ſub emblemate Eccleſiarum Aſiaticarum ſeptem, a Cap. I, 8, usque ad Cap. IV; *poſterius* tria comprehendit viſa, quæ maxime ſtatum Eccleſiæ in his terris exteriorem reſpiciunt. *Primum* repræſentat generaliora & notabiliora Eccleſiæ fata, ab ortu Chriſtianismi & præcipue a temporibus Trajani, ad ſeculi usque conſummationem, a Cap. IV ad verſ. 2 Cap. VIII. *Alterum* exhibet ſeptem tubicinia, quibus mala varia deſcribuntur, Romano Imperio, Eccleſiæ Chriſti inimico, in pœnam a Deo de-

deſtinata, inque Imperii hujus totali excidio terminanda, hinc usque ad Cap. XI. *Tertio* fata Eccleſiæ, quorum in prophetia duorum poſtremorum tubiciniorum facta erat mentio, uberius declarantur, quod in quatuor iterum diſtribuitur partes. Harum (1) ortum & characteres *beſtiæ Romanenſis* ſanctorum perſecutricis depingit, Capp. XII. XIII. (2) beſtiæ & *Babylonis ſpirituali* interitum delineat Capp. XIV. XV. XVI. XVII. XIIX. XIX. (3) agit de *millenario* ſanctorum & martyrum *regno* cap. XX. (4) de ſponſa Chriſti, *nova Hieroſolyma*, ſubjecto totius libri epilogo, Capp. XXI. XXII. Vel ex hac patet delineatione, eminere inter Clariſſimi Auctoris hypotheſes Coccejanam de ſeptem Eccleſiæ Chriſti periodis, quam omnigenæ doctrinæ floribus ornatam evehere tentavit ad ſummam probabilitatis ἀκμὴν, totusque in eo eſt, ut enervet, quæcunque hactenus a præſtantiſſimis interpretibus ſententiæ huic oppoſita fuerunt, non exigui ponderis argumenta. Quin ulterius videtur progreſſus, quam cæteri ſyſtematis periodorum ſeptem defenſores, dum emblema Eccleſiarum Aſiaticarum tantum interiorem Eccleſiæ ſtatum repræſentare ſtatuit, viſa autem Johannis reliqua accommodat fatis Reipublicæ ſacræ exterioribus. Id quoq; præ aliis adverti voluit, cum compluribus totius libri ænigmatis lucem affundat, beſtiam geminam Cap. XIII depictam typum eſſe Imperii Romani, verum non Papalis, uti omnibus fere Proteſtantium Eccleſiarum Doctoribus videtur, ſed Gentilis, ex mente Boſſueti, cujus ſe veſtigia preſſiſſe, candide fatetur. De mille annorum regno ſentit, imaginem quidem aliquam illius extitiſſe circa Conſtantini M. tempora, & præludia quædam tempore reformationis, præcipuum tamen prophetiæ hujus implementum adhuc exſpectandum eſſe. Ipſam autem felicitatem & tranquillitatem, qua Eccleſia mille annis fruetur, publicam tribus comprehendit momentis. Primo ligabitur a Chriſto Satanas, ne gentiles ſuperſtitionis atque idololatriæ amore, veræ autem religionis odio inflammatos, impellat ad ſæviendum amplius in Eccleſiam; atque adeo interea ceſſent & publica, quæ eam extrinſecus infeſtet, perſecutio, & falſa, qua intra ſe affligatur, religio. Dein vindicata in libertatem Eccleſia eriget iterum, ſecundum antiquæ Apoſtolicæ diſciplinæ præſcriptum, ſua presbyteria & ſynodos, in quibus pii, pru-

dentes & ſpiritualium rerum intelligentia prædíti Doctores, cum honore, qualis veris Chriſti diſcipulis debetur, conſidebunt, & collatis ſententiis de regni Chriſti utilitatibus deliberabunt. Demum qui ut hæretici ab Imperio Anti-Chriſtiano publice damnati & flammis ſunt addicti, reſurgent ita, ut a calumniis illorum vindicetur fama, & tanquam veri Dei miniſtri in Eccleſia celebrentur, aliſque exemplo proponantur ac commendentur.

ADAMI CORTREJI OBSERVATA HISTORICO-Politica ad Artic. IV Pacificationis Riswicenſis, de abolitione Unionum ac Reunionum Gallicarum in Germania, deque Religionis Catholicæ obſervantia juxta normam Pacis Osnabrugenſis, non Riswicenſis, dijudicanda.

Magdeburgi, apud Jo. Dan Mullerum, 1705. 4.
Conſtant 16. pl.

QUi per plurima luſtra illuſtrandæ Jurisprudentiæ Publicæ non minore labore quam gloria incubuit, Conſultiſſimus Autor, feliciter tandem abſolvit Corpus Juris Publici, in quo non modo Leges Imperii fundamentales omnes, ſed & Ordinationem Executionis Imperialis, Matriculam Imperii, & Concordata Nationis Germanicæ, quoad ſingula capita ſingulosque paragraphos, Obſervationibus Hiſtorico-Politicis illuſtravit. Quod ſicuti integrum, ſex tomis grandioribus propediem in publicam lucem proditurum ſperamus, ita ex Obſervationibus Hiſtorico-Politicis ad Artic. IV Pacis Risvvicenſis, quas hoc loco L. B. exhibemus, non fallaci præcipimus conjectura, quanta ex illo ad publicam rem utilitas ſit redundatura. Prima pars hujus tractationis ad Reuniones Gallicas ſpectat; altera agit de exercitio Catholicæ religionis in Germania, ad normam Pacis Weſtphalicæ redigendo. Primum itaque oſtendit, inanes & injuſtos eſſe Gallorum conatus, quibus omnem fere Germaniam ad patrimonium Regum Galliæ pertinere ſomnient, cum poſt inſtitutam & juramento confirmatam nepotum Caroli M. ex Ludovico Pio diviſionem, Germania ſui juris eſſe cœperit, ac regnum Francorum Orientale

ab

ab Occidentali diſtinctam conſtituerit Rempublicam. Fruſtra ergo eſſe Gallos, qui demum extincta ſtirpe Carolina, Germanos Galliæ excuſſiſſe jugum aſſerant, nec poſſe ab iis diviſionem legitime factam, ac tanto temporis munitam ſpatio impugnari, cum immemorialem præſcriptionem inter diverſas gentes juſtam poſſeſſionem reddere, non Juri ſolum naturali, ſed & Gallorum legibus ſit conveniens. Recenſet deinde, quas ditiones ſub Unionis prætextu, contra Pacificationis Monaſterienſis & Neomagenſis tabulas, Rex Galliæ invadere tentaverit, ac ſummam æquitatem Articuli IVti Inſtrum. Riswic. Pac. oſtendit, qua reſtitutionem omnium locorum, ſub inani hac ſpecie Unionis a Gallis occupatorum, injungit. Tranſit hinc ad alteram partem IVti Articuli Pacis Riswicenſis, quæ de toleranda religione catholica in locis a Gallo reſtituendis conſtituit; ubi docet, quo conſilio vel dolo potius Galli clauſulam hanc dicto articulo annecti voluerint, quam acriter hisce conatibus Proteſtantium Legati reſtiterint, ac quam perſpicue clauſulam iſtam legibus Imperii contrariam eſſe oſtenderint. Integra legi hoc loco meretur Illuſtriſſimi atque Excellentiſſimi Legati Electoralis Saxonici, *Chriſtophori Dieterici Boſen*, accurata ac elegantiſſima Relatio, nomine Legatorum & Plenipotentiariorum Auguſtanæ Confeſſioni addictorum, ad Corpus Evangelicum in Comitiis Ratisbonenſibus, quam prolixe Autor noſter pag. 78 ſeqq. exhibet. Nec minus materiam hanc illuſtrat Proteſtantium Repræſentatio Ratisbonæ facta, qua ſe nolle obligari Clauſula hac iniquiſſima, declararunt. Tandem quid occaſione hujus articuli Gallus in civitate Mompelgardenſi militari manu exequi ſuſtinuerit, quid Proteſtantes in Comitiis Imperii ea de re monuerint, ſumma fide ac diligentia Autor recenſet, ſpemque componendi diſſidii ex arbitrio partium utriusque religionis, in Electorem Moguntinum & Saxonicum, Ducem Magdeburgicum & Neoburgo-Palatinum, ac Coloniam & Ratisbonam collato, oſtendit.

JO. MARCKII HISTORIA PARADISI ILLUſtrata Libris IV.

Amſtelædami, apud Gerardum Borſtium, 1705. 4.
Alph. 5. plag. 3.

Mul-

MUlta ſunt induſtriæ peculiaris ac eruditionis ſpecimina, a Doctiſſimo Marekio proximis XXIV annis edita, e quibus Diſput. de Sibyllarum carminibus A. 1683 p. 389, Exercitationes Juveniles A. 1687 p. 377, Exercitationes Textuales A. 1694 p 234, Commentarium in Hoſeam Tomo III Supplem. p. 323, aliumque in Joelem, Amoſum, Obadiam & Jonam ibidem pag. 325 recenſuimus. Monet Clariſſimus Auctor in præfamine, ſe, cum in Franequerana Academia verſaretur, A. 1681 hujus libri feciſſe initium, ſed multopere impeditum nunc demum illum abſolviſſe, adeoque ex opere ejusdem argumenti erudito, quod apud Batavos prodierit (*Salomonis van Til* de Situ Paradiſi librum, A. 1704 Actorum noſtrorum p. 480 ſeqq. excerptum, dubio procul intelligit) nec ſumſiſſe notabile operis ſui augmentum, nec per diſſenſum ſuum laudibus ejus aliquid voluiſſe detrahere. Quatuor vero libris rem omnem tractavit, ut quicquid ad primam humani generis hiſtoriam, explicandaque Geneſeos capita ſecundum ac tertium, ſpectat, ſimul cum Paradiſi deſcriptione exponat, eo quod in Paradiſo, vel prope eundem geſta ſint. Quæ ad Paradiſum proxime pertinent, Liber primus exquiſite tradit, refutatque initio Philonem, Ambroſium, ac Franciſcum

Cap. I. Georgium Venetum, allegorice Paradiſum interpretantes repu-

Cap. II. diato Hiſtorico ejus & Geographico ſenſu. Porro de nomine ſigillatim disquirit contra eos, quibus *Eden* appellativum voluptatis nomen hic eſſe videtur, nec non de vocis *Paradiſi* natalibus & acceptione, omnibusque expenſis pronuntiat, eam nihil aliud notare,

Cap. III. quam hortos majores & ſplendidiores. Hinc tacto leviter Grotio, qui ad inferos Paradiſi ſedem Mareſio retuliſſe videbatur, eos qui in cœlis vel aere eundem extitiſſe contendunt, refellit, nec

Cap. IV. minus eos, qui totum terrarum orbem, ante humani generis lapſum, Paradiſum fuiſſe credunt; a qua tamen ſententia Joſephum, cui illa vulgo adſcribitur, Noſter argumentis aliquot abſolvit, favetque mediæ ſententiæ, quæ Paradiſum nec anguſtum nimis

Cap. V. reddit, nec ad integras regiones extendit. Percenſet præterea reliquas de ſitu Paradiſi opiniones, omnesque repudiat, præter eam, quæ Steucho auctore prodiit, atque a Calvino, Huetio aliisque recens recepta eſt, videlicet in aliqua Babyloniæ aut Meſopotamiæ

par-

Digitized by Google

parte eundem fuiſſe. Inde datis characteribus, qui inveſtigando Paradiſi ſitui in ſacris literis adaptantur, ſpeciatim Orientalem Aſiæ plagam, non tamen remotiſſimam, ſed Judæis propiorem, per קדם indicari putat; præterea Eden illud ipſum, quod a Prophetis deſcribitur, Chaldæis conterminum intelligi, Ezechielis vero verba, in quibus Eden metaphorice adhibeatur, huc nequaquam trahenda eſſe, Nicolai Abrahami cavillationes de duplici Eden examinans. Agit etiam de fluvio Edenis peculiari, & capita quatuor, in quæ diviſus ſit, quatuor capitales fuiſſe fluvios affirmat. Atque de his non exiguo cum eruditionis Geographicæ apparatu, per aliquot capita tractat, Euphratis Tigridisque appellationes, fontes curſumque ſtudioſe exponit, ac ſpeciatim, quo pacto ex voce Hiddekel, Syrorum Diglat, tandemque ipſum Tigris enatum ſit, recenſet, nec non quænam regio Havilah ſit, quid per Bedolah & Schoham Gen. II intelligatur? quid terra Chus ſit? &c. Quæ hactenus prolixe tradiderat, tandem in breves quasdam poſitiones redigit, ſimulque refutato data opera Jo. Clerico, Paradiſum ad Jordanem collocante, enuntiat, Paradiſum in aliqua Chaldææ ſeu Meſopotamiæ parte quærendum eſſe, & quidem in Euphratis Tigridisque vicinia; ſpecialem magis determinationem, ex ſolidis argumentis factam, vix exſpectandam eſſe. Placet tamen illi, Piſonem pro Orientali Euphratis ac Tigridis conjuncti, & in mare deſcendentis alveo habendum, Gihonem vero pro Occidentali, etſi quodnam Orientale vel Occidentale dicendum ſit, ſemel iterumque adhuc ambigat, atque inter Calvini Bochartique partes, quarum illas Scaliger, has Morinus Huetiusque amplexi ſunt, medium ſe gerit. Quæ ſi cum *Salomonis a Til* cogitatis conferantur, animadvertes, eos in ſumma cauſæ convenire, differre vero in levioribus quibusdam, cum Tilio Gihon ac Piſon peculiares fluvii ſint; utrisque tamen Havila ſit Chaldæa maritima & Chus Arabia Orientalis.

Cap. VI. *Cap. VII.* *Cap. VIII.* *Cap. IX.* *Cap. X. XI. XII. XIII.* *Cap. XIV. XV.*

His ita compoſitis, Paradiſiacæ arbores Marckii noſtri curam expoſcunt, quas ad mere allegoricum ſenſum trahendas non eſſe monet, improbatque Cocceji dictum, quod ſolæ Paradiſiacæ, non reliquæ creati mundi arbores, cito fructus tulerint. Arborem vitæ mavult de pluribus ejusdem ſpeciei arboribus, quam de unica explicare. Nomen ipſum inde deducit, quod omnino præcipuam

Cap. XVI. *Cap. XVII.*

præ aliis vim ſervandæ vitæ naturalis arbor iſta habuerit, ſed præterea ſignaculum ſpiritualis vitæ ac velut ſacramentum fuerit. Propugnat etiam contra Moſen Bar Cepha, Bellarminum, ac ſigillatim contra Fr. Burmanni Synopſ. Lib. II Cap. IV §. 12, Protoplaſtos arboris hujus fructus licite comediſſe. Inde ad arborem ſcientiæ boni & mali ſe confert, conquiſitisque variis de eadem doctorum ſententiis, cenſet, & hanc, & priorem iſtam, ſpecie diverſas fuiſſe ab omnibus arboribus, quæ hodie in orbe ſuperſunt. Hanc ipſam quoque arborem non unicam, ſed plures ejusdem generis in meditullio horti diſpoſitas fuiſſe ait, nomen quoque ſcientiæ boni & mali, non e proleptico reſpectu futuræ tentationis, neque ex Satanæ tentantis verbis, neque a facultate ingenerandæ ſingularis ſcientiæ ortum pronunciat; ſed a conſcientia præſtitæ obedientiæ, vel commiſſæ inobedientiæ, tanquam ſignaculum certiſſimi præmii, vel inevitabilis pœnæ, additis, (quod alibi etiam obſervat) veſtigiis hujus hiſtoriæ in profana literatura occurrentibus. Expoſito reliquo Paradiſi ornatu, de tempore plantati hujus horti diſceptat, tertiumque creati mundi diem huic operi non levibus conjecturis aſſignat. Poſtremo veteres, qui Paradiſum vel hodienum exſtare docent, refellit, eosdemque, quod extra hanc terram illum quæſiverint, in hunc deductos errorem exiſtimat.

Cap. XVIII.

Cap. XIX. XX.

Libro II hominis integri, velut Paradiſi incolæ, Hiſtoria enarratur. Hic in percenſendis variis humani generis appellationibus, quas S. Literæ offerunt, earumque inveſtiganda emphaſi multus eſt; nec minus ortum totius mortalium generis ex Adamo vindicat, confutatis diligentiſſime Præadamitarum patronis, a quorum perverſionibus præſertim Pauli verba Rom. III, 25 liberat, ſimulque Franc. Burmannum refellit, docentem, Evam non eadem, nempe ſexta orbis conditi die, cum Adamo creatam eſſe, admiſtis etiam variis notatu dignis de Adamo non androgyno, de polygamia vetita, atque ſimilibus. Primi hominis corpus poſt hæc contemplatur, ejusque artificioſam compagem Scriptura S. duce miratur Auctor, contra illos præſertim diſputans, qui giganteam corporis molem Adamo tribuunt. Animam quoque non leviter conſiderat, depugnatque cum Tertulliano aliisque, corpoream eandem

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IV.

Digitized by Google

dem ſtatuentibus, nec non cum Carteſianis eſſentiam animæ in generali cogitatione ponentibus, imo & cum iis, qui per traducem eam propagari credunt. De imagine Dei ſequens diſputatio agit, quæ in tribus, ſpirituali nempe animæ natura, rectitudine hominis primæva, & dominio in beſtias, conſtitiſſe dicitur. Hic Gerhardum noſtrum, imo Coccejum ſuum refutat, qui animæ facultates ad imaginem Dei non pertinere docuerunt, atque hunc poſteriorem ſpeciatim reprehendit, quod non ſolum juſtitiam primi novique hominis de jure vitam æternam adipiſcendi interpretatus ſit, verum etiam imaginem Dei in dominio brutorum plane non conſtitiſſe docuerit; tum maxime Socinianorum & Pontificiorum circa imaginem iſtam errores caſtigat. Atque hic inter alia, quæ eximia cum cura elaboravit, docet etiam, Angelis ſuo quodam modo imaginem Divinam quoque adſcribendam eſſe, Patrumque diſtinctionem inter imaginem & ſimilitudinem Dei, quarum illa remanſerit poſt lapſum, hæc perierit, repudiat. Poſt hæc de fœdere legali, quod cum Adamo Deus inierit, fuſe diſſeritur, maxime contra illos, qui cum Socinianis ac Arminianis fœdus illud paradiſiacum plane negant: in quibus Auctor primo loco dataque opera Jac. Altingium confutat, ejusque Commentar. ad Hebr. VIII, 6. & ſpecialem hac de cauſa diſſertationem, Tomo V Mantiſſæ Miſcellan. exſtantem, ſub cenſuram vocat, illique interdum Moſen Amyraldum & Burmannum, etſi tolerabilius errantes, adjungit. In iſto fœdere Filium Dei mediatoris partes egiſſe, contra Zanchium negat, & in tranſitu antiquitatem Sabbati ortumque paradiſiacum, repudiata prolepſi, contra ſuorum quosdam vindicat, oraculum Hoſ. VI, 9. de Adamo transgreſſore ſolerter interpretatus. Chriſtum a repræſentatione hominum omnium fœderali in Adamo excipiendum eſſe, quia præternaturali modo conceptus ſit, atque coram Deo potius divinæ, quam humanæ naturæ intuitu, repræſentetur ſymbolicum hujus fœderis interdictum, de non comedendo arboris vetitæ fructu, porro cum ſuis circumſtantiis Auctor enarrat; neque enim vel minima temere prætermittuntur. Adjungitur quoque contemplatio minarum Divinarum de morte, refutatis Socinianorum de mortalitate hominis integri aberrationibus, & notato iterum Altingio, qui mortem corporalem

Cap. V.

Cap. VI. VII. VIII.

Cap. IX. X. XI.

Cap. XII. hoc loco plane non intelligi docuerat. Vitæ æternæ promissionem datam Protoplastis, contra Socinianos, ipsumque Altingium vel hic etiam novaturientem, Auctor præterea ostendit, eundemque errorem Mosi Amyraldo tribuit, atque in eodem illum retu-
Cap. XIII. dit. Signaculum hujus fœderis præcipuum habetur arbor vitæ, imo & altera scientiæ boni & mali, quam Auctor etiam Sacra-
Cap. XIV. mentum fuisse credit. Denique exposita stipulatione & restipula-
XV. tione, inter Deum facta atque Adamum, de antiquatione ipsius legalis fœderis disquirit.

Cap. I. *Liber III* lapsus humani Historiam colligit, initio facto a variis peccati nominibus, quæ seorsim illustrantur, v. gr. עָוֹן, פֶּשַׁע,
Cap. II. παράπτωμα. Ipsum comestionis actum Auctor cum magna perversitate, infidelitate, superba Divinæ similitudinis affectatione, & gulæ libidine conjunctum, adeoque non adeo leviter habendum probat, non assentiens Augustino, Pererio & Burmanno, qui Adamum velut excusaturi, amori ejus erga uxorem fere omnia tribuunt, imo Coccejo indignatus, qui hac de re disputari noluit.
Cap. III. Peccatum vero Hevæ non levius fuisse eo, quod Adamus admisit, contra Bellarminum affirmat, idemque Adamo quasi κυρίως apud Paulum aliosque adscribi, velut cum quo Deus immediate
Cap. IV. fœdus pepigerat. De culpa soli homini, nullo autem pacto de-
Cap. V. cernenti, vel non impedienti Deo, adscribenda porro differit, indeque ad Serpentem seductorem progreditur, τὸ ῥητὸν Codicis sacri studiose servans. Beckerum igitur, Clericum aliosque, qui literalem sensum hic rident, & ad allegorias discedunt, masculе oppugnat; comitemque illis dat Amyraldum, qui in peculiari Dissertatione soli Diabolo, sine ullo serpentis terrestris adminiculo, ten-
Cap. VI. tationem adscribit. Modum tentationis, ut reliqua fere omnia, Vir doctissimus observatis etiam levioribus circumstantiis describit, castigato Abarbanele & Simeone de Muis, qui serpentem nullo prorsus sermone usum, sed ascensu suo in arborem, & pomi esu, tales in Hevæ animo cogitationes excitasse volunt; ubi & Burmannus notatur, præter Scripturam fingens, serpentem se pro legato Dei gessisse, Divinumque ad Hevam mandatum finxisse, nec non Altingius, vocem serpentis, *eritis sicuti Dii*, explicans, *in-*
Cap. VII. *cœlo habitabitis.* De tempore lapsus ita sentit Auctor, ut nec

ni-

nimis illud conſtringendum ad paucas poſt creationem horas, nec nimis expandendum ad plurimos poſt eandem dies putet, dies vero aliquos manſioni Protoplaſtorum in Paradiſo libenter concedat. Poſt hæc conſectaria lapſus triſtiſſimi conſiderat, & primo quidem loco nuditatem foliis ficus tectam, refutatis Clerici novis inventis, nec non Altingii commento, qui Deum die ſeptimo ab opere gratiæ verſus Protoplaſtos exercendo quieviſſe, hancque occaſionem peccati primi fuiſſe, docuerat. *Cap. VIII.* Sequitur terror & occultatio hominis, explicata ambulatione Dei in horto, nec non examine lapſi hominis judiciali, ſententia in mulierem lata, nec non ea quam Adamus ſuſtinuit. *Cap. IX. X. XI. XII.* De dicto Dei, poſt lapſum Adamo ſimilitudinem cum Divina quadam perſona tribuentis, ſolerter admodum agit, repudiatisque reliquis explicationibus, & in his præſertim Altingiana, quod Adamus fide ſua filio Dei ſimilis fuerit, ironice verba iſta eſſe explicanda oſtendit. *Cap. XIII.* Ejectionem hominis e Paradiſo poſtea contemplatur, creditque, verba Dei, *ne edat de arbore vitæ & vivat in æternum*, per continuatam ironiam explicanda eſſe, explodique adeo hominis ineptiam, qui nomine arboris ſcientiæ ad varias ſe ſpes abduci paſſus erat, facileque & alterum arboris vitæ nomen in ſequiorem ſenſum, magno ſuo malo, rapere potuiſſet. *Cap. XIV. XV.* De Cherubim, & obſervatione viæ ad Paradiſum ducentis, ſequenti capite diſputatur; denique communia hominum mala ex lapſu orta enarrantur, & contra ludibria vindicantur, reprehenditurque Joſuæ Placæi ſententia, quam multis ſe hodie in Belgio approbare Auctor conqueritur, qui non modo proximam ac immediatam peccati Adamici imputationem in totum genus humanum neget, ſed prorſus imputationem iſtam antecedens ac cauſam corruptionis eſſe inficias eat, ut adeo non per primum peccatum, ſed propter corruptum habitum, in Adamo primum, dein in poſteris ejus omnibus obſervatum, rei reddamur.

Liber IV hominis lapſi reſtitutionem tradit. Nam initio ſtatim monetur, Adamum de ſui reſtauratione probabilem quidem conjecturam ex cognita Dei bonitate facere potuiſſe, certum vero de ea demum per Protevangelium eſſe factum. *Cap. I.* Porro ſententia Dei in ſerpentem obſeſſum & obſeſſorem Diabolum ſimul lata, contra Beckerum aliosque vindicatur. *Cap. II. III.* Diſſeritur præterea

Cap. IV. V. VI. ampliſſime de Protevangelio, ſemine mulieris, contritione ſerpentis, calcanei percuſſione, & valde quidem luculenter, diſſolutis ubique Socinianorum ſtrophis. Quibus expoſitis tunicæ pelliceæ Protoplaſtorum conſiderantur, & nomen Hevæ datum, quod a vita terreſtri, non a ſpirituali petitum eſſe, contra Martyrem, Paræum & *Cap. IX. X.* Coccejum Auctor tuetur. Denique expenſo Caini nomine, quod ad fidem Hevæ ſpectare negat, ſubſecutam Protoplaſtorum reſipiſcentiam & æternam ſalutem contemplatur. Finem operi imponit Oratio de admirandis Chriſtianiſmi propagati habita, cum Celeberrimus Auctor Spanhemio in docenda Hiſtoria Eccleſiaſtica ſuccederet, in qua id præſertim oſtenditur, Deum per ea plerumque ſubſidia Eccleſiam juviſſe, quæ exigua & velut contraria hominibus videbantur.

Dabimus ſpecimina quædam eruditiſſimi libri, unde de reliquis judicium facilius ferri poſſit. Primum ſententias de ſitu Paradiſi, quas Marckius refutat, quæque in Tiliano opere non notantur, adeoque etiam in ejus excerptis A. 1702 p. 484 a nobis datis non habentur, enumerabimus. Memorat igitur Clariſſimus *p. 19.* Auctor, præter ea, quæ citato loco dedimus, quosdam cum Hug. *p. 32. ſeq.* Grotio Paradiſum pene apud inferos quæſiviſſe, Strabonem Fuldenſem vero eum in novo orbe, Belgam quendam apud Nicolaum Abrahamum in Belgio prope Hesdinum poſuiſſe, quosdam apud Nubienſem in regione Sinenſi, Tertullianum & poſt illum Th. Burnetium in terra Auſtrali, Guilelmum Pariſienſem in extremo Oriente, Abulenſem ad Septentrionem, Durandum & alios Scholaſticos ſub Æquinoctiali, Naclantum, præter eos, quos Tilius attulit, in Palæſtina, Franciſcum Junium in Auranitide, Schotanum in Meſopotamia Septentrionali. Has vero opiniones non recenſet ſolum, ſed ſolerter examinat, una cum Theodoreti, Auguſtini, Hugonis, Bellarmini, Tirini, Muſculi & Paræi opinione, qui ſitum Paradiſi plane ignotum eſſe docuerunt.

p. 296. ſeqq. Contra giganteam Adami proceritatem, quam nonnulli fingunt, ſic diſputat: Non eſſe unicum ait Jo. Lucidum, qui id ſomniarit, ſed plures veterum a Bar Cepha notatos: Heideggerum in ea quidem ſententia eſſe, quod ratio non abnuat, Adamum exube-

exuberante naturæ vi ad molem notabilem pervenire potuisse; id vero sibi displicere, testatur Auctor, cum a monstris, qualia gigantes sint, perfectior naturæ impetus abhorreat: imo eorundem originem Gen. VI, 1. 4 in sequiorem mundi ætatem demum referri, eosque ut fœcem mundi considerari: ea vero, quæ Jos. XIV, 15. in Vulgata exstant, *Adamum fuisse maximum inter Enakim*, ex ignorantia Ebraismi prodiisse, ibidemque nec de Adamo, nec de Abrahamo, sed de Arbeh Enakæo differi. Quam in sententiam scriptores Romanæ factionis, Vatablum, Pererium, Cajetanum, Toletum & Torniellum cum Vulgata committit.

Singularis & notatu digna est disputatio, quam Clarissimus Auctor cum Jacobo Altingio init. Docuerat ille, tum alibi, tum maxime Epistola XXVI ad Wetstenium, mortem, quam Protoplastis minatus est Deus, nec spiritualem fuisse, hanc enim non malum pœnæ, sed culpæ, esse; nec corporalem, hanc enim proxime non fuisse lapsum insecutam; aliam igitur mortem intelligi, nempe privationem sensus favoris Divini, cum tormentis & cruciatibus, quos ira Dei infligit. Hanc & Christum pertulisse, & Protoplastos, cum vocem Dei, h. e. tonitrua horrenda audissent, ac fulgetra extimuissent: atque in eo terrore, & inexplicabilibus tormentis integram eos noctem sudasse, eaque de causa velut desperantes se abscondisse ac optasse, ut a montibus collibusque tegerentur, donec altero demum mane articulatam Dei vocem audirent. Quamplurima in his Clarissimus Marckius reprehendit. Mortem spiritualem omnino pœnam esse Numinis ait; imprimis vero declarat, cur mortis corporalis pœna ipso lapsus die Protoplastis non sit inflicta, & confictum spatium nocturni timoris explodit. *p. 457. seq.*

DESCRIPTIO MONSTRI HUMANI BICIPITIS, e literis excerpta, quas NICOLAUS BIDLOO, Czareæ Maj. Archiater, mense Septembr. A. 1705 ad Excellentissimum HUYSSENIUM &c. &c. dedit Mosquæ.

MEnsis agebatur Januarius Anni 1704, cum Anilia Moscovita, militis Gregorii Boulagagou uxor triginta circiter annorum, &

& octo menſes gravida, tertio die poſt, quam gravi lapſu in glaciem impegiſſet, fœtum Moſcoæ eniteretur mortuum ſimulque monſtroſum bicipitem, ſexus fœminei. Hujus quamvis reliquæ partes extrinſecus ſpectatæ ſatis bene conformatæ apparerent, niſi quod pectus aliquantum latius eſſet, ſterno nihilominus primum remoto, tum cor, e duobus veluti conflatum, aderat cum quatuor arteriis carotidibus, a ſuperiori aortæ trunco ad utrumque caput adſcendentibus; tum pulmo duobus lobis ita conſtare deprehendebatur, ut a capite dextro ad lobum ejus dextrum, & a capite ſiniſtro ad lobum ſiniſtrum, per geminam arteriam aſperam pateret aditus, adeoque pro lubitu modo hic, modo ille lobus inflaretur, prout tubulus vel ſiniſtri, vel dextri capitis tracheæ immittebatur. Hinc abdomine inciſo, duo in oculos incurrebant ventriculi, orificiis ſuperioribus totidem œſophagis reſpondentes, inferioribus autem in unum tractum inteſtinalem eo modo deſinentibus, quo figura adjecta repræſentatur: inteſtina quippe, renes, veſica, uterus aliaque naturaliter diſpoſita, hepar ſolummodo & lien paulo majora, cernebantur. In oſſium conformationem exactius inquirere haud licebat, quod fœtus integer conſervandus eſſet, ideoque vaſa etiam omnia cera replebantur. Obſervatu de cætero dignum, ab eadem fœmina in primo matrimonio monſtroſum jam fœtum editum fuiſſe, qui figuram canis, manibus ac pedibus exceptis, retulerit, & quatuordecim ſeptimanas ſupervixerit.

Explicatio Figurarum.

TAB. II.

A. Fœtus monſtroſi faciem anteriorem,
B. Poſteriorem oſtendit.
C. Pulmonem cum appenſo pericardio.
DD. Duas aſperas arterias.
EE. Siniſtrum atque dextrum pulmonis lobum.
F. Pericardium cum incluſo corde.
G. Ventriculos in naturali ſitu.
HH. Oeſophagos.
I. Dextrum,
K. Siniſtrum Ventriculum,
L. Pyloros, ubi ventriculi exeunt, exhibent.

VITA

TAB. II. *ad A. 1706. M Jan. pag. 40.*

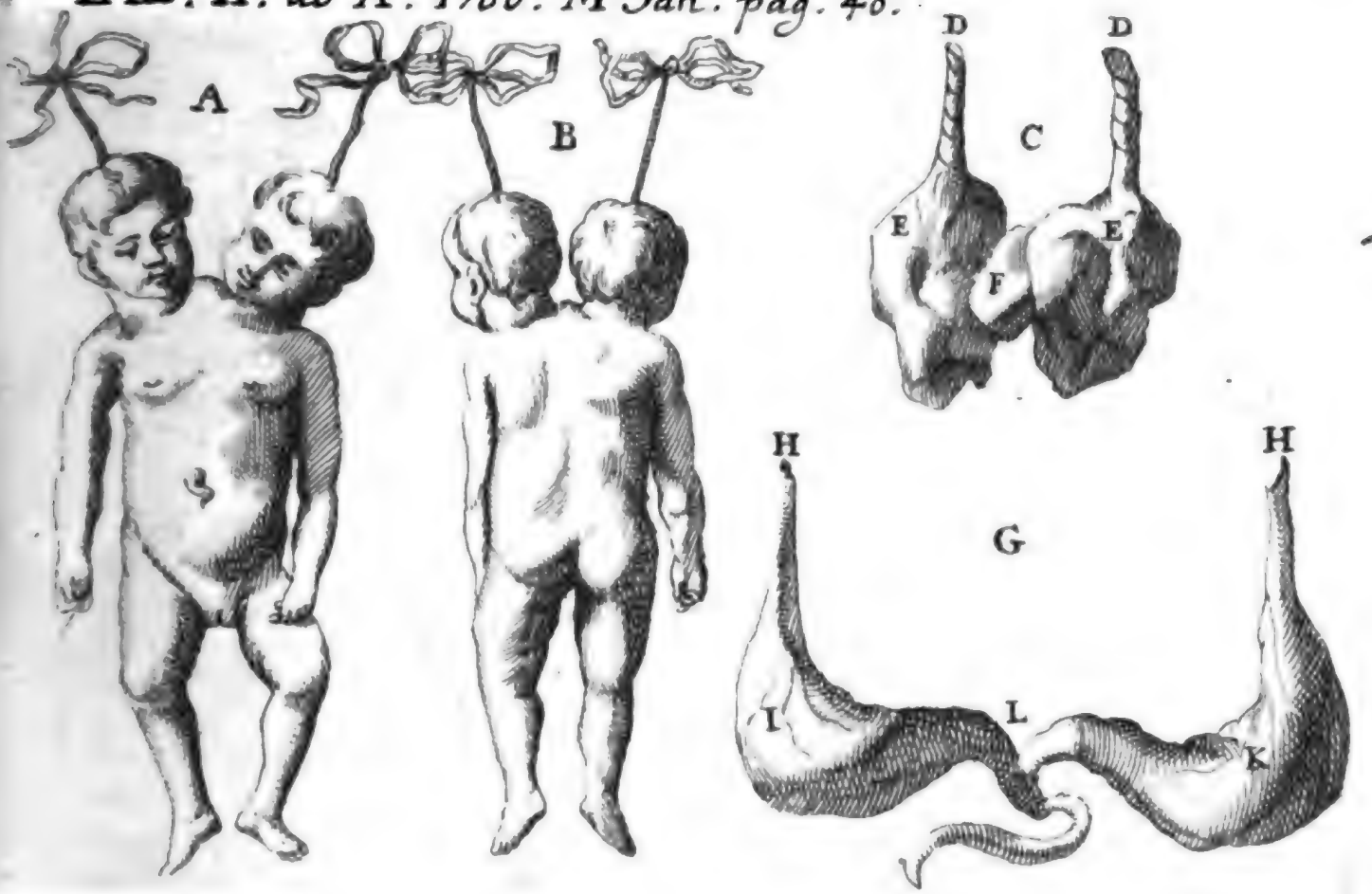

DERECHO

Digitized by Google

VITA ET OBITUS VIRI CELEBERRIMI, JACOBI BERNOULLI, utriusque Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis & Berolinenſis Socii, & in Inclyta Baſileenſium Academia Matheſeos Profeſſoris Clariſſimi.

PRæmatura mors Viri Excellentiſſimi, *Jacobi Bernoulli*, non tantum Academiæ patriæ, verum & univerſæ Reipublicæ literariæ graviſſimam attulit jacturam. Ea accidit die 16 Auguſti anni ſuperioris 1705, paulo poſt horam quintam matutinam, anno ætatis quinquageſimo primo. Clariſſimus hic Vir, oriundus majoribus tempore Ducis Albani ob religionem orthodoxam patria Antwerpia pulſis, in lucem eſt editus anno vergente 1654, d. 27 Decembris, patre Viro Ampliſſimo Nicolao Bernoulli, Fori Judicialis & Cameræ rationum in Republica Baſileenſi Aſſeſſore integerrimo, octogeſimoque ætatis anno etiam per Dei gratiam ſuperſtite. Excuſſo pulvere Gymnaſii, Philoſophiæ in Scholis uſitatæ principia hauſit ex inſtitutione Celeberrimi Viri Joh. Jac. Hofmanni, SS. Th. D. & Hiſtoriarum in Academia patria Profeſſoris, impetratisque in ea conſuetis gradibus, animum ad ſtudium ſacrum appulit, magis tamen ex inſtigatione paterna, quam proprio inſtinctu. Interea dum juveniles anni calerent, Poeſin quoque Latinam, Gallicam, Germanicam excoluit, multaque non infeſtive luſit, & linguis pariter ſedulo operam dedit. Scientias Mathematicas ab incunte ætate mire deperiit, dum adhuc puer ex inſpectione figurarum Geometricarum ſecretum quoddam oblectamentum capiebat, ut natus ad ſtudium hoc, non factus videretur. Αὐτοδίδακτος in illo fuit, nullius unquam vivi Præceptoris opera uſus, quin & librorum pene omnium ſubſidio deſtitutus. Si quem ſors objecerat, hunc furtim evolvebat, hancque ob cauſam ultra communis Arithmeticæ, Geometriæ, Aſtronomiæ praxin non penetravit, neſcius ante peregrinationem literariam, quiddam longe præſtantius haberi. In prima nihilominus adoleſcentia penetrans ejus ingenium eluxit in celebri problemate Chronologico, de inveniendo anno Periodi Julianæ, ex datis tribus Cyclis, Solis, Lunæ & Indictionum; quod occaſione propoſitionis ſecundæ partis primæ Delicia-

rum Mathematicarum Schwenteri, ante decimum octavum ætatis annum, proprio Marte solutum dedit. nesciens eo tempore, ejusdem Problematis solutionem a P. Billy Jesuita, celebri Mathematico, tanquam insigne artis specimen, in Diario Parisiensi jam antea publicatam extare. Peregrinationem suam iniit Noster A. 1676, & Genevæ Estheram Elisabetham a Waldkirch, a secundo a nativitate mense cœcam, scribere docuit, Burdigalæ vero Tabulas Gnomonicas universales (nondum quidem editas) condidit. Peragrata Gallia domum redux A. 1680, suasu amicorum, R. P. Malebranchii celeberrimum opus de Inquirenda Veritate, & Cartesii Philosophica primum cœpit evolvere, hujusque philosophandi modum potius quam principia approbavit, & postquam illucescentis Cometæ occasione, ingenii quendam lusum de futura ejus apparitione, vernacula lingua edidisset, secundo Rheno Belgium petiit. Hic sanioris Philosophiæ & demonstrationum mathematicarum dulcedine primum inescatus, Elementa Euclidea docuit prius quam didicerat, abditaque Geometriæ Cartesianæ repetitis aliquoties conatibus penetrare cœpit, mox etiam *Conamen suum de Motu Cometarum* in Latinum transtulit, ac multo quam prius astrictius edidit, Tractatumque suum egregium *de Gravitate Ætheris* conscripsit. Hinc perlustrata Flandria Brabantiaque, Caletum usque pergens, in Angliam trajecit, ubi salutatis Illustri Boylio aliisque Celeberrimis Viris, Congregationi hebdomadariæ Academicorum augendis majoremque ad perfectionem perducendis scientiis institutæ, semel interfuit; dein mari Hamburgum vectus, per Germaniam recto tramite patriam repetiit, & paulo post brevi excursu Helvetiæ Cantones invisit. Patriæ redditus A. 1682, eo studia sua impendit, ut publico prodesset; quem in finem per aliquot æstates Collegium quoddam Experimentale Physico-Mechanicum aperuit, eoque primus rerum harum pulcherrimarum in Academia Basileensi auctor & evulgator extitit. Profecturus postea Heidelbergam, ubi vicaria ejus in docenda Mathesi desiderabatur opera, domi retentus est per subsequens matrimonium, quod A. 1684 contraxit cum Stupanorum Medicorum suo tempore non incelebrium nepte & pronepte, e qua geminæ prolis masculæ & fœminæ parens factus. Tum vero Mathematica denuo serio tractare instituit,

Digitized by Google

tuit, præcipuosque Autores & ſuo uſui legere, & inter legendum aliis explicare cœpit, unaque docendo & meditando ſic profecit ipſe, ut interioris Geometriæ adyta non tantum brevi recluderet, ac præſtantiſſima tum Veterum tum Recentiorum inventa, ſibi plana perſpectaque redderet, verum etiam propriis inventis ſcientiam quotidie magis magisque locupletaret ac perficeret. Mortuo poſtea Celeberrimo Petro Megerlino, J. U. D. & Mathem. apud Baſil. Profeſſore, ejus in locum unanimi Procerum calculo ſuffectus eſt A. 1687 d. 15 Febr. Spartam ſic nactus genio ſuo & ſtudiis convenientem, magno eam cum applauſu & honore exornavit, omnibusque deinceps Academicis dignitatibus, atque inter eas Rectoratu Univerſitatis ſemel, & Philoſophici Ordinis Decanatu ter, pari cum ſucceſſu & dexteritate omniumque applauſu functus eſt. In ſua ſtatione operam ſuam ſtudioſæ juventuti ita commodavit, ut nulli eam expetenti denegarit, quamdiu corporis id vires permiſerunt; hinc plures exteri tanti viri fama allecti Baſileam advolarunt, docta ejus inſtitutione fruituri. Mira in docendo pollebat facilitate, ſuaque dexteritate difficillima quæque Auditoribus ſuis ita propinare novit, ut plane neſcirent, ludone an ſomno ea arcana didiciſſent. Academicis quoque debemus exercitiis egregium ejus tractatum *de Seriebus infinitis*, in quo abdita nobis pandit Geometriæ myſteria. Indies ſic novis inventis augere perrexit Geometriam, eaque cum in Actis Eruditorum Lipſienſibus, ut nemo non deprehendet, qui vel indices Tomorum Mathematicos inſpicere ſuſtinebit, tum in aliis Eruditorum Diariis cum publico communicavit; quibus ita ſe exteris commendavit, ut A. 1697 non tantum Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſiis, & A. 1701 Berolini, utriusque noviter tum inſtauratæ, præter omnem ſpem ſuam & expectationem, cum Ingenioſiſſimo Fratre *Joanne Bernoullio*, in Groningenſi hactenus, nunc in Baſileenſi Academia Profeſſore Mathematum celeberrimo, fuerit adſcriptus, verum etiam tum natalium ſplendore, tum eminentiorum munerum dignitate Nobiliſſimi Viri, Illuſtriſſimus Dominus, *Rogerus Brulartus*, Marchio de Puyzieulx & Silleri &c. &c. magni Galliarum Regis ad Helveticam Gentem Legatus Excellentiſſimus, & Illuſtriſſimus Dominus *Guilielmus Franciſcus de l'Hoſpital*, Eques, Marchio S. Memii & Montelerii, Comes An-

tremontii, Dominus in Ouques, la Chaise & le Beau &c. &c. dum viveret, excellentissimus Geometra, benevolentia sua insigni eum dignati sint. Cum celebratissimis pariter in Republica literaria Viris, inter quos brevitati studentes heic loci tantum nominabimus Illustrissimum Dn. *Leibnitium*, Serenissimi Electoris Brunsuicensis Consiliarium Status & Societatis Berolinensis Præsidem, & Parisiensis ac Londinensis Socium, Dn. *Christophorum Pfautzium*, in Academia Lipsiensi Matheseos Professorem famigeratissimum, Dn. *Nicolaum Fatium Duillierium*, Regiæ Londinensis Societatis Sodalem dignissimum, arctam amicitiam coluit, crebris ab iis exhilaratus literis. Verum enim vero aliis inserviendo, se ipsum consumsit. Nam continuis suis meditationibus, totque insomnibus noctibus, quibus reconditioris Geometriæ recessus perscrutando, publico prodesse studuit, corporis contra vires ita debilitavit, ut varii periculosique morbi, cum quibus conflictatus est, insequuti sint. Podagræ enim, a qua a multo jam tempore vexabatur, febris tandem accessit hectica, cum præcedente tussi perquam violenta, quæ cum in dies magis magisque augeretur, nullam ipsi reconvalescendi spem reliquit; unde omnibus in domo sua dispositis, mortis meditationi se totum tradidit, sicque decimo sexto, ut dictum, Augusti die ærumnosam hanc vitam cum meliore commutavit. Paucis ante postremum diebus, amicos rogavit, ut *Spiralem Logarithmicam* circulo inscriptam cum epigrapha, *eadem mutata resurgo*, sepulchri sui saxo insculpi curarent, ad insignes proprietates, quas primus deprehendit, alludens, cum ea se non solum sui evolutione generet, sed etiam sui ipsius caustica existat, *seque adeo ipsam post varias mutationes* de novo *producat*; hacque in re Celebetrimus noster defunctus Archimedis exemplum imitari voluit, qui insigne suum inventum, de proportione sphæræ ad circumscriptum cylindrum, tumulo suo inscribi jussit. Inventa ejus plurima & pulcherrima, quæ in Actis Eruditorum & alibi extant, non recensemus; addere contenti, cum magnum seculi nostri inventum, *Analysis infinitesimalis Leibnitiana* prodiisset, Nostrum de usu ejus, atque applicatione præsertim ad Physico-mechanica, ex facili exemplo ab Autore exhibito (demonstratione scilicet Curvæ Isochronæ) novam subito lucem hausisse, & in eum *calculum*

Ana-

Analyticum excolendum (quem *Differentialem*, eique reciprocum *ſummatorium* vel *integralem* vocant) magno ſtudio & ſucceſſu incubuiſſe, eximiis Problematibus ſolutis; ut inter maximos tanti inventi propagatores jure meritoque haberi poſſit, Leibnitiusque defuncti Amici & ſemper lugendi memoriæ hoc diſtichon conſecrarit:

Infinita Tibi terris Lux fulſit in ipſis
BERNOULLI, & quisquam Te ſupereſſe neget?

VITA ET OBITUS VIRI CELEBERRIMI JOHANNIS CHRISTOPHORI WAGENSEILII, Juris Publici & linguarum Orientalium in Incluta Noribergenſium Academia Profeſſoris Clariſſimi.

CUm non una vice Celeberrimi Viri, Joannis Chriſtophori Wagenſeilii, in Actis noſtris mentionem fecerimus, non poſſumus quin de ejus quoque vita, ſumma cum laude peracta, quædam referamus. Hic inſignis Polyhiſtor, cui incluta Noriberga anno 1633 die 26 Novembris natale ſolum dedit, Holmiæ prima ſtudiorum fundamenta jecit, privati inprimis præceptoris, Jacobi Bretſpecheri, doctrina uſus. Cui magiſtro A. 1645 in Pomeraniam reditum paranti comitem ſe jungens, primum Gryphiswaldiam, dein Roſtochium cum ipſo ſalutavit, inſequente autem anno cum parente, Georgio Chriſtophoro Wagenſeilio, mercatore ſpectatæ fidei, e Suecia reduce, Noribergam rediit, ac impetrato in prima Gymnaſii claſſe loco, ſub Joannis Riedneri moderamine, tanta intra trium annorum ſpatium ſpatia confecit, ut omnium judicio dignus haberetur, qui Academiam adiret. Almam Altorffinam ſexto decimo ætatis ſuæ anno ingreſſus, a Clariſſimorum Virorum, inprimis Ruperti, Hackſpanii, Ludwelli & Georgii Königii ore per integrum luſtrum indivulſus pependit, magnamque variæ eruditionis ſupellectilem ſibi comparavit. Cujus ut & morum probe compoſitorum fama mox ad ſummos aliquot Proceres penetravit, eosdemque permovit, ut ipſius operam in formandis filiorum moribus efflagitarent. Quorum deſideriis ille quoque annuit, & in peregrinatione cum Illuſtriſſimi Sacri Romani Imperii Comitis Erneſti ab Abenſperg & Traun, Sacræ Cæſareæ

Majeſtatis Conſiliarii Intimi & Inferioris Auſtriæ Mareſchalli Filio, Ferdinando Erneſto, ſuſcepta integrum fere ſexennium conſumſit, atque intra idem univerſam Galliam, Hiſpaniam, Belgium, Angliam & Germaniam perluſtravit, imo ferente ſic occaſione, e Gadibus Hiſpaniæ in oppoſitum quoque Africæ littus trajecit. Quam multiplicem fructum ex hoc itinere reportarit, noſtrum hic non eſt dicere. Id tantum notamus, quod ubique ſummorum ac celebrium virorum affectum ſibi conciliarit. Unde Taurinenſes in Academiam Incultorum, & Patavini in Recuperatorum Societatem eundem ſponte ſua receperunt. Quid quod per Johannem Capellanum, Johanni Baptiſtæ Colberto, Ludovici XIV. Galliarum Regis ſupremo Status Miniſtro commendatus, a Rege ter repetita vice ampliſſima accepit congiaria. In Gallia igitur non exiguis cumulatus beneficiis, ab eadem quoque publicum eruditionis teſtimonium, ſummum in utroque Jure axioma, impetrare voluit, eodemque in Academia Aurelianenſi d. 29 Junii A. 1665 ſolenni ritu condecoratus fuit. Quamvis autem apud exteros fortunarum ſuarum ſedem facile invenire potuiſſet, natale tamen ſolum miris illecebris eum ad ſe traxit. Noribergam itaque A. 1667 reverſus, vix officia ſua Illuſtri Noribergenſium Senatui obtulerat, cum Juris Publici pariter atque Hiſtoriarum Profeſſio in Academia Altorfina ipſi demandaretur. Quarum utramque d. 15 Aprilis feliciter exorſus ſumma cum laude ornavit, & illam quidem ad beatum ex hac vita diſceſſum; hanc autem in octavum usque annum, quo eandem cum linguarum Orientalium Profeſſione commutavit. Anno 1676 Sereniſſimus Princeps Adolphus Johannes, Comes Palatinus Rheni, Caroliique Guſtavi Suecorum Regis Frater germanus, magnam ſobolem Adolphum Joannem & Guſtavum Samuelem fidei ejus curæque commiſit, ipſi vero Wagenſeilio ſplendidum Conſiliarii honorem contulit. Memorari quoque meretur, illum, cum negotiorum quorundam gratia A. 1691 iter Viennam Auſtriæ inſtituiſſet, in ſacrum conclave, iterata vice, a divo Leopoldo quam clementiſſime admiſſum, a ſummis Imperatoris Magni Miniſtris ac Proceribus clementer habitum, nec non aliis illuſtribus atque eruditis Viris admodum comiter tractatum fuiſſe. Neque ſilentio prætermittendum, quod, cum Petrus Valckenierius, Præpotentium Fœderati

Bel-

Digitized by Google

Belgii Ordinum apud Helvetios Legatus, lautis conditionibus ei provinciam LL. OO. in Academia Lugdunensi publice docendi obtulisset, Noricorum cum Batavorum Athenæo commutare noluerit. Singularis hic in patriam affectus cum insignibus meritis permovit splendidissimum Scholarcharum Norimbb. Collegium, ut A. 1697 ejus munera munere Doctoris Juris Canonici adaugeret, eumque membrum ordinarium Ordinis JCtorum, & post beatum Georgii Matthiæ Könighii obitum Bibliothecæ Academicæ præfectum quoq; constitueret: quod tamen munus mox insequente anno, ob ingravescentem ætatem in humeros celeberrimi sui generi, Dn. Prof. Molleri, devolvit. Inclutæ Academiæ Rectoratum pariter ac amplissimæ Facultatis Juridicæ Decanatum bis gessit. Præclara ingenii monumenta a B. Wagenseilio edita hic recensere supersedemus, cum eadem orbi litterato dudum cognita sint atque perspecta. De matrimonio ejus gemino ac morte pauca quædam adhuc adjicimus. A. 1667 d. 21 Aug. Mariam Barbaram, Friderici Praunii, Censoris Norimbergensis, & Barbaræ Oelhafiæ filiam, Jacobi Heusii, Mercatoris, viduam, sibi matrimonio junxit; atque ex ea quatuor liberos suscepit. Inter quos primus filius, Ferdinandus, biennis decessit: filia, Helena Sibylla, insigne sexus sui decus, Nobilissimo Viro, Danieli Guilielmo Mollero, Comiti Pal. Cæs. inque Academia Altorfina Metaphysices & Histor. P. P. Clarissimo, nupsit: alter Filius, Gabriel cognominatus, J. U. L. Memelii Borussorum Secretarii Regii & Advocati Ordinarii munere fungitur: filia altera, Maria Sabina, quindecim solum menses in hac mortalitate transegit. Priori hac conjuge A. 1701 e vivis sublata, nuptias secundas cum Susanna Barbara, Reverendi admodum Viri, Georgii Christoph. Langii, Diaconi quondam ad S. Sebaldi Norimbergensis relicta vidua, celebravit. Per integrum fere tori hujus quadriennium cum morbis conflictatus, superiori anno die nono mensis Octobris vitam cum morte commutavit, cum annum ætatis septuagesimum secundum, muneris autem Professorii octavum & trigesimum ageret.

SALOMONIS GLASSII S. S. THEOL. D. ET Ecclesiarum in Ducatu Saxo-Gothano Superintendentis, Philologia Sacra &c. Accessit sub finem hujus operis ejusdem Logica Sacra jamdudum flagitata, prout eandem ex manuscripto non ita pridem edidit JO. GOTHOFREDUS OLEARIUS, Superint. Arnstad. Schwartzb. Editio novissima &c.

Lipsiæ

Lipſiæ apud Jo. Frider. Gleditſchium, 1705. in 4.
Alphab. 6. pl. 17.

QUantam Salomon Glaſſius Philologia ſua ſacra gloriam apud poſteros ſibi comparaverit, quantumque adjumentum attulerit iis, qui ſacrarum litterarum ſtudio tenentur, eruditorum nemini ignotum eſt. Hinc utiliſſimi libri editiones toties fuerunt iteratæ, quarum exemplaribus ferme diſtractis, Jo. Frid. Gleditſchius, Vir litterariæ rei promovendæ ſtudioſiſſimus, hanc novam adornare adgreſſus eſt, nihilque prætermiſit, quod ad Lectorum gratiam ipſi conciliandam conferre quicquam potuit. Præterquam enim quod ab erratis, quæ in priores editiones, & Batavam imprimis, irrepſerant, ſtudioſe fuerit purgata, non modo chartæ ac typorum elegantia ſe plurimum commendat, ſed & ob faciem cujusvis paginæ interſectam, quæ res legentium oculis diſtinctius offert, uſui aptior reddita eſſe videtur. Cum quoque, ſudante adhuc ſub prelis opere, Vir Reverendus Jo. Gotofredus Olearius, Antiſtes Arnſtad. Schwartzb. B. Glaſſii Logicam jamdudum flagitatam ex manuſcripto ederet, haut inconſultum viſum fuit, ob materiæ cognationem eandem huic editioni inſerere. Promiſerat eam ipſe Glaſſius Phil. S. P. 2. ſect. 1. p. 498. & quamvis adfectum potius, quam confectū opus ſit, primasque modo lineas eorum contineat, quæ doctiſſimus Auctor, niſi fata obſtitiſſent, ad modum Grammaticæ atque Rhetoricæ S. latius deducere animo conceperat, quin tamen tanti ingenii partus, licet poſthumus, Philologiæ cultoribus gratiſſimus futurus ſit, nulli dubitamus. Tribus autem capitibus Logica iſta ſacra conſtat, quorum in primo de cauſis, in ſecundo de propoſitionibus, in tertio denique de methodo ac ordine ita agitur, ut propoſitis quibusdam regulis exempla ſtatim ex S. Litteris illuſtrandi gratia ſubjiciantur. Cæterum cum prioribus Philologiæ Glaſſianæ editionibus tredecim indices ſubjuncti fuerint, quorum evolutio ac revolutio lectoribus non potuit non adferre ſummum tædium, majorem iſtum numerum ad minorem redigere, & omnia ad quatuor modo indices apte referre placuit. Primus enim Scripturæ S. loca, ſecundus verborum & rerum ſeriem, tertius Hebraicarum & quartus denique Græcarum vocum ſyllabum exhibet,

*** *** ***

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Februarii, Anno M DCC VI.

D' AMBOINSCHE RARITEITKAMER &c.

i. e.

MUSEUM AMBOINICUM, DESCRIPTIONEM variorum Piſcium, cum cruſtaceorum, tum teſtaceorum, in Mari Amboinico reperiundorum, ut & Mineralium nonnullorum, Lapidum &c. comprehendens, Autore GEORGIO EVERHARDO RUMPHIO, Hanovienſi, Mercatore & Conſiliario Amboinico, itemque Academiæ Nat. Curioſ. Membro, PLINIO INDICO dicto.

Amſtelodami, apud Franciſcum Halmam, A. 1705. in fol.

Conſtat Alph. 4½ & Figurarum Tabulis 60.

QUanta ſedulitate Nobiliſſimus *Rumphius* ab eo tempore, quo in Moluccarum inſulam, quam Amboinam vocant, delatus atque in hac commoratus fuit, omnes res Amboinicas naturales curioſius indagare, ſingulas delineare atque Latine conſignare cœperit, ex literis, quas ille A. 1680 ad Celeberrimum *Mentzelium* perſcripſit, quasque una cum aliis Experientiſſimus *Valentini Muſeo Muſeorum*, a nobis A. 1704 *Menſe Auguſto* recenſito annexit, innotuit dudum. Neque curam earundem tunc, cum oculorum uſu per guttam ſerenam privaretur, ita abjecit, quin confuſius collecta ſubinde aliorum adjumento in ordinem redigeret, certasque ob cauſas in linguam Belgicam transferret, ut rariores demum plantas libris decem, ac quinque libris animalia terreſtria & aquatilia, nec non con-

chylia marina, lithodendra atque mineralia nonnulla, complecteretur. Quamvis vero ambiguum adhuc potuiſſet videri, num tales omnes aut ſaltem eorum aliqui lucem aſpecturi ſint, quod *Autor* in Inclytam Naturæ Curioſorum Academiam A. 1683 receptus, atque *Plinius Indicus* cognominatus, tanto temporis intervallo nonniſi obſervationes quasdam, in celebratæ *Academiæ Ephemeridibus*, ſpeciatim *Decuriæ ſecundæ Anno primo, tertio, quarto, quinto & ſeptimo*, itemque *Decuriæ tertiæ Anno quinto & ſexto* divulgaverit; dubiæ nihilominus expectationi præſens nunc *Muſeum Amboinicum*, veluti *tres* poſtremos libros tanquam totidem *partes* continens, quodammodo ſatisfaciet. Diſſimulare quidem non licet, hocce typis exſcribendum jamjam a *Noſtro* A. 1699 Ampliſſimo *Henrico d' Acquet*, Delphorum Conſuli meritiſſimo atque Medico Experientiſſimo, transmiſſum & inſcriptum fuiſſe, quia figuræ tamen aliaque, in illo quæ deſiderabantur, opera Curioſiſſimi *D. Simonis Schynvoet* ſuppleri prius debuerunt, prelum induſtrii *Halmæ* vix citius egredi, nec impediri interea potuit, quo minus ipſe *Autor*, ſagaciſſimus naturæ ſcrutator, in effigie a Filio delineata & in frontiſpicio repræſentata, octo ſupra ſexaginta ætatis annos numerans, ultimum naturæ debitum perſolverit. Nempe quemadmodum in *totius Operis*, ingenti elegantiſſimarum figurarum numero referti, *parte prima*, ex rebus naturalibus circa Amboinam aliasque inſulas confines reperiundis, piſces cruſtacei ſive malacoſtraci cum zoophytis, in *ſecunda* teſtacea ſeu oſtracoderma, & in *tertia* nonnulla metalla, terræ, lapides & lapidefacta quamplurima, ſucci ac diverſa curioſa ſiſtuntur deſcripta, ita ad calcem multorum capitum, ſingulas partes contexentium, a ſolerſiſſimo *Schynvoet* Notæ diſcrepantibus typis habentur ſubjunctæ, in quibus rerum propoſitarum nomina Belgis ſolennia exprimuntur, figuræ additæ & Muſea Curioſorum, e quibus Archetypi petendi fuerunt, innuuntur, & judicium aliquando in Autorem interponitur, lectorque ad alios etiam Autores remittitur. Ex multis dum pauca more conſueto delibatum imus, ante omnia e *cruſtatis* atque *zoophytis*, in *quadraginta novem capita* diſtributis, Cancrum ſpinoſum & caput Meduſæ digna reputamus, quæ paulo ſpecialius conſiderentur, viſu licet non adeo grata, ſub ſqualido

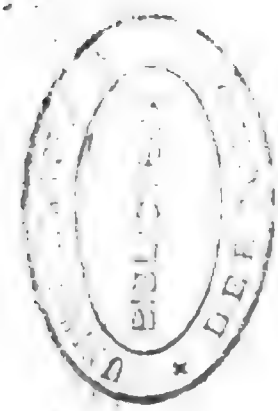

Digitized by Google

ad A. 1706. M. Febr.
pag. 51.

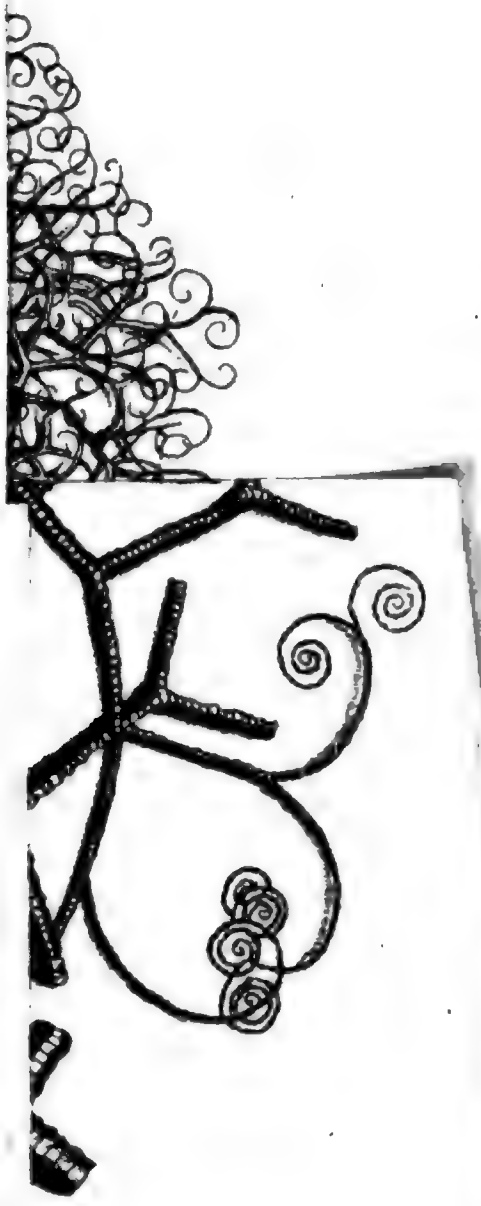

do tamen habitu ſingularem conformationem recondentia. Sub cancro namque ſpinoſo, ceu deformi cancrorum genere, quod corpore araneæ ſimili gaudeat, ſpinisque hinc inde & muſco obſitum ſit, quatuor oſtenduntur ſpecies: cancer κατ' ἐξοχὴν ſpinoſus, Malæis *Cattam Baduri*, & Amboinitis *yhu* ſive *hyu makeka huta* i. e. muſci portitor dictus, ſpinoſus longimanus major, ſpinoſus longimanus minor, & cancer quidam major & rarior, perquam nodoſus, alga marina obductus, & piſcatoribus non minus, atque longimanus major, abominabilis; quem ipſum a Belgis *Rotskrabbe* ſeu cancrum ſcopuloſum appellari, quod ſcopulos referat, in Nota ſubjuncta pariter indigitatur, ac figuras ſecundæ, tertiæ & quartæ ſpeciei a *D. D' Acquet* una cum rariſſimis cancris, Aragnoide atque Floride, fuiſſe mutuatas. Quam Stellam vero marinam *Rondeletius* quondam, a frondium & ramorum multitudine, arboreſcentem ſalutavit, a *Noſtro* ea titulo Capitis Meduſæ, ob majorem cum hocce convenientiam, tum minor, tum major, deſcribitur, quarum poſterior, magnitudine inprimis ac radiorum ſive ramorum multitudine a priori diſcrepans, incolis *Hitoe* & *Hoeamohel* ratione contentorum ovulorum in eſcam cedat. Figuram minoris, quam *Notarum Autor* ad Archetypum ex laudati *D' Acquet* Muſeo impetratum depingi ac literis A & B exprimi curavit, non potuimus non in *Tabulam III* transſcribere, quia elegantior non ſolummodo figuris, apud *Rondeletium* & *Aldrovandum* proſtantibus, eſſe videatur, ſed & Capitis Meduſæ, aſpectu quamvis horrendi, ſtructuram admirandam evidenter adumbret. Minoris videlicet Capitis Meduſæ corpus ſive caput, inſtar araneæ ex rotundo paulo depreſſum, aliquatenus tamen pentagonum & digitum circiter latum, cruſta duriori, quam echinus marinus eſculentus, inveſtitur, ſuperius vero cute tenui tectum & inferius rima oblonga ſive ore cum multis pedibus præditum, in quinque diſpeſcitur ramos, quorum quilibet, in morem articuli diſtinctis vertebris conſtans, in binos rurſus ſimiles primum abeat, mox horum ſinguli in binos atque binos ſemper tenuiores eo usque ſubdividantur, donec extremitates tenuiſſima atque contorta referant filamenta. Qualium non niſi pauciores, confuſionis evitandæ gratia, in Fig. B. repræſentari potuiſſe, facile agnoſcet, quicunque perpendet, diligentiori indagine

TAB. III. A.

B.

fuiſſe deprehenſum, quemlibet quinque ramorum primorum in 512 extremitates faceſſere ac 1023 articulos involvere, articulū vero quemvis ex 10. 20. 24. vel ex ſuppoſito, 16 promiſcue vertebris componi, adeoque univerſum Caput Meduſæ minus ex 2560 extremitatibus, 5115 ramis ſeu articulis, atque 81840 vertebris, inferius ſubrotundis, ſuperius planis & ad angulos ſpinoſis, prout lit. C. aliqua exhibetur, coaleſcere. Nec Mare Caſpium ejusmodi Stellis marinis carere, pertica facile capiendis & extrahendis, in quantum hæc ſupra illas demerſa, a totidem brachiis articulatis firmius apprehendatur, ex ore, cum ipſius Czareæ Majeſtatis Moſcoviticæ, tum ejusdem Secretarii, commemoratur. Hinc ad Conchylia accedentes, quibus deſcribendis ac depingendis *Autor* ante *Bonannum* operam impendit, minorem quidem eorum numerum, in *39 capitibus* pertractatum, notamus, quam Celeberrimus *Liſterus* in *Hiſtoria Conchyliorum*, a nobis *Supplem. T. 2. p. 248.* excerpta, præbuit conſpiciendum, fateri nihilominus neceſſe habemus, occurrere etiam, quæ apud *Liſterum* fruſtra quærantur; quemadmodum eorumdem pariter genera ſubalterna ſpecierumque nomina ſatis plerunque diſtant. Quoniam *Noſter* vero hoc in paſſu Experientiſſimi *Sipmanni*, Med. D. ac ſui olim ſocii, veſtigia legiſſe obſervatur, haud ſuperſedemus ex Cochlearum Amboinicarum deſcriptione ac diviſione, quæ a *Sipmanno* in Belgium ad *D. Jongium* Amboina transmiſſa, & Muſei præſentis parti ſecundæ adjecta fuit, ejusmodi genera ſtrictim adducere. Cochlearum quippe univolvium turbinatarum duodecim genera ita conſtituuntur, ut primum eæ, quæ internæ matris perlarum ad inſtar nitent, deinde, quæ præter ſimilem ſplendorem internum exterius cochleæ vulgaris ſpeciem præ ſe ferunt, tum cochleæ valvatæ, caſſides, globoſæ, buccina, ſtrombi, porro volutæ, alatæ, porcellanæ majores & minores, denique cylindri, memorentur. Poſtea ſub non turbinatis, tam ad eas attenditur, quæ ab uno tantum latere teſtam obtinent, altero autem ſaxis adhæreſcunt, quam quæ tubuli oblongi utrinque patuli conformatione fruuntur ac ſolenes audiunt; ſub bivalvibus demum, chamæ aſperæ & læves, pectines & pectunculi, tellinæ & ſolenes bivalvii, muſculi, pinnæ, ac oſtrea, indigitantur. Sed novorum nominum, ab aliqua ſimilitudine petito-

TAB. III. C.

167.

torum, ut nonnulla innoteſcant, volutas unice percurrere juvabit atque percipere, quomodo ſub his cymbium, meta butyri, muſicalis, cereola, tigerina, nubecula, veſpertilio, harpa, marmorata, maculoſa, ſpectrorum, muſica ruſticorum &c. collocentur & denominentur. Quæ aurium tamen Midæ nomine inſignitur, eam numero volutarum, *Belgis* maximam partem *Tooren* vocatarum, *Autor Notarum* mavult excluſam, alibi e diverſo caſſidem pennatam volutis annumerans. De unguibus ſaltem odoratis, figuris quibusdam atque ſexu cochlearum differente monendum reſtitat: plures hic unguis odorati ſpecies tradi, quam in *Ephem. A. N. C. D. 2. A. 3. O. 25.* enarratæ quondam fuerunt; diſcrepantes itidem haberi figuras ab iis, quibus *A. 5. O. 112. & A. 7. O. 74.* ovum marinum, porcellana litterata & nautilus remigans fuerunt adumbrata; inter alias vero, cochleæ laciniatæ, caſſidis tuberoſæ, tribuli, arculariæ majoris, bullæ, buccini ſcalaris, ſtrombi tympanorum &c. figuras videri inverſas; quoties denique certarum cochlearum alia mas, alia fœmella nominatur, non niſi majoris vel minoris ponderoſitatis & lævitatis teſtarum rationem haberi, teſtasque læviores magisque politas fœmellas ſalutari. Tandem ad ultimam partem pergentibus vix exitus pateret, ſi ſingula, & naturalia & artificialia, in 89 *capitibus* comprehenſa, perluſtrare anniteremur; pauca proin de Ceraunia, Ambra, Lardo marino, Lapide Bezoar & Succino terreſtri, addidiſſe ſufficiat. Ceraunіæ, tum proprie ſic dictæ, tum metallicæ, uti generatio in nubibus ex eo probabilis adſtruitur, quod tales aliquando in arboribus, navibus, balænarum carne &c. a fulmine tactis, ſed lapidibus producendis ineptis, repertæ fuerint, ita ceraunias quasdam metallicas, nunc in modum ſpatulæ, nunc cunei efformatas & in *Ephem.* quoque A. N. C. *Dec. 2.* A. 4 O. 110 & A. 7. O. 0. ex parte conſignatas, cupro, ferro & auro conſtare, aquæ fortis illitu detegitur, quatenus maculæ exin virideſcentes de cupro, fuſcæ ſive nigricantes de ferro, ac flavæ conſtantes de auro atteſtentur. De ambra dum gryſea, nigra & alba diſſeritur, ambra gryſea vera potiſſimum pondere ac igne ab adulterata & viliori jubetur diſcerni; genuinam quippe minus ponderare, quam ſpuriam, & laminæ candefactæ impoſitam, mox inſtar ceræ liqueſcere, totamque ſucceſſive cum ſingulari odore ex-

102. 108. 81. 77. 115. 210. 216. 259.

halare, itemque ex parte fusam digitis tenacissime adhærere, ac maculam liquefactam cineream apparere, filo autem ferreo ignito arenam, lapillos, sepiarum rostella &c. intra viliorem abscondita, explorari. Et fragmento illo ambræ rarioris magnitudinis exi-
262. stente, quod *Chevalerius* Gallice descripsit, in *Actis nostris A 1700 p. 466* commemoratum, tota hæc descriptio, in Belgicum idioma
274. translata, cum figuris habetur subjuncta. Ambra nigra, loci natalis intuitu, vel marina monstratur, vel terrena: marinam in Archipelago præcipue inter insulam Celebes atque Novam Guineam occurrere, modo molliorem, ambram gryseam investientem & a balænis probabiliter evomi solitam, quod sepiarum a cetis devoratarum rostella gerat admixta, modo duriorem, instar vitri fragilem, fractamque splendentem & cavernulas ostendentem, super carbones autem olei terræ odorem spirantem, non piscis, quem prior exhalet. Terrenam vero, aut pisasphalti speciem æmulari, ac in monte potissimum *Cotawo*, inter urbem *Boeton* & *Cocloetsjoetsjoe*, mollem exsudare, in mari magis magisque inspissandam, aut resinam videri ex ignota arbore stillantem, gummi Elemi haud absimilem, sed odore destitutam, nisi carbonibus admoveatur, tunc enim odorem pinguedinis, non tamen ingratum, spargere; utramque hanc a fraudulentis *Boetonnensibus* ita divendi, ut ortum illius ex mari vel balænis, hujus autem ex terra circa quarundam
277. arborum radices falso affirment. Ambræ albæ nomine Sperma Ceti effertur, quod ad oras insularum Moluccarum, Celebes, Sumatra &c. ejectum ac cito colligendum, ne a suibus devoretur, ab Europæorum Spermate Ceti non tam substantia, quam forma, differat, cujusque portiones majores, exterius arena obvolutæ,
282. varias impuritates interius recondant. Lardum marinum, veluti merum balænarum excrementum, interius pilosum & fibrosum, seculi demum elapsi A. 64. Amboinitis dicitur innotuisse, non-
320. nisi piscibus alliciendis inserviens. Qui lapis bezoar linteum album calce leviter confrictum mox flavedine inficit, a Malæis judicatur verus, ad mentem tamen Autoris præstat lapidem dubium clavo candefacto apprimere, vel fragmentum ejus laminæ ignitæ imponere, cum genuinus tunc disiliat, nothus autem cum resinoso fœtore deliquescat. Quodsi alicujus lapidis bezoar majoris lami-

lamina externæ ſubſtrata lævitate cedat, ille a Sinenſibus ex multis minoribus elaboratus conjicitur. Finem demum terreſtre ſuccinum imponat, quod a Sinenſibus in magnis ſylvis pinu feracibus e terra perhibetur effodi, atque pro reſina pini venditari, ſpatio mille annorum tantam ſoliditatem adepta, Europæo ſuccino propter minorem transparentiam longe vilius. Cæterum haud defore nulli dubitamus, qui *Autoris* pariter *Zoologicum* atque *Herbarium Amboinicum*, cujus duodecimus etiam liber jam habetur citatus, ab aliquo impoſterum cum publico communicari, & iisdem non minus, ac Muſeo præſenti, memoriam Rumphianam conſervari, nobiſcum exoptent. 340. 42.

C. JULII CÆSARIS COMMENTARII DE BELLO Gallico & Civili, cum utriusque ſupplementis ab Hirtio vel Oppio adjectis. CHRISTOPHORUS CELLARIUS recenſuit, & Notis ac novis Tabulis Geographicis illuſtravit. Accedunt Indices Rerum & Verborum.

Lipſiæ, apud Jo. Ludovicum Gleditſch, 1705, in 8. Alphab. 2 plag. 6. & Tabulæ æn. 6.

NOva ſe produnt editione C. Julii Cæſaris de Bello Gallico & Civili Commentarii, cum Supplementis, quæ Aulo Hirtio tribuuntur vel Oppio. Induſtriam ſuam Clariſſimus Editor, tot Claſſicis Scriptoribus adhuc adhibitam, cum primis etiam in Cæſare demonſtravit: quem quidem ipſe cum MSS. codicibus non contulit, de quorum in oris noſtris penuria conqueritur; ab aliis vero collatos, etiam vetuſtiſſimos impreſſos commiſit inter ſe, quod optimum uniuscujusque, cum cura ſelegit, ſuæque editioni inſeruit. Maxime ſibi Dionyſii Voſſii Notas & Animadverſiones profuiſſe, non ingratus in clariſſimi viri manes, confitetur. Neque criticæ tantum emendationis rationem habuit, verum etiam philologiæ, geographiæ, & hiſtoriarum, ſuisque notis difficillima quæque perſpicue interpretatus eſt. Quod vero disjunctiſſimis locis, in Europa, Aſia, & Africa res Julius Cæſar geſſit, inſigne ornamentum editioni huic Geographicis Tabulis acceſſit, quas ipſe lau-

laudatus Editor delineavit, iisque, quidquid in Cæsaris vel Hirtii libris est rerum geographicarum, luculente demonstravit. Prima Galliæ faciem exhibet, qualis temporibus Cæsaris, cum Germaniæ Britanniæque partibus, quas idem ex Gallia fuit ingressus. Secunda Italiam habet cum Gallia Cisalpina, unde initium Civile Bellum sumsit. Tertia Macedoniam, Epirum, Thessaliam, fatalem ejusdem belli sedem, continet. Quarta conspectum præbet Alexandrini belli & Pontici, Asiam Minorem cum Ægypti parte repræsentans. Quinta pro bello Africano est: sexta pro Hispaniensi, quod ultimum fuit Cæsaris. Quas alii figuras pontium, obsidionum, & bestiarum addiderunt, quum Cæsaris libros publicarent; eas Editor noster, quia quisque sibi confingere possit, prætermisit omnes, sumptum, illis in æs incidendis necessarium, Geographicis tabellis, quod utilius est, impendens. Index geminus est, unus rerum, quæ hoc volumine continentur; alter verborum & formularum, ad puriorem Latinitatem facilius inveniendam.

JOHANNIS CHRIST. HEYNE, SUECI, TENTAMEN Chirurgico-Medicum de præcipuis Ossium Morbis.

Amstelædami & Gedani apud Janssonio-Waesbergios, 1705. in 8. Constat 6. plagulis.

PRæmisso de corporis humani partibus discursu, traditaque de inflammationibus & absessibus partium mollium theoria, ad ipsa se convertit Ossa Author Clarissimus, quæ ex ejus sententia, quantumvis solida & fere lapidea, membranæ tamen tenues prius fuerunt. Omnis autem membrana, mox in os transitura, constituit prius filamentorum membranaceorum complanatorum congeriem, & texturam nonnihil rigidam, subalbam, flexilem, lubricam seu cartilagineam; vel etiam quandam prius formatur unguis speciem, quæ tandem osseam induit soliditatem, quando exigui canales, maxime vero nervosi, complanantur probe & solidantur: quod fit (1) dum latera vasculorum, propter lentorem & crassitiem fluidi, quod percolare & superare minimas angustias nequit, ad sese invicem accedunt, concrescuntque; (2) dum canales a corde re-

remotiſſimi impetum fluida propellentem non recipiunt, unde collapſi coaleſcunt: (3) dum iners, ſegnisque cordis impulſus non ſufficit protrudendis liquidis, & apertis tenendis vaſorum minimorum fiſtulis, unde cauſa diſtendente ſublata complanantur: (4) dum canales externe premuntur & verberantur, ita ut liquido excluſo compaginentur eorum parietes & compingantur. Oſſea ergo compages conſtruitur ex pluribus filamentis membranaceis appoſitis, ſuperſtratis, ſuperpoſitisque ſibi mutuo, ac reticulari inoſculatione implexis, tum conſolidatis & induratis, ita ut cellulæ, ſeu areæ intermediæ relinquantur inter lamellas oſſeas ſibi mutuo contiguas. Has cellulas inveſtit ubique membrana ex perioſtio externam oſſis ſuperficiem ambiente orta tenerrima, ornatiſſime picta, textaque reticularibus arterioſorum, venoſorum, lymphaticorum ac oleoſorum canalium varia inoſculatione ſibi occurrentium plexibus; quorum medium occupat exigua glanduloſa ſtructura cum folliculis adipoſis in medio relictis, medulloſa pingue dine repletis & tubos ex ſe oleoſos emittentibus, qui forte in ſanguinis ſinum revehunt deponuntque transcolatum unctuoſum oleum. Sed pergimus ad ſtatum p. n. oſſium; in quo quanquam a plerisque inflammatio in oſſa cadere negetur, Author tamen eandem illis omnino competere affirmat, quoniam reticulares arteriolarum recipiunt diſtributiones. Contingit enim in oſſibus ſtagnatio liquidi arterioſi, hujusque impulſi in latera canalium impetus, levis tumor rutilus, quantum ſcilicet anguſtia & durities parietum oſſeorum permittit, cum quodam dolore lacerante & pulſante. Conciliatur autem illis ſtagnatio (1) per perioſtium prius inflammatum ac incenſum; (2) dum tenera membranula, internas inveſtiens oſſium cellulas aut has exornans, arterioſorum canalium plexus inflammationem incurrit; (3) in ipſa oſſium medulla. Convenit igitur in hac inflammatione venæ ſectio, purgatio, ſi opus fuerit, & ſudor ope copioſi potus aquoſi, ſpecifica herbarum aromaticarum virtute roborati, & ſalibus fixis aut volatilibus conditi, provocatus. Continuata autem inflammatio, & impactio liquidorum ſtagnantium adaucta clauſtra tandem ſua diffringit, tenerosque disrumpit canales, unde liquidum effunditur, effuſum putreſcit, putridum laceros canales

lamellasque oſſeas in fluidum convertit, & conſtituit ſuppurationem, ſeu abſceſſum oſſium. Differt tamen ejusmodi apoſtema a reliquarum partium abſceſſibus, quod lente admodum ſolidæ & oſſeæ partes in liquidum convertantur, & non pus ſed ichor potius tenuis, ſubfuſcus, putridus, fœtidus, cui punctula ſquamoſa, cineritia, fuſca, flava, nigra innatant, elaboretur; hincque oſſium ſuppuratio immerito abſceſſus vocatur, niſi liquidorum cum ſolidis corruptionem, & in fluidum converſionem, abſolvere abſceſſus requiſita dicere velis. Si lamellæ oſſeæ lente admodum conſumantur, ſquamulæ exiguæ furfuraceæ decidant, & pauxillum appareat recrementum, caries dicitur oſſis. Oritur hæc vel ab interna cauſſa intra os latente, cuncta interiora rodente & emolliente, vel ab externa, dum liquidum acre putridum apoſtematis in carne, tendine, ligamento, perioſtio graſſantis os alluit exeditque; quemadmodum & oleoſa obſtipantia, humida putreſcentia, emplaſtica unctuoſa obſtruentia, acria ſuppurantia, frigus, aërisque contactus conſtringens, contuſio oſſis, fiſſura, fractura, eam non raro excitant. Sed aliud reſtat mali genus, ſpina ventoſa dictum, quæ cariei ſpecies eſt, ſed lentiſſima, & eo magis ſubdola vi oſſis ſubſtantiam exedens; cujus hiſtoria ſat accurate ab Authore eſt tradita. In cura horum morborum integra partium corruptarum a vivis ſanisve ſeparatio, & æqualitatis oſſis ſtudium, multum difficultatis habet. Si quid tamen tentandum foret, eſſet forte perforatio oſſis ad cavum usque, & medullæ ipſius corruptæ exſciſſio. Sed Ars hujus nondum periculum fecit medelæ. Juxta methodum autem hactenus receptam, applicantur in principio ea, quæ vehementer attenuant, & potenter abradunt, quæque ulceribus malignis luxuriantibus & pertinacibus erodendis valde conducunt. Sin irrita fuerit viſa horum exfoliantium applicatio, os vel ferro ſcalpendum, & radendum, vel terebra exfoliatoria terebrandum, vel cauterio actuali tangendum eſt. Improbat enim Author uſum ſpirituum ſalis, nitri, vitrioli, tartari, & aquæ fortis, in hunc finem adhibitorum, utpote quorum actio determinari & intra certos, qui exoptantur, limites ac cancellos coërceri nequit. Tunc nigro quoque notat lapillo in hunc quoque ſcopum applicata olea acerrima, caryophyllorum, cochleariæ, euphorbii, ſulphu-

phuris & antimonii ; utpote quorum actio & determinatu difficilis exiſtit , & propter oleoſitatem nociva eſt , & parti ſinceræ cariem inducit. Depurato deterſoque oſſi applicanda ſunt catagmatica ſeu os reſtituentia.

OPTICKS : OR, A TREATISE OF THE REFLEXIONS, Refractions, Inflexions and Colours of Light. Alſo two Treatiſes of the Species and Magnitude of Curvilinear Figures.

h. e.

OPTICA, SIVE TRACTATUS DE REFLEXIONIBUS, Refractionibus, Inflexionibus & Coloribus Luminis. Nec non duo Tractatus de Speciebus & Magnitudine Figurarum Curvilinearum.

Londini, apud S. Smith & B. Walford, 1704 in 4.
Conſtant 2 Alph. & plag. 5, ac 19 Tabb. æneis.

AUtor operis eſt *celeberrimus Newtonus*. Partem ejus poſteriorem, Tractatus de Curvis complectentem, jam menſe Januario anni præcedentis recenſuimus : nunc de priori, Optica nempe, dicemus. Exponit in eadem Theoriam ſuam Lucis atque Colorum, non per hypotheſes, ſed per rationes & experimenta proprietates luminis explicans. Totum opus in tres diſtinguit libros. Primus duas habet partes, quarum prior theoriam luminis, poſterior colorum continet. Secundus in partes abit quatuor, quarum prima recenſendis obſervationibus, quæ reflexiones, refractiones & colores in corporibus transparentibus iisque tenuibus concernunt, tota impenditur ; altera animadverſiones in easdem exhibet ; tertia de coloribus permanentibus corporum naturalium tractat, eorundemque cum coloribus prædictorum corporum transparentium analogiam exponit ; quarta obſervationes, reflexiones, & colores in planis craſſioribus transparentibus atque politis enumerat. Librum denique tertium obſervationes de inflexione radiorum luminis, & coloribus inde productis abſolvunt. Ingenioſiſſimus equidem Autor jam anno 1666 hanc Theoriam invenit, & anno 1672 ad publicandum Societati Regiæ transmiſit, cumque a publicatione non deeſſent, qui objectiones moverent, uberior ejus dis-

cuſſio jamdudum in Transactionibus Anglicanis propoſita ; ſed cum hæc omnia contigerint, antequam Acta noſtra edi cœperunt, adeoque nihil adhuc de hoc argumento in iisdem contineatur, cumque theoria ipſa pauciſſimis ſit nota, & Autor fateatur, ſe in præſenti opere ex aſſe circa eam ſibi ſatisfeciſſe, non inconſultum ducimus, eandem paulo plenius in præſenti deſcribere. Enimvero, ut rite intelligatur, tenendum eſt, quod per *refrangibilitatem* & *reflexibilitatem* in ſubſequenti diſcurſu intelligenda ſit radiorum diſpoſitio ad patiendum refractionem vel reflexionem: per *lumen ſimplex*, *homogeneum* & *ſimilare* id, cujus radii omnes æque refrangibiles: per *lumen compoſitum*, *heterogeneum* & *diſſimilare* illud, cujus radii alii aliis magis refrangibiles: per *colorem primarium*, *homogeneum & ſimplicem*, color lumine homogeneo conſtans: per *heterogeneum* & *compoſitum*, conſtans lumine heterogeneo. Quemadmodum vero plerique Philoſophi recentioris ævi colores a radiorum luminis diverſa modificatione derivant, & lumen nonniſi pro ſimplici habent omne ; ita e contrario *Newtonus* diverſæ naturæ radios in lumine Solari admittit, quorum alii hujus, alii alius producere valent coloris ſenſum. Sequenti igitur experimento confirmat, lumina, quæ colore differunt, differre quoque gradibus refrangibilitatis. Aſſumſit chartam oblongam lateribus parallelis terminatam, nigram & rigidam, atque per rectam transverſam ad latera majora perpendicularem in duas partes æquales diviſit. Alteram partem colore rubro admodum intenſo ; alteram cœruleo ſpiſſe obduxit. Chartam ita paratam ea ratione diſpoſuit, ut latera longiora cum horizonte eſſent parallela, transverſa ea biſecans ad eundem perpendicularis. Mox obvertit eidem prisma vitreum trigonum, cujus duo plana polita comprehendebant angulum 6 circiter graduum, quem *refringentem* appellat, ita quidem ut latera prismatis eſſent cum lateribus chartæ parallela, quo ſcilicet lucis radii per feneſtram in chartam incidentes cum eadem eundem facerent angulũ, quem faciunt a charta in oculum reflexi cum eadem. Jam cum angulus refringens verteretur ſurſum, ut charta per refractionem attolleretur, pars cœrulea per refractionem ad majorem altitudinem elevabatur, quam rubra: cum vero angulus refringens verteretur deorſum, ut refractio

ctio chartam deprimeret, magis depreſſa cernebatur cœrulea, quam rubra. Oſtenſurus, diverſos dari in lumine Solari radios refrangibilitatis gradibus differentes, inter alia ad ſequens provocat experimentum. Radio Solari per foramen in cameram obſcuram immiſſo in diſtantia aliquot pedum ita objiciebat prisma, ut is eſſet ad axem perpendicularis: quod obtinebat, dum per prisma tranſpiciens id tam diu ultro citroque circa axem verteret, donec imago foraminis, quæ nunc aſcendere, nunc deſcendere videbatur, inter duas motiones contrarias ſtationaria deprehenderetur. Quo in ſitu cum firmaſſet prisma, per id contuebatur foramen, ejusque longitudinem multis modis latitudinem excedere obſervabat. Geminis experimentis evincit, lumen Solis conſiſtere ex radiis reflexibilitate inter ſe differentibus, atque eos radios eſſe magis reflexibiles, qui magis refrangibiles, docens ſimul methodum radios heterogeneos luminis compoſiti a ſe invicem ſeparandi. Ulterius notat, lumen homogeneum regulariter refringi ſine ulla dilatatione aut fiſſione radiorum, & confuſam objectorum per corpora refringentia conſpectorum viſionem, ſi lumen fuerit heterogeneum, oriri ex diverſa radiorum refrangibilitate, ut adeo imperfectio teleſcopiorum non, quod vulgo fit, figuræ lentium ſphæricæ, ſed huic ipſi diverſitati refrangibilitatis radiorum luminis tribui debeat. Negat igitur, phænomena colorum in luce reflexa per novas luminis modificationes produci juxta varias terminationes lucis ac umbræ, cum colores bullarum, quæ pueris luſum præbent, ſint varii ſitumque varie mutent, nullo habito reſpectu ad ullum confinium umbræ: id quod experiri dabitur, ſi iſtiusmodi bulla vitro concavo concludatur, ut ab aeris agitatione libera ſit, atque oculus & corpus luminoſum ipſius reſpectu ſiſtantur immota. Atque hinc potius concludit, quodlibet lumen homogeneum proprium ſibi habere colorem gradui refrangibilitatis ſuæ reſpondentem, & nec per reflexionem, nec per refractionem mutabilem. Unde porro infert, ſi lumen Solis eſſet homogeneum, corpora omnia ejusdem fore coloris, conſequenter diverſorum colorum cauſam eſſe compoſitionem luminis. Docet etiam, quomodo refrangibilitas cujuslibet ſpeciei luminis homogenei coloribus ſimplicibus reſpondentis, definiri queat experimen-

to ope prismatis trigoni vitrei facto. Monstrat inde, per compositionem produci posse colores coloribus luminis homogenei quoad apparentiam, non tamen quoad immutabilitatem coloris & constitutionem luminis similes, & quo ex pluribus isti componantur, eo minus esse intensos, ita ut nimia compositio eos diluat ac debilitet, donec prorsus cessent. Addit, quod per compositionem prodeant quoque colores nulli colorum luminis homogenei similes, luminis vero Solaris color candidus ex coloribus primariis omnibus debita proportione commixtis componatur. Subjicit problema admodum curiosum, quod data quantitate & qualitate colorum primariorum invenire docet colorem compositum. Omnes igitur in universo colores, vel esse colores luminis homogenei, vel ex istis componi pronunciat. Hinc speciatim explicat, colores per prismata productos, iridis item, & corporum naturalium colores permanentes inde derivat, quod alia hujus generis radios copiosius reflectant, alia alterius. Quæ omnia experientiæ consona esse, sequenti experimento evincere conatur. Per foramen rotundum immissum lumen prismate trigono vitreo excepit, versus lentem utrinque convexam refringendum. Radii colorati colores iridis in lente, depingentes, post refractionem in ea factam convergentes redditi radium album composuere, quem alio prismate priori parallelum situm obtinente excepit, & ejus ope radios convergentes fecit parallelos, distantiis prismatum a lente eorumque angulis refringentibus inter se æquatis, ut adeo lumen post hanc ultimam refractionem per foramen incidenti simillimum evaderet. Hoc igitur lumen ex coloribus productum cum denuo per prisma tertium refringi curaret, in colores iridis consuetos mutavit. Ab aliis jam observatum est, substantias transparentes, quales sunt vitrum, aqua, aer &c. ubi admodum attenuantur, vel quia in bullas, vel alia ratione in plana solida formantur, varios exhibere colores tenuitatis varietati respondentes, utut claræ ac coloribus destitutæ appareant, si crassities fuerit major: ipse tamen accuratiores observationes colligit tum circa vitrum, tum aerem, tum aquam. Aëris tenue quoddam planum obtinuit eum comprimendo inter duo prismata, quorum latera exigua convexitate erant instructa; aquam saponariam in bullas resolvit, easque vitro inclusit, ut ne agi-

agitatio aëris quietem earum turbaret. Ex iſtis obſervationibus accurate definit in particulis milleſimis digiti craſſitiem aëris, aquæ & vitri, quæ ad hoc requiritur, ut color quilibet ſit maxime intenſus atque ſpecificus. e. gr. ut color ſit vere albus, craſſities aëris juxta ipſius calculum ſit $\frac{1}{3}$, aquæ $\frac{1}{8}$, vitri $\frac{10}{31}$; ut albus, craſſities aëris ſit 1, aquæ $\frac{3}{4}$, vitri $\frac{20}{31}$; ut ſubalbus, craſſities aëris ſit 2, aquæ $1\frac{1}{2}$, vitri $\frac{2}{7}$. Ea vero hunc potiſſimum in finem tam operoſe perſequitur, ut colores corporum naturalium permanentes tanto accuratius explicare poſſet, aut eorum potius conſtitutionem detegeret, quæ ad hoc requiritur, ut alios radios aliis copioſius reflectant. Docet igitur, eas ſuperficies corporum transparentium maximam reflectere lucis quantitatem, quæ maximam habent potentiam refringendi, & minimas omnium fere corporum naturalium particulas eſſe ſuo modo transparentes, ut adeo opacitas eorum multitudini reflexionum a partibus internis factarum debeatur. Inter particulas corporum opacorum & coloratorum multa reperiri ſpatia vel vacua, vel medio quodam alterius denſitatis repleta; partes corporum, a quibus color eorundem dependeat, medium illud denſitate ſuperare, earundemque craſſitiem ex colore corporum conjici poſſe. Falli præterea omnes, qui reflexionem indearceſſunt, quod lumen in partes corporum ſolidas ſeu impervias impingat, cum (ut alia, quæ adducit, experimenta ſilentio præteramus) non minor ſit reflexio, dum lumen ex vitro in aerem, quam dum ex aere in vitrum tranſit, immo multo major, quam dum ex vitro in aquam pergit, partes vero magis reflectentes aeri, quam aquæ vel vitro ineſſe, haudquaquam probabile videatur. Radios potius impingentes in partes corporum impervias ſuffocari. Aliud igitur eſſe reflexionis principium, vim ſcilicet quandam, quam particulæ corporum ſolidæ in lumen per diſtans exerunt; qualis tamen illa ſit, non definit. Et ideo a corpore transparenti craſſo radiorum incidentium alios reflecti, alios refringi, quia aliorum diſpoſitioni convenientior reflexio, aliorum conſtitutioni transmiſſio. Illud quoque notatu dignum eſt, corpora ſpecularia, quantacunque diligentia fuerint polita, præter lumen, quod refringunt, vel reflectunt, lumen adhuc aliud debile quaquaverſum diffundere, cujus phænomena accurate deſcribit

per

per integram partem quartam lib. 2. Lumen ſcilicet Solare per foramen, cujus diameter erat $\frac{1}{3}$ digiti, in cameram obſcuram intromiſſum ſpeculo vitreo concavo, cujus ſemidiameter erat 5 pedum & 11 digitorum, ita excepit, ut ad ſuperficiem ſpeculi eſſet perpendiculare. In centro ſpeculi chartam poſuit albam, ita ut lumen perexiguum foramen in ipſius medio formatum tranſire cogeretur ad ſpeculum, ac inde ad idem foramen reflecteretur. His ita paratis ſuper charta 4 vel 5 annulos concentricos coloratos, iridibus non abſimiles, obſervavit, eosque tanto dilutiores ac debiliores fieri deprehendit, quo erant ampliores. Interdum ad lumen Solis admodum clarum 6, immo 7 vidit circulos. Quodſi major vel minor ſpeculi diſtantia aſſumebatur, annuli diluebantur ac evaneſcebant. Denique Grimaldus jam notavit, quod ad lumen Solare, per exiguum foramen in cameram obſcuram immiſſum, umbræ objectorum ſint largiores, quam ad lumen in loco aperto, & tres habeant faſcias coloratas atque inter ſe parallelas, foramine ampliato confundendas, nec amplius a ſe invicem diſtinguendas. Hujus phænomeni circumſtantias per plura experimenta Noſter quam accuratiſſime determinat, & rejecta eorum ſententia, qui hunc effectum refractioni aeris tribuunt, hanc ejus rationem aſſignat, quod radii heterogenei in lumine albo commixti per inflexionem ſeparentur, atque adeo ſeparati lumina diverſorum colorum componant, ad quos exhibendos per naturam diſponuntur.

LETTRES CRITIQVES &c.

i. e.

EPISTOLÆ CRITICÆ, CONCERNENTES DUbium inter Moſen & Stephanum circa numerum familiæ Jacobi ortum.

Ultrajecti apud Jo. Viſch, 1705. 8.

plag. 9.

AUctori Conciliationis Moſis & Stephani, cujus libellum menſe Martio anni ſuperioris p. 103 ſq. recenſitum dedimus, duo reſpondent Philologi e Gallorum exulum numero, Criticis his Epiſtolis, quorum alter Marollium, alter Maſſonium ſe vocat: ac prior quidem

dem ſcriptorem ſe profitetur ſchediasmatis de hoc dubio in Bernardinis Novis Literariæ Reipublicæ exhibiti, & ab Auctore Conciliationis caſtigati.

Præmittitur opuſculo Præfatio de dubiis Hiſtoricis S. Scripturæ diſſerens, monensque, admiratione dignum eſſe, quod non multis modis major ſit eorundem numerus, in libro tam vetuſto, amiſſis tot explicandi eundem ſubſidiis. Prima Epiſtola Marollii eſt, qui adverſarii ſui conciliationem ingenioſam quidem, ſed coactam, nimis longe petitam, ſolvendoque dubio ineptam pronuntiat. Nullum eſſe diſcrimen putat inter numerum ſeptuaginta Gen. XLVI, 27, & Deut. X, 22, ſed utrobique poſteros Jacobi omnes, qui cum illo in Ægyptum venerint, intelligi credit, fallique adeo adverſarium, qui poſteriori loco maſculos ſolum & patres gentis Iſraeliticæ deſignari ajat. Male ab eo Saulem e numero 66 Gen. XLVI, 26 excludi, Manaſſen vero & Ephremum includi, cum peculiaris S. Codicis enumeratio hos manifeſte ſeparet, Saulem vero ſpurium dici non poſſe, cum ſolum Cananææ filius dicatur, neque legem de ſpuriis in populo Dei non connumerandis retro valere. Eundem vero ad numerum 75 Act. VII, 14, Jacobum & Joſephum incongrue referre, & contra Martyris verba, qui Joſephum dicat 75 iſtos cum Jacobo in Ægyptum accerſiviſſe; neque Dinam, utpote in enumeratione ſpeciali poſterorum Jacobi, qui Ægyptum viderint, omiſſam huc referri poſſe. Cæterum de alio incidenti dubio p. 24 ſigillatim agit, quæritque, quo pacto Benjamin fratrum minimus, in Ægyptum deſcendens, cui adverſarius 25 ætatis annos dederat, decem filios, qui Gen. XLVI illi tribuuntur, & duos nepotes Num. XXVI, 40, habere potuerit? Videntur Marollio nepotes iſti, Ard & Nahaman, filii potius Benjaminis fuiſſe, quibus ſine prole mortuis, frater ipſorum Bela filiis ſuis eorundem nomina dederit: conjicit idem, Benjaminem tempore deſcenſus triginta duorum aut triginta trium annorum fuiſſe, ac admodum juvenem matrimonium iniiſſe. Obſervat, Ludovicum de Dieu Benjaminem duobus annis Joſepho juniorem facere, Johannem Clericum vero octo annis, iſtasque diverſitates ex ignorantia multarum rerum, quæ Jacobi familiam concernunt, oriri. Negat S. Literarum verba omnia ad rigorem capienda eſſe, ſed aliorum more ſcriptorum ὡς ἐν πλάτει intel-

ligenda esse, & de potiori, adeoque sub *patrum* nomine paucas etiam filias comprehendi posse, p. 4.

Secunda Epistola, a Massonio scripta, Marollii observationes fere omnes repetit, sed prolixius, majorique cum apparatu, contra Autorem Conciliationis urget; id vero potissimum impugnat, quod ille Gen. XLVI, 26. capita populi tam tribuum, quam linearum recensiri dixerat, eundemque conjecturas conjecturis cumulare ostendit. Nihilominus ea in re a Marollio dissentit, quod Jacobum ex numero 70 Gen. XLVI, 27 excludendum neget: in reliquis cum eo ad amussim consentit.

Epistola tertia Marollii versatur in refutandis iis, quæ Auctor Conciliationis Novis Reipublicæ Literariæ anni præteriti mense Martio inseruerat. Potissima Epistolæ pars Saulem Cananææ filium respicit, quem iste velut spurium e numero familiæ Jacobi eliminandum omnino contendit, Marollius vero negat ac pernegat, illique neutiquam concedit, Cananææ nomen prostitutam designare, ut Israëlitæ appellatio Jo. I, 47 probum hominem notat. Existimat præterea, *Mamserim*, sive spurios, qui ejiciendi fuerint, non Israelitæ masculi e Cananæa, sed exteri maris ex Israelitide liberos fuisse, neque ejectionem e populo, sed exclusionem a Magistratu Devt. XXIII, 3 intelligi.

Quarta Epistola, Massonio scriptore, Auctorem Conciliationis impugnare pergit, traditque, 70 illos, qui Devt. X, 22 commemorantur, eosdem esse cum illis, qui Gen. XLVI, 27 exstant, maleque adversarium locum istum de solis capitibus populi, qui hæreditatem in Palæstina obtinuerunt, interpretari, atque Jacobum & Levi cum filiis excludere. Tandem ad Stephani dictum Act. VII, 14 se confert Massonius, atque pronuntiat, nullo id pacto cum Mosis numeris conciliari posse. Mendam igitur librarii hic admittendam esse, qui pro 66 scripserit 75, non quod Calvinus aliique velint, pro 70. Stephanum enim numero 66, qui Gen. XLVI, 26 occurrat, uti voluisse, adeoque primos codices, more inscriptionum Græcarum, numeros minores præmittentium, habuisse ϹΞ, sive ϛΕ (notam enim ϛ pro C sive senario in marmoribus inveniri.) Librarium autem negligentiorem legisse ΟΕ, sive 75. Ex hac Actorum corruptione in translationem LXX interpre-

pretum numerum 75 transiisse, sicut ex Lucæ interpolatione Cainan alter in eandem invaserit. Marollii autem conciliationem, qui cum Cellario uxores filiorum Jacobi a Stephano additas majorem numerum conficere docuerat, nec non aliorum interpretationes, maxime Ludovici de Dieu, repudiat.

DELLA BIBLIOTHECA VOLANTE SCANZIA X.

i. e.

BIBLIOTHECÆ VOLANTIS PLUTEUS X. Auctore JOHANNE CINELLI CALVOLI, Patritio Florentino & Forolivienſi, Academico Gelato, Concorde, Diſſonante, Incitato & Inthronato.

Venetiis, apud Hieronymum Albrizzi, 1705, 8.
Conſtat plag. 5.

QUod Celeberrimi *Cinelli* in hoc opere inſtitutum ſit, vel ex iis conſtat, quæ in Actis noſtris A. 1689 p. 345, & 1693 p. 236, cum ſextam, ſeptimam & octavam ſeriem, ſeu ut alii Latine vocant, pluteum recenſeremus, diximus. Ex eo tempore doctiſſimus Auctor nequaquam laborem abrupit, verum plures ſubinde edidit pluteos, uti vel ex præfatione huic præmiſſa patet. Nimirum quindecim omnino pluteos prelo hactenus paratos habuit, e quibus tamen decimus & decimus quintus incuria typographi intercidere; reliqui omnes lucem adſpexerunt, & quidem decimus quartus inſertus eſt Eruditorum Actis, quæ Venetiis apud Hieron. Albrizzi, ſub tit. *La Galleria di Minerva* proſtant, Tomo III Parte VIII. Ut itaque numerum compleret, nunc decimum vulgavit, mox etiam decimum quintum, & deinde quatuor adhuc altos additurus. Nos moris noſtri memores, pauca hinc delibabimus. Non morabimur inſcriptionem veteris lapidis, ex utroque latere p. 17.
ſimpulum & pateram, ſacrificii inſtrumenta, repræſentantis, quæ ita ſe habet: NORTORI N. F. POL. FEROX AESAE EVOCATUS AUG. JOVI CAELESTI V. S. L. M. ſeu, ut Noſter legit: *Nortorio noſtro felici Polyarcho, Ferox Aeſae* (hodie Aeſidis, ſeu Aeſii, fluminis) *Evocatus Auguſtus Jovi Caleſti voti ſoluti*, ſeu *ſuſcepti locavit monumentum.* Dum Ga-

p. 25 brielis Mariæ Meloncelli Odas Italicas Romæ 1698, 4 editas refert, laudat, quæ alias prodiderit, Poetica, obſervatque eum juvenem, quanquam occupatiſſimum, elegantes ingenii poetici fœtus edidiſſe, at nunc ſenem, cum otio fruatur, difficilem venam experiri.

p. 27. Singulare eſt, quod memorat, ubi teſtamenti & codicillorum a Cl. Joanne Campino relictorum, & Italice Romæ 1698 impreſſorum fecit mentionem, eum juſtos ſumtus excitando Xenodochio deſtinaſſe, in uſum eruditorum indigentium diverſarum nationum. Pe-

p. 31. 32. ro Hieronymum Baruffaldi, Ferrarienſem, cujus mox fœtum recentiorem exhibebimus, Diſſertationem de Poetis Ferrarienſibus Ferrariæ A. 1698, 4 edidiſſe diſcimus: in qua non tantum præcipuorum Poetarum, ſed & illorum, quorum opera vel deperdita ſunt, vel diffuſa apparent, exactiſſima detur notitia, una cum eorum operum

p. 41. 42. diſtincta enucleatione. Ubi vero Lazarum Auguſtinum Cottam Novarienſis Muſæi, quod viros cujuscunque generis illuſtres e Novarienſi diœceſi oriundos exhibebit, Ideam eodem anno publicaſſe ſignificat, vehementer conqueritur, ſe Florentinos Scriptores, quorum quatuor millia ad ſuam notitiam pervenerint, illuſtraturum eo adactum fuiſſe, ut Florentiam patriam ſuam linquere neceſſe habuerit, nec deeſſe, qui viginti trium annorum labores etiamnum e manibus ſuis evellere conentur. Nos meliorem fortunam optimo Autori & integram ſanitatem apprecamur, ut & hoc, & alia, quæ molitur, opera abſolvere feliciter valeat.

RIME DI ALESSANDRO GUIDI.

i. e.

ALEXANDRI GUIDI CARMINA, SUMMO Pontifici CLEMENTI XI dedicata.

Romæ, e typographia Jo. Jac. Komarek, 1704, 4.

Plag. 18.

IN tantum hodie culmen evecta eſt Poeſis Italica, ut haud facile carmina in lucem proferre quisquam audeat, niſi ea digna omnium plauſu videri queant. Et alii quidem aliud carminis genus ſectantur; Noſtro illud arriſit maxime, quod legibus ſolutum,

Ri-

Rimæ ſciolte Itali vocare ſolent, in quo etſi & antea Fulvius Teſti, Claudius Achillini, aliique Poetæ celebriores aliquid tentaverint, eos tamen in Lyricis his, quæ exhibemus, longiſſime poſt ſe relinquere videtur Auctor. Quanti enim nondum publicis typis excuſa fecerint Eruditi, vel illud argumento eſſe poteſt, quod Nicolaus Cicognari quoddam ex illis carmen eleganti commentario illuſtraverit, itemque Gregorius Calopreſes in oden de legibus Arcadiæ commentatus ſit, ut alios taceamus, qui vel in Latinam linguam aliqua transtulerunt, vel paſſim eorum non ſine encomio meminere. Quo magis vero cuncta expolita redderet, non diſſitetur Auctor, ſe paſſum Vincentium Gravinam, Jo Baptiſtam de Miro, Juſtum Fontanini, aliosque viros in poeſi exercitatiſſimos, in conſilium adhibuiſſe. Pleraque quidem in Academia Arcadum publicaſſe videtur, quam pluribus carminibus extollit, ut cum modum, quo congregari conſuevit, locum Academiæ deſtinatum in colle Palatino, conſuetudines Arcadum, promulgationem legum Arcadiæ, ludos Olympicos Arcadum, & elogium Antonii Farneſii auctoritate Arcadum lapidi inciſum decantat; quibus commemorandis facile ſuperſedemus, quod de univerſa illuſtris ejus Academiæ ratione Supplementorum Tomo III p. 460 ſeqq. diſſeruimus. Neque licet nobis ex iis ſpecimina hoc loco exhibere, quæ de œſtro poetico, de fortuna, de vanitate cogitationum humanarum, tum in honorem Chriſtinæ Reginæ Sueciæ, cujus ſingulari favore gaviſus videtur, Jacobi II Regis Angliæ, Innocentii XII Pontificis, aliorumque cecinit, ne, dum laciniam detrahimus, a pulcritudine detraxiſſe quicquam videamur. Magnifica ſunt omnia, ponderoſa & ſublimia, numerus aptus & elegans, oratio ubique æquabilis, & inventio arguta. Quod vero paſſim victura ſua carmina auguratur, propriamque adeo laudem extollere videtur, in eo tantum abeſt, ut culpandus ſit, ut potius optimorum Poetarum exemplo, qui Cicerone teſte, *aliena lingua loquuntur*, Lyricæ poeſeos genium optime videatur aſſecutus, qui res ſublimes celebrantes humi ſerpere, & de ſe ipſis minus ſperare non patitur. Cæterum eundem Auctorem olim drama, quod *Endymionem* inſcripſit, compoſuiſſe, e p. 43, ubi ejus carmen dedicatorium ad Jo Franciſcum Albani, hodie Summum Pontificem, exhibetur, patet. Quod ſi

illud eſt, quod eodem titulo in Theatro Mantuano anno 1698 repræſentatum & Ferrariæ typis excuſum vidimus, nihil profecto elegantius & feſtivius excogitari poterit, adeo ut nec Taſſo, nec Guarini in eo genere Auctor conceſſerit.

COMENTARIO ISTORICO - ERUDITO &c.

i. e.

COMMENTARIUS HISTORICO - ERUDITUS, CONDITUS in Inſcriptionem in Univerſitate Ferrarienſi, in memoriam ANTONII MUSÆ BRASAVOLI Ferrarienſis, Anno 1704 erectam. Auctore HIERONYMO BARUFFALDI, Ferrarienſi.

Ferrariæ, excudebat Bernardinus Pomatelli, 1704. 4.
Conſtat Alph. 1. plag. 12.

VAriam eruditionem monſtrat hic liber, quanquam in unius potiſſimum Braſavoli, qui jam dum ſeculo XVI floruit, parumque notus fuit hactenus extra Italiam viventibus, memoriam conſcriptus, ut non immerito eruditum ipſe Auctor in prima facie vocaverit. Abſolvitur autem octo capitibus, quorum primo de origine Academiæ ſeu Scholæ publicæ Ferrarienſis pauca præfatus, ipſam Inſcriptionem exhibet, quam non anno 1704, ut titulus loquitur, ſed 1703 erectam fuiſſe patet. Ea quidem hæc eſt: D. O. M. *ANTONIO MUSÆ BRASAVOLO, Nobili Ferrarienſi, Philoſophiæ, Medicinæ, Juris Utriusque, ac Sacræ Theologiæ Doctori, Comiti Palatino, Equiti S. Michaelis in Galliis, Sorbonici Athenæi Collegæ, Celebris hujus Archigymnaſii Lectori emerito, & Moderatori, omnigena eruditione in univerſo Terrarum Orbe clariſſimo, Pauli III Pont. Max. Archiatro, aliorumque trium Summorum Pontificum Leonis X, Clementis VII & Julii III, Caroli V Cæſaris, Franciſci I Galliarum, & Henrici VIII Britanniæ Regum Phyſico a conſiliis, Alphonſi I Ferrariæ Ducis, & Herculis II Ducis IV Medico dilectiſſimo, Aragonenſium, Eſtenſium, Farneſiorum, & Gonzagarum Principum intimo Familiari, qui publicas theſes de quolibet ſcibili per triduum Pariſiis, ubi* Muſæ *nomen, ipſo Franciſco Rege pre-*

co-

conizante, ſibi comparavit, Patavii, Bononiæ, & hic in Patria, cunctis ſtupentibus, propugnavit; ac per quamplurima luſtra e tota Europa confluentes ingenuos Auditores erudivit ex cathedra: qui plures quam quadraginta libros, & volumina de rebus variis, ac præcipue de Re Medica doctiſſime ſcripſit, & fere omnia typis, magno cum plauſu, evulgavit; tanquam effulgenti Patriæ Soli, qui nunquam moriturus occidit Ferrariæ pridie Nonas Julii An. Sal. MDLV, ætatis ſuæ LV m. V d. XX. Cujus tamen ortum præceſſerunt Franciſcus Comes genitor, & Hieronymus frater: cujus occaſum ſecuti Renatus Comes pariter Moderator, & Hieronymus filii, Antonius Maria, Hercules, Bartholomæus, & Alphonſus nepotes, in hac Univerſitate Philoſophiæ, Medicinæ ac Juris utriusque reſpective Lectores, aliique duo de viginti togæ, totidemque ſago conſpicui, ſub tanto ſapientiæ lumine vere fulgentiſſima ſydera, Hieronymus Bartholomæi filius, Comes & Eques Palatinus, in hoc Archigymnaſio Lector, in Romano Promotor perpetuus, & Collega numerarius, Phyſicus Pontificius a conſiliis ſub Innocentio XI & XII, Alexandro VIII & Clemente XI regnante, ac Regius ſub Chriſtina Alexandra, Suecorum, Gothorum Wandalorumque Regina; Illuſtriſſimis Viris Dominis Comite Carolo Flaſco Sapientum Judice, Marchionibus Aloyſio Bentivolo, Gaſpare de Monte, hujus almæ Univerſitatis Moderatoribus, una cum Magiſtratus Sapientibus, nempe Jacobo Minio Ronchagallo J. C. & Lectore Publico, Aloyſio a Fabra Philoſophiæ, ac Medicinæ Doctore, & Lectore Publico, Johanne Benedicto Coato J. C. & Lectore Publico, Alexio Surchio, Jacobo a Monetis, Camillo Riccio, Hercule Siverio, Joanne Franciſco Algarotto, & Valerio Boſticino, enixis ejus precibus annuentibus, ære proprio Avo ſuo optime merito pridie Nonas Julii Anno ab Orbe redemto M DCCIII. P. In capite II originem familiæ Braſavolorum e Germanica Comitum de Halremunde, ſpeciatim a Wilbrando, qui ſeculo XII in bello claruit, derivat, uſus imprimis Krantzii & Fabricii auctoritate, quibus addit Petrum Leſvanderum, qui in tractatu de Saxoniæ & Miſniæ Patriciis, Comites illos pro inſigni uſos fuiſſe teſtetur columba alba, cum inſcriptione Germanica, Allezeit weiſſe / i. e. ſemper candida, quod diu & Braſavoli retinuere; ut taceamus, quæ plura hic de progreſſu

greſſu familiæ hujus, ejusque cum Belgica Stratiorum (*Straten*,) quæ initio ſuperioris ſeculi in Hiſpaniam transplantata eſt, cognatione, de titulis item Magnifici, Spectabilis, Egregii, Excellentis, Magiſtri, aliisque, quibus aliqui ex gente Braſavola gaviſi ſunt, accurate diſſeruntur. Prætermittimus ejus familiæ Genealogiam authenticam, ex archivis capite III depromtam. Nec immorabimur illis, quæ cap. IV de ſciſſione familiæ in duos ramos, & cap. V de inſignibus ejus paſſim mutatis aut auctis diſputat. Prolixum eſt caput VI, quo ſingula inſcriptionis ſupra memoratæ verba, ex antiquitatibus & hiſtoria litteraria illuſtrantur. Hinc, ut alia prætermittamus, natum fuiſſe Braſavolum diſcimus die 16 Jan. anni 1500: tum patuiſſe in eo ſingularem animi conſtantiam, quod, cum A. 1550 Hippocratis libros Epidemicos publice interpretanti famulus ædium ipſius incendium nuntiaſſet, quod mox campanarum pulſus confirmaverit, nihil territus reſponderit: *comburantur, nam hinc diſceſſurus non ſum, priusquam integram lectionem non perfecerim:* libros denique, quorum, qui prodierint, Auctor numerat quadraginta ſex, viris Principibus inſcripſiſſe, exemplo Muſæ Cæſaris Archiatri, qui libellum *de Herba Vettonica* M. Agrippæ, & alterum *de bona valetudine* Mæcenati dedicaverit; qua occaſione ſignificat Noſter, ſe pluribus de manuſcriptis Braſavoli in *Bibliotheca* ſua *Scriptorum Ferrarienſium*, mox proditura, acturum. Capite VII de Braſavolis eruditis, & demum VIII de his, qui in ſago claruere, agitur. In illis B. Donatus Braſavolus ob ſingularem pietatem commendatur, eique cognomen Prophetæ datum vulgo fuiſſe innuitur, quippe quod & in ſermonibus ad populum factis multa eventu probata, & morti vicinus diem atque horam mortis prædixerit. Singulare eſt, quod de Johanne Braſavolo, eruditiſſimo viro, memoratur, qui A. 1536 octogenarius deceſſit, eum per totum vitæ ſuæ ſpatium nil præter fructus manducaſſe. Inter eos vero, qui hodienum ſuperſunt, imprimis eminet Rodulphus Braſavola, qui Romæ Academiam *Imperfectorum* & eorum, qui *Indiſpoſiti* vocantur, ad excolendas humaniores litteras, & *Intricatorum*, ad inſtituenda exercitia Juridica fundavit, quæque ab Academicis profecta ſunt ingenii monumenta, ibidem A. 1674, 8 edidit, ſub titulo *Academia degli In-*

Digitized by Google

Intricati, Imperfetti, & Indisposti: Componimenti varj eruditi. Plura in honorem generosissimæ Brasavolorum familiæ afferri possent, si nobis in his liceret esse prolixioribus.

SAMVELIS BASNAGII, FLOTTEMANVILLÆI, Annales Politico-Ecclesiastici Annorum DCXLV. a Cæsare Augusto ad Phocam usque. Tomus primus.

Roterodami, apud Regnerum Leers, 1706. in fol. Alphab. 10.

QUomodo doctissimi Casauboni exemplo Exercitationes in Baronium condere instituerit Clarissimus Basnagius, palam ostendimus in his Eruditorum Actis Anno 1692 p. 155, ubi ejus *de rebus sacris & Ecclesiasticis Exercitationes Historico-Criticas, in quibus Cardinalis Baronii Annales ab A. C. 35, in quo Casaubonus desiit, expenduntur*, recensuimus, & quid circa annum maxime 35 (ultra quem ad annum usque Christi 45 tunc progressus est) annotarit, paulo prolixius benevolum Lectorem docuimus. At ex illo tempore Viros prudentia & autoritate insignes autores sibi fuisse innuit, ut mutato consilio ad annales Ecclesiasticos concinnandos animum ipse appelleret, quandoquidem ex eis fructum utilitatis longe majorem, quam quidem ex Exercitationibus sperare liceat, istoque pacto brevi quasi Tabella tota Imperii & Ecclesiæ imago conspici, antiquitas illustrari, hæreseos turpitudo detegi, Baroniusque emendari possit. Paruit ergo amicis suasionibus, initiumque scribendi fecit ab imperio Cæsaris Augusti, & post per singula a nato Christo Secula ulterius progressus est. Ubique Chronologiæ rationem habere accuratissimam instituit, Baroniumque adeo multum studuit antecellere, cujus Chronologiam tantopere distortam esse dicit, ut densissimam temporum doctrinæ noctem induxerit. Magna insuper cum sit rerum Ecclesiasticarum cum rebus Imperii cognatio, easdem conjungendas omnino censuit, cum sibi mutuo lucem fœnerentur. Cum enim, qui ante Constantinum M. rerum potiti sunt, Cæsarum nonnulli Ecclesiam gravissime vexarint, alii Edicta in ejus gratiam conscripserint, nonnullis

oblatæ fuerint a Christianis Apologiæ, hinc Acta Imperatorum, quæ vel jucunditate sua alliciunt animos, vel informandis virtute Lectoribus, vel instillando in vitia odio, visa sunt idonea, suis his Annalibus inseruit. Postquam vero Cæsares in Christi verba jurarunt, magis etiam necessarium fuisse dicit, eorum historiam texere, cum Leges in Ecclesiæ commodum multas promulgarint, Synodos coegerint, Hæreticos vexarint, & ex illis etiam nonnulli corrupta religione in orthodoxos involarint. Nec Acta Martyrum neglexit, & Synodorum ubique terrarum congregatarum historiam solicite texuit. Temporis lapsu cum ritus bene multi in Ecclesiam irrepserint, quibus antiquitas Apostolicæ suppar, vel etiam Apostolica institutio vindicetur, plerisque, e Latinorum imprimis classe, antiquitatis larvam detraxit. Patrum, qui virtutibus lucubrationibusque suis inclaruerunt, vitam librorumque chronotaxin exhibuit, & denique hæreticos haud præteriit.

In primo hoc Tomo annos ad centesimum usque a nato Christo persequitur, initio sumto ab anno ante Deum in carne manifestatum sexagesimo tertio, & ab ipsa Augusti historia. Nos ergo, quæ passim memoratu digniora annotarit, paucis in exem-
pag. 5. plis ob oculos legentium proponemus. Litem de Chronologia ab Eusebio adhibita a nonnullis motam, dum alii Julianam anni formam, alii Antiochenam, quæ ab autumno auspicatur, ab ipso in Chronico suo expressam fuisse perhibeant, sic dirimit, ut cum annis usum fuisse Julianis probabilissimum videri statuat. Jose-
16. phi Chronologiam, de regni Herodis initio ad annum U. C. 714 referendo, temere impugnari, illudque post novennium integrum demum collocandum venire, asseri præter rem a Baronio observat.
18. Creato Rege Herode sceptrum a Judæis primo ablatum fuisse negat, factumque id jam fuisse dicit, cum extincto Sedecia, ultimo sanguinis Davidici Rege, gens Judæorum captiva ducta Ba-
21. bylonem fuerit. Oraculum vero Jacobæum Gen. XLIX, 10. respicere autumat Imperii, quod in Sedecia amissum fuerit, recuperationem, quam tribus Judæ in Christo sperare debeat, unde istud dictum ita esse censet: *Sceptrum legislatorve de Judæ sanguine cretus ab eo non recedet in perpetuum, quia veniet*
21. *Silo.* Herodem nec gentilem, nec proselytum fuisse, adversus

Ba-

Digitized by Google

Baronium contendit. De oleo apud Tiberim fluente, fabulam Veterum Baroniique explodit. pag. 26.
Opinionem Caſauboni, quod triumphati Reges morti ſueverint mitti a Romanis, admodum vacillare, petitis ex hiſtoria monumentis non unis probat. 31.
Herodi Regnum ideo tributum fuiſſe, quod Julio Cæſari pecuniam fœneraſſet, ceu ſtatuit celeberrimus Harduinus, penitus inficiatur, &, contra eundem, Herodem patria Athenienſem fuiſſe negat. De Templo ab Herode condito late diſſerit, verbaque Joh. II, 20. non 65.
ad Zorobabeliticum, ſed Herodianum templum trahenda eſſe probat. 68.
Zachariam, Johannis Baptiſtæ patrem, ſummum fuiſſe Pontificem negat, & quæ de Virginis Mariæ miraculoſa nativitate, 84.
conſecratione, aliisque perhibentur vulgo, exſibilat. 85. ſeq.
Sororem Mariæ virginis Mariam Cleophæ appellat. 91. ſeq.
Virginitatis votum a Maria ſuſceptum, ut Judæorum ritibus, ſic Scripturæ etiam ipſi, contrarium eſſe innuit: 93.
Joſephum duplex iniiſſe conjugium, veritati conſentaneum cenſet. 95.
Uno momento carnem Chriſti vi Spiritus Sancti procreatam eſſe, nec, ut in generatione quidem fiat ordinaria, ſemen continuata ſerie elaboratum, die demum poſt conceptum circiter quadrageſimo, menti ſuſcipiendæ idoneum factum autumat. 100.
Johannis in utero exultationem cognitionis expertem facit. 101.
Mariam, pariente Eliſabetha, in ejus domo adhuc præſentem fuiſſe probat. 103.
Perpetuam Mariæ virginitatem adſtruit, quanquam eandem fidei haud eſſe articulum, lubens admittat. 105. ſeq.
Clauſtra virginea a Chriſto eſſe aperta, ex antiquis oſtendere Patribus annititur. 113.
Janum naſcente Chriſto clauſum non agnoſcit. 114.
Annum Julianum XLI Chriſti nativitati aſſignat. 117.
Diei vero ejus natalis notitiam mortalium mentibus ſubtractam perhibet, cujus quippe ſive in Evangelio, ſive in Apoſtolicorum ſeculorum monumentis, veſtigium nullum impreſſum ſit, partemque & erroris & ſuperſtitionis aliquam vocat, quod indubitanter certoque Decembris dies vigeſimus quintus heic plerumque nominetur. 121.
Baronio quoque errorem evellit, qui ex Synodi ſextæ autoritate, Chriſtum feria prima editum exiſtimat. 128.
Magorum nomen nec honorificum apud Matthæum, nec eos Reges fuiſſe admittit. 129.
Quod tres eorum in Judæam ſe contulerint, quibus argumentis probari poſſit, neſcire ſe ingenue profitetur. 130.
Sibyllarum vaticinia in nu-

pag. 147. mero piarum, quæ vocentur, fraudum habenda cenſet, latiusque
163. de iisdem diſſerit. Translationem virginei Mariæ cubiculi in Ita-
166. liam operoſe refellit. Sectarum Judaicarum antiquitatem, ſingu-
174. larumque hiſtoriam exponit. Therapeutas e numero Chriſtiano-
178. rum eximit. Apollinis oraculum de puero ſilentium ſibi indicente explodit. Sadducæos non Moſis ſolum libros, ſed totum etiam
179. Vetus Teſtamentum ſuſcepiſſe cum Scaligero exiſtimat, horumque
180. autorem nobis eſſe incognitum tradit. Quod Phariſæi metem-
187. pſychoſin crediderint, ſibi haud perſuadere vult. Opinionem,
192. quod Herodiani Herodem Magnum pro Meſſia habuerint, ab o-
193. mni veri ſpecie abhorrere obſervat, iſtosque potius pro miniſtris
232. Herodis Antipæ agnoſcit. Annam Caiphamque Pontificiali ſimul
241. dignitate ornatos fuiſſe cenſet. Majorem Chriſti, quam Johannis
252. baptismo efficaciam tribuit. Epiſtolam Chriſti ad Abgarum in-
267. ter ſuppoſititias rejicit. Nathanaelem ex Doctorum Legis numero exemtum Apoſtolorum choro inſerit, ipſumque illum eſſe ait, qui alias Bartholomæus nuncupetur. Baptismum
281. Petri a Chriſto peractum impugnat. Contra imaginem Abgaro
282. a Chriſto miſſam diſputat. Publicanos Ethnicos fuiſſe haud admittit, ac Mathæum adeo ex Ethnicorum quoque claſſe eliminat.
286. Sabbatum ſecundo-primum cum Scaligero pro eo habet, quod
288. ſq. ſecundam azymorum feſtivitatem proxime exceperit. De Apoſtolatu prolixe diſſerit. Singularis eſt expoſitio vocabuli ἐξέστη,
292. Marc. III, 21 de Chriſto prædicati. Putat enim affines Chriſti, audientes eum inſolita docere, diſcipulosque colligere, in metu fuiſſe, ne vel popularis adverſus Romanos ſeditionis invidia, vel infamiæ dedecus in familiam redundaret. Voluiſſe ergo eos aſſerere, Servatorem mentis compotem ſatis non fuiſſe, ut factorum doctrinarumque ejus habendam non eſſe rationem omnibus per-
296. ſuaderent. Mariam Magdalenam, peccatricem illam, Lazari ſo-
305. rorem haud fuiſſe indicat. Gadarenos non vult habere cum Baronio pro Judæis, nec tamen huic affirmanti, quod Judæi illicite
307. artem exercuerint ſuariam, adſtipulatur. Statuam ab hæmor-
310. ſq. rhouſa Chriſto poſitam infringit. Petri primatum modis omnibus
353. enervat. Ea nocte, qua Paſcha comeſtum fuerit, diſcipulis ſuis
357. pedes abluiſſe Chriſtum totus abnuit. Chriſtum in ultima cœna-

Digitized by Google

na Paſcha Moſaicum participaſſe affirmat, eodemque id cum Judæis die factum reputat. pag. 359.
Judam ab Euchariſtiæ uſu haud excludit, & inſtitutæ Euchariſtiæ occaſione varios circa eam ritus olim obſervatos explanat. 363. 366. ſeq.
Uxorem Pilati diſciplina Judæorum fuiſſe imbutam, ſomniumque ejus pro divino habendum venire ſtatuit. 383.
Crucem Romanorum alienam a Judæorum ſuppliciis facit. Annum Chriſti trigeſimum tertium pro ejusdem emortuali venditat. 403.
Diei Dominicæ celebrationem ex cana antiquitate derivat. 427.
Traditionem de miraculis Chriſti Tiberio a Pilato indicatis, deque ejus propenſione ad ejus apotheoſin inter frivolas fabellas rejicit, 433.
Pilatique ad Tiberium epiſtolam ſubditiţiis annumerat. 435.
Agrippam & Herodem Tetrarcham, ſecus atque viſum Harduino, homines omnino diverſos fuiſſe innuit. 456.
Secundo demum ſeculo vertente, baptizatorum unctionem & conſignationem manuum impoſitione peractam emerſiſſe aſſerit. 471.
Simonem Magum ſe pro ſummo Deo venditaſſe, haud credit. 476.
Paulum in oraculo Davidico Pſ. LXVIII, 28. agnoſcere recuſat, ac varia de cætero ad ejus hiſtoriam pertinentia accumulat. 478.
Cajum Caligulam omnino in Templo Hieroſolymitano coli voluiſſe, aſſeverat. 496.
Philoni honorem Scriptorum Eccleſiaſticorum invidet, & Apionem tanquam Scriptorem vaniſſimum exſibilat. 499.
Antiochenæ Eccleſiæ fundationem Petro abjudicat. 500.
Fundamentum quoque Hierarchicorum de primatibus a Petro inſtitutis convellit. 502.
Petri Epiſcopatum Romanum æque ac illius in urbem profectionem, Claudio imperante ſuſceptam, impugnat. 506.
Nullam Simoni ſtatuam a Romanis conſecratam fuiſſe credit. 522.
Symbolum, quod vocatur, Apoſtolicum ab Apoſtolis conditum minime agnoſcit. 526.
Ligneam Petri cathedram Romæ cuſtoditam ridet, deque Epiſcoporum & Presbyterorum cathedris doctum ſermonem inſtituit. 527.
Jacobi iter in Hiſpaniam figmentis aſſociat. 534.
Nullum Patrum quartum ante ſeculum illi de Thecla fabulæ fidem adjunxiſſe obſervat. 535. ſeq.
Hinc Apoſtolorum, quæ vulgo crepantur, peregrinationes examinat. 540.
Ævo Apoſtolico Evangelium apud Americanos promulgatum fuiſſe, perſuaderi ſibi minus patitur, nec Gallias Apoſtolorum ætate luce Evangelii ſic perfuſas admittit, ut Eccleſias Epiſcoposque habuerint. 555.
Parili modo Trophimi in Gallias miſſionem impugnat, 563.

pag. 573. Trophimumque Arelatenſem in ſeculum tertium ſe conferre jubet. Pauli expeditionem Hiſpanicam pro commento agnoſcit.
574.
578. Ludorum ſecularium, a Claudio celebratorum, originem & rationem indagat. Aſſumtionis Mariæ traditionem nullis niti fundamentis ſolidis ingeminat; imaginesque ejus pictas contemnit, ratus, quod virginis ævo illicita Judæis pingendi ars fuerit, atque illi ab hac quam maxime abhorruerint. Per πορνείας Act. XV, 20 tam communem illam, quam religioſam ſcortationem innui arbitratur. Barnabæ epiſtolam apocrypham facit. Proſeuchas a Synagogis ſtudioſe ſecernit. Horas Canonicas Apoſtolorum ævo haud cœpiſſe frequentari monet; & ab iis in vigilias delabitur, quarum uſum antiquiſſimum reperiri nullus abnuit, quanquam ne excepto quidem celeberrimo Paſchatis pervigilio, nonniſi Apoſtolis in cinerem redactis, eundem in Eccleſiam introductum eſſe, audacter affirmet. Aram Athenienſium, cujus mentio Act. XVII, 23 vero Judæorum Deo conſecratam arguit. Votum Paulinum, Cenchræis perſolutum, Nazaræatui apponit. Exorciſtarum ordinem ad humanam inſtitutionem refert. Περίεργα Epheſiorum cum magicis miſcet artibus. Pauli θηριομαχίαν metaphorice capere, quam proprie, eumque uxoratum, quam cœlibem, dicere mavult. Primo, ſecundo & tertio adhuc ineunte ſeculo, communia fuiſſe virorum & mulierum apud Chriſtianos oſcula conjicit, horumque in ceremoniis Eccleſiæ uſum explanat. Occidentis Clerum olim barbatum proceſſiſſe, adverſus Baronium, raſuram barbæ iis tribuentem, demonſtrat. Quantopere antiqua unctionis materia ab hodierna illa Latinorum diſcreparit, uberius indigitat. Lucam Evangeliſtam a Medico diſtinguit, & Lucam a Paulo nominatum eundem cum Lucio facit. Epiſtolam ad Hebræos Paulinam conſtituit, ſed linguam ejus primigeniam Hebræam fuiſſe non æque admittit. De reliquis Apoſtolorum epiſtolis, quæ ſuo loco inſpergit, prolixum foret nimis heic repetere. Communia olim extitiſſe Presbyterorum Epiſcoporumque officia & privilegia, planum reddit. Petrino in urbem Romam adventui fidem haud detrahit. At Hebraicum Matthæi Evangelium reſpuit. Volatus Simonis Magi inſulſus ipſi penitus videtur. Petri & Pauli martyrium in annum ſexageſimum quintum collocat.

581. ſq.
587.
610.
617. ſq.
624.
628. 629.
632.
636.
657.
663.
665.
669.
678.
684. ſeq.
691. ſeq.
713.
715.
716.
723.
727.
729.
730. ſeq.
734.

Ca-

Digitized by Google

Calendariorum uſum in Eccleſiis, ante ſeculum ſecundum jam adultum, non admittit. Marcum de LXX diſcipulis unum fuiſſe, Noſtro haud arridet, nec eum martyrio mortem obiiſſe, ſibi perſuadet. Hæreſin Nicolaitarum dum tangit, vocabulorum ex Hebræa lingua petitorum, quorum ex ignoratione Patres hæreticorum iſtorum ſenſum non ſemper aſſecuti fuerint, explicationem ſubminiſtrat. Domitiani, Dei titulum aſſumentis, arrogantiam perſtringit, ejusque non minus crudelitatem atque libidinem ſevere notat. De Timothei martyrio pendet animi, at martyres alioquin multos ſtatuere, parum ambigit. Nervam imperium abdicaſſe, ut vult Clariſſimus Dodwellus, non autumat. Narrationem de latrone a Johanne Epheſum revertente converſo, male ſe habere non diſſimulat, multaque in eadem carpit.

pag. 743. 752. 789. ſeq. 796. 805. 807. 814. 815.

Hæc e Tomo Basnagii primo placuit decerpere, quæ, ut ſperamus, affatim probabunt, multa in eodem loca librorum Novi Teſtamenti quorumlibet illuſtrata exhiberi, pretioſiſſimumque variæ eruditionis theſaurum inibi recondi. De ſecundo, tertioque Tomo, qui una cum hoc prodierunt, proxime dicturi ſumus.

SALVATION BY JESUS CHRIST ALONE, THE whole intermixed with ſeveral practical Reflections, by THO. STAYNOE.

i. e.

TH. STAYNOE MEDITATIONES THEORETICO-Practicæ de Salute unice per Jeſum Chriſtum obtinenda.

Londini, apud B. Tooke, 1704. in 8vo.

Conſtat Alph. 2, & 7 plag.

COmpluribus receptum eſt annis, & uſitata primitivæ adeo Eccleſiæ Doctoribus conſuetudo, myſteriorum Divinorum irriſoribus ſtupenda opponere naturæ prodigia, ad res attento humanas ubivis obvia, quibus revelata Divinitus Chriſtianorum ſacra non certo quidem demonſtrentur, luce tamen aliqua extrinſe-

ſecus colluſtrentur, atque ita profanorum judicio, ac ſi ſanæ abſurda forent menti, liberentur. Qua Theologorum prudentia hactenus quidem cœlesti Prophetarum ac Apoſtolorum ſapientiæ ſuus conſtabit honos, nunquam tamen ceſſarunt homines, in rebus rationi ſubjectis nimium ſibi ſapientes, fidei in Chriſtum ſimplicitatem undique rodere, & cavillis quibuscunque proſcindere. Motus hac Socinianorum pertinacia Doctiſſimus *Thomas Staynoe*, Miniſter Eccleſiæ Anglicanæ Londini celeberrimus, inquirere ſuſtinuit, quidnam obſtaret amplius, quo minus hi cum cæteris, quibus annumerari volunt, Chriſtianis ſincere credant, noſtram non niſi Chriſti meritis obtineri ſalutem. Cumque nihil aliud prætexere illos ſenſerit, quam quod dogma hoc, prouti ab adverſariis ſuis proponitur, prudentis cujuscunque reclamet judicio, diligentiſſime fori humani obſervavit conſuetudines, ut vel ex illis clariſſime efficeret, Divinum redimendi homines modum reſpondere exaſſe legibus & rationis & juſtitiæ humanæ. Ea autem utitur demonſtrationis methodo. Primo generatim monet, nunquam Deum tam pretioſum impenſurum fuiſſe liberandis æterno exitio hominibus λύτρον, filii ſui μονογενοῦς ſanguinem, ſi viliori redimi potuiſſent, quippe quod a divina ſapientia foret alieniſſimum. Dein ſupponit, ſalutem, quam promittit Evangelium, comprehendere & peccatorum remiſſionem, & vitæ æternæ largitionem, quarum neque illa detur absque expiatione, neque hæc ſine ſanctitatis reſtitutione. Utrumque igitur redemtionis opus ut quis dextre perageret, talem a ſapientiſſimo Numine conſtitutum eſſe Soſpitatorem, qui & Deus ſimul eſſet & homo, & non niſi unicus tamen Mediator, ſtupenda quidem duarum in θεανθρώπῳ naturarum unione, ſed qua offendi nemo mortalium jure meritoque poſſit, quandoquidem ne in humanis quidem omnem unionis rationem captus noſter penetret, neque plane inauditum ſit, multo minus abſonum, quibus res inter Israelitas geſtæ innotuerunt, Deum Angelosque, humana indutos ſpecie, mortales viſitaſſe. Etenim placare, qui in Deum peccarunt, homines neminem potuiſſe, niſi qui & Deus eſſet & homo: Deus ut læſo ſatisfaceret divini piaculi pondere Deo, homo ut pro hominibus capitali ſupplicio dignis ſuſtineret mortem, id quod humа-

Cap. 1. 2.

Cap. 3.

Cap. 4.

Cap. 5. 6.

Digitized by Google

manum eſt. In hac Redemtoris officii parte, varia quidem Socinianos deſiderare, quæ autem rectius ponderata ſubito evaneſcant, cum nulli innitantur fundamento. Inſtare illos : delinquentes ipſos ſupplicio eſſe afficiendos, non qui ab omni immunis fuit culpa, Jeſum Chriſtum ; ſed regeritur, nihil magis in foro receptum eſſe humano, quam ut alter alterius ſolvat debitum, & ſi forte in capitis delicto concedatur nemini, ut alienas ſuſtineat partes, cum vitæ nobis adimendæ poteſtas non penes nos ſit, ſed penes Deum, id tamen potuiſſe Redemtorem noſtrum, qui non ſit alterius, ſed ſuo fruatur libere agendi arbitrio. Objicere illos porro : mortem, quam Chriſtus ſuſtinuit, fuiſſe temporalem, quam autem homo promeruit, pœnam eſſe æternam ; ſed reponi, vadem noſtro loco luentem Divina præditum eſſe majeſtate, ex qua infinitum merito ejus accedat pondus. Urgeri tandem : Deum haudquaquam pati poſſe, multo minus propterea, ut ſe ipſum ab hominibus offenſum in propria cauſa expiaret ; aſt reſponderi, neque Deum qua talem pati, ſed qua θεάνθρωπον, neque iſtam animi lenitatem & placabilitatem, qua offenſi ſponte noſtra ingratiam redire ſtudemus cum inimicis, Deo eſſe indignam, quippe quam toties ſuis commendavit, ſuoque ſanctiſſimo exemplo approbavit. Sicuti igitur rectiſſime aſſeritur, non niſi a Deo in carne manifeſtato placari potuiſſe homines : ita quoque alterum, non niſi ab eodem inſtaurari poſſe illorum juſtitiam, quandoquidem ipſimet per contractam ſibi ex primo parente labem, perfectam legi præſtare nequeant obedientiam, quod potuit Servator noſter ſanctiſſimus. Quinimo ſicuti merus homo, quæcunque præſtare poteſt bona opera, legi Divinæ debet, adeo ut fructuum, quos inde carpit, nemo præter ipſum fieri queat compos, ſic Redemtor Deus obedientiæ ſuæ merita transferre in alios poteſt, quoniam a lege eſt immunis, neque præmiis, quæ promittit, indiget. Cui alieni meriti imputationi lucem hinc inde affundit clariſſimam, ex vulgaribus in foro humano commerciis, ut καινοδοξίαν ſuperborum, quibus minus arridet ſapientia Deo in opere ſalutis manifeſtata, propriis armis proſternat ac conculcet. Optaremus autem, ut clariſſimus Auctor, pro ingenii ſui libertate, aliquot non immiſcuiſſet paradoxa hisce myſteriorum Divinorum vindiciis, quæ Cap. 7.

Theologorum examini relinquimus. Tacemus Synergiſmum, cui addictus paſſim videtur. Illa vero novitatem ſpirare, vix aſſerere dubitamus, quando ſtatuit: Deum in carne manifeſtatum eſſe imaginem, ad quam homo conditus ſit, pag. 83, 85, 86; neminem in hac vita actu juſtificari, pag. 139 ſq.; Gentilibus, quibus Chriſtus, dum vixerunt, absque eorum culpa non innotuit, poſt reſurrectionem Evangelium iri annunciatum; triplicem fore mortuorum e terra reſurrectionem, primam piorum ad mille annorum in his terris regnum, alteram Gentilium ad audiendum Evangelium, & ultimam malorum ad judicium. Quæ poſtrema aſſerta ſingulari diſſertatione, priori volumini ad calcem adjecta, demonſtrare Auctor adlaboravit.

LA VIE DE MR. DE MOLIERE.

i. e.

VITA MOLERII.

Amſtelodami apud Henr. Desbordes, 1705, 12.

Conſtat plag. 9.

NOn male operam collocavit, quisquis celeberrimi apud Gallos Comici, Molerii, vitam in hoc opuſculo conſignavit, monumentis ad id, ut videtur, ſatis inſtructus, quem *de Grimaret* vocari, ex titulo alterius libelli, *Les Campagnes de Charles XII, Roi de Suede*,
p. 3. eodem anno Hagæ editi diſcimus, ubi palam ſe vitæ hujus auctorem profitetur. Natus eſt *Johannes Baptiſta Pocquelin* Pariſiis, patre & avo
5. 6. textoribus, & in domo patris texendis aulæis aliquandiu operam dedit. Cum vero ab avo aliquoties fuiſſet ad ludos Comicos ductus, cœpit paulatim a textoria arte abhorrere, tandemque impetravit a parentibus, ut ſe ſtudiis imbui in Collegio Jeſuitarum ſinerent. Hinc intra quinquenniũ non modo humaniores literas, verum & Philoſophiam
7. ipſam ſibi reddidit apprime familiarem, & Gaſſendum diligenter audivit, commilitonibus uſus Bernerio, de Chapelle & Cyrano de
10. Bergerac. Mox ut ſuarum virium in re Comica periculum faceret, adſcito, dubium qua de cauſa, *Molerii* (Moliere) nomine, ſocietatem theatralem cum Pariſienſibus nonnullis iniit, a quo inſtituto
11. parentes eum avocare fruſtra tentabant. Nulla tamen fide a gravi alioquin ſcriptore tradi putat Noſter, clericum ab illis ſubornatum,

ut

ut gravibus argumentis ab ea vitæ ratione juvenem abſtraheret, a Molerio contra permotum fuiſſe, ut eandem ipſe amplecteretur. Relictis inde Pariſiis, ad alias Galliæ urbes cum ſociis profectus eſt, & primum fœtum, quem *L'Etourdi* vocat, Lugduni publice in theatro repræſentavit A. 1653, Lutetiamque reverſus A. 1658, brevi favorem aulæ obtinuit, & annuam deinde mille librarum penſionem a Rege accepit A. 1664, ſequenti anno ſex mille libris auctam. Hîc quo primum tempore drama quodque repræſentatum, quoque plauſu exceptum a ſpectatoribus fuerit, plutibus recenſere, ſupervacaneum ducimus, ea potius delibaturi, quæ ad perſonam & mores Molerii propius attinent, & relatu magis digna videri poſſunt. Tuſſim contraxerat graviorem, & ſanguinem exſpuebat Molerius. Quare moderate vivebat & ſolo fere lacte nutriebatur, & cum amici eum ſalutarent, Actori cuidam ſuo, cui nomen Baron, id quandoque muneris dabat, ut hoſpites jucunde ſuo nomine exciperet. Accidit autem, ut cum cœnam aliquando in ſeram noctem traxiſſent Baro & reliqui, omnesque bene poti eſſent, ſermonem inter ſe de miſeria vitæ humanæ haberent, & rerum humanarum pertæſi, uno ore omnes decernerent, ſe vitam proximo, quod ante ædes erat, flumine finituros, atque adeo ſuaviter inter mutuos amplexus morituros. Mox ſcapham conſcendunt, fit rumor, accurrunt famuli, quos illi, ne ab inſtituto impediri poſſent, ſtrictis gladiis in ædes ſuas rejiciunt. Supervenit his demum Molerius, & irarum cauſas ſciſcitatus, cum eos adeo ad mortem paratos cerneret, ut pœna digniſſimos crederent, quicunque propoſitum tam nobile impedire præſumerent, tum objurgatis primum in ſpeciem famulis, mox ita ſocios compellat: num qua in re vos offendi, o mei, quod tam belli conſilii me participem eſſe noluiſtis? an ſine me, quem vobis tam familiarem creditis, mortem oppetere animus eſt? quin ego vobiscum moriar. Verum conſulto rem agere opus eſt; glorioſam eſſe oportet, quæ poſtrema futura eſt, actionem, non ignominioſam. Et quid judicaturos homines creditis, ſi nocte obſcura, ut deſperabundi & temulenti ſolent, ſubmergamur? Quin potius oportuniori tempore tam nobile propoſitum exſequamur. Cras, ipſo mane, hora inter octavam & nonam media, adſpectante in-

14. 39. 67. 91. 98. ſq.

genti hominum caterva, jejuni omnes saltu nos in fluvium projiciamus. Hoc pulcro commento, si vera tamen sunt, quæ Auctor magna fiducia asserit, facile in viam reduxit socios Molerius, eosque certæ morti eripuit. Hujus generis alia referuntur plura, quæ ingenium Molerii produnt, & legi apud Auctorem merentur. Cæterum non modo Actoris, speciatim Comici, personam in theatro egregie expressit, & eloquentia externa præ cæteris excelluit, verum & in Philosophia multum versatus, Gassendum quidem magis, quam Cartesium secutus est. Rohaltum quoque amicum habuit, cujus tamen imaginem repræsentavit, cum Philosophum in dramate, quod *le Bourgeois Gentilhomme* inscribitur, exhiberet, & ne quid characteri deesset, pileum quoque ab eo mutuo petiit. At in Benseradium, Poetam elegantem, qui aulæ favore plurimum nitebatur, male animatus fuit. Itaque ut eum deridendum propinaret, carmen ad genium Benseradii composuit in laudem Regis, dissimulato nomine, quod cum illico omnes Benseradio adscripsissent, neque is multum repugnasset, se ipsum postea palam auctorem professus est, eoque arrogantiam illius haud parum castigavit. Quantum ad matrimonium ejus, non negat quidem Noster, Molerio non optime cum uxore convenisse, at Cl. Bælium, indigno quidem testimonio nixum, aliosque a vero alieniora tradere scribit; quin ita asserit amicorum opera reconciliatos fuisse conjuges, ut, quo magis uxori obsecundaret, relicto lactis usu, carnibus iterum vesci cœperit Molerius, eoque latentem morbum denuo provocaverit. Neque diu superfuit; nam, cum drama *le Malade Imaginaire* tertia vice repræsentandum esset, sensit mortem sibi haud dubie imminere, neque id coram uxore dissimulavit. Tametsi vero ea, ne illo die repræsentationi interesset, impense rogaret, nihilominus institutum persecutus est; initium tamen repræsentationis justo maturius fieri voluit. Et observatum facile a spectatoribus, non fingi a Molerio morbum, cum personam ægroti induisset. Absoluto penso, paulatim calor naturalis defecit, moxque delatus domum, ingentem vim sanguinis exspuit, dumque accersiri uxorem jussit, inter duarum monialium, quæ forte aderant, pios sermones exspiravit A. 1673, die 17 Februarii, relicta filia unica, paternarum virtutum hærede.

131. 136. 163. 173. 177. 180. sq.

De-

Deductum eſt magna celebritate funus, etſi nonnulli ſolenni ritu 187.
efferendum eſſe negaſſent ; certatim & Poetæ epitaphia compoſuere, quæ inter eminet, quod Vir quidam doctiſſimus, qui illuſtris hodie Præſulis munere fungi dicitur, fecit:

Plaudebat, Moleri, tibi plenis Aula theatris: 190.
Nunc eadem mœrens poſt tua fata gemit.
Si riſum nobis moviſſes parcius olim,
Parcius heu! lacrymis tingeret ora dolor.

Ubi de operibus ejus aliquid addit Auctor, meminit, eum Lucretium in Gallicum idioma traducere conatum, ita quidem, ut 198.
bellas deſcriptiones carmine, philoſophica vero proſa oratione expreſſerit, jamque magnam verſionis partem fuiſſe abſolutam; at cum forte ex ejus famulitio quidam chartæ, cui inſcripta erat, particulam detractam renovando capillamento impendiſſet, Molerium indignabundum totum manuſcriptum Vulcano tradidiſſe. Denique cum in dubio hactenus fuerit, utrum cauſas in foro ju- 199.
venis egerit, nec ne? a propinquis ejus ſibi relatum ait Noſter, Molerium cum ſocio amico juri operam dediſſe, verum ita mutatum poſtea fuiſſe utriusque ſtatum, ut ſocius abdicatis litteris comicam vitam amplexus fuerit, cum Molerius interea juris ſtudium urgeret; at illo cum Muſis reconciliato, Molerius ipſe hanc vitæ comicæ rationem inierit.

PARALLELE DU CARDINAL XIMENES, Premier Miniſtre d' Eſpagne, & du Cardinal de RICHELIEU, Premier Miniſtre de France.

Sive

COMPARATIO XIMENII HISPANI CUM RICHELIO Gallo Cardinale, auctore RICHARDO Abbate Gallo.

Roterodami, apud Jo. Malherbam, 1705, 12.
Conſtat plag. 9. pag. 212.

VItas virorum toga vel ſago illuſtrium qui ſcripſerint, bene multi ſunt, Comparationes vero illorum pauciſſimi inſtitue-

runt. Magnum in hoc difficillimo ſcriptionis genere Plutarchi inter veteres nomen eſt, cujus veſtigia ex recentioribus Gallis noſtra ætate Varillaſius, Evremontius & Rapinus preſſere, quorum *illi* duas tantum, Caroli nimirum Quinti Cæſaris & Franciſci I Galliæ Regis, Ludovici item XI Galliæ & Ferdinandi Catholici Hiſpaniarum Regis: *iſti* vero tres, Alexandri puta & Cæſaris, Condæi ac Turennii Ducum, & Cornelii atque Racinii Tragicorum inter Gallos celebrium; *Rapino* denique Ciceronis ac Demoſthenis, Homeri & Virgilii, Pindari ac Horatii, aliorumque vitas παραλλήλως ſcriptas debemus. Ad illorum imitationem, Richardus Abbas noſter *Franciſci Ximenii de Ciſneros* Hiſpani, cum *Armando Julio Richelio* Gallo Cardinale, comparationem adgreſſus eſt, quorum paria in patriam merita, paria pro extollenda Regum auctoritate ſtudia, paria tandem procerum utriusque regni adverſus illos odia, centum ſectiunculis recenſuit.

Argumenti hujus tanta eſt amplitudo atque majeſtas, ut legentium oculos admirabili quadam delectatione adficiat. Utut enim plenam abſolutamque vitæ & factorum ſeriem non complectatur opuſculum, ſingularis tamen ortus atque fatorum in Ximenio & Richelio convenientia deprehenditur. Uterque a tenuiſſimis initiis ad ſummum humanæ felicitatis apicem emerſit. Ximenius anno 1457 in oppidulo Tordelaguna natus: Richelius Pariſiis quidem anno 1585, d. 5. Sept. in lucem editus, ſed patre adeo ad incitas redacto, ut Richeliam viduam inſignia S. Spiritus, cujus equeſtris Ordinis Socius olim fuerat maritus, vendere oportuerit, quo juſta defuncto perſolvere, & lugubria induere poſſet. Uterque ex Monacho Aulicus, ex Clerico primarius Status Adminiſter factus, varius aulicarum viciſſitudinum turbinibus jactatus ſæpenumero, ſed eluctatus ſemper fuit. Uterque mirum blandientis fortunæ ſpectaculum, fatis ita præſagientibus, ne poſteritati novum Epiſcopi militis, novum Cardinalis Romano Pontifici obſtrepentis exemplum deficeret: qua in re Ximenius P Franciſci Ruizii, e Diſcalceatis Monachi, Richelius vero P. Joſephi, Capucini famoſiſſimi, cujus vitam nuper editam vidimus, opera perutiliter uſi ſunt. Uterque regnandi artium peritiſſimus, in deliciis Principis ſui fuit, ac modo compoſita ad fallendum fron-

fronte regiminis abjiciendi propoſitum ſimulavit, modo contractis undiquaque viribus adverſariorum conſilia mature diſcuſſit. Uterque doctorum Mæcenas ac Muſarum reſtaurator audiebat: & Ximenius quidem editis a ſe Bibliis Complutenſibus, Richelius autem Polyglottis Biblis obſtetricas manus admovendo, æternam nominis celebritatem inter litteratos conſequutus eſt; qua de re ſectione ſupra vigeſimam ſeptima fuſius ab Auctore diſſeritur. Ximenius Oranenſe caſtellum in Africano littore, ex quo Mauri barbari in Hiſpaniam commodiſſime transfretare poterant, novo ac incredibili auſu, expeditione plane nova, quam ſuis ipſe ſumtibus adornaverat, ſuaque ipſe præſentia feliciter confecerat, ſubjugavit: Richelius in Rupella capta, proſtratis Reformatorum in Gallia viribus, & rejectis Anglorum auxiliis, non minorem gloriam adeptus eſt, quando ipſe Cardinalis tunc temporis exercitus Gallicani ſupremus ductor, & ſacræ, quam ita nominaverat, militiæ coryphæus ac triumphator extitit. Ximenius Navarræ Regnum Ferdinando Hiſpaniarum Catholico Regi adquiſivit: Richelius Ludovico XIII Catalauniam & Ruſcinonenſem Comitatum. Ximenius pervicaciſſimorum Magnatum potentiam infregit: Richelius itidem Curiarum & Procerum Gallicorum auctoritatem Regis unius arbitrio ſubjecit, & rebellium provinciarum conatus feſtinantiſſima dexteritate eluſit.

Atque in his omnibus mirum in modum ambo iſti Cardinales inter ſe conveniunt; in eo tantum maxime diſpares, quod Ximenius ab univerſa Hiſpania diligeretur, Richelius in odia Gallorum omnium incurrerit; quod Ximenius pietatis officia conſtanter exſequutus, a ſacris functionibus ſedis Toletanæ rariſſime abfuerit, Richelius externos ſolum religionis ritus & cærimonias fucata affectatione expleverit; quod Ximenius Iſabellæ Reginæ, cujus beneficio ad Archiepiſcopatum Toletanum & Primatum Hiſpaniæ pervenerat, gratum animum conteſtatus ſit, Richelius Mariam Mediceam benefactricem, apud Colonienſes exteros exulem, in magnis rei domeſticæ anguſtiis perire coegerit; tandem, ut palmarii capitis haud obliviſcamur, quod Ximenius octogenario major ſenex, citra expectationem aut meritum, Caroli V Cæſaris, tum adhuc juvenis, juſſu a clavo regni deturbatus, præ

mœ-

mœrore vitam clauſerit: Richelius e contrario, præter omnia procerum molimina ac civium vota, ad ultimum usque vitæ halitum, Regiæ voluntatis interpres, & Senatus ſanctioris Præſes, omniumque negotiorum princeps adminiſter permanſerit, atque adeo annum ætatis 58 nondum egreſſus, pene inter amplexus, certe inter lacrymas Ludovici Regis & Auguſtæ Domus Principum, qui lectulo decumbentis adſtiterunt, expiraverit.

MONUMENTI, AELIA LAELIA CRISPIS, Hiſtorica Explicatio. Fragmentum antiquum in Bibliotheca FRANCISCI MASTRII repertum.

Venetiis, typis Hier. Albriccii, 1702, 4.

Conſtat plag. 5, pagg. 36.

MArmorum vetuſtiorum inſcriptiones adeo ſæpenumero difficiles ac perplexæ ſunt, ut a pauciſſimis rite explicentur, & vel iis negotium faceſſant, qui cum Evandro ſe colloquutos fuiſſe, aut abſtruſiſſima vetuſtatis myſteria detexiſſe gloriantur. Omnium enimvero difficultates una quaſi in ſe derivaſſe videtur *Ælia Lelia Criſpis*, famoſum illud Bononienſis cujusdam monumenti epitaphium, centum jam quinquaginta, & quod excedit, annis, a præſtantiſſimis Italorum Germanorumque ingeniis acerrima disquiſitione examinatum. Extitit olim Bononiæ in villula Marci Antonii de la Volta, Patricii Bononienſis, quæ porta Maſcharella egredientibus primo ab urbe lapide ſe ſtatim offert, atque a Carolo Cæſare Malvaſia, cujus de hac *Ælia Lelia Criſpi* Tractatus a nobis in Actis anni 1684 p. 263 ſq. recenſitus eſt, circa annum ſuperioris ſeculi quadrageſimũ octavum adhuc viſum eſt, quod in latitudine uncias triginta circiter, in longitudine uncias triginta ſex habuiſſe, atque ex marmore verſicolore albo & rubro, præ vetuſtate obſcuro, rudibus litteris ad magnitudinem non unius unciæ integræ ſculptis conſtitiſſe, & inſcriptione, qualem l. c. p. 264 exhibuimus, ſignatum fuiſſe memorat. Multum hæc ab illa differt, quam Mediolanenſes Academici publicarunt, cum ænigmatis enodationem Philoſophis Patavinis proponerent, & idcirco tabellam epi-

epitaphii quibusdam in locis nonnihil immutatam, A. 1547 ad Antonium Catharum, J. U. D. magnum ævi sui apud Patavinos antiquarium, mitterent. Hanc enim, post Catharum, statim alii quoque sapientiæ ac eruditionis laude præclarissimi doctores illustrare adgressi sunt, ex quorum censu Marius Michael Angelus in epistola ad Christophorum Madrutium, Tridentinæ sedis Antistitem & S. R. E. Cardinalem, *Ælium Lælium Crispin* de *Aqua Pluvia*, Richardus autem Vitus Basinstochius, Patavii tum temporis studiorum commoratus gratia, de *Niobe in Saxum conversa*, interpretatus est. Qui posterior etiam brevi post, eodem nimirum anno 1547 vix exeunte, speciali epistola ad Marcum Mantuam Benavidium, Equitem atque JCtum Patavinum, scripta, Marii sententiam de *Aqua Pluvia* refutaturus, ænigma dictum de *Anima* quoque exposuit; & quum interim novus inscriptionis tenor ex archetypo Bononiensi in lucem exiisset, eumque Joannes Turrius Brugensis ad *Materiam* applicaret, tunc nova iterum & tertia quidem interpretatione, quam responsionis ad Turrium nomine idibus Januariis anni 1567 exaravit, de *Idea Platonicorum* explicuit. Successit illis Nicolaus Barnaudus, Medicus Gallus Delphinas, qui velut alter quidam Oedipus Sphingi huic satisfacturus, ænigmaticum Bononiense epitaphium de *Lapide Philosophorum*, seu metamorphosi metallorum chymica, intelligi debere contendit, scripto eam in rem Lugduni Batavorum d. 25 Nov. 1597 ad Mauritium Principem Auriacum commentariolo, qui cum Marii, Viti atque Turrii de hac *Ælia Lælia Crispi* opinationibus, Dordrechti apud Jo. Leonardum Berewoytum anno 1618, in 8, Solem adspexit, atque nunc inter rariores illius argumenti libellos numerandus est. Plures hujusmodi commentatiunculas alicubi inter schedas litterarias delitescere, vix dubitare habemus: atque is ipse, quem supra nominavimus, Carolus Cæsar Malvasia Comes, inter *Marmora Felsinea*, quorum Inscriptiones Bononiæ A. 1699 edidit, sectionis decimæ capite primo fol. 577 sq. hoc argumentum denuo pertractat. Quo quidem in loco non tantum suam de *Filia promissa in Sponsam, sed abortu forsan enecta*; verum & aliam Petri Menguli, Prioris S. Magdalenæ Bonon. quam d. 21 Jun. 1681 ad Malvasiam miserat, de *Regula* scilicet *Castitatis*, (a Fr. Eodoringo Andalao,

Fundatore Religionis Militaris Equitum S. Mariæ, ſibi & ſucceſſoribus religioſis propoſitam, & in prima ſacra domo expoſitam) ſententiam adducit: addita inſuper epitaphii hujus hiſtorico-myſtica interpretatione, ab Alexandro de Nigris, Jo. Franciſci Filio, exaſciata, cui cælaturam lapidis famoſi, cum varioruin de *Ælia Lælia* conjecturis ad oram marmoris adnotatis, ſubjungit, doctam hercle, & dignam omnino, quam ex laudatis Malvaſiæ Marmoribus Felſineis, vel hac ſola occaſione, Actis hisce denuo (confer Anno 1684. pag. 263, & Anno 1691. pag. 4.) inſereremus. Cæterum haud facile nobis quisquam perſuaſerit, decantatiſſimi ænigmatis famam, Virorum in hoc ſcientiarum genere illuſtrium, Joannis puta Smetii, Joſephi Scaligeri, Jani Gruteri, Thomæ Reineſii, Marquardi Gudii, Raphaelis Fabretti, aliorumque oculos aut lucubrationes effugere potuiſſe.

Non parum ergo literatus Orbis V. CL. Franciſco Maſtrio debebit, qui monumenti toties citati duplicem explicationem hiſtoricam, velut antiquum in Bibliotheca ſua repertum fragmentum, typis Hieronymi Albriccii, ante triennium Venetiis publicavit: cujus libelli, ſerius ac nuperrime demum ad nos delati, recenſionem tanto lubentius nunc inſtituimus, quo magis Auctoris anonymi ſententia nobis arriſit. Is quippe, quisquis etiam fuerit, neglectis aliorum conjectaneis, *Æliam Læliam Criſpin ſeu Criſpidem, ab externis regionibus profugam, apud Bononienſes divertiſſe, & Hermaphroditam egregiæ indolis atque formæ, ſexu tamen fœmineo tantum cognitam fuiſſe ſtatuit. Errantem in agro quidam Lucius Agatho Priſcius, vir probus, ætateque maturus, domum inter ſervas aut libertas recepit, ubi puella vaferrima innocentiam morum ſimulavit, clam vero in amplexus unius ex domeſticis Priſcii exarſit, cujus concubitum quum non remiſiſſet, ſed brevi poſt ab amaſio deſereretur, præ amoris ſui impatientia, ſame ſibi mortem parare ſtatuit, & illa lentius pro ejus placito agente, ferro inſuper ac veneno epoto fatum feſtinavit. Priſcius horum omnium ignarus, Criſpidi bene alias de ſe merita funus fecit, cineresque in hortulo, ut moris erat apud antiquos, tumulo ſupra terram modice erecto condidit: cui poſtmodum amaſius, ſive honoribus deſpectæ pellicis invidens, ſive in*

Pri-

Priſcii inſcitiam lepide jocari volens, tumulo lapidem ſuperpoſuit, & ludicrum marmori titulum inſculpſit. Hæc ſumma eſt utriusque explicationis, quam breves notulæ ſubſequuntur, in quibus Anonymus noſter ſcortorum ſalaciſſimorum nequitias ex Martialis epigrammatibus comprobat, eumque Poetam epitaphii fortaſſe hujus auctorem fuiſſe, ſuſpicatur.

Reales Staats- und Zeitungs-Lexicon.

i. o.

LEXICON REALE STATUS ET NOVELLARUM, in quo Religiones & Ordines ſacri, Regna & Status, maria, lacus, fluvia, urbes, munimenta, arces, portus, montes, promontoria, clauſtra, ſylvæ, milliarium diſcrimina, Familiæ Germanicæ illuſtriores, Ordines equeſtres, comitia, judicia, officia civilia & militaria, res monetaria, modorum & ponderum genera, tum res ad rem militarem & navalem ſpectantes, nec non termini artis, aliaque vocabula peregrina in familiari diſcurſu obvenientia explicantur. Editio ſecunda aliquot mille locis auctior & correctior.

Lipſiæ apud Jo. Frider. Gleditſchium, 1706. 8. Alph. 2. pl. 17. ch. aug.

CUm & inter eruditos non omnes inſtructo librorum apparatu gaudeant, & reliqui literis haud exculti in ipſis etiam novellis, quarum lectione plerique delectantur, ob vocabulorum nonnullorum, aut rei etiam Geographicæ ignorantiam, haud raro hæſitent, egregie utrisque conſultum videtur, Lexico hoc reali ante annum primum apud nos vulgato, jamque iterum ſingulari ſtudio recuſo; quale quid, ſi Geographica ſpectes, Laurentium Eachard ſexta vice Londini A. 1703, ſub titulo *The Gazetteer's: or Newſman's Interpreter* in 8. edidiſſe, obiter hoc loco obſervamus. Præmiſitutrique libri hujus editioni luculentam præfationem Johannes Hübnerus, celeberrimus Gymnaſii Martisburgenſis Rector, cujus Quæſtionum Geographicarum editio decima ſexta modo prodiit, & Hiſtoricarum tomus octavus ſub prelo ſudat, a nobis ex merito, ubi abſolutum integrum opus hiſtoriarum fuerit, laudandarum. Quo

magis vero hujus libri uſus appareat, varia hic producit exempla vocabulorum, quæ, ſi accurate conſiderentur, ad artium & ſcientiarum genera omnino quinquaginta referri poſſint. Tum ordine, quibus rebus hæc editio priorem ſuperet, docet. Nimirum non modo Geographica longe plurima, & Genealogica, & Militaria haud pauca hic acceſſere, verum & de religionibus potioribus, ſectis item & ordinibus religioſis, aliqua ex hujus generis libris præſtantioribus transſumta ſunt. Tum ordines equeſtres ſub tit. Orden inſerti omnes, & ex jure publico Germaniæ complures articuli additi, paſſimque explicati exoticarum linguarum, quæ in familiari colloquio occurrere ſolent, termini. Denique cum multi hoc ævo, in politicis libellis ſuis, ſub inſignibus Principum ipſos Principes velare conſueverint, ut ſub Leone Regem Sueciæ, ſub Ruta Electorem Saxoniæ &c. non ingratum lectoribus putavit Auctor, ſi operi inſignium indicem accuratum adjiceret. Illud præterea magnopere deprædicat Hübnerus, quod ad hujus editionis ornamentum undique eruditiſſimi, imo & Principes viri ſponte haud contemnendas operas contulerint. Ipſum quidem Auctorem, cum nomen ſuum celari voluerit, nos neutiquam propalabimus, illud tamen non prætermittimus, plures haud erubeſcendas lucubrationes hiſtoricas, imprimis vero Ziegleriani operis Hiſtoriſches Labyrinth der Zeit/ Lipſiæ A. 1701 f. editi (ipſe enim Henr. Anshelmus de Ziegler, edito libro, Täglicher Schau-Platz der Zeit/ cujus hoc alteram quaſi partem conſtituit, ſatis notus, omnia morte præventus abſolvere non potuit) eidem deberi ſupplementum.

NOVA LITERARIA.

SIgnificavimus in Actis ſuperioris anni p. 384, Summe Reverendum Dn. *Stephanum Jaworowsky*, Archipræſulem ſive Metropolitam Rezanenſem & Muromienſem, vices Patriarchæ in Moſcovia p. t. gerentem, nobilem Polonum, Philoſophiæ ac Theologiæ Doctorem, in Academia Kyovienſi olim Profeſſorem celeberrimum, librum quendam ſub titulo: *Signa Adventus Anti-Chriſti, & finis mundi, e Sacra Scriptura demonſtrata, quomodo cum Apoſtolorum quæſtione Matth. XXIV, quodnam eſt ſignum*

ſignum adventus tui & conſummationis ſeculi? conſentiant, Moſcuæ nuper edidiſſe. Non dubitamus, cupidos fore haud paucos ſciendi, quænam de argumento minime ignobili, tanti in Eccleſia Græca nominis Viri ſit ſententia? Itaque quia liber ipſe idiomate nobis incognito, Moſcovitico ſcilicet, conſcriptus fuit, placet ex relatione, quam paulo ante obitum ſuum beatus Glückius de eo Moſcua transmiſſam impertiit, quædam cum benevolo Lectore communicare, facile vel hinc deprehenſuro, Autorem non pauca, quæ de ſignis Antichriſti affert, ex Bellarmini l. 3. de Romano Pontifice in ſuum librum transtuliſſe. In præfamine ejusdem primum oſtendit ſtudium, quod doctrinæ de Antichriſto impenditur, ab utilitate quidem ſe commendare, ingentem tamen iis noxam afferre, qui arcana Dei conſilia plus juſto rimari cupiunt: deinde conqueritur, ſalutarem de Antichriſto doctrinam non modo a Romano-Catholicis, atque aliis peregrinæ religioni addictis, ſed, quod maxime dolendum, ab illis quoque, qui domeſtici hoſtes nominari poſſint, impugnari. Et cum iſti varios circa illud dogma errores foveant, aſſerantque Antichriſtum jam veniſſe, ac ea propter Moſcuam, orthodoxam urbem, Babylonem vocitent, ejusdemque incolas pro Babyloniis, Antichriſti aſſeclis ac filiis perditionis venditent, ſemet hunc librum edere voluiſſe ſcribit, quo errantes in viam rectam reducerentur. Sub operis auſpicium aliquot proponit quæſtiones, & ad illas breviter reſpondet. Ad primam: Quis eſt Antichriſtus? reſpondet, qui Chriſto adverſatur, eoque ſenſu multi dantur Antichriſti, quorum origo a Simone Mago repetenda. Sed hos analogice tantum & non proprie tales, ac præcurſores magis Antichriſti, quam Antichriſtos dici poſſe, obſervat. Ad ſecundam: Quomodo vox Antichriſti diſtinguitur? reſpondet, duplicem ejus, ad inſtar vocum Jeſu & Chriſti, eſſe ſignificationem, generalem alteram, alteram ſpecialem: generaliter accipi de iis, qui Chriſto ſe opponant; ſpecialiter autem ſumi de Antichriſto proprie ſic dicto, qui nondum venerit, ſed circa finem mundi demum ſit appariturus, de quo Paulus *II Theſſ. II.* Ad tertiam: Quomodo Johannes *1. Epiſt. Cap. IV* dicit, eum jam in mundo eſſe, & Paulus loc. cit. aſſerit, myſterium iniquitatis jam operari? reponit, hæc de Antichriſti prodromis in-

telligenda esse. Ad quartam: Num adventus Antichristi annus definiri potest? respondet, neque Antichristi, neque extremi diei definitum tempus, juxta Christi effatum *Matth. XXIV*, indagari posse. Ad quintam: Quid autem de LXX hebdomadibus *Daniel. Cap. IX* sentiendum, cum ex iisdem finis mundi atque adventus Christi conjici posse videatur? respondet, omnes patres primitivæ ecclesiæ verba Danielis de primo, non secundo Christi adventu exponere, atque ex iisdem Messiam jamdudum venisse, contra Judæos probare: quibus ipse accedit, ac prolixe admodum verba Angeli ad Danielem, de LXX hebdomadibus exponere aggreditur. Quibus ita præmissis, & improbatis eorum ausis, qui temeraria curiositate in finem mundi inquirunt, promittit se discendi cupidis signa, eaque non generalia, sed specialia, de adventu Antichristi agentia, e sacro codice ostensurum esse. Hinc Cap. I. de primo Antichristi adventum præcedenti signo agit, asserens, illud esse Romani Imperii desolationem, nec posse per apostasiam *II. Thess. II*, vel Arii, vel Romanæ Ecclesiæ a fide defectionem intelligi, licet Romana apostasia aliquid Antichristiani in se habeat, cum & Leo X, Græcos in Oriente Monarchas contemnens, novum in Occidente Monarchã, Carolum nempe, coronarit, & paulo post symbolo orthodoxo, Spiritum S. a Filio procedere, insertum fuerit. Qua occasione differit Autor de imagine, cujus apud Danielem *cap. II* fit mentio, & postquam ostendisset, spiritualia in Scriptura Sacra spirituali sensu exponenda esse, avulsum lapidem de Christo, imaginis autem pedes de quarta Monarchia exponit, statuitque Christum eandem comminuisse spirituali modo, per sublationem & ejectionem ethnicismi, ac tandem plene comminuturum esse, tollendo illius potestatem ac regimen, atque circa eam tempestatem appariturum esse Antichristum. Postea ad imaginis de quatuor animalibus, a Daniele *cap. VII* descriptæ, illustrationem se confert, ac per potentiorem Regem, qui tres deprimet, Antichristum: per sanctos altissimi, Enochum & Eliam: per tempus, & tempora, & dimidium temporis, tres cum dimidio annos regiminis Antichristi: per judicium, extremum judicium intelligit. Cap. II alterum signum, quod Antichristi adventum præcedet, tradit, dicitque esse prædicationem Evangelii per universum orbem. Cap. III de tertio signo, Enochi

chi & Eliæ reditu, ex *Malach. IV*, 5. 6. *Symc. XLVIII*, 1. *ſeqq. Matth. XVII*, 10. *ſeq. Apoc. XI*, 1. diſſerit. Cap. IV ex *Joh. V* & *II. Theſſ. II*, 2. evincere ſtudet, quartum ſignum eſſe, quod Judæi Antichriſtum pro vero Meſſia ſint habituri; ac quædam de nativitate illius adjicit, aſſerens optimam eorum eſſe opinionem, qui judicant, ipſum non ex legitimo matrimonio, ſed meretrice, genitū iri. Cap. V de quinto ſigno, falſis Antichriſti miraculis, quædam in medium affert. Cap. VI de ſexto ſigno, evectione Antichriſti, Numinis inſtar, in locum Chriſti diſſerit. Cap. VII de ſeptimo ſigno, ſede Antichriſti, quæ juxta ipſum Hieroſolyma erit, loquitur. Cap. VIII de octavo ſigno, nomine Antichriſti ejusque deſcriptione agit, notans, Antichriſtum variis inſigniri nominibus, proprium autem nomen ipſi a Johanne in Apocalypſi *cap. XIII*, 18, tribui: Antichriſti nomen Græcum fore, quia Apocalypſis Græco idiomate conſcripta ſit: omnes patres confiteri, iſtud ignotum eſſe, adeoque peccare, qui in idem inquirunt. Cap. IX de brevi duratione regiminis Antichriſti ſermocinatur, iſtudque tres cum dimidio annos duraturum eſſe, ex *Daniel. VII*, 25, *XII*, 11, *Apoc. XII*, 6, & 14, *XIII*, 5. probare ſatagit. Cap. X de regimine & bellis Antichriſti agere inſtituit, atque inter alia mille annos *Apoc. XX* per ſynecdochen numeri certi pro incerto explicat. Cap. XI, quid per Gog & Magog; & Cap. XII, quid per Babelis ruinam denotetur, disquirit. Cap. XIII de ſignis adventum Meſſiæ ſecuturis tractat, atque inter alia perhibet, mundum non quoad ſubſtantiam, ſed accidentia ſaltim interiturum: infantes, non ut infantes, ſed ætate virili, qua Adam creatus fuerit, & juxta menſuram ſtaturæ adulti Chriſti *Eph. IV*, 13 reſurrecturos eſſe: per magnos & puſillos *Apoc. XX*, 12 non quantitate, ſed qualitate tales, id eſt, præſtantes ac viles homines intelligi: judicium extremum in valle Joſaphat futurum eſſe: per ſignum filii hominis *Matth. XXIV*, 30 crucem intelligi. In Cap. XIV, quod Epilogum libri exhibet, verba *II. Petr. I*, 16 & 19. ad librum ſuum applicat, ſummam quandam dictorum de Antichriſto repetit, ultimam horam *I. Joh. II*, 18 de periodo ultima mundi, quæ a Chriſti incarnatione ad extremum usque judicium extenditur, exponit, atque in ejusdem periodi colophonem non ſcrupuloſe inquirendum eſſe admonet.

Hæc

Hæc ex excerptis Glückianis communicare voluimus, qua occaſione de ipſo Glückio quædam addere placet, quod eum innoteſcere orbi literato par ſit, qui bonas literas tanto conatu in ipſa Moſcovia exornavit & adjuvit. Nimirum Erneſtus Glückius, Paſtor antehac Eccleſiæ Mariæburgenſis, Præpoſitus circuli Kokenhuſani, & Præſes Conſiſtorii Regii Livonici, hactenus Director Gymnaſii Illuſtris, quod Moſcuæ inſtitutum eſt, lucem primum adſpexit A. 1653 die 4 Maji, Wettini in Germania, patre Chriſtiano Glücke, Paſtore Wettinenſi. Hic poſtquam Theologiæ ſtrenue Witteberge incubuiſſet, & Jura quoque non leviter attigiſſet, mox Rigam in Livonia petiit, verum redux factus triennio fere apud Muſas noſtras commoratus eſt, atque hinc in Belgium, rurſusque in Livoniam profectus, ubi ad Eccleſiaſticum, ſed caſtrenſe, munus vocatus, biennio poſt Chriſtianam Emerentiam de Reutern uxorem duxit. Sequentibus annis Eccleſiaſtæ Mariæburgenſis munus nactus, & paulatim officiis, quæ diximus, aliis auctus, varia elucubravit, Bibliorum inprimis verſionem Ruſſicam, quæ in expugnatione urbis illius a milite Moſco direpta fuiſſe, alias ſignificavimus. Perlatus inde cum familia Moſcuam, omnem movit lapidem, ut Moſci litteris redderentur excultiſſimi, ingenti ideo a Magno Moſcorum Monarcha ſtipendio donatus. Verum anno ſuperiori, die 29 Aprilis, gravi morbo decumbere cœpit, quo demum eodem anno die 4 Maji placide exſpiravit, relictis duobus filiis, quorum ſenior pariter in novo Gymnaſio exornando operam non inutilem collocat, & filiabus quatuor.

ERRATA.

Anno 1705. pag. 351. l. 6. a fine pro *illa*, *hæc* leg. *hæc*, *illa*. pag. 352. l. 5. pro *altum* leg. *amplum*. pag. 353. l. 6. leg. *differentiæ*. pag. 355. ad marg. pro *fig. VI.* leg. *fig. IV.* pag. 356. l. 7. pro *A.* ſcrib. *O.* pag. 359. l. 10. leg. *habebis*. pag. 360. l. 26. pro (*AB*) leg. *CAB*.

*** *** ***

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Martii, Anno M DCC VI.

LINGUARUM VETERUM SEPTENTRIONALIUM Theſaurus Grammatico-Criticus & Archæologicus, Auctore GEORGIO HICKESIO, S. T. P.

Oxoniæ, e Theatro Sheldoniano, 1705, in fol.

Conſtat Alph. II. plag. 21. chartæ major. multisque tabb. æneis.

DE vetuſtiſſima Anglo-Saxonum lingua licet egregie jam meruerint Dugdaleus, Foxus, Junius, Lisleus, Lambardus, Marshallus, Parkerus, Seldenus, Spelmannus, Somnerus, Whartonus, Whelocus, ac nuper admodum Gibſonus, Rawlinſonus & Thwaiteſius, qui omnes præſtantiora quædam monumenta, idiomate iſto conſcripta, ſuperiore & hac noſtra etiam ætate typis vulgarunt: neminem tamen horum eousque ſedulitatis progreſſum eſſe animadvertas, ut linguam pridem emortuam Grammaticis regulis attemperaverit. Intacta hæc laus manſit Virum Clariſſimum Georgium Hickeſium, Wigornienſis Cathedræ Decanum venerabilem, dum Inſtitutiones ſuas Grammaticæ Anglo-Saxonicæ & Mœſo-Gothicæ A. 1698 publico obtulit, quas Supplementorum Tomo I Sect. X quoque produximus; ſed cum longe plura dicenda haberet, plura etiam dies & amicus unus atque alter ipſi ſuggererent, totius literaturæ Septentrionalis divitias excutere, indeque præſentem adornare Theſaurum voluit, hoc maxime favoris a civibus ſuis expertus, ut collato ære operis impreſſionem ſtrenue promoverent. Illud vero in duos libros

diſpeſcitur, quorum primus Autori potiſſimum, ſecundus Humphredo Wanlejo acceptum referendus. Nobis autem hac vice deliberatum, prioris ſolum notabilia inveſtigare, ne nimio rerum pondere Lectoribus oneri ſimus, de altero libro alibi acturi.

Auſpicatur ita Hickeſius noſter curſum ſuum Inſtitutionibus ante dictis Grammaticalibus, quas Honorabili Viro, Roberto Pakintonio, Baronetto inſcribit, ſimulque occaſionem nanc ſcitur, multa Wiccii ſeu Wigornienſis pagi nomina topica, Saxonicam originem redolentia, commemorandi, tum Anſeatici cognominis etymologiam a Cimbrica voce A, quæ *aqua*, *flumen* denotat, inque genitivo pluralis per *Anna* flectitur, & *Seat* ſive *Soet*, *Sedes*, *habitaculum*, unde in compoſitione *An-ſeat*, *urbs maritima* vel *fluminea* dimanaverit, ſat probabiliter derivandi. Multa inſuper de Pakintoniæ gentis, a ſexcentis jam annis inclytæ, ſplendore ac meritis recenſet, quin & Arctoæ literaturæ ſtudioſo methodum diſcendi inculcat, dumque Evangelia Gothica a Franc. Junio F. F. luce donata legi jubet, hujus verſionis non Ulphilam Mœſiæ Antiſtitem, ſed quemvis potius alium Teutonicum hominem, rationibus haud ficulneis autorem ſtatuit. Inſtitutiones ipſæ tot opulentis acceſſionibus ſe commendant, ut plane diverſæ videri poſſint; ſiquidem prioribus octodecim capitibus, magna ſelectiſſimarum obſervationum farragine hinc inde diſtentis, ſex nova accreverunt, de variis nempe Anglo-Saxonicæ linguæ Dialectis, præſertim vero de Dano-Saxonica, tam in ſoluta quam ligata oratione, de Nortmanno-Saxonica, de Poetica Anglo-Saxonum, ut & Semi-Saxonica, ſeu potius corrupta Anglo-Saxonum Poeſi, quæ paululum delibare non injucundum fore arbitramur. Scilicet cum tres epochas inſigniores Saxonicam linguam habuiſſe conſtet, totidem etiam Dialectos eidem aſſignat. Unam, quam Saxones a primo ſuo in Britanniam appulſu, usque ad Danorum adventum, per 337 annos locuti fuerint, atque ab aliquali cum Pictis & Britannis mixtura, Britanno-Saxonicam dicendam putat, de cujus tamen ævi monimentis, ſi a veri Cædmonis fragmento & Harmonia forſan Evangeliorum Cottoniana diſceſſeris, nihil ſupereſſe docet, adeoque ab ea conſulto abſtinet. Alteram, quæ a Danorum invaſione, ad Normannorum usque conquæſtum, per 274 annos in Septentrio-

trionalibus Angliæ Scotiæque Auſtralibus locis, antequam Canuti Reges univerſam Angliam ſubjugaſſent, inprimis viguit, Dano-Saxonicam, quin & Germano-aut Theotiſco-Saxonicam nuncupandam cenſet, propterea quod variarum gentium colluviem ſecum adduxerint expeditionis iſtius duces, quæ non Cimbricas duntaxat, ſed Theotiſcas etiam voces plurimas Saxonicis admiſcuerint. Hanc binis Evangeliorum verſionibus, quæ Rushworthianæ & Cottonianæ bibliothecæ cimelia ſunt, adhuc conſervari, cæterum ſi voces, ſcribendi modum, phraſes quoque peregrinas atque idiotismos ſpectes, intuitu prioris barbariæ ipſa magis barbaram judicat. Quod ne temere aſſeruiſſe videatur, ingenti exemplorum numero demonſtrare contendit, quibus inhærere nolumus. Ad Poeticam vero delapſus, erudite colligit, hanc Dano-Saxonicam in omnibus fere imitari eam, quæ ipſis Borealibus poetis, puta Cimbrorum Scaldis aut Eddicis carminibus fuerit in uſu, ita ut quæcunque jam remaneant poemata Saxonica, ad Dano-Saxonicam dialectum tuto relegare liceat. Reprehendit ea de cauſa Fr. Junium, quod in Obſervat. ad Villeramum pag. 248, Hiſtoriarum veteris Teſtamenti paraphraſin, quam A. 1655 emiſit, perantiquam crediderit, ac Cædmoni ſecure nimis vendicaverit, cum tamen idem ſtylus geniusque ibi ſe prodat, qui in fragmento Hiſtoriæ Judith & Kalendario metrice exaratis occurrit, quæ ſane citerioris longe habenda eſſe ætatis, nemo inficias iverit. Tertiam denique Dialectum Normanno-Saxonicam ſive Anglo-Normannicam facit, quæ a Normannorum invaſione usque ad Henrici II R. ſeculum ſeſe inſinuaverit, ita tamen, ut inter hanc & modo memoratam Saxonicam adhuc aliam intrudat, Semi-Saxonicam videlicet, occidentalibus ſolum atque auſtralibus Angliæ plagis, circa confinia ſeculi noni ac decimi familiarem, quæ nimio Anglo-Saxonum erga Danos victores obſequio incunabula debeat, tamque altas egerit radices, ut veſtigia ſere priſtini ſermonis verſus ſeculi decimi finem ac deinceps ignorarentur. Ideo autem Semi-Saxonicæ nomen illi doctos impoſuiſſe monet, quoniam inter puriorem Anglo-Saxonicum ſermonem & Anglicanum, majoribus ante centum & quinquaginta annos vernaculum, medias fere partes obtinuerit. Triplicem namque ſtatus quaſi mutationem paſſam eſſe Anglo-Saxonicam linguam, ante-

quam in Semi-Saxonicam degeneraverit, minimam quoad ſcribendi rationem, majorem quoad voces & phraſes, & maximam tandem quoad ſyntaxin, ceu pluribus exemplis evincit. Et quidem ſcripturam quod attinet, jam a temporibus Ælfredi Regis, qui Gallicanis doctoribus profecit, Saxonicam manum deſuetudine eviluiſſe, & Gallicam, ut nitidiorem & aſpectu magis gratam, civitate ſenſim donatam fuiſſe, tam ex Ingulphi Croylandenſis autoritate, quam plurimorum diplomatum aliorumque monimentorum, quæ æreis partim laminis inciſa proſtant, intemerata fide probat. Ad voces vero e Germanica, Danica & Normannica loquela adſcititias divergens, earumque ſignificationem operoſe explicans, inter alia meminit, quod ante Normannorum introitum, principum & magnatum conjuges maritorum ſuorum titulos apud Anglo-Saxones neutiquam affectare potuerint, ſed ex. gr. regina ſaltem audierit *des cyninges cwen*, Regis uxor; Auguſta vero *des caſeres cwen*, Imperatoris uxor, & ſic porro; iſtiusque ignominiæ cauſam Eadburga, Offæ R. Merciorum thalami conſors, tyrannide in proceres regni exercita præbuerit: quamvis nec illud diffiteatur, vocabulum *cwen*, uxorem antea indiſtincte ſignificans, poſtero tempore Reginam emphatice denotare cœpiſſe. Plura ſunt hujus generis non e trivio petita, quæ Reverendus Autor in medium profert, ſed is indigitaſſe haud contentus, quomodo Anglo Saxonicum idioma in Semi-Saxonicum, ac dein in Normanno-Saxonicum, pedetentim abierit, curioſis quoque varia utriusque dialecti ſpecimina, e codicibus ac membranis antiquis ſuggerit, in quibus bene multa ad hiſtoriam patriam apprime pertinent. Circa Poeticam vero Anglo-Saxonum, quam nunc ex profeſſo adgreditur, ratione ſermonis obſervat, quod illorum carmina vel puriſſima Saxonica vel Dano-Saxonica dialecto compacta appareant, verbis præterea valde perſpicuis, nihilque a communi uſu abhorrentibus, legentium aures demulceant. Reſpectu metri innuit, eadem verſiculis trium, quatuor, quinque, ſex, ſeptem, octo, interdum etiam novem ſyllabarum abſolvi, ordine quidem non certo, rhythmico tamen eoque haud inconcinno conjunctis, ita ut ſæpiſſime verſibus tetraſyllabis & pentaſyllabis, plurium ſyllabarum verſus, absque regula, ad lubitum poetæ interſpergatur. Enneaſyllabos

au-

autem ſuperantes verſus rariſſime inveniri in Anglo-Saxonum poematis, niſi quod dijudicatu difficillimum pronunciet, quot ſyllabis verſus præciſe conſiſtat, tum quia ſyllabarum quantitas non ſati explorata, adeoque ignoretur, quando duæ breves unius longæ vicem ſuppleant, tum quia diphthongorum poteſtas in *ea, eo, io* ſimilibusque adhuc lateat. Sequuntur jam nonnulla fragmenta ante dicta lucem fœneratura, unde planum reddit, Saxones ſyllabarum menſuram non adeo ſpreviſſe, uti quidem hodiernos nationis ſuæ verſificatores facere videmus, qui pro arbitrio *longas*, (Autoris ipſiſſima verba ſunt) *imo natura longas corripiunt, & breves, quidni dicam breviſſimas, producunt.* Quod aſſertum tametſi in medio relinquimus, merito tamen veremur, ut omnibus perſuadere queat, quæ ſtatim annectit. *Ita quidem noſtri*, inquit, *ita etiam exteri, per totam Europam poetæ, apud quos una carminis lex eſt, certum & definitum ſyllabarum numerum obſervare, nulla tamen obſervata ſyllabarum quantitate. Hoc ſolum jam verſum facit; cujuscunque vero naturæ & temporis iſtæ ſyllabæ fuerint, id perinde eſſe creditur, modo certum ſyllabarum numerum coacervaverint. Abeſt itaque ab hodiernis carminibus pedum metricorum obſervatio, qui ſi ullibi occurrunt, caſu ſane id fit, non arte aut ſtudio, cum promiſcue licitum ſit, cujusvis menſuræ ſyllabas cuilibet aptare loco, adeo ut de hujus ſeculi verſibus dici poſſit, illos uno tantum pede decurrere.* Nam ut noſtratium ſaltem Poetarum cauſam tueamur, quinam obſervantiores quæſo menſuræ ſyllabicæ & congruæ temporum metricorum diſpoſitionis, quam noſtri? Et quis hodie tam parum defricatæ auris, ut verſum vel tantillum a juſta quantitate aberrantem ſine nauſea ferat? Sed cum Autore ad Rhythmum ſeu decoram pedum connexionem pergimus, quæ Anglo-Saxonum poematibus in tantum propria eſt, ut a lectoribus, vel non prænoſcentibus eſſe carmina, ex inceſſu harmonico mox talia ſentiantur, quemadmodum e variis reliquiis carminicis, ac in ſpecie e Harmonia IV Evangeliorum Cottoniana, quæ *Liber Canuti* inſcribitur, & licet liberi ſermonis inſtar ac ſine diſpunctura metrica ſcripta cernatur, legentibus tamen Cædmonianæ indolis & Lyrici generis carmina ſubito detegit, apricum facit. Succedere tum jubet integrum Calendarium ſeu Menologium poeticum

UNIV. BIBL. GRONING.

Dano-Saxonicum, cum versione Latina atque annotationibus suis limatissimis, quas excipiunt notæ secundæ Saxonicæ, ex alio Menologio Bibliothecæ Cottonianæ decerptæ. Nec parciorem conqueraris in Semi-Saxonica seu corrupta Anglo-Saxonum Poesi pertractanda, siquidem & hanc diversis fragmentis, maxime pseudorhythmico carmine Anglo-Normannico de passione S. Margarethæ, tum satyra in monachos & moniales, nec non versione Symboli, Athanasiani vulgo dicti, notiorem reddit.

Alteram hujus Thesauri partem occupant Institutiones Grammaticæ Franco-Theotiscæ, quas Clarissimus Autor intra unius anni spatium confectas publicæ luci indulget, parum deterritus judicio magni cujusdam & celebris, ut ipse eum vocat, apud Germanos Viri, qui cum a nobili Anglo forte accepisset, Hickesium Grammaticam hanc contexuisse, *Monstrum*, inquit, *narras, & quod ab extero recte fieri posse non puto: Grammatica Linguæ Franco-Theotiscæ Theotiscum hominem poscit autorem; alienigenæ vires superant.* Ast minime ambigendum, quin præconceptam mutet sententiam, quisquis ille fuerit eruditorum, modo huc oculum conjiciat, & summam Nostri diligentiam, in sermone tantum non obliterato ad regulas Grammaticales adaptando, paululum examinare velit. De literis autem quia primo agit, Vossii aliorumque opinionem taxat, qui Francos nullas, ante receptam Christianam fidem, literas habuisse, aut scriptis quicquam consignasse crediderunt, cum tamen Eginhartus, optimus vitæ Caroli M. scriptor, eum barbara & antiquissima carmina, quibus veterum Regum actus & bella canebantur, scripsisse memoriæque tradidisse, diserte affirmet. Noster itaque carmina illa barbara, Gothica seu vetustiore Germanica lingua, Arioviſti aut Faramundi forte temporibus usitata, sed Carolino ævo non magis intelligibili, quam Franco-Theotisca monimenta nostræ ætatis hominibus esse solent, condita fuisse hariolatur, ac licet de literarum formis nihil certi constet, Cæsaris fide ad minimum liquere, Helvetios Græcis literis usos fuisse, idemque Tacitum quoque perhibere, nec incongruum videri, Germanos a Romanis postea debellatos cum lingua & literas eorum admisisse, in quibus Principum suorum res gestas descripserint. Adversari quidem prima fronte Tacitum, dum literarum

rum ſecreta apud Germanos viros pariter ac fœminas ignorare teſtatur, ſed per literarum ſecreta epiſtolas amatorias ſecretas, pudicitiæ muliebris tentatrices, intelligi debere, ex antecedentium & ſubſequentium verborum conſonantia elicit. Trithemium ſane Waſtbaldi & Doraci Alphabeta, quorum illud Græcis literis ſimillimum; Rhabanum Maurum & Bedam Normannorum Alphabeta, Runicas figuras in plurimis referentia, depicta exhibere, unde manifeſtum effluat indicium, Francorum veteres ſua habuiſſe literarum elementa, qualitercunque demum illa fuerint efformata. Cumque etiam maxima intercedat affinitas, inter Francicam linguam & Mœſo-Gothicam matrem, de facili Ulphilanos characteres, ſeu literas Gotho-Græco-Romanas Francis, vel ante Clodovei I tempora, quem primum Chriſtianæ fidei nomen dediſſe novimus, innoteſcere potuiſſe. In hiſce tenebris quamcunque tandem aſſumas conjecturam, id profecto lucraberis, antiquiſſima illa carmina, quæ Carolum M. addiſcere calamoque excipere non puduit, literis ſeu Græcis, ſeu Latinis, ſeu Runis, ſeu Ulphilanis mandata fuiſſe. Convertitur deinde ad ſtudia, quæ tum ſæpe laudatus Imperator, tum Hrabanus Maurus, Ottfridus Monachus Wizamburgenſis, Notkerus Labeo Abbas S. Galli, & Willeramus Abbas Uſpergenſis in linguam Franco-Theotiſcam impenderint, quæque in ea reliquerint ſcripta, quæve hodienum ſuperent, prolixe enarranda. Notkeri Pſalmorum verſionem e muſeo Dn. de la Loubere cum Joh. Schilteri, viri de bonis literis præclare meriti, proditurum annunciat. Cottoniani cimeliarchii codicem Evangeliorum harmonicum, poeticum & paraphraſticum eo elogio mactat, quod verborum copia & dictionis magnificentia cæteros Franco-Theotiſcos ſcriptores longe antecellat, atque autorem Carolino ſeculo vicinum præ ſe ferat. Nec ſilentio præterit Tatiani harmoniam Evangelicam, quæ inter codices Junianos eminet. Duobus igitur hiſce MStis Franco-Theotiſcis ineditis confiſus, tum aliorum opuſculorum, quæ diu ſunt impreſſa, ſuffragio munitus, non potuit non Grammaticam ſuam omnibus numeris perfectam reddere. Inprimis vero delectat, quod ſub calcem ejus, nonnullarum vocum Gallicarum atque Italicarum primordia a Septentrionalibus linguis docte accerſivit. Sic *Aleu*, a

La-

Latino-barbaro vocabulo *Allodium* deſcendere, hocque radices habere ait adjectivum Theotiſcum *all*, quod aliis vocibus additum plenitudinem ac præſtantiam importat, & Scando-Gothicum *lod* vel *lood*, quod annuum territorii proventum ſignat, ſiquidem in ſenſu forenſi Gothico prædium liberum, cujus poſſeſſor uſumfructum cum proprietate conjunctum & ab omni ſervitio immunem tenuerit, *allalod* nominatum fuerit, illud autem, quod uſusfructus dimidiam partem, aut certum vectigal, aut ſervitium nobile vel ignobile ſuperiori domino præſtet, *halfalod* dici meruerit. Porro *Vaſſus* non a Theotiſco *Faſt* & *Feſt*, quod ſtabilem & conſtantem notat, ſed a Gothico *Fads*, negotii procurator, quod reſpondet Anglo-Saxonico *Fadian*, ordinare, diſpenſare, deducit. Orcadum etenim Præfectum *Faud* vel *Faad* ſalutari, atque in barbaris legibus urbium ac regionum præpoſitos, qui ex imperatorum & principum miniſtris ad hoc muneris eligi ſolebant, *thiufadi* nominari. Quoniam igitur aulicis Regum omnia fere officia committerentur, iis etiam beneficia ſeu feuda cederent, hinc eveniſſe, ut hujusmodi homines Regii ad aliquod munus obeundum conſtituti *Fadſi*, & deinde *Faſſi* & *Vaſſi*, quia dignitatem involveret hoc nomen, audierint. Nullum autem ſucceſſu temporis diſcrimen manſiſſe inter *Vaſſos* & *Vaſſallos dominicos*, non quaſi Vaſallus diminutivum eſſet a Vaſſus, ſed quia compoſitum a *Fads* & Francico *Scalc* miniſter, unde *Fadsſcalcus* & Latino-barbarum *Vaſſallus* dimanaverit. Hæc ſpeciminis loco adduxiſſe ſufficiat.

Tertiam ſedem obtinet Runolphi Jonæ Grammatica Islandica, Hafniæ primum, ac deinde cum Mœſo-Gothica ab Autore in Anglia publicata, jam vero largo fœnore aucta atque onuſta. Potiſſimum quidem multifaria Alphabeta Runica, quibus Islandi linguam ſuam Cimbricam exprimere amant, tam e ſaxeis quam membranaceis monimentis, indefeſſa opera conquiſivit, æreque delineari curavit, ac ne qua utilitate carere pateretur Runicæ literaturæ cultores, univerſam Runarum varietatem in una tabula collegit, quo ad Latina elementa relatæ ſignificationem ſuam ſtatim proderent; quemadmodum & in alia tabella illorum ductus e Græcis & Latinis literis propullulare oſtendit. Elegantiſſimam in-

inſuper delineationem monimenti Runici, Ruthwelli in Scotia ſuperſtitis, beneficio Reverendiſſimi Wilhelmi Nicolſoni, Epiſcopi Carleolenſis, hic ſiſtit, cujus explicationem ab eodem in libro *Northymbria vetus*, quem molitur, nos expectare jubet. Pediſſequas autem addidit ſcripturas nonnullas, e codice Carminum miſcellaneo Saxonico Eccleſiæ Exonienſis depromtas, quæ voces Runicas inſertas habent, adeoque non injuria locum ſibi hic expoſcunt. Sub finem vero Grammatices, Dictionarium Islandicum, quod antea quidem lucem viderat, pluribus gloſſis, analogiam Gothicæ, Saxonicæ atque Anglicæ linguæ demonſtrantibus, locupletatum adjecit.

Quæ jam ſuccedit, Diſſertatio Epiſtolaris ad Prænobilem virum Bartholomæum Showere, Equitem Auratum & magnum togæ Anglicanæ ornamentum, veram linguarum Septentrionalium utilitatem, cum voluptate tamen conjunctam, fuſe expandit. Ab Anglo-Saxonica autem, prout Anglum decet, orditur Doctiſſimus Autor, & antiquiſſimum Curiæ Comitatus Herefordenſis Recordum, ſeu Commentarium Saxonice ſcriptum, exempli loco affert, e quo varia notabilia eruit, quod nimirum apud Saxones Epiſcopus, in Curiæ conſeſſu, cum Comite vel Vice-Comite ejus primas habuerit, paremque cum illo in jure dicundo poteſtatem exercuerit, id quod a Wilhelmo Conquæſtore dein abolitum; quod omnes Thani, ſeu liberi homines, Comitatus ſui conventibus intereſſe, nec citra pœnam ter emanere potuerint; quod omnium æqualia fuerint ſuffragia, & duodenus juratorum numerus adhuc incognitus; quod reo ad diem præſtitutum per cauſam ſonticam non comparente, Curia probos homines ad eum ablegaverit, qui rationes defenſionis ipſius oretenus exciperent, & conſeſſui fideliter renunciarent; quod in hujusmodi Curiis donationes, emtiones, aliosve contractus celebraverint, teſtamentave, perinde ac Romani in Calatis Comitiis, condiderint; quod denique Acta Comitiorum, ad perennem eorum ſervandam memoriam, in libros cœnobiales, maxime ſacros, puta codices Evangeliorum, Liturgiarum &c., tanquam in tabulas publicas referre curaverint. Hinc plurimas manumiſſionum, pactorum, apocharum ſimiliumque ſolennium for-

mulas accumulat, anathematum religione munitas, e. g. *Chriſtus eum excæcet, qui hoc oblitenuerit.* Cæterum a teſtium nominibus, quæ Actis ſollicite ſubtexit, ad primordia cognominum nationis ſuæ indaganda exſpatiatur, ubi poſt varias de patronymicorum formatione conjecturas, ita ſentit, ulterioris ævi Anglo-Saxones raro binomines occurrere, niſi forte occaſio poſtulaverit, ut cognomina patronymica ſibi adſciſcerent, vel neceſſitas urſerit, ut ab ejusdem nominis perſonis cognominum ope diſcernerentur. E contrario Danos, Flandros, Islandos aliosque Boreales cognomina frequentius induiſſe, indeque accidiſſe, ut ſimul ac Dani aliqua duntaxat Angliæ parte potirentur, cognomina quoque invaleſcerent, Canuto vero toti Britanniæ imperante, ea non in aula ſolum, ſed per reliquas etiam provincias perſonarent, donec Edoardus, qui apud Normannos enutritus in Normannum pæne tranſierat, regnum capeſſeret, & uti aliorum rituum abrogationem, ita & cognominum uſum promiſcue introduceret, adeo ut uninominem eſſe, opprobrii quid fere involveret. Tempus autem, quo perſonalia cognomina in gentilia abire cœperint, ad Cruciatorum ævum figit, quippe quo tribus & familiæ integræ nobiles inſignibus certis, h. e. teſſeris ac typis in ſcutis & vexillis depictis, deſignari geſtierint, atque animadverſa ſimul commoditate, quam gentilia cognomina lecta auditave præſtare poſſent, ea genti ſuæ propria eſſe voluerint, quod plebejis peropportunum quoque evenerit, ut cum ad inſignia gentis ſuæ aſpirare non valerent, gentili tamen cognomine honorarentur. Quod vero acta in Curiis Anglo-Saxonum, pleniſſimum atque inviolabile robur acquiſiverint, duobus inſtrumentis latius probat, & contendit, nec Wilhelmi Conquæſtoris ſeculo Comitiorum autoritatem peſſum iviſſe, ſiquidem in cauſa Gundulfi Roffenſis Epiſcopi & Pichoti Vicecomitis, Curiam Comitatus Cantuarienſis, cui omnes probi legumque periti homines, tam Francigenæ quam Angli adſtiterint, apud Pinendenam ſententiam tuliſſe conſtet. Nondum enim cauſas, ſeu civiles, ſeu criminales, duodecim juratorum examini committi moris fuiſſe, veluti Coko, Seldeno & Spelmanno ſtatuere placuit, eo quod Wilhelmo II ac Stephano regnantibus, totorum Comitatu-

tu-

tuum congregationes habuerint Angli, & Henricus II demum ad tollendam impiam duelli consuetudinem, judicio huic duodecimvirali campum aperuerit, illudque sanctione sua firmaverit. Hujus vero originem a Scanis Normannorum majoribus repetit Autor, qui eam politiæ formam ab Odino, Asarum duce ac regnorum Septentrionalium fundatore, acceperint, ita quidem, ut Rex seu judex duodecim assessores eligere ac nominare sueverit, quod progressu temporis litigantibus ipsis indulserit. Sed cum ordalio, duello ac compurgatione sensim prævalentibus, consuetudini isti derogatum esset, Regnerum R. cognomento *Lodbrog*, circa A. C. 820 eam, repudiato duello quoad causas minores, redintegrasse putat, donec Waldemarus, Scandiæ Daniæque Monarcha, A. C. 1163, in majoribus etiam causis rejecto ordalio, illam valere jusserit, circa idem ferme tempus, quo Henricus II in Anglia, ceu dictum, subditos suos hoc privilegio beavit, ut in omni controversia, quam monomachia decidere liceret, penes reum esset electio, utrum duello adversus actorem se defendere, an duodecim juratorum cognitione, quæ *Magna Assisa Domini Regis* appellatur, litem dirimi ac finiri mallet. Argumenta autem, quæ ab Anglicis JCtis hic in contrarium torqueri solent, ac si Saxonibus jam duodecimviralis ille consessus fuerit in usu, tam solide retundit Noster, ut facile intelligas, eum a veritatis tramite non deviare. Expeditis hisce, materiam testamentariam atque donationes Anglo-Saxonum strenue persequitur; ubi occasione testamenti MSti ab Ælfego quodam conditi in præsentia unius solum testis, S. Dunstani scilicet Archiepiscopi Cantuariensis, quod nihilominus Curia Comitatus jure subsistere debere pronunciaverat, morientibus propter temporis angustiam necessitatem plures testes convocandi apud Anglo-Saxones remissam fuisse, & coram singulari homine voluntatem suam rite declarare licuisse, conjectat. Donationes vero inter vivos, maxime prædiorum, vel nudo verbo, & gladii, galeæ, crateræ alteriusve symboli traditione, vel scriptura, quam interdum, majoris solennitatis ergo, cum annulo aut cespite super altare posuerint, celebrari sueviſſe. Suadet etiam, ut quis Chartularium Anglo-Saxonicum & Normanno-Saxonicum com-

pilare, inque illud, quicquid uſpiam chartarum ac diplomatum hujus ſermonis, qua libri impreſſi, qua MStorum foruli offerunt, colligere non pigretur, ſed in eo tam ſubactum ſimul judicium requirit, ut Lectores monitis ac regulis neceſſariis præparare poſſit, quæ chartæ pro genuinis, quæve pro ſpuriis habendæ. Prolixi nimis evaderemus, ſi cum Autore vaſtiſſimum mare annotationum ad rem Diplomaticam pertinentium, quaqua hic patet, emetiri vellemus. Libidinem itaque noſtram cohibendam ducimus, id indicaſſe contenti, inſtrumenta Anglo-Saxonum rubris aureisve literis reſplendentia, vel rubris aureisve crucis imaginibus conſpicua, falſitatis a Noſtro, experientiam teſtem allegante, damnari. In legibus quoque Saxonicis conſtipandis, fertiliſſimam adhuc meſſem ſupereſſe, novamque earum, poſt Wheloci editionem, jure efflagitari; quem in finem Æthelberti I, Hlotharii atque Eadrici RR. Cantii Leges, a Celeberrimo Viro Johanne de Laet, Antwerpienſi, Latine translatas longo agmine inducit. Nec minus ad Homiliarum ſeu Concionum Saxonicarū ſelectam Syllogen elaborandam Philo-Saxones inſtigat, eosque ineſcare videtur ſermone pœnitentiali Lupi cujusdam Epiſcopi, ad populum Anglicanum in die jejunii, cum Dani terra marique patriam devaſtarent, habito, cujus Latinam verſionem debet Clariſſimo Wilhelmo Eſtob, Collegii Univerſitatis apud Oxonienſes Socio digniſſimo, qui Ælfredi R. verſionem Oroſii libri Hiſtoriarum, Ormeſta dicti, literario orbi aliquando communicabit, atque in nominibus propriis Septentrionalibus colligendis, illorumque fontibus eruendis, laudabilem operam huc usque inſumit. Porro librum, qui *Cento Saxonicus* inſcribi poſſet, deſiderat, in quem fragmenta atque opuſcula varia incertorum autorum, rerumque deſcriptioni inſervitura, promiſcue compingerentur, cujus farinæ reliquiæ rem nummariam majorum, & valorem Penningi, Scyllingi, Stycæ, Sceattæ, Thrimſæ, Helflingæ, Oræ, Mancuſæ, Pundæ, &c. elucidarent, juramentorum etiam formulas, & materiam cenſualem, quin & tractationem de pace Regis & palatina, aliaque ſcitu perjucunda, in apricam lucem traherent. Quod conſilium ut acceptius reddat, Hiſtoriam MStam Anonymi cujusdam, de Sanctis in Anglia ſepultis, e codice Saxonico Collegii Corporis Chri-

Chriſti apud Cantabrigienſes ipſe promit. Proficuam quoque linguæ Saxonicæ ſcientiam ei futuram autumat, qui Britanniæ Saxonicæ Topographiam, tot votis a literato cœtu expetitam, in humeros ſuos ſuſcipere velit; & tantum de Anglo-Saxonicæ linguæ commodis. Haud leviorem polliceri utilitatem cæteras Arctoas, puta Mœſo-Gothicam, Franco-Theotiſcam, & Scandicam ſeu Cimbricam, quandoquidem in hac potiſſimum plurima antiqua monimenta ſint publicata, multa adhuc publicanda reſtent. Quorum unum, Hialmari nempe Regis Biarmlandiæ ac Thulemarkiæ Hiſtoriam, ab Anonymo, ante ſecula octo, lingua & Runis Sueco-Gothorum antiquis in membrana ſcriptam, quam Clar. Joh. Peringskiold Stockolmiæ cum duplici verſione edidit, integrum hic inſeruit. Denique omnibus cujuscunque nationis Arctoæ Lexicographis, aut antiquitatum ſcrutatoribus, linguarum veterum Septentrionalium notitiam comparandam eſſe cenſet, ni operam ludere, ſeque turpiter dare malint, quemadmodum accidiſſe monſtrat Aldrete, Becano, Ferrario, Heutero, Menagio, Lindenbrogio, Scrieckio, atque inter ſuos Bradyo, Coco, Lambardo, Savilio, Skinnero, Smitho, Tyrrello, Verſtegano, Wheloco aliisque, qui niſi vel omnes, vel aliquas haſce linguas ignoraſſent, non adeo graviter hallucinati fuiſſent, aſſeclasque ſuos in fœdos errores præcipitaſſent, ſane penſum ſuum felicius multo abſolviſſent. Franciſci Junii e contra incredibilem harum linguarum peritiam decantat, ſerioque vovet, ut Etymologicum ejus Linguæ Anglicanæ, ad ſempiternam Academiæ Oxonienſis, imo Angliæ univerſæ gloriam, propediem in lucem exeat. Idem ſentit de ejus Gloſſarum Alemannicarum Theſauro, quarum inſigne ſpecimen adjicit. Tandem & delicias haſce, ad lectionem ſingulorum Autorum, qui de rebus Germanicis, Gothicis, Vandalicis aut Longobardicis quicquam conſignarunt, oppido conducibiles fore perſuadet.

Epilogum quaſi primi voluminis conſtituunt Eruditiſſimi Viri, Andreæ Fountaine, Equitis Aurati atque Ædis Chriſti apud Oxonienſes Alumni, Numismata Anglo-Saxonica atque Anglo-Danica, juxta Alphabeticam ſeriem ordinata, atque ab ipſomet brevibus ceris miniatulis illuſtrata. Palmarium hiſce non injuria at-

tribueris pretium, tum quod eorum ectypi nitidiſſime exſculpti apparent, regumque imagines æque diſtincte ac in Byzantinis aut Francicis numinis repræſentant, tum quod locorum atque urbium, Archiepiſcoporum, monetariorum aliorumque virorum illuſtrium nomina exacte conſervant, adeoque plurimum ad hiſtoriam Anglicanam penitius imbibendam faciunt, multum priſcæ literaturæ amore flagrantes delectant, ceu in præfatione ad Illuſtriſſimum Comitem de Pembroke & Mongomery, magnum rei nummariæ Patronum, ſolertiſſimus Editor uberius exponit. Ultimas paginas implet deſcriptio clypei argentei, a colono, dum agrum aratro verteret, prope Sutton, Inſulæ Elienſis oppidum reperti, cujus icon quoque appingitur. Is in ambitu verba aliqua obſcura & magici forte generis habet, reliqua vero Saxonicæ ſunt proſapiæ, quæ Hickeſius noſter Latine ſic explicat: *O Domine, Domine illum ſemper defende, qui me circumgeſtaverit, illi vota ſua concede.*

CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA IN Annales BARONII, in qua rerum narratio defenditur, illuſtratur, ſuppletur, ordo temporum corrigitur, innovatur & Periodo Græco-Romana nunc primum concinnata munitur, Auctore P. ANTONIO PAGI. Opus poſthumum, quatuor Tomis diſtinctum, ab O. R. ad annum 1198 perductum, cura P. FRANCISCI PAGI.

Coloniæ Allobrogum, ſumptibus Societatis, 1705, fol.
Tomus I conſtat 7 Alph.

CUjus in Hiſtoriam ſacram amor ac ſtudium mirum in modum placuit viris, in hoc doctrinæ genere peritiſſimis *Henrico Noriſio, Joanni Ciampino, Emanueli a Schelſtrate, Henrico Dodwello, Jacobo Basnagio* & aliis, *P. Antonius Pagi*, Ordinis Minorum Conventualium S. Franciſci, natales debet *Rognis* oppidulo, quod decem paſſuum millia ab Aquis-Sextiis, celebri in *Provincia* urbe diſtat, anno 1624 pridie Kalendas Aprilis in lucem editus. Humili ita quidem natus eſt loco, ſed neque eo plane impeditus, quominus ſummos in literis elegantioribus iisque difficilioribus, Chronologia puta & Hiſtoria, faceret progreſſus: quin modeſtiam potius, uti ſolet ſorte te-

tenui, auctam eo dixeris, & animi quoque candorem, quippe qui Scriptorem hunc eo adduxit, ut laudet non raro ac ſequatur profeſſos Eccleſiæ Pontificiæ, & maximi ejus defenſoris Baronii hoſtes, non perperam arbitratus, veritatem ac eruditionem haut quaquam eſſe hæreticas. Ejusmodi virtutum ac doctrinæ ſubſidiis ad ſplendidas evectus in Eccleſia ſua provincias, (diu enim, ut alia taceamus munera, Franciſcanos ut Præfectus in Galliis moderatus eſt,) neutiquam aliis, quibus diſtinebatur, functionibus avocari ſe paſſus eſt ab Hiſtoriæ cultura, ſed quamdiu inter vivos commoratus eſt, defectus, quos in ea obſervaverat, emendare adlaboravit. Teſtatur hanc induſtriam auctor elogii, quod Criticæ hujus præfationem excipit, *D. Ludovicus Du Four de Longuerice*, Abbas S. Johannis de Jardo ad Melodunum & Septem Fontium in Theraſcia, cui uti refert Pagii Nepos §. 10 procemii, multa debentur, operi huic inſerta: teſtantur præſertim elucubrationes, quas in Chronologicis reliquit, eruditiſſimæ. Quas inter primo in lucem prodiit Diſſertatio Hypatica de Conſulibus Cæſareis, quam A. 1683 pag. 235 recenſuimus, præambula egregii hujus Hiſtoriæ ſacræ operis. Ea enim cum omnium applauſu exciperetur, non dubitavit amplius Baronii emendare labores, quamvis ipſos non aggreſſus ſit Annales, ſed Spondani epitomen, eo quidem ſucceſſu, ut anno 1689 peculiari tomo ſecula quatuor priora promulgarentur, præmiſſis Diſſertatione de Periodo Græco-Romana & Apparatu Chronologico, ſicuti id pluribus patebit ex recenſione Tomi primi, anno 1690 pag. 369 a nobis exhibita. Dum vero cætera, ut orſus erat, aſſidue peragit, admonetur undique ab amicis ſuis ac fautoribus, univerſos ut Annales, non autem horum epitomen colluſtraret: quorum nutui ut gereret morem, mox tomos tres ſequentes ipſis Baronii Annalibus attemperavit, jamque meditabatur primum eodem adornare modo, & emendare ſi quid forte erratum eſſet, retractare inprimis, quæ ſexti Canonis Concilii Nicæni expoſitionem ſpectant, ſed vix tentatis immoritur, anno ætatis ſuæ 76, mundi redemti 1699. Ita opus ſuum ultima deſtitutum lima reliquit nepoti P. Franciſco Pagi, ejusdem Ordinis Doctori Theologo, ſicuti & diſſertationem de anno & die mortis S. Martini, Epiſcopi Turonenſis, pariter imperfectam, quem die 9 Novembris anni 400 ad Deum migraſſe ſtatuit.

Is

Is obſequioſiſſima in Patruum mente, utriusque ſuſcepit curam, & poſterius quidem monumentum alia ſe occaſione publici facturum juris pollicetur, prius autem tali indutum facie promulgavit. Scilicet Præcognitis, poſt præfationem paululum immutatam, inſerti ſunt, inter Diſſertationem de Periodo Græco-Romana, & Apparatum Chronologicum, veteres Pontificum Romanorum catalogi decem, hactenus inediti, quos ex Bibliothecis, Regia, Colbertina & Thuanea deſcribi curavit, ut ex iis emacularetur liber Pontificalis Anaſtaſio vulgo adſcriptus, quippe qui toties a Viris Clariſſimis, Fabroto inprimis, Holſtenio & Schelſtratio recognitus ac emendatus, nihilominus, uti in aliis, ita in numeris præſertim manſit imperfectus. Unde in animum defuncti ſubierat conſilium, obſervationes præmittendi Chronologiam Pontificiam illuſtrantes, ſed morte præventus non niſi Pontifices, qui in iis deſunt, & identidem annos Chriſti in margine adpoſuit. Porro ipſam ſeculorum quatuor priorum hiſtoriam ordini reſtituit Baroniano, prouti Patruus intenderat, aliquotque ex mente ejus adjecit annotationes, ex quibus heic excerpemus eas, quæ ſeculo primo a nobis quondam recenſito acceſſerunt. Itaque ad annum Chriſti 1, ſuam denuo confirmat ſententiam, Dionis locum de XIV. Cæſaris Auguſti Conſulatu eſſe corruptum, teſtimonio alius adhuc manuſcripti, in Bibliotheca Vaticana obvii. Circa annum 3 delevit, quod olim notatu dignum judicaverat, de Saturnino, ac ſi Syriæ fuiſſet præfectus, ut adeo etiam intercidant, quæ ex numismate a Tornardo ſecum communicato diſſeruerat. Anno 46 ad calcem ſubjicit conciliationem discrepantiæ Joſephum inter & Tacitum, de annis Syriacis reginiminis Vibii Marſi, quam deprompſit ex diſſertatione tertia Noriſii de Epochis Syro-Macedonum. Quippe qui oſtendit, Tacitum uno hiſtoriæ filo varia narrare, quando res in Syria a Marſo adminiſtratas deſcribit; Joſephum autem aperte teſtari, quod, defuncto Rege Agrippa, qui anno Chriſti 44 mortuus ſit, Claudius Imperator ſucceſſorem Marſo miſerit Caſſium Longinum, cujus tamen præfectura non fuerit adeo diuturna. Quod ad annum 57 animadverterat, etiam diem Sabbathi in Quadrageſima Romæ jejunio fuiſſe conſecratam, retulit curis hiſce ſe-

ſecundis ad annum 55, colluſtratis præterea argumentis pro jejunio Sabbathi in Eccleſia Romana, quæ in priori editione ex Quesnello curate excerpierat. Qua occaſione candide ei adſtipulatus eſt, *noſſe omnes, in more fuiſſe apud Monachos & Clericos homilias ſermonesq; S. S. Patrum ſuis aptare uſibus, atque aliqua addere, quæ propriæ convenirent ſolennitati*, ut inde etiam Leonis locum, qui vulgari opponi ſolet ſententiæ, inſititium eſſe evinceret. Ad annum 67, circa §. XVII finem, inſeruit cenſuram in Papebrochii ſententiam, primis duodecim cum dimidio ſeculis tempus cujuscunque Pontificatus, non ab electionis, ſed ab ordinationis Epiſcopalis die, eſſe numeratum, cum Leo IX jam anno Chriſti 1049 a die electionis ſuos deduxerit annos, non vero a die conſecrationis: quem & alii poſtea ſint ſecuti, quamvis ſeculi demum duodecimi initio hæc numerandi ratio prævaluerit. Eidem anno & quidem §. XXIV adjecit ordinem faſtorum in Eccleſiis Cappadociæ receptum, & §. XXV obſervat, ſolemnia Natalitiorum & Epiphaniæ Chriſti in Oriente diverſis celebrata eſſe diebus æque ac in Occidente, teſtatus Gregorii Nazianzeni orationem XXXIX in Epiphaniam, & Chryſoſtomi ſermonem XXXV de Nativitate Chriſti ex Tomo V Operum illius. Animadverſionibus ad annum Chriſti 69 inſtitutis, & quidem §. X, acceſſit nova ex Dione, a Valeſio olim excerpta, qua oſtenditur, Bithyniam ante Hadrianum provinciam fuiſſe populi, eo autem imperante a populo Romano in Imperatorem translatam. Porro mutavit quoque annum, quo S. Cletus in Pontificatu Romano ſucceſſit Clementi, & quod antea anno Chriſti 75 contigiſſe ſtatuit, nunc ad annum 77 retulit. Tandem notatu dignum cenſuit, Trajanum anno Chriſti 97 ante menſem Novembrem a Nerva eſſe adoptatum. Hæc fere ſunt quibus altera hac recognitione ſeculi primi hiſtoriam Auctor emendavit, unde B. L. de cæteris tribus feret judicium; alii tamen ſervamus tempori, Tomorum ſequentium, qui prima nunc vice in lucem prodierunt, recenſionem.

NOTITIÆ ORBIS ANTIQUI, SIVE GEographiæ Plenioris Tomus alter, Aſiam & Africam antiquam ex-

ponens. CHRISTOPHORUS CELLARIUS *ex vetuſtis probatisque monimentis collegit, & novis Tabulis Geographicis, ſingulari cura & ſtudio delineatis, illuſtravit. Adjectus Index copioſiſſimus rerum & locorum.*

Lipſiæ, impenſis Gleditſchii ſenioris, 1706 in 4 chartæ auguſtæ.

Conſtat Alph. 6, plagulis 15, & Tabulis Geographicis 13 ære expreſſis.

QUinquennium eſt, cum Clariſſimus Auctor Tomum I Notitiæ Orbis Antiqui, ſive Geographiæ Plenioris ederet, quo non tantum partem generalem antiquorum Geographiæ expoſitam dedit, ſed ſpeciatim etiam Europam univerſam tam verbis, quam tabulis æri inciſis illuſtravit: quem Tomum A. 1701 menſe Martio recenſuimus. Ita autem hic liber a cunctis, qui elegantiores amant literas, etiam ab exteris, exceptus adprobatusque fuit, ut alterius, quo id opus continuatur & abſolvitur, non mediocris fuerit exſpectatio. Hic bonis nunc auſpiciis ſe prodit, non minori cura & ſtudio elaboratus, quam prior; immo tanto majori, quanto difficilius eſt per Africam Aſiamque, longius remotas terras, & ob id minus cognitas, peragrare, quam verſari in Europa deſcribenda, in qua inſignes duces per varias ſe partes offerebant, Cluverius, Valeſius, Camdenus, Palmerius, & alii, qui in citerioribus antiqui Orbis regionibus perveſtigandis multum ſtudii atque laboris collocaverunt: in Africa autem dicit Auctor, & in Aſia qui noſtra vel patrum memoria pari ſtudio præiverint, vel paucos admodum ſibi viſos eſſe, vel omnino nullos, ſi a Palæſtinæ ſeu Terræ Sanctæ deſcriptoribus diſcedatur: qui vero nec ipſi, quod ſæpius aberrent, & conjectura potius ſua, aut fabuloſa traditione nitantur, ſibi uſui fuerint. Laudat tamen Jacobum Bonfrerium & Joannem Lightfootum, quorum opera in Palæſtinæ deſcriptione ſe ſæpe uſum fuiſſe, non ingratus confitetur. Volumen ipſum in duos libros diſpeſcitur, tertium qui Aſiam continet; & quartum, qui Africam. Primus autem liber & ſecundus Tomo priore comprehenſi ſunt. Aſia, quæ tertii libri eſt, per regiones diſtributa eſt in Capita XXIV, quorum in primo diviſio totius Aſiæ

in

in majores partes & varias appellationes deſcripta eſt: altero inſulæ Ægæi & proximi maris, ſpectantes Aſiam, quia in Aſia maxime occidentales ſunt, & in principio ejus, explicantur: quarum præcipuæ ſunt Lesbos, Chios, Samos, Patmos, Cos, Carpathus, Rhodus. Capite tertio & quarto deſcriptus eſt antiquus ſtatus Aſiæ, quæ cis Taurum eſt: illo quidem ejus maritima ora, nobiliſſimas regiones complexa, Myſiam, Troadem, Æoliam, Ioniam, Cariam, Lydiam; hoc autem ſive quarto mediterranea ejus cis Taurum partis exponuntur, id eſt Lydiæ vetuſtum regnum, Phrygia, Gallogræcia, Piſidia, Lycaonia cum tractu Homonadenſium. Capite quinto Aſiæ ejusdem ſtatus, qualis ſub Romanis fuit, qui provinciam, quam Aſiam proprie dixere, impoſuerunt; nec non Amyntæ regnum explicatur: ſexto Pamphylia & Cilicia utraque, id eſt tam propria & Campeſtris, quam Aſpera & Iſauria perluſtrantur: ſeptimo Cyprus inſula cum vicinis minoribus: octavo Ponticæ regiones, hoc eſt Bithynia, Paphlagonia, & Pontus Mithridaticus, ex quibus poſtmodum provincia Romanorum Pontica facta; item Cappadocia, quæ a Ponto usque ad Ciliciam patet, declarantur. Atque hæc omnia una Tabula Aſiæ Minoris, in totidem regna, regiones, provincias & respublicas diviſa, non ſine ſingulari artificio illuſtrat. Hinc in ſeptentrionem converſus Auctor Colchos, Bosporanos, Mæotas Capite nono exponit, etiam ſingularem his gentibus & Sarmatis Tabulam dedit: decimo Iberiam & Albaniam; undecimo Armeniam utramque explanat: duodecimo in Syriam deſcendit, cujus cum antiqua facies, tum cultior ſub Macedonibus & Romanis ſtatus oſtenditur. Copioſius autem, quam cetera, eſt Caput XIII, quod Palæſtinam ſeu Terram Sanctam continet, quæ omnis, cis & trans Jordanem, ex genuinis documentis Sacræ Scripturæ, Joſephi, Euſebii, Hieronymi, aliisque Hiſtoricis antiquis & Geographis, pro temporum diverſitate clariſſime demonſtratur: etiam Tabulas Terræ Sanctæ, a variis adhuc editas, innumeris locis clariſſimus Auctor correxit, aut novam potius & ſuam ſubſtituit. Quod vel ſolum caput ubertate ſua (plus enim ducentis paginis conſtat) & ſacratioris uſus gratia, hunc librum commendare cum primis poteſt. Sequentibus tribus, XIV, XV, XVI Arabiam, Meſopotamiam, Babyloniam &

Chaldæam, itidem in ſacris nominatiſſimas regiones, tractat, in quibus præ ceteris laudanda ſunt, quæ de ſancti Jobi ſede in Doſerta Arabia; & de patria Abrahami ejusque migratione in Meſopotamia & Chaldæa diſputantur. Reliquis Capitibus Aſſyria, Media, Perſis, Parthia, Bactria, Sogdiana, Aria, Gedroſia, India, Scythia ſuccedunt, æque accuratis Tabulis, ut ſuperiora omnia, illuſtratæ.

AFRICA, quæ librum quartum implet, ab oriente in occidentem progreſſu facto, contra morem Geographorum, explicatur. quod doctiſſimus Auctor non tantum vetuſti Geographi Scylacis Caryandenſis auctoritate & exemplo, qui eandem viam in Africa ſecutus eſt; verum etiam ratione non pœnitenda tuetur & defendit. Quemadmodum enim ex Europa in Aſiam ad ortum Solis verſus progrediendum fuit; ita ex Aſia in Africam, niſi declinando ad occaſum, continuo itinere veniri non poteſt, quia apud Ægyptum communis eſt utriusque terminus. Veteres quidem Ægyptum vel totam, vel majori ex parte, vel ſolam quæ trans Nilum eſt, adjudicaverunt Aſiæ, quam vero noſter Auctor jam tum libro I ſeu generali parte, ubi de magnis Continentibus egit, totam Africæ vindicavit. Ægyptus ergo ex Aſia venienti regio prima eſt Africæ, ad utramque Nili ripam late longeque patens, cui quod non deſunt antiquitatis & hiſtoriarum teſtimonia, copioſius etiam deſcribi & explanari potuit, præſertim nobilior illa pars, quæ inter alveos & oſtia Nili eſt, aut illis proxima & parallela. Quod vero ceteræ Africæ tantum præſidii non eſt in hiſtoriis, etiam parcior illius fit explicatio. Sunt quidem in Africa Propria ſeu Carthaginienſi ex Romanorum bellis & itineribus, etiam ex Geographorum enarratione, plura cognita, nec vero pauca ubique ſuperſunt, quæ in incertis relinquuntur, idque vel ex ſolis Salluſtii & Cæſaris commentariis clariſſimus Auctor demonſtrari poſſe exiſtimat. Marmarica ſterilis eſt, & pauca ex illa cognita. Cyrenaica nobilior propter Græcas, aut Græco-Ægyptias colonias. Numidia & utraque Mauretania, ex quantiscunque fieri poteſt, documentis antiquis declarantur. Interior Africa & Æthiopia cum ceteris, quæ in auſtrum vergunt, quo Romani exercitus non penetrarunt, Ptolemæi potiſſimum fide, quod deſunt alii,

TAB. V. ad A. x. 117. §99.

Fig. 1.

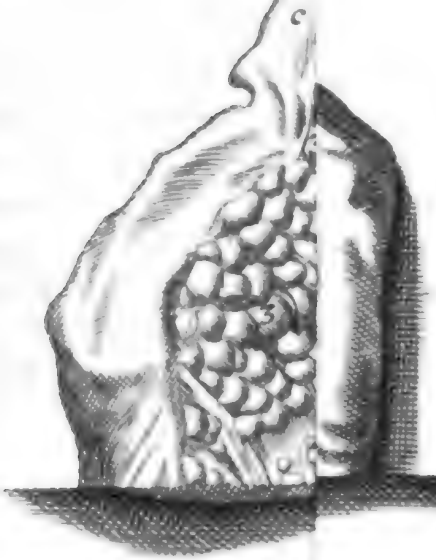

Fig. 2.

Fig. 8.

Fig. 6.

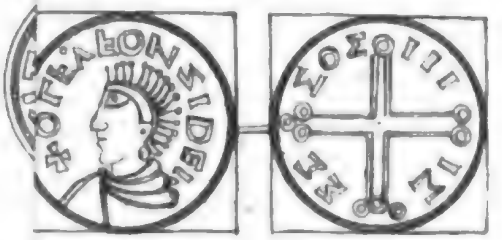

Fig. 3.

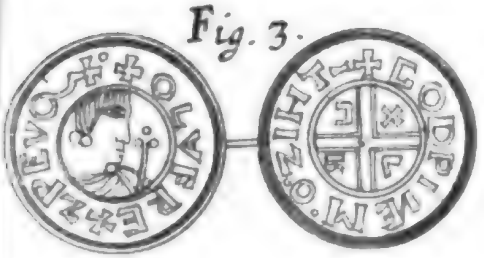

Fig. 7.

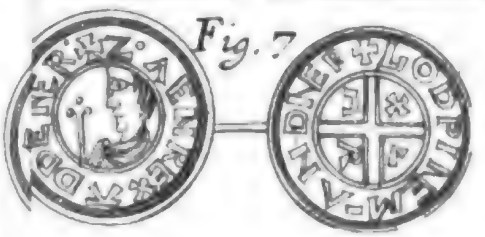

Digitized by Google

alii, deſcripta ſunt, etiam, ut ſuperiora omnia, Tabulis æri inciſis, iisque, quoad hiſtoriæ ſinunt, emendatiſſimis, illuminantur: quarum quinque ſunt in Africa, prima Ægypti, Marmaricæ & Cyrenaicæ conſpectu uno: ſecunda τῆς Delta, ſeu oſtiorum & alveorum Nili, quæ notior & nobilior pars Ægypti fuit: tertia Africæ Propriæ ſive Carthaginienſis: quarta Numidiæ & Mauretaniæ: quinta Africæ interioris. Index præfixus eſt Capitum & Tabularum, ideo non inutilis, quia non ſingulis Capitibus adjectæ ſunt Tabulæ geographicæ, ut, ubi cujusvis regionis delineatio ſit, facile quisque inveniat. Alter Index, ſub calcem operis, eſt copioſiſſimus locorum & rerum aliarum geographicarum, qui id commoditatis habet, ut ſingulis fere vocabulis nomen regionis aut gentis adſcriptum teneat, quo a ceteris ejusdem nominis diſcriminetur, ne quis inquirendo fatigetur, ſed ſtatim videat, quodnam ex multis genuinum ſit quod inveſtigatur, ſicut etiam in Indice Tomi prioris factum eſt.

Johann Chriſtoph Wagenſeils von Erziehung eines Printzen / der vor allem Studiren einen Abſcheu hat.

hoc eſt:

JOHANNIS CHRISTOPHORI WAGENSEILII de educatione Principis, qui literarum ſtudia prorſus averſatur.

Lipſiæ, apud Jo. Heinichii Viduam, 1705. 4.

Alphab. 1. pl. 20.

DE Educatione Principis, aut eminentioris fortunæ adoleſcentis, cujus animus alienus eſt ab omni literarum ſtudio, & vel ad artes militares, vel ad venationem, aut voluptatem etiam pronus fertur, expoſturus Celeberrimus Autor, cujus mortem ſupra menſe Januario ſignificavimus, id ſibi agendum potiſſimum arbitratus eſt, ut præſcriberet rationem, qua eidem morum non modo præcepta inſtillarentur optima, ſed variarum etiam diſciplinarum traderentur prima elementa. Adjungit vero huic jam a primis inde

annis duos pueros, vel ſortis quoque vilioris, ſed indolis tamen rectæ atque capacis, qui ætate aliquantum antecedentes, doctique legere, ſcribere, numerare, quin & Muſicæ artis, atque Latinæ linguæ non prorſus expertes, & varias rerum ad navem inſtruendam non minus, quam urbium munitiones pertinentium callentes appellationes verſentur cum Principe puero, & colludentes ſua ipſi conſuetudine earum dent notitiam. Egreſſo deinde infantiam ſtudiorum atque vitæ formatorem adducit, quem non vulgari aut Præceptoris, aut morum Magiſtri nomine vult inſigniri, ſed Chironem potius, accepto e fabulis vocabulo appellat, prout apud Italos Matteo de Teglia libro ſuo, in quo deſcribit officium ejus, qui peregre abituro Principi comes & moderator adjungitur, titulum fecit: *Il Chirone itinerante.* Is præſens ſemper magnæ dignitatis adoleſcentem rerum ſcitu neceſſariarum ita imbuit cognitione, ut non adſidere ſibi per horas integras, & cum tædio, quæ traduntur, ipſum jubeat ediſcere, ſed modo quærendo, modo admixtis prudenter jucundis narratiunculis, ediſſerendo varia vel ludentem quoque ac deambulantem erudiat. In toto ergo hoc libro Chironis habentur ſermones, quibus commiſſum ſibi Principem ad pietatis ducit ſtudium, ſcribendique & numerandi modum cum linguis, Latina, Gallica, Italica docet, & ex Ethica, Geographia, Hiſtoria, Phyſiognomia, Chiromantia, Muſica, & diſciplinis Mathematicis aliis, Logica, Rhetorica, Botanica, Politica, Oeconomica, Heraldica &c nonnulla delibando, ne ignarus plane ſit earum artium, perficere conatur. Sicut autem multorum & rariorum librorum lectione juxta ſedula, ac peregrinando quoque crebraque conſuetudine cum doctis Europæ noſtræ atque illuſtribus etiam Viris præclaram ſibi eruditionem & doctrinam Wagenſeilius comparavit: ita flores hinc lectiſſimos non parca adſpergit manu, & ſuavi optimarum rerum varietate lectorum animos mirifice delectat. Nos pro more noſtro quædam enotabimus. Ex vita Caſparis Colnii, rei maritimæ apud Gallos olim
pag. 14. præfecti, memoratur, quod factis ex ebore militum icunculis, vix trium annorum puer, tanquam exercitatus aliquis in diribitorio dux recenſere exercitum & aciem inſtruere calluerit, additque quod Weigelius, in aulas Saxonicas identidem adventans, colludens utri-

us-

usque ſexus Ducum Sereniſſimorum liberis chorum duxerit, baculumque manu tenens atque præcinens prima numerorum elementa & multiplicandi eosdem rationem (quod ipſi dicebant, Das Einmahl Eins ſpielen/) ſuccłamantes læte & exultantes docuerit. Exponit idem de mulierum quarumdam Genuenſium inſtituto, quæ ſeculo XIII poſt N. C. ductæ pietatis ſtudio, armatæ in Palæſtinam tranſire, atque collectæ in agmen ad ſacrum ibi bellum accingere ſemet voluerint, ſingulari inde Bonifacii VIII ejus temporis Pontificis ornatæ encomio, quod Genuæ in Ducali Palatio a ſe deſcriptum integrum apponit. p. 31.

Mentio ab ipſo injicitur equeſtris olim turmæ ductoris in exercitu Cæſareo, qui conſpicuæ alias virtutis vir, ſcriptoriæ tamen artis ita fuit ignarus, ut vix figuram eam HH nominis ſui Hans Heinrich Hayn initiales literas exhibentem potuerit pingere. p. 43.

Occulte etiam ſcribendi modus quidam, quem *Rebus de Piccardie* dicunt, ejusque exemplum ex libro quodam Gallico adducitur, ubi ſex Græcæ literæ cum tribus vocabulis monoſyllabicis conjunctæ ſenſum dant integrum effati Italici h. m. Ne la ΦΔΦ NP la B *Nella fidelta finiro la Vita*. p. 47.

Laudat noſter Joannis Neperi Angli ſingulare inventum numerorum artem docendi per bacilla, quibus numeri nimirum inſcripti, ſingulari Rhabdologias libro expoſitum; p. 54.

dumque ad ludos & oblectationes ſui Principis digreditur, Turcæ cujusdam, *Buzeçca* dicti, facit mentionem, qui Florentiam aliquando venit, & latrunculorum ſive Schachici ludi ſciens fuit adeo, ut uno tempore cum tribus colluſoribus decertans in tribus diſtinctis tabulis latruncularis victor evaſerit; p. 62.

qua occaſione pagum nominat Stropecke haud procul Brunſuiga ſitum, in quo ruſtici artem illam tenent omnes & liberos ſuos etiam docere adiguntur, liberati id propter tributorum omni collatione, & Principi ſuo ſacramento ſubditos obliganti nonniſi tabulam cum latrunculis ex argento factis offerre juſſi. Ad corporis exercitia delatus celebrem ſaltatoriæ artis magiſtrum in Gallia Beauchamp rationem reperiſſe tradit, qua certis quibusdam characteribus, velut Muſicis notis odæ decantandæ, ſic ſaltationum diverſa genera delinearentur, quam ſcientiam ſuffuratus ipſi Feuilletus quotannis novos chorearum modos curet imprimi. p. 76.

Inſigne eſt inventum P. Coronelli, qui Venetiis dudum floruit, ſingulari p. 90.

ar-

artificio ſaccos exhibentis, quibus pulvis pyrius ita ſervatur, ut, nec igne, nec aqua, damnum ipſi quodpiam poſſit dari, & Mediolani, Auguſtæ Taurinorum atque Parmæ ſaccum ejusmodi repletum, contectum trecentis pulveris pyrii libris, ac admoto eidem deinde igne deprehenſum fuiſſe experimento, ad tectum hoc involucro pulverem eum ignem non potuiſſe pertingere, quin & Alphonſum Ferrariæ Ducem, quod Naudæus in Syntagmate de Studio Militari narret, pulverem dediſſe pyrium, qui igne tactus citra ullum ſonitum diſiluerit. Donatum ſibi, ſcribit porro, per amici teſtamentum annulum, in quo M. Aurelii Imperatoris & ipſius conjugis effigies cælato opere in Achate elaboratæ conſpiciantur, quem ex Clementis VII theſauro in famoſa Romæ urbis direptione olim ablatum ingentis pretii eſſe ſtatuit, cum ars illa ita ornandi gemmas, ut figuræ & ſigna emineant (nos appellamus erhabene Arbeit/) inter deperditas jure numeretur, & annulum ſuum exinde Ottonis nummo æneo, quorum unum Judæus quidam, Iſaac Seligmann, Furthæ degens, Francofurti aliquando 1200 uncialibus vendiderat, longe anteponit. Sunt in Romani Pontificis Vaticano horto ſtatuæ Phidiæ atque Praxitelis, valoris ſupra quam poteſt dici, ut Herculis truncus, Antinous & Laocoon, quas Michael Angelus magni nominis artifex ita æſtimavit, ut cœcus in ſenili etiam ætate deduci ſe in hortum fecerit identidem, & easdem ubique contrectaverit, complexusque fuerit & oſculatus. Ut de Stylo lapidario conſtet aliquid Principi, Inſcriptionem illam, qua Philippi IV mandato janua ad Pantheon Scorialenſe, nobile conditorium, ferens ornata eſt, ex Franciſci de los Santos edito a. 1657 de Monaſterio Scorialenſi libro Hiſpanico apponit, quam, cum nec in Itinerario quodam, neque in Hiſpaniæ deſcriptione ulla legatur, operæ pretium eſt hic inſerere:

p. 101.

p. 102.

p. 109.

D. O. M.

LOCUS SACER MORTALITATIS
EXUVIIS CATHOLICORUM REGUM
A RESTAURATORE VITÆ CUJUS ARÆ MAX.
AUSTRIACA ADHUC PIETATE SUBJACENT
OPTATAM DIEM EXPECTANTIUM

QUAM

Digitized by Google

QUAM POSTHUMAM SEDEM SIBI ET SUIS
CAROLUS CÆSARUM MAX. IN VOTIS HABUIT
PHILIPPUS II. REGUM PRUDENTISS.
ELEGIT
PHILIPPUS III. VERE PIUS INCHOAVIT
PHILIPPUS IV.
CLEMENTIA CONSTANTIA RELIGIONE
MAGNUS
AUXIT ORNAVIT ABSOLVIT
ANNO DOM. M DC LIV.

Ut Pontifex R. eligatur, & Cardinales novi ſoleant cooptari, quæ Jubilæorum & Canoniſationis, quam vocant, ceremoniæ ſint, accurate quoque commemoratur; & de Philippo IV, quem aliquoties poſito triclinio cœnantem in Hiſpania Wagenſeilius vidit, refertur, quod ita ſermonis parcus fuerit, ut per integras horas imo interdum per octo dies nullum ex ipſo auditum ſit verbum, unde e Gaſconia quidam aſſeveraverit aliquando, non eſſe in vivis ampliusRegem, ſed ejus loco ſimulacrum quoddam νὸ ἐγόπαξον populo interdum oſtendi. De apodemica arte exponens, inſcriptiones varias adducit, & inter has quandam Genuæ in horto aliquo lectam ſibi ait, qua Joannes Andreas Doria ſepulchrum canis ſui Gran Soldano, ſub Jovis coloſſo publice defoſſi ornavit. Sunt digna etiam lectu, quæ de fatis Menſæ Iſiacæ, inclyti iſtius κειμηλίου, diſſerit, utque ea ex direptione Romæ in manus fabri cujusdam ferrarii, inde ad P. Bembum Cardinalem pervenerit, tandem in gazophylacio Mantuani Ducis ad A. 1630 fuerit adſervata. Etſi vero in illius urbis deprædatione evanuiſſe eam Kircherus teſtetur, bonum tamen nuntium ſtatim annectit, quod nimirum Auguſtæ Taurinorum illa jam habeatur; inter ferramenta & rejectanea in obſcuro quodam loco reperta forte, & ab Archiatro Viduæ Ducis Victoris Amadæi Chriſtinæ, & ipſo theſaurum hunc pro merito non æſtimante, ſibi oſtenſa, ut adeo, ubi conſpici nunc poſſit, hoc indicio Wagenſeilii noſtri conſtet. Notabilis eſt quoque deſcriptio Vallis Batuecas in Legionis regno, haud procul Salamantica, ſub imperio Philippi III demum detectæ, & nullius peregrinatoris calamo delineatæ, cujus

p. 170. ſeqq.

p. 204.

p. 221.

p. 226.

p. 232.

qui ſitus & indoles, longo tandem labore e Patre quodam Domini-
p. 238. cano Noſter vix didicit. Tum Franciſci Barberini Cardinalis humanitatem deprædicat, utut graviſſimis negotiis ſemper urgeretur, peregre tamen advenientibus conveniendi ſemet copiam continuo dantis, & cum Geographiæ ſtudio cumprimis delectaretur, de-
p. 247. patria cujusque accurate ſciſcitantis. De Carolo Guſtavo, Suecorum Rege, ex ipſius fratris Adolphi Johannis ore id hauſit, quod antequam Sueciæ præeſſe juberetur, venationibus ſupra modum fuerit deditus, ita ut raro in aula, crebrius vero in arce quadam ageret, canum ſuorum domicilio; quin & in ſermonibus ſtatim ad venationem dilaberetur, ſed idem tamen Chriſtinæ Reginæ imperio ſemet abdicanti ſuffectus, ne ullum quidem venationis aut canum deſiderium amplius prodiderit. Quod Æneas Vicus, Parmen-
p. 255. ſis, in libro *Diſcorſi ſopra le Medaglie degli Antichi* annotavit, meretur ex ore Chironis huc tranſcribi: ſcilicet Nobilis quidam Martini ordinis Hieroſolymitani eques in Rhodo inſula ſtatuam repererat æris Corinthiaci, cui tamen dimidius pes deerat, quam cum Venetias ferret, & Cardinali Bembo monſtraret, recordatus hic ſibi aliquando pedem dimidium ejusdem materiæ in agro Patavino quodam erutum apportatum eſſe, cumque afferri illum curaſſet, accurate deprehenſum eſt, eſſe illum ſtatuæ Rhodienſis ejus
p. 265. partem. Idem Chiron Principi ſuo inſtitutum illud laudat, quo A. 1524 in aula Ludovici Electoris, Heidelbergæ tum præſentes XVI Electores Principesque, ut dejerandi libidini & inſanis ad potandum invitationibus mederentur, certas ſibi ſuisque leges præſcripſerint, quas in Michaelis Hebereri Ægyptiaca ſervitute, & non alibi forte legendas, integras repetit. Circumivit ſuperiori ſeculo qui-
p. 279. dam ex inſula Maltha homo, Blaſius Manfredus, qui, ſpectantibus cum admiratione multis, magnam aquæ copiam ingurgitavit, & artificiali vomitu vinum, cereviſiam, aquas odoratas, & lac pro lubitu egeſſit, quod, qua ratione factum, beneficio Illuſtris Magliabecchii didicit Noſter, & expoſitionem totius artificii ſubjecit.
p. 293. Unum adjicimus, quod ex Alexandro VII ipſe audivit, cum Comitem quendam Germanum, cui aditus ad hunc Romanum Pontificem tum forte patebat, in anguſtum conclave fuiſſet comitatus; ſcilicet in Germania Nuncius cum Monaſterium proficiſce-

Digitized by Google

ſceretur, miratum ſe dixit, qui fieret, ut in noſtra lingua integra vox Schlißſex conſonantibus conſtans, una vocali animaretur, & eam, qua pagus quidam inſigniebatur, longo ſe vix labore potuiſſe pronunciare.

EUSTACHII MANFREDII EPISTOLA AD VIrum Clariſſimum DOMINICUM QUARTAIRONIUM, qua Anonymi aſſertiones XVI pro Reformatione Calendarii ab illo impugnatæ vindicantur.

Venetiis apud Anton. Bartoli 1705 in fol.
Conſtat plag. 16.

ANno ſuperiori menſe Julio pag. 320 & ſeqq. Reſponſiones Clariſſimi *Quartzironii* ad aſſertiones nonnullas Anonymi pro reformatione Calendarii Gregoriani recenſuimus. Illas tamen non ſufficere credit *Manfredius* ad eas evertendas: quin potius, iſtis non obſtantibus, cum Anonymo facit, inprimis cum eadem ſententia Viris ob ſcientiam Aſtronomicam famigeratiſſimis, illuſtriſſimo *Blanchino* & *Dominico Caſſino* probetur, quorum is in *Solutione Problematis Paſchalis*, menſe Julio anni ſuperioris nobis enarrata, nec non in duabus diſſertationibus *de Cyclis Cæſarii & Hippolyti*, item *de Numo & Gnomone Clementino* ad nos nondum delatis; hic vero in diſſertatione Commentariis Academiæ Regiæ Scientiarum anni 1701 inſerta, mentem ſuam expoſuit. Ipſas Anonymi aſſertiones verbotenus exhibet, reſponſiones *Quartzironii* in compendium miſſas ſubjungit, & quid circa easdem ſibi monendum videatur, ad ſingulas notat. Aſſertiones & reſponſiones ad easdem in compendium miſſæ leguntur in Actis noſtris loco citato, quæ vero Manfredius ad ultimas regerit, eorum ſumma in compendio huc redit. Docet ſcilicet, quæſtionem, an Paſcha anni 1700 die 11 Aprilis rite celebratum fuerit? duplicem habere ſenſum. Aut enim quæri, an celebratum ſit congruenter ad Cyclum Epactarum, quo tanquam Paſchali regula utuntur Gregoriani? aut, an conveniat Eccleſiæ inſtituto antiquiſſimo, Pontificum & Conciliorum Canonibus, etiam ante Nicænam Synodum & Aurei Numeri Cyclum, confirmato, de

celebrando Paſchate prima Dominica poſt decimam quartam primi menſis, hoc eſt, an cyclus Epactarum, qui anno 1700 Lunam decimam quartam die 4 Aprilis exhibuit, hoc anno cœlo conformetur? In poſteriori ſignificatu Anonymum quæſtionem decidere, nec tamen propterea negare, ſi forte cyclus a cœlo diſſenſiſſet, Paſcha legitimum fuiſſe: ſed tantum cyclum, qui, ſi ſæpius in hoc peccet, atque Pontifici ita videatur, corrigi debere. Cyclus igitur num legitimus ſit, ex ejus cum motibus cœleſtibus conformitate, colligendum eſſe, juxta ipſam *Clavii* mentem. Nusquam *Gregorium XIII* & *Clementem VIII* adeo mirabilem legem promulgaſſe, immo promulgare non potuiſſe, ut Aſtronomi in poſterum plenilunia ad dies ab eo diverſos, qui Aſtronomicis regulis convenit, ſeu quo eadem in cœlo contingunt, ſupputent, cum ſullum ſibi in motum ſiderum imperium arrogaverint. Neminem eorum, qui vel pro *Clavio*, vel contra eum ſcripſere, erroris in calculo pleniluniorum mediorum commiſſi meminiſſe; primum eundem detexiſſe *Caſſinum* in *Regulis Aſtronomiæ Siamenſium* A. 1689 editis. Epactas Clavianas omnino adverſari menti *Gregorii XIII*, compendio *Lilii*, conſenſui orbis Chriſtiani, motibus cœleſtibus, immo Nicænæ quoque Synodo ac Patrum exemplis.

JOHANNIS DOLÆI TRACTATUS NOVUS DE Furia Podagræ lacte victa & mitigata, propria experientia conſcriptus.

Amſtelodami apud Janſſonio-Waesbergios, 1705, in 12. Conſtat 7 plagul.

METhodus lac arthritide vexatis propinandi jamdiu nota, ſed a plurimis Medicis, tanquam ſumme noxia, mortemque accelerans hactenus impugnata fuit. Extiterunt tamen non minus antiquis temporibus, ut *Cornelius Celſus*, quam noſtro ævo, *Greiſelium* puta, *Sachſium*, & *Waldſchmidium*, qui inſignem ejus efficaciam contra arthriticum furorem ſcriptis ſatis laudare non potuerunt. Sic & literæ quædam a Nobili Gallo, qui ipſemet cum aliis per longum temporis ſpatium ſæviſſimos arthritidis dolores ſuſtinuerat, jam autem uſu lactis curatus per plures annos bene va-

Digitized by Google

valet, conſcriptæ, *Clariſſimo Dolæo* fuerunt communicatæ, ex quibus hic magnam potus lactis efficaciam mirabundus intelligens, & ipſe Caſſellis ejus uſum pluribus ægris, ſimili morbo detentis, ſuaſit, qui omnes, regulis circa uſum ejus neceſſariis rite & exacte obſervatis, optime ſe habuerunt, adeo ut quidam fere contracti jam iterum incedere, imo ſaltare potuerint. Hinc experientia certiſſima pariter ac ratione fretus, divinum hoc remedium, ex ſingulari gratia divina in ſolatium tam crudeli morbo affectorum conceſſum, præſenti in opuſculo communicare ac confirmare, utque alii pariter inde emolumentum conſequi valerent, deſcribere non fuit gravatus.

Conſiſtit autem dicta cura in hoc : Præparari ante omnia debet corpus, cibos *εὐπεπῆς* & potum tenuem mediocriter aſſumendo, purgantia uſurpando, ab animi affectibus & Venere abſtinendo, radicesque morborum, cum arthritide complicatorum, eradicando. Lac ipſum petendum eſt ex vacca mediæ ætatis, boni habitus, gramine herbisque laudabilibus paſta, & a tauro longe ſemota. Calefaciendum eſt illud, dum hauriri debet, absque tamen ebullitione, & aſſumendum per diem ter, quater vel quinquies, prout ventriculus robuſtus vel debilis exiſtit, ejusque quantitas indies usque ad uncias quadraginta augenda : loco prandii & cœnæ panem ſimilagineum leviorem capiendo. Nec inconveniens erit, quandoque mane doſin oculorum cancrorum vel alius abſorbentis aſſumere. Continuanda autem eſt hæc cura, quamdiu non omnis materia peccans e corpore eſt proſcripta ; quo diutius enim hauritur lac, eo perfectior ſanitas ſperanda eſt. Hinc quidam, per annum integrum poſtquam lactis potu uſi fuerant, denique ad victum ordinarium ſenſim redierunt, continuando tamen mane lac ad uncias ſedecim, ſumma cum euphoria. Majori pariter commodo, ſingulis menſibus purgans aliquod Luna decreſcente aſſumitur. Mittimus exempla, quæ tanquam totidem fauſtæ curæ teſtimonia allegantur, hoc ſolummodo commemorantes, quod ipſemet Author Clariſſimus lac omnibus lithontripticis falſo ſic dictis palmam præripere, in ſe obſervaverit, cum intra unius anni ſpatium, quo lacte uſus eſt, calculus veſicæ, quocum diu fuerat conflictatus, ad unciam unam & plus fuerit im-

minutus, (tot enim fruſtula collegit, & in muſeo reſervat) peracta vero cura, non unicum calculi fruſtulum amplius prodierit; firmiter ſibi perſuadens, lac nullum calculum, ſed potius phlegma viſcidum in veſica aliisque locis generare poſſe. Hiſce præmiſſis, unde lacti tantæ vires accedant examinaturus, in arthritidis naturam paulo accuratius inquirit Clariſſimus Dolæus, ejusque cauſam primariam & proximam, liquorem quendam viſcidum, acrem, ſale acido vel lixivioſo corroſivo magis minusve volatili vel fixo imbutum eſſe ſupponit. Inter remotas cauſas ventriculi accuſat dyscraſiam, quocunque modo contractam, ita ut per eam chylus craſſioribus ac viſcidioribus imprægnetur particulis, ipſamque ſanguinis maſſam craſſiorem reddat, unde procul dubio ſecretiones humorum lentius peragantur, ſtomachus & inteſtina magis labefactentur, liquorque gaſtricus, & qui in inteſtinorum glandulis ſecernitur, reddatur viſcidior, donec tandem alimenta aſſumta multo adhuc difficilius digerantur, ac ob diuturnam moram in ſaburram acidam, viſcidam, flatulentam commutentur, ipſeque chylus acido quodam ſalino corroſivo ebrius, ſanguinem reliquosque humores eodem charactere imbuat. Accedit & hoc, quod humores, recenſitas ob cauſas tardius circulantes, ſalibusque dictis moram, ut magis motu inteſtino quam progreſſivo agere queant, concedentes, omnium primo notabiliter corrumpantur, atque lentorem & ſpiſſitudinem quandam contrahant. Jam in juncturis articulorum glandulæ hærent mucaginoſæ, ſerum aliquod mucilaginoſum continuo plorantes, quod juncturas pro motu præſtando læves, & lubricas reddat, & conſervet. Cui ſero permiſcetur oleoſa quædam ſubſtantia medullaris, ab oſſium cavitatibus per certos meatus illorſum transmiſſa. Sic enim mucilago olei lubricitatem adauget, oleum vero mucilaginem conſervat, ne inſpiſſetur, aut gelatinæ conſiſtentiam contrahat. Ex quibus pateſcit, mucilaginem hanc in glandulis in & circa juncturas ſecretam, non modo a ſalibus acidis corroſivis viſcidiorem & tenaciorem evadere, ſed & admodum corroſivam & lancinantem reddi, dumque membranas & tendines adjacentes quaſi continuo vellicat & irritat, non modo ingentes patrare dolores, verum etiam, impedita ſanguinis ob nervorum ſpaſticam contractionem libera circulatione, accedere tumo-

morem inflammatorium. Præter alias autem junctúras, pedes & manus potiſſimum afficiuntur, quia ſanguis, ob motum inſtante paroxyſmo maxime inæqualem, non ubique pari violentia ſalia impellere aptus eſt, ſed in partibus pendulis, ubi ipſius preſſio & impulſio gravius incumbit, poros canaliculorum dilatat, & fomitem mali communicat, quo ex parte ex ſanguinis ſinu proſcripto, quod reliquum eſt, facilius per ſudorem, urinam &c. eliminari poteſt. Reliqua mittimus, & ad lac revertimur, quod conſtat triplici potiſſimum ſubſtantia, (1) pingui, butyroſa, oleoſa & ſulphurea, (2) caſeoſa, terreſtri, & limoſa, quodammodo ſalina, (3) ſeroſa, aquea, cum admixtione ſalium nitroſorum; quarum quælibet proprios edit effectus, ſi in Arthritide exhibeatur lac. Ratione enim pinguis ſubſtantiæ, particulas ſalinas, auſteras & rigidas, ſcindentes oblinit; ratione caſeoſæ, acrimoniam humorum blande temperat, imbibit ac abripit; & ratione ſeroſæ, eosdem humores acres dividit, invertit, & per urinam, ſudorem, & ubi via patet, eliminat. Tres autem hæ ſubſtantiæ unitæ & bene mixtæ, prout ſunt in lacte, majori non modo efficacia ſalia & humores lentos, viſcidos, circa articulos morantes, diſſolvunt, invertunt, materiamque arthriticam eliminant, ſed & inſuper ſanguini communicatæ glandulis mucilaginoſis benignum ſuppeditant humorem, ut junctúrarum membranæ & tendines eo commodius foveantur, laxentur, & ad priſtinum vigorem remotis obſtructionibus reducantur. Nec quicquam obtinebunt, qui contra hanc lactis curam crebriores & atrociores recidivas, dum ægri ad priſtinum victum ſe receperunt, recurrentes objiciunt, ſiquidem hoc ipſum, teſte Authore, experientiæ non minus refragatur, quam rationi; ſiquidem conſtat, quo facilius alimenta in bonum chylum commutantur, ac ſanguini juſta quantitate communicantur, eo meliores ac laudabiliores progigni ſpiritus, ac ſic per conſequens partium vigorem reſtitui & augeri; idque a lacte expectandum eſſe, nemo in dubium vocabit. Multo minus ventriculi debilitatem, & partium languorem in principio curæ occurrentem aliquem in contrariam ſententiam abducere, confidit Author Clariſſimus. Quemadmodum enim hæc ſymptomata ab obſtructis glandulis, humorem gaſtricum & inteſtinales ſuppeditantibus, oriuntur, ſiquidem parum pingue-

guedinis lacteæ ſubigi & cum ſanguine pro partium nutritione communicari poteſt; tolluntur tamen eadem, quamprimum poruli ab aqueis lactis particulis reſerati & ampliores facti fuerint.

SAMUELIS BASNAGII ANNALES POLITICO-Eccleſiaſtici. Tomus ſecundus.

Roterodami, apud Regnerum Leers, 1706, in fol.

Conſtat Alphab. 10.

TElam in perluſtrandis Eruditiſſimi Basnagii Annalibus ſuperiori menſe cœptam ulterius protendere, dum animus nunc eſt, Tomum ſecundum ad manus ſumimus, qui a Seculo ſecundo orditur. Heic in ætatem Johannis Evangeliſtæ omnium primo incidimus. Ad ſummam hunc ſenectutem perveniſſe concedit
Pag. 2. quidem Noſter, ſed mortis eum manſiſſe expertem, credere omni-
3. ſ. no abnuit. Defenſionis Decretalium a nonnullis ſuſceptæ indignitatem perferre ſe non poſſe, latius oſtendit. Hinc ad Hæreti-
4. ad 8. cos, qui Johanne Apoſtolo adhuc vivente, veneno ſuo Eccleſiam infeſtarunt, delatus, de Menandro, de Simonianis, Cerinthianis &
8. Ebionæis diſſerit. Nazaræos de Chriſto recte ſenſiſſe ſtatuit, & hoc unum illorum peccatum facit, quod ceremonias legis quaſi
10. ſaluti neceſſarias uſurparint. Synodum Apoſtolorum Antiochenam, a Baronio & Turriano confictam, a Binio vero ſtatuminatam,
11. neſcire vult. Abſonum ipſi videtur, Oſſenos ab Eſſenis haud distinguere. Perſecutionis a Trajano motæ dum meminit, Ignatium
16. in eadem e vivis ſublatum, martyrium ſubiiſſe notat, ante annum Chriſti CXVI, qua de re alias controverti ſolet, non minus ac de
17. Ignatianis Actis, quæ pro ſinceris minime agnoſcit, ac quæſtio-
19. ſ. nem: num Romæ obierit? in medio relinquit. Sed Epiſtolas Ignatio omnes, etiam ſeptem illas ad Smyrnæos, ad Polycarpum, ad Epheſios, ad Magneſios, ad Philadelphienſes, ad Trallianos, ad Ro-
26. manos, evellit. Hæterias, quas Plinius ſecundum Cæſaris edictum inhibuerit, Chriſtianorum fuiſſe agapas cenſet. Polycarpi ad Philippenſes Epiſtolam adverſus Dallæi ſuſpicionem tuetur,
27. quanquam paucula illa, quibus eadem claudatur, ab aliena manu eſſe, parum diſſimulet. De ſacris ædibus titulorum nomine affectis

ctis dum verba facit, cauſam iſtius appellationis in obſcuro eſſe pag. 28.
profitetur. Potentum ſcilicet palatiis tituli cum inſcripti fuerint,
potuiſſe forſan templa Sanctorum inſcribi nominibus, quorum
memoriæ conſecrata fuerint. Præterea monumenta pietatis vul-
gatæ editionis auctori titulos vocari obſervat; adeoque & tem-
pla id nominis obtinere potuiſſe cenſet, utpote quæ Deo colendo
conſecrata ſint. Quibus tertiam addit rationem, a donationibus 30.
petitam, quibus templa diteſcere cœperint, quæque titulis olim
contentæ fuerint. Papiam quo pro auditore Johannis habere mi-
nus poſſit, nonnullis ſe urgeri ſcrupulis, quos exponit, affirmat,
eumque Confeſſorem quidem, ſed non item Martyrem vocari 35.
poſſe concedit. Alexandrum Papam nec martyrio obiiſſe, nec
illius Acta genuina eſſe credit, Schelſtrateno ſe hac in parte oppo-
nens. Ut alios hæreticos tum temporis exortos nominat, ſic 43.
Gnoſticos imprimis late conſiderat, & barbara, quæ uſurparint,
Angelorum nomina (alia ut taceamus,) exponit, prout & aliquid 51.
lucis barbaris Valentinianorum Æonum vocabulis fœnerare nititur. 55.
Quadratum Apoſtolorum diſcipulum, a Quadrato, Athenienſium
Epiſcopo, diverſum facit. Adrianum Imperatorem de con- 59.
dendis Chriſto templis cogitaſſe, vero non putat ſimile. A-
quæ benedictæ originem ad Alexandrum Papam ſine ullo fun- 65.
damento referri, magnumque eſſe veteris & novæ aquæ benedi-
ctæ diſcrimen oſtendit. Sententiæ de provocatione ad Eccleſiam 70.
Romanam a Marcione facta falſitatem, non pertenuibus argumen-
tis manifeſtat. Quanquam ne Teleſphorum quidem Quadrageſi-
malis diſciplinæ fontem jam tum extitiſſe & principium admittat,
vel ex eo tamen Pontificios colligere poſſe infert, quod lex iſta 96.
Pontificalis ſit, non Apoſtolica. Antepaſchale jejunium ut cum
quadrageſimali miſceatur, haud permittit, & in univerſam jejunii
quadrageſimalis hiſtoriam prolixius inquirit. Conceſſam fuiſſe
Polycarpo honoris cauſa ab Aniceto Euchariſtiæ conſecrationem 107.
negat, & argumentis Ampliſſimi Tenzelii, iſtius aſſerti qui ſe fau-
torem præbuit, reſpondet. Hegeſippum tabulas ſucceſſionis Epi-
ſcoporum, qui Eccleſiis præfuerint Apoſtolicis, compoſuiſſe, per- 110. ſeq.
hiberi ridet. Hermæ Paſtorem explodit. Non Antonino Pio, 111 ad 116.
ſed Marco Aurelio, ſecundam Juſtini apologiam oblatam eſſe, con-

pag. 121. tra Valeſium, Fellum, Dodwellum, aliosque aſſerit. Polycarpum
135. A. C. 169 martyrio functum, Uſſerio adſtipulatus credit. Qua-
136. dratus vero, Polycarpi judex, qualis fuerit, determinare vix audet.
Sabbatum magnum, quo Polycarpum martyrio coronatum perhi-
138. bet Smyrnenſium epiſtola, pro illo habet, quod paſcha proxime
antecedit. Annos octoginta ſex, quibus Servatori ſe miniſtraſſe
dixerit Polycarpus, de Eccleſiaſtico illius miniſterio capit, eumque
139. obiiſſe conjicit anno Dionyſiano, ut dictum modo, 169, d. 26 Mar-
tii. Ad Tatianum delatus, num extet ejus Harmonia? anquirit,
150. & Valeſii imprimis argumenta, quibus negativam ſtatuminavit,
153. ponderat. Pluviam Romanos in prælio adverſus Quados re-
creantem, & fulgura in hoſtes miſſa liberat equidem a magicarum
156. artium ſuſcipione, at vero iis vix credibilia plura adſcribi, ſimul obſer-
vat, & legionem, ad cujus preces id miraculum perpetratum fuerit, ab
Imperatore fulmineam vocatam fuiſſe, minus ſibi perſuadet. Quin nec
157. Imperatoris animum cogitationem, quod a Chriſtianis pluvia ſit im-
petrata, ſubiiſſe, nec eum quicquam hac de re ſcripſiſſe ad Senatum,
161. vero putat conſentaneum. Athenagoræ apologiam non Marco
162. & Lucio Vero, ſed Marco potius & Commodo oblatam judicat.
Legationem, ab ipſo pro Chriſtianis ſuſceptam, in dubium vocat.
171. Narrationem Nicephori de Judæo arena baptizato fabulis apponit.
177. Apollonium Martyrem Senatoria ornatum fuiſſe dignitate negat.
182. ſq. Theophilum Antiochenum Epiſcopum a Theophilo, librorum ad
Autolycum conditore, minime diſcriminat. Paſchatis feſtum A-
189. poſtolos haud inſtituiſſe, variis rationibus probat. Epiſtolarum
194. quatuor, quæ Victori tribuuntur, νοθείαν operoſe ante oculos
202. ponit. Symmachus an Theodotio prior fuerit? quærit, & prio-
205. ritatem huic aſſignat. Sicca morte Irenæum animam Deo red-
215. didiſſe, autumat. Librorum Tertulliani chronotaxin accuratam
formant, & in hujus Patris mentione Secundum ſeculum obſi-
gnat.

220. Sub tertii primordium, Zephyrinum martyrum cruentorum
224. numero eximit. Perpetuam & ſocios martyrii, de grege Monta-
227. niſtarum fuiſſe colligit. Origenis eviſcerationem non cicuta, ſed
228 ad 230. ferro peractam ait, ejusque vitam omnem dilucidat. Eviſcera-
tionem ejus canonicum fuiſſe ordinationis impedimentum, inficiatur.

Se-

Digitized by Google

Severiſſimam diſciplinam, qua peccatores omni cum Eccleſia reconciliatione privari tum contigerit, ab Apoſtolis manaſſe, nullus admittit. Cum pœnitentiæ actus complures in narthece perage-rentur, quid rei ſit narthex? conſtituit. Partem videlicet appellat Templi, ingredientibus primam, exeuntibus vero ultimam, & tum ritus pœnitentium varios juſto ordine conſiderat. Simili induſtria ſtationes expendit, jejuniaque dierum Mercurii & Veneris & Sabbati. Quæ ſacræ Synaxeos ratio his fuerit temporibus, diſtinctius explanat, interque alia aſſervationem Euchariſtiæ in Eccleſia olim neutiquam obtinuiſſe docet. Templorum dedicationem hodiernam priſcis ſeculis incognitam, quodque Sanctuarium reſpicere Orientem debeat, Apoſtolorum ordinatione niti, figmentum appellat. Paſtophorium deſcribit ædiculam ſive thalamum, in quo Eccleſiæ ſuppellex recondi, Clericique recipi conſueverint. Calicum ſacrorum antiquam materiam & picturam contemplatur. Mammææ Chriſtianismum ſomniis accenſet. Altarium uſum vetuſtum pandens, plura in uno templo altaria antiquiſſimis temporibus vix reperta ſtatuit, nec requiſitum admittit ad communionem jejunium. Sacramenti elevationem novam, & quingentis amplius annis Eccleſiæ incognitam nuncupat, inque cenſum parilem cereorum diurnorum uſum rejicit. Fabiani Decretales inter ſpuria ſcripta collocat. Adultam proceſſionibus antiquitatem abjudicat. Philippum Arabem pro Chriſtiano minus agnoſcit. Cypriani magiam & amores Juſtinæ fabulas dicit, & inſuper traditionem de Cypriano Antiocheno enervat. Dionyſium Pariſienſem pro diverſo ab Athenienſi agnoſcit. Novatum ex Africanorum Epiſcoporum numero eximit. Septem dormientium hiſtoriam reſpuit.

pag. 235.
237.
238 ad 247.
248 ad 251.
253.
256.
260.
272.
273.
286.
293.
297.
303.
305.
316.
329.
335.
348.
354.
357. 362.

Sed dum Tomi cujusvis titulus *duodecim Diſſertationes ad illuſtrandam antiquitatem Eccleſiaſticam idoneas* promittit, de his, antequam ab opere locupletiſſimo manum retrahamus, nonnihil dicendum eſt. Sunt eæ non admodum prolixæ, locumque inveniunt, poſt abſolutos Seculi tertii Annales, in Tomo ſecundo, ubi ſpatium paginarum a 475 ad 576 conficiunt. *Prima traditionem Satanæ*, a Paulo in priori ad Corinthios epiſtola commemoratam, *excommunicationem* haud eſſe probat, neque hanc voce

Anathematis innui obſervat, Baronioque, *catathema* proximam anathemati cenſuram conſtituenti, dicam ſcribit. *Secunda* circa *Excommunicationem Judaicam* occupatur, quam ex inveterata opinione, multis etiam eruditiſſimorum pro pœna ſpirituali haberi, Noſter ait, impuris hominibus impoſita, ut a ſacrorum communione pellerentur. Quo ut plurimum obtorto collo trahantur verba Domini: *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Sed viciſſim Basnagius nullam flagitioſorum a ſacris expulſionem his ſignificari contendit, cum Judæis minime moris eſſet, Publicanos a Paſchatis & ſacrificiorum uſu removere. Stat ergo ipſi ſententia, Judæorum excommunicationem pœnis non Eccleſiaſticis ſed Politicis, quibus ſocietatis jura reis abdicentur, eſſe annumerandam. *Tertia* diſſertatio de *Excommunicatione Chriſtiana* agit, interque hanc & Judaicam hoc intereſſe docet diſcriminis, quod, cum Judaica actus ſacerdotalis non fuerit, quo impuri homines ſacris pellerentur, ſed forenſis, quo jura civitatis reis eriperentur, Chriſtiana viciſſim non fori, ſed Presbyterii decretum ſit, quo Sacramentorum uſu flagitioſi priventur, jure civitatis illæſo. Hujus excommunicationis jus non ex naturæ modo, ſed ex ipſius quoque Scripturæ fontibus deducit Autor, Thomæ Eraſto ſecus cenſenti obviam procedens, & ultimo loco antiquitatem Eccleſiaſticæ diſciplinæ in ſubſidium advocat. Inde non ſolum Epiſcopum, ſed Presbyteros etiam excommunicandi facultate pollere aſſerit, quam tamen ad mortuos extendi poſſe negat, Principes vero eidem obnoxios pronunciat. Non eſſe de cætero hanc illius vim largitur, ut regiam Principibus dignitatem, Magiſtratui autoritatem, privatis honores bonaque auferat, nec internam fidei & charitatis cum Chriſto copulationem eadem ſolvi poſſe contendit, quippe quæ immoto æternæ prædeſtinationis decreto nitatur. Sed tangere hanc ſolummodo affirmat externam copulationem, qua cum Eccleſia conjungamur, uſu menſæ ſacræ, precum pro fidelibus fuſarum auxilio, conſolationum fomentis, Presbyterorumque benedictionibus. *Quarta* de *Eccleſiaſtico tribunali* agit, quod nequaquam ad d. ſtaturas ejusmodi trahendum ſit, quales cogitet Baronius, & per quas Eccleſia de rebus temporalibus judicium ſuum conſtituat. Hoc certe tribunal moribus imprimis Chriſti & univerſæ antiquitati multum ad-

adverſari oſtendit. *Quinta* diſſertatio *decimas* examinat, deque his ſequentem in modum ſtatuit: Jure quidem rationis, quod nullo refigi modo queat, Eccleſiæ Paſtoribus honeſta deberi ſtipendia, nec conſcientiæ modo, ſed Scripturæ quoque tabulis legem illam inſcribi. Ut vero decimæ quotannis ſuppeditentur, nec Evangelii, nec rationis, nec ſeculorum Apoſtolicorum autoritate definitum eſſe. *Sexta*, Baronio duce, *clauſtra Virginum* luſtrat, ad ipſorum antiquitatem reperiendam, quam cum ætate Apoſtolorum conjunctam fuiſſe, Latinorum plures exiſtiment, quamque & Pamelius videre ſibi viſus ſit in verbis Tertulliani: *Viderit ipſum continentia votum.* Verum hic error multis argumentis opprimitur. *Septima* ad *cœlibatum Clericalem* ſpectat. Ubi ab initio quidem credere ſe ait Basnagius, Apoſtolos poſt illapſum Spiritus Sancti, omnem prorſus Venerem abdicaſſe, quæ continentia Epiſcopis Presbyterisque nonnullis exemplar ad imitandum præbuerit, ſed citra ullam tamen neceſſitatis imaginationem, quæ poſt acceſſerit, & quam ex inſtituto heic impugnatam videas. *Octava* maximam partem in computatione *LXX hebdomadum Danielis* verſatur, & annos hic non Solares, verum Lunares ſpectandos venire præſupponit, ac dein hebdomadarum initia Artaxerxis Longimani anno vigeſimo, exitum vero anno, qui Tiberii decimus nonus putatur, aſſignat. Mox oraculum Danielis ad Meſſiam eſſe referendum probat, ejusque verba potiora curatius penſitat. Abominationem vaſtatricem de Zelotis Templo inſidentibus interpretatur. *Nona traditiones Pontificias* non tam ex fundamentis Theologicis, quam monumentis potius Hiſtorico-Eccleſiaſticis convellere ſtudet. *Decima periodum Julianam & Pagii Græco-Romanam* inter ſe confert, & hanc iſta minime præſtare demonſtrat. *Undecima regulas* ejusdem *Pagii Hypathicas* examinat ac perſtringit. *Duodecima* denique *Catechumenos eorumque baptiſmum* cura paulo penitiori contemplatur.

CREMONA LITERATA,

ſeu

IN CREMONENSES DOCTRINIS ET LITERARIIS

Dignitatibus Eminentiores Chronologica Adnotationes, Auctore FRANCISCO ARISIO.

Parmæ, typis A. Pazzoni & P. Montii, 1702. fol. Tom. I. Conſtat 5 Alph. pl. 4.

PLurimum omnino Reip. Literariæ intereſt, ut eorum memoria, qui præclare de ea meriti fuerunt, ad poſteros quoque propagetur, quo ſcilicet hoc pacto tum virtuti honos ſuus conſtet, tum etiam alii iſtorum exemplis excitati, iisdem veſtigiis inſiſtere animum inducant. Nemo igitur dubitare poteſt, Franciscum Ariſium Cremonenſem, nobiliſſimæ patriæ ſuæ Ordinum Conſervatorem, præclaram admodum operam in ſe ſuſcepiſſe, quod Viros eruditione egregiisque in rem literariam meritis conſpicuos, quos Cremona unquam vidit, orbi erudito exhibere conſtituerit. De quo Reſp. literaria eo magis ſibi gratulari debet, quod, cum jam ante eum, tum Joſephus Breſſianus, Vir in contexendis urbis Cremonæ hiſtoriis incomparabilis, inter cujus manuſcripta opuſculum Italica lingua conſignatum & hoc titulo inſignitum, *Virtus redivivæ inſignium Virorum Cremonenſium*, repertum fuit, tum Doctiſſimus Laurentius Legatus, qui *in Lyceo Herculis* nonnulla de Literatis Cremonenſibus memoriæ prodidit, ſimile aliquid tentaſſent, uterque tamen morte præventus telam pertexere non valuiſſent, Ariſius noſter hoc opus feliciter ad finem perduxerit. Huic autem diſſertationem præmiſit, in qua urbem Cremonam, de qua patria ſibi quoque Auctor gratulatur, & antiquiſſimam & nobiliſſimam eſſe, variis argumentis evincere conatur. Quod enim ad prius attinet, originem hujus urbis ad antiquiſſima tempora referri ait, ita ut ejus origo in hiſtoriis plane reperiri nequeat. Quamvis enim Tacitus, luculentus cæteroqui hiſtoriarum ſcriptor, eam T. Sempronio & P. Cornelio Conſulibus conditam fuiſſe aſſerat, eum tamen a Polybio deceptum hac ex parte vehementer falli, vel ex Livio abunde conſtare, utpote qui diſertis verbis teſtetur, multo ante adventum Hannibalis in Italiam, Colonias a Romanis Cremonam deductas eſſe, & de Valerio Flacco, qui ante T. Sempronium & P. Cornelium Conſulatum geſſit, affirmet, eum per totam ferme æſtatem circa Padum Placentiæ & Cremonæ exercitum habuiſſe. Id quod etiam

etiam exinde patere Auctor ait, quod varia teſtimonia ex Veterum ſcriptis afferri poſſint, Cremonam jam Thuſcorum coloniam fuiſſe, quorum opes multo ante Romanum imperium terra marique patuerint. Adeoque neminem de ſumma hujus urbis antiquitate amplius dubitare poſſe, cum Euſebius quoque aſſerat, ejus initium annis mille tercentum quinque & ſeptuaginta Chriſti adventum anteceſſiſſe. Poſtquam igitur Auctor hoc modo demonſtraverat, originem Cremonæ omnem vetuſtatis memoriam ſuperare, jam laudes ejus tum ex veteribus tum recentioribus ſcriptoribus prolixe ſatis enarrat, & tandem maximam ejus dignitatem ex honore & innumeris beneficiis, quibus eam ſummi Pontifices, Cæſares ac Reges affecerint, ſatis eluceſcere putat. Poſt præfationem illam de antiquitate & nobilitate Cremonæ abſolutam, Auctor Viros Eruditos, qui ex hac civitate originem duxerunt, in medium producit; in quo inſtituto ita verſatur, ut eos non alphabetico ordine, quem ſubjectus tamen index ſupplet, ſed juxta temporis, quo quisque floruit, ſeriem diſpoſitos exhibeat, ſimulque ipſorum nomina, cognomina, munera, ſcripta & alias res ab ipſis præclare geſtas, accurato ſtudio exponat, in quorum recenſione ſubinde, occaſione ita ferente, varia Gymnaſia, Collegia, Academiæ, Bibliographiæ aliaque hujus generis rei literariæ ornamenta lectorum oculis ſubjiciuntur, ea potiſſimum fini, ut Cremonenſium magnificentia literaria orbi erudito magis innoteſcat. Hiſce præterea, ut lectorum curioſitati ex aſſe ſatisfieret, multæ Inſcriptiones atque Epitaphia, ex antiquis & tantum non deperditis monumentis in lucem protracta, in quibus Virorum doctorum nomina eorumque laudes æternitati conſecratas deprehendimus, hinc inde permixta leguntur. Incipit autem Viros literatos Cremonenſes recenſere ab anno ante ortum Chriſti quinquageſimo primo, in quo ſtadio ad annum poſt reparatam ſalutem milleſimum quingenteſimum primum inoffenſo pede progreditur. Cæterum multa de Viris illis eruditis hic loci excerpere nil attinet, tum quod hoc nimis longum foret, tum quod haſce delicias cujusvis Lectoris curioſitati relinquere magis conſultum eſſe arbitramur.

SE-

SERIES AUGUSTORUM, AUGUSTARUM, Cæſarum & Tyrannorum omnium, tam in Oriente, quam in Occidente a C. J. Cæſare ad Leopoldum, cum eorundem imaginibus ex optimorum numismatum fide ad vivum expreſſis, Auctore LAURENTIO PATAROL.

Venetiis, typis Antonii Bortoli, 1702. 8.

Plag. 15. ch. aug.

VEl ideo libro huic pretium decernere par eſt, quod reliquorum Numismaticorum metas longe ſuperare videtur, dumque illi in Heraclio communiter deſinunt, hic Imperatorum ſeries ad noſtra tempora usque protendit, licet nummorum defectu icones interdum neceſſarias aliunde mutuare debuerit. Omnium vero, quotquot complectitur, imagines perquam nitide exſculptas habet, adjecta e præſtantiorum Hiſtoricorum monimentis compendiaria cujuslibet Principis vitæ enarratione, id quod tyronibus egregie prodeſſe, eorumque memoriam ad ampliora præparare, nemo eſt, qui ignorat. Inprimis autem commendari meretur Nobiliſſimi Autoris ingenium, quod Auguſtos contemporaneos, ipſorumque conjuges, una area conſpiciendos præbeat, ſiquidem & hac methodo plurimum amœnitatis ſtudiis hiſce obvenit. Prolegomena etiam breves aliquot diſcurſus continent, a ſcopo ejus haud diſſentaneos, puta, de nomine Imperatoris, Cæſaris & Auguſti; de varia pro variis temporibus Imperatoris eligendi ratione; de variis Imperii Romani periodis; in quibus copioſa lectio redundat. Cæterum cordatioribus Germanorum ægre perſuaſerit, quæ de coacta, aut non ita libera, ut loquitur, Imperatoris renunciatione, ab Electoribus in defuncti Cæſaris gratiam expedienda, contra Legum Reipublicæ noſtræ fundamentalium tenorem aſſerere voluit.

LEXICON LATINO-BELGICUM NOVUM, OLIM Idiomate Gallico publicatum a P. GUIDONE TACHARD, nunc Belgicæ conſuetudini communicatum, &c. accurante SAMUELE PITISCO.

Am-

Amſtelædami, excudit Franciſcus Halma, 1704, in 4to.
Conſtat Alphab. 6. plag. 15.

ESt ea plerorumque Lexicorum, maxime, quæ puerorum manibus teruntur, ratio, ut multa, quæ plane & omnino inſerenda erant, vocabula ibi deſiderentur; barbarorum vero, & minus Latinorum, aut ſaltem non ſatis uſitatorum, magnam copiam contineant. Quod cum ſecum reputaret Reverendus Pater Guido Tachard, operæ pretium duxit, de locupletiori & comtiori Lexico edendo conſilium ſuſcipere. Confecit deſtinata anno 1687, & quod concinnandum ſuſceperat, Lexicon Latino-Gallicum Pariſiis publicavit, in quo obſoleta vocabula, & locutiones vitioſas notavit, poeticasque loquendi rationes, ab illis, quæ oratoribus & poetis in uſu ſunt, aſteriſcis diſtinxit. At ne ſic quidem omnium expectationi ſatisfecit. In illud enim cum ſolertiſſimus Typographus, Franciſcus Halma incidiſſet, cenſuit ad illius formam, phraſibus & vocibus, in illo Gallice verſis, in ſermonem Belgicum translatis, non incommodum poſſe fieri lexicon Latino-Belgicum. Proinde unum alterumve ſpecimen Samueli Pitiſco, Clariſſimo Viro, Gymnaſii Hieronymiani apud Trajectinos Rectori obtulit, & ſententiam de eo rogavit. Is accuratius re perſpecta deprehendit, reverendum Tachardum ſcriptores, quos laudat, non evolviſſe, &, ſicut non contemnendis conjecturis adductus, pace tamen optimi Viri, Pitiſcus hariolatur, Cœlii Curionis Secundi Forum Romanum compilaſſe, hic illicve, hoc illove ſcriptore, quamvis infrequentius, de ſuo addito. Hinc factum cenſet, ut errabundi ducis, (quia nec ille, dum ſcriberet, fontes adiit, ſed ex aliorum lacunis multa in ſuum Forum derivavit) veſtigia legens, in tot errores inciderit. Ciceronem enim pro Livio, Cæſare, Columella, Nepote, Tacito, &c. Tacitum pro Suetonio, Cicerone, Livio; Cæſarem pro Salluſtio, Gellio, Chariſio, Celſo, aliosque pro aliis millies & trecenties perperam laudavit. Nec omiſit non Tachardus multa vocabula, pluresque eorum ſignificationes, imo vero non pauca auctorum loca male interpretatus eſt. Proinde id dedit operam doctiſſimus Pitiſcus, ut ipſis conſultis fontibus teſtimonia ſcriptoribus, apud quos non leguntur, perperam trans-

ſcripta, illis, apud quos inveniuntur, redderet. Capita præterea, paragraphos & numeros, in quos diſtinguuntur, adjecit, & vocabula & vocabulorum ſignificationes, quæ in Tachardi editione deſiderantur, ſuis locis & incunulis, ut a Tachardianis ſepararentur, incluſit. Enatum hinc Lexicon hoc Latino-Belgicum, quod, quin idonei harum rerum exiſtimatores approbaturi ſint, nulli dubitamus. Promittit hoc loco Pitiſcus *Lexicon Antiquitatum Græco-Romanarum*, ex Theſauris Antiquitatum Romanarum Græcarum Gronovii, & plerisque aliis ſcriptoribus, qui Antiquitates Græco-Romanas proximis ſeculis ſuis illuſtrarunt commentariis, congeſtum & ordine Alphabetico digeſtum.

AN UNIVERSAL DICTIONARY.

i. e.

DICTIONARIUM UNIVERSALE, HISTORICUM, Geographicum, Chronologicum & Poeticum, e Morerii, Ralii, Baudrandi, Hoffmanni, Daneti aliorumque operibus congeſtum;

Tomi II.

Londini, ap. Jo. Hartley, W. Turner & Tho. Hodgſon, 1703. 8.

Conſtat Alph. 9. pl. 9. ch. aug.

NOn male & utilitati multorum & crumenæ conſuluere, quicunque ex Morerii aliorumque dictionariis realibus compendium hoc compilaverunt. Quo quidem nihil ſpeciatim derogatum cupiunt Anglicanæ Morerii translationi, quam ante complures annos doctiſſimus Collerius (*Collier*) procuravit, non perfunctorie auctam, & ob ſublatos paſſim errores tanto eruditorum plauſu exceptam, ut ſolertiſſimus Th. Fritſchius noſter Germanicam Morerii editionem, ab erroribus, quantum fieri potuit, omnibus purgatam, locisque plurimis, e Germanica maxime Hiſtoria, adauctam, (quam prælo modo ſubjicere cœpit) procuraturus, hac editione, quam Gallicis nondum ſatis caſtigatis, uti conſultius merito duxerit. Qua occaſione non diſſimulamus, Excellentiſſimum Virum, Joannem Franciſcum Buddeum, S. S. Theologiæ in Academia Jenenſi Prof. Publ. edendi hujus operis principem curam in ſe ſus-

ſuſcepiſſe, a quo non niſi præclara omnia & elucubrata ſibi pollicentur eruditi. Ut vero ad compendium noſtrum revertamur, equidem ſpeciminibus ex eo petendis ſuperſedere poſſumus, cum ipſe Morerius in multorum manibus verſetur; illud in univerſum aſſerere poſſumus, quæcunque huc ex Hiſtoria Eccleſiaſtica non minus, quam Civili omnium gentium, & Litteraria, Mythologia item, Geographia ac Politica translata ſunt, concinna omnia brevitate deſcripta deprehendi, ut judicium, quod exactum adhibere epitomatores imprimis decet, deſiderare hic nemo poſſit.

DICTIONARIUM SACRUM SEU RELIGIOSUM: A Dictionary of All Religions &c.

i. e.

DICTIONARIUM OMNIUM RELIGIONUM, veterum & recentium, Judaicarum, Gentilium, Chriſtianarum & Mahometanarum.

Londini, apud Jac. Knapton, 1704. 8.

Conſtat Alph. 1 ch. aug.

PAulo prolixius anonymus hujus libri Auctor, quem Colerium plerique vocant, ſed res tantum ſacras tradit, nimirum religiones varias, ſchismata, ſectas & hæreſes, vitasque & dogmata auctorum diverſarum religionum aut propagatorum, Deos gentilium & idola, modos divini cultus diverſos, ordines religioſos & communitates, ſacros ritus, vaſa item & feſta, officia diſtincta, regulas atque ceremonias. Itaque hic diffuſiores nonnullos articulos deprehendas. Sic enim ſub tit. *Bible* de Bibliis Arabicis, Armenicis, Chaldaicis, Copticis, Æthiopicis, Græcis, Hebraicis, Latinis, Moſcoviticis, Perſicis, Samaritanis & Syriacis accurate agitur, ſimulque commendatur liber Kortholdi *de variis Bibliorum editionibus*, ad cujus tamen notitiam non pervenerit, Sacra Biblia, celeberrimi Viri Roberti Boyle cura & ſumtibus, in ipſam etiam linguam Irlandicam, cujus rarus quidem in ſcriptis uſus eſt, aliquot ab hinc annis fuiſſe translata. Pariter ſub tit. *Feſtivals* Feſtorum diverſa genera recenſentur: ſub tit. *Idols* hiſtoria idololatriæ: ſub tit. *Perſecutions* hi-

ſtoria viginti quatuor perſecutionum: ſub tit. *Sabbath* hiſtoria cultus diei Dominicæ apud diverſas gentes exhibetur: ſub t. *Evangeliſts* & *Apoſtles* ſingulorum Evangeliſtarum & Apoſtolorum vitæ accurate deſcribuntur: ſub t. *Pre-adamites* Peirerii ſyſtema Præadamiticum prolixe examinatur. Imprimis vero lectu digna ſunt, quæ ad Eccleſiæ Anglicanæ cognitionem ſpectant, ut cum de Independentibus, Presbyterianis, Quakeris, Cameronianis aliisque agitur. Et cum de Cameronianis ſpeciatim pauca hactenus exteris innotuerint, non erit alienum, quæ de illis in hoc Dictionario habentur, breviter hoc loco recenſere. Nomen habent ab Archibaldo Camerone, Paſtore caſtrenſi, qui ab illis Presbyterianis ſeceſſit, qui indulgentia Caroli II uti decreverant, quod ille ita interpretabatur, quaſi hoc modo primatum aliquem Regis in Eccleſiaſticis agnoſcerent. Cumque illi nihil aliud ſe agere aſſererent, quam ut libertate exercendi muneris paſtoralis, quo hactenus injuria fuerint prohibiti, conceſſa gauderent, res majori paulatim contentione ab utraque parte agitari cœpit. Et quanquam Presbyteriani reliqui ad ſynodum univerſalem provocarent, Cameroniani tamen non modo non depoſuere, verum & auxere ferociam, eoque demum audaciæ proceſſere, ut Carolum Regem commune fœdus, quo Regno obſtringeretur, violaſſe, & pravis moribus ſuis Eccleſia Anglicana *de jure*, ut loquebantur, excludi, atque adeo & Regno dejiciendum & excommunicandum eſſe docerent. Verum & facili negotio oppreſſi ſunt, & ſub Wilhelmi regimine prorſus quievere, tandemque decretis in conventu generali Cleri Scotici, anno 1690 inſtituto, ſancitis ſeſe ſubmiſere.

INTRODUCTIO AD VERAM PHYSICAM, PER JO. KEILL. Editio ſecunda emendatior & auctior.

Oxoniæ e Theatro Sheldoniano, 1705, 8.

Conſtat plag. 19½.

CUm ſuum eruditis laborem probari, paſſimque deſiderari, nec tamen proſtare exemplaria intelligeret Autor; novam dedit editionem ſubduplo fere priori auctiorem, utpote quam 13 abſolvebant pla-

plagulæ. Etenim dum eam *A. 1703 Menſ. Nov.* commemoravimus, per errorem juſto major moles ipſi aſſignata, quem lector haud gravatim corriget. Cæterum non ingratum fore arbitramur, ſi, quæ novæ huic editioni acceſſere, breviter indicemus. Addidit nempe Autor 14 Lectiombus decimam quintam & ſextam, cumque in decima problema de invenienda velocitate, qua datum corpus movendum eſt, ut habeat momentum æquale momento cuivis dato, in priori editione nonniſi ad vectem applicaſſet, in poſteriori ad 5 potentias mechanicas ſimplices, vectem cum ſtatera, axem in peritrochio, trochleam, cochleam, & cuneum applicat. Lectio XV de motu gravium vel in planis ad horizontem inclinatis, vel in ſuperficiebus curvis, quales ſunt ſphæricæ & cycloidicæ, vel in ſpatiis denique liberis & non reſiſtentibus peracto, nec non de motu pendulorum theoremata Geometrice demonſtrat, & problemata inde pendentia reſolvit. Inter alia *ad theor. 43 p. 205* notatur, horologia pendulis inſtructa tam affabre elaborari poſſe, ut temporis menſuram motu Solis multo juſtiorem exhibeant, cum hic tempus apparens monſtret, non autem verum. Atque hinc talia automata ſtatis temporibus horam indicare ab apparenti diverſam, tempus Solaris horologii 15 vel 16 minutis primis aliquando ſuperantem, aliquando totidem ab eo ſcrupulis deficientem: nec niſi quater in quolibet anno Solem & horologium idem temporis punctum monſtrare. Lectio XVI projectorum phænomena examinat, ubi notatur, ſi mobile directe ſurſum vel deorſum projiciatur, moveri motu uniformiter retardato vel accelerato in linea recta; ſin ſecundum directionem horizontalem aut aliam ad Horizontem obliquam lineam, in linea curva deferri. Theoria *in ſchol. theor. 51 p. 235* ad directionem tormentorum bellicorum applicatur. In fine denuo ſubjiciuntur Hugeniana theoremata de vi centrifuga & motu circulari cum Keillianis demonſtrationibus. Utut enim ipſius *Hugenii* demonſtrationes inter opuſcula ejus poſthuma nunc proſtent; Keillianas tamen quoque proſtare conſultum erat, cum ſint Hugenianis multo breviores.

VITA & PHILOSOPHIA THOMÆ CAMPANELLÆ, Autore ERNESTO SALOMONE CYPRIANO.

Amſtelodami, apud Chriſtianum Petzoldum, 1705, 8.
Conſtat plag. 6.

AUtor libelli Clariſſimus iis Philoſophis annumerandus eſt, qui in nullius magiſtri verba jurant, ſed e variorum fontibus, judicio arbitrioque ſuo, quantum quoque modo videbitur, aſſumunt atque hauriunt. Quare cum in Academia Julia publicas prælectiones philoſophicas indiceret, judicaretque, non omnem veritatem eſſe veteribus patefactam, neque olim tantum Platones atque Ariſtoteles humani generis bono natos fuiſſe, ſed hodienum excellentis ingenii viros, ac, licet id vilia & obſequio promta non agnoſcant ingenia, veteribus pares aliquando reperiri; auſpicali programmate commentatus eſt de vita & philoſophia Campanellæ. Quod cum doctis non ingratum accidiſſet, & rogatus eſſet Autor, ut paulo fuſius, quod cœperat, perſequeretur; hoc libello id ſibi faciendum exiſtimavit. Fatetur autem, vocato ſibi ad aliud ſtudiorum genus, & multis laboribus impedito, non licuiſſe induſtriam debitam ad hanc rem convertere, optatque, ut aliquis ex doctorum ordine omnibus præſidiis inſtructus hanc philoſophiam accuratius examinet. Capite primo agitur de Campanellæ ortu, ſtudiis, carceribus, tormentis, liberatione ac morte. Caput ſecundum exhibet variorum de Campanella judicia, eaque adeo diverſa, ut ſi unquam, certe in hac re verum eſſe appareat illud tritum: quot capita, tot ſenſus. De theologia & magia Campanellæ agitur tertio capite, oſtenditurque, quoties vis inferretur, amplecti ſolitum Pontificis ſacra, etſi artes aulæ Romanæ in libris ſuis ſæpe liquido detexiſſet, ac religionem ſibi formaſſet pro lubitu: de cætero magicis artibus inde a puero delectatum, faſſumque, apparuiſſe ſibi vario ac horribili vultu dæmonem, ac ſecum collocutum; fuiſſe inſuper Campanellam profani oris hominem, & Chriſti diſciplinæ adeo contraria docuiſſe ſuis libris, ut mirum ſit, nuper a novarum rerum cupidis inter Apoſtolicos viros annumeratum. Progreditur Autor capite quarto ad Philoſophiã Campanellæ, plenã paradoxis, cognitione tamen & inveſtigatione apprime dignam. Quinto capite exponitur de Campanellæ libris, exhibeturque epiſtola illuſtris ac de ſtudiis litterarum meritiſſimi Viri, Antonii Magliabechi, ad libelli Autorem ſcripta, qua percenſentur manuſcripta Campanellæ in ſcriniis Magliabechi aſſervata. In fine habetur

ab-

abſolutus operum Campanellæ index ab ipſo confectus, & appendix ex Morhofii diſſertatione de paradoxis ſenſuum, qua Campanellæ philoſophia de ſenſu omnium rerum examinatur.

ALEXANDRI THOMSON, M. D. DISSERTATIONES Medicæ.

Lugduni Batavorum, apud Frederic. Haring, 1705. in 8. plag. 10.

MEdicinam Veterum pariter atque Recentiorum multa imperfectione laborare, omnesque illius hypotheſes ex mera imaginatione proficiſci, indubia vero cunctorum fundamenta, cum naturam rerum ab hominibus ſciri Deus & Natura nolint, a ſenſibus & obſervatione obtineri, *Autor* nobiliſſimus in *Introductione* prius indigitat, quam mentem ſuam de canalium corporis animalis in fluida reniſu, de aquis mineralibus, de marte, de mercurio, de opio, atque de morbis animi, in *ſex Diſſertationibus Medicis*, quas hic combinatas ſiſtit, aperiat. Quamvis enim de reniſu canalium in fluida animalia, poſt *Borellum*, *Bellinum* & *Pitcarnium*, Clar. *Baglivius* agere, ac in tractatu *de fibra motrice* ſolidorum vires præſtantiores viribus fluidorum adſtruere voluerit, quia multis tamen modis ipſe videatur deficere, *Noſter* circa motum, quo canales corporis animalis in fluida renituntur, ita in *Diſſertatione prima* verſatur, ut nunc ſanguinis ex arteriis ad venas propulſionem a corde impoſſibilem, ex nimia ſanguinis & arteriarum reſiſtentia, qua cordis vires ſuperentur, nunc ſanguinis pariter ad venas tranſitum, atque lymphæ & liquidi nervei per vaſa lymphatica & nervos motum ab arteriis ipſis ideo deducat, quod hæ, quoties a ſanguine propulſu dilatentur, toties rurſus virtute ſtructuræ ſuæ elaſticæ ſeſe contrahere, ac fluida contenta in dictas partes urgere debeant. Quæ de veteri medicina, ſtimulis medicis, exercitiis, miſſione ſanguinis, vomitu, purgatione, ſudore ac balneis ſubjiciuntur, non eſt, cur ſingula recenſeamus, qui ad *alteram* potius *Diſſertationem* pergentes annotamus, varia non ſolummodo experimenta cum aquis mineralibus adornata in hac commemorari, ſed &, ubi aquas quidē minerales de cupro, ferro, & ſale terræ naturali participare, naturam nihilominus ſuam a minerali quodam fixo nequaquam mutuari oſtenſum fuit, imprimis aquarum mineralium, tum diverſos virium gradus, tum originem, ad *Tabernæmontani* & *Givrai* ſententiam, ex terræ ſucco glutinoſo, terebin-

binthinæ ſive gummi plantarũ haud abſimili, ſcrutinio ulteriori commendari. In *Diſſertatione III.* quemadmodum obſtructiones a lympha craſſiori,& a ſero copioſiori evacuationes præternaturales derivantur,omnia vero medicamenta ex ferro parata ſerum diſſipare & villos adſtringere judicantur:ita varia ſimul & obſtructionum & evacuationum genera innuuntur,in quibus remedia chalybeata adhibere vel omittere conveniat ; neque hecticis ac phthiſicis iis,in quorum viſceribus vitium magis,quam in ſanguine hæret,aquarum mineralium uſus interdicitur. In *IV Diſſertatione* ante omnia effectus, quos Mercurius,in ultima diviſione ſemper ſphæricus perſiſtens ſaliumque connubio potentior redditus, in ſanguine ac lympha ſolvendis, indeque in evacuationibus per diverſa loca moliendis præſtat, non tam ejus ponderoſitati, quam globulorum circumgyrationi, ab oſculatorio canaliculorum motu adjutæ, determinatæque lymphæ ſolutæ conſiſtentiæ, adſcribuntur ; hinc in morbis pertinacioribus alia medicamina reſpuentibus propinatio mercurii, ad juſtum etiam ptyaliſmi gradum, ſi vires ægroti ferant, perquam proficua exemplis variis confirmatur ; tum mercurio edomando, ſi nimium operetur, nec aurum, nec ſulphuris flores, ſed lac & decocta emollientia opponuntur, eidem vero e corpore eliminando, ſi in ſanguine perſiſtere contingat, purgantia blandiora ſuadentur ; in affectibus denique ſpaſmodicis, a liquido nerveo nimis viſcido dependentibus, mercurii quoque auxilium ſalutare laudatur. Poſtquam a ſanguine expanſo liquidi nervei motum inhiberi ſomnumque induci, omnem itidem convulſionem ac motum convulſivum a totius corporis replexione, aut inanitione contingere, paralyſin autem a fluidis diutius in expanſione perſiſtentibus fieri, in *Diſſertatione V* declaratum fuit, uberius ab opio immediate ſanguinem, mediate liquidum nerveum expandi aſſeritur, modusque edocetur, quo vel opium ſomnum provocare & quaslibet evacuationes ſeroſas præter ſudores ſedare ſoleat, vel nimia etiam opii operatio aliave ſymptomata prava præcaveri debeant. Tandem in *Diſſertatione VI* commercio, quod animæ cum corpore intercedit, atque iis animi affectibus, a quibus morbi corporis propullulant,explanatis, in horum medela ex remediorum pharmaceuticorum ſpecibus non niſi opium ac vinum generoſum ſeliguntur: quid tamen muſica quoque, ingenii & corporis luſus, ratio atque religio in morbis animi valeant, non minus enodatur, ac quodnam Medici in iisdem habeatur officium ; Medicum quippe feliciſſimum ſæpe eſſe, non qui medicinam pharmaceuticam aut corporis mechaniſmum melius calleat, ſed qui ægrorum animos optime diſponat.

** ** **

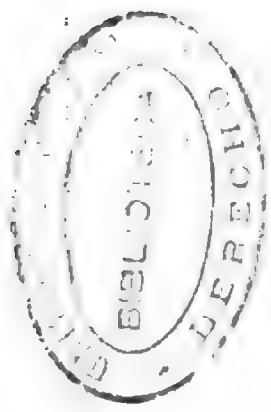

Digitized by Google

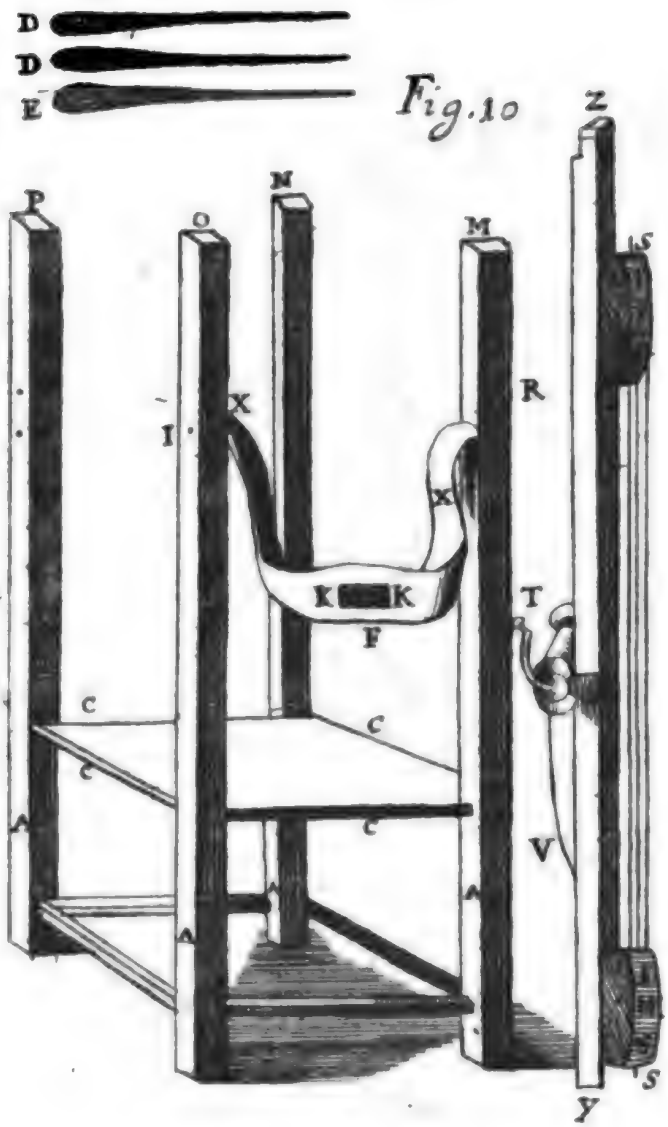

Fig. 10

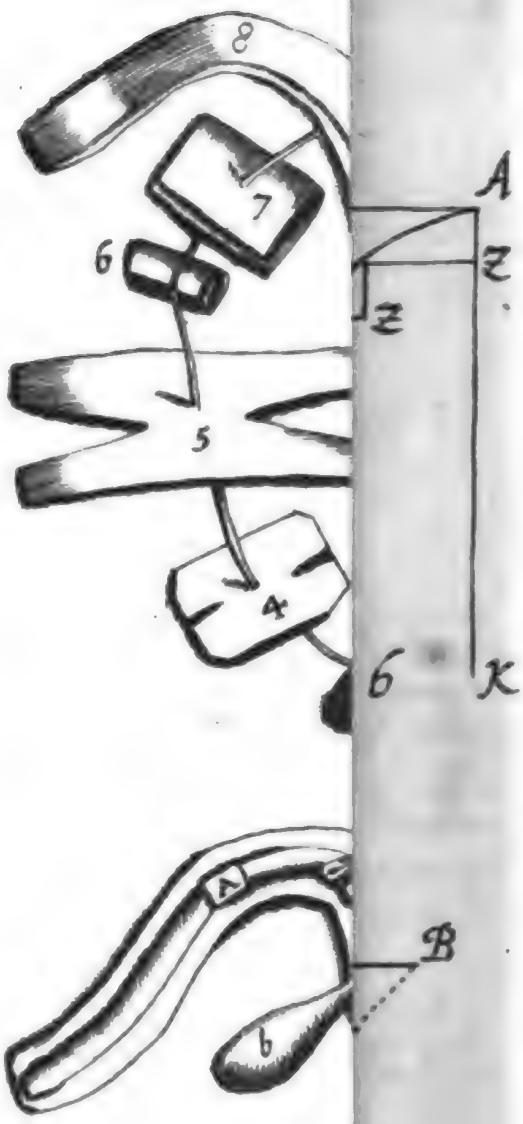

Fig. 7

Fig. 8.

Fig. 5.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Aprilis, Anno M DCC VI.

HET VYFDE EN HET SESTE ANATOMISCH Cabinet, van FREDERIK RUYSCH.

i. e.

FRIDERICI RUYSCHII, ANATOMIÆ ET BOTANICES Profeſſoris, Theſaurus Anatomicus Quintus & Sextus.

Amſtelædami, apud Johannem Wolters, 1705. in 4.

Conſtat Vtus plag. 7. Fig. Tab. 3. VItus plag. 16. Fig. Tab. 7.

DUos hic conjungere *Theſauros Anatomicos* eo minus veremur, quo magis celeberrimo *Ruyſchio* placuit uno anno eosdem divulgare: tanto majori autem cum cura ipſis recenſendis occupabimur, quanto majus quoque deſiderium laudatus Autor in ultimo Theſauro videtur exprimere, pag. 56.
non ſolummodo reliquos poſthac abſolvendi Theſauros decem, quibus atque prioribus omnia curioſa Anatomica intra 40 annos a ſe collecta comprehendat, ſed &, Deo volente, alios Theſauros, quos copioſos poſſidet, de animalibus, inſectis, marinis &c. cum literato pariter Orbe communicandi. A *quinto* proin *Theſauro* initium facientes, ad eam inteſtini jejuni portionem primum atten- 7.
dimus, quæ ex homine ideo monſtratur inverſa, ut præter juga ſive valvulas conniventes glandulæ ſolitariæ ac miliares luculenter conſpiciantur extra ſuperficiem propullulantes, cum e diverſo eædem in inteſtino recto, æque ac in agmen quæ conſitæ perhi-

14. bentur, inſtar fovearum ut plurimum appareant. Hinc inter auditus oſſicula ſtapedem in ſitu naturali reſpicimus, quod tenuiſſima membranula, quam arteriolæ plurimæ perreptant, involvatur.
16. Tum chorion fœtus humani conſideremus, quomodo in duas illud diſpeſcatur partes, alteram tenuiſſimam & pellucidam, ſpectantem fœtum atque pſeudo-allantoidis titulo inſignitam, alteram vero craſſiorem, opacam, non extenſilem & utramque faciem placentæ, adeoque eam etiam, qua cum utero cohæret, inveſtientem. Neque reticendum, hujus illam portionem, quæ a placenta recedens uteri cavitatem obducit, vaſisque ſanguineis in homine rariſſimis gaudet, villoſam placentæ membranam nuncupari, quia in eandem ſuccus nutritius, in extremitatibus arteriarum uteri confectus, & a venarum placentæ extremitatibus ſuſcipiendus, atque ad fœtum per funiculum umbilicalem deducendus, æque ſeſe inſinuet, ac chylus alias in villoſam tenuium inteſtinorum tunicam ſeſe inſinuare ſolet, ut eo facilius a radicibus vaſorum lacteorum recipiatur. Porro oſſium tarſi, officulorum glandulæ pinealis, & vertebrarum oſſis ſacri mentio injicienda, in quantum oſſa tarſi ex mu-
24. liere, cujus pes extremus ſpina ventoſa correptus fuerat, in unum coalita, & in aliam prorſus ſubſtantiam molliorem mutata, glandu-
31. læ pinealis oſſicula tria diſtincta, pro calculis ab aliis habita, &
34. vertebræ oſſis ſacri ejusmodi cavitatis, qualis ſpinæ dorſi vertebris cum aliquo humore intercedit, plane expertes, exhibentur. In
98. arteriis denique ac coſtis ita finiamus, ut arteriarum intercoſtalium exortum, cum ex aortæ trunco deſcendente, tum ex arteriis mammariis, coſtarum vero ſuperiorum vergentiam ad ſuperiora, & inferiorum verſus inferiora, in aperto infantis thorace oſtendi commemoremus. Sed ad *ſextum Theſaurum* progredientibus ea imprimis delibare lubet, quæ abſtruſum generationis negotium aliquomodo videntur illuſtrare, modo prius notaverimus, in homi-
3. ne meatum a naſo ad oris cavum pone dentes inciſores nunc geminum haberi, nunc ſimplicem; glandulas naſi ex mero arteriolarum contextu reſultare; atheromata ſubinde occurrere piloſa
6. 7. ſeu pilis referta; pſeudo-membranam ex ſanguinis ſero confici
8. poſſe; atque in inteſtinis tunicæ communi & carneæ aliam celluloſam intercedere, quæ in homine obeſo pinguedine turgeat.

Nem-

Digitized by Google

Nempe in muliere a paucis diebus gravida uterus mole major, 4. 24.
ſubſtantia ejus multo craſſior, facies interior villoſa, & in alterutro
ovario, vel alicujus ovuli, quoad magnitudinis hujus incrementum
& contenti liquoris coagulationem, inſignis mutatio, vel calix ſal-
tem remanens, ubi ovum jam expulſum fuerit, annotatur. Ex 15.
muliere a marito in adulterio occiſa uterus ſiſtitur, nonnihil tumi-
dior & in ſubſtantia craſſior, cujus non minus atque utriusque
tubæ cavitas ſemine albo concocto turguerit, indicium for-
taſſis præbens, in coitu prolifero haud ſolam auram ſeminalem,
ſed ſemen ipſum intrare uterum debere. Econtra ovum muliebre 17.
a ſemine fœcundatum non tam totum, quam contentum ejus, h. e.
liquorem cum tenerrimis membranulis ambientibus, ab ovario ſe-
cedere, ac per tubam ad uterum amandari, ex eo veriſimile redd-
tur, quod cortex ejus cum ovario firmius cohæreat, neque in gal-
linis externum ovi integumentum cum vitello extrudatur, ſed in
calicis potius forma remaneat. Ova ſeparata cupienti luſtrare, 28. 29.
horum tum fœcundata, tum non fœcundata, repræſentantur
utero ejecta, licet in priorum nonnullis apertis, nec nudis, nec ar-
matis oculis, aliquod embryonis rudimentum deprehendi valuerit,
forſan quia tale liquefactum evanuerit. Curioſum tamen eſt, in 31. & ſeqq.
embryonibus magnitudine ſeminis lactucæ, aniſi & hordei mun-
dati, quales pariter atque alii majores in liquore a noſtro aſſervan-
tur, molem magis confuſam, caput & artus nequaquam diſtincte
apparere, etiamſi Leeuwenhookiana microſcopia in ſubſidium vo-
centur; diſtincte autem dictas partes cerni, ubi embryones ma- 34. & ſeqq.
gnitudinem hordei non mundati paulo ſuperaverint, vel unciam
etiam dimidiam aut integram æquaverint, tali nihilominus cum
differentia, ut in ultimis quoque artus inferiores ſuperioribus per-
fectione cedant, h. e. digiti manuum, non autem pedum conſpi-
ciantur, quippe qui in embryone adhuc provectiori ac duorum
circiter menſium obſerventur. 37.
Fœtus præterea dum ſubjiciuntur 38. & ſeqq.
magnitudine unciarum duarum & digiti maximi, trium itidem,
quatuor, quinque, ſex, ſeptem & octo circiter menſium, ſexus ſe-
quior ſexto demum menſe facile dignoſci poſſe adſtruitur, quo-
niam prioribus menſibus clitoridis longitudo, qua penem exilem
refert, difficile de ſexu reddat judicium. Tandem, ubi indigitave-

rimus, præter varia enumerata quinque quoque ſceleta humana magnitudinis diverſæ delineari, ex prodromo Theſauri ſexti minime filere convenit, diverſa nova, quæ Clariſſimus *Vieuſſens* in *novo vaſorum corporis humani ſyſtemate*, a nobis A. 1705 p. 453 recenſito, ſibi tribuere videtur, in ſpecie vaſculoſam corticis cerebri ac renum ſtructuram, a *Noſtro* vindicari, renisque pariter vervecini figuras duas repræſentari, huc merito transferendas, quo utriusque modus renes præparandi ac figuris exprimendi clare pateſcat.

TAB. IV. Fig. 1. Fig. I. Renem denotat vervecinum, per dorſum diſſectum, ut interiora in conſpectum producantur.

A. Arteriolæ, ductus urinoſos producentes, vel in illos degenerantes.

B. Corpus papillare, ubi notandum, in vervece unicum tantum reperiri corpus papillare ſemicirculare, uti hic demonſtratur, cum contra in homine plurimæ reperiantur papillæ.

C. Arteriolæ abſciſſæ.

D. Margo pelvis adipe obſitus.

E. Fruſtum pennæ anſerinæ, principio ureteris inſertum.

F. Corporis papillaris margo, innumeris foraminibus ſeu oſculis præditus.

G. Vena Renalis.

H. Arteria Renalis.

I. Ureteris portio.

Fig. 2. Fig. II. exhibet Renem vervecinum biſectum, cujus margo corporis papillaris & ſemicircularis ab Autore reflexus eſt, ut vaſa ſanguinea nonnihil conſpiciantur.

A. Arteriolæ degenerantes in ductus urinarios; ubi notandum ſcilicet, illas ante dictam degenerationem quandam mutationem ſubire, ſeu in aliud eſſe mutari &c.

B. Ductus urinarii.

C. Mar-

Digitized by Google

C. Margo pelvis biſecti.

DD. Margo corporis papillaris & ſemilunaris, innumeris oſculis pertuſus pro urinæ exitu.

E. Pelvis ſuperficies exterior undique adipe obſita.

F. Ureter abſciſſus.

G. Vena Renalis abſciſſa.

H. Arteria Renalis abſciſſa.

I. Portiones interioris ſubſtantiæ Renis, quæ ceu papillæ quidem nobis hic occurrunt, ſed neutiquam pro papillis habendæ ſunt; omnes enim continuæ ſunt, vaſa autem ſanguinea hiſce portionibus interſita, videntur dictam interiorem partem Renis in varias particulas ſeparare, ſuntque dicta vaſa multo ſevo obſita, unde illa prima fronte viſa, admodum craſſa nobis obveniunt, cum contra, re penitius perſpecta, longe tenuiora ſint, ſicuti hoc quoque liquet ex hac Figura.

GEOMETRICA DEMONSTRATIO THEOREMATUM Hugenianorum circa Logiſticam ſeu Logarithmicam Lineam &c. cum addita epiſtola Geometrica ad P. Thomam Cevam S. J. Auctore D. GUIDONE GRANDO, Cremonenſi, Monacho Camaldulenſi & in Almo Piſano Lyceo Philoſophiæ P. P.

Florentiæ, typis Regiæ Celſitud. apud Petrum Antonium Brigonci, 1701. in 4.

Conſtat Alphab. 1. plag. 6.

CElebrrimus *Hugenius* in Diſſertatione de cauſa gravitatis Tractatui de Lumine ſubjuncta, de qua *Menſe Nov. A. 1690* egimus, proprietates Logiſticæ ſeu Logarithmicæ p. 176 & ſeqq. propoſuerat, ſed ſine demonſtratione. Cum vero ipſe *Hugenius* in laudata diſſertatione aliquibus ex illis ad arduas Phyſicæ veritates indicandas, & problemata de motu corporum, ſive per aerem projectorum, ſive proprio pondere deſcendentium, computata medii reſiſtentia, determinanda uſus fuerit; *Clariſſimo Grando*, per Geometricam Problematum Vivianeorum demonſtrationem, *Menſe Jan. A. 1701* cum laude commemoratam, Geometris jam optime no-

noto, illorum demonſtrationem Geometricam pertexere placuit. Equidem Dominus *Carré* in Methodo, de qua *Menſe Jun. A. 170* dictum eſt, cum *in prop. 26 ſect. 1* aream Logarithmicæ & *in prop. 26 ſect. 2* ſoliditatem Solidi per revolutionem ſpatii Logiſtici circa aſymptoton ſuam geniti, ope *Calculi ſummatorii Leibnitiani*, in Actis noſtris ſatis noti, ſine ullis lemmatum aliisque ambagibus (quæ eſt calculi hujus præſtantia) determinaſſet, Theorematum Hugenianorum aliquot inſtar corollariorum deduxit, poterantque eadem facilitate per dictum calculum reliqua etiam erui; ex præfatione tamen colligitur, Noſtrum methodum illam nondum vidiſſe, cum anno 1701 Tractatus Hugenianus in manus ipſius primum incideret. Sed nullum eſt dubium, quin ipſius labor pergratus Geometris ſit futurus, cum non nudam Theorematum Hugenianorum, eamque Geometricam & multiplicem, afferat demonſtrationem; verum hac etiam occaſione plures exhibeat Geometricas methodos circa Tangentes, Quadraturas, Centra gravitatis, Solida &c. variarum Curvarum, aliasque veritates Geometricas illuſtret. Certe *p. 41* ex *Torricellii* doctrina *lib. 1. de motu grav.* *prop. 18* ejusque *ſcholio*, methodum deducit generalem Tangentes inveniendi. Curvam nempe quamlibet DAV motu ordinatæ BA æquabili & ſibi parallelo per axem BC latæ, & ex motu puncti A in ipſa linea BA velocitate accelerata vel retardata verſus B accedentis vel ab eodem recedentis deſcribi concipit, & ex hac geneſi demonſtrat, eſſe ut velocitatem puncti fluentis in ſitu A ad velocitatem ordinatæ AB, ita ipſam AB ad ſubtangentem BO. Exhibet quoque Tangentes Hyperbolæ Apollonianæ, omnium Parabolarum, infinitarum Spiralium, Conchoidum diverſorum generum aliarumque Curvarum; nec non expanſæ Ungulæ Cylindricæ, immo omnium Ungularum, etiam ex Cylindro non circulari abſciſſarum. Expedit dimenſionem Geometricam infinitarum Parabolarum, Hyperbolarum, Spiralium, etiam Geometricæ, Cycloidis variorumque ſegmentorum, Ciſſoidis & ejus ſegmentorum, Tractoriæ &c. item Solidorum ex trilineo Cycloidis, ipſa Semicycloide circa Tangentem verticis & ex ſpatio Ciſſoidis concavo aut convexo circa aſymptoton vel ei ex vertice parallelam revolutis. Inprimis ſub finem operis p. 182 Hyperbolam per Tractoriam quadrare docet. Sic nem-

TAB. IV. Fig. 3. & 4.

nempe Tractoria BLMN, ejus prima ordinata FB, axis FG; ſit B vertex, F centrum Hyperbolæ æquilateræ, cujus ſemitransverſus axis FB. Ducta ex quovis puncto H axi Tractoriæ parallela HM, fore ait Triangulum baſi FB & altitudine HM æquale Hyperbolico trilineo, portione axis HB, Tangente Hyperbolam ex puncto H & Curva Hyperbolæ intercepta comprehenſo. Cum *cap. 1.* varias Logarithmicæ, etiam ſpiralis, generationes expoſuiſſet, inter alia *p. 11.* monet, Logiſticam ſpiralem intelligi poſſe deſcribi per Logiſticæ communis convolutionem, toto axe BQ in punctum centri contracto, ipſa vero AK in peripheriam circularem radii BA (repetito, ſi opus fuerit, circumvolutionis gyro) curvata, ordinatis interea BA, CV, QD in totidem radios a centro deductos abeuntibus. Sed cavendum eſſe, ne quis putet, Logiſticam in ſpiralem contractam ſpatium continere dimidium ejus, quod explicata complectebatur, quia infinite parva parallelogrammula BZ, XZ &c. in totidem abeant Triangula illorum dimidia, ex quibus ſpiralis Logiſticæ ſpatium abſolvatur. Hoc enim ratiocinium, utut Geometrarum methodo conforme, plerumque fallere, quod in convolutione non eædem retineantur Triangulorum altitudines & baſes, quæ fuerant parallelogrammulorum. Oſtendit, aggregata quotlibet terminorum Geometrice proportionalium eſſe inter ſe, ut differentia terminorum maximi & minimi; magnitudines incommenſurabiles per ablationem quantitatis qualibet data minoris reddi poſſe commenſurabiles; cujusvis figuræ convolutæ ejusve partium ad circumſcriptum ſectorem & ejus zonas eandem eſſe proportionem, quæ Conoidis ab evoluta figura ejusve partium ad circumſcriptum Cylindrum & Tubos Cylindricos; Spatio a qualibet Curva contento quoad totum & quoad partes æquari ſpatium ex ſubtangentibus ad Curvæ puncta applicatis vel ad reſpectiva baſis; Solida omnia ex infinitis Logiſticæ ſpatiis eſſe ut quadrata radiorum baſis, & portiones ut differentias quadratorum a radiis extremis; generaliter cujusvis Logiſticæ ſpatium & ſubtangentem tam ſubmultiplicem eſſe prioris, quam ſubmultiplicata Ordinatarum ratio; quænam ſit ratio Conoidum ex infinitis Parabolis ad circumſcriptos Cylindros vel Conos, item ex infinitis Hyperbolis ad inſcriptos Cylindros; Fuſi Cycloidalis ad Cylindrum; ſpa-

TAB. IV. Fig. 5. Fig. 6.

Digitized by Google

ſpatium Hyperbolicum æquari rectangulo ex ordinata in alteram Logiſticæ ſubtangentem. Regulam proponit generalem, ex quo dignoſcatur, quando ſpatia infinite longa aut termini infiniti finitam adæquent quantitatem, quando infinitam. Obſervandum eſſe ait, an creſcente Arithmetice in infinitum terminorum multitudine decreſcat pari ratione, aut majori, vel minori ipſorum quantitas. Si enim in eadem ratione decreſcat, ut in $1\ \frac{1}{2}\ \frac{1}{3}\ \frac{1}{4}\ \frac{1}{5}\ \frac{1}{6}$ &c. quantitatem omnium ſimul fore infinitam; ſi in majori, ut in $1\ \frac{1}{2}\ \frac{1}{4}\ \frac{1}{8}$ &c. finitam; ſi in minori, plusquam infinitam. Idem applicari ſuperficiebus & ſolidis, quorum una aut altera dimenſio infinita ſit, altera tamen aut reliquis continue diminutis, prout enim in majori, aut eadem, aut minori ratione minuatur altera dimenſio, quam creſcat ea, quæ in infinitum extenditur, ſpatium fore præciſe finitum, aut infinitum aut plusquam infinitum. Demonſtrat etiam, infinitam ſeriem terminorum proportionalium æquari maximo in exponentem rationis ducto & per eundem unitate minutum diviſo. Sit nempe m, $\frac{m}{a}$, $\frac{m}{aa}$, $\frac{m}{a^3}$, $\frac{m}{a^4}$ &c. erit ſumma ſeriei $= \frac{ma}{a-1}$.

Ductis enim ſingulis in $a-1$, fiet $ma-m, +m-\frac{m}{a}, +\frac{m}{a}-\frac{m}{aa}, +\frac{m}{aa}-\frac{m}{a^3}$ &c. adeoque, omnes termini poſt ma ſe mutuo elidunt, conſequenter ſoli priori producto æquantur. Dividendo itaque per $a-1$, fiet $m+\frac{m}{a}+\frac{m}{aa}+\frac{m}{a^3}+\frac{m}{a^4} = \frac{ma}{a-1}$, diviſione retexente, quod multiplicatio conficit. Per hanc demonſtrandi methodum oſtendit, tum finitas, tum infinitas ſeries æquales eſſe ſummæ vel differentiæ 2 Poteſtatum per ſummam vel differentiam radicum diviſæ, & extractionem radicis Neutoniano more per ſeries infinitas peractam confirmat. Docet ſpatia Logiſtica in ratione data dividere; Hyperbolam, quæ datam Logiſticam vel in dato puncto tangat, ducere; eidem, immo figuræ cuicunque, data ejus tangente, maximum parallelogrammum inſcribere. Determinat diſtantiam Centri gravitatis trilinei Cycloidis a verticis tangente per ſemiſſem radii, Semicycloidis & ejus trilinei a baſi ac vertice, Ciſſoidalis ab aſympto-

to, una cum centris gravitatis variarum Conoidum. Oſtendit denique (ut alia plurima ſilentio prætereamus) quomodo inveniatur centrum æquilibrii in libra longitudine infinita, ponderibus Geometrice decreſcentibus & æque diſtantibus onerata. Haberi nempe, ſi Logiſticæ axem veluti infinitam libram Horizontaliter expoſitam accipiamus, unde Logiſticæ ſpatia proportionaliter deficientia, æqualium tamen latitudinum, pendeant, idemque fiat in axe Solidi ex Logiſticæ circa axem rotatione geniti, ſumtis æque craſſis ejusdem Solidi portionibus. Similem fere in modum centrum æquilibrii haberi, diſpoſitis in libra finita magnitudinibus Arithmetice in infinitum creſcentibus, ſed intervallis Geometrice decreſcentibus inter ſingulas relictis.

In Epiſtola annexa non contemnendas reperies de Cono meditationes. Monſtrat Autor, quomodo Conica ſuperficies in planum explicanda, & figura plana quævis Cono advolvenda; quarumvis in Coni ſuperficie deſcriptarum linearum ichnographiæ determinandæ, & lineæ in Coni ſuperficie iis reſpondentes reperiendæ; ichnographiarum omnium linearumque ex Coni ſuperficie in planum explicatarum Tangentes inveniendæ: qua occaſione ſimul alia multa docentur, e. gr. Spiralium diverſi generis origo, Spiralis Archimedeæ & Parabolæ Apolloniæ æqualitas, infinitarum Parabolarum & Spiralium comparatio, Cycloidis rectificatio &c. Inprimis notat, *Sturmium* Math. Enucl. lib. 2 cap. 4 conſect. 2 prop. 17, *Guarinum* Tract. 18 Euclid. Adaucti prop. 13, & *Renaldinum* de Reſolut. & Compoſ. p. 299 Spiralem juſto minorem facere, dum ſemicircumferentiæ circuli genitoris æqualem aſſerunt. *Borellum* de motu animal. part. 2 prop. 41 ſimiliter ceſpitaſſe, dum duas ejusdem Spiralis revolutiones eſſe ait ad invicem, ut ſunt circulares Zonæ, quibus inſcribuntur.

DISSERTATION SUR LE CULTE &c.

h. e.

DISSERTATIO DE CULTU, QUEM VETERES Deæ Sanitati exhibuerunt, cui juncta ſunt Numiſmata aliaque monumenta antiqua huic materiæ inſervientia.

Pariſiis, apud Petrum Cot, 1705, in 8.

Conſt. plag 2½.

INgenii ſui vires iterum periclitaturus Politiſſimus Dn. Gros de Boze, cujus eruditionem jam menſe Septemb. anni ſuperioris laudavimus, ſingularem illum at ſuperſtitioſum cultum, quem Græci pariter atque Romani Sanitati publice olim detulerunt, Reverendiſſimo Archi-Epiſcopo ac Comiti Lugdunenſi Primatique Galliarum Domino Claudio de Sancto Georgio, in præſenti Schediasmate, docte ſatis atque eleganter exponit. Sub initium autem Græcos Sanitatem tribus ſororibus ſtipatam introduxiſſe memorat, quarum nomina Iaſo, Panaceia & Ægle fuerint; nullius tamen mentionem in nummis occurrere, præterquam prioris, ceu ex adpoſito ectypo videre eſt. Cum igitur Baſilidianorum gemmas Talismanicas morbis depellendis plurimum prodeſſe vulgo crediderint, haud temere Noſter exiſtimat, vocabulum ΙΑΩ, quod in iis frequentius conſpicitur, idem forte ſignificare ac Græcorum ΙΑΣΩ, motus inprimis autoritate Euſebii de Præpar. Evang. L. IV. c. 29, cujus verba: *Ἰάω eſt Salus, hoc eſt Dei Salutare*; licet Macarius atque Chiffletius illa voce ſacratiſſimum nomen *Jehova* contracte notari, ſed absque fundamento pronunciaverint. Pergit deinde ad Salutis templum, quod Junius Bubulcus Romæ, cum Cenſoris officio fungeretur A. U. 451 ſtatuit, indeque rationem depromit, quare in nummis familiæ Juniæ Salutis imago nomenque appareant. Diverſam vero cauſam ſubeſſe in nummis Aciliæ gentis, Salutis effigiem vocemque referentibus, eandemque ab etymologia petendam, quia verbum Græcum *ἀκέομαι*, unde nomen Acilius derivatur, *ſano, medeor* Latinorum exprimit. Taxat itaque ex hoc capite Onuphrium, & qui lepidiſſimum ejus ſomnium adoptavit, Patinum, quod M. Valerium Acilium Triumvirum Valetudinarium aut Valetudinis tuendæ dixerint, unico perſuaſi numismate, quod in anteriore ſui parte Salutis caput nomenque ſiſtit, in poſtica vero integram Sanitatis figuram cum ſerpente exhibet, additamque inſcriptionem: M. V. ACILIUS IIIVIR VALETV, uti ſchema n. 8. oſtendit. Neminem enim antiquorum de iſto munere Magiſtratus quicquam memoriæ prodidiſſe, creditque adeo non diffici-

TAB. IV. Fig. 7.

Fig. 8.

cile esse ait, Aciliam gentem, quæ, ut modo indigitavit, a Græco ἀκέομαι denominationem suam accersit, Sanitatem duplici appellatione, eaque maxime recepta, Valetudinis scilicet & Salutis in nummo hoc commendare voluisse, quemadmodum ipsa hæc familia ipsum quoque Æsculapium sub gemino habitu in alio numismate signari curaverit. Hisce aliisque paululum immoratus, nonnulla etiam recenset de consuetudine Romanorum, quibus pridie Nonas Januarii pro Salute Augustorum rem sacram facere moris fuit, tanto quidem plebis Procerumque consensu, ut Neronis tempore Thraseæ Pæto Senatori crimini cesserit, hujusmodi solemnibus per aliquot annos non adstitisse. Originem autem hujus religionis accersendam esse a Pompeji M. ætate, pro quo, cum gravissime ægrotaret, primo omnium civium universa Italia publica vota fuscepit. Sed nolumus hæc omnia compilare, quandoquidem majorem attentionem exposcat gemma gazophylacii Regii, cujus delineationem ex Auctore n. 9. curiosis suppeditamus. TAB. IV. Fig. 9. Sistere illa videtur sacrificium pro Salute Pescennii Nigri, depicti sub ara, in qua Æsculapius sub ordinaria serpentis forma inter medias flammas conspicitur, quasi propensissimus esset ad vota ardentissima, Imperatoris ergo nuncupata, exaudienda. Ita enim interpretatur Noster literas in ima parte exaratas: Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Γαΐ(ος) Πεσκέννι(ος) Νίγρ(ος) Δίκαι(ος), *Imperator Cæsar Cajus Pescennius Niger Justus*: circa eas vero, quæ in medio prominent, Oedipis aquam hærere fatetur, aliis τὸ A de urbe Antiochia, ubi sacrificium peractum, τὸ I de prænomine Ἰούλι(ος), quod habuit CABΩN, qui rem divinam fecit, literas EΘH de voce ἔθηκεν, *posuit*, τὸ T de voce τγιείη capientibus; aliis vero cætera quidem assentientibus, sed geminam vocem e CABΩN eruentibus, nimirum CABεῖν(ος) ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ *Sabinus Augur*, cum sibi imaginentur τὸ I inter O & ΩN a sculptore omitti potuisse. In hoc sententiarum divortio, Autor suam quoque mentem aperit, quod scilicet sub litera A, vocem Ἀγαθοδαίμονι subintelligi debere, primo obtutu putaverit, siquidem Pescennius mense Anthesterione, ipsaque die Agathodæmoni sacra Augustus fuerit salutatus, ita ut Autor hujus cælaturæ diem istum, tanquam bono augurio captando accommodatissimum

forte celebraverit, ſicque inſtituenda veniat lectio: Ἀγαθοδαίμονι Ἰατρεῖον CABΩΝ ΕΘΗκεν Τγιείη Αὐτοκράτορος, &c. Quod ſi autem Talismanicis gemmis hanc adſcribere velis, effictamque ſuſpiceris ab Archiatro Imperatoris ſuperſtitionibus nonnihil addicto, tum ſolitariæ priores duæ literæ A & I exprimerent verba: Ἀβράκαντον Ἰατρὸς &c. *Antidotum quod Medicus Saboon &c.* licet ſimplicior evaderet ſenſus, ſi legatur: Ἀσκληπίου Ἱερεὺς CABΩΝ ΕΘΗκεν Τγιείη &c. i. e. *Æſculapii Sacerdos Saboon fecit hoc ſacrificium propter Salutem Imperatoris &c.* ea etenim ratione, numiſmati Græco Peſcennii, quod in averſo latere Æſculapium baculo ſerpente circumvoluto innixum repræſentat, magis congrueret. Verum longe diſparem opinionem fovere R. P. Hardouinum aſſerit, quippe qui res toto cœlo diverſas hic combinari, argumentumque plane Chriſtianum proponi judicet. Altare namque cum ſerpente inter flammas hoc innuere, quod ignis caritatis & religionis conſumere debeat pravam concupiſcentiam, cujus ſerpens juxta Patres ſymbolum dicitur. Nec literis deeſſe pium ſignificatum, modo ita explicentur: Ἀδώναι Ἰαωὰ CABαὼθ Ο ΩΝ Εἰκὼν Θεοῦ Η Τιὸς. h. e. *Dominus Deus Virtutum vel exercituum, qui eſt imago Dei ſive filius.* Effigiem vero imperatoris alicujus ab artifice, ut artis ſuæ ſpecimen proderet, fortuito adſculptam fuiſſe, quæ cum caſu Peſcennium Nigrum referret, recentiorem quandam manum at minus peritam induxerit, ut Peſcennii nomen in ima regione adderet, quemadmodum & attentius gemmam intuenti diſſimilitudo harum literarum a prioribus in oculos ſtatim incurrat. Autor vero hic nihil decidit, ſed cuilibet eligendi ſententiam ſibi probabiliorem liberrimum arbitrium relinquit, & nos cum eo relinquimus.

L'ART DE GUERIR LES MALADIES DES OS par J. L. PETIT, Chirurgien juré à Paris.

i. e.

ARS MEDENDI MORBIS OSSIUM, TRADITA a J. L. PETITO, Chirurgo jurato Pariſienſi.

Lu-

Lutetiæ Parisiorum, apud Laurentium D'Houry, 1705. in 12.
Constat 13. plagul.

PRimum hoc specimen est, quod in lucem publicam edidit Author, quodque Chirurgiæ Studiosis non potest esse non acceptum. Dividitur in quinque libros, quorum primus *Luxationum* Theoriam & Praxin sistit; secundus *Fracturas* omnes, quas corporis partes duræ, cranium si excipias, patiuntur, exhibet; tertius de *Exostosi* & *Carie* tractat; quartus diversas *Anchyloseos* species & *Dentium* morbos adumbrat; & quintus *Rachitidem* explicat. Nos ex primo libro quædam delibabimus.

Cum variæ prostent machinæ, quibus brachium luxatum restitui solet, nulla vero adeo perfecta esse dicatur Authori, quæ vel extensioni vel reductioni brachii luxati rite adornandæ ex asse satisfaciat, novam hic adinvenit machinam, cujus iconem ligno incidi curavit, & pag. 83. oculis exhibet; eamque nos æri inciſam L. B. in Tab. IV Figura 9. sistimus. Scilicet CCCC Sella est, quatuor columnis AM, AN, AO, AP, insistens. Expers illa est fulcimenti firmi, cui dorsum innitatur, potest tamen hoc facile parari, si claviculæ ligneæ DD vel per M & N, vel per O & P trajiciantur, prout dextrum aut sinistrum brachium fuerit læsum. Tertia clavicula E semper per N & P trajicitur, linteo obvolvenda, cui brachium sanum alligari debet, ne Chirurgo inter operandum impedimento sit. KK machina est in modum Lunæ falcatæ efformata, duabus alis amplis XX gaudens, quæ corio obducenda, tomentoque infarcienda, ne ægrum lædat, cardinibus suis duarum columnarum foraminibus R & I inhæret. Ubi vero crassissima omnium existit, magnum habet foramen quadratum F, pro accommodata extremitate Z recipienda alterius machinæ, quæ trochleis SS & apto manubrio T trochlearum funiculum V super aliam trochleam circumducendi & attrahendi habetur instructa. Jam insideat æger sellæ, tergum MN & pectus I versus obvertens, brachiumque sinistrum luxatum ita imponat arcus medio KK, ut hujus pars crassior axillæ subjiciatur, alæ autem scapulam & pectus amplectantur, tunc trochleæ ei alligentur laqueo, qui brachio adaptatus est, trahaturque trochleæ superioris funiculus, seu potius ope manu-

TAB. IV. Fig. 10.

nubrii ſuper hujus trochleam verſetur. Sic enim tuto membrum extendi poteſt per gradus, in quantum rota, manubrium retinens, dentata eſt, ſimulque elatere tali inſtructa, quo reſilire impediatur. Facta igitur extenſione, poſterioris machinæ extremum Y deprimatur, funisque trochlearum relaxetur, atque reductio erit peracta.

L'APPAREIL COMMODE EN FAVEUR DES jeunes Chirurgiens, par Monſieur CLERC, Medecin ordinaire du Roy.

i. e.

APPARATUS COMMODUS IN USUM Juniorum Chirurgorum adornatus a CLERICO, Archiatro Regio.

Lutetiæ Pariſiorum, apud Johannem Baptiſtam Deleſpine, 1700. in 12.

Conſtat 13 plag. & figur. æneatum Tabulis 48.

CUm Apparatus Chirurgicus bene vel male ægro applicatus, huic non minus vel fiduciam & ſpem ſanitatis recuperandæ concitare, & animi tranquillitatem conciliare, vel metum male ceſſuræ curæ incutere, quam Chirurgi etiam exiſtimationem vel conſervare, vel famæ detrahere aptus ſit; infinitus autem faſciationum numerus quemvis a Chirurgiæ ſtudio deterrere poſſit; operæ pretium duxit Author Clariſſimus, facili methodo Apparatum illum omnem oculis ſiſtere, ejusq; applicandi modum genuine inculcare. Poſtquam igitur in Præfamine præcepta quædam generalia ſuppeditavit, in ipſo tractatu, quem adeo ſero ad nos perveniſſe dolemus, omnes Apparatus cunctis operationibus Chirurgicis convenientes ſeorſim explicat; qui cum multum ſæpe negotii faceſſant, partim ob ingentem eorum copiam, partim quod juniores Chirurgi illis nondum adeo ſint adſueti; omnes partes vel inſtrumenta, quæ ad integrum apparatum requiruntur, juxta ordinem, quo applicari debent, traducto filo ſibi invicem alligavit, numeris eadem diſtinguendo. Ut ſpecimen exhibeamus, ex quo de reliquis L. B. facile ſit judicium, Figuram Authoris XI, hic ſiſtere integrum viſum fuit. Scilicet ſit *Aneuriſ-*

TAB. IV. Fig. II.

ma

ma curandum, ubi arteria pro ſanguine congrumato eximendo aperienda venit, & ſequens apparatus requiritur:

Num. 1. repræſentat *anevriſma*

A. *Arteriam* brachii.

b. *Tumorem* ſeu ſaccum a ſanguine ſenſim collecto formatum.

c. c. *Ligaturas arteriæ* infra & ſupra anevriſma. Scilicet denudato tumore trajicitur ſub arteria primum, ſupra anevriſma acus incurva obtuſa cum filo craſſiore incerato, conſtringitur tum arteria filo per ſimplicem nodum, cui ſuperponitur parvum ſplenium lineum, duobus nodis conſtringendum; id quod deinde etiam in arteria infra anevriſma faciendum eſt. Quanquam rectius videatur Authori, ſplenium in ſuperiori ligatura omittere; ne, ſplenio exſiccato & gracileſcente, ligatura laxetur, & ſanguis prorumpat.

Num. 2. 2. ſiſtunt duo *linteæ carptæ*, pulveribus adſtringentibus conſperſa, in vulnus, exemto ſanguine congrumato, ingerenda.

Num. 3. 3. exhibent *duo plumaceola ovalia*, pulveribus adſtringentibus conſperſa, linteis carptis imponenda.

Num. 4. ſequitur *emplaſtrum*, omnia contegens, ex utroque latere inciſum, ut brachii plicis eo commodius poſſit applicari.

Num. 5. depingit *linteum ſciſſum ſeu cancrum*, 4. extremitatum, cujus medium emplaſtro in plicatura cubiti imponitur, extremitates vero circa brachium obvolvuntur.

Num. 6. repræſentatur *faſcia* ſex ulnis longa, & pollice, vel duobus digitis transverſis lata, conglomerata, parti circumliganda. Inchoatur hæc ligatura aliquot circuitibus ſub cubito, & poſtquam dicto apparatui

Num. 7. *parvum ſplenium*, ad modum ſpleniorum venæ ſectæ imponendorum formatum, ſed paulo craſſius, & juxta arteriæ longitudinem usque ſub axillis aliud

Num.

Num. 8. *ſplenium longitudinale*, craſſum, tribus digitis transverſalibus latum, pro ſanguinis in arteria impetu refrænando, & ligaturæ ſtrictura moderanda, appoſitum fuerit, circumducitur faſcia Num. 6. variis circuitibus in plicatura cubiti, (ut poſt venam ſectam fieri ſolet,) & in modum aſciæ ad brachii longitudinem ſuper ſplenium longitudinale, quæ vel circa brachii ſummitatem vel pectus circumvolvitur & firmatur. Tandem

Num. 9. requiritur *pulvinar* molle, cui brachium ægri paulo inflexum, ita ut manus altius ſita ſit, quam cubitus, dum ille lectum petiit, imponatur.

Injungendum interim eſt ægro, ut flectat ſubinde & extendat manum, ne hæc ob materiam tartaream in articulo coacervatam & inſpiſſatam ſe movendi perdat potentiam.

De cætero Apparatus hic quam tardiſſime eſt removendus.

TRAITE' DES ALIMENTS &c.

i. e.

TRACTATUS DE ALIMENTIS, AUTORE LUDOVICO LEMERY, Doctore Regente Facultatis Medicæ Pariſienſis & Academiæ Societatis Regiæ Membro. Editio ſecunda.

Pariſiis, apud Petrum Witte, A. 1705. in 12.
Conſtat Alph. 1 plag. 11.

QUam methodum *Autor* nobiliſſimus in Alimentis deſcribendis inſiſtat, & quæ principia conſtitutiva iisdem aſſignet, cum jamjam primam hujus Tractatus editionem in *Actis A. 1703, p. 396* recenſendo ſatis indigitaverimus, non aliud poſtulari nunc a nobis poſſe videtur, quam ut differentiam, qua editio poſterior a priori diſtat, vel illa potius præſtat, breviter exponamus. Scilicet, præter varias etymologias omiſſas, quæ alluſionibus potiori jure merebantur accenſeri, in præſenti potiſſimum nonnulla hinc inde mutata, alibi vero plura de novo adjecta deprehenduntur. Mutatio ſi ullibi facta, certe in principiis, quæ ars chymica ex eſculentis eli-

elicit, vel numero, vel proportione determinandis, ſubinde advertitur inſignis, in quantum v. g. Pyra & Fungi non multo oleo & ſale eſſentiali, ſed illa mediocri olei quantitate, multo autem ſale eſſentiali ac phlegmate conſtare, hi vero in deſtillatione multum olei, ſalis volatilis alcalici atque phlegmatis ſuppeditare perhibentur. Neque Cepis multa ſalis volatilis acidi, & mediocris olei quantitas adſcribitur, verum ex iisdem deſtillatis multum acidi & phlegmatis, parum autem olei & ſalis volatilis alcalici obtineri aſſeritur: prout Sorbis non multum, ſed parum olei, e diverſo Ribibus non parum, ſed multum olei, cum multo ſale eſſentiali ac phlegmate attribuitur. Quæ autem de novo acceſſerunt, ſunt vel integra capita, cum annotationibus interpoſita, vel pauca annotationibus prioribus interſperſa, vel ſub calcem denique ſubjuncta. *Pars* namque *prima* integris omnino capitibus & annotationibus de *Azarolis*, *Berberibus*, *Apio dulci*, *Valerianella*, *Saxifraga*, *Baſilico*, *Coronopo*, *& Catechu*, æque ac *altera* de *Phaſiana*, *Turdis*, *Gruibus*, *Coturnicibus*, *Fundulo*, *Polypis*, *Lupo marino*, *Mugili*, *Delphino*, *Cochleis*, *Caſtoreo*, & *Viperis*, habetur locupletata. Ex iis hinc, quæ annotationibus aliquando occurrunt addita, conſideraſſe ſufficiat, efficaciam potus Caffé ebrietatem impediendi aut ſaltem imminuendi, quæ ante ab alcali quodam, acidos vini vapores abſorbente ac præcipitante, tantummodo petebatur, nunc ab ejusdem ſimul vi tam ventriculum corroborandi & adſtringendi, per conſequens vaporum per poros ventriculi ad vaſcula ſanguinea & cerebrum tranſitum intercipiendi, quam ventriculi digeſtionem accelerandi, deſumi. Tandem non ultimum incrementum *Diſſertatio de nutritione oſſium* affert, quæ una cum *tribus Epiſtolis* adverſus librum de generatione vermium in corpore humano ſubnectitur. In Diſſertatione quemadmodum oſſium ſoliditas ac durities multis præcipue particulis terreis, beneficio pauci olei, phlegmatis & ſalis volatilis arctius cohærentibus, adjudicatur: ita nutritio eorundem a tali ſucco, qui ſapore gratus nullam ventriculo creet nauſeam, quique gelatinoſus ab arteriolis intra oſſium veſiculas depoſitus, harum parietibus agglutinetur, ac interventu caloris magis magisque inſpiſſetur, quousque debitam oſſis ſoliditatem acquiſiverit, unice derivatur; medulla oſſium ab officio ipſa nutriendi penitus ſecluſa,

quod oleum ejus ſubtile, linguæ quidem, non autem ventriculo arridens, ope caloris nulla ratione coagulari queat, ſed fluidius potius redditum ad fibras oſſeas demittatur, ut majorem hiſce flexibilitatem conciliet conſervetque. Epiſtolarum autem additarum quia prima ea ipſa eſt, quæ *Nicolao Andry* anſam præbuit, *Dilucidationem* ſuam, in *Actis noſtris anno elapſo* p. 345 jam commemoratam, ſub Anonymi titulo in lucem edendi, L. B. haud fruſtra hariolabitur, in duabus poſterioribus, ad Dn. Boudin pariter datis, dictam Dilucidationem ad examen vocari.

ADRIANI RELANDI DE RELIGIONE MOhammedica Libri duo.

Ultrajecti, apud Gu. Broedelet, 1705. in 8.

Conſtat 16 plagulis.

ETſi commentis vulgo annumeretur inſulſis Mohammedanorum religio, non omni tamen eam veritatis carere ſpecie, vel ex eo quis ſuſpicabitur facile, quod per tam vaſta ſeſe diffuderit terrarum ſpatia, nec raro inde periculum fuerit Chriſtianis, cum inter Turcas, tum in vicinia eorum degentibus, ſi vel maxime *Adami Neuſeri* aliorumque Apoſtatarum nefandorum exempla præterirentur. E re itaque Eccleſiæ fore exiſtimamus, accuratiori ſi penſetur trutina, quid vere de Deo rebusque divinis ſentiant Islamitæ, ne aerem verberemus ea confutando, quæ ſacris ſuis turpi adverſariorum calumnia affricari, haut raro conqueruntur. Eo excitatus Clariſſimus Auctor ſtudio, ipſos religionis Arabum fontes, miſſis verſionum rivulis, ſtrenue ſectatus eſt, multaque Mohammedanorum advertit lectione, peſſimum quidem eſſe & Chriſtianismo exitialem Islamismum, quemque deteſtari debeat omnis, qui Chriſtum amet, & fidem habeat ſacro Codici; nihilo tamen minus hanc quoque religionem, eadem plane ſorte, qua pleræque aliæ, Judaica, Chriſtiana & Proteſtantium, ab adverſariis ſuis nec bene eſſe perceptam, nec juſtis ſemper calumniis oneratam. Cujus ſi inveſtigetur origo mali, potiſſimam in linguæ Arabicæ inſcitia verſari culpam, cum a plerisque Theologiæ cultoribus habeatur inutilis, qui parum cogitent, quantopere præpoſtero hoc judicio famæ de-

derogent ac prudentiæ Virorum, qui ei addiſcendæ & promovendæ tam ſedulam operam navarunt, Pocockii, Bocharti, Erpenii, Golii, Caſtelli, Hottingeri aliorumque, neque recordentur, loca tot difficilia in Jobo, in Prophetis, in aliis Scripturæ libris, non aliunde lucem accepiſſe, niſi ex lingua Arabica. Perſuaſione tamen hac falſiſſima id eveniſſe, ut ſi quis juvenum ſacrarum Literarum ſtudio ſe conſecret, & generoſo quodam ardore intelligendi religionem Mohammedicam inflammetur, ſtatim amandetur ad legendum Hoornbeeckii Summam Controverſiarum, Johannis Andreæ Mauri Confuſionem Sectæ Mahometanæ, Forbeſii Inſtruct. Theol. Libr. IV, Omii Turcismum reſeratum, Alcoranum a Roberto Retenenſi verſum, aliosque, qui in hoc argumento vehementer hallucinati ſint. Illos enim, vel linguæ Arabicæ defectu, ſecutos eſſe Græcos, quorum fidem invidia pariter ac ignorantia reddat dubiam, vel in ipſa Alcorani interpretatione a vero quandoque aberraſſe. Quod ut evinceret, Libro I de Religione Mohammedica orbi literato exhibuit Compendium MStum admodum elegans, cui genealogiam præmiſit Mohammedis ex codice Turcico MSto, usque ad Noachum deductam, adpoſita textui e regione verſione Latina, eruditisque paſſim adſperſis rerum Islamiticarum floribus. Compendium hoc diſſilit in *Partem Theoreticam*, quæ agit de Fide in Deum, de Angelis, de Libris Divinis, de Legatis Dei, de Die noviſſimo, de Decreto Dei; & in *Partem Practicam*, quæ circa Luſtrationes, Preces, Eleemoſynas, Jejunia & Peregrinationem Meccanam occupatur. Omnia hæc fidei Mohammedicæ capita ab auctore ſuo, cujus nomen latet, tam caute ac ſobrie proponuntur, ut plane alia, quam qua vulgo induta creditur, facie compareat, ſicuti a Clariſſimo Relando *Libro Secundo* diſtinctius compluribus obſervationibus demonſtratur. Quæ cum infra tangantur, & reliqua Islamitarum placita non adeo ignota ſint, tantum ex notis doctiſſimi Editoris quasdam ſpecimînis loco excerpemus, unde de cæteris B. L. ferat judicium. Pag. 18 controverſiam diu & magna animorum contentione inter Mohammedanos agitatam, num Alcoranus creatus ſit vel increatus? ita componit, ut tutiſſime illos incedere ſtatuat, qui verbis Corani adhærentes dicant, illum poſitum vel demiſſum eſſe, & de creatio-

tione ſileant. Pag. 22 animadvertit de Hottingero, quod in Hiſtor. Orient. p. 22 ex Keſſæo referat, XXI libros ad Adamum a Deo demiſſos, cum Mohammedani, quos Clariſſimus Autor vidit, tantum X memorent, neque Keſſæi verba talem ſenſum poſtulent. Ibidem de Enocho ex Taarich & diſſertatiuncula Arabica MStis obſervat, quod Turcis dicatur Idris, ob præclaram, qua polluit, ſcientiam. Etſi enim ſartor, uti tradunt, fuerit, qui in ſingulis diebus perfecerit togam, Spiritu tamen ſapientiæ & prophetico fuiſſe donatum, eo quod frequenter inter operationes illud سبحان الله *Laus Deo*, ingeminarit. Superatis autem annis 365, vivum adſcendiſſe in cœlum, die X menſis Moharram. Pag. 26 oſtendit, Pœnam Sepulchri Mohammedanis idem eſſe, quod Judæorum חבוט הקבר, & peragi a duobus Angelis Monkir & Nakir, qui reos, præmiſſo examine, plectant. Pag. 35 collata cum pag. 161 ex Taarich ſuo elegantem producit locum de Servatoris perſona & officio: & de morte quidem obſervat, Arabes licet aſſerant, Chriſtum ſublatum eſſe in cœlum, cum Judæi illum interficere ſtuderent, non tamen mortem ipſam Mohammedem, uti vulgo creditur, negaſſe. Genealogia quoque ſubjicitur ex eodem Auctore, ad Adamum usque deducta, quæ in multis quidem conſentit ſacris Literis, non omnibus tamen deſtituitur antichronismis aliisque erroribus: ſicuti & nomen Chriſti non ab ungendo, ſed a peregrinando derivetur. Pag. 54 animadvertit, Sunnam idem eſſe Mohammedanis, quod Miſchna Judæis, quæ dicta & facta Mohammedis in Alcorano non memorata, ſed traditione propagata complectatur. Ibidem prolixius lotionum Islamitarum ritus, & ſtatuta eis tempora deſcribuntur. Pag. 58 agit de circumciſione, ſeu potius inciſione fœminarum, qua ratione ab alia peragatur muliere, oſtenditque ex Galeno, etiam Ægyptiis hanc in uſu fuiſſe ceremoniam. Pag. 86 & p. 153 interpretatur Caravanarum inſtitutum, quo tempore, quo loco, quibus præparationibus, quo ritu in æde Caba urbis Meccæ ſacris operam dent: negat autem, peregrinationem hanc Meccanam ſuſcipi a Turcis, quaſi viſitatum ſepulchrum Mohammedis eo contenderent, ſicuti Grelotus in Itin. Conſt. p. 109, Leonicus Chalcocondylas Hiſt. l. III, Volaterranus, Hieronymus Oſorius, aliique ſibi perſuaſerint; contrarium enim Al-

zed by Google

Albertum Bobovium in Liturg. Turcar. pag. 11 ſatis accurate demonſtraſſe. Porro Libro II adfert XL ἐγκλήματα falſo Mohammedanis exprobrata, quæ inter primaria ſunt, quod credant unumquemque in ſua religione poſſe ſervari, Deum eſſe corporeum & mali auctorem, creata eſſe adoranda, non dari providentiam nec infernum, inter Angelos dari fœminas, mulieres non eſſe intraturas Paradiſum, & alia, quibus grandes Alcorano in Hiſtoria Sacra, e. g. de Maria, de Hamane, Moſe, lapſus objiciuntur. Argumentorum, quibus id evincat, robur arbitrio aliorum relinquimus. Nonnunquam Thomæ Hyde & Pocockii ſequitur auctoritatem; quandoque etiam Viros in literatura Arabica celebres, Hinckelmannum, Marraccium aliosque virgula notat cenſoria, omnium maxime invehitur in Græcos, & qui ex interpretibus de religione hac judicium tulerunt. Ita ſtatim ſub initium ſeſe opponit Nicolao de Cuſa, Hoornbeeckio, Voetio, Maccovio, Flockenio, Hornio, Vigenerio, Leonico Chalcocondylæ, Bellarmino, Gualthero, Thomæ a Jeſu, Angelo de S. Joſeph ſeu de la Broſſe inter Arabes quindecim annis verſato & linguæ hujus perito, quod tenaciter adeo defendant, Mohammedanos, unumquemque in ſua religione ſalvari poſſe, ſtatuere.

MAXIMES DU DROIT CANONIQUE DE France &c.

h. e.

PRÆCEPTA JURIS CANONICI GALLIÆ, Auctore LUDOVICO DU BOIS, plurimis Obſervationibus aucta, per DIONYSIUM SIMONEM. Tomi II. Editio quinta auctior & correctior.

Pariſiis, apud Jo. & Mich. Guignard, 1703, in 8.

Conſtat 3 Alphab. 6 pl.

CUm primum Inſtitutiones has Juris Canonici, ad uſum Eccleſiarum Gallicarum imprimis compoſitas, ederet Clar. Simon, nomen Autoris non adjecit; poſtea vero accuratius earum exemplar a Pinſonio nactus, non ulterius diſſimulandum duxit, celeberrimum Du Bois

Colberti jussu operi huic manus adhibuisse, quod sine dubio perfectius Simone judice prodiisset, nisi fati vis anno 1670 Autorem mortalitati & curis his exemisset. Primum ergo Tomum Ludovico Du Bois debemus, alterum Dionysio Simoni, qui & priori suas addidit observationes, elegantissimas sane, quæ Autorem partim emendant, partim restringunt, plerumque illustrant. Ita cum Du Bois cap. 3 Carolum V Imperatorem dixisset ab Alexandro V Pontifice jus obtinuisse, summas dignitates Ecclesiarum Cathedralium libere conferendi, recte observat Simon p. 102, Imperatorem ab hoc Pontifice id impetrare non potuisse, qui integro seculo ante, quam Carolus admoveretur Imperio, sanctæ Sedi præfuisset. Cæterum in tres partes Tomus I abit. Prima personas Ecclesiasticas considerat, ubi Clarissimus Du Bois Jura Episcoporum c. 1, & Abbatum c. 2 tradit, cap. 3 de Capitulis, Dignitatibus & Canonicis, c. 4 de Parochis, c. 5 de Prioribus, Capellanis aliisque beneficiariis agit, & singulorum officium, prærogativas, differentias, ætatem, potestatemque secundum Canones & Jura Ecclesiæ Gallicæ explicat. Altera pars ad res Ecclesiasticas spectat, & tribus capitibus de Jure Ecclesiarum Cathedralium & Collegialium, Abbatiarum & Prioratuum, ac Seminariorum absolvitur. Tertia pars Leges Ecclesiasticas, quarum præcipua inter Gallos est autoritas, recenset & explicat. Quo pertinent imprimis Sanctio Pragmatica, de qua Tit. 1, & Concordata Nationis Gallicæ, de quibus Tit. 3 Autor disserit. Illa in conventu Biturige habito, ex articulis Concilii Basileensis ad usum Galliæ accommodatis, a Carolo VII collecta, & publica autoritate confirmata, Pontificis potestatem valde debilitavit; quare nec quievit Romana Curia, donec per Concordata Gallica, plurima immutarentur. Hæc Leo X Francisco I extorsit, qui bello cum Carolo V impeditus, tempori, & Pontifici interdictum minanti cedere coactus est, repugnantibus frustra Academiis & Parlamentis Galliæ. Atque his Concordatis hodie standum esse monet Autor, excepto articulo de Beneficiis vacantibus. v. pag. 379, Sanctioni autem Pragmaticæ, ubi ea per Concordata non mutata est. vid. p. 229. 370. Exemplum mutationis circa privilegia Graduatorum specialia p. 273 seqq. exhibet, & per 23 capita, in quæ Titulus primus dividitur, singulos articulos Pragmaticæ Sanctionis cum Concordatis Nationis

Digitized by Google

nis Gallicæ prolixe confert. Titulus II Concordata Nationis Germanicæ reſpicit, quorum hoc loco facienda erat mentio, quia in iis comprehenduntur Eccleſiæ, Tullenſis & Verdunenſis, ut ſuffraganeæ Archi-Epiſcopi Trevirenſis, Metenſis quoque, in quibus ex indultu Alex. VII & Clem. IX Regi Galliæ jus competit nominandi Epiſcopos. Quod, ut & alia beneficia Eccleſiæ Gallicæ conceſſa, Pontificem non poſſe revocare, tuetur p. 366. Tit. IV verſatur circa regulas Cancellariæ, ex quibus ſibi vacantia in menſibus Papalibus Beneficia Eccleſiaſtica conferendi poteſtatem vindicat Pontifex per Britanniam minorem. Hæc enim provincia per edictum Henrici II de anno 1550 art. 9 Pontificis relicta obſequio eſt, nec Concordatis Nationis Gallicæ comprehenditur. vid. p. 385. Denique Titul. V Jus Patronatus tam Laicum quam Eccleſiaſticum exponit, ubi notari meretur, cauſas Patronatus laici Judici ſeculari in Gallia vindicari p. 402. Nec Pontificem huic juri poſſe derogare, ſive Patronus ex communi jure, ſive ex privilegio Patronatus jus obtinuerit. Atque id pertinet ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ, quas paſſim Autor tuetur ac ſtrenue vindicat, ſive ad jus Regis aut regni contra Pontificem, ſive ad libertatem & privilegia Epiſcoporum Galliæ pertineant. Sic p. 61 ſeq. Regi imperium in Epiſcopos, & dominium directum feudorum Eccleſiaſticorum aſſerit, eidem jus Patronatus Eccleſiarum Cathedralium p. 159, & Collegialium, quæ ſine ipſius conſenſu, ut loquuntur, ſeculariſatæ ſunt, p. 74, in terris Concordati, nec non Metis, Tulli, & Verduni vi indulti p. 300 vindicat, Jus item condendi ordinationes de diſciplina p. 209 & beneficiis Eccleſiaſticis p. 206, ac immunitatem ab omni excommunicatione, pleniſſime adſtruit p. 352. Huc & pertinet, quod in Gallia non valeant Concilia, niſi quatenus ſtatui reipublicæ conveniunt, ſecundum Autorem p. 213, nec bullæ Pontificis, niſi accedentibus literis Regis patentibus p 209 227, nec interdicta contra regnum, provincias aut ſubditos Regios p. 352, 356. Præterea pleniſſimum eſt hoc opuſculum obſervationum elegantiſſimarum ad Statum publicum & Jus privatum Galliæ pertinentium, ex quibus quæ de Epiſcopis ſub diverſis Parlamentis p. 53, de Parocho teſtamentum valide recipiente p 146, de uſuris uſurarum ab adminiſtrationibus bo-

bonorum Eccleſiaſticorum præſtandis p. 188 occurrunt, imprimis legi merentur. Sed hæc de Tomo primo monuiſſe ſufficiet. Alterum, ut diximus, Celeberrimus Simon addidit, ut quas omiſerat Du Bois, materias ſuppleret, & plenum ac perfectum Juris Canonici compendium Lectori exhiberet. Qua in re quid præſtiterit Vir Clariſſimus, facile ex iis, quæ de annotationibus ejus ad Tom. I diximus, colligi poteſt. Non enim minore elegantia, eruditione & ingenio hanc partem compoſuit, ac alteram exornavit, ſed uti in alieno opere illuſtrando, ita in ſuo quoque judicium & induſtriam rerumque Gallicarum peritiam ſingularem oſtendit. Verum cum Titulorum ſeriem materiasque prolixe exponere, inſtituti noſtri ratio non permittat, ex pluribus, quæ ubique occurrunt notabilibus aliqua ſaltem ſpeciminis loco adjiciemus. Legatorum nempe Pontificis poteſtatem in Gallia limitatam docet p. 45. Declarationem Regis de dote perſonarum, quæ religioſam vitam amplectuntur, temperanda, p. 91. ſeqq. exhibet. Regulas Cancellariæ in Gallia receptas recenſet & explicat p. 323 ſeqq. Ad Jus privatum ſpectant obſervationes de primogenitis, pro quibus in Gallia non habentur legitimati per ſubſequentes ſecundas nuptias, ſi ex priori matrimonio filius licet natu minor ſuperſit p. 362; de matrimonio invitis parentibus contracto, ex quo qui naſcitur, illegitimus habetur p. 362; de matrimonio cum hæreticis vetito p. 389; de computatione Canonica in materiis civilibus quoque recepta p. 380; de liberis conjugum, poſtquam parentes monaſticam vitam elegerunt, ſuſceptis p. 434; de dote adulteræ, utrum ad patrem revertatur, nec ne? p. 428 ſeqq.; de matrimonio cum uxoris ſorore, accedente diſpenſatione Regis permiſſo p. 412; de nuptiis cum patruo magno in Luſitania licitis p. 376, aliæque quam plurimæ paſſim obviæ. Quas uti brevitatis ſtudio omittimus, ita non perdituros eos operam, qui Juris Canonici amœnitates & Legum ac Conſuetudinum Gallicarum notitiam ſuo pretio æſtimant, ſi ipſas haſce Du Bois & Simonis Inſtitutiones integras evolvant, certiſſime ſumus perſuaſi.

JOHANNIS CONRADI BECKERI, PHIL. & MED. D. TRACTUS Asfeld. Medici Ordinarii, Paradoxum Medico-Legale de Submerſorum morte ſine potu aquæ.

Gies-

Gieſſæ Haſſorum, typis Henningi Mulleri, 1704, in 8.
Conſtat 10 plagulis.

ETiamſi hactenus creditum fuerit, vivos homines aquæ ſubmerſos ventrem totum aqua plenum ac tumentem habere, adeo ut, deficiente in ſubmerſorum cavitatibus aqua, mortis extra aquam aliunde illatæ, demortuique in aquam projectionis probabilis naſcatur ſuſpicio; Author tamen Clariſſimus quatuor obſervationibus, una in cane, reliquis in hominibus factis, in quibus pulmones & inteſtina aqua vacua, ventriculus chylum pauca aqua dilutum continens fuit repertus, adductus, in eam abiit opinionem, ſub aquis neminem aquæ hauſtu perire, petitum vero e pulmonibus ac inteſtinis aqua vacuis argumentum, ad negandam ſub aqua ſuffocationem & ad præſumendam cædis ſuſpicionem, temere adhiberi. Præter experientiam vero hanc, rationes varias allegat, ob quas aqua in pulmones & inteſtina irruere non poſſit; & unumquemque obſervaſſe confidit, ſe vel metu perculſum, vel improviſo periculo expoſitum, vehementius avidiusque ducere ſpiritum, eundemque cum impetu impulſum diutius retinere. Jam in ſuffocationis periculo illapſus cum impetu aër ad extremam pulmones magnitudinem extendit, & veſiculas eorum usque eo inflat, ut bronchiorum cartilagines a ſe invicem abductæ bronchia protendant, ipſi vero pulmones, adducta interiori tracheæ membrana, truncum ipſius paululum elongent, ac ipſam epiglottidem fibris muſcularibus attrahant, rimulæque firmiter incumbentem retineant. Adde quod eadem epiglottis ab incumbente etiam fortiterque premente aqua rimulæ applicata teneatur, ut adeo retrudi attolliquehæc, & ad ſyſtolem redire pulmones fibræque muſculares nonpoſſint. Quamobrem nec exterior pulmones cingens membrana, nec fibræ muſculares veſicularum ad extremam magnitudinem extenſæ, tanta pollere vi exiſtimari poſſunt, qua reſiliant, ſe contrahant, & epiglottidem attollant. Cui rei etiam diaphragma ſuffragatur, quod in ſuffocationis periculo ſemel deorſum motum, redire in fornicem neſcit; ſiquidem coſtæ, quibus illud in totacircumferentia affixum eſt, muſculorum ope elevatæ reſilire & thoracem anguſtare nequeunt, ab incluſo cohibitoque aëre impeditæ.

Ex quibus conſtat, fluctibus expoſitum hominem aërem inſpiratum non expellere, ſed potius cohibere, & ad maturandam mortis horam comprimere cogi; cum reliqui morte naturali obeuntes expirando vitam ponant, quam inſpirando inchoaverant. Aer enim ſic cohibitus, inque pulmonibus moram nectens, a pectoris calore expanditur, in elatere ſuo augetur, veſiculas dilatat, pulmones ſecundum omnes dimenſiones diſtendit, vaſa ſanguifera comprimit, & coarctat, ejiciendum e dextro ventriculo cordis ſanguinem arcet, illapſum partim reprimit, partim retinet inque grumos cogit; verbo, circularem vitalemque iſtius motum impedit. Quemadmodum autem extra aquam, reſpiratione abolita, animalia per tempus aliquod vitam continuare, vel ad eandem revocari, experimenta machinæ Boylianæ ope inſtituta abunde teſtantur; ita dubium nullum eſt, in aqua vivere pariter poſſe ſubmerſos, licet per pauxillum tempus. Hactenus dictis probavit Author Clariſſimus abunde, nullam aquam ad pulmones penetrare poſſe; eandem vero nec ad inteſtina deſcendere, eam ob cauſam putat, quia ceſſante reſpiratione, deglutitio ab aëre juvanda inſimul feriatur. Diſtentis autem eo, ut dictum, modo pulmonibus & aſpera arteria, œſophagus itidem, huic immediate adjacens, & ventriculi orificium ſiniſtrum comprimitur & arctatur; imo & ſanguine in motu circulari impedito, vaſa intumeſcunt, partesque ita ſtringuntur, ut anguſtiores fiant. Pauxillum tamen illud aquæ, quod in ventriculo reperitur, primis forſan immerſionis momentis, antequam ſtagnatio, reliquaque adducta phænomena acceſſerint, delapſum eſſe, probabile videtur. Nec ſola denegata reſpiratio illabi aquam in pulmones ac inteſtina prohibet, ſed ipſa ſibi aditum præcludit aqua. Sua enim gravitate epiglottidem deprimit, particulis elaſticis ac impetuoſo in os illapſu fauces muſculosque diſtendit, malas extrudit, linguam comprimit, ita ut fibræ muſculorum ſe conſtringere neſciant; gulæ ſubſtantiam nerveam, palato faucibusque continuam, propter partium oris extenſionem diſtendit, ſive adducit, ſicque gulam coarctat. Quod eo facilius factu eſt, quo magis gula a ſtagnante ſanguine vaſisque intumeſcentibus comprimitur. Imo etiamſi pateat aliquantulum gula, aqua tamen eam non ingredietur, propter aëris præſentiam, qui licet in ventriculo & inteſti-

teſtinis rarus ſit, irruenti tamen aquæ reſiſtit, (quale phænomenon pariter in urceo vel vitro longioris colli aquæ immerſo occurrit) & eo fortius reſiſtit, quo magis illa a diaphragmate comprimuntur, quo minor eſt, diſtentis & inertibus faucium muſculis, aquæ verſus gulam propulſio, quove anguſtior facta per gulam via exiſtit.

Hæc de opuſculo ſatis; illud adhuc monendum reſtat, quod adjecta ſit eidem Dodecas obſervationum circumſtantiis curaque ranſſimarum; ex quibus primam recenſuiſſe, ſpeciminis loco ſufficiet. Scilicet puer, qui per duos a nativitate annos ſatis commode valuerat, tandem difficulter ſpirare incipit, malo indies ingraveſcente; attolli juſto plus thoracem obſervat, ſcalas non ſine difficultate trahendi ſpiritus aſcendit, de ventris dolore conqueritur, tuſſique ac calore ſubinde redeunte, & a paſtu repleri ſentit præcordia. Quanquam autem alii a lumbricis prodire ſymptomata crediderint, alii phthiſin accuſaverint, alii ſtomachi imbecillitatem cauſam eſſe pronuntiaverint; poſt mortem tamen pueri, vix quintum annum attingentis, obſervatum fuit, inteſtina cartilagini enſiformi, & hypochondriis ac inguinibus firmiter fuiſſe annexa, omentum computruiſſe, & abdomen ventriculo, liene & hepate fuiſſe deſtitutum; quæ tamen in pectoris cavitate fuerunt reperta, ita ut mediaſtino deficiente, toti pulmones cum corde ac hepate dextrum, ventriculus & lien ſiniſtrum latus occupaverit.

OSSERVATIONI SOPRA IL LIBRO DELLA Felſina Pittrice &c.

i. e.

OBSERVATIONES IN LIBRUM, QUI FELSINA (Bononia) Pictoria, ſeu Linteum pictorium inſcribitur; ad defendendum Raphaelem Urbinatem, Caraccios, horumq; Scholam, publicatæ, inque Epiſtolas ſeptem diviſæ a D. VINCENTIO VICTORIA, Patricio Valentiano, Canonico Xativano.

Romæ, apud Cajetanum Zenobium, Clementis XI P. S. Cælatorem, 1703, in 8vo. Conſtant plagulis $7\frac{1}{2}$.

QUa ratione inductus ſit ad publicandas has Obſervationes Autor Nobiliſſimus, Præfatione Lectorem docet. Nempe cum artis pictoriæ perficiendæ cauſa, Romæ apud inſignem Virum Carolum Marattam, Raphaelis Urbinatis imitatorem, una cum Illuſtriſſimo Horatio Albani, Clementis XI P. S. Fratre verſatus eſſet, acceperetque deinde in Hiſpania hujus literas, quibus de libro, *Felſina pittrice*, vitas pictorum Bononienſium complexo, judicium ferre juberetur, non tulit hic injurias, a Scriptore libri iſtius, Raphaeli Urbinati cæterisque pictoribus præſtantiſſimis illatas, ſed eas ſeptem his Epiſtolis ad Illuſtriſſimum Albanum miſſis depellendas judicavit. Quarum prima & ſecunda de Raphaele Urbinate, tertia de Caracciis, de Albano quarta, quinta de Dominico Zamperio ſeu Domenichino, ſexta de Ludovico Caraccio & Guidone Renio exponit, ſeptima denique data opera Urbinatem Raphaelem ab indigno nomine pocillatoris Urbinatis (di Boccalajo Urbinate) quod adverſarius Autor ei impoſuerat, defendit eo argumento, quod Raphael, ille pictorum facile princeps, nunquam eo ſe demiſerit, ut vaſa ejusmodi figulina (boccali) pingeret, a quibus id nominis ei male dederit alter. Qui idem, ut de momento controverſiæ etiam nonnihil afferamus ex Epiſtola potiſſimum ſecunda, pictoriam reprehendens Raphaelis, eam ſtatuariam, Romanam, aridam, duram, ligneam, decolorem, humilem, indoctam ſeu ineptam cauſatus fuerat. Quibus omnibus criminationibus doctiſſime occurrit Nobiliſſimus Victoria; & primo quidem, quod ſtatuarum antiquarum imitationem Raphaeli exprobrarit Adverſarius, in eo hujus imperitiam artis condemnat, Raphaelemque eximie dilaudat. Romam autem ipſam, tanquam perpetuam pictorum excellentium ſcholam, Sicyonis & Athenarum Græcarum ſimillimam, magnopere commendat, fratresque duos Annibalem & Auguſtinum Caraccios, item Guidonem, Dominicinum, Albanum, Antonium, Auguſtini Caraccii filium, Lanfrancum, profert, qui Romæ, Raphaele magiſtro, artis præſtantiam conſecuti ſint. Jam, ut pictoriam Raphaelis minime aridam aut ligneam, ſed ſpecioſam & eximiam fuiſſe oſtendat, ad hujus tabulam præſtantiſſimam provocat, hodie in ſacello Regio Madriti aſſervatam, in qua Chriſtus ſit crucem humero portans, & cadens, iis coloribus eaque arte de-

depictus, ut affectus animi Servatoris ac Mariæ utriusque ad vivum quasi expressos nemo contemplari ac mirari queat satis, quemadmodum Valarius in Vitis Pictorum Bononiensium digne descripserit. Quam eandem imaginem meruisse ait, indignante Adversario, Noster, ut a Philippo IV Rege, artis callentissimo, annuo reditu mille scutatorum a Monachis Panormitanis redimeretur, gratiaque referretur Superiori horum, qui tentatam, semper cum tumultu civitatis, deportationem solertia tandem sua perfecisset. Atque, ut porro coloribus quoque ornatissimam pictoriam confirmet Raphaelis, duas inprimis tabulas laudat, in cameris Vaticanis adhuc conspicuas, historias nempe Attilæ & S. Missæ, grandes illas & coloribus artificiosissime pulcherrimeque illustratas. In quo quidem argumento cum versatur, non potest non reprehendere Adversarium, qui colorem picturam putet, inque vita Joannis Francisci Centani (da Cento) cum hanc sententiam posuisset: centum de rebus, imaginem pictam ornantibus, nonaginta novem attuliſſe eum, qui coloris pulchritudinem præstitisset; ei hanc rationem subjiciat, quod propositi excellentiam pauci, iique docti, intelligant, colorem omnes, etiam de vulgo, sentiant. Denique in historia Attilæ, Leonem X P. S. pro S. Leone I depictum, inque aliis historiis Julium II positum a Raphaele, item in historiis S. Missæ Sacramenti, & Athenienſium Scholæ, Philosophos, Astrologos & Theologos esse conjunctos, quasi conciliaturos Philosophiam & Theologiam, vel aliud mysterium etiam sublimius occultatum, observat Noster, inter alia argumenta ideæ minime humilis, sed nobilis inprimis atque excellentis, quæ in Raphaele eluxerit. Quem eundem eruditissimum fuisse Virum, atque eleganti omni doctrina politum, inque optimis Scriptoribus legendis versatissimum, atque adeo una cum Michaele Angelo & Titiano, pictoribus excellentibus, inter præstantissimos ævi sui Scriptores annumeratum, denique propter excellentiam illam doctrinæ, a Leone X inter Purpuratos Patres pene cooptatum scribit Autor, vere eodem loco docens, pictoriam non esse, cum quis nudum sibi hominem ob oculos ponat, ejusque partem colorate delicateque imitetur ac describat, verum artem esse, quæ ab ingenio bonaque eruditione instructa sequatur ornate naturam, quæ-

que operibus ingenioſe perfectis eximat ſe opificiorum vulgarium numero, nobilibusque ſcientiis inſerat. Idcirco neceſſarias eſſe pictori multas artes, Poeticam, Hiſtoricam, Mathematicam, ipſamque Philoſophiam, quippe qui opera Naturæ, affectus & mores docte debeat repræſentare, quemadmodum Leonardus Vincienſis bene præcipiat pictori, & Vitruvius etiam architecto. Tales fuiſſe Apellem cum ſua Calumnia, Parrhaſium cum ſuo Dæmone Athenienſi, Timantem cum ſuo Cyclope, tabulis docte deſcriptis, Plinio, Philoſtrato, Pauſaniæque celebratis, Polygnotum quoque cum Porticu ſua varie eruditeque picta ſede Philoſophorum: itemque recentiores Albanum, Dominicinum, alios, Poetarum præſtantium ac Philoſophorum æmulos, confirmat Autor, ipſe ille idem non arte magis ſua quam doctrina omni bona, ſi quid judicamus, profecto excellens. Cujus ad Epiſtolas has, docte, curioſe, atque eleganter ſane ſcriptas, Lectorem guſtu quodam levi præparatum nunc dimittimus.

VITA DI S. EMIDIO, &c.

i. e.

VITA S. EMIDII, EPISCOPI ASCULANI ET Martyris, una cum Narratione rerum urbis Aſculi, occaſionem præbente S. VALENTINO MARTYRE, ejusdem Diacono, & primo geſtorum hujus Sancti Scriptore, Compoſita a PAULO ANTONIO APPIANO, Soc. J. Editio ſecunda aucta atque emendata ab Autore.

Romæ, typis Bernabi, 1704, in 8.

Plagg. 28.

Liber hic, *Clementi XI P. M.* hodie ſedenti, dicatus, & ab Illuſtriſſimo Magliabechio eximie nobis commendatus, complectitur, præter Introductionem, libros vel partes quatuor. Illa admodum Reverendus Autor exponit imprimis de *Vita S. Emidii a S. Valentino* ſcripta, quam ipſe e codice MS. Vaticano exceptam & cum R. P. Conrado Janningho, celeberrimi Papebrochii incolligendis Sanctorum Vitis ſocio, communicarit, & ex amore adverſus patriam ejusque Apoſtolum, S. Emidium, ſeparatim in-

lu-

lucem ediderit: item de nomine Emidii, quem eundem in Martyrologio Romano *Emigdium*, in alio quodam MS. codice *Aimidium*, ſive Æmidium, ab Aſculanis ſæpe *Amiddium* atque *Amelium*, pro Emidio, ſeu Æmilio, dici obſervat, verbaque ipſa Martyrologii ad diem Emidii feſtum, ponit hæc: *Aſculi in Piceno S. Emigdii Epiſcopi, & Martyris, qui a S. Marcello Papa ordinatus Epiſcopus, & illuc ad prædicandum Evangelium miſſus, in confeſſione Chriſti ſub Diocletiano Imperatore martyrii coronam accepit.* Libro autem ipſo primo, geſta S. Emidii, ab infantia ad ingreſſum usque ejus in urbem Aſculum, capitibus ſeptem perſequitur Autor. Secundo integro de urbe Aſculo, id quod titulus libri præ ſe ferebat, exponit capitibus ſex. Tertio res Emidii usque ad mortem ejus ac ſociorum, itemque civitatis erga eundem veneracionem, capitibus novem enarrat. Quarto denique, miracula ab Emidio defuncto patrata, cum adhortatione ad religionem S. Emidio præſtandam, hujusque deſcriptione religionis, ſeptem capitibus abſolvit. Quam nos deſcriptionem, quia vitam ipſam non licet propter ſtudium brevitatis, in compendium miſſam, e capite libri totius ultimo, exhibebimus. Moriturus nempe quidam Dal Monte (Montanum dicere liceat) ultima voluntate ſua filiis religionem erga Sanctum hunc virum commendavit, ejusque modum ipſe lingua tum uſitata conſcripſit, Noſter autem e Chronico Aſculano vetuſtiſſimo in linguam hodiernam & puriorem transtulit. Abſolvitur autem modus ille celebrandi S. Emidii, decem præceptis. Primo vult Montanus, ut filii primo ſibi natis nomen imponant Emidii, idque ſuis etiam mandent poſteris, ne unquam deficiat in ipſorum familia, qui nomen hoc habeat. Secundo prohibet, ne quis nomen S. Emidii pronunciet profane, aut cum blasphemia vel perjurio. Quod ſi quid horum fecerit e domeſticis aliquis, poſt duas tresve admonitiones, niſi reſipuerit, domo ejiciatur, quantumvis videatur rebus domeſticis utilis. Cum enim vituperabile ſit, nominare cum contumelia perſonam honoratam, etſi ad nos non pertinentem: maxime fuerit incivilis, ingratus atque injuſtus, qui hoc modo nomen proferat S. Emidii, ejus, qui tanta in nos beneficia contulerit, qui præſens nobis in ſacro ſuo depoſito ſit, quique *nos audiat & exaudiat*

de

de cœlo. Lex tertia hujus religionis præcipit, ut habeant in conclavi, minori vel majori, S. Emidii imaginem, vel deſcriptam in charta, vel in tabula pictam; utque e collo ſuſpenſum geſtent exemplum monetæ iſtius vulgatæ, in qua eſt Sancti hujus effigies expreſſa, quaſi Principis ipſorum ac Protectoris. Quarta lex, ut domi vitam quoque hujus Sancti deſcriptam habeant, ejusque particulam aliquam legant, vel privatim, vel præſentibus domeſticis, hieme præſertim, cum veſperi familia ad focum una convenit: ſitque liber iſte *quaſi ſignum in manu tua & quaſi monimentum ante oculos tuos*, Exod. XIII. Regula quinta: In urbe locati, ſingulis hebdomadibus ſaltem tribus vicibus vos conferte ad ſepulchrum S. Emidii viſitandum, eoque una amicos invitate; quemadmodum Cyrus Iſraelitas: *Quis eſt in vobis de populo ejus? Sit Deus cum ipſo, & aſcendat in Hieruſalem*, 2. Esdr. I. Res indigna fuerit, ſi quotidie a Porta Romana ad Pontem Majorem ambulantes, neceſſarioque cathedrale templum prætereuntes, non intretis, ad ſalutandum brevi oratione primarium Advocatum noſtrum. Eſt autem (quod h. l. e Lib. III, c. VII, p. 262 commemorandum duximus) monumentum S. Emidii, in quo & S. Valentinus, ejus Diaconus, & Euplus & Germanus, ſocii, una requieſcunt, in templo Aſculanorum primario, ſic inſcriptum:

CUM SOCIIS ALIIS
EMINDIUS HIC
REQUIESCIT.

Sexta regula: Providete diligenter, ut ſingulis annis in majori domus noſtræ conclavi ad octavam Sancti hujus, menſe Auguſto, conveniat Academia Diſcordium, (*l' Accademia de' Diſcordi*) carminibusque celebret ejus martyrium atque obitum glorioſum; exemplo *Moſis*, qui populo liberato, *cecinit & filii Iſrael carmen hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino, glorioſe enim magnificatus eſt*; Exod. XV. Laudabilem hunc ritum ab Academicis Inſitis, (*Dall' Accademia degl' Inneſtati*) quorum patronus S. Emidius eſt, inſtauratum hodieque obtinere, ſcribit Autor, quemadmodum libro hujus hiſtoriæ ſuæ III cap. IIX p. 272 jam annotaverat. Septima: Accedetis ad S. Synaxin ſingulis feſtis hu-

Digitized by Google

hujus Sancti, nempe vigesimo primo Martii die, qui propter reliquias ejus inventas celebratur: duodecimo Aprilis, qui ob translationem earum in templum festus est: & quinto Augusti, qui Martyrio ejusdem sacer est. Et tres hæ communiones erunt instar trium sacrificiorum eucharisticorum, pro tribus illis annis & octo mensibus, quibus Emidius ille Episcopus fuit Asculi, & mortuus ibi est, vita exacta, nostro bono, tam ærumnosa, ut ob magnitudinem molestiarum instar mortis prorogatæ videri potuerit: itemque in gratiam atque honorem trium Sanctorum, Eupli, Germani & Valentini Diaconi, qui ut comites ejus itinerum & laborum Evangelicorum martyriique socii, sic etiam sepulchri participes facti sunt. Potestque per octo illos menses octo dici vicibus: *Gloria Patri &c.* VIII. Per octo dies, a primo trium festorum inchoantes, triginta vicibus Orationem Dominicam recitabitis, respicientes triginta illos annos, quos S. hic Episcopus vixit, & orantes eum, ut vobis impetret a Deo constantiam potius gratiæ divinæ, quam vitæ. IX. In collectionibus anniversariis, offerte ad altare S. Emidii pium aliquod donum, vel frontale, vel calicem, vel lampadem, vel eleemosynam ejus nomine pauperibus erogandam; prouti fecerunt principes exercitus Israelitici, qui a pugna Madianitica multa cum præda reversi, ad Mosen hanc attulerunt, Numer. XXXI. X. Denique ne sinatis abire diem, quin vesperi, antequam oculos in somnum declinetis domi, recitetis antiphonam consuetam, & versus una cum oratione hac: *Sancte Dei Præsul, & Martyr Emigdi, quos in Christo genuisti filios, tuum pro nobis sanguinem fundendo: tua, quæsumus, oratio commendet nos indesinenter Domino. Ora pro nobis Beate Pater Emigdi. Ut digni efficiamur &c. Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui Asculanam Urbem Beatissimi Emigdii Pontificis, & Martyris tui passione decorasti: ejus exoratus precibus sacratissimis, ab omnibus nos defendas adversis. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum &c.* His pauca quædam postquam addidit eloquentia ac doctrina præstantissimus Appianus noster, libro elegantissime scripto finem imponit, cui Lectoris in gratiam annexus est duplex Index, capitum alter, alter rerum memorabilium.

VINDICIÆ ÆQUISSIMI DECRETI ALEXANDRI VIII P. M. adverſus propoſitiones XXXI in eo damnatas. Opera & ſtudio ANTONII MARIÆ BONUCCI Soc. Jeſu.

Romæ, ex typographia Bernabò, 1704, in 4.
Conſtat 1 Alphab. 6 plag.

JAnſeniſmi originem, & Janſeniſtarum dogmata, prolixe ſatis ex Clariſſimi *Leydeckeri Hiſtoria Janſeniſmi* repræſentavimus menſe Jan. 1696. Nota etiam ſunt fulmina Pontificum in *Janſenium* & ejus ſequaces vibrata: quæ inter locum invenit Decretum *Alexandri VIII* die 17 Dec. 1690 promulgatum, XXXI propoſitiones Janſeniſticas damnans. Id cum ſparſis in vulgus non paucis libellis traducerent nonnulli, Pontificalium ſtatutorum æquitatem ſibi propugnandam ſumſit Noſter. Totum opus tot habet ſectiones, quot decretum Pontificis propoſitiones, quarum contrarium ex utroque Fœdere, Conciliorum ſanctionibus, Patrum chirographis, Theologorum ac Philoſophorum ſcriptis evincere conatur. Theſium damnatarum ſumma huc redit. Ad peccatum mortale poſt lapſum ſufficere libertatem interpretativam, qua aliquid liberum eſt in cauſa ſua, peccato originali & voluntate Adami peccantis. Hinc operantem ex ignorantia invincibili juris naturæ, aut conſcientia probabili, non excuſari a peccato formali. Irregenitos nullum a Chriſto accipere influxum, adeoque in omni opere peccare, & peccatum eſſe, quicquid ex fide ſupernaturali non procedit, utut procedat ex odio peccati mere ob ejus turpitudinem aut diſconvenientiam cum natura, vel ex ſolo intuitu cœleſtis gloriæ obtinendæ, vel ex metu gehennæ & pœnarum, qui naturalis eſſe poſſit. Per omnem vitam hominem pro peccato originis agere debere pœnitentiam, nec ad ſacram cœnam admittendum eſſe, niſi in quo ſit amor Dei puriſſimus omnis mixtionis expers. Dei ſimulachrum nefas eſſe in templo collocare; laudem Mariæ ut Mariæ delatam eſſe vanam; ad baptiſmum non requiri intentionem Miniſtri; doctrinam in Auguſtino clare fundatam abſolute poſſe teneri, non reſpiciendo ad Bullam Pontificis, in fidei quæſtionibus decernendis minime infallibilis, nec ſupra Concilium Oecume-

Digitized by Google

menicum collocandi. Multa præterea taxantur circa Confeſſionem Pontificiam ſeu Sacramenti Pœnitentiæ (quod vocant) adminiſtrationem, & *Mariam* indiguiſſe purificatione, ipſiusque macula Filium maculatum eſſe contenditur. Contra *Bonuccus* ad peccatum mortale libertatem interpretativam ſufficere pernegat, quia alias motus primo-primi forent peccata, contra aſſertum *Pauli* Rom. VII, 20, *Jacobi* c. I, 14. 15, *Auguſtini*, *Chryſoſtomi*, *Cyrilli*, *Thomæ*, *Bonaventuræ*, nec noſtrum dici queat peccatum, niſi quod noſtra voluntas formaliter admiſerit. Quamobrem cum ignorantia invincibilis rationem voluntarii tollat, eam omnino excuſare a peccato, Joh. XV, 22. Reputari autem pro invincibili, cujus nulla nec in univerſali, nec in particulari, præceſſerit ſuſpicio. Recte *Galenum*, *Columellam*, *Pythagoram*, *Senecam Tragicum*, ex conſcientia probabili operanti conſcientiæ tribuere ſecuritatem: cum enim paucorum admodum actuum honeſtas aut malitia judicio metaphyſice, vel moraliter certo cognoſcatur, multorum actuum honeſtatem ignoratum iri, opinione probabili rejecta. Chriſtum, quia mortuus pro omnibus, 1. Tim. II, 4, omnesque illuminat, Joh. I, 9. atque omnium exiſtit Redemtor, omnibus quoque ſufficientia ad ſalutem auxilia præparaſſe, adeoque in omnes omnino homines influere. Opera ergo infidelium non omnia eſſe peccaminoſa, cum nonnulla laudet Scriptura, Exod. I, 20. 21. 2. Reg. XVII, 27. ſeqq. 3. Reg. XXI, 29. Dan. IV, 24, ex lumine etiam naturæ plures actus ex ſe honeſti cognoſcantur, quos homo infidelis appetere poſſit ex illo affectu operaturus. Certe non omne opus bonum ex fide ſupernaturali proficiſci debere; alias enim infidelem in omnibus neceſſario peccantem ab obedientia legis exemtum fore, Deo peccatum non præcipiente. Eſſe operationem ex ſe ipſa diformem naturæ rationali per ſe, & ſine ullo ad Deum reſpectu, licite & ſanctiſſime odibilem, Thren. IV, 1. & ſeqq. ac laudabiliter odiſſe peccatum, qui Deum non agnoverint. Multo minus damnandam eſſe operationem ſpe adipiſcendæ beatitudinis cœleſtis a nobis emanantem, Pſalm. CXIX, 112. Pſalm. XXXVI, 27. 2. Petr. I, 10. Apoc. II, 10. 1. Cor. IX, 25, unanimi Eccleſiæ conſuetudine, auctoritate *Chryſoſtomi* & *Gregorii M.* atque exemplis Sanctorum repugnantibus. Ex timore gehennæ profectam attritio-

nem esse similiter bonam & supernaturalem, Luc. XII, 32. Matth. III, 7. c. XXIII, 33. c. VII, 19, cum ipse timor bonus sit, honestus, ac actus veræ virtutis, immo supernaturalis, Matth. X, 28. Hebr. XI, 34. Pro peccato originis qui asserat per omnem vitam pœnitentiam esse agendam, baptismo detrahere, a labe originali baptizatum mundante; discrimen inter peccatum originale & personale tollere, quorum hoc cordis dolore deflendum; nec respondere posse, quid agatur de pueris statim a baptismo decedentibus. In Divinam clementiam injurium esse, qui a communione arceat amore purissimo destitutos, utpote quæ tanta sit, ut nullum certum puritatis aut amoris gradum ad dignam illius perceptionem præscripserit, Christo omnes ad se vocante, Matth. XI, 28. Immo cum nemo certo sciat, se a Deo diligi, Eccles. IX, 1. nec quenquam certum esse, num ipse sincere diligat Deum, Prov. VIII, 17, testimonio Spiritus Sancti nonnisi conjecturaliter certo, quoniam utrum a Spiritu Sancto an a Diabolo sit, non simus omnino certi, 1. Joh. IV, 1, atque plurimos hic falli, experientia testetur. Ubi in sacris simulachra prohibeantur, e. gr. Act. IV, vocem simulachri pro idolo seu imagine Numinis falsi sumi. Dei veri imaginem ex visione Danielis suaderi, Dan. VII, 8, nec eam Deo spirituali inhonorificam esse; Angelis enim Spiritibus nullam, si pingantur, fieri injuriam, & Scripturam, citra injuriam in Deum, eidem ἀνθρωποπαθῆς nares, aures, oculos, manus, pedes aliaque membra tribuere; universalem denique adesse Ecclesiæ usum. Cultum Marianum nullo Scripturæ testimonio, nulla ratione solida alia nixum, ex hoc unice capite defendit, quod pium, præclarum ac utile Christianorum studium sit, qui Sanctos omnes ac eorum virtutes publice prædicant, supplices colunt, pro virili sua imitantur & seduli contemplantur, quodque Ecclesia officiosam quandam erga Sanctos, veluti patronos & intercessores, gratitudinem ac pietatem exerceri a nobis postulet, & multis hic cultus ad multa Dei beneficia consequenda profuerit. Intentionem Ministri sacramentum efficiendi saltem confusam, qua facere intendit, quod facit Ecclesia, vel Christus instituit, vel alii Ministri Christiani faciunt, ad valorem baptismi requiri, nec intentionem adhibendi ablutionem & formam, quam ad-

adhibet Eccleſia, ſufficere, inde arguit, quod verus alias fieret baptiſmus ab illo, qui ludicre & irriſorie aliquem in fonte demergeret dicens : *ego te baptizo* &c. Pontificis autoritatem autoritati *Auguſtini* præferendam eſſe contendit, ex ipſius *Auguſtini* teſtimonio, quo eam in definiendis fidei ac morum controverſiis, ſupra Doctores & Patres, epiſt. III. *ad Fortunatum* collocet. Inprimis multus eſt in aſſerenda Pontificis prærogativa ſupra Concilium Oecumenicum, ex monumentis Hiſtoricis, & deſumtis inde argumentis has annectens rationes : quod Papa eam in rebus fidei definiendis habeat autoritatem, quam habuit Petrus, autoritate a Concilio Generali independenter gaviſus, Matth. XVI, 9. Luc. XXII, 32 ; quodque Papæ etiam extra Concilium Generale definienti parere teneatur Eccleſia, ſitque adeo Supremus Pontifex neceſſario errare neſcius : ſi enim errare poſſet, multa dogmata, in Conciliis nationalibus a Pontifice confirmatis definita, de facto in dubium vocatum iri. Tuetur Pontificiæ Confeſſionis ritus, & immaculatæ Virginis integritatem, utpote quæ ſe legi eum modo in finem ſubmiſerit, quo obedientiam exemplo ſuo commendaret, humilitatis ſtudioſa ſingularitatem, ſuperbiæ ſpeciem, aufugeret, Filioque ſuo ſe conformem exhiberet, qui legi circumciſionis minime ſubjectus, ejus tamen gladium ſubire non recuſaverit, legem ad amuſſim ſervaturus, & Prophetarum de ipſius in templo præſentatione Mal. III, 1. Hagg. II, 10. prædictionem verificaturus, atque a jugo præceptorum ceremonialium legis antiquæ nos liberaturus. Precibus denique opus ſuum finit, quibus Deum flagitat, ut ævi hujus (quos vocat) novatores illuminet, approbans ſententiam *Auguſtini* in *libro de natura & gratia cap. 25*, non tam diſputationibus, quam orationibus cum hominibus, de hæreſi ſeu convictis, ſeu ſolummodo ſuſpectis, agendum eſſe ducentis.

VOYAGE DU SIEUR PAUL LUCAS AU Levant.

i. e.

ITINERIS A PAULO LUCA IN ORIENTEM ſuſceſti Hiſtoria.

Hagæ Comitum, apud Guil. de Voys, 1705, 12.
cum figuris.

Tomi II, quorum *prior* plagulis 10, *alter* vero 11$\frac{3}{4}$. abſolvitur.

QUam variis caſibus obnoxios ſeſe reddant illi, qui per montes & maria peregre proficiſcuntur, atque diviſas ab Europæis regiones perluſtrant, recenti exemplo *Paulus Lucas* Gallus docuit, cui Itineris ab ipſo in Orientem facti narrationem duobus tomis comprehenſam, & apud Batavos ſuperiore anno in publicum emiſſam, debemus. Prior tomus XXVII capitibus conſtans, ea complectitur, quæ Auctori in peregrinatione Melitenſi, Ægyptiaca & Syriaca acciderunt. Atque inter illa memoratu digna ſunt, quæ de Laurentii Medici Melitenſis filia, ex captivitate Turcica ab Auctore noſtro vindicata, cap. I, II, & III recenſet. Cap. IV, V ac VI in deſcribendis Pyramidibus Ægyptiacis, & Cairi urbis memorabilibus occupatur. Cap. VII usque ad XVII iter ad Cataractas Nili, ex montibus Lunæ per anfractus petrarum magno ſtrepitu decidentis, atque Ægyptum annua eluvione fœcundantis, ſuſceptum fuſius illuſtrat, atque adeo aliis, qui idem argumentum ante ipſum adgreſſi ſunt, palmam ea in re dubiam facit: addita quoque tabella, in qua omnium ad ripas famoſi fluminis ſitarum urbium & vicorum conſignationem exhibuit. Quæ deinceps poſt felicem ad Cairenſes reditum, ſive in inſula Cypro, ſive apud Tripolitanos in Syria, ſive inter Arabes & Damaſcenos, ſive tandem in montibus Libano, Tauro, Caucaſo, aliisque per Palæſtinam Armeniamque obviis notatu digna obſervaverit, ea capp. XVIII ad XXVII perſequutus eſt. Partis ſecundæ rurſus XXVII capita ſunt, quorum I, II, III ingreſſum in Armeniam, IV tranſitum ad Taurim & Ecbatanam, V ſterilia Mediæ & Perſiæ confinia, VI ad IX Perſidos, ac præcipue Iſpahani, quæ Regum hodie ſedes eſt, deſcriptionem ob oculos ponit. Cap. X multus eſt in enarranda templi Capucinorum apud Babylonios ſive Bagdadenſes deſtructione, idque eo, quod in illa expilatione ab Altabano Prorege Turcico, (qui poſtea Princeps Purpuratorum creatus fuit) peracta, omnium cimeliorum, gemmarum ac nummorum ſuorum, quos in uſum Regis Galliarum apud Ægyptios, Perſas, Armeniosque ma-

xi-

ximis ſumptibus collegerat, intra horulæ infeliciſſimæ ſpatium, jacturam irreparabilem paſſus eſt. Poſt ergo, quum ex manibus latronis famigeratiſſimi vix vivus elapſus fuerat, per Ninivam verſus Alepum contendit, (vid. Cap. XI.) inde in Cyprum navigavit, qua non minus ac Rhodo Chioque relictis, (Cap. XII. XIII.) Conſtantinopolin pervenit. Ibi quidem per Marchionem Feriolium, Legatum Gallicum, litteras ab aula Turcica ad Babyloniæ Proregem impetravit, in quibus cimelia Paulo Lucæ per vim abrepta, & 51000 libras Gallicæ pecuniæ æſtimata, reſtituere jubebatur, ſed eventu plane fruſtraneo. Barbarus enim, neque literas, neque mores humaniores edoctus, atque ex avaritiæ inſatiabilis dictamine ferociens, nuncium ex aula ad ſe miſſum non audivit: immo in turbis illis, quæ A. 1702, 1703, Imperium Ottomannicum graviter concuſſerunt, ad ſupremam inter Purpuratos dignitatem, quæ Magni Vezirii titulo gaudet, adſpiravit, atque Huſſanum Baſſam, prædeceſſorem ſuum, Seleuciæ veneno ex viventium numero ſuſtulit. Lucas ergo noſter quum Altabanum, quem paullo ante latrocinii accuſaverat, nunc quidem judicem cauſæ ſuæ, neque amplius reum, præter omnem opinionem conſpiceret, ad Pruſiam Bithyniæ civitatem interim divertit, (Cap. XIV.) atque brevi poſt, anno ſcilicet 1703. reditum in Galliam meditatus eſt, cujus itineris ſocium legit puerulum, a Michaele Jankowskio, Equite Polono, ex fœmina nobiliſſimi generis, quod Palæologos, Byzantini quondam Imperii Dominos, attigiſſe fertur. Conſtantinopoli genitum, infantem omnino generoſiſſimæ indolis, tantæque ſpei atque in reſpondendo promtitudinis, quantam tenera ipſius ætas capere vix poſſe videbatur. Illum ſane annos pubertatis haud egreſſum, ſed quatuor jam linguas loquentem, cantantemque peregregie, & maximo deſiderio ſervitia Ludovici XIV Galliarum Regis anhelantem, Magnus Hetruriæ Dux, ipſe inſuper Romanus Pontifex, & Auguſtæ Domus apud Gallos Principes admirati ſunt. Quæ quidem res, quam in reliquis capitibus ad finem usque ſecundi voluminis ſedulo pertractat, in cauſſa fuit, ut Ludovicus Rex puerum, *Joannem Baptiſtam Palæologum* communiter dictum, Jeſuitis educandum tradiderit.

Atque

Atque hæc ſumma eſt peregrinationis ab A. 1699 ad 1703 per varias Aſiæ Minoris provincias a Paulo Luca inſtitutæ, quam, ex more peregrinantium, partim obſervationibus Geographico-politicis, partim recenſione infortuniorum, quæ expertus eſt, inſignivit. In hunc autem cenſum venit præſentiſſimum trucidationis periculum, cui Auctor inter latrones Arabes, haud procul Damaſco, jamjam deſtinabatur, niſi Deus, quaſi quidam ex machina ſuperveniens, ipſum ſolo *Medici* vocabulo, quod apud barbaros Arabes Ægyptiosque in magna veneratione habetur, ab orco revocaſſet, ſeu potius gravioribus damnis & contumeliis ſervaviſſet. (v. Part. I. Cap. XXI. XII.) Pertinent huc quoque, præter expilationem apud Babylonios ab Altabano exercitam, horrendæ maris prope Cyprum tempeſtates, & navis illius, qua cum Palæologo ſuo in Galliam redire conſtituerat, a pirata Fliſſingano facta expugnatio; quos caſus adeo graphice delineat, ut ingemiſcere oporteat lectorem, qui hominem opes ſuas, inter Arabum latrocinia Perſarumque fraudes immenſis laboribus acquiſitas, unius barbari odio ac perfidia omnes perdidiſſe, atque ex pelagi ſævientis intemperie, vel piratarum manibus, vix quidem ad patriæ littora tuto enatare potuiſſe legerit.

Ad alteram claſſem referenda ſunt ex priore tomo, quæ cap. IV de cute vivis quibusdam Arabibus, velut ex ſupplicii titulo, detracta; cap. VIII de ſcortis, inter Ægyptios Nili accolas publica auctoritate publicisque ſumtibus, in urbibus, per quas exteri vel advenæ tranſire ſolent, conſtitutis; cap. IX de Fano quodam Taatenſi, ex quo Turcæ omnes cœci egredi perhibentur; cap. XI de Crocodilo, memorabili fraude ab Armeno Chriſtiano clavis occiſo; cap. XIII de deſerto *Bella de Mouſe*, ſive loco Moyſis natali dicto; cap. XIV de cryptis compluribus in ſuperiore Ægypto perluſtrandis; cap. XV de aqua Nili, non per urinam, ſed per ſudorem e corporibus humanis transpirante; cap. XVI de Joſephi Patriarchæ palatio; cap. XVII de equitatione omnibus Europæis, quos *Francos* Turcæ adpellant, apud Cairenſes interdicta, ſolo nationis Gallicæ Conſule excepto; cap. XIX de hoſpitiorum publicorum apud Syros commoditate; cap. XXVII de Paradiſi terreſtris, qualis hodie in Armenia oſtenditur,

Digitized by Google

ditur, ſitu ac cultu differit. Spectant huc etiam ex poſteriore tomo, quæ cap. II de montibus Ararat; cap. VI de ſepultura Regum Perſicorum, ex propagine Haly deſcendentium; cap. VII de equite Perſico ſagittandi peritia ad ſtuporem callentiſſimo; cap. IX de Camelorum apud Iſpahanos ſingulari feſto; cap. X de monte Nalbano herbis ſalutiferis clariſſimo; cap. XIX & XXVI de turbis Turcicis, in aula Byzantina annis 1702, 1703 obortis narrat.

Sunt in reliquis nonnulla, quæ fabulas redolent, aut ab aliis, qui fecerunt idem iter per has terras, in commentarios congeſta jam invenias. Tria tamen præ cæteris ab oblivione adhuc vindicanda ſunt. Primum eſt (Part. I cap. XIV, p. 115. 116.) Derviſii ſive Sacrificuli cujusdam apud Ægyptios Superiores notabile exemplum, qui *Lapidem Philoſophicum* habuiſſe, atque ingentem cupri portionem ab igne liquefactam, injecto pauculo pulvere, in puriſſimam auri maſſam commutaſſe ſcribitur. Ab illo Præſes provinciæ hanc artem extorquere cupiverat, ſed vaferrima ratione deluſus eſt. Derviſius enim non modo metallorum transmutationem, ſed aliud inſuper artificium, corporis ſcilicet contra ictus omnes illæſi ſervandi ſcientiam ſe noſſe, atque remedium iſtud non niſi ex quibusdam verbulis ſchedulæ inſcriptis, vique magica pollentibus, & in os inſerendis, conſtare jactitavit: cujus rei quum periculum facere vellet in Derviſio Præſes Ægyptius, cervicem ei, præter ſpem atque votum, acinace amputavit, ſchedulæque in ore Derviſii quæſitæ nihil aliud inſcriptum offendit, præter hanc ſententiam: *ſe ſcire quidem mori, non vero revelare ſecretum ſuum.* Alterum eſt (Part. II cap. II pag. 14. 15.) urbis Erivani in Perſia deſcriptio, quam omnium rerum copia florentiſſimam Noſter vocat, adeo ut cives perſuaſum habeant, Noam illic plantaſſe vitem, imo ſedem ibi Paradiſi fuiſſe, jactaveritque Armenus quidam, Gallos in univerſum omnes expugnandæ illi urbi impares futuros, quam gloriationem tamen Noſter lepido reſponſo eluſit. Tertium locum occupat Gubernator navis Cypriæ, qua Lucas vehebatur, (Part. II cap. XII p. 113) qui, quum naufragio in illo maris tractu proximus eſſet, ad haſce tandem preces, veluti ad Palladium aliquod ultimum, confugit: *Heus*, inquiens, *charisſimæ in purgatorio animæ, conciliate*

nobis ventos, & accipietis duos piaſtros! Ad has preces venti non ſtatim ex voto ſuccedebant, ſed ille mox altiori voce exclamavit, atque ſingulis vicibus piaſtrum (quod monetæ genus eſt) prioribus addidit, ita quidem, ut ſe ab animabus purgatorii viginti tandem ac quinque piaſtris venales ventos mercaturum ſponderet. Quæ hercle ſimplicitas hominis ſtupidiſſimi cæteros, qui cum ipſo in navi erant, ad riſum potius quam ad precum communionem commovit; Nauta autem Cyprius, quum ad 25 clamorem ventum exoptatum nanciſceretur, voto ſe jam damnatum dixit, atque ſocios omnes ad exſolvendam pro rata portionem 25 piaſtrorum adegit.

COLLECTANEA GENEALOGICO-HISTORICA, ex Archivo Inclytorum Auſtriæ Inferioris Statuum, ut & aliis privatis ſcriniis documentisque originalibus excerpta. Acceſſit de Hæreditariis provinciarum Auſtriacarum Officialibus Commentatio.

Viennæ, ſumptibus Jo. Bapt. Schönwetter, 1705, fol.
Conſtant 4 Alph. & 10 Tabb. æneis.

Auctor hujus operis, quem Illuſtriſſimum quendam Virum eſſe conjicimus, cum in manibus haberet Archivum Statuum Inferioris Auſtriæ, quater mille propemodum documenta in membranis exarata complexum, rem hiſtoriarum cupidis haud ingratam fecit, ubi ea, quæ de Comitum, Baronum & Dynaſtarum Auſtriæ familiis hodieque ſuperſtitibus in illo notatu digna reperit, in unum volumen collegit, quibus & prolixiſſima ſupplementa, de Polheimia imprimis, Stahrenbergia, Harrachia, Hardeccia aliisque familiis ex ipſarum avitis documentis compilata adjecit. Equidem abſolutas hic Genealogias contexere noluit, aliis eam provinciam relinquens, eoque ab incertis ſtirpium originibus lubens abſtinuit; quo magis vero rem etiam Heraldicam adjuvaret, non tantum diligenter ſubinde obſervavit, ut inſignia e familia in aliam, vel pacto, vel alia ratione fuerint translata, verum & ſigilla documentis appenſa ſimul æri inciſa repræſentavit. Præterquam vero, quod, uti dictum, & publico & privatis archi-

vis

vis uſus eſt, alia etiam opera, quæ adhuc in MSCtis latent, ſubinde adhibuit. Hinc ad Richardi Streinii Baronis de Schwarzenau opus incomparabile, quod vocat, Land-Hand-Veſt / anno 1595 confectum, ad Hiſtoriam item familiæ Lambergicæ a Jacobo Barone de Lamberg anno 1559 ſcriptam, & deinde a Matthia Barone de Keinach Collectaneis Genealogicis anno 1592 factis inſertam, nec non Lazii Chronicon MS. Auſtriæ, quod in Bibliotheca Vindobonenſi aſſervatur, Prevenhuberi Chronicon MS. urbis Steyer / aliaque manuſcripta non raro provocat. Etſi vero illud præcipue agit Auctor diligentiſſimus, ut, quo pacto acquiſita ſint a familiis feuda, doceat, multa tamen paſſim inſeruntur, quæ hiſtoriam Germanicorum Regum & Imperatorum egregie illuſtrant. Sic legi merentur, quæ de profectione Italica Friderici, vulgo Tertii dicti, verbis Andreæ de Lapiz, teſtis oculati, refert cap. 19, ex quibus inter alia patet, parum abfuiſſe, quin Ladislaus Poſthumus, quem Imperator, Neapolin pergens, Romæ reliquerat, artibus Ulrici Ciliæ Comitis, plagio fuerit ſubductus, eidemque Ladislao Pragæ a Georgio Podiebratio venenum fuiſſe propinatum, quod alii uxori Podiebratii, alii amaſiæ cuidam adſcribunt. Ubi de familia Comitum de Rogendorff agit cap. 39, multa imprimis de Wilhelmo Rogendorffio refert, qui graviſſimis negotiis a Maximiliano I, Carolo V & Ferdinando I fuit adhibitus. Itaque mandatum illi a Maximiliano, ad componenda quævis cum Ferdinando Catholico diſſidia, A. 1509 datum, diploma quo eidem ſumma rei militaris cura a Ferdinando A. 1541 demandata eſt, aliaque Illuſtriſſimæ familiæ conceſſa beneficia recenſet. In Addendis ad cap. 10 obſervat, fratres Stahrenbergios, Caſparum & Gundaccarum, in caſtro familiæ gentilitio Wildpergenſi, Wenceslaum Imperatorem aliquandiu captivum tenuiſſe, unde cubiculum, cui fuerit incluſus, ad hunc usque diem Regium, (Das Königs-Zimmer /) vocari meruerit; eundem tamen Wenceslaum, ſolennibus poſtea A. 1394 literis, quibus ſuum etiam ſigillum Rupertus Bavarus addiderit, teſtatum eſſe, ſe eam injuriam familiæ prorſus & omnino condonare. Ejusdem familiæ ut dignitatem extolleret, ei dudum titulum *Nobilis* ab ipſis Pontificibus conceſſum fuiſſe notaverat p. 24, qui non niſi illuſtrioribus & Principali etiam dignitate fulgentibus ab illis

tribui consueverit. Nec prorsus de familiarum origine silet. Ita enim Zinzendorffios nequaquam probat p. 14 ex Helvetia, Rudolphi Habsburgici aut Alberti I tempore, ut plerisque creditum fuit, in Germaniam venisse, sed ex ipsa Austria oriundos esse, quod jam sub initiis regiminis Rudolphi, eorum memoria in documentis Austriacis celebretur. Lambergios vero antea Ritterspergios dictos fuisse, animadvertit p. 32, quod ex familia non nemo altero pede claudus, ex eo vitio cognomen der Lahme traxerit, ex quo factum, aliarum gentium consuetudine, ut ejus deinde successores, omisso Ritterspergiorum nomine, Lambergii (die Lahmberger) salutarentur. Cæterum lectu jucunda sunt, quæ passim veteri illa lingua Teutonica inseruntur, documenta, singularia quippe Germanicæ simplicitatis, qualis iis temporibus fuit, testimonia. Sic ubi Claram Haidiam, e gynecæo Beatricis Hungariæ Reginæ, sub finem seculi XV, Andreæ Kornfail nupsisse memorat p. 153, novæ nuptæ poculum argenteum deauratum dono datum fuisse a Regina addit, cui inscripti sequentes rythmi:

Als Kornfail die Clara Haydin nahm/
Aus dem Frauen-Zimmer lobesam/
Die Königin Beatrix gut/
Zu Hungarn und Boheimb wohlgemuth/
Schenckt ihr dis Gschirr auff die Hochzeit/
Voller Ducaten mit grosser Freud.

Legi etiam meretur p. 177 Catharinæ, Poloniæ Reginæ, Epistola Germanica ad Juditham Polheimiam, quæ illi S. Bibliorum lectionem commendaverat, A. 1568 d. 16 Oct. data, in qua postquam se fassa fuisset lectione ea magnopere delectari, curiosiorem tamen investigationem Ministris Ecclesiæ, quorum vocatio eam postulet, relinquendam esse statuit; demumque concludit: Derhalben rathe ich dir und mir/ wir bekümmerten uns nicht um die Sachen/ die uns nicht befohlen seynd/ sondern halten uns nach der Lehre Pauli/ daß wir in Still hören und fragen/ und die Haußhaltung in die Hand nehmen/ so weit denen Weibern gebühret/ das habe ich dir zu gnädiger Antwort auff dein Schreiben nicht wollen verhalten. Ultimo loco Auctor de hæreditariis provinciarum Austriacarum officiis, paulatim

tim in alias familias translatis, erudite disserit; ut de hæreditariis Aulæ Præfectis, Camerariis, Mareschallis, Equilium Præfectis, Rei Venatoriæ Præfectis, Rei Argentariæ Præfectis (Erb-Silber-Cämmerern/) Pincernis, Dapiferis, Archimagiris, seu Rei Culinariæ Præfectis, Austriæ Inferioris Janitore (Erb-Thür-Hüter/) Bacilliferis (Erb-Stäbelmeistern/) Scindendi Magistris (Erb-Vorschneidern/) Falconum Magistris, Austriæ Inferioris Sacellano, supremo Cursorum publicorum Magistro, Austriæ Vexillifero, Rei Monetariæ Magistro Austriæ, & Armamentarii Præfecto Austriæ & Styriæ (Erb-Münz- und Erb-Zeugmeistern in Oesterreich und Steyer) nec non supremo duellorum Judice in Austria (Obristen Kampff-Richter/) quod tamen officium hodie exspiravit. Ast de his singulis aliqua hoc loco depromere, præstituti operis nostri ratio haud patitur.

CAROLI ARNDII BIBLIOTHECA POLITICO-Heraldica Selecta.

h. e.

RECENSUS SCRIPTORUM AD POLITICAM atque Heraldicam pertinentium selectus.

Rostochii & Lipsiæ, apud Jo. Henr. Rusworm, 1705, 8.

Constat Alph. 1, plag. 12.

POstquam Clarissimus Auctor in Præloquio de selectissimis Bibliothecarum Theologicæ, Juridicæ, Medicæ & Philosophicæ Collectoribus egisset, fontes, ex quibus apparatum suum hausit, præcipuos indicat. Inde, quem ordinem servaverit, breviter enarrat. Atque ita a *Pseudopoliticis* exorsus, primum quæ ad vitam, doctrinam & scripta Machiavelli attinent, tum eruditorum de illo judicia diversa, præcursores item & sectarios ejus recensет. Hinc post enarrata Monarchomachorum incunabula & exempla practica, doctrinam eorum & scripta dogmatica tradit. Inter genuinos Politicos *Dogmaticos* Platonem, Aristotelem, Salustium, Ciceronem, quorum imprimis editiones diligenter excutit, Lipsium, Boxhornium, Bœclerum, Schœnbornerum, Cellarium, Clasenium, Contzenium, Arnisæum, Keckermannum, Alstedium, Heiderum, Lie-

benthalium, Bodinum, Tholoſanum, Philelphum, Patricium, Beckmannum, Weiſium, Rechenbergium, Buddeum, Wagenſeilium, Pufendorfium, Schurzfleiſchium ordine conſiderat. His ſubjungit *Hiſtoricos pragmaticos*, Polybium, Tacitum ejusque Commentatores, quotquot exſtant, & interpretes, Sleidanum, Cambdenum, Baudium, Meurſium, Thuanum, cujus imprimis editionibus juſtum pretium ſtatuit, Gramondum, Siri, Nani, Marianam, Pufendorfium, Letum, Tillemontium & plures alios. E *Philologis* epiſtolarum imprimis ſcriptores, Plinium, Miltonum, Mazarinum, Richelium, Temple, Oſſatum, atque inde Oratores & Poetas quosdam politicos producit. Inter *Florilegiorum* ſcriptores Gruterum, inter *Diſcurſorios*, quos vocat, Berneggerum, inter *Eriſticos* Beſoldum, Danæum, & alios refert. In *Pædeuticis* Inſtructiones paternas Baſilii Imper. Manuelis Palæologi Imper. Jacobi Regis Angliæ, cujus Δῶρον βασιλικὸν imprimis accurate conſiderat, Caroli V & Philippi II exhibet, additis qui certis exemplis Principem formare aggreſſi ſunt, Xenophonte in Cyro, Verulamio in Hiſtoria Henrici VII, Ameloto Houſſæo, qui ſub nomine *de la Mothe Joſſeval d' Aromſel* latere voluit, in Tiberio, & Status Scriptoribus, ut Marnixio, Guevarra, Seckendorffio. *Conſultatorios* Noſtro conſtituunt Conclavium Scriptores, Goldaſtus item, Richelius & Mazarinus, quibus varii libelli politici adſcribuntur, hic ingenue examinati, Leibnützius, Lünigius & ſimiles publicorum documentorum promicondi. Ex *Statiſticis*, præter quamplurimos alios, quos & Caſp. Thurmannus in Bibl. Statiſtica Halæ 1704 in 4 publicata breviter percenſuit, imprimis commendat Noſter Ducem Rohaneum Henricum, de cujus Trutina Statuum Europæ, libro elegantiſſimo, dum agit, vitæ ejus curriculum, tum familiæ Genealogiam & Symbolum addit, ac paulo etiam diffuſior eſt in Godofredi de Jena, Halæ die 9 Jan. 1703 defuncti, vita & tractatu *de ratione Status* recenſendo. In *Hieroglyphicorum* numero & Mythologicos ſcriptores ponit, & Fabularum Romanenſium autores quosdam, in quibus & Nicolai Baumanni Vulpeculam (Reinicke Fuchs) & Philandri von Sittewald / vero nomine Jo. Michael Moſcheroſch, Viſiones Satyricas numerat, tum Symbolorum ſcriptores, Saavedram & Boccalinum, de

qui-

quibus hic plura. Inter *Ethicos*, qui de characteribus & affectibus imprimis egerunt, præter Theophraſtum ejusque commentatores, Barclajum & Chriſtianum Thomaſium commendat. Hinc in *Juridicis*, poſt enumeratos breviter Juris Divini doctores, Grotium, ſcriptorem Juris Gentium & Naturæ, inſtar omnium, ſcriptores Juris Civilis Struvium, Huberum, Lauterbachium, & qui in hunc triennio abhinc commentatus eſt, Nobiliſſimum Titium noſtrum, & Juris Publici, Arumæum, Limnæum, Vitriarium, Coccejum, Schützium, Textorem producit. *Geographias* politicas primum fictitias, ut Mori Utopiam, Campanellæ Civitatem Solis, & his ſimiles, deinde veras, quales in Rebuspublicis Elzevirianis continentur, recenſet, & præ cæteris Schookium laudat, qui ſatum Reipubl. Vejentium & Achæorum Belgis ſuis in exemplum propoſuit. *Strategici* memorantur Polyænus, Frontinus, Naudæus, Lipſius, Turnerus, Lydius & Gannetaſius. In *Hodæporicis* & *Apodemicis* eminent hic præ cæteris Rutilius, Thevenot, Monconyſius, Burnetus, Miſſon, Tollius, in quibus, ut & aliis, lubuit Auctori doctiſſimo ſæpius ea ſequi, quæ nos de illis in Acta hæc noſtra paſſim retulimus. Diffuſiſſima eſt claſſis ultima *Genealogicorum* & *Heraldicorum*. Et primo quidem catalogum alphabeticum librorum Heraldicorum vario idiomate conſcriptorum inſerit Auctor, poſtea e Germanis Höpingium, Siebmacherum, Spenerum, Imhoffium, Rudolphum, Weigelium, Buſſingium, Weberum, Schumacherum & Gottſchlingium late conſiderat, & partim ſub examen vocat. His ſuccedunt ex Anglis Uptonus, Speelmannus, Jo. de Bado, Biſſæus, Philippotus, Goreus, Gibbonus, & de quo plura verba facit Noſter, Wilhelmus Dugdale: e Gallis Marcus de Vulſon de la Colombiere, Lud. Geliotus & Petrus Paliotus, Phil. Monetus, Petrus Le Moyne, Menetrerius cæteris notior, & Vallemontius: ex Italis Campanille, Catari, Petra Sancta & Beatianus. Sed de his qui plura cognoſcere cupiunt, eos ad ipſum Auctorem amandamus, cujus & ſingularis politicarum rerum cognitio, & judicium ſubactum ubique emicat. Plures quidem, ut Genealogicos, ita Heraldicos etiam aliarum gentium ſcriptores, ſi prolixus eſſe voluiſſet, addere utique potuiſſet. Sic enim inter Belgas auctor imprimis laudandus Jo. Bapt. Chriſtin in vaſto opere, *Jurisprudenden-*

dentia Heroica, ſive de Jure Belgarum circa Nobilitatem & Inſignia, Brux. 1668 & 1689 in fol. Thomas Rouk in libro Belgico *Nederlandſen Herault, of Adelyk Tooneel*, Amſt. 1672 in fol. & Anonymus Gallus in libello *Le Jardin d' Armoiries* Gand. 1567, in 12, quo Nobilium Belgii inſignia ſecundum ordinem alphabeti exhibentur, aliique addi poterant. Inter Polonos quoque, præter Bartholomæum Paprocium, quem Starovolſcius *de armis ſeu inſignibus Nobilitatis tam Polonæ, quam Bohemicæ* tomos duos, & Andream Vargocium, quem idem librum *Clenodiorum ſeu Nobilitatis Polonæ armorum* ſcripſiſſe teſtatur, eminet Simon Okolsky, Becmanno, Bælio aliisque commendatus, qui in *Orbe Polono* Cracoviæ 1651 in fol. tribus tomis edito, antiqua Nobilitatis Polonicæ inſignia & arma exponit. De Hiſpanorum re Heraldica quo pauciora ad nos pervenerunt, eo avidius exſpectamus *Inſignia omnium Hiſpaniæ Nobilium Magnatumque*, ab eruditiſſimo Viro Gerardo Erneſto a Franckenau promiſſa.

LIBRI NOVI.

Juſti Fontanini Vindiciæ Antiquorum Diplomatum adverſus Bartholomæum Germonium. Romæ, per Franc. Gonzagam, 1705. 4.

De Sarcophago Marmoreo Probæ Faltoniæ in templo Vaticano Diſſertatio Abb. Jo. Chriſtophori Battelli. Romæ, typis Caj. de Zenobiis, 1705. 4.

De Sacris Baſilicis SS. Martyrum Marcellini Presbyteri & Petri Exorciſtæ de Urbe Diſſertatio Hiſtorica Jacobi Laderchii. Romæ per Franc. Gonzagam, 1705. 4.

Lettera e Poetici Componimenti in Ragguaglio e in Encomio della Nuova Ripa preſſo al Sepolcro de' Cæſari in Roma ridotta nella Preſienza Edilizia di Monſig. Nicolo Guidice. In Roma per il Zenobi, 1705. in fol.

Diſſertatio in Hiſtoriam Sacram primæ Mundi ætatis, habita per Dialogos & Auctore F. Guillelmo Bonjour Toloſano. Apud Montem Faliſcum, ex typographia Seminarii, 1705, 4.

** ** **

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Maji, Anno M DCC VI.

ANTIQUÆ LITERATURÆ SEPTENTRIONALIS Liber alter.

Oxoniæ, e Theatro Sheldoniano, 1705.

Conferatur proximus Menſis Martius pag. 97.

SEcundum hoc Theſauri Hickeſiani Volumen, cujus recenſio menſe nupero Martio in præſens tempus differenda fuit, ſingulari profecto induſtria elaboravit Humphredus Wanlejus, Vir, ſi quis alius, ad literarias antiquitates indagandas & colligendas a natura ipſa factus, omnibusque ingenii dotibus excultus. Complectitur autem librorum veterum Septentrionalium, qui in Angliæ Bibliothecis aſſervantur, tum plurimorum codicum hujus generis alibi extantium Catalogum Hiſtorico-Criticum longe fideliſſimum, in quo nihil a ſe deſcriptum Politiſſimus Noſter aſſeverat, quod oculis manibusque non uſurpaverit, ſex tantummodo libris exceptis, quorum & in ſpecie meminit. Notas inſuper numerosque forulorum, quibus cimelia iſta in patriæ bibliothecis deliteſcunt, ipſorumque codicum inſcriptiones ſeu rubricas, quin & exordia atque fines ſumma cura appoſuit, & nominum propriorum aliarumque vocum ſcriptiones, mendoſas licet, accurate deſignavit; voces vero vocumque partes, in MStis forte deletas atque a ſe ſuppletas, uncinulis lunulisve notavit, abbreviaturas, ut vocant, literarumque jugationes majoribus uſitatas ſollicite retinuit, earumque peramplam tabulam ſtruxit, codicum denique materiam, formam, ætatem judicioſe obſervavit. Verbo ut eloquamur, lynceos oculos operi ubique admovit, idque agen-

do Catalogum ſuum omnibus numeris abſolutum exhibuit, ita ut non niſi trium errorum ipſemet ſibi conſcius eſſe queat. Conſilium initio ſecum inierat, breviores tractatus integros, vel longiorum fragmenta, Lambecii aliorumque doctorum exemplo hic inſerere, ſed cum in paulo grandius volumen labores ſuos excreſcere animadverteret, abdicavit hocce inſtitutum, niſi quando materiæ forte præſtantia, aut libri raritas interdum ſuadebant, ut ad illud rediret. Quod vero tot MSta Anglo-Saxonica, e civilibus nationis ſuæ bellis, ex demolitione cœnobiorum per Henricum VIII Regem maturata, velut disjectæ tabulæ e naufragio etiamnum ſuperent, Matthæi Parkeri, Archi-Epiſcopi Cantuarienſis, qui codices chartasque veteres undique conquiſivit, iisque ſedulo incubuit, providæ diligentiæ potiſſimum deberi refert. Quemadmodum & illam ſuperiorum temporum injuriam effugerint ſat multi codices, aliis linguis exarati, quos ſi conſuluiſſent editores Patrum apud exteros, longe elegantiores & caſtigatiores eosdem, judice Noſtro, dediſſent. Biblia etiam & Pſalteria Gallice conſcripta in bibliothecis extare memorat, quibus antiquiora nec Galli ipſi producere poſſint, modo de codicibus ſuis recte ſententiam tulerint. Scripturæ genus apud Anglo-Saxones receptum quod attinet, exiſtimat Noſter, illos ſub appulſum ſuum in Britanniam Runas, gentibus maris Balthici accolis familiares, ſecum adportaſſe, indeque eveniſſe, ut antiquiſſimi nonnulli codices Runas Romanis literis intermixtas oſtendant, & Anglo-Saxones, Romana licet elementa amplexi, *Thorn* & *Wen* tamen, quæ nomine, figura & poteſtate puræ putæ Runæ ſint, conſtanter retinuerint. Romanas autem literas, ſi non migrationis in Angliam, ſaltem plantationis fidei Chriſtianæ ab Auguſtino factæ tempore, ipſis innotuiſſe, ſenſimque uſitatiores evaſiſſe. Exinde quoque diverſas Italorum manus, illam videlicet, quæ uncialibus literis conſtat, tum quæ minoris & rotundioris formæ characteres habet, tum denique eam, quæ minuſculis apicibus curſorie fluit, iisdem arriſiſſe; quemadmodum & ſingularum uſum uberius demonſtrat. Sed nolumus Doctiſſimi Auctoris præfationi nimis inhærere, quin eum potius, per bibliothecarum loculos, per plutecs atque armaria ſpatiantem, jam comitari, & de MSCtis aliquibus erudite diſſerentem audire lubet.

In-

Inter varias quidem Bodlejanæ reliquias, laudat codicem membranaceum octingentorum circiter annorum, in quo contineatur Gregorii Papæ de Cura Paſtorali liber, in linguam Saxonicam per Ælfredum Anglo-Sax. Regem paraphraſtice translatus, cum ejus præloquio ad Wereferthum Epiſcopum Wigornienſem, & cuilibet Eccleſiæ Cathedrali hujus libri exemplar unum a pientiſſimo Rege deſtinatum fuiſſe docet, meritoque dubitat, an Regia id genus monimenta, vernaculo ſermone conſcripta, apud extraneas gentes ullibi inveniantur. Dialogos autem Gregorii, qui ipſum pariter autorem deſignant, rectius pro verſione Wereferthi ſeu Werefrithi habendos eſſe credit. Quatuor inde Evangelia Latina, cum verſione interlineari Dano-Saxonica, aliquot tamen foliis mutila, ab antiquitate valde commendat, octavo quippe ſeculo ſcripta, atque inter peculium venerabilis Bedæ, juxta quorundam opinionem, numerata. Hæcce vero in manus Joannis Rushworthi JCti tandem deveniſſe ait, in cujus honorem, *codicis Rushworthiani* nomen ipſis a nonnullis imponatur. Circa Pauli Oroſii Hiſtoriam, cui titulus *Hormeſta*, ſeu de miſeriis mundi, quam Ælfredus Rex Saxonica lingua donavit, eum libertatem quævis pro arbitrio mutandi, diſtrahendi atque interpolandi ſibi vindicaſſe, tum & navigationum aliquot Boream verſus inſtitutarum commentarios illi adjeciſſe, obſervat. Ad bibliothecas Cantabrigienſes dum deflectit, & ſermonis cujusdam, ſub Danorum incurſionem A. 1009 a Lupo ad Anglos habiti, mentionem facit, non inelegans adgreditur examen, quis ille Lupus fuerit. Ubi primo eum diverſum ſtatuit a Lupo Ferrarienſi, utpote qui anno 861 diem ſuum obierit; multo magis a Lupo Trecenſium Epiſcopo, qui A. 427 inclaruit; tum veteres Anglos nomina ſua Latine crebrius reddidiſſe monet, ita ut, qui Saxonice *Wulff* audierit, aut inde forte nominis terminationem habuerit, *Lupum* ſe Latine appellaverit. Sic Æthelwulfum Bernicium, Monachum Dunelmenſem, poematibus ſuis nomen patria lingua præfigere, poſtea vero in hæc deſinere verba: *Hæc Lupus alte Pater ſtolido de pectore clarus Carmina compoſuit &c.* Sic literas de Pœnitentibus, a Lupo Lundoniæ Epiſcopo ad Ælfricum Cantuarienſem Archi-Epiſcopum miſſas, quæ adhuc ſuperſunt, non alii vindicari poſſe judicat, quam Wulffſtano II, qui ea

p. 70. 71.
p. 72.
p. 81.
p. 85.
p. 140.

ætate ſedem Londinenſem tenuerit. Ex quibus colligit, Lupum illum Homiliſtam eundem eſſe cum Wulffitano Eboracenſium Archi-Epiſcopo, qui ab A. 1002 usque ad A. 1023 Wigornienſem Eccleſiam ſimul rexerit, quandoquidem nullus alius tum temporis in Anglia vixerit Epiſcopus a lupo nomen mutuatus, excepto ſolum Athulfo Herefordenſi, de quo tamen altum ſit apud ſcriptores ſilentium. Præterea quoque, inter varia opuſcula MSCta Lupi Epiſcopi, apparere Paræneſin quandam Saxonice conceptam, cui Wulffitani nomen præmittatur, haud obſcuro indicio, Wulffitanum & Lupum ſub una perſona latere. In Aula S. Trinitatis, monſtrari dicit Hiſtoriam Fundationis Monaſterii S. Auguſtini Cantuarienſis, in qua deſcribantur octo libri, quos Gregorius I Papa Auguſtino in Angliam advehendos dederit, adeoque primitias librorum totius Eccleſiæ Anglicanæ vulgo reputent. Ex illis vero tertium & quintum, qui Evangeliorum textus Latine exhibent, hunc Oxoniæ, illum iconibus hiſtoricis exornatum Cantabrigiæ in Collegio Corporis Chriſti, hodienum extare hariolatur. E bibliotheca D. Jacobi Weſtmonaſterienſi, inter alios cum elogio promit *Librum Scintillarum*, ſeu Sententiarum, quas tum ex Sacra Scriptura, tum e Patrum ſcriptis, conſt paverit Beda, verſioneque interlineari Saxonica explicuerit. Cottonianam gazam ubi ſalutavit Noſter, ad librum Evangelii a Luca contexti paululum hæret, utpote qui in calce ita finiat: *Explicit liber Evangelii ſecundum Lucanum*, atque inſolitam hanc appellationem mori majoribus Anglo-Saxonicis trito adjudicat, qui Latine ſcribendo, nomina ſua, deſinentia in A, Latina etiam terminatione auxerint, e. g. pro Offa, Offanus, pro Beda, Bedanus ſcribentes. Poſtquam igitur boreales antiquitates literarias domi ſatis diligenter excuſſit, epiſtolas jam celeberrimi Suecorum Johannis Peringskiöld & Jonæ Nicolai Salani, ad Reverendum Hickeſium datas, una cum prolixis indicibus MSCtorum Scandicorum, quæ tum in Regio Antiquitatum Archivo Holmiæ, tum in Rudbeckiana & Salana bibliotheca cuſtodiuntur, ſubſequi jubet. Ipſe ſyllabum librorum Saxonicorum typis impreſſorum annectit. Quem tandem excipiunt ſex indices ad totum opus, juxta Alphabeti ſeriem, eo cum judicio confecti, ut nihil ſupra. Primus enim omnium vocum, quæ in Grammaticis Hicke-

p. 172.

p. 180.

p. 251.

Digitized by Google

ckeſianis ab incunabulis ſuis derivantur, conſpectum ſiſtit: Alter monimenta literaria antea inedita, hic primum excuſa enumerat: Tertius MSCta cæterosque autores, qui maximam partem hic primum citantur, continet: Quartus opera, autores, aliosque claros homines, qui paſſim allegantur & honorifice inducuntur, nominat: Quintus ea, quæ æneis ligneisve tabulis inciſa prodiere, indigitat: Sextus denique ſingulos autores, chartas, homilias, tractatus, resque præcipuas, quæ in Catalogo codicum Anglo-Saxonicorum tantum memorantur, Wanleji ſtudio collecta refert. Succedunt ultimo corrigenda atque addenda nonnulla, nec minus nomina illuſtrium & doctorum virorum, ut & ſodalitatum, quibus adminiculantibus Theſaurus hicce excudi potuit, ut intelligas, quantum præſidii melioribus literis in Anglia paratum ſit.

Atque ſic recenſionis officio ſatis defuncti videri poteramus, niſi aurem nobis vellicaſſet pererudita & candoris plena Clariſſimi Hickeſii præfatio generalis, ut ejus etiam rationem haberemus. Equidem illa primo volumini præfixa cernitur, ſed quia ſecundas Autoris cogitationes, emendationes ac ſupplementa per univerſum opus diffundit, in hunc locum non injuria remitti debuit. Nolumus autem hac vice immorari Apologiæ, quam contra eos ſcribit, qui nimia ipſius ſtudia in explicandis barbaris horridisque & incultis ſermonibus reprehendunt, nec Reverendorum atque Doctiſſimorum Virorum, Nicolſoni, Fountainii, Elſtobi, Hopkinſi, Gibſonii, Thwaiteſii, Wanleji, Bromei merita de hoc libro, quæ gratus prædicat, multis exaggerare juvabit. Quin potius ad alia progredimur, atque inſipida Gallici hominis opinione, qui in procemio ad Menagii Origines, Anglos codicum Saxonicorum penuria laborare, atque ad reddendas rationes linguæ ſuæ, Gallica inprimis indigere aſſeruit, valere juſſa, Anglo-Saxones chartas literasve ſigillis penſilibus, ſeu cereis ſigillorum impreſſionibus, Canuto regnante nondum muniviſſe, cum Autore notamus. Licet enim in codice fundationis monaſterii S. Auguſtini Cantuarienſis dicatur quod in charta Regis Canuti aliqua ſigilla cerea, ſed crucis ſigna appareant, illum tamen codicem nullam mereri fidem, Noſter autumat, tum quod multa ſuſpecta & falſa loquatur, tum quod nullæ aliæ chartæ R. Canuti magno numero adhuc ſuperſtites, cereis ſigillis ſint conſpicuæ. Quæ de

Saxonicarum literarum valore, de Runis Saxonicis elementis intermixtis appoſite diſſerit ; Normanno-Saxonicæ item dialecti ſpecimina, ſeu chartæ Wilhelmi Conquæſtoris, Henricorum I & II Regum ; antiqua veterum Hunnorum XXXIV elementa ; verſionis Ranulphi Higdeni Polychronici, quam Joh. Treviſa A. 1387 adornavit, fragmentum ; Oratio Dominica, Hymnus Angelicus, Symbolum Nicænum, Græce quidem, ſed literis Latino-Francicis expreſſa, aliaque ſelecta Philo-Muſos non egregie delectare non poterunt. Ad vetuſtam monetam Anglicanam Siclum etiam referendum cenſet, qui vel nummus vere cuſus, aut computatitius ſaltem fuerit, atque duobus argenteis denariis valuerit, ſi juxta Ecberti Dialogum de Eccleſiaſtica Inſtitutione calculus expediendus. Sed aquam ſibi hærere fatetur, propter *Martam* Æthelſwithæ Reginæ, in qua Siclus ſolido auri & argenti penſatur. Quibus linguarum veterum Septentrionalium ignorantia labi contigit, aggregat Johannem Harduinum, qui in Chronologia V. T. tum circa Ælfrici nomen, tum circa monimenta atque elementa Anglo-Saxonica diverſimode impegerit; uti quidem errores ejus ſolide commonſtrat. Contribules ei facit Franciſcum Giambullarium, Angelum Roccam, Gulielmum Camdenum, Thomam Rymerum, Johannem Seldenum, quos ad ſimiles ſcopulos allidi oportuerit. Hinc Celeberrimum Gibſonum hortatur, ut Chronicon ſuum Saxonicum auctius recudere feſtinet ; homini Panchartarium Anglicum confecturo regulas ſuppeditat, in diſcretione ſpuriorum diplomatum a genuinis apprime utiles, easque Ingulphi Croylandenſis Hiſtoriæ ſtatim attemperat. Formulare Anglicanum Thomæ Madoxii nuper editum mirifice extollit, nonnulla tamen in eo deſiderat. Pluribus inde evincit Noſter, quomodo Joh. Mabillonium in Rei Diplomaticæ libris ſecum conſentientem habeat ; qua occaſione varia ſcitu digniſſima admiſcet. Canones inſuper in veterum inſtrumentorum examine obſervandos, a doctiſſimo illo Gallo traditos, lubens amplectitur, ita tamen ut non celet, quæ in illis incerta ac lubrica ſibi videantur. Sic quando Mabillonius unum aut alterum defectum, modo eſſentialis non ſit, legitimis autographis obeſſe non debere arbitratur, optat Noſter, ut definitionem eſſentialis defectus is ſuggerere voluiſſet, ſiquidem Epiſcopo-

porum privilegium pro Corbiniano Monaſterio, Regis Theodorici tempore emiſſum, ille Chilperici ætate conditum affirmat, iſtud tamen non eſſentiale vitium diplomatis habendum, ſed oſcitantiæ ſcriptoris non admodum periti, cui proclive fuerit errare, tribuendum cenſet. Porro, quando Mabillonius additiones incarnationis, indictionis, gloſſematum aliorumque ſimilium, maxime in exemplis ſeu apographis, inſtrumentorum ventati non officere ſentit, doloſam & fallacem hanc regulam pronunciat, eaque ratione nullum fere crimen tam grave in reum diploma intentari poſſe credit, quod illo patrono, illiusque artibus depelli nequeat. Licet enim defectus eſſentiales, propter quos inſtrumenta damnari mereantur, a non eſſentialibus diſtinxerit, illud tamen diſcrimen verbo poſitum re ipſa tolli, cum illo autore nullus defectus adeo capitalis eſſe poſſit, quem per notarium, librarium vel exſcriptorem diplomati accidiſſe, dicere non liceat. Interpolationes etiam, vitioſas ſubſcriptiones, gloſſemata, alia pro aliis ſubſtituta, non ex mala intentione, dolove malo, ſed imprudentia, imperitia, temeritate, & non raro ex ſtudio juvandi poſteros nata, tum prudentiam, moderationem & æquitatem, qua in examinandis chartis opus ſit, facillima eſſe ſubterfugia & pharmaca, ad ſananda vel maxime lethalia diplomatum vitia. Huc ſumma redit eorum, in quibus Autori cum Mabillonio minus convenit, ſed plura rei diplomaticæ inſervientia ſcripta propediem exhibebimus, adeoque hanc ampliare materiam in præſenti ſuperſedemus. Cæterum dum in memoriam ſibi revocat Noſter, Thrimſam ſeu tremiſſem monetæ Anglicæ ſpeciem ſe ſtatuiſſe, ejusdem valorem paulo accuratius expendit, errorem retractans, ubi dixerat, illam tertiam partem argentei ſolidi conſtituere, cum tamen de aureo ſolido id affirmare debuiſſet, qui quadraginta denariis argenteis conſtet, ut adeo Thrimſa valuerit tredecim cum tertia parte unius denarii, ſeu præſentis monetæ quatuor ſolidos & quatuor denarios cum tribus denarii partibus æquet. Thrimſam vero apud Anglos ſummam ſaltem computatitiam fuiſſe, aut ſi in commercio unquam & ſignatus nummus fuerit, tum e Gallia forte mercatorum interventu ad Anglos allatum putat. Johanni Stirnhookii libro, de Jure Sueonum & Gothorum vetuſto, commerita encomia defert, multaque

in-

in eo reperiri ait, quæ antiquitates Anglicas egregie illustrent. Duas insimul epistolas Simonis Dewesii & Franciſci Junii ineditas communicat, ut argumento sint, quanto ardore laudatissimi isti Viri literaturam Saxonicam sua ætate promovere gestierint. Tandem post recensitos Mæcenates singulos, qui labores hosce consilio atque ope juvarunt, in quorum ordinem & tres fœminæ nobiles veniunt, nec ignorare nos sinit, reliquos sumtus, ad excudendum Thesaurum necessarios, e peculio suo promanasse; de quibus tamen non adeo conqueritur, quam quod per labefactatas vires, per gravescentem ætatem, per nummorum denique defectum, auctiorem illum dare sibi haud licuerit.

CALENDARIUM ROMANUM CHRONOLOGORUM causa constructum, ad Novilunia civilia sine Tabulis Astronomicis accurate & facile ante & post Christum natum invenienda. Auctore F. GUILLELMO BONJOUR, Tolosano, Ordinis Eremitarum S. Augustini.

Romæ, typis Jo. Franc. Buagni, 1701. fol.

Constat plagulis 21.

COnstructum est hoc Calendarium juxta periodum Luni-Solarem annorum 1932, a Cardinale *Norisio* in dissertatione de Cyclo Latinorum Paschali, quam *Mense Aprili A. 1692* commendavimus, propositam, quod eam eundem feriarum ac lunationum ordinem in orbem æque ducere animadverteret Clar. Autor, cum post annos 1932 cyclus Solis sexagies noviesque ductus ad initium recurrat, & novilunia eodem die eademque hora contingant, præterea que sic omnia ab ista depelli intelligeret vitia, ut impedimentum bissexti, tum saltus Lunæ, tum mensis embolimi omnino superet, atque a Lunari calculo mensem illum abundantem dierum 31 arceat, quem interdum admittit computus tam Arabum, quam Hebræorum. Primo exhibetur *Calendarium Romanum*, in quo epactarum duo cernuntur ordines. Unus literis Romanis, alter Saracenicis describitur. Priores epactas Romanas, posteriores Saracenicas vocat. Adscriptæ sunt literæ Dominicales, more consueto.

ſueto. Subjunguntur Canones in hoc Calendarium, ubi diſſeritur de epactis tetraëtericis, earundem cyclo, & numeris tetraëtericis perpetuitati cycli epactarum tetraëtericarum inſervientibus. Vocat Autor *epactam tetraëtericam* ſeu *quadriennalem*, numerum 14 dierum, quibus 4 anni Solares ſuperant totidem Lunares: *cyclum epactarum tetraëtericarum perpetuum* revolutionem, quæ de quadriennio in quadriennium pergit, per continuam 14 dierum acceſſionem: *numeros tetraëtericos* eos, qui quadriennali via & ratione inſtituti ad epactarum, quæ his affiguntur, ſervandam perpetuo legem tetraëtericam. Sunt numeri tetraëterici 483, quia periodus Noriſiana, cujus annis alligantur, 483 tetraëterides complectitur. Tabula numerorum tetraëtericorum in 13 areas diſtributa, ubi numeri 483 juxta ordinem naturalem deſcribuntur, & competens unicuique epacta, vel Romana, vel Saracenica adſcribitur. Subjicitur ipſa periodus annorum 1932, in ſuas 23 ogdoëcontateſſaraëterides diſtributa, ab anno Domini 1 usque ad 1932, in qua ſingulis annis adſcribitur cyclus Solaris & numerus tetraëtericus competens. Quod ſi itaque annus Domini datus in tabula ogdoëcontateſſaraëteridum evolvatur, invenietur cyclus Solis, & numerus tetraëtericus ipſi reſpondens. Cum quo ſi adire libuerit tabulam numerorum tetraëtericorum, conſtabit epacta ipſi congruens, & cyclus Solis dabit literam Dominicalem: quæ cum epacta in calendario evoluta monſtrabit diem & feriam novilunii. Sed quia periodus Noriſiana ſtylo Juliano conſtructa, eandem ad Gregorianum quoque accommodat Autor, exhibens paradigma epactarum, ab anno Domini 1582 ad annum 2104, juxta methodum periodi Noriſianæ, ad ſtylum Gregorianum directæ.

Secundo repræſentatur *Calendarium Aſtronomicum perpetuum*, in quo cœleſtia totius anni novilunia media, ſtylo tam Juliano, quam Gregoriano, reperiuntur per epactas Aſtronomicas numeris tetraëtericis 850 affixas, quot periodus Aſtronomico-Juliana in annis 3400 poſtulat. Totum in 12 Lunationes diſtribuitur. In qualibet Lunatione deſcribuntur minuta Epactalia & ipſis reſpondentia minuta horæ currentis; horæ epactales & ipſis convenientes horæ diei currentis; dies epactales & ipſis competentes dies menſis labentis, a meridie incuntes. Subjicitur ta-

UNIV. BIBL. BERN

tabula numerorum tetraëtericorum cum epactis Aſtronomicis, in qua numeris tetraëtericis 850 ſerie naturali deſcriptis, dies, horæ & minuta epactalia aſſignantur, nec non periodus Romana annorum 3400 ſtylo Juliano, in quo ſingulis annis Domini ab 1 usque ad 3400 numeri tetraëterici adſcribuntur. Quodſi adeo annus Domini datus in eadem evolvatur, invenietur numerus tetraëtericus ipſi conveniens: cum quo ſi adire libuerit tabulam numerorum tetraëtericorum, conſtabit epacta Aſtronomica in diebus, horis & minutis. Quare ſi conſulas in Calendario Aſtronomico Lunationem dato menſi convenientem, dies, horæ & minuta epactalia monſtrabunt diem menſis labentis, horam ejusdem dici, & horæ currentis minuta, juxta ſtylum Julianum, facile ad Gregorianum reducendum.

JOANNIS CHRISTOPHORI BATTELLI DISſertatio de Sarcophago Marmoreo Probi Anicii, & Probæ Faltoniæ, in Templo Vaticano.

Romæ, typis Cajetani de Zenobiis, 1705, 8.
Conſtat plag. 11. cum fig. æneis.

MAgna ſemper, præ ceteris urbis Romæ templis, extitit Vaticanæ Baſilicæ dignitas & veneratio, tum ob multa alia egregia omnique ævo memoranda, quibus ſe effert, decora, tum etiam in primis ob inſignem illam multitudinem atque præſtantiam ſanctorum corporum, quæ ab ipſo ædificationis ipſius exordio, in ea
p. 2. 4. condita fuerunt. Præter enim auguſtiſſima principum Apoſtolorum, Petri, Pauli, Andreæ, Simonis, Judæ, & Apoſtolicorum Actuum Scriptoris & Evangeliſtæ Lucæ depoſita duorum quoque inſignium Græcæ Eccleſiæ Doctorum, Joannis Chryſoſtomi ac Gregorii Nazianzeni, & quamplurium illuſtrium Confeſſorum ſacra pi-
p. 5. gnora ibi aſſervari, Auctor noſter ait. Quibus innumerabilis plane congeries S. S. Martyrum accedat, ita ut, cum Julio II Pontifice, novæ magnificentiſſimæ molis fundamenta jacerentur, totum
p. 6. veteris Baſilicæ pavimentum, teſte Alpharano, rerum ejusdem Vaticani templi ſedulo perſcrutatore ac ſcriptore in opuſculo, quod manuſcriptum in illius Archivo aſſervatur, undequaq; refertum ſubſtra-

ſtratumque Sanctorum corporibus inventum fuerit. Id quod etiam Aringhus ſua ætate, anno nimirum ſuperioris ſeculi ſeptimo, eveniſſe, in Romæ Subterraneæ libro ſecundo teſtatur. Qua occaſione hoc ſimul memoratu dignum refert, tum temporis in tumulo quodam, cunctis obſtupeſcentibus, oſſa recenti conſperſa ſanguine, poſt longa revoluta ſecula, viſa fuiſſe, & in altero ſepulchro, adoleſcentuli cujusdam corpus repertum eſſe, ſuper quo nigri coloris velum appoſitum fuerit, coagulatum adhuc exſiccatumque in ſuperficie cruorem exhibens. Inter Romanas autem familias, quæ ſua olim in Vaticano monumenta condiderint, Aniciam in primis, Paulinos, Baſſos, Olybrios & Probos, magna quondam in Urbe nomina, veluti ſua germina complectentem, fuiſſe Auctor ait, cujus familiæ ſplendorem, potentiam & pietatem miris laudibus, tum Ethnicos, tum Eccleſiaſticos ſcriptores celebraſſe, multis teſtimoniis probat. In iis igitur monumentis præcipue eminere nobile quoddam ædificium, inſtar templi magnifice conſtructum, poſt veteris Baſilicæ apſidem, quod in honorem Probi Anicii, Præfecti Prætorio, Proba Faltonia ejus uxor erexerat, in quo non ſolum maritum ſuum tumulandum curaverat, ſed & ipſa eodem tumulo conſociari voluerat. Iſto autem ædificio a Nicolao V Pontifice, ad conſtructionem novæ Baſilicæ inchoandam, disjecto, dum illius fundamenta altius effoderentur, ingens ibidem Sarcophagus, Pario quidem e marmore, opere autem compoſito elaboratus, ſacrisque imaginibus eleganter ſculptus, inventus eſt, cujus anteriorem faciem delineandam primus omnium curavit Baronius, eamque tomo 4 Annal. prope finem exhibuit. Poſtea vero ejus tum anteriorem faciem, tum poſteriorem & laterales etiam partes, exactius delineatas ac inciſas, Boſius & Aringhus in Roma Subrerranea vulgavere, quas non ſolum iisdem formis Clariſſimus Auctor iterum excudi fecit, verum etiam accuratam imaginum explicationem in hoc libello lectorum oculis ſiſtere voluit. Cum itaque in anteriori hujus ſarcophagi facie, quinque loculamentis & ſenis columnis in ſpiram ſtriatis conſtante, medio in loculamento eminentiori, ſculpta cernatur ipſa veneranda Salvatoris inſiſtentis monti, e quo quatuor fontes erumpunt, imberbis effigies, ita ut altera manu crucem gemmatam, altera volumen complicatum teneat;

p. 8. p. 9. p. 14. p. 15. ſeqq. p. 20. p. 32. p. 33.

p. 39. Auctor Salvatorem ea ſpecie ideo repræſentari exiſtimat, ut per ipſam natura tum humana, in facie ſcilicet humana & crucis ſigno, cui affixus Redemtor noſter mortem ſubiit, exprimatur, tum etiam divina, in juvenili & plane imberbi Salvatoris effigie adumbretur; hoc ipſo enim ſignificari, apud Deum, cui ſua ſola coexiſtit æter-
p. 40. nitas, nihil antiquum eſſe, nihilque omnino præteritum, ſed cuncta immenſæ illius æternitati præſentia, & absque ullo prorſus diſcrimine temporum, nova omnia jugiter computari. Crucem gemmis ornatam, venerationem iſtam indicare ſtatuit, quam veteres Chriſtiani, a tempore Conſtantini M. poſt partam hujus beneficio
p. 44. ſeq. inſignem victoriam, ipſi nunquam non exhibuerint. Volumen, quod Chriſtus ſtans ſupra montem læva manu præfert, novæ legis promulgationem, ab eodem in monte factam, cum Durando
p. 45. & Ciampino ſibi perſuadet, quam ſententiam Auguſtini quoque
p. 54. ſeq. auctoritate confirmare ſatagit. Quatuor autem fluminibus e monte ſcaturientibus, illa Paradiſi celeberrima flumina deſignari opinatur, iisque quatuor Evangelia, per univerſum mundum diffu-
p. 56. ſa, myſtice prænotari; ad quod firmandum, Eucherium, Cyprianum, Theodoretum aliosque idem ſentientes allegat. Ad Salvatoris dextram S. Pauli, ad ſiniſtram vero S. Petri ſimulacra conſpiciuntur. Rurſus ad dextram Pauli quatuor Apoſtoli, totidemque alii ad ſiniſtram Petri, bini per ſingula loculamenta diſpoſiti ſunt. Salvator, ut & Apoſtoli, tunica & pallio amicti adparent, & ſandaliis calceati. Plerique itidem Apoſtoli volumina in manibus
p. 46. præ ſe ferunt. Ubi, quod ad poſtremum attinet, volumina iſta acceptam a Chriſto facultatem docendi & prædicandi Evangelium deſignare ait, ea autem non incongrue manibus retineri, cum ab
p. 47. ſqq. eodem Salvatore moniti fuerint facere & docere. Chriſti autem & Apoſtolorum imagines tunicatas & palliatas adparere, propterea quod notum ſit, Chriſtum & Apoſtolos, quin etiam omnes veteres Chriſtianos, qui veræ ſapientiæ ſectatores ſe profitebantur, pallio, quod olim propria veſtis Philoſophorum erat, tanquam convenienti ſuæ profeſſioni habitu, uti conſueviſſe. Id quod
p. 58. Tertullianum in libro de pallio toties explicare aſſerit. In primis autem, inter hujus ſarcophagi imagines, Auctori notatu digna videtur inverſa Apoſtolorum Petri & Pauli collocatio, cum hic

ad

ad dextram, ille vero ad ſiniſtram conſtitutus appareat. Circa hanc quæſtionem, quam multorum torſiſſe ingenia fatetur, varias variorum adfert ſententias. Ac primo quidem fuiſſe ait, qui Petrum in ſiniſtra ideo collocari exiſtimaverint, quia pars læva apud veteres, cum Romanos, tum Græcos, quin etiam apud Hebræos, dignior dextra in ſacris habita fuerit, & hanc opinionem Chaſſanæum, Goropium Becanum, Baronium, Macrum, & qui primo loco nominari debuiſſet, Antonium Nebriſſenſem, multis argumentis & exemplis evincere allaboraſſe. Hanc vero ſententiam ab Allatio, Macedone, Roccaberto, & Mucantio in inedito opuſculo de imaginibus SS. Petri & Pauli, docte, ſolide & copioſiſſime confutatam eſſe. Hinc alios aſſerere non dubitaſſe, Paulum Petro honoris gratia olim fuiſſe prælatum, cujus rei ſex potiſſimum rationes adducunt, ſed quas hic loci recenſere, inſtituti ratio non fert. Proinde Auctor noſter tandem obſervat, hanc conſuetudinem ponendi effigiem Pauli ad dextram Petri, in Eccleſia non fuiſſe perpetuam & conſtantem, ſed ſubinde variaſſe, ut hoc modo æqualitas inter utrumque Apoſtolum ſignificetur. Atque hæc, occaſione partis prioris hujus ſarcophagi, Clariſſimus Battellus diſſeruerat. Jam ad explicationem poſterioris quoque partis progreditur. In ea imago Probæ Faltoniæ, ad dextram mariti ſui collocata conſpicitur. Id enim Romanos jam a Romuli temporibus, poſt pugnam Sabinarum mulierum felici interventu diremptam, honori & in fœmineum ſexum reverentiæ tribuiſſe, cum Allatio exiſtimat. Quod autem Probus tunica pallioque, illi Apoſtolorum ſimilibus, indutus conſpiciatur, hoc ipſum argumentum eſſe ſuſceptæ ab eo Chriſtianæ religionis, cujus ſectatores, & eos præcipue, qui perfectioris vitæ ſtudium amplectebantur, iſtis temporibus pallium uſurpare ſolitos eſſe, jam ſupra ex Tertulliano annotaverat. Columbarum denique vel turturum figuris, quæ in ora ſuperiori ſarcophagi quaqua verſum ſculptæ ſunt, deſignari Auctor credit eximiam Probæ erga maritum benevolentiam, ac inſuper incomparabilem ejus pudicitiam & continentiſſimam viduitatem. Poſtquam igitur Battellus imagines hujus ſarcophagi excuſſerat, Probi Anicii ejusque itidem uxoris vitam, genealogiam, mores & res geſtas accurato ſtudio exponit, ſanctorumque Patrum aliorumque auctorum

p. 59. p. 61. p. 62. ſqq. p. 72. p. 79. p. 82. p. 84. p. 87. ſqq.

de ipſis elogia, ut & veteres Inſcriptiones in illorum honorem
p. 95. conſignatas, in medium adfert; qua occaſione iniquam Ammiani
p. 137. Marcellini de Probi moribus criminationem diluit, & fabulam, cujus Procopium præcipuum auctorem eſſe ait, de proditione Urbis Alarico Gothorum Regi a Proba perpetrata, accurate explicat, ſolideque refellit. Quo facto illorum quoque opinionem examinat,
p. 140. qui Probam Faltoniam Muſarum alumnam extitiſſe credunt, & ab ea, præter alia quam plura, concinnatum eſſe ex Virgilianis carminibus Centonem illum de novo ac veteri Teſtamento, qui in Bibliotheca Patrum editus habetur. Verum Baronium cum Boſio & Aringho, qui eum ſecuti ſunt, hac ex parte falli, Battellus non dubitat, propterea quod nemo veterum illius ævi ſcriptorum, nec Patres Probæ coævi, ut Hieronymus, Auguſtinus & Chryſoſtomus, unquam hoc opuſculum ipſi aſſignaverint, nec etiam Clau-
p. 150. dianus, licet in reliquas Probæ laudes effuſus, pangendorum carminum gloriam illi unquam tribuerit; adeoque poſt varias virorum doctiſſimorum prolatas ſententias, Battello omnium maxime probabile videtur, Probam Falconiam, uxorem Adelphii Romani Proconſulis, quem Reineſius, ſuperaddito Clodii prænomine, Conſulem facit anno Chriſti 451, hujus carminis auctorem fuiſſe; pro qua ſententia nubem teſtium adducit, & ſic, poſt pauca adhuc de obitu Probæ Faltoniæ annotata, finem doctiſſimæ huic diſſertationi imponit.

HISTOIRE DE LA VIE DE SOLIMAN SECOND, Empereur des Turcs, ſive Hiſtoria vitæ Solimanni II Imperatoris Turcici, Auctore CAROLO ANCILLONIO, *Auguſtiſſimo Pruſſorum Regi a Conſiliis Legationum, & Gallorum, qui in ditionibus Brandeburgicis ſedes fixerunt, Judice Superiore.*

Roterodami, apud Reinerium Leers, 1706. 8.

Conſtat 1 Alph. 6. plag.

SOlimanni II Imperatoris Turcici nomen adeo clarum ſemper exſtitit, ut a nemine, qui rerum ſeculo XVI geſtarum notitia leviter imbutus eſt, facile ignoretur. Vivebant enim illo tempore tres Principes, Carolus nimirum V Romanorum Imperator &

Hi-

Hiſpaniarum Rex, Franciſcus I Galliarum Rex, ac Solimannus ille II Turcarum Tyrannus, quorum unusquisque terrarum imperium affectabat, atque id etiam capeſſere dignus habebatur, niſi Deo aliter ordinante, alter alterum intra limites continuiſſet. Ex illorum numero Solimannus nunc ab Ancillonio in conſpectum producitur, cujus vitam, ex multis Auctorum variorum relationibus collectam, Gallico idiomate concinnavit, & ad promerendam civium ſuorum gratiam, in lucem publicam emiſit. Multa ibi memoratu digna occurrunt, nec ſine quadam animi oblectatione legi poſſunt, quæ de illius auſpiciis, menſeque Auguſto ipſi utplurimum fauſto, de iteratis ejusdem adverſus Hungaros, Rhodienſes, Perſas atque Armenios expeditionibus, de perpetua inter Solimannum ac Carolum, (qui duo Principes eodem fere anno ac menſe imperiorum ſuorum faſces acceperunt,) æmulatione, de fœdere Gallorum cum Turcis icto, de funeſtis Solimanni cum Roxolana ſerva nuptiis, ac ſubſequentibus inter filios odiis atque bellis internecinis, memoriæ prodidit. Hungaros certe graviſſimis cladibus ſæpenumero adflixit Solimannus, quorum non modo Regem adoleſcentem Ludovicum memorabili prælio ad Mohacium debellavit, atque in ejus dein locum Joannem Zapolium Comitem Scepuſianum ſubſtituit, ſed nobiliſſimam quoque regni portionem Imperio Turcico adjecit; rebus ejus ita proſpere perpetim & ex voto fluentibus, ut ad ipſa tandem Viennæ Auſtriacæ mœnia anno 1529 pergere, & poſt iſtius regiæ urbis expugnationem, quam dudum animo, licet fruſtra, conceperat, Germanis ipſis exitium minitari, non dubitaret. Et parum ſane abfuit, quin ſpe ſua potirentur tunc temporis barbari, quod Chriſtiani Principes mutuis ſeſe bellis invicem debilitarent, ad quorum odia & conatus Turcæ haud negligenter oculos intendebant, Solimanno id unum ac primum feliciter edocto, ut diſſidia vicinorum in uſus ſuos converteret, & quæ Ottomanorum rebus proficua videbantur, collectis undique viribus promtiſſime exſequeretur

Poſt bella Solimanni recenſita, ad familiæ auguſtæ deſcriptionem progreditur Clariſſimus Ancillonius, cujus tragica diligenter collegit, additis inſuper Satraparum ac Purpuratorum in aula Turcica caſibus, & admixtis nonnunquam, modo Imperatoris ipſius, (qui

(qui Princeps ſapiens alias ac callidus erat, & Julii Cæſaris commentarios in linguam Turcicam translatos, veluti perpetuos itinerum bellorumque comites, ſecum portabat,) modo aliorum quoque ſalſiſſimis ſapientiſſimisve dictertis: ex quibus ob brevitatis ſtudium, quod nobis proprium eſt, unicum ſaltim excerpere placuit. Revertebatur aliquando Solimannus a Belgrado capto Conſtantinopolin, in quo itinere mulierem (vid. pag. 265. 266.) quæ paſſis crinibus ad pedes ejus provolvi, & aditum per ſatellites regios ſibi facere conabatur, admitti juſſit. Illam de ædibus ſuis noviſſima nocte a Turcico milite expilatis, liberisque adeo duodecim ad incitas plane redactis conquerentem, ac Domini prætereuntis gratiam implorantem, clementiſſime non ſolum audivit, verum & in hunc fere modum reſpondit: *illi fortaſſis hanc calamitatem eo momento accidiſſe, quo ſomno profundiſſimo cum domeſticis ſepulta jacuerit*; ad quas voces fœmina repoſuit: *veriſſime hæc a Te dicta ſunt, Auguſtiſſime Imperator, dormivi omnino in utramque aurem, ſed non alia de cauſa, quam quod Te ipſum pro me vigilare cogitarem, quum ea Imperantium omnium prima eſſe cura debeat, ut pro conſervatione ſubditorum vigilias agant.* Quam inſignem animi in muliere præſentiam ſic admiratus fuit Imperator, ut omnia illi a militibus abrepta reſtituere, & viginti inſuper aureos, præmii nomine, ex fiſco ſuo numerare mandaret.

Hæc & plura ejus generis alia congeſſit in vita Solimanni Ancillonius noſter, quam tamen veluti ſpecimen tantum majoris cujusdam, operis, quod præ manibus habet, cum orbe litterato communicavit. Conſtare iſtud debet ex Gallica verſione omnium elogiorum, quæ in Thuani voluminibus hiſtoricis leguntur, & a Gerardo van Stœcken in *Thuano Enucleato* Latine jam olim edita fuerunt. Ut ergo mentem ſuam uberius lectori declaret, prolixam hercle præfationem, quæ dimidiam opuſculi a nobis in compendium miſſi partem ferme conſtituit, hac vice præfigendam, operæ pretium eſſe duxit. In qua, poſtquam partim de utilitate ex lectionibus capienda, partim de ſtyli præſtantia in Thuani ſcriptione obvia diſſeruiſſet, fuſius propoſiti ſui rationes exponit. Non enim ſola ſe Thuani elogia Gallice interpretaturum ſcribit,

ſed

Digitized by Google

ſed id præcipue acturum pollicetur, ut, quæ vel in iis perperam dicta ex animadverſionibus aliorum didicerit, ea fideliter corrigat, vel illa, quæ Thuano incognita manſerint, curate ſuppleat, atque adeo Thuani veſtigiis potiſſimum inhærendo, virorum ab auguſto hoc Gallorum ſcriptore laudatorum vitas, nova quaſi veſte donatas, multoque pleniore commentatione illuſtratas, orbi ſiſtat. Subjunxit porro ad calcem libelli indicem alphabeticum perſonarum illuſtrium, quarum elogia in Thuani voluminibus extant, & a ſe aliquando prolixius deducta expectari jubet; in præfatione autem illorum quoque mentionem perhonorificam fecit, quorum libraria ſupellectile ad perpoliendas cogitationes ſuas hactenus uſus eſt: quas ut alii viri cordati adjuvare, & commentarios de hoc vel illo Principe ſeu Literatore, cujus Thuanus meminerit, paſſim conquiſitos, cum Auctore noſtro peramanter & benevole communicare velint, obnixe rogavit. Cujus quidem voti ſui ubi compos fuerit factus, tum vero apparebit, num excellentius, quod molitur, futurum opus ſit, quam quod ſimili plane inſtituto Vir Clariſſimus *Antonius Teiſſerius*, & hic Exul Gallus Potentiſſimique Pruſſiæ Regis Conſiliarius atque Hiſtoriographus, ante plures annos compoſuit, publicique juris fecit, numque Ancillonius noſter Teiſſerii diligentiam, in eodem argumento adhibitam, quæ incomparabilis potuit videri, ſit ſuperaturus. Cujus Teiſſeriani operis cum nullam Ancillonius, quod quidem miramur, in Præfatione mentionem fecerit, a Lectore benevolo Acta hæc Eruditorum noſtra A. 1697 pag. 90, & A. 1704 p. 461, & qui vaſtam ejus Hiſtoriæ Literariæ notitiam plenius cognoſcere avet, Tom. II Supplement. p. 5, & A. 1705 p. 335 evolvi cupimus.

PETRI FRANCII POSTHUMA, QUIBUS ACcedunt illuſtrium Eruditorum ad eundem Epiſtolæ.

Amſtelædami, ex officina Wetſteniana, 1706. 8.
Conſtant Alph. 1. pl. 7.

COmplectuntur hæc celeberrimi Viri Poſthuma, cum Orationes tres, doctas profecto atque elegantes, nunquam tamen publice recitatas, pro Eloquentia, pro Poëtica, deque uſu Eloquen-

tiæ in ſacris; tum varii generis Poëmata, octennio hoc integro, poſt recentiſſimam Poëmatum editionem elaborata; quibus acceſſere Epiſtolæ quædam ſummorum in Republica Literaria virorum, Ferdinandi Fürſtenbergii Paderbornenſis & Monaſterienſis Epiſcopi, Ez. Spanhemii, Gisb. Cuperi, Conſtantini Hugenii, Joh. Georg. Grævii, Joh. Friderici & Jacobi Gronoviorum, Nic. Heinſii, P. D. Huetii, Petri Petiti, Renati Rapini, Theodori Rykii, Jac. Perizonii, Rulandi Kinſchotii aliorumque, laudes Francii eximias, & imprimis felicitatem carminis, miris modis extollentium. Sed de his antequam plura dicamus, de vita ejus pauca prælibabimus, quam in præfatione recenſet Henricus Wetſtenius. Natus ſcilicet fuit Francius Amſtelædami anno 1645, die 19 Auguſti, quo ipſo die ibidem anno 1704 denatus eſt. Præceptorem habuit Hadrianum Junium, ſcholæ patriæ Rectorem, qui ut erat ingeniorum judex acerrimus, ſuaſit illi, ut Ovidium ſibi principem, quem imitaretur, haberet auctorem. Hinc Leidæ Jo. Friderico Gronovio diligenter adhæſit, & cum filio ejus Jacobo ſingularem contraxit familiaritatem. Luſtrata deinde Anglia, Gallia atque Italia, & aſſumto Andegavi utriusque Juris Doctoris axiomate, cum in patriam rediiſſet, anno 1674 Eloquentiæ & Hiſtoriarum, & 1686 Græcæ etiam linguæ Profeſſionem obtinuit, in Leidenſem Academiam fruſtra quidem A. 1692 evocatus. Nota ſunt ejus ſcripta, Orationes, Poëmata, Eloquentiæ exterioris ſpecimina duo, Gregorii Nazianzeni Homilia de amore paupertatis in linguam Belgicam magno nitore translata, notisque illuſtrata, & hæc ipſa Poſthuma, quæ e manibus prius dimittere haud poſſumus, quam aliqua notatu digniora pro more noſtro excerpſerimus.

p. 67. In *Orat. I* duos ante alios commendat diſertiſſimos ſui ævi oratores, Adrianum Junium illum, & tragœdum quendam Amſtelodamenſem ipſi Roſcio parem aut ſuperiorem, quem Adamum Caroli appellatum fuiſſe, e præfatione diſcimus. Illum artem cum natura feliciſſime conjunxiſſe, forma fuiſſe virilem in modum decora, ſtatura corporis eminente, plena dignitatis ac gratiæ, vocem denique teſtatur habuiſſe ſuavem, maſculam, fortem, inflexam leviter ac modulatam, & mirum in modum cano-

ram.

Digitized by Google

ram. Hunc hominem quidem vocat plebejum, & aliarum omnium rerum, præter Poësin & Eloquentiam, rudem & imperitum, verum tam admirabilem addit, tum in dicendo, tum in agendo, fuisse, ut vix fingi eo quicquam posset perfectius. Nimirum, ut eleganter Noster, *rerum ac verborum naturam observaverat; ad hanc se normam formaverat, & longa exercitatione, longo usu, hoc divinum atque incredibile dicendi sibi genus paraverat. Surgebat juvenis summo mane, & superiorem domus partem conscendens declamabat per aliquot horas, ad sudorem usque. Ita corpus molle ac leve, & ad omnes motus idoneum reddidit: ita vocem, ita gestus composuit, ita se formavit ac finxit, ut deinde, quicquid vellet, exprimeret, & in omnes sese formas converteret. Vocem aure dijudicabat, quam habebat acerrimam: gestus ad speculum conformabat, Demosthenico more, & per exercitationem istam continuam, tantus in hoc eloquentiæ genere factus est artifex, ut dubitem merito, an quisquam Athenis aut Romæ auditus sit unquam præstantior*, &c. Plura transcribere juvaret, si institutum id nostrum pateretur. In *Orat. II* memorat, Hugonem Grotium Belgicis versibus Christianæ religionis veritatem asserere cœpisse, ut haberent imprimis nautæ, quo in longis sese navigationibus suis, non tam oblectarent, quam instruerent. Hinc pluribus probat, S. Scripturam, aut totam, aut propemodum totam, esse poëticam; tandemque observat, nihil æque Danieli Heinsio ad conciliandam, cum viginti tantum annos natus esset, Professoris in Leidensi Academia dignitatem, Scaligerique & Jani Dousæ amicitiam, quam Poësin profuisse. In *Orat. III*, ubi eloquentiæ studium commendare Theologis imprimis nititur, Joannem Chrysostomum scribit Demosthenis orationes manu sua plus semel descripsisse; Basilium, Gregorium aliosque Libanium in arte Rhetorica præceptorem habuisse, egisseque causas forenses; Tertullianum ac Cyprianum, quin & Arnobium, Lactantium ipsumque Augustinum, Oratoriam professos. Inter recentiores Ecclesiæ oratores Jo. Dallæum, Ciceronem Gallicum vulgo dictum, Drelincurtium, Mestrezatium, Claudium, Alexandrum Morum nominat; totus vero in Petri Dubescii laudibus est. *Erat in eo viro*, inquit, *præter formam ac dignitatem, statura corporis ma-*

58. sq. 68. 59. 131. 141. 151. 174. 176. 177.

Digitized by Google

jor, & habebat hoc cum Beza commune, quod Regium quiddam referret. Vox erat, non ſtentorea quidem, ſed fortis tamen, & maſcula, ac grato quodam modo canora. Manus ſuam habebat gravitatem, ut & reliquus corporis motus. Loquebatur autem non cito aut raptim, quo vitio Galli laborant, ſed lente, ac pedetentim, & ut de Tullio dictum, gradatim. Hinc omnia apud eum ſeria, gravia, viro gravi, viro Eccleſiaſtico digna; talia denique, ut non alia in Oratore ſacro deſideraſſes. Nihil torti, nihil vultuoſi, nihil abjecti, nihil indecori, in voce, in vultu, in geſtu, in omni corporis habitu conſpiciebatur. &c. Laudat deinde, qui ad ſacram verbi Divini præcones eloquentiam excitaverint, Michaelem Falconerium in aureo libello de Actione Oratoria, Ludovicum Wolzogium in Oratore ſacro, Davidem Knibbium, Renatum Rapinum, aliosque; & de Wolzogio, quo magis promtum & extemporaneum neminem viderit, obſervat, eum facilitatem illam dicendi eo paraviſſe, quod per ſex annos continuos, conciones ſuas omnes ſcripſerit; quanquam ipſe quidem ſcriptionem perpetuam magis probat.

De *Carminibus*, tametſi priorum non ignobile ſunt augmentum, & Elegiarum librum quintum, Odarum librum tertium nec non tertium Sylvarum, tertiumque Epigrammatum conſtituunt, nihil attinet dicere, cum vel ſolum Francii nomen, ad univerſa ſtudioſe perlegenda omnes ſit ſtimulaturum.

Ex *Epiſtolis* vero pauca quædam juvat decerpere, ſpecimenis ſaltem qualiscunque loco. Johannis Georgii Grævii, quæ ad amiciſſimum Francium ſcriptæ ſunt, numero reliquas, forte & nitore ſuperant, certe genuinam Grævii indolem, utque fuerit literarum bonarum amantiſſimus, amicorum omniumque, qui iis operantur, cultor candidiſſimus, a contentionibus toto animo alieniſſimus, abunde probant. Ut facile credamus, minime fictum fuiſſe dolorem, quem Epiſtola 93 & ſq. accepiſſe ſe teſtatur, ex inimicitia, quæ inter Francium & Perizonium, communes amicos, tum exarſerat, nec curam levem, quam reſarciendæ inter viros celeberrimos, & hos amicos inter ſe veteres, quod paſſim vel ex hoc epiſtolarum faſciculo intelligitur, amicitiæ impendit. Præter elogia tum Francii imprimis, ut ſupra jam innuimus, tum aliorum

docto-

doctorum virorum, quæ utramque in his Epiſtolis paginam faciunt, multa inſperguntur ad Hiſtoriam Literariam pertinentia. Ita *Ep. 58* Ryckii Tacitum, qui A. 1686 prodierat, mirifice ſibi placere, Grævius ait. Multa Ryckium in Hiſtoria Romana illuſtraſſe, multa in tanto Scriptore, poſt Lipſii aliorumque virorum magnorum curas, emendare & rectius explicare. De Corbulonis foſſa egregiam & veram, ſi quid videat, eſſe ejus obſervationem. Ryckius tamen ipſe, a Francio, ut apparet, & Broekhuſio ea de re admonitus, ultro fatetur *Epiſtola 59*, characteres, quibus deſcriptus liber, nimis exiguos, nec aciei cujusvis oculorum accommodatos, promittitque daturum ſe operam, ne quid in ſecunda editione, ſed quam humaniſſimi Viri mors prævertit, hac in parte a ſe deſideretur. *Epiſt. 64* Jac. Perizonius de lite, inter Schepperum & Guilielmum Siccamam exorta narrat. Nempe Schepperus carminibus ſuis ſubinde aſpergere Deorum Dearumque veterum mentionem conſueverat. Illud tanquam grande nefas, remque impiam & Chriſtianiſmo indignam, edita *Animadverſione*, quam vocabat, *Orthodoxa* incuſavit Siccama. Unde Schepperus, ut accuſationem depelleret, *Apollinem Querulum* illi repoſuit: cui tamen denuo reſpondit Siccama, ſed Perizonio judice, neutiquam Muſis & Apolline dextro. Magnifice, ſed vere, de Viri Illuſtriſſimi, Ezechielis Spanhemii, in Callimachum Commentario tum vulgato, Grævius cenſet Ep. 100: *videtis*, inquiens, *in Commentario Spanhemiano multa doctrina referto, pulcherrimas obſervationes, quibus & Græca poëſis & hiſtoria fabularis illuſtratur, & abſtruſior plurimarum vocum vis, ritusque non ſatis cogniti eruuntur & explicantur, ut non putem, tam eruditum Commentarium in ullum Græcum Poetam a renatis litteris prodiiſſe.* Anthologiam Græcam cum verſione Hugonis Grotii, ſi inveniri poſſet, & notis Petri Dan. Huetii jam prælo paratis, forte & Grævii aliorumque, edere in animo habuiſſe Francium, Epiſtolis 69, 104, 105, 106 docemur: ſed illud inſtitutum cum mors Viri optimi interruperit, campus, quem Viri alii negotio huic pares ingrediantur, apertus eſt. Cauſas cur Abrincenſi Epiſcopatu ſe abdicarit jam anno 1700 celeberrimus Huetius, quæ fuere aëris illius inclementia valetudinisque ipſius ratio, aperit ipſe Francio Ep. 110, & 111, etſi ex eo tempore moleſtiſſimis ſe

litibus & negotiis exercitum fuiſſe conqueratur. Qua occaſione notamus, Illuſtriſſimum hunc Huetium, uti cum Francio, ita & cum pluribus aliis a religione Romano Catholica alienis, amicitiam & commercium literarium magna humanitate coluiſſe, nec ideo tamen nunquam zelum pro Romanis ſacris, etſi modeſtiſſime, prodidiſſe. Operæ pretium fuerit, verba huc tranſcribere certe notabilia, quibus Francio, cum ab eo Orationem in funere Stephani Morini, Reformatæ religionis Viri, a ſe habitam, cum quo pene a pueritia amicitiam inierat, ſancteque coluerat Huetius, quamque in ea Francius prædicaverat, accepiſſet, Ep. 100 inter alia reſpondit: *Quod attinet ad eam, quam & in oratione tua, & in vita præ te fers, de Religione ſententiam, etſi eam probare non poſſum, candorem tamen tuum non poſſum non probare. Aliter enim ſentire, aliter loqui, id vero eſſet claudicare in duas partes, quod in populo Iſraelitico reprehendebat Iſaias Propheta. Minime igitur id requiro ex te, ut ſenſus tuos ſubdolis ac fallacibus verbis diſſimules, ſed ut rectis ſtudiis & ſupplicibus erga Deum, optimum parentem, votis, ad ſincera veritatis notitiam pervenire contendas.* Quemadmodum & Epiſtola ſequente, de iis Proteſtantium acerbe conqueritur, qui *magnum aliquod operæ ſuæ pretium tuliſſe ſe putent, cum vel proſciderunt Catholicæ Fidei defenſores, vel aliquem certe ſacri noſtri* (Epiſcopalis) *ordinis virum.* Sed hæc ſpeciminis loco ſuffecerint: etſi epiſtolas quasdam, e. g. Ferdinandi Epiſcopi ac Principis Paderbornenſis & Monaſterienſis, quæ 27 eſt, & ob ſtyli excellentiam in Principe admiranda eſt, nec non Rulandi Kinſchotii, quæ eſt 87, ob elegantiſſimum de Viri Nobiliſſimi, Jo. Frid. Crameri, Vindiciis nominis Germanici contra Gallos, judicium, aliasque plures hic integras legi, foret operæ pretium.

PETRI DE TOULLIEU, JURISCONSULTI LINGENSIS, Diſſertationum Juridicarum Trias.

Trajecti ad Rhenum, ex officina Guil. van de Water 1706. in 8. Conſtat 16. plag.

Pri-

Digitized by Google

PRima ex tribus Diſſertationibus, quas Clariſſimus Anteceſſor Lingenſis hoc opuſculo exhibet, ad Legem difficillimam *Cum Societas 69 ff. pro Socio* conſcripta eſt, cujus in genuinam lectionem verumque ſenſum Cujacius, Salmaſius, Grotius, Huberus, Lynckerus aliique Juriſconſulti, dudum ſolicite inquiſiverunt. Recte autem obſervat, duabus potiſſimum circa hunc textum Interpretes difficultatibus urgeri, quarum una ex verbis Legis, *Nundinas id eſt epulas*, oritur, altera ad actionem venditi pertinet, quam in hac facti ſpecie locum habere, Ulpianus tradit. Prius ergo dubium dum tollere cupit, nec cum Holoandro *nundinarias epulas*; nec cum Grotio *IIIIduanas epulas*, i. e. quatriduanas; multo minus cum Fornerio & Salmaſio empolas pro *epulas* legi debere monet, cum nimis violentæ ſint hæ Legis correctiones, ipſaque Florentini codicis lectio ſatis defendi queat, ſi quis nundinas pro nundinariis epulis accipiat, ſicuti nuptias pro epulis nuptialibus, ſponſalia pro convivio ſponſalitio uſurpari, Ciceronis (l. 2. ep. 6) aliorumque auctoritate evincit. Quod ad alterum controverſiæ hujus caput, ſive ad actionem venditi attinet, eam nec venditori epularum, ut Wiſſenbachio viſum fuerat, nec venditori mercium, ceu Cujacius, Freherus, Boeckelmannus aliique exiſtimarunt, ſed ipſis ſociis tribuit; idque recte Antonium Fabrum, Alteſerram & Fornerium obſervaſſe, lubenter agnoſcit, eorum tamen interpretationes ſingulas rejicit. Subjicit deinde ſuam de hac Lege ſententiam, quam reliquis ideo præferendam cenſet, quia nec receptæ lectioni quicquam detrahat, nec verbis textus quicquam addat, nihilque in eo relinquat otioſi, ac utramque & pro ſocio & venditi actionem, ab ea, quam Ulpianus expreſſit, conditione ſuſpendat. Ita vero exiſtimat Vir Clariſſimus, duos pluresve forte amicos ſocietatem ad emendum iniiſſe, mercesque quasdam communibus ſumtibus comparaſſe. Ex his unum poſtea reliquis conditionem obtuliſſe, ut communi nomine emtas res ſibi ſoli relinquerent; id ſi impetraret, ſe & pretium earum & epulas reliquis præſtiturum. Ubi ergo placuiſſet ſociis conditio, hic vero promiſſis non ſatisfeciſſet, & pro ſocio adverſus eum ad merces communicandas, & ex vendito ad pretium pro epulis ſolutum recuperandum, agi potuiſſe. Atque hanc interpretationem ab objectionibus, quæ

quæ forte moveri poſſint, prolixe vindicat. Denique ſuppetiarum, huic Legi ab Illuſtriſſimo Lynckero quondam latarum, modeſtam κρίσιν ſubjicit, ejusque explicationem præſupponere pactum ſocietati in continenti adjectum, ac verba Legis, *eos a negotio dimitteret*, non recte explicari exiſtimat, ab eodemque Pandectarum Florentinarum virginitatem fruſtra aſſeri, occaſione *l. 15. ff. de Donat.* & *l. 9. C. de Bon. proſcript.* oſtendere, ac Celeberrimum Voetium a ſuſpicione ἀβλεψίας, quam ei Illuſtriſſimus Lyncker objecerat, vindicare voluit. Altera Diſſertatio ad Legem Africani *Frater a fratre, 38. ff. de Condict. indebiti* pertinet, adeo obſcuram, ut inter damnatas leges vulgo referatur. Quam uti Cujacius aliique, retenta lectione Florentina, fruſtra explicare tentarunt, ita Hotomannus emendandam, vulgaresque interpretationes rejiciendas eſſe cenſuit. Sed Clariſſimus Tollius & lectionem, & expoſitionem communem, contra Hotomannum defendit. Exiſtimat ergo, hanc Legem non de quacunque, ſed de peculiari tantum obligatione agere, quam cum obligatione ſimplici ab Hotomanno confundi ſtatuit; nec ei concedendum eſſe, neceſſario fratrem creditorem peculium habuiſſe, ſaltim ex lege hac certo id aſſeri non poſſe. Peculium autem omni & Naturali & Civili jure, non ad filium ſed patrem pertinere, licet Hotomannus, quem jus & ſtatum naturalem confundere cenſet, aliud ſibi perſuaſerit. His præſuppoſitis, Legem integram κατὰ πόδα prolixe explicat, ac poſtquam ſuam expoſuit de ea ſententiam, Struvii & Bachovii interpretationes refutat. Ultima Diſſertatio de Jure luendi & repetendi pignoris, ac de rebus meræ facultatis, de jure adeundi hæreditatem, redimendi, & ſimilibus agit, ac obſervationum elegantiſſimarum pleniſſima eſt, ex quibus aliquas ſubjicere, operæ pretium eſſe putamus. In §. 1. ergo tutores immobilium poſſeſſores a ſatisdatione haud liberari, contra Excellentiſſimum Pagenſtecherum defendit. In §. 5. & 64. Jus pignoris luendi, i. e. debiti ſolvendi, meræ facultatis eſſe ſtatuit, actioni autem pignoratitiæ præſcribi poſſe ex tempore pignoris traditi, debitori tamen rei vindicationem, præſcripta licet perſonali actione, ſupereſſe cenſet. §. 70. *ſqq.* Res meræ facultatis eſſe facultates ait jure Naturali vel communi Civitatis ad

nos

Digitized by Google

nos pertinentes, circa uſum & diſpoſitionem rerum noſtrarum, quamdiu in earum ſumus poſſeſſione, ac Grotii, Gronovii, Hubeti, Vinnii, Struvii aliorumque de iis definitiones rejicit §. 7 *ſqq.* Jus altius ædificandi, ad res meræ facultatis pertinere autumat, & diſſentienti Vinnio reſpondet §. 29. Jus autem a communione recedendi, minus recte ab Hubero eo referri putat. Jus adeundi hæreditatem nullo tempore expirare, licet hæreditatis petitio triginta annis præſcribatur; contra jus retroemendi non eſſe meræ facultatis ſtatuit, licet pactum additum ſit, quod quocunque tempore & perpetuo hanc poteſtatem largiatur; id enim civiliter intelligendum, adeoque præſcriptioni obnoxium credit. Ingenioſa eſt conciliatio *l. 7. ff. de Diverſ. & temp. præſcr.* cum *lege 45 ff. de Uſurp. & Uſuc.* nec non explicatio legis *9. §. 7. ff. de Peculio*, quas §. 31 *ſeqq.* & §. 45. *ſeqq.* exhibet. Sed ulterius progredi brevitatis ſtudium prohibet, & hæc, ſpeciminis loco, deſiderio Lectoris facile ſatisfacient, noſtro certe inſtituto ſufficiunt. Quare cupidum amœnitatum Juridicarum Lectorem, ad ipſas Clariſſimi Autoris diſſertationes elegantiſſimas remittimus.

ANTONII PACCHIONI, REGIENSIS, PHYSICI Romani, Diſſertatio Epiſtolaris de Glandulis Conglobatis Duræ Meningis humanæ, indeque ortis Lymphaticis ad Piam Meningem productis, ad Virum Clariſſimum, LUCAM SCHRÖCKIUM, Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Academiæ Præſidem.

Romæ, typis Johannis Franciſci Buagni, 1705. in 8.
Conſtat 2. plagulis & tabula ænea.

DUm Clariſſimus Pacchionus in pertexendo ſuo de Duræ Meningis Fabrica libro ſtrenue pergit, novisque ſectionibus, & accurata inveſtigandi methodo, hoc cerebri involucrum ita perſequitur, ut ea in parte nihil intactum velit, ſicque opus omni numero abſolutum Orbi literato ſiſtat; en nova indies ei exhibentur, de quibus in anteceſſum curioſum Lectorem monere non gravatur. Quanquam enim Nuckius vaſa lymphatica in cerebro oc-

currere, diſerte negaverit, Malpighius vero, felix alias glandularum in membranis ſcrutator, de Menyngis duræ glandulis nihil commemoraverit, imo ipſa membranæ hujus textura adeo denſa, fibrisque validis omni ex parte concinnata, ac veluti muſcularis locum glandulis includendis aptum & capacem vix concedere videatur ullum, in ſinu tamen ejus longitudinali, immediate ſub membranoſis expanſionibus, in areolis chordarum Williſianarum, quin & ſupra easdem chordas, innumeras glandulas conglobatas, ſubrotundas, propria & tenuiſſima membrana, velut in ſacculo concluſas detegere, adeo felici licuit eſſe Authori noſtro. Racematim hæ ut plurimum coëunt, raro ſparſim diſponuntur; utrinque ad latera falcis meſſoriæ, ab ejusdem apice, ad baſis usque poſticam partem, miro propemodum artificio procedentes, dorſo lacertorum accumbunt, & partim ab horum fibris, partim ab iis, quæ a chordis emergunt, firmantur, atque invicem alligantur. Fibris carneis tenuiſſimis circumambiuntur ſingulæ, unde colorem carneo-pallidulum nanciſci videntur: in ſenibus vero, in quibus ejusmodi fibræ enervatæ nimis laxantur, & ferme diſparent, albeſcentes & magis turgidæ cernuntur eædem. Arteriolas habent a ramulis, per Interiorem Duræ Menyngis ſuperficiem, non longe a falce reptantibus: quarum nonnullas a Pia Menynge derivatas, & a venis ad ſinum tendentibus non multum diſtantes, & quandoque aſſociatas accipiunt. Quod autem in lateralibus ſinubus vel nunquam, vel raro admodum, perpauca earundem adnotentur veſtigia, ideo a natura factum exiſtimat Author Clariſſimus, ne, ſi interſepta laxiora & minus firma alicubi exiſterent, ab inſidente continuo ponderoſiſſima cerebri mole gravata, aut reciproca contractionis & relaxationis vi tandem enervata, debito citius concíderent, & glandularum vaſorumque munus obrueretur. Ex dictis glandulis innumera emergunt fila, quæ totidem ſunt vaſa excretoria, & a Dura in Piam Menyngem implantantur. Uſum quod concernit harum glandularum, in ſeparando humore aliquo, a toto ſanguine diverſo, ille Authori conſiſtere videtur; ita ut vaſa lymphatica, Piam Menyngem alluentia, rorem quendam tenuiſſimum continuo exhalent, quo utraque ejus ſuperficie madefacta, Duræ Menyngi & cerebri cortici ſubſidium præ-

præbet, & ſiccitatem arcet; quod commodum forſan etiam cerebri ventriculis, corporibus ſtriatis, ſi eousque pertingat ros hic, adfert. Nec abſonum videtur, ad nares internas, & quocunque ad inſculptas cranio cavitates proxime extenditur Dura Menynx, hujusmodi humoris portionem profundi. Lympha enim hæc, non modo ſua fluiditate atque pondere ab apice cerebri deorſum fertur, verum propriorum canalium & Piæ Menyngis vi contractiva, & potiſſimum a circumprimente Dura Menynge ſollicitatur.

De cætero illud adhuc commemorandum reſtat, quod Sinus laterales ſimpliciores habeantur Authori longitudinali; ſiquidem illorum cavitas non tot anfractibus & cellulis diſtincta eſt, ſed membranacea expanſione tantum æqualis cernitur, & ad ſummum levibus quibusdam plicis ſignari ſolet.

Explicatio Figurarum.

Figura 1. exhibet tres majores Duræ Menyngis humanæ ſinus, ſecundum longitudinem in dorſo cranium reſpiciente diſſectos. TAB. V. Fig. 1.

A. Sinus Longitudinalis pars anterior parumper inverſa, & complicata.

B. Ejusdem pars poſterior.

c. c. c. c. c. c. Latera ſinus diducta partim inverſa, partim in poſteriore parte dd. naturali in ſitu relicta, ubi ſinus propriam oſtendit latitudinem, a membranoſis expanſionibus non denudatus.

d. d. d. Membranoſæ expanſiones cum ſuis plicis.

e. e. Sinus portiones ſemidenudatæ.

2. 2. 2. 2. Specimina chordarum Williſii, quarumcunque pleræque ſub membranoſa expanſione e. e. d. d. adhuc deliteſcunt.

3. 3. 3. 3. 3. 3. 3. Glandulæ conglobatæ, in lateribus primi ſinus racematim reconditæ.

f. Quarti ſinus orificium in Laterales hians.

g. g. g. g. Sinuum Lateralium parietes diducti.

h. h. Ipſorum extrema abſciſſa, antequam in jugulares inclinare incipiant.

i. i. i. i. Chordæ Williſianæ a membranoſis expanſionibus liberatæ.

TAB. V. Fig. 2. Figura II. oſtendit eam ſinus Longitudinalis portionem, ubi valvulæ uberiores ut plurimum reperiuntur.

a. a. a. a. Sinus reſecti latera diducta.

b. b. b. Minores cellulæ laterales, quæ ſanguinem intra ſinum admittunt.

c. c. c. Cellulæ majores valvuloſæ, in centro ſinus conſitæ, quarum orificia ſe mutuo reſpiciunt.

d. d. Foveolæ imperviæ.

NUMMI ALIQUOT DIVERSI EX ARGENTO præſtantiſſimi: nempe decem OLAI Sueci, unus ANUNDI Carbonarii, ac unus HAQUINI RUFI, Suecia Regum, nec non unus SUENONIS biſida Barba, Daniæ Regis, Heliconiadum Choro dedicati a NICOLAO KEDERO, Regii Collegii Antiquarii, quod Stokholmiæ eſt, Aſſeſſore.

Lipſiæ, apud Jo. Frid. Gleditſch, 1706. 4.
Plag. & cum fig. æn.

TErtia hæc eſt, quæ in urbe noſtra prodit, doctiſſimi nobisque amiciſſimi Kederi Diſſertatio de nummis nonnullis nuper in Suecia effoſſis: reliquos enim nummos quosdam Runis inſignitos exhibentes, in Actis his anni 1703 p. 417, atque anni 1704 p. 36 memoravimus. At quoniam hæc paulo diffuſior eſt, ut de omnibus nummis, qui hic in tabula exhibentur, (ſunt enim omnino ſedecim) agere pro inſtituto haud valeamus, tantum rariores quosdam, quos unice ſuperſtites Noſter credit, paucis conſiderabimus. Luculentiſſimus eſt in Regio Antiquitatum archivo nummus Olai (vid. Fig. nobis 2.) in quo caput Olai Sueci, cum ſceptro & inſcriptione OLAF REX SWEVOrum repræſentatur. OLAF ſeu OLAPH Olaum domeſtico loquendi modo notat. Suevos vero vocatos fuiſſe Sueones, Taciti aliorumque Auctoritate

TAB. V. Fig. 3.

ctorum, imprimis vero diplomatum optimorum fide patet. Unde male ſummum virum Hugonem Grotium, apud veterem auctorem, qui Ambazienſium Geſta inſcribitur, pro *Suevis Suedos* in prolegomenis ad Hiſtoriam Gothorum &c. repoſuiſſe, Noſter obſervat. In averſa legit GODWINE (nomen eſt monetarii) MOneta SIHTunæ, urbis celeberrimæ, vulgo Sigtunæ dictæ. Frequenter enim Septentrionales, præſertim poſt acceptum alphabetum Anglo-Saxonicum, literas G & H inter ſe permutaſſe, exemplis docet. Unicus & eſt, quem ipſe Auctor poſſidet, nummus OLAF REX AN SITUN inſcriptus (vid. Fig. IV.) quo indicatur *Olaus Rex in Sigtuna*, ſeu Sigtunæ. Ubi docet, & legem illam ab Ingone I ſancitam, ut Regia ſedes Upſaliæ fixa maneret, ſub Chriſtianiſmi in Suecia initiis, inſuper haberi cœpiſſe, & Reges ab ea urbe, in qua ſederint, denominari vulgo conſuevilſe. Quæ in altera facie, præter crucem, quæ in hoc, ut & in reliquis, religionis Chriſtianæ ſignum eſt, conſpiciuntur, ita explicat: GOWINE, pro *Godwine*, MOATA AN, pro *Moneta an* ſeu *on*, ſubintelligens *Sibtun*, quod urbis vocabulum ſpatii anguſtia excluſum monet, idque aliis etiam exemplis confirmat. Tertius Olai nummus, qui Auctori quintus eſt, (nobis Fig. V,) ſi primam faciem ſpectes, cujus inſcriptio OVLAVS REX SUENonum, difficultate caret; *Oulaum* enim eundem eſſe, quem nunc abjecto V priore, *Olaum* ſcribimus, conſtat. In altera legitur VLFESE MOT AN ST, hoc eſt, ut Noſter interpretatur, *Ulphonis moneta in Sigtuna*. Ulf enim ſeu Vlfr (Latine Lupus) quod nomen monetarii, Genitivum facit Vlfeſe, ſive potius Vlfes, quo in caſu monetarii nomina ſua nonnunquam in nummis exprimunt. Quartus nobis eſto quadratus Olai nummus, (vid. Fig. VI) qui in averſa geminum non habet. In prima area quidem pro OLFAF ON SIDEI, quæ verba capiti velut galeato circumponuntur, legit Noſter: *Olaus in Scythia*, ſeu Suedia. Veteres quippe Suecos Sithas ſeu Scythas, & Suediam Scythiam vocaſſe, domeſticorum pariter & exterorum Scriptorum teſtimoniis probat. Quid vero in averſa ſibi velint IIIIΣΣΣΣΣΟΣ, non magis ſibi perſpectum eſſe fatetur, quam quis Runicorum in Gibſoniano nummo ΙΣΣΣΣΣΣΣ ſenſus ſit. Rariſſimus eſt quin-

TAB. V. Fig. 4. Fig. 5. Fig. 6.

Fig. 7. tus (vid. Fig. VII) qui Suenonem cognomine *furcatæ Barbæ*, alias Suen-Ottonem, ab Ottone Magno, qui eum de ſacro fonte ſuſceperat, dictum, repræſentat. SVEN REX AD DENER notat *Sueno Rex Denorum* ſeu *Danorum*, ſicut MAN DNER in averſa *Moneta Denorum*: GODWINE monetarius eſt, idem forte, quem antea produximus. His demum Auctor

Fig. 8. (vid. Fig. VIII) pientiſſimi Sueonum Regis Anundi, qui Jacobus in ſacro lavacro dictus eſt, nobiliſſimum & ſummæ rarum nummum, ab Illuſtri viro, Elia Brennero, ſibi liberaliter communicatum adjecit. Neque difficilis explicatio eſt; exhibetur enim Rex capite quippiam acuminato pileo affine gerens, ſceptrumque præferens, additis verbis ANVND REX SI. hoc eſt, *Anundus Rex Sigtunæ*, quo in loco, ut Olaus antea, ſedem habuit; in averſa crux eſt, umbilico circumſepto, & lacertis annulo quater interſinctis, cum epigraphe: THORMOD (monetarii nomen) ON SIHTV, hoc eſt, *in Sigtuna*.

Cæterum lectu digna ſunt, quæ ingenioſiſſimus Kederus de valore & permutatione literarum quarundam Anglo-Saxonicarum, Runas æmulantium p. 5 ſq. de Olai Sueci cognomine *Skautkongr*, ſeu Skötkoning / quod alii Regem in gremio geſtatum (quod infantem Regem ulnis circumtuliſſent Sueci) alii Regem tributarium (quod primus Regum patriæ, velut converſarum in vicinia gentium Principes alii, certam per cives munerum *Symbolam* Romano Pontifici ſubmitteret) interpretantur, p. 8 ſq. de artis nummos ſculpendi apud Suecos veteres ruditate, & ſculptoribus clarioribus p. 13, de crucis in nummis uſu p. 18 ſeqq. de nominis Sueonum origine p. 10 & 32, de nominum a feris derivatorum in Suecia frequentia p. 37, & de ſimilitudine nummorum Anundi illius Sueci & Canuti Divitis Angliæ Regis, patrui ejus & æqualis, p. 62 accurate ediſſerit. Illud unicum adhuc nos moratur, quod p. 46 ſq. generatim de hujus generis nummis obſervat. Literas in illis conſpicuas Latiales eſſe Anglo-Saxonicas, ait, quibus tamen ſculptorum incuria & Runæ ſubinde irrepſerint. Additur, Olaum Regem re ipſa edoctum, quod Runæ potiſſimum in cauſa ſint, quo minus religio Chriſtiana incrementa capere poſſit, de extirpandis litteris illis, & Latinis, quod dudum

dum urgebat Pontifex Sylveſter II, in earum locum ſubſtituendis, A. 1001 ſerio deliberaſſe: tandemque, inſtigante quoque acriter D. Sigfrido, nuper ex Anglia in Sueciam permiſſu Æthelredi accerſito, exſtirpandas Runas eſſe, decreviſſe, quippe quibus erronea doctrina de Thorero cæterisque Barbarorum Diis deſcripta eſſet; projecta ocyus in ignem volumina, nec idolomanica tantum, verum & hiſtorica aliaque, quo ingens ſane patriæ allatum fuerit detrimentum.

JO. FRANCISCI BUDDEI THEOL. D. ET P. P.

Exercitatio de Prærogativis Fidelium Novi Teſtamenti præ Fidelibus Veteris Teſtamenti.

Jenæ, apud E. Cl. Balliar, 1705. in 4.
Plag. 17.

UNus equidem ſalvandi modus eſt, quo ſalutem adepti ſunt æternam omnium temporum Fideles, nempe fides in Meſſiam, ſive exhibendum, ſive exhibitum; & fides ſemper producta eſt virtute Spiritus S. per Verbum ab initio non ſcriptum, poſtea ſcriptum: interim tamen Deus omnia benignitati ſuæ deberi demonſtraturus, eandem ſalutem diverſo tempore diverſimode diſpenſavit, ita ut Fideles unius temporis prærogativas quasdam habeant præ Fidelibus alterius temporis. Sed ut Deo decentes exſolvantur gratiæ, nobis non ſolum incumbit, ut noſtra cognoſcamus bona, ſed &, quo eorum excellentia manifeſtior evadat, cum bonis alio tempore Fidelibus conceſſis componamus. Eum in finem Autor præſentis Exercitationis, Halenſis antea, nunc Jenenſis Academiæ ſingulare decus, cujus in his Actis non infrequens eſt nomen, prærogativas fidelium Novi Teſtamenti, præ fidelibus Veteris Teſtamenti, demonſtrandas ſibi ſumſit. Quod ut rite fieret, notat, utut Deus, vi abſoluti ſui imperii, officia quæcunque ab homine exigere potuiſſet, maluiſſe tamen eum, pro ineffabili benignitate ſua, per fœderis quodammodo rationem cum illo agere, cujus ut certæ leges, ita certæ quoque promiſſiones & comminationes eſſent; quamvis fœdera divina ab humanis in eo abeant, quod iſta reſpectu hominis legis quodammo-

modo vim habeant, ita ut non acceptare ipſi non integrum relinquatur. Nihil obſtare, quo minus, Scriptura præeunte, ſalutis negotium ſub hoc ſchemate exhibeatur, modo ex fœdere non deriventur, quæ ex divinis attributis ſint derivanda, aut alias cauſas habeant ſublimiores. Primo igitur loco conſiderat *Fœdus operum* ſive *legale*, quod Deus cum homine nondum lapſo pepigit. Legem hujus fœderis fuiſſe illam ipſam, quæ Numinis amorem abſolute ſummum, proximi proprio æqualem requirit, additis tamen & legibus aliis, non ex natura hominum, ſed liberrima Dei, ſanctiſſima tamen & ſapientiſſima voluntate procedentibus, h. e. poſitivis. Quorſum refert mandatum de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali. Promiſſionem præcipuam fuiſſe, de vita æterna legem implenti danda, non ex merito tamen, ſed per modum præmii gratuiti. Comminationibus contra accenſendam eſſe mortem corporalem, ſpiritualem & æternam. Fœdus hoc operum pertinuiſſe quoque ad Adami poſteros, quos omnes retulerit Adamus; quod vel exinde conſtet, quod comminationis vim quotidie ſentiamus. Rupto per inobedientiam Protoplaſtorum fœdere operum, in ejus locum ſucceſſiſſe *Fœdus gratiæ*, diſtinguendum a fœdere, quod Deus Pater cum Chriſto iniit, ſponſionem pro hominibus in ſe recipiente, & teſtamenti inſimul rationem habens, immo propius ad teſtamentum accedens. Utut enim non omnia teſtamenti requiſita adſint, nec omnia fœderis requiſita adeſſe, actumque adeo ex fœdere & teſtamento mixtum hic intercedere. Vocem διαθήκη & teſtamentum, & fœdus denotare; recte tamen Matth. XXVI, 28. Marc. XIV, 24. Luc. XXII, 20. 1. Cor. XI, 25. Gal. IV, 24. ſeqq. & in nonnullis epiſtolæ ad Hebræos locis, per teſtamentum verti. Summam fœderis gratiæ Deum Protoplaſtis ſtatim a lapſu Gen. III, 24 propoſuiſſe. Promiſiſſe ipſum, ſe omnes ad notitiam Meſſiæ perducturum, vocando eos tum objective, tum effective, tum per famam veræ Eccleſiæ; Spiritu S. per verbum converſurum, juſtificaturum, ſanctificaturum, & æternæ ſalutis participes facturum. Conditiones promiſſionibus reſpondere, ſingulas ſingulis. Deum nempe converſurum, ſi verbum ejus legant vel audiant; juſtificaturum, ſi credant; renovaturum, ſi divinitus ſanctitati deſtinatis mediis utantur,

tur, qualia ſunt verbi divini frequens meditatio, precum aſſiduitas, virium ſpiritualium exercitatio, peccatorum evitatio, & carnis crucifixio; denique glorificaturum, ſi in fide & ſanctificatione perſeverent. Ad Comminationes pertinere verbi beneficiorumque reliquorum, ſi contemnantur, ſubtractionem, & mortem denique ſempiternam. Fœderis hujus gratiæ tria dari intervalla. Primum eſſe Patriarcharum, in quo ad fœdus gratiæ univerſale nulla facta ſit acceſſio, ſi a fœdere particulari cum Abrahamo percuſſo receſſeris. Fœdus cum Noacho initum, ad religionem non pertinere. In ſecundo intervallo maximam ad fœdus gratiæ univerſale per Moſen factam eſſe acceſſionem, & illius Oeconomiam Veteris Teſtamenti nomen ſuſtinere, ab egreſſu populi Iſraëlitici ex Ægypto incipiendi, quod ex Jer. XXXI, 31 32. Gal. IV, 24. & Hebr. IX, 18. 20. prolixe probat, & aliis argumentis ulterius confirmat. Suppoſuiſſe Vetus Teſtamentum tum univerſale fœdus gratiæ, tum particulare cum Abrahamo initum. Promiſſiones præcipuas fuiſſe, quod Meſſias ex tribu Juda ſit oriturus, Deus Judæos pro peculio habiturus, bona quævis corporalia ipſis impertiturus, contra hoſtium inſultus eos defenſurus, terram Canaan in perpetuam, usque ad Meſſiæ adventum, poſſeſſionem iisdem traditurus: in quarum confirmationem inſtitutus ſit agnus paſchalis. Conditiones fuiſſe, ut tum leges univerſales, tum particulares, ad ſtatum ipſorum civilem vel eccleſiaſticum ſpectantes obſervarent. Leges ceremoniales primario fœderis univerſalis beneficia in memoriam ipſis revocaſſe, & Meſſiam repræſentaſſe, nequaquam in μοχθοποιίας pœnam ad peccati exprobrationem datas eſſe, conſequenter ad Evangelium referendas. In tertio denique intervallo, vigere Novum Teſtamentum, quod qua promiſſiones, comminationes & conditiones, fœdus gratiæ univerſale ſupponat. Proprium ejus eſſe, quod fideles Chriſtum exhibitum reſpiciant, donorum ſpiritualium largiori & uberiori, qua copiam, qua gradum, proventu gaudeant, a jugo legum ceremonialium non premantur, nōvis Sacramentis iisque longe auguſtioribus utantur &c. Conditiones huc redire, ut reſipiſcamus & credamus Evangelio; & Deum pro tot tamque luculentis beneficiis majus ardentiusque ſtudium in ſanctitate proficiendi, a fidelibus po-

ſtulare. Etſi autem Novum Teſtamentum præſtet Veteri nec tamen hoc omni dignitate deſtitutum fuiſſe monſtrat, Hæreticorum veterum, Patrum, aliorumque ea de re ſententias examinans. Refellit inde prærogativas, quæ fidelibus Novi Teſtamenti perperam a *Coccejo* & *Coccejanis* aliisque nonnullis tribuantur, quod nempe his demum innotuerit myſterium Trinitatis, cum aliis de Chriſto redemptore fidei myſteriis, fidelibus ante Chriſtum non revelatis; cum tamen nec myſterium Trinitatis, nec quæ ad Meſſiæ perſonam, officia, ſtatumque pertinent, fidelibus Veteris Teſtamenti fuiſſe ignorata, tot luculenta Scripturæ dicta comprobent: quod legem moralem eſſentialiter perfectiorem ipſis dederit Chriſtus; cum legem quidem illuſtraverit, ac a corruptelis Judæorum vindicaverit, nuspiam vero novam condiderit Servator: quod Patres Veteris Teſtamenti promiſſionibus ſpiritualibus & cœleſtibus deſtituti fuerint, quibus gaudeant fideles in novo, quam ſententiam ab Anabaptiſtis acceperit *Coccejus*; cum tamen utique & bonis ſpiritualibus, & eorum promiſſionibus gaviſi fuerint, etſi illis peculiaris promiſſio de poſſeſſione terræ Canaan acceſſerit: quod in Veteri Teſtamento ſolum πάρεσις, nequaquam ἄφεσις obtinuerit peccatorum, conſequenter fideles in Veteri non fuerint juſtificati; aſt juſtificatos ita eſſe fideles V. T. ut vitam plenamque peccatorum remiſſionem fuerint conſecuti, πάρεσιν etiam Rom. III, 25 ſignificare idem, quod ἄφεσιν, accurate Auctor Maxime Reverendus evincit: quod Chriſtus ratione Patrum Veteris Teſtamenti fuerit tantum fidejuſſor, non expromiſſor; cum id repugnet naturæ fœderis gratiæ omni tempore valentis, & vox ἔγγυος Hebr. VII, 22, ex genio linguæ Græcæ, etiam expromiſſorem ſignificet: quod ſub reatu culpæ & pœnæ fuerint fideles Veteris Teſtamenti; quod fidei ipſorum ab Apoſtolo deprædicatæ Ebr. XI repugnet: quod iidem fuerint ſub ira; cum tamen per fidem juſtificati fuerint, merito Chriſti ante & retro valente: quod non habuerint tranquillitatem conſcientiæ, libertatemque & fiduciam accedendi ad Deum; cum id repugnet remiſſioni peccatorum, cujus participes factos eſſe fideles in Veteri Teſtamento, ſuperius Auctor probaverat. Hiſce præmiſſis, ad ea tandem declaranda progreditur, quæ titulus exercitationis pollicebatur, atque

que in §. 40 ex Ebr. VII, 22, & c. XI, 39. 40, præſtantiam Novi Teſtamenti præ Veteri generatim evincit, ſubjuncta in duobus ſubſequentibus uberiori explicatione locorum Joël. II, 28. 29. 30 & Jerem. XXXI, 31 & ſeqq. in quibus bona Novi Teſtamenti ſingularia promittuntur. Inde ſpeciatim bona illa recenſet a §. 43 usque ad §. 47, in quibus prærogativa fidelium Novi Teſtamenti præ fidelibus Veteris fundetur. Recenſet nempe prærogativas ſequentes, 1. Præſtantiorem Mediatorem Novi quam Veteris Teſtamenti, nempe Chriſtum, cum hujus fuerit Moſes, Gal. III, 19. 2. Peccatorum per exhibitum jam Meſſiam non typicam, ſed realem propitiationem. 3. Immunitatem ab obſervatione multorum rituum & ceremoniarum, cum magno onere ac labore conjuncta, ob Vetus Teſtamentum abrogatum. 4. Donorum Spiritus S. ubertatem, quæ inter referenda ſit clarior myſteriorum fidei uberiorque cognitio, ac profluens inde enixius ſtudium in vitæ ſanctitate ac puritate proficiendi, ex hac denique propullulans conſolationis uberior abundantia, nec non fidelium multitudo. 5. Gentilium & Judæorum in unam Eccleſiam viſibilem conjunctionem, & 6. Promiſſionum præſtantiam. Quoniam vero omnis theoria eſt propter praxin, ad quam vel immediate, vel mediate tendit; theoria finita, ad praxin progreditur oſtendens, quænam noſtræ in hac prærogativarum copia & præſtantia ſint partes. Ante omnia igitur explorandum eſſe monet, num fœderis hujus ſimus participes: hinc ſpeciatim edocet, quales ſingulis prærogativis reſpondeant praxes, nimirum præſtantiam Mediatoris nobis in memoriam vocare debere commonefactionem Pauli, Ebr. II, 2; Sacerdotale Chriſti munus filialem erga Deum excitare fiduciam; libertatem a lege ceremoniali eam nobis injicere curam, ut libertate caute utamur; donorum ſpiritualium ubertatem efficere, ut cogitemus, num & ipſi partem theſauri omnibus propoſiti poſſideamus; Judæorum & Gentilium conjunctionem, ad miſericordiam divinam celebrandam nos impellere; promiſſionum denique indolem inculcare, nos ad cœleſtia & ſpiritualia, non ad terreſtria vocatos eſſe.

AN ENQUIRY INTO THE NATURE, AND Evidence of Chriſtian Faith &c.

h. e.

INQUISITIO NATURÆ, NECESSITATIS AC Evidentiæ Chriſtianæ Fidei, diverſis conatibus inſtituta. Pars I. de Fide generatim & Fide Deiſtarum, per JOHANNEM COCKBURN Theol. Doctorem.

Londini apud Thom. Atkinſon, 1704. 8. plag. 5.

QUæ ab hoſtium incurſionibus nunquam tuta omnino fuit ac libera ſalutis arx æternæ fides, ea munita ac propugnata hactenus fuit vigili illorum induſtria ac labore, quos Deus conſtituit veræ cuſtodes ac defenſores religionis. Sicuti igitur ſancta Dei Civitas a tempore usque, quo eam fundavit ſanguine ſuo pretioſiſſimo Dominus ipſius ac Redemtor Jeſus Chriſtus, oppugnata acerrime ſubinde eſt ab impia Verporum, Paganorum, Empæctarum, Epicuræorum atque Atheorum cohorte: ita neque defuerunt unquam, cum inter primitivæ Eccleſiæ Patres, tum inter ſequioris ac modernæ Eccleſiæ Doctores, qui myſteria pro ſalute noſtra Divinitus revelata ſtrenue tuerentur. Viris hisce fortiſſimis, pro honore Chriſti militantibus, accesſit etiam Excellentiſſimus *Johannes Kockburn*, excitatus procul dubio egregio exemplo Clariſſimi Bentleyi, aliorumque celebrium, qui impietatem
Præſam. Atheiſticam dextre debellarunt, Anglorum ceu popularium. Sci-
pag. 1. licet cum fides potiſſimum ſit Chriſtianæ doctrinæ momentum, & ad bonorum, quæ cultoribus illa ſuis pollicetur, conſecutionem ſumme neceſſarium, operæ fore pretium duxit eruditiſſimus Auctor, ſi eam aſſereret contra turpiſſima Empæctarum opproria. 2. bria. Triplex enim, expertus eſt, hodienum circumvagari hominum genus, fidei auctoritatem pro virili ſua labefactans: quorum alii clericos exponere conentur ludibrio, tanquam indoctos & ſtultos, qui facile & fallantur ipſi, aut privati commodi gratia ſtudeant imponere aliis, idque myſteriis ſenſum omnem fugientibus; alii probare laborent, fidei haut dari locum, ubi ſana imperet

peret ratio, hinc illam ex hujus naſci defectu, adeoque credentes fide ſua ſeſe reddere indignos, qui homines, hoc eſt, ratione utentes amplius appellentur; alii varia fidei dogmata explodant vel tanquam minus neceſſaria, vel tanquam abſurda credituque nequaquam digna. Peſſimos hosce fidei hoſtes ut oppugnaret dextre ac debellaret, arripuit gladium Spiritus, verbum Dei, non incaute prævidens, conſenſum Eccleſiæ, ſive primitivæ ſive modernæ, ad dirimendam hanc controverſiam, judicem fore tantis ἀπιστίαις patronis plane inidoneum, ſtudioque partium laborantem. pag. 3. Non quidem latuit ipſum, etiam Scripturas ſanctas ab adverſariis ſuis vix pluris fieri, quam auctores alios profanos, quin minori ſæpe reverentia examini ſubjici; non eo minus tamen ſuo ſufficere arbitratus eſt inſtituto, ſi inter reliqua literarum monumenta præclara, hisce primus daretur locus. Eundemque mereri quoque τὰ ἱερὰ γράμματα, ſive antiquitatem illorum ſpectes, ſive rerum, quas complectuntur, argumentum, ſive ſcriptorum exiſtimationem divinorum; quæ tanta ſane ſit, ut neque Platonis, neque Ariſtotelis, neque Senecæ, neque Epicteti, neque Confucii Chinenſis aliorumque veterum cedat auctoritati, quorum tamen ſententiæ ob præclarum, quem ferant fructum, & diligenter colligantur ab eruditis, & avide a doctrinæ deditis imbibantur. 4. Quibus de principio demonſtrationis præmiſſis, ad antagoniſtas ſe convertit, eosque rogat, tum ut mentem præconceptis liberent opinionibus, tum ut veritatem ſcrutaturi ordinem ſequantur a ſe conſtitutum, atque ſic fore ſperat, ut Chriſtianorum fides compareat divina & vera & amplexu digniſſima. 5. Ordinem vero ſervat ſequentem. I Demonſtrat dari Numen aliquod ſupremum: II idem curare omnia & gubernare nutu ſuo ſapientiſſimo potentiſſimo: III peculiarem exiſtere revelationem de vero Deum colendi modo, cui fides ceu fundamento innitatur. Tribus hisce diſtincta partibus tota conſtabit tractatio, quarum duæ priores cum videantur recedere a ſcopo, fidem Evangelio propriam ex ſacris Literis propugnandi, excuſat ſe Auctor benevolo Lectori moderno Atheiſtarum incremento, quo impulſus ejusmodi ad lumen naturæ ſpectantia præmiſerit, quæ alioquin plane præteriturus erat. Quamvis enim jam alii dudum demonſtraverint providentiæ pariter atque

exiſtentiæ Divinæ veritatem, noluiſſe tamen ſuper alieno ædificare fundamento; ſelegiſſe præterea argumenta ab aliis parum ponderata, & a rebus ubivis obviis petita. Quibus præfaminis loco de totius operis inſtituto dictis, partem primam, ſeorſim primo loco vulgatam, ſeptem comprehendit capitibus, ſeu uti modeſte loquitur, conatibus. Conatu itaque primo probare contendit, fidem eſſe atque fuiſſe, ab orbe usque condito, perpetuam juſtitiæ regulam. Ubi de voce quædam præmonet; fidem nempe ſeu τὸ credere eſſe vocabulum Sacræ S. proprium, (ſicuti & aliis ſcriptoribus Hiſtoricis ac Philoſophis peculiares dentur loquendi modi) & rem animo concipiendam apte adeo exprimere, ut qui riſui illud exponat, meliusque ſe ſubſtituturum ſibi perſuadeat, factum prodat haud tolerabilem, quin Spiritum veritatis, qui ipſa quoque verba ſuggeſſit, ignominia afficiat. Dein Divinas teſtatur Literas, tam a Moſe & Prophetis, quam ab Evangeliſtis & Apoſtolis exaratas, qui unanimi doceant conſenſu, fidem eſſe juſtitiæ radicem, cogitationum, ſermonis, operationum quarumcunque bonarum originem, imo vitæ Deo placentis omnis animam, interprete Habacuco: *juſtus fide vivet* cap. II, 4. conſentiente ei Apoſtolo passim, & maxime in epiſtola ad Romanos. Quapropter, quotquot unquam ab Abele usque exſtiterint, ſanctæ atque inculpatæ vitæ fama celebres, illorum opera ex fide eſſe profecta, Hebr. XI, quin in ipſo adeo innocentiæ ſtatu (eousque enim adſcendit) fidem fuiſſe juſtitiæ vitam: legem enim de arbore vetita latam eſſe, ut fides exerceretur, transgreſſione autem ac peccato obedientiam una cum fide periiſſe. Hic tamen notari meretur, Auctorem in tam lato vocem fidei uſurpare ſignificatu, ut vel ſolam fiduciam, qua Dei veritati & potentiæ innititur, fidem appellet, non habito ſemper ad Soſpitatorem noſtrum ceu potiſſimam ejus baſin reſpectu, quippe quo ante lapſum homo non indiguit.

Conat. 1.

Conat. 2. Et optaremus, dediſſe eum nobis accuratam fidei definitionem: quam & ipſe utilem fore rerum tam arduarum meditationi agnoſcit, ſed ob difficultatem aliis relinquit, ſibi ſufficere arbitratus, ſi a B. L. obſervetur, ſe talem intendere fidem, quam inter & juſtitiam perpetua detur relatio, qua ſine nemo Deo placeat. Talem autem fidem omnem excludere dubitationem, Rom. XIV, adeo ut

ani-

animus interne convictus ſit omnino & certiſſime perſuaſus de omnibus, quæ vera & falſa, bona & mala, juſta & injuſta judicat. Niſi enim præcedat certa actionum noſtrarum bonitatis conſcientia, peccata eſſe quæcunque faciamus, temeritatisque ac denegatæ ſupremo Numini reverentiæ opera noſtra redargui. Proximum a dubitatione locum ea inter, quæ fidei adverſantur, Conat. III. adſcribit Atheismo, certamque probat operationum moralium normam neutiquam poſſe conſtitui, niſi Deus exiſtere credatur. Etenim qui nullum agnoſcit ſuperiorem, pro arbitrio ſemetipſum regit ſuo, principium functionum ſuarum erit, ſibi ipſi ut placeat, adeoque bonum & malum ei dicetur, quicquid vel impedit aut promovet ſua quod intererit. Ubi vero Deus ſtatuitur ſummus omnium Dominus, æque parum ac ſervi, noſtri manemus juris, poteſtatis ac dominii. Qui enim nos fecit, abſoluta in nos gaudet poteſtate, adeo ut noſtra omni jure dirigatur eo cura, quo ipſi placeamus, & voluntatem ejus tanquam legem & perpetuam boni malive menſuram conſtanter ſequamur. Deum Conat. IV. autem exiſtere, tam evidens eſſe aſſerit, ut a quolibet ſine ulla cognoſcatur difficultate, ſine omni ingenii acumine, ſine eruditionis apparatu, ſine multo labore ac ſtudio: ubivis enim vix oculos aperienti præſto eſſe manifeſta ſapientiæ ac potentiæ Divinæ documenta, non obſtante, quod Deus ipſe lumen habitet inacceſſum, 1. Timoth. VI. Quod ut aperte demonſtret, ſtupen- Conat. V. dam Dei in formando homine ſapientiam vivis pingit coloribus; modo delineat ac colluſtrat externam corporis figuram, partium varietatem, ſymmetriam, ſitum & proportionem; modo capitis, brachiorum, manuum, pedum aliorumque membrorum ſtructuram & uſum; modo internam nervorum, muſculorum atque arteriarum texturam, modo animæ facultates & ſenſuum organa, iisque omnibus debita naturæ ac indolis cujusque repræſentatione tantam affundit lucem, ut quilibet, cujus ſubeant conſpectum, fateri habeat, non fortuito hæc eveniſſe, ſed ſumma inventa eſſe, fabricata & compoſita arte. Atque inde ſtatim colligit: cum nihil producatur a nihilo, motus non detur absque motore, nec vita donetur niſi a vivo, nec artificium præſtetur ab artis ignaro, oportere auctorem noſtræ eſſentiæ infinita præditum eſſe ſapien-

Conat. VI. pientia ac potentia, Deumque adeo exiſtere. Sicuti autem ex prudentiſſima hac μικροκόσμῳ fabricatione dilucide Deum demonſtravit, ita ſimili μακροκόσμῳ conſideratione & repræſenta-
Conat. VII. tione idem efficit, pari uſus argumentorum pondere. Quibus ſi quis nihilominus præfracte reluctetur, Deumque negare conſtanter pergat, eum eo redigere ſtudet, ut quæ illi ipſi & cujuscunque ſani hominis judicio adverſantur, imo abſurda plane & ridicula, ſentire cogatur ac defendere.

JOH. FRIDERICI REIGERI THEATRUM JURIDICUM Theoretico-Practicum. Opus poſthumum.

Tiguri, ſumptibus & typis Gesnerianis, 1705, 4.
Conſtat Alphab. 6. plag. 19.

HUnc librum, ut titulus loquitur, in eorum claſſe numeres, qui doctrinam Juris Civilis, ex ipſis legibus & probatis illarum Interpretibus hauſtam, in theſi perſpicue ſatis proponunt, & in hypotheſi quoque uſum ſeu praxin ejus adhuc ſuperſtitem fideliter commonſtrant. Expectare utique talem fas fuit ab Ampliſſimo Reigero, Jurisconſulto, dum in vivis eſſet, non nullius famæ, quippe qui ſub tribus Electoribus Palatinis noviſſimis, Conſiliarii Aulici munus, tum & per triginta annos Advocati in Curia partes obivit, adeoque judicium, longa rerum experientia ſubactum, ad opus hocce concinnandum attulit. Is etenim omiſſis inutilibus & antiquatis titulis, ceu in præfatione ipſemet teſtatur, Jus Theoreticum ſecundum rubricarum in Digeſtis ſeriem, per cauſas & definitiones, diviſiones ac regulas ita diſpoſuit, ut non ſolum multas quæſtiones dubias excuſſas dederit, ſed etiam ſingulis titulis, qui quidem non abiere in deſuetudinem, pro ſubſtrata materia, unam alteramve libelli ſupplicis aut implorationis judicialis formulam, vernacula lingua, & ſtylo regionibus Superioris Germaniæ accommodato conceptam ſubjecerit, quo & tyronibus, & in foro verſantibus, opera ſua quam pleniſſime proſpiceret. Cæterum in privatum ſaltem commodum, non publicum labori ſe manus admoviſſe fatetur, ſed dum amicis ejus

co-

copiam liberaliter conceſſit, allis paſſim innotuit opus, atque ab iisdem expetitum fuit, quorum fortaſſe deſideriis victus, in publicationem ejus conſenſit, licet, antequam typis deſcribi potuit, fata ſua expleverit Autor. Nulli vero dubitamus, quin juris artem excolentes Manibus ipſius bene ſint precaturi, eo quod actionum formulæ hic obviæ ea cum diligentia elaboratæ apparent, ut quilibet vel mediocri judicio pollens alias pro re nata ſibi fingere poſſit, ſi negotium forte non admittat hic in medium adductas.

CHRISTOPHORI FRANCKII, S. THEOL. D. ET Profeſſoris quondam primarii, brevis & liquida Demonſtratio Deitatis Chriſti qua ſimul JONÆ SCHLICHTINGII a BUKOWIEC Exceptionibus occurritur. Opus poſtumum, editum a WOLFGANGO CHRISTOPHORO FRANCKIO, Eccleſiæ Kilonienſis Miniſtro.

Kiloni, apud J. S. Richelium, 1705, in 4.
Conſtat Alph. 1.

PLuribus editis contra Wendelinum & Limborchium diſputationibus, maxime Reverendus Franckius, egregius, dum viveret, Anteſignanus militantis Eccleſiæ, Calvinianorum & Arminianorum dogmata refutavit. Præſenti vero opere Socinianos oppugnare conſtituit. Anſam laboris præbuit Jonas Schlichtingius, emiſſa adverſus Balthaſarem Meiſnerum *de S. S. Trinitate, de Moralibus Novi & Veteris Teſtamenti præceptis, itemque de ſacris Euchariſtiæ & Baptiſmi ritibus* Diſputatione. Ediderat namque Meiſnerus *brevem Conſiderationem Theologiæ Photinianæ*, Fauſti Socini libro ſuaſorio, A. 1611 Racoviæ impreſſo hoc titulo, *quod Evangelici omnino deberent ſe illorum Cœtui adjungere, qui falſo Ariani & Ebionitæ vocentur*, oppoſitam; quam Schlichtingius refutare in dicta illa ſua Diſputatione molitus eſt, in qua præcipue in arduam illam de Divinitate Jeſu Chriſti controverſiam omnes induſtriæ & ingenii nervos, quibus plurimum valuit, intendit, ut prolata a Meiſnero argumenta refelleret. Hinc primam etiam

hujus Disputationis partem sibi summe Reverendus Franckius examinandam elegit in præsenti opere, quo Jesu Christi Divinitatem assertum ivit, non omnibus equidem, quæ adversarium urgere videri poterant, ex Scriptura Sacra conquisitis rationibus, sed tribus tantum selectis, quæ hostem eo magis constringerent, quo arctius omnem elabendi viam, additis vindiciis, præcluderet. Sed ne solo tamen argumentorum pondere vinceret, ipsa quoque Schlichtingii in dicta Disputatione repetita, & novis exceptionibus defensa quinque Dubia contendit tollere. Et huic pie defuncti Parentis sui labori tantum confidit admodum Reverendus ejus Filius, qui posthumum hoc opus publico donavit, ut omnes intentiori cura illud legentes, præjudiciorumque tenebris minus obfuscatos, nec rationis imperio succumbentes, convicturum speret. Sub initium status quæstionis proponitur, de qua inter Socinianos & Orthodoxos disputari solet hactenus. Et quoniam in eo constituendo Socuniani sunt admodum lubrici, quo facilius imponant minus cautis, de eo quæri Auctor Reverendus dicit: an in Christo præter humanam, Divina natura sit, voce naturæ, prout substantiam, non qualitates designet, accepta? Quod postquam asseruit, & Socinianorum in tegendis fraudibus astutiam detexit, argumentum primum ex Epistola ad Rom. c. VIII, 32 adducit, ubi *proprius* Dei Filius Christus dicitur, quod de essentiali capiendum, ex ipso vocis usu Franckius concludit, Schlichtingiique exceptionibus respondet. Secundum argumentum ex Ep. ad Hebr. c. I, 10 & 11 translatum est, quo de Christo prædicat Apostolus, quod initio terram fundaverit, & cœli sint manuum illius opera. Quæ verba cum ad Filium male referri regerat Schlichtingius, aptiusque convenire putet Patri, cujus quoque hic fiat in textu mentio; contrarium evincere textus accuratiorem considerationem, Franckius probat, cum in antecedentibus manifeste de Filio agatur, quæ cum hisce per copulantem particulam cohæreant. Tertium argumentum ex cultu per mandatum Christo exhibendo, petitur, quod Deitatem ejus arguat, cum alibi omni creaturæ talis denegetur in sacris Literis. Tribus hisce rationibus cum satis comprobasset Christi Salvatoris essentialem Deitatem maxime Reverendus Auctor, promovet pedem ad quinque argumenta, qui-

quibus dogma Trinitatis in S. Literis damnari, jam olim demonſtrare conatus eſt Socinus, a Meiſnero refutatus, poſtmodum a Schlichtingio novis exceptionibus defenſus, quas hic diſcuſſas iterum ac diſploſas videas.

MEMOIRES POUR L' ATTAQUE ET POUR LA defenſe d' une place par Monſieur Goulon, Ingenieur & General de l' Empereur.

i. e.

COMMENTARII DE PRAXI MILITARI OFFENſiva & defenſiva.

Hagæ Comitum, apud H. van Buldem, 1706. 8vo.
Conſtant plag. 13. & 4 tabulis æneis.

QUi Architecturas militares conſcribunt, munimentorum equidem conſtructiones ſatis accurate tradunt; ſed ubi ad praxin offenſivam & defenſivam deventum eſt, in plerisque ſcriptis multi obſervantur defectus. Et quia reſolutiones problematum militarium non ſecundum certas regulas a priori eruuntur, ſed fortunæ magis, quam ingenio debitæ, ab experientiis defectus antecedentium reſolutionum manifeſtantibus derivantur; non mirum, quod praxis prædicta non prorſus eadem conſtanter maneat, ſed indies fere mutetur multum, die diem docente. Unde conſultum erat, ut, ſtante hoc rerum ſtatu, viri prudentia militari præditi, & in obſidionibus ipſimet præſentes, quæ fiunt & quo ſucceſſu fiant, in diariis ſuis, quoad maximas minimas circumſtantias notarent, atque cum publico communicarent, quo non ſolum, quid nunc fieri ſoleat, conſtet, verum etiam defectus, ſi qui adfuerint, appareant, ipſisque medela quæri poſſit. Præſtitit id ob prudentiam militarem per Galliam, Hollandiam & Germaniam famigeratiſſimus Goulon, dum ex locorum obſidionibus & defenſionibus, quibus interfuit, regulas praxeos offenſivæ & defenſivæ condidit, eamque tam accurate, tam plene deſcripſit, quam factum antea non eſt. Gratum igitur hunc laborem fore tum illis, qui Artem, quam vocant, Fortificatoriam, alios edocent, tum iis, quibus arma tractare volupe, admodum uti-

utilem, nulli dubitamus. Specialiora non addimus. Quod ſi enim integrum oppugnandi & defendendi proceſſum exponere liberet, toti exſcribendi eſſent commentarii. Cur vero unum aliquod reliquis præferatur, ratio apparet nulla.

FUNDAMENTA JURIS NATURÆ ET GENTIUM ex ſenſu communi deducta, in quibus ubique ſecernuntur principia honeſti, juſti atque decori, cum adjuncta emendatione ad iſta fundamenta Inſtitutionum Jurisprudentiæ Divinæ, in uſum Auditorii Thomaſiani.

Halæ, apud viduam Chriſtophori Salfeldii, 1705. in 4to. Conſtat 1 Alph. plag. 2.

Duo ſunt, quæ in veritatis inquiſitione plerosque remorantur, autoritatis & philavtias præjudicia, quorum illud efficit, ut ab aliis tradita cœco impetu amplectamur, & antecedentium ſequamur gregem; alterum ut noſtris opinionibus tenaciſſime inhæreamus, easque acerrime defendamus, non quod veriores eæ ſint nobis, ſed ne nos a vero aliquando aberraſſe videamur. Ab utroque omni tempore ſedulo ſibi cavendum duxit Celeberrimus Thomaſius, ac non a communibus modo hypotheſibus ſæpius, ſed a ſuis quoque placitis recedere haud dubitavit, quoties cogitationes poſteriores priores reddiderunt dubias. Fidem iis quæ diximus, niſi alia recentiſſima imprimis Thomaſiana opuſcula conciliarent, vel ſola hæc Fundamenta J. N. & G. facere poſſent, in quibus id omni opera, omni ingenio egit Vir Conſultiſſimus, ut ex communi potius ſenſu & rationis ductu, quam ex ſuis aliorumque principiis, naturam honeſti, juſti atque decori exponeret. Quin & uti in Inſtitutionibus Jurisprudentiæ Divinæ a plerisque Juris Naturalis Interpretibus receſſit, ita in hoc opuſculo a ſe ipſo ſæpius diſſentit, atque ea, quæ antea ſcripſerat, ad iſta Fundamenta emendari jubet. Hinc in capite procemiali fatetur, ſe hactenus cum Grotio & Pufendorffio laboraſſe eo præjudicio, ut hominis naturam ex aliorum opinionibus, non ex ſollicita ipſius conſideratione æſtimaret, ac in jurisprudentia Divina a ſe edita graviſſimum

mum retinuiſſe errorem de imperio intellectus in voluntatem, ex quo neceſſario flueret, homines ejusdem omnes eſſe naturæ, ut alias corporum naturalium ſpecies infimas, quod non minus erroneum eſſe monet. Sed & hactenus Legem Divinam Naturalem pro Lege proprie ſic dicta a ſe fuiſſe habitam, cum non niſi laxius ita & improprie appellari poſſit, pœnasque divinas ab humanis antea ſe non ſatis ſecreviſſe, cum tamen illæ naturalem prorſus cum ipſis vitioſis actibus connexionem habeant. Jus Divinum univerſale poſitivum quondam ſe primum ſtabliviſſe, ſed & idem primum ſe iterum deſtruxiſſe; adeoque emendatione indigere plerasque poſitiones, quas olim huic hypotheſi ſuperſtruxerit. Sequitur *Lib. I cap. I* de natura hominis morali, ubi obſervat Excellentiſſimus Autor, ſedem voluntatis in corde, intellectus in cerebro eſſe conſtituendam §. *15*. Voluntatem eſſe concupiſcentiam cordis, conjunctam ſemper cum cogitatione intellectus §. *35*; eandem cogi poſſe a rebus aliis ipſam excitantibus, ab intellectu non æque §. 50. & 66; unde nec primi motus ſeu conatus voluntatis imputari poſſint, quia ipſa voluntas haud ſit ſpontanea §. *72*. Eandem normam intellectus ſequi poſſe negat, cum judicare ea nequeat, utrum intellectus rectus ſit an corruptus §. *97*. Diverſam hominis ac reliquorum animalium naturam §. *101. ſeqq* prolixe exponit, cum ex actionibus naturalibus unius vulpis aut ſimiæ de omnibus ejusdem figuræ judicium ferri poſſit, in homine ab uno ad reliquos inferre non liceat; hinc cæterorum animalium facies ſimillimas, hominum diſſimillimas eſſe, ex quo de diverſis eorum affectibus & paſſionibus conſtare cenſet. *Cap. 2.* de paſſionibus animi agit, ubi tres primarios affectus, voluptatem, ambitionem ac avaritiam, ſpem vero, metum, triſtitiam & gaudium paſſiones animæ ortas ex ſenſu potentiæ alterius adjuvantis, vel impedientis, eſſe ſtatuit. Inquirit in naturam metus & ſpei, expenditque diverſum affectuum primariorum habitum doctrinamque de imputatione longe aliter, quam communiter quidem fieri ſolet, tradit. *Cap. 3.* varios hominum mores & bona explicat. Illos in beſtiis negat variare §. *1.* in homine tamen variare ſtatuit, quia homines non eandem habeant eſſentiam, ac longe magis inter ſe quam canis a cane

differant §. 11. Hinc de origine præjudiciorum disserit, ac tandem naturam ac indolem diversam hominum ex diversis passionibus eorumque commixtione oriundam perscrutatur. *Cap. 4.* normam actionum humanarum constituit duplicem, consilium & legem. Consilium neminem nisi sapientem posse præstare, paucos autem esse sapientes. Minus vero recte vulgo dici, consilium non habere vim obligandi, cum obligatio nihil aliud sit, quam inclinatio voluntatis per metum injectum & suscitatam spem. Quod æque præstare possit sapiens, quam Princeps. Eleganter hoc loco officia Doctoris & Principis inter se confert Vir Celeberrimus, & utriusque characterem esse statuit voluptatis ac ambitionis mixturam, Doctoris si voluptas, Principis si ambitio aliquantulum emineat §. 84. *Caput V. de Jure Naturali & Gentium* agit, voces legis & obligationis expendit, quas alio plane Thomasius sensu accipit, ac vulgo usurpari solent. Deum dicit a sapiente rectius ut doctorem concipi, quam ut legislatorem, magis ut patrem, quam ut dominum §. 40. 41; ex hoc fluere, Jus Naturale esse etiam respectu Dei immutabile §. 44. ac actus, circa quos Jus Naturæ versatur, recte per se dici malos aut bonos §. 52. Tandem *6. Cap.* in principium Juris Naturalis & Gentium inquirit, ac rejectis aliorum sententiis, etiam ipsa socialitatis custodia, quam alias defendit, hoc subjicit Juris Naturalis perspicuum, adæquatum & unicum fundamentum: ea esse facienda, quæ vitam hominum reddant maxime diuturnam & felicem, felicissimam autem vitam esse, quæ & maximam laudem mereatur, & suavissime transigatur, & omnium rerum gaudeat sufficientia §. 29. Subjicit peculiaria honesti, justi & decori principia, quæ his propositionibus continentur: quod vis, ut alii sibi faciant, tu tibi facies: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: quod vis, ut alii tibi faciant, ipsis facies. Ultimum hujus libri caput normæ applicationem adjicit, in quo de præmiis & pœnis Autor disserit, ac imputationem actionum moralium non tolli, licet quis voluntati libertatem omnino deneget, prolixe tuetur. Atque ex his L. B. conjicere poterit, quam diversa hæc philosophandi ratio, quam aliena principia sint ab iis, quæ olim in Jurisprudentia Divina Consultissimus Thomasius asseruit. Unde Librum II. & III. ex his principiis emendavit, ac pas-

paſſim immutavit. Sed hæc ſingula, qui cupit cognoſcere accuratius, ipſa Fundamenta hæc cum Jurisprudentia Divina Excellentiſſimi Autoris conferat: nos enim inſtituti noſtri ratio ulterius progredi non permittit.

ANno MDCCVI. d. 6. Martii Collegam (nam & ſuam ſubinde ſymbolam ad hæc Eruditorum Acta contulerat) non ſine mœrore amiſimus, Virum ampliſſimum atque literatiſſimum, *Chriſtianum Gryphium*, Gymnaſii Magdalenæi, quod Uratislaviæ Sileſiorum floret, Rectorem, Profeſſorem atque Bibliothecarium Clariſſimum. Natus is erat Frauſtadii Polonorum d. 29. Sept. A. MDCXLIX Patre ſcriptis meritisque nobiliſſimo, *Andrea Gryphio*, Provinciali Ordinum Glogovienſium Syndico, Polyhiſtore, Oratore atque Poeta, in lingua præſertim vernacula, maximo. Quem cum adoleſcentulus amiſiſſet, primum Gymnaſii Gothani alumnus, poſtea Jenenſis atque Argentoratenſis Academiæ civis factus eſt; unde in patriam redux, Uratislaviæ anno MDCLXXIV in Gymnaſio Eliſabethano Græcæ ac Romanæ Eloquentiæ Profeſſor declaratus, A. autem LXXXVI. d. 8. Aug. alterius Gymnaſii, quod Magdalenæum dicitur, Rector atque Profeſſor, ac deinde etiam A. MDCIC. Magdalenæi Templi Bibliothecarius conſtitutus eſt. Vir de omnibus, quas ornaverat, ſpartis optime meritus, diſciplinæ ſcholaſticæ vindex acerrimus, hiſtoriæ vero, multarumque Orientis ac Occidentis linguarum callentiſſimus. Cujus de Ordinibus Equeſtribus, (Ritter-Orden) compendiaria narratio A. M. DC XCVII, Sylvæ item Poeticæ, (Poetiſche Wälder) ſequenti anno Lipſiæ typis exſcriptæ fuerunt. Cæterorum, quæ præ manibus habuit, operum prælo quædam parata ſunt, quædam vero tantum adfecta, & novimus certo, Virum doctiſſimum in recenſendis *Biographis*, ſive catalogo illorum, qui vitas ipſi ſuas ſcripſerunt, in enarrandis *Poëtis Purpuratis, ſupplendisque Litteratorum infelicium indicibus, Lectionibus* item *ſacris*, *Actibus* inſuper *Dramaticis, Orationibus & Poematibus* ſcribendis multum temporis impendiſſe. Tanti Viri ex apoplexiæ impetu mortui jacturam, cui in Græcis pa-

parem hodie vix habuit Sileſia, Uratislavienſes Muſæ acerbiſſime lugent, atque ipſum etiam inter Litteratos infelices ideo referunt, quod conjugem ultra XIV annos adverſa valetudine conflictatam viderit, filium autem paterni nominis & virtutis æmulum non habuerit, unica filia, quæ Viro Clariſſimo, Joanni Theodoro Leubſchero, Gymnaſii Magdalenæi Profeſſori, in matrimonium elocata eſt, hærede relicta.

LIBRI NOVI.

Johannis Gerſonii Opera omnia, novo ordine digeſta & in V Tomos diſtributa, ad MStos codices quamplurimos collata, & innumeris in locis emendata, quædam etiam nunc primum edita: quibus acceſſere Scriptorum quorundam coætaneorum tractatus, nec non monumenta omnia ad cauſam Johannis Parvi pertinentia. Studio Lud. Ellies du Pin. Antwerpiæ, ſumtibus Societatis, 1706. fol. Tomi V.

S. Gregorii Magni Opera omnia ad MStos codices emendata, aucta & illuſtrata ſtudio Monachorum Ordinis S. Benedicti. Pariſiis, ſumtibus Claudii Rigaud, 1705. Tomi IV. fol.

Auli Gellii Noctium Atticarum Libri XX cum Notis perpetuis Joh. Friderici & Jacobi Gronoviorum &c. Lugd. Bat. apud Cornel. Boutenſteyn & Jo. de Vivié, 1706. 4.

B. Dn. W. A. Lauterbachs JCti Collegii Theoretico - Practici a Libro XX Pandectarum usque ad Digeſtum Novum, Pars ſecunda. Tubingæ, apud J. G. Cottam, 1706. 4.

Balthaſaris Bebelii, Eccleſia Antediluviana. Argentorati, apud J. R. Dulſſeckerum, 1706, 4.

Jo. Henr. Maji Oeconomia temporum Veteris Teſtamenti, Francofurti ad Mœnum, apud J. M. a Sande, 1706. 4.

Joh. Nicolai Libri IV de Sepulchris Hebræorum. Lugd. Bat. apud H. Teering, 1706. 4.

Conſtitutiones de Jurejurando ex R. Moſis Maimonidis Opere היר החזקה *dicto Latine reddita & notis illuſtrata a Juſto Chriſtoph. Dithmaro. Lugd. Bat. apud Cornel. Boutenſtein. 1706. 4.*

** ** **

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Junii Anno M DCC VI.

SAMUELIS BASNAGII ANNALES POLITICO-Eccleſiaſtici. Tomus tertius.

Roterodami, apud Regnerum Leers, 1706. in fol. Alphab. 10 ½.

POſteaquam tomum Annalium horum ſecundum nupero menſe Martio p. 128 ſq. recenſitum dedimus, ad tertium denique, eumque ultimum, nunc pergimus, qui Seculum ante omnia *quartum*, quod præcedens jam ultra dimidium perluſtraverat, abſolutum exhibet, & per *quintum* atque *ſextum* pergens, in *ſeptimi* initio ſubſiſtit.

E *quarto* Seculo (cujus memorabilia, in ſecundo tomo adducta, noſtra in relatione præteriimus, ne nimis hæc excreſceret,) ſequentia notamus. Lampſacenam Synodum anno 364 alligat, & eam ex Orthodoxarum claſſe eliminat, cum de Spiritus Sancti divinitate male in eadem conſtitutum fuerit. Apollinaris hæreſin dum conſiderare aggreditur, autorem omnino fuiſſe Epiſcopum, utut ſecus viſum fuerit aliis, pronunciat. Damaſi, Pontificis, luxum exagitat, ſed & affictas ei epiſtolas explodit. Cæſario, fratri Gregorii Nazianzeni, Dialogos, qui ejus vulgo nomine ornantur, abjudicat. Gangrenſem Synodum A. 369 coactam videri affirmat, & Euſtathium, qui ei anſam præbuerit, a Sebaſteno diverſum facit, neque tamen, ut velit Baronius, ejus loco Eutactum nominandum eſſe concedit. Vitæ a Baſilio M. transactæ breviarium accuratum ſiſtit, interque alia, utrum Diaconus fuerit? addubitat, Epiſcopatum vero eundem anno demum 371 obti-

pag. 3. ſq. 5. 13. 14. 21. 23. 24. 26. 30.

33. nuisse, tradit. Melaniam Consulari sanguine procreatam celebrat.
37. Athanasii mortem in anno 373 collocat, & librorum ejus proli-
41. sq. xam chronotaxin nectit. Circa Gregorium Nazianzenum ejusque
46. 47. vitam diu occupatur. Nec Epiphanii Ambrosiique dememinit.
50. Duas simul uxores Valentinianum habuisse negat, eumque non-nisi defuncta Severa, Justinæ nuptias adeptum fuisse perhibet.
51. Ephremi ubi meminit, canticis præsertim sacris Ecclesiæ ipsum non minimum profuisse observat. Ante Ulfilam nullum in lingua vernacula Scripturarum Gothis usum fuisse, creditu censet difficillimum, quandoquidem illi jam A. 320 Episcopum suum ad Nicænam Synodum ablegarint. Id ergo potius verosimile
52. arbitratur, Ulfilam vel partem Bibliorum aliquam, nondum Go-
59. sq. thice versam, in hanc linguam transfudisse, vel novam sane translationem adornasse. Vitæ Hieronymi imaginem cum cura repræsentat. Diodorum Tarsensem a culpa, quod fons Nesto-
61. rianismi fuerit, liberare contendit. Aschalium Thessalonicen-
67. sem a pietate sua celebrat. Basilium M. & Ephremum, qui prio-
70. sq. rem cantu velut cygneo dilaudarit, eodem anno, nempe 380 obi-
73. isse memorat. Cæsar-augustanam Synodum damnandis Pris-
75. cilliani erroribus congregatam describit. Damasi autoritate Syn-
80. odum Constantinopolitanam A. 381 coactam inficiatur, & in ea non septem, sed tres duntaxat Canones conditos fuisse statuit, &
80. inter hos secundum, qui Episcopo Constantinopolitano primatum post Romanum Episcopum conferat, quem alii quidem frustra
87. pro commentitio venditare satagant. Fabulam, qua nonnulli delectentur, asserentes, Hieronymum ad Cardinalis apicem Romæ a Damaso evectum fuisse, ridet. Hieronymum frequentiorem
97. & Allelujah usum Romæ introduxisse, non abnuit, & varia de vocis hujus ortu, usuque tam publico quam privato commentatur.
98. Libri Pontificalis autorem esse Damasum, nulla ratione concedit.
104. Gervasium & Protasium, novos sanctos, ad Ambrosianam ætatem
112. usque prorsus incognitos nuncupat. Hymni, *Te Deum laudamus*,
122. sq. autor ut incertus sit; sic certum, quod is Ambrosii non sit, pronunciat. Circa Theodoreti narrationem de Theodosii absolutione, dubia nonnulla movet. Legem Theodosii adversus mulierum
123. rasuram latam comprobat. Gregorii Nazianzeni Testamentum

pro-

Digitized by Google

pro ſincero ut agnoſcat, induci non vult. Caput Johannis Baptiſtæ a Theodoſio translatum fuiſſe, non agnoſcit. Publicam Nectarium pœnitentiam extinxiſſe, errorem Petavii immanem, tantoque viro indignum appellat. Graves eſſe dubitandi de veritate Canonum CIV Synodi Carthaginenſis quartæ rationes judicat, iſtosque Canones univerſos atque ſingulos recenſet, & præter alia Canonem, qui mulieribus miniſtrandi baptismi facultatem negat, cum Latinorum diſciplina aperte pugnare obſervat. Cœleſtis Deæ templum Carthagine in Eccleſiam mutatum dum allegat, quænam ſit cœleſtis illa Dea? diſpicit, & eandem Lunam eſſe affirmat. pag. 125. 128. 131. 163. 165. 173.

Seculum *quintum* ingreſſus, circa Synodum ad Quercum, Chalcedonis ſuburbium, habitam aliquandiu detinetur. Chryſoſtomi ad Papam Innocentium provocationem enervat. Unitatis Catholicorum cum Donatiſtis faciendæ rationem A. 405 ſuſceptam, nec rectam fuiſſe, nec laudabilem autumat. Translationem reliquiarum Samuelis A. 406 factam, religionis quidem ex amore manaſſe concedit, veræ tamen ſapientiæ expertem dicit. Vigilantium, cujus famam miſere laceravit Hieronymus, Gallum conſtituit, & in cauſam Hieronymiani adverſus eum odii inquirit. Chryſoſtomum annos natum ſexaginta A. C. 407 exceſſiſſe, notat. Cœlicolas pro mediis inter Chriſtianos & Judæos habet, qui ceremoniarum utriusque religionis mixtura unum Deum coluerint, addito novo baptismo. Palladium, Dialogi de vita Chryſoſtomi autorem, non diſcriminat ab alio, Hiſtoriæ Lauſiacæ conditore. De Felice ad Nolanos obſeſſos poſt mortem inviſente valde dubitat, & hac occaſione de beatarum animarum in terras reditu, ſibi non ſatis veroſimili viſo, confeſſionem edit. Ut, pravis licet adhuc opinionibus imbutus, ſacris tamen undis ablueretur, & ad Epiſcopatum promoveretur Syneſius, partim ejus eruditionem probosque mores, partim virorum, qui Epiſcopatu digni forent, penuriam, partim ſpem, quam de candido Syneſii pectore in Chriſti religionem propendentis Theophilus conceperit, effeciſſe monet. Syneſii vero Chirographum, in Evagrii ſepulcro repertum, nullius dicit eſſe ponderis. Quod primum Bracarenſe Concilium putatur, pro figmento habet. Pelagium hæreticum ab aliis eo- 197. 204. 214. 215. 217. 220. 230. 234. 237. 240. 241. 252.

255. dem nomine insignitis, & cum isto confundi solitis, studiose dis-
257. tinguit, ejusque non minus ac Cœlestii dogmata perpendit. Lu-
268. ciani de Reliquiis Stephani relationem confutat. Errores Pelagii
ad tria potissimum capita reducit, utpote quando asseruerit: gra-
tiam hominum mentis a Deo tribui; mortales, dum corpore
utuntur, immunes peccati esse posse; infantes vitii originalis pu-
277. ros in lucem emitti. Milevitani quod ullos in Pelagium canones
286. ediderint, haud largitur, at Carthaginenses tales in eundem strin-
339. xisse concedit. Nestorium ab hæresi, duas in Christo personas
378. efficiente, liberum pronunciare nititur. Vincentium Lirinensem,
qui & Commonitorium & Objectiones condiderit, Semi-Pelagia-
379. norum lue afflatum sistit. Prosperum Aquitanicum Laicorum,
380. quam Episcoporum, numero inferere mavult. Sedulius num
391. presbyter fuerit? in medio relinquit. Socratis Historiam a labe
394. Novatianismi purgat. Ex Leonis Epistolis tres ipsi abjudicat. Qui-
404. bus gradibus ad Metropolitani autoritatem Arelatensis Præsul
415. ascenderit, declarat. Quod Paschæ Pentecostesve feriis baptismus
417. ab Apostolis affixus fuerit, inficiatur. Commentum, quod raptus
in cœlum puer ex eo trisagium attulerit, explodit. In Petro Chry-
sologo ea, quæ hoc cognomen mereantur, desiderari ostendit.
447. Synodum Chalcedonensem a Marciano, non a Leone, coactam
453. ait, præsidesque illius in Politicos & Ecclesiasticos distinguit, ac post
455. ejusdem acta latius exponit, Canones item recenset, aliaque huc
467. pertinentia. Rogationum institutionem Mamerto Viennensi adju-
511. dicat. Occasione legis a Leone latæ, qua confugis ad Ecclesiam
520. asyli jus assertum fuerit, de ipso hoc asyli jure generatim disserit.
535. Prædestinatianorum hæresin commentum appellat, ex Augustini
553. doctrina deductum. Zenonis Henoticum haud improbandum
558. censet. Epistolas Græcas Leonis Romani inter figmenta rejicit.
650. Synodum Constantinopolitanam, quæ in Gnapheum ab Acacio
568. directa dicatur, subditam vocat. Acacium nulla hæresis conta-
576. gione pollutum credit. Chartæ puræ ut inscriberetur ab angelo
583. successoris Acacii nomen, Zenonem optasse haud putat. Gelasium
593. Papam non pro Afro, sed pro Romano venditat. Columbam ad
ungendum Chlodovæum ampullam attulisse, sibi minime persua-
det. De Autore decreti circa libros apocryphos pendet animi,

Gela-

Digitized by Google

Gelaſiusne is an alius, dicendus veniat? At iis, qui librum de duabus naturis Gelaſio evellant, prolixe reſpondet. pag. 595. 596.

Sed pergendum nobis eſt ad *ſextum* Seculum, e cujus memoralibus hæc in ſpecimen libamus. Græculos cum ſuis de Anaſtaſio Imperatore fabulis valere jubet. Adverſa Boëthii fata latius recenſet, eumque non gladio, ſed fuſtibus, occiſum narrat. Theodoricum a Johanne Papa & Symmacho in ollam Vulcani jactatum ridet; Johannem viciſſim Papam in carcere obiiſſe docet, ejusque Epiſtolas pro genuinis agnoſcere detrectat. Juſtinianum analphabetum vocari, nullus patitur. Vigilii ad Patriarchas epiſtolam, genuinum eſſe Autoris fœtum contendit. Ejusdem Vigilii a Pontificatu abdicationem, meram cenſet fabulam. Feſtum Purificationis Juſtiniano deberi autumat. Miracula a Gregorio M. narrata occaſione Totilæ rejicit. Benedicti, patris monachorum celeberrimi, miracula mendaciis accenſet, inque eandem claſſem & miraculum a Chriſti imagine in Edeſſæ obſidione patratum ſe conferre jubet. Librum Juſtiniani in tria Capitula non amplius extare, & in ſcriptis Juſtiniani fruſtra quæri innuit. De inſtitutis a Gregorio M. Litaniis, deque conficta ejus ad Pontificatum evitandum fuga, & de ruſtico Bituricenſi, pro Chriſto ſe venditante, quæ commentatur, notatu digna omnino ſunt. Cosroën Chriſtianum factum, haud exiſtimat. Privilegium S. Medardi νοθείας inſimulat. Circa Pallii uſum & naturam deſcribendam paululum occupatur, cum ejus in Hiſtoria Eccleſiaſtica mentio frequenter admodum occurrat. Gregorianam Auguſtini, Romano Gregorii monaſterio præfecti, & ſociorum in Angliam miſſionem ſtatuminat. 642 668. 675. 677. 680. 735. 747. 752. 756. 760. 763. 765. 906. 910. 914. 923. 931.

Ex Seculo *ſeptimo*, cum annum modo primum & ſecundum ſtrictim perſequatur Noſter, vix eſt, ut quicquam huc transferamus, niſi forſan Mauritii cædem, & Phocæ inaugurationem, inter notabiliora horum temporum referre quis voluerit. Optamus autem, ut parili cum induſtria & Seculorum ſubſequentium hiſtoriam, eccleſiaſticam cumprimis ac literariam, illuſtratam Autor Eruditiſſimus nobiscum poſthac communicare dignetur, viresque animi & corporis, arduæ huic provinciæ feliciter ornandæ idoneas, eidem ſerio apprecamur.

AULI GELLII NOCTIUM ATTICARUM LIBRI XX, prout ſuperſunt, quos ad libros manuſcriptos novo & multo labore exegerunt, perpetuis notis & emendationibus illuſtraverunt JOHANNES FREDERICUS & JACOBUS GRONOVII. Accedunt CASP. SCIOPPII integra manuſcriptorum codicum Collatio, PETRI LAMBECII Lucubrationes Gellianæ, & ex LUD. CARRIONIS Caſtigationibus utilia Excerpta, ut & ſelecta variique Commentaria ab ANT. THYSIO & JAC. OISELIO congeſta.

Lugduni Batavorum, apud Cornelium Bouteſtein & Johannem du Vivié, 1706. in 4to. chartæ auguſtæ.

Conſtant 5 Alph. 11 plag.

NOva hæc A. Gellii editio omnibus, quæ anteceſſerunt, jure meritoque præferenda eſt. Multi quidem præſtantiſſimo huic Auctori manus admoverunt, ſed nemini res felicius ceſſit, quam poſt labores diuturnos clariſſimis Viris, vtrique Gronovio, Patri atque Filio. Qui olim Gellium recenſuerunt, aut aliquid in ipſum meditati ſunt, quanquam multorum lucubrationes, abruptæ fatô, in lucem non prodierunt; hos poſt præfationem clariſſimus Editor enumerat, quos inde repetere ſuperſedemus: nec vero facile inventum aliquid admodum inſigne fuit, antequam Salmaſius primum, deinde Lambecius Bibliothecæ Pariſiorum Regiæ antiquum optimumque codicem cum editis exemplaribus contulerint. Seculi, quod nuper finivimus, annus circiter quinquageſimus erat, cum Vir ſummus Jo. Fridericus Gronovius animum ad novam Gellii editionem applicaret: ſed tarde opus proceſſit, & plurimum temporis in apparatu veterum librorum, unde opem vulneribus hujus Auctoris, temporum inflictis injuria, adferret, extractum fuit. Nihilominus otii ſui horas etiam Gellio impendit, ſæpe tamen revocatus ad alia ſcribenda, in quibus expeditius verſabatur, quam in auctore tam multis locis deſcribentium incuria, vel audacia etiam, depravato. Totam hiſtoriam, quantam ex relictis a Patre ſubſidiis ac chirographis cognovit, clariſſimus Filius in præfatione expoſuit. Primo Gryphianum librum ipſe Pater, cum

cum juvenis eſſet, variis lectionibus ex aliquot codicibus, per notas ſignatis, quos Memmii & Chifletii fuiſſe conjicitur, oneravit, a libro IX usque ad finem operis. Deinde in manus venit collatio duorum Regiæ Bibliothecæ codicum, quos inſtar omnium eſſe noverat, vel a Salmaſio, vel a Lambecio inſtituta, quo theſauro lætatus, nec dum vero publicavit, ſed alia tempora, dum plura inveniret, opperiri maluit. Accesſit Joh. Schefferi MS. codex, quem a Berneggerianis hæredibus dono acceperat, non quidem antiquiſſimus, membranaceus tamen, & qui nonnullis locis lucem adferret. Bernardus quoque Rottendorfius vetuſtum codicem MS. & forte etiam primam editionem Romanam (nam utrumque promiſerat) ſuppeditavit, unde in Notis ſæpe *Rott.* conſpicitur, quo hic liber vetus indicatur. Denique ad eum venit editio, continens Aſcenſiana ſcholia cum Ægidii Maſerii & Petri Moſellani adnotatis, quo exemplari Henricus Stephanus uſus, oram ejus paſſim conſcripſerat. Hunc librum, uti adſcriptum erat, cum duobus codicibus Regiis Bourdelotius contulerat, etiam cum MS. Frederici Morelli. His inſtructus ſubſidiis pater Gronovius, Gellianam, quam tot annos meditatus fuerat, editionem denuo aggreſſus eſt, & licet tres collationes cum Regiis codicibus haberet; fuerunt tamen non pauca, de quibus amplius dubitaret, quos ſcrupulos per Filium, qui tum Pariſiis agebat, antiquiſſimi codicis nova evolutione ſibi eximi feliciter curavit. Cum ſic omnia adeſſent, quæ deſideraverat, & ipſe jam ſtrenue in emendando & illuſtrando pergeret, mortalitate intercepsus fuit, poſtquam vix decimum librum abſolverat.

Interea Antonius Thyſius Gellianas Noctes properabat edere, ſed cum undecimus imprimeretur liber, fato & ipſe præventus eſt, neque plura in ſchedis, quam pro libro duodecimo, reliquit. Pertexuit telam Jacobus Oiſelius, & quo filo cœpta erat, eodem, id eſt ſine cura critica, continuavit. Sic prodiit Gellius A. 1666, nitidus ſane externa forma, & multis onuſtus adnotationibus, non autem ſanatis, quæ intus latebant, vulneribus: quamvis titulus *accuratam recenſionem* prædicabat. Nec melius Auctori huic editione Pariſina Jacobi Proſtei A. 1681 conſultum fuit, quia præſtantiſſimum Bibliothecæ Regiæ codicem, unde ſa-

lus

lus Gellio ab aliis petita eſt, ne inſpexit quidem, ubique vulgatos libros ſecutus. Multum in utraque editione deſideravit Gronovius filius, eaque re inductus, boni publici cauſa, Parentis labores Gellianos, quamlibet imperfectos, A. 1688 publicavit, ut omnibus probaret, qua cura & ſtudio hic Auctor tractandus ei eſſet, qui novam eamque meliorem editionem velit procudere. In præfatione, tam hujus quam noviſſimæ editionis, exemplis monſtravit, quam parum purgatæ ſuperiores, quas diximus, editiones ſint: verbi gratia II, 22 Pruſteus *meridionalem ventum* cum vulgaribus libris retinuit, cum ex Regio dudum oſtendiſſet Salmaſius, *meridialem* legendum eſſe, quod Gronovius pater ex Rottendorfiano confirmavit.

Defuncto Patre Filius non feſtinanter, quæ reliqua erant, continuavit, ſed caute & circumſpecte, ut decet in edendis libris, egit, dum plura colligeret, quæ ad ſupplendas Patris ſchedas, quas pro reliquis etiam libris reliquerat, aliquid adferrent. Opportune autem accidit, ut præter ea, quæ ipſe ex Thuaneo codice enotaverat, doctiſſimus Frater quoque, ex codice S. Marci apud Florentiam, quædam excerpta, futuræ & pleniori editioni ſubmitteret. Quibus excitatus, maxime autem antiquiſſimi Regii, quem contulerat, memoria (cujus ſcriptura in dies, ut ſuavior molliorque & enucleatior, ad ſententiam magis magisque placebat) alacrior factus ad augendum ſupplendumque, quæ Pater optimus fataliter abrupta reliquerat, inſtituit primum eadem via, quam ille inierat, progredi, hoc eſt emendato textui ſolas neceſſarias ac utiles Notas ſubjicere; ſed circumegit eum librariorum, quæ nullo conſilio vinci potuit, voluntas obſtinata, qui Thyſii Oiſeliique adnotationes, in quas ſibi jus vindicabant, adjungi poſtularunt. Quibus tandem hactenus conceſſit, ut reſecaret ſuperflua & aliena, quæ nihil ad Gellium illuſtrandum faciebant, quibus ſæpe integræ pagellæ in iſtis commentariis expletæ erant: in eorumque vicem ſubjiceret partim indicia locorum, unde exſcripta illa erant, partim Lambeciana repetitu digna, & ſi quid probabile aut ſuum Philippus Carolus protulerat. Sic perfectiſſima hæc editio tandem prodiit, quæ Gellii verba emendatiſſime, quod nunquam ante factum, exhibet, & omnia eo ordine

Digitized by Google

ne exhibet, quo in vetuſtiſſimis membranis viſuntur conſtituta eſſe: ut primo loco ſit ipſius Gellii in ſuas Noctes Præfatio, quæ perperam in plurimis vulgatis adjungitur extremi libri capiti ultimo, quocum nullam connexionem habet. Deinde ſequuntur Lemmata capitum per omnes viginti libros, etiam per octavum, qui deperditus eſt; cujus argumenta ex hoc Indice licet recognoſcere. Poſtea ſunt ipſæ Gellii Noctes Atticæ, in libros diſtinctæ & capita, & horum ſingulis ſuum lemma, ut uno conſpectu antea propoſita erant, ſupraſcriptum eſt particulariter. Hæc de ordine, qui turbatus editionibus vulgatis eſt. Singulis etiam paginis ſubjectæ ſunt Notæ Gronoviorum elimatæ & perpolitæ: etiam ſelectæ aliorum, reciſis tamen, quæ nihil ad Gellii integritatem ac explicationem adferunt, aut melius aliunde, indicato loco, haberi poſſunt. Sequuntur ſub calcem, ſeu poſt Noctes, notulæ, ſuſpiciones ac variæ lectiones, quas adoram exemplaris ſui ſcripſerat Caſp. Scioppius usque ad XIV, 4: deinde addenda Notis: tum Indices varii, quorum primus Scriptorum eſt Græcorum Latinorumque, quos Gellius laudavit: ſecundus, Legum & aliorum monumentorum, itemque ſcriptorum incertorum: tertius, Rerum & Verborum in A. Gellio memorabilium: quartus, Græcarum vocum, quæ his Gellii libris ſunt inſertæ: quintus eorum eſt, quæ in Notis illuſtrantur: ſextus & ultimus eſt Rerum & Verborum, quæ occurrunt in Notis utriusque Gronovii.

MEDITAZIONI FILOSOFICHE, &c.

i. e.

MEDITATIONES PHILOSOPHICÆ BERNARDI TREVISANI, Patritii Veneti. Quibus ſequentia tractantur argumenta: I.) de rebus, quod ſint, deque earum cognitione noſtra. II.) de eo, quod eſt maximum & abſolutum, nempe de DEO. III.) Quod DEUS creaverit mundum. IV.) Quod idem eum regat providentia. V.) Quod homini partem tribuerit immortalem, videlicet animam. Cum dilucido conſpectu rerum ſingulis argumentis præmiſſo, atque ad intelligendam tractationem etiam atque etiam legendo.

Venetiis, apud Michaelem Hertz, 1704. 4.
Constant Alphab. 6. & 12½. plag.

POst Picos, Barbaros, Ficinos, Patritios, cæterosque illos Heroës, præcipuus nostra memoria extitisse videtur in Italia Illustrissimus Trevisanus, qui veterem philosophiæ gloriam sua opera instaurarit. Cujus quidem Viri gentem, vitam & institutum, ex *Epistola* Nobilissimi *Zeni*, superiore anno in his Actis, mense Decembri, pag. 549 & sequ. delibavimus; nunc ipsius Operis, tunc promissi, Volumen I inspecturi. Partes hujus invenimus tres. Quarum prima rerum ac DEI præsertim existentiam, secunda Providentiam, tertia Animæ immortalitatem comprobat. Quælibet harum partium in sua Argumenta, & hæc in Meditationes tributa visuntur. Argumenta quidem V in universum, ipso Voluminis titulo expressa leguntur. Meditationes autem omnino XXXVI hæc ordine exponunt. 1. Esse res revera existentes. 2. Rerum, quæ sunt, varias nobis innotescere proprietates. 3. Cur multas harum vulgo ignoremus, inque his judicandis hallucinemur? 4. Esse rem unam omnium maximam atque absolutissimam, DEUM. 5. Stultos esse, qui negarint. 6. Quid hæc, Nihil, Vacuum, Chaos, Materia prima significent? 7. Æternitas, Principium, Tempus, quo pacto intelligenda sint? 8. DEUM absolute, atque ut creatorem hujus mundi, considerari oportere. 9. Creationem fieri potuisse. 10. Creationem, positis superioribus, necessariam fuisse. 11. Res non fern Casu. 12. Non jactari Fortuna. 13. Casus & Fortunæ nomina esse inania, & causis ignoratis impositа. 14. Nec Fato res disponi. 15. Mentes rationales uti libera voluntate. 16. Huc semper accedere gratiam divinam. 17. Temperamenta & motus corporum non cogere voluntatem, sed esse causas subordinatas. 18. Tales etiam esse influxus corporum cœlestium. 19. Ejusmodi quoque esse actus Mentium separatarum, quæ Spiritus vel Intelligentiæ dicuntur. 20. Omnia immediate pendere a Providentia Divina. 21. Quæ ipsa alio modo dirigat mundum archetypum. 22. Alio cœlestem. 23. Alio Elementarem. 24. Quod ad DEUM & Providentiam attineat, non esse rerum parvarum & grandium dis-

distinctionem. 25. Omnia esse bona & justa. 29. Ideo mala bonorum & prospera impiorum, vel ex finibus incognitis proficisci, vel post hanc vitam compensari. 27. Necessario potentiam quandam superiorem Imaginatione esse. 28. Eam non proficisci ab harmonia partium, e quibus coagmentati sumus. 29. Eandem esse rem incorpoream. 30. Esse rem singulis hominibus propriam, non omnibus communem. 31. Ergo esse posse immortalem. 32. E propriis suis operationibus, intellectu, memoria, voluntate, necessario effici immortalem. 33. Frustra objici, quod eadem facultas in aliqua parte corporis per dispositiones accidentales agitata inesse videatur. 34. Quod sit hujus potentiæ & facultatis vitalis brutorum communis discrimen. 35. Dubitari tamen a quibusdam, possitne dici immortalis. 36. Novis ac gravioribus argumentis probari & demonstratione etiam concludi ejus immortalitatem posse. Conclusio denique ex his positis & confirmatis colligit, hominem obstrictum esse ad dirigendas secundum legem, quæ ad vitam futuram accommodata sit, omnes vitæ hujus actiones. Hæc est quasi facies egregii operis, in quo hunc ordinem servat Illustrissimus Autor, ut singulis Meditationibus primo dubitationem ponat, dein solutionem explicationemque rerum propositarum incisis minoribus distinctam subjungat. Exempli causa: Partis II, quæ est de Providentia, Meditatio XV, quæ in serie Meditationum omnium XXV fuerat, hæc ponit inscriptionis loco: vel non esse malum in mundo, vel a DEO illud non proficisci. Jam incipit dubitatio: *At si DEUS omnia curat, unde ergo ubique tantum mali? Unde, quæ potuerat fertilis esse tellus, ea vel procellosis maribus interrupta jacet, vel occupata montibus inaccessis? Quin, pro multitudine plantarum, quæ vitæ nostræ nihil prosunt, atque adeo venenum afferunt, pro tot animantibus infestis & nocentibus fecit, ut terra mitioribus animantibus habitaretur, plantisque & utilioribus & innocentioribus ornaretur? Cælum cur non semper fundit gratas vicissitudines potius, quam ut tristes sæpe ac horridas invehat? Cur tam male lucem suam distribuit & calorem? Quare altero horum magnum mundi nostri spatium incommodum efficitur ad habitandum, altero, per longum tempus lumine privatur diurno?*

p. 558. & sq.

Rober. Tole. l. 4. c. 5. de for. *Videtur quidem audacius pronunciasse Alfonsus Rex, se multis modis emendatiora systema hoc cœli conditurum fuisse. At in mundo quidem nostro quis non possit cogitare cum ratione tollere res, quæ ablatæ incommoda minuerent; addere, quæ augerent emolumenta? Bene Plutarchus scripsit*, delirasse Sophoclem, cum diceret, quicquid quæritur, licet invenire; *siquidem revera multa multis desunt. Nam si quis videtur abundare rebus, hæ tamen ipsæ egre desideriis ejus satisfaciunt. Atque hujus opulenti loco quot deinde sunt ita pauperes, ut vix precario gaudeant terra, quæ ipsos sustineat, vix anima sua ducant illum aerem, quem suspirando reddunt. Quid? quod ubique insidiæ, undique mors appetit. Id vero unum ex omnibus malis maxime movet, quod plerorumque horum, quæ hominum genus affligunt, atque ipsius mortis, quæ dirissima & intempestiva sæpe hominem rapit, ipse homo administer sit. Quod si nobis res tam malignas immisit DEUS, jam ne dicatur venesicus? Si ipse quidem non suggessit, saltem impedire nequit, num feratur omnipotens? Sin cum posset, non impedit tamen, ergo ne dicatur providens?* Hæc dubitatio. Sequitur enodatio. Non audietur quicquam horum, inquit Illustrissimus Trevisanus, nisi ex iis, qui veram rerum naturam ignorantes, quid sit bonum, discernere nesciunt. Nec intelligunt, quomodo a bono sit disjungendum malum: quomodo malum sit distinctim considerandum, atque a quo illud tandem proficiscatur. His de rebus eruditi videbimus, vel non esse malum in mundo, vel a Deo id non promoveri, sed permitti, ac permitti quidem non modo provide, verum etiam juste.

§. I. *- - A Gadibus usque*
Auroram & Gangem pauci cognoscere possunt
Vera bona;

ait aliquis, etsi præjudiciis idem obtenebratus, ex antiquis. Possunt autem in eo aberrare omnes, & aberrant, quotquot a cognoscenda re hac pulcherrima inferiores facultates, quæ admodum contaminate vident, non excludunt. At si mens solà in se ipsam intenta exquirat ideas suas maxime nobiles, maximeque sublimes, quid sit bonum, in præstantissima sua idea percipiet.

II. Ari-

II. Ariſtoteles, quod hæc non ſpectaret, in magno hoc conatu ſæpe erravit. Dixit *bonum* eſſe, *id quod expeteretur*. Verum, in ea appetitionum noſtrarum multitudine, unane ad bonum aſpirat, an omnes? Si omnes, quam illud bonum erit varium? quam inſtabile? imo quam falſum? Sin una ſola, & quæ erit hæc tam ſana & prudens appetitio? Quis eam in numero tot ſtultarum infirmarumque, ſatis dignoſcet? Nec Plato prorſus collineavit. Cum enim diceret, bonum id eſſe, quod ſibi ex ſe ſufficeret, rem quidem veram dixit, non tamen ſatis tutos nos reddidit atque idoneos ad eam diſcernendam. Campum nobis aperuit, in quo vagaremur ad bonum illud inveniendum metiendumque mobilibus deſiderii fictionibus. Non eo tamen minus obſcure dixit Epicurus. Qui cum bonum voluptate concluſit, coegit homines tam varium fingere illud bonum, quam varia ſunt illa idola, quæ affectus ipſorum confingunt.

III. Sublimium horum ingeniorum decreta facile aſſenſum inter mortales invenerunt. Eaque re factum eſt, ut in conſtituendo bono, contrarioque ejus malo, ſæpe aberrarent. Qui cum Epicuro bonum in voluptate poſuerunt, ſiquidem nulla voluptate perfecte frui potuerunt, quia ſemper dolor eſt aliquis admiſtus, vel incommodum, facile in eam opinionem inciderunt, ut in mundo bonum eſſe negarent, inque eo ipſo, quod boni nomine diceretur, omni defectum ineſſe, affirmarent, quem nos *malum naturæ* dicimus. Cum Platone qui bonum fecere id, quod ſufficeret, poſtquam intellexerunt, quod nihil homini ſufficeret, ſiquidem helluo plus quam ſatis eſt deſiderat; hinc facile concluſerunt, amiſſum eſſe bonum, ejusque loco inductum illud malum, quod *culpæ* nomine appellamus. Denique qui cum Ariſtotele ſenſerunt, bonum eſſe id, quod peteretur, cum vidiſſent, hominem ſemper, Tantali ſitientis inſtar, habere appetitiones inſaturabiles, exiſtimarunt, vel nondum natum illud vere bonum, vel extinctum jam eſſe, & *malum pœnæ* lamentati ſunt. Equidem mihi h. l. putabo licere, tribus his opinionibus neglectis, meam ſtabilire ſententiam, vel nulli vel paucis tractatam illam quidem, attamen veram.

IV. Plotinus, me judice, in paucis fuit, qui proxime ad ve- Enn. 6.

ram Boni doctrinam accederet. Bonum hujus mundi ait aliud esse nil, nisi participatum de primo absolutoque Bono. Et tamen idem ipse, qui rivulum cognoverat, ad fontis cognitionem non aspiravit. Bonum quidem vidit quid esset, ipsum autem bonum non vidit; vel, ut dicam apertius, ad cognitionem boni restricti pervenit, non absoluti.

V. Bonum absolutum solum in DEO, vel solus ipse DEUS est. DEUS est, in quo & esse & velle & sapere absolute fixum hæret; in quo amor est infinitus & potentia non circumscripta. In rebus cæteris tantum inest ex his attributis, quantum illæ ad DEUM accedunt. Possunt accedere ad eum multum, & in multis eum partibus imitari: possunt etiam minus accedere, imitarique eum tantum in aliquibus. Verum in aliquibus horum attributorum debent eum necessario imitari omnes, ut aliquam proprietatem habeant, seseque a nihilo, quod omni proprietate caret, distinguant. Jam quo majoribus proprietatibus res a nihilo sese disjungunt, hoc pluribus gradibus eæ a malo, quod in ipso nihilo est, recedunt, seseque ad similitudinem DEI, in quo bonum omne conjunctum est, elevant. Non possunt existere res, quin imitentur eum existendo, & consequenter bonæ sint. Quod si dein tam bonæ non sunt atque hoc ipsum est, quod absolute bonum pronunciamus, inde proficiscitur, quod res nulla creata possit illud parte minima æquare. Atque etiamsi res ne inter se quidem sint æquales, tamen bonæ dicendæ; siquidem disparitas illa plane necessaria est, propterea quod vicissitudini & motibus eæ subjectæ sunt, in quibus actio consistit ipsarum, vel, ut ita dicamus, individualis singularum actualitas.

VI. *Res, quibus ornate totus componitur orbis,*
Æternum Numen condidit ante bonas.

Ipse, qui summe bonus est, non poterat creare nisi res bonas. Bonitatem tamen perfectam, quam idem in se ipso conservat, liceat mihi audacius loqui, non poterat dare creaturis. Ponamus, eum omnibus bonitatis maximum gradum tribuisse; quid fecisset aliud, nisi, ut se alterum produceret, qui non potuisset ab individua ejus unitate essentiaque sejungi. Quod si ergo voluit aliquid a se foras diffundere, si voluit res in tempore creare, debuit

Digitized by Google

buit illas repræſentare cum aliqua ſcintilla luminis a ſe reflexi ſuper nihilum, ideoque cum aliqua cujusdam ſuarum proprietatum imagine; ut hoc pacto daret nihilo & exiſtentiam & proprietatem. At integrum lumen, totamque ſuam ſimilitudinem nunquam potuit ei concedere. Quia nec erat nihilum idoneum ad eam ſuſtinendam, nec locus aptus ad eam recipiendam, nec tempus ſufficiens ad menſurandam, nec DEUS ipſe poterat eam a ſua eſſentia ſejungere. Hactenus Illuſtriſſimus Treviſanus.

Reliqua quæ ſequuntur hoc initium ſolutionis propoſiti, brevitatis ſtudio non attingimus, contenti operis eximii, tanquam epularum inſtructiſſimarum guſtum quendam præbuiſſe noſtro Lectori. Quod ipſum certe opus tanta doctrinæ & copia & varietate conſcriptum eſt, ut mirari liceat, pene omnes & veteres & recentiores Philoſophos quaſi in unum hortum invitatos ac conductos. Neque enim ſolum hic Platonem, Ariſtotelem, horumque Commentatores Græcos, Latinos, priſcos, novos, videas, verum & Carteſium, Gaſſendum, Malbrancium, Hamelium, imo Theophraſtum ipſum Paracelſum, Robertum Fluddum, Ebræos item doctores, & quicquid fere ubique eſt nominis philoſophi. Ac principio quidem operis, Carteſii rationem Autor ſecutus videtur, in primis ideis ex animo, in quo inſitas eſſe docet, eruendis. Quas quidem ipſas, primas nempe omnium ideas, has facit, exiſtentiæ nimirum, & unitatis, & bonitatis. Quibus dein eas, quæ ſunt infinitatis, quantitatis, temporis, motus, loci, & cæteras corporum, facile annectit. In fine autem operis, Pythagoreos maxime imitatus videtur; ita multus eſt in myſteriis numerorum indagandis, evolvendis. Ut cujusvis ſectæ Philoſophus & Theologus, & Jurisconſultus & Medicus, inveniat, quod diſcat aut probet. Unum optamus, ut operi præſtantiſſimo, cujus hoc primum modo eſt, ex octo, volumen, index accedat rerum ſaltem memorabilium. Nam de emendatiore quidem typographi cura, præſertim in Autorum, Ebr. Græc. Lat. locis deſcribendis, ipſum operarum directorem deinceps proviſurum ſperamus.

DISQUI-

DISQUISITIO DIOPTRICA DE CURVATURA Radiorum viſivorum atmoſphæram trajicientium, cui accedit indefinita Sectio angularis ope Tangentium & Secantium.

Auctore JOHANNE HERMANNO.

Baſilea ad Actorum Collectores transmiſſa M. Aprili 1706.

POſtquam Aſtronomis innotuit, radios lucis per atmoſphæram transeuntes varie refringi, & ſidera quæque verticali puncto non nimium vicina longe quam par ſit altiora apparere, ſingulari cura & diligentia in experiundis & ſtabiliendis Refractionis legibus incubuerunt equidem, ſed omnem incertitudinem nondum ſuſtulerunt. Nam materiæ hujus difficultas tantas & tam varias inter inſigniſſimos nonnunquam Aſtronomos peperit contentiones, ut Refractionis doctrina inter difficillimas aſtronomiæ numerari merito poſſit. Si atmoſphæræ nota eſſet denſitas in data quavis a tellure diſtantia, aut denſitatum proportio certa & conſtante ratione creſceret aut decreſceret, ex facili radiorum viſivorum atmoſphæram trajicientium curvaturam deſcribere liceret, ejusque beneficio optimæ refractionis Tabulæ in Aſtronomicos uſus ſine magno labore adornari poſſent. Sed quia aer diverſis temporibus in eadem a terra diſtantia diverſæ deprehenditur eſſe denſitatis & conſtitutionis, propter varias in eo irregularitates & accidentia, ut vapores modo plures, modo pauciores, aut varios tum caloris tum frigoris gradus in eodem aere productos, ex quibus ſatis patere arbitror, nihil difficilius, ſi non prorſus impoſſibile eſſe, quam talem aſſignare curvam, quæ omnes aeris denſitates in diverſis a terra diſtantiis conſtanter referat.

Celeberrimus Dominus De la Hire Regiæ Pariſ. Scientiarum Academiæ Socius, Curvaturam Radii lucis examinaturus, in Commentariis ejusdem Academiæ Anni 1702 p. 53 ſqq. & p. 182 ſqq. ab omnibus illis accidentalibus abſtrahit impedimentis, quæ, ut diximus, obſtant, quo minus aer conſtantem denſitatum ordinem in iisdem a Terra altitudinibus ſervet, & principium illud certiſſimum ſupponit: *Aerem a vi quacunque comprimi in ratione virium comprimentium*, vel quod eodem recidit, *denſitates aeris*

UNIV
BIBL
DER

6. M. Jun. p. 257. §99.

Fig. 2.

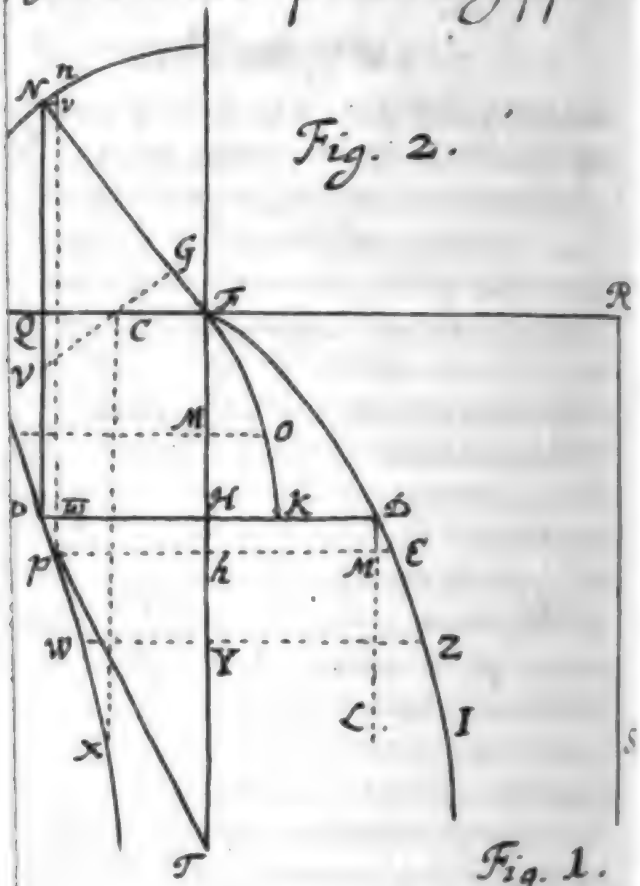

Fig. 1.

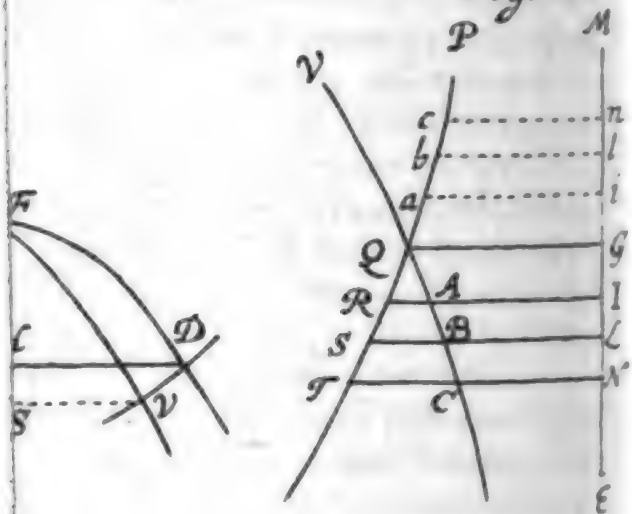

Fig. 5.

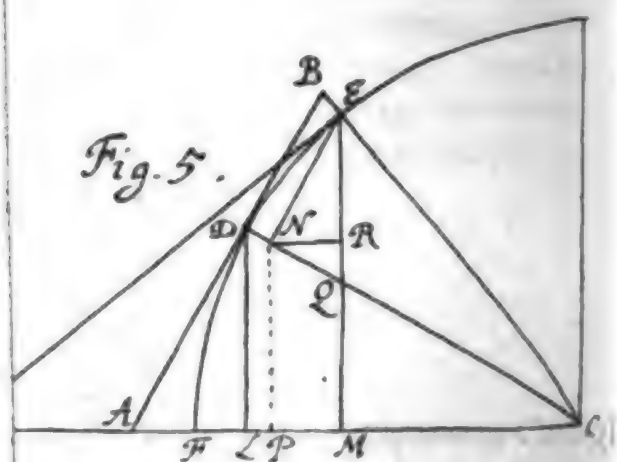

aeris esse ut pondera, quibus oneratur. Ex quibus tandem *Cycloidem* elicuit pro curvatura radii lucis, supponendo *varias Reductiones partium compressarum atmosphaeræ optime repræsentari posse per ordinatas in Triangulo.* Per *Reductiones* nihil potest intelligere aliud quam *Raritates* aeris, alias falsum esset, quod dicit pag 57. *facilitatem, qua lumen duo media diversæ densitatis penetrare potest, esse in ratione* reductionum *particularum media hæc componentium.* Sed, ut verum fatear, Clarissimi Viri hypothesis, qua statuit lineam Raritates, aut, ut ille loqui amat, Reductiones repræsentantem rectam esse, veritati conformis esse non videtur. Et hoc ipsum Hireanum schediasma me impulit, ut totum hoc argumentum, ab ovo, ut ajunt, examinarem, & quæ inveniissem, cum publico nunc communicarem. Quæ quidem ob id unicum monenda hic duxi, ne quis ea, quæ promo, ex Celeberrimi Hirni schediasmate me hausisse suspicetur; videbit enim benevolus Lector, me non sine gravissimis rationibus a Clarissimi hujus Viri sententia recedere, tum in eo, quod Curvam Raritates aut Reductiones repræsentantem concernit, tum etiam ratione ipsius Curvæ Radii visivi, quam ut dixi, Cycloidem vel Epicycloidem esse existimat, ego vero Curvam esse demonstrabo in infinitum excurrentem & asymptota præditam. Hunc in finem sequentes duæ Propositiones mihi demonstrandæ sunt:

Propositio prima: *Area Curvæ densitates aeris repræsentantis, applicatæ contermina ubique proportionalis est, hæcque proprietas soli Logarithmicæ competit.* Hanc Curvam simpliciter Curvam densitatum aut lineam densitatum deinceps nominabo.

Sit *EG* (Fig. 1.) altitudo aut distantia aeris in *G* a Superficie terræ in E, & lineolæ infinite parvæ *GI*, *IL*, *NL*, &c æquales contineant aeris quantitates, quo in casu portiunculæ illæ aereæ æqualis erunt gravitatis. Ex punctis *G*, *I*, *L*, *N*, ad rectam *GE* perpendiculares erigantur *GQ*, *IR*, *LS*, *NT*, &c. quæ densitates aeris in suis respectivis locis *G*, *I*, *L*, *N*, &c. repræsentent. Jam quia quantitates aeris duorum voluminum sunt ad invicem in composita ratione densitatum & voluminum, in qua ratione quoque sunt trapeziola *RG*, *SI*, *TL*, &c. quia pro re- TAB. VI. Fig. 1.

 ctan-

ctangulis QGI, RIL, SLN, &c. sumi possunt, (eo quod applicatæ quæque vicinæ intervallo infinite parvo ab invicem distantes, quantitate tantum infinite parva sese mutuo excedant) unde hæc eadem trapeziola quantitatem vel pondus aeris in GI, IL, LN, &c. denotare liquet: ergo totum spatium curvilineum & indeterminatum $PQGM$, totam aeream molem GM a parte M itidem indeterminatam repræsentabit. Hinc quia hoc spatium curvilineum $PQGM$ totum pondus aeris supra G existentis refert, & applicata QG densitatem aeris in G; erit juxta nostrum principium, de quo & Clarissimus Hirius nobiscum convenit, spatium $PQGM$ ad applicatam QG in eandem ubique & constante ratione. Quod primo erat dem. Et si insuper $QG = y$, particula axis infinite parva $GI = dx$, constans quædam linea a, erit Integr. ydx. $\frac{1}{a}$: $a.1$ adeoque Integr. $ydx = ay$ vel differentiando $ydx = ady$, quæ est æquatio differentialis Logmicæ. $Q.E.$ Secundo $D.$

Prop. Secunda. *Ad eundem axem MGE alia curva extructa sit $VQBC$ per Q transiens, cujus applicatæ QG, AI, BL, CN &c. raritates vel reductiones in G, I, L, N, &c. designent, assero Curvam VQC esse eandem Log-micam PQT in situ tantum contrario positam.*

TAB. VI. Fig. 1. Fig. 1. In axe EGM accipiantur sursum Gi, il, ln, &c. æquales ipsis GI, IL, LN, & ex i, l, n, &c. ipsi QG, parallelæ ia, bl, cn, &c. ducantur. Quia (ex hyp.) æquales aeris quantitates in GI, IL, LN, &c. continentur, erunt ideo densitates raritatibus reciprocæ proportionales, hoc est; QG, RI :: AI, QG :: (ex natura Log-micæ) ai. QG, ergo $AI = ai$; pariter $QG.GL$, :: $BL.QG$ :: (propter Log-micam PQT) $bl.QG$ ergo $BL = bl$ pari quoque ratione ostendetur esse $CN = cn$, unde patet Curvam $QABC$ a curva $Qabc$ non nisi situ differre. $Q.E.D.$

Ex hac itaque demonstratione liquet, Curvam Raritatum aut Reductionum non esse rectam sed Logarithmicam, nam si recta esset, ut Clarissimus de la Hire contendit, prior linea hoc est Curva densitatum foret hyperbola; nam cum densitates duorum voluminum quantitate materiæ æqualium sint raritatibus reciproce pro-

proportionales, applicatæ in linea Denſitatum debent eſſe in reciproca ratione applicatarum Trianguli; quam proprietatem Hyperbolæ competere norunt Geometræ. Si ergo, ut ex Clariſſimi Hirii aſſumtis fluit, Curva Denſitatum Hyperbola eſſet, ſequeretur *Denſitates aeris non eſſe proportionales ponderibus aerem comprimentibus*, quod deſtrueret primarium principium ab ipſo quoque aſſumtum. Videamus nunc, quo pacto *Curva Refractionis* conſtrui debeat. Curvam refractionis voco curvaturam radii lucis medium continue varians trajicientis: Sit ergo Log-mica APX (Fig. 2.) cujus ſubtangens $TH = AF$, axis FHT, qua curva raritates aeris in quibusvis a terra diſtantiis deſignabuntur, oportet nunc curvam FDE, vel propagationem radii horizontalis AF atmoſphæram inæqualiter denſam penetrantis, conſtruere.

Centro F (Fig. 2.) radioque AF deſcripto quadrante ANB, ſumatur in eo quodvis punctum N, ex quo ducta linea NP ad BF parallela Log-micæ APX occurret in P, ex quo ducta linea PHD ipſi AF parallela axem FTH ſecabit in H factaque tandem HD æquali arcui circulari AN, dico punctum D eſſe in curva quæſita FDZ, hoc eſt, erit ubique ſinus complementi anguli FDH ad reſpectivam raritatem vel applicatam Log-micæ, PH in conſtante ratione. Sumatur enim in curva refractionis particula indefinite parva DE conſtans & ubique æqualis pro radio, & ducta ex E recta Ep ipſi DP parallela Log-micæ occurrente in p, item & pn parallela ipſi PN & cum quadrante ANB in n conveniente, fiantque tandem Nv, MD hæc ad FH, illa ad AF parallelæ, poteruntque triangula DME, Nnv pro triangulis rectilineis ſumi, ob particulas DE, Nn infinite parvas. Jam $MD . ME :: \varpi p . ME :: \varpi p . \varpi P + \varpi P . ME$ ($= Nn$ per Conſtr.) Sed propter $\Delta\Delta$ ſimilia $Pp\varpi$, PHT & Nvn, NQF, eſt $\varpi p . \varpi P :: TH . PH$, ſupponendo PT eſſe tangentem Log-micæ in P, & ϖP ($= Nv$). Nn (ME) $:: NQ . NF$. Ergo $MD . ME :: TH . HP + NQ . NF$, aut quia $TH = AF$, duæ poſteriores rationes TH ad HP & NQ ad NF vel $AF = TH$, componunt rationem HP vel QF ad NQ, ſequitur Triangula DEM, NFQ ubique ſimilia eſſe, unde $ME . PH (QF) :: DE . NF$, id eſt in conſtante ratione. Q. E. D.

TAB. VI. Fig. 2.

Ex demonſtratione manifeſtum eſt, tangentem Curvæ Refractionis in puncto quovis *D* radio *NF* illi puncto reſpondenti perpetuo parallelam eſſe. Producto inſuper radio *AF* in *R*, ita ut *FR* quadranti *ANB* æquetur, ducta per punctum *R* recta *RS* ad *FT* parallela Curvæ Refractionis aſymptota erit. Longitudo ejusdem Curvæ *FD* Log-micæ ope facili quoque negotio ſic exhibebitur: Ex *NP* abſcindatur *NV* = *AF* ductaque *VG* ad *NF* normalis radium *AF* in *C* ſecabit, ex quo puncto ducta *CX* parallela ipſi *FH* Log-micæ in *X* occurens, hæc linea *CX* curvæ *FB* æqualis erit.

TAB. VI. Fig. 2. Si pro quovis radio obliquo *NF* cum radio horizontali *AF* angulum *NFA* conſtituente Curva Refractionis *FOK* conſtruenda ſit; res facillime ſic expedietur. Ductis *NP*, *PD* ipſis *FH*, *AF* parallelis, quarum *PD* Curvæ *FDI*, in *D* occurrit; erit pars *DZI* Curvæ *FDI* jam juxta ſuperius dicta, conſtructæ in *FOK* ita conſtituta, ut linea *NF* eam in puncto *D* quod in *F* transpoſitum erit, tangat, Curva quæſita hoc eſt; erit *FOK* vel *DZI* Curva Refractionis reſpectu radii obliqui *NF*. Demonſtr.

Sumto enim in Curva *FK* (Fig 2.) puncto quovis *O*, ductaque *OML* ad *AF* parallela, ſi fiat *HY* = *FM* & per *Y* eidem *AF* parallela ducatur, ut *WYZ* Log-micæ in *W* & curvæ *FDI* in *Z* occurrens, erit portio *DEZ* portioni *FO* ſimilis & æqualis, unde *ang. DZY* = *ang. FOM*. Jam ſinus compl. anguli *FOM* eſt ad *LM* in compoſita ratione ſinus compl. anguli *DZY* vel *FOM* ad *WY* & *WY* ad *LM*, verum ex natura Log-micæ erit *WY*. *LM* :: *PH*. *AF* quoniam *FM* (per conſtr.) = *HY*; & quia ratio *PH* ad *AF* conſtans, *WY* habet ad *LM* conſtantem quoque rationem, ſed ſinus compl. *DZY* aut *FOM* eſt (ex natura Curvæ *FDZ*) ad *WY* in conſtanti ratione, ergo ratio ex hiſce compoſita, hoc eſt ratio ſinus compl. ang *FOM* ad applicatam *LM* eſt conſtans ubique. *Q. E. D.*

Si nunc Curva *Synchrona* conſtruenda quoque eſſet, ſequentem daremus conſtructionem. *Synchrona* autem Curva eſt, quæ arcus *FD*, *FV* ex illis curvis refractis abſcindit æquali tempore percurrendos. Hæc ipſa *Synchrona* eſt illa, quæ omnes curvas *FD*, *FV* perpendiculariter ſecat, quamque Illuſtriſſimus Hugenius

nius in ſuo Tractatu de luminis natura pag. 44 per lineam BC in ſuo ſchemate repræſentat, *undamque* luminis vocat. Conſtructio mea hæc eſt:

Sit (Fig. 3.) FD Curva refracta radii horizontalis AF, FV vero radii obliqui NF. Sume in FD quodvis punctum D, ex quo recta PD ipſi AF parallela fiat, vocenturque ſubtangens Log-micæ vel ei æqualis AF, a. Secans anguli NFA, $AF = b$, tangens ejusdem anguli $AA = c$, ductaque normalis AG ad lineam AF rectæ AE productæ, ſi opus eſt, occurrens in G, $= p$, ſi fiat $FA = \frac{ab}{\sqrt{bb + 2cp + pp}}$, ducenda eſt AR ad FG parallela Log-micæ AP occurrens in R, ex quo eidem FH perpendicularis RS ducta & producta in V, usque dum Curvæ FV in V occurrat, dico hoc punctum V eſſe in Synchrona quæſita. *Q. E. F.* TAB. VI. Fig. 3.

Tandem, *ſi Linea Reductionum aut Raritatum ſit linea recta, Curva Refractionis non* Cyclois, *ſed* Circulus *erit.* Sit enim (Fig. 4.) Triangulum AVB, cujus applicatæ AB, PS, EC raritates aeris in A, P. E, repræſentent. Centro V & radio VA deſcriptus Circulus AQ erit Curva refractionis quæſita reſpectu radii incidentis BA. Fig. 4.

Nam ſinus compl. ang. AQP eſt ad applicatam Trianguli reſpondentem SP ut PV *ad* SP, hoc eſt ut AV ad AB vel in ratione data & conſtante *Q. E. D.* Hactenus de curvis Refractionis.

Placet hisce adhuc duas generales formulas annectere circa Tangentes & Secantes, in quas nupere occaſione loci cujusdam Hiſtoriæ regiæ Scientiarum Academiæ 1703 p. 64 incidi, ubi Clariſſimus Vir Dominus de Lagny ejusdem Academiæ membrum generaliſſimas formulas circa Tangentes & Secantes inveniſſe dicitur, quæ quia neque citato in loco, neque in Commentariis ejusdem anni extant, meas mox proferam; prius tantum duo præmittenda ſunt theoremata circa Tangentes, unum quo in ſchediaſmate meo de *Iride* in Novellis Reipublicæ literariæ a Celeberrimo Bernardo publicatis 1704 pag. 658 ſq. quoque uſus ſum Theorem. I. *Tangens* (KE) *arcus cujusvis compoſiti* (FDE) *quadran-*

drante minoris, eſt ad aggregatum tangentium (AB) duorum arcuum (FD, DE,) ut quadratum radii ad exceſſum ejusdem quadrati ſupra rectangulum ſub ipſis tangentibus (AD, DB) arcuum componentium. hoc eſt *KE. AB :: FCq. FCq — ADB.*

TAB. VI. Fig. 5. Ex puncto *E* ducantur *EM*, *EN* radiis *FC*, *DC* perpendiculares & ex *N* duæ aliæ lineæ *NP*, *NR* hæc normalis ad *EM*, illa vero eidem parallela, quibus poſitis dico *NC. NQ :: NC. NE + NE. NQ* & propter triangula ſimilia *ENC*, *BDC* & *ENQ*, *ADC* fiet tum *NC. NE :: DC. DB*, tum *NE. NQ :: DC. AD*, adeoque *NC. NQ (:: NC. NE + NE. NQ) :: DC. DB + DC. AD :: DCq. DB x AD*; ergo *NC. QC (NC — NQ) :: DCq. DCq — ADB.* Et *PN. ER :: PN. NC + NC. NE + NE. ER* (aut quia *PN. NC :: LD. DC*, & *NE. ER :: DC. LC) :: LD. DC + NC. NE + DC. LC :: LD. LC + NC. NE :: AD. DC + DC. DB :: AD. DB*; ergo componendo *EM (PN — ER). PN :: AB (AD + DB) AD* : Verum *KE. AB :: KE. AD + AD. AB* (aut quia *AD. QM :: EC (DC). MC*, & *KE. EC :: EM. MC* unde *KE AD :: EM. QM) EM. QM + PN. EM :: PN. QM :: NC. QC :: (per ſuperius oſtenſa) DCq. DCq — ADB. Q. E. D.*

Theor. 2. *Secans (KC) arcus (FDE) ex aliis (FD, DE) compoſiti eſt ad radium (EC), ut rectangulum ſub Secantibus (AC, BC) arcuum componentium (FD, DE), ad quadratum radii, demto rectangulo ſub tangentibus (AD, DB) eorundem arcuum.* Hoc eſt *KC. EC :: AC x CB. DCq — ADB.*

Nam propter Δ Δ ſimilia *KEC*, *EMC eſt*

KC. EC :: EC. MC :: EC. NC + NC. QC + QC. MC :: BC. DC + AC. DC + DCq. DCq — ADB :: AC x CB. DCq — ADB. Q. E. D.

Horum jam Theorematum beneficio inveni, quod, vocando arcum quemlibet *x*, ejus tangentem *b*, ſecantem *c*, exiſtente radio $= a$, tangens arcus *n x* (ſupponendo *n* eſſe numerum quemvis, integrum aut fractum, rationalem aut ſurdum) erit hæc fractio.

nab

Digitized by Google

$$a^{n} + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2}{1 \cdot 2 \cdot 3} a^{n-3} b^{3} + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5} a^{n-4} b^{5} + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4 \cdot n-5 \cdot n-6}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7} a^{n-6} b^{7} + \&c.$$

$$a^{n} - \frac{n \cdot n-1}{1 \cdot 2} a^{n-2} bb + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} a^{n-4} b^{4} - \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4 \cdot n-5}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} a^{n-6} b^{6} + \&c.$$

Et ſecans ejusdem arcus nx erit itidem fractio

$$\frac{n}{c}$$

$$a^{n-1} - \frac{n \cdot n-1}{1 \cdot 2} a^{n-3} bb + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4} a^{n-5} b^{4} - \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4 \cdot n-5}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6} a^{n-7} b^{6} + \&c.$$

Utriusque formulæ lex progreſſionis ſatis manifeſta eſſe videtur, adeo ut non neceſſe ſit, eam prolixius hic explicare.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE DES Sciences, Année MDCCI &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIARUM Anni 1701, cum Commentariis Mathematicis & Phyſicis.

Pariſiis apud Joh. Boudot, 1704, 4.
Conſtat Alphab. 2. & plag 22. cum multis figuris æneis.

INſtitutum Academiæ Regiæ Scientiarum Pariſinæ maximopere laudandum jam ſatis aperuimus, cum Menſe Aprili Anni 1704 duo prima volumina recenſeremus. Quare nunc & in poſterum notatu ſolum præreliquis digniora in eorum potiſſimum gratiam, qui pretioſa iſta volumina non poſſident, in compendio proponemus. In Phyſica generali multa habentur, ad perficiendum ſyſtema de Phoſphoro Barometri. Notum nempe eſt, Hydrargyrum in quibusdam Barometris ſuccuſſum in tenebris lumen emittere. Celeberrimus *Joh. Bernoullius* ad conficiendum tale Barometron, quod in tenebris luceret, Mercurio ſuccuſſo, requi-

re-

rebat Mercurium puriſſimum, & in tubi ſuperiori parte vacuum perfectum, adeoque illum ita tubo immittendum, ne per aerem tranſire cogatur cum per hunc tranſiens impuritatem contrahat; quod exinde conſtat, quia gutta pura Mercurii in aliam guttam puram per aerem decidens pelliculam ſuper hac relinquit. Cum igitur in Academia Barometra obſervatis hiſce conditionibus conſtruerentur, nec ullus tamen Phoſphorus appareret, alia contra, iſtis conditionibus neglectis confecta in tenebris lucerent; *Dn. Homberg* ſuſpicabatur, Mercurium Bernoulli non fuiſſe purum: in qua ſuſpicione magis confirmabatur, cum cogitaret, Mercurium, quo uſus fuerat *Bernoullus*, libero aeri expoſitum pelliculam contraxiſſe, quod in Mercurio ſatis purificato non contingere, multis experimentis coram Academia comprobabat. Licet vero *Hombergii* obſervationes cum *Bernoullo* communicarentur, is tamen in ſententia ſua perſiſtebat, & novis obſervationibus confirmabat, quod, quanto Mercurius ſit purior, tanto lumen emittat ſplendidius ac magis æquale. Adhibendam vero eſſe monet methodum Mercurium perfecte admodum purificandi, qua jam uſus eſt Agricola, ita ut aeri expoſitus vel in eodem agitatus nullam contrahat pelliculam. Lavari nimirum jubet eundem ſpiritu vini, lotione toties iterata, donec liquor non amplius nigreſcat, & lotum exiccari, dum aliquoties per linteum purum ſecernitur. Hac purificatione facta, Mercurius ex *5* vel *6* diverſis locis allatus lucebat, licet ante lotionem non luceret, &, quod mirandum, in tubo aere pleno lumen quamvis debilius multo emittebat. Inprimis autem ſequentem Phoſphorum hunc conficiendi modum commendat. Globo ex vitro puro & nitido conſtructo, colloque inſtructo, qui dimidium circiter ſextarium capiebat & ad Mercurii agitationem ſuſtinendam ſatis fortis erat, *5* circiter vel *6* uncias Mercurii optime purgati immiſit, collum ſubere obturavit & cera obduxit. Acu exiguum per obturamentum paravit foramen, & ex vitro recipienti incluſo antliæ pneumaticæ ope aerem eduxit. Quo facto vas recipiens evacuatum radiis ſolaribus expoſuit, ac beneficio vitri convexi ceram liquefieri fecit, qua foraminulum replebatur, ne aer denuo in globum intrare poſſet. Quodſi jam Mercurius in vitro contentus agitaretur, illud in tenebris ſane

repletum conſpiciebatur, cujus lumen facies adſtantium ita colluſtrabat, ut optime diſcernerentur.

In Anatomicis curioſa ſunt, quæ *Dn. Littre* de fœtu humano, alio monſtroſo, alio in ovario viſo, annotat. Circa fœtum monſtroſum, octimeſtrem circiter, tum membranam inter chorion & amnion intermediam, ejusdem cum chorio craſſitiei, vaſis autem ſanguineis ad ſenſum deſtitutam, tum chordam umbilicalem perquam contortam, hincque ad dimidium ſui abbreviatam, vixque parva penna ſcriptoria craſſiorem, hinc inde ſaltem nodoſam, deſcribit. Et ſicuti præmaturam fœtus mortem ac partum, ab ejusmodi chordæ umbilicalis contortione deducit: ita urinam in fœtu etiam humano per urachum ad allantoidem quandam deponi, eo magis conjicit, quod tam puerum duodecennem diſſecuerit, quam hominem triginta annorum cognoverit, a quibus urina per umbilicum unice fuerit reddita. Intra dicti vero fœtus cranium hujus tantummodo baſin, obductam membrana duplicata, cum vaſis ſanguiferis & nervis conſuetis, æque ac intra ſpinam dorſi, poſterius per totum ſui tractum ad novem lineas patulam, eandem membranam cum ſolis vaſis ſanguiferis & nervis inde prodeuntibus, absque ullo ſubſtantiæ medullaris veſtigio, adfuiſſe commemorat, ideoque ſpirituum animalium ſecretioni forſan ipſas membranæ cerebri & medullæ ſpinalis glandulas, aliquoties inſignes a ſe notatas, vacaſſe judicat. Sed incredibile videbitur multis, in ovulo cum ovario cohærente cerni poſſe fœtum, quem tamen laudatus Anatomicus, eumque tres lineas longum, unamque lineam cum dimidia craſſum, & interveniente tenuiſſima chorda membranis veſiculæ annexum, in hac ipſa duabus aliis minori atque ovario fœminæ ſiniſtro majori inexiſtente, diſtincte cum aliquot ejus partibus luſtravit. Glandularum in ſinu longitudinali a *Pacchiono* deſcriptarum & *Menſe elapſo* p. 217 a nobis recenſitarum, mentionem *Dn. Mery* quoque facit, id quod non æque portentoſum, ac fœminam quandam hernioſam, cum ex ſphacelo ſuperveniente tantæ inteſtini ilei portionis jacturam feciſſet, quæ quatuor vel quinque pedes æquaret, mortis nihilominus faucibus opera ejusdem *Mery* fuiſſe ereptam, qui de cætero egregias inter de hernia obſervationes, ve-

ſicam pariter in urinæ ſuppreſſione circa regionem hypogaſtricam ſive ſupra os pubis feliciter perforari poſſe, per experientiam comprobat.

In Chymicis analyſis Colocynthidis non minus, quam Jalappæ, Gummi Peruani & Hellebori nigri occurrit, a *Dn. Boulduc* variis rationibus præſtita. Hic quippe Colocynthidis v. g. principia indagaturus, a quibus ejus virulentia dependeat, pulpam colocynthidis nunc igni ad deſtillandum expoſuit, nunc muſto affuſo fermentationi prius ſubjecit, nunc denique vel aqua, digeſtione interpoſita aut omiſſa, vel ſpiritu vini extraxit. In deſtillatione vero Colocynthidis non niſi phlegma, ſal acidum, ſal urinoſum parumque olei fœtidi, cum ſale fixo ex capite mortuo concremato, acquirens ſatis cognovit, nullum ſic principium determinari poſſe, a quo præciſe maligni colocynthidis effectus ederentur. Colocynthidis proin uncias quatuor cum optimi muſti libris ſex per decem aut duodecim dies fermentatas ex Mariæ balneo deſtillans, primum limpidiſſimi, aliquantum ſpirituoſi, ſumme odori atque amari liquoris uncias octo collegit; mox, ubi reliquus liquor qualitatibus iſtis ſucceſſive imminutus demumque inſipidus prodiiſſet, e reſiduo extracti ſolidi uncias duas cum dimidia obtinuit. Poſtquam & liquorem ſpirituoſum, & extractum propinaſſet, a liquoris uncia una non alvum, ſed multam nauſeam multosque dolores colicos moveri, a duabus autem unciis alvum quidem, ſed colicam ſimul, alias remediis compeſcendam excitari, a ſolius extracti granis decem vel duodecim blandiſſime ſine ulla moleſtia laxari, ob Colocynthidis ſal volatile a vini tartaro fixatum, obſervavit. Hinc Colocynthidis uncias ſedecim cum aquæ bullientis ſextariis ſex per quindecim dies in digeſtione maceratas itidem deſtillavit, liquoribusque inſipidis ac inertibus, minime penetrantibus ac volatilibus prolicitis, ex remanente materia extractum ſal liberrimum & in parva doſi efficax paravit, fortaſſis, quod multa aqua longæ digeſtionis interventu craſſas & mucilaginoſas Colocynthidis partes attenuaverit ſubtiliores reddiderit. Etenim, cum omnis porro tinctura ex Colocynthide adminiculo aquæ ſine prævia digeſtione evocata atque ad extracti conſiſtentiam inſpiſſata eſſet, extractum hoc poſterius lon-

Digitized by Google

longe impurius ac violentius priori extitit. Tandem, quia ex Colocynthidis unciis octo ſpiritu vini non niſi extracti reſinoſi unciam dimidiam acquiſivit, ex reſiduo autem ulterius ope aquæ extracti craſſioris uncias fere duas obtinuit, & utrumque extractum nocivum potius quam proficuum per experientiam deprehendit, tanto magis Colocynthidem plus ſalium, quam olei, continere, ſuosque itidem virulentos effectus ratione ſalium potiſſimum craſſiorum, eraſſioribus aliis particulis involutorum, exſerere colligit. In Botanicis *l' Yquetäia*, plantam quandam Braſilienſem, quam Chirurgus quidam Gallus ex Luſitania ſecum allatam adeo ad pravum foliorum Sennæ ſaporem odoremque in Infuſo corrigendum jactitarat, ipſiſſimam eſſe Scrophulariam aquaticam magnam Domini *Marchand* & *Homberg* ingenioſe detexerunt.

Inter Geometras hoc ipſo anno orta eſt controverſia circa Analyſin infinitorum. *Rollius* & *Galois* Abbas calculum differentialem ac ſummatorium oppugnarunt; *Varignonius* illius in veritatibus abſtruſis detegendis præſtantiam re ipſa ſatis expertus, pro virili merito reſtitit, utque novo aliquo ſpecimine, quæ ſint ejus vires, oſtenderet, variis modis per id calculi genus admodum generaliter vires centrales determinare docuit. Stetit ab ejus parte *Carré*, qui de Curvarum rectificatione quædam meditatus oſtendit, quomodo Curvæ elementum integrando obtineatur iſtius longitudo, vel ſi id integrabile non fuerit, quamnam Quadraturam rectificatio ſupponat, evincatur. Cæterum *Dn. de Tſchirnhauſen* aſſeruit, ſe compotem eſſe methodi inveniendi radios Evolutarum, Tangentes, Quadraturas & Rectificationes plurimarum Curvarum, non ſuppoſita ulla infinite parva quantitate: cujus ſequens exhibuit ſpecimen. Sit AGH Parabola ordinaria, cujus invenienda *Evoluta*, h. e. Curva, quæ per evolutionem ſui Parabolam deſcribit. Quod ut fiat, evidens eſt, generaliter inveniendum eſſe punctum concurſus M duarum perpendicularium GM, HM ad Tangentes Curvæ quæſitæ in 2 punctis quibuscunque G & H. Ductis itaque ordinatis GC & HE ad axem AF Parabolæ AGH, ſit $AC = x$, $CG = y$, $AE = r$, $EH = z$, $BI = t$, $IM = u$, Parameter $= 2a$, $AB = a$, ſubnormales CD & $EF = a$, denique $MK\ (MI - IK) = u - x$. 1. Per naturam Parabolæ TAB. VI. Fig. 6.

erit $2ax = yy$ & $2ar = zz$. 2. Propter Triangula rectangula similia GGD & DKM erit $GC\,(y).\,CD)\,(a) :: DK\,(t).\,KM\,(u - x)$, consequenter $uy - xy = at$, vel, (multiplicando per $2a$) $2auy - 2axy = 2aat$, h. e. substituendo valorem $2ax$, $2auy - y^3 = 2aat$. 3. Ob Triangula rectangula similia HEF & FLM est $2auz - z^3 = 2aat$, qua æquatione ex præcedente sublata relinquitur $2auy - y^3 - 2auz + z^3 = 0$, vel (dividendo per $z - y$) $2au = zz + yz + yy$. Quodsi hic valor substituatur in æquatione $2auy - y^3 = 2aat$, prodibit $2aat = yzz + yyz$. 4. Habemus adeo theoremata generalia, in quibus si ponamus $y = z$, habebitur $2au = 3yy$ & $aat = y^3$, ita ut, elevatis omnibus ad y^6, prodeat $\frac{8a^3u^3}{27} = y^6 = a^4tt$ vel $8u^3 = 27att$, æquatio Curvæ quæsitæ BM, quam Parabolam Cubicam esse debere apparet. Inde 5. facile invenitur longitudo radii GM hujus evolutæ. Nam positis $GD = p$ & $GM = q$, erit non solum $aa + yy = pp$; sed & $CG\,(y).\,GD\,(p) :: CG + DK\,(y + t).\,GM\,(q)$, *vel* $qy = py + pt$, ita ut ob $t = \frac{y^3}{aa}$ per num. 3 sit $aaqy = aapy + py^3$, vel $aaq = aap + pyy$. Quare cum sit $aa + yy = pp$, habebitur tandem $aaq = p^3$ vel $q\,(GM) = \frac{p^3}{aa}$. *Q. e. i.*

Dominus de la Hire non solum per Micrometra differentiam declinationis & ascensionis rectæ duarum stellarum non multo intervallo distantium observare, atque novum Astrolabium universale construere docet; sed & inprimis methodum exponit eclipses Solis atque Lunæ accuratissime observandi, aliis quoque phænomenis per Micrometra observari solitis applicandam. *Zahnius* jam in prima editione *Oculi artificialis* pro observandis maculis Lunaribus commendat vitrum orbiculare planum atque politum, ope adamantis in areolas quadratas distinguendum, & in foco vitri objecti & ocularis communi tubo adaptandum. Simile vitrum tubo similiter applicatum Eclipsibus observandis utilissimum censet *de la Hire*: quarum magnitudo quia

Digitized by Google

quia æſtimatur per digitos, h. e. partes duodecimas diſci Solaris vel Lunaris, in vitro delineandi ſunt ſex circuli concentrici, quorum omnium eadem ſit ab invicem diſtantia, extimus vero limbum Solis vel Lunæ exacte ſtringat. Quoniam vero diametri apparentis magnitudo non in omnibus Eclipſibus eadem, immo in eadem Lunari multum varietur; idcirco ulterius oſtendit, quo artificio reticulum ex vitro paratum adaptetur, ut imaginem ſideris eclipſati ſive majorem, ſive minorem exacte capiat. Adhibet ſcilicet duo vitra objectiva, eundem fere focum habentia, quæ focum communem conjuncta habitura eſſe demonſtrat. Longitudinem foci communis ſequenti ratione determinat. Applicat nempe duo vitra objectiva uni, oculare alteri extremitati tubi ita, ut objecta diſtincte videre queat: ſubducta enim longitudine foci vitri ocularis convexi ab ejus ab objectivis ſe mutuo contingentibus diſtantia, relinquitur longitudo foci communis. Monet tamen, hanc experientiam non niſi viſu pollentibus, nequaquam Presbytis & Myopibus convenire. Hinc infert: ut Sinus totus ad Tangentem 17′ 15″ (quanta fere eſt ſemidiameter Lunæ apparens maxima) ita longitudo foci communis ad ſemidiametrum circuli exterioris in reticulo. Quodſi jam lentes objectivæ dimoveantur, ejusdem objecti imago augmentabitur in foco communi ad certum usque terminum pro ratione diſtantiæ illarum. Equidem diſtantia duarum lentium objectivarum in dato quolibet caſu tentando inveniri poterat; exactius tamen loca utriusque vitri objectivi atque reticuli determinabuntur in ferendo: ut ſumma focorum abſolutorum duorum vitrorum objectivorum ſine diſtantia eorundem ad longitudinem foci exterioris vitri ſine eadem diſtantia, ita hæc ipſa longitudo ſine diſtantia prædicta ad quartum proportionalem terminum, qui ex longitudine foci abſoluti exterioris vitri ſublatus relinquit diſtantiam hujus vitri exterioris a foco communi. Qua inventa inferendum alterius: ut longitudo foci inventi ad ſemidiametrum circuli exterioris reticuli; ita ſinus totus ad Tangentem anguli, a diametro reticuli in foco poſiti ſubtendendi. Tubo igitur inſcribi poſſunt ad loca vitrorum objectivorum & eorum focum communem, in

quo reticulum collocandum, numeri minutorum & ſecundorum anguſorum, quos diameter reticuli ſuſtendere debet.

Sauveur novum proponit Muſicæ ſyſtema, cujus ſumma in compendio huc redit. Aſſumit ex Phyſicis, ſonos eſſe inter ſe ut numeros vibrationum corporum ſonororum. Rationem horum numerorum vocat *Proportionem Sonorum*. Quodſi unus ſonus aſcendendo ſucceſſive acutior evadit, altero immutato, diſtantiam eorundem *Intervallum* dicit. Quia ſoni tum graves tum acuti ſunt indefiniti, ideo aſſumendum eſſe monet medium quendam pro *ſono fundamentali*, cum quo non minus acutiſſimi, quam graviſſimi comparari queant. Aſſumit autem ſonum fixum, qui intra minutum ſecundum temporis centum abſolvit vibrationes. Hinc id potiſſimum agit, ut omnis generis intervalla accuratius definiat, quam hactenus a quopiam factum. Dividit intervallum octavæ in 43 partes æquales, quas *Merides* vocat, quamlibet Meridem ſubdividit in 7 Eptamerides, Eptameridem in 10 Decamerides, ita ut octava 301 Eptamerides, 3010 Decamerides contineat. Has octavæ Merides & Eptamerides generalem omnium intervallorum conſtituit menſuram, & per earum numerum intervalla ordinaria definit. E. g. Tonus major 7 habet Merides, hemitonium majus quatuor. Cum nova ratione intervalla dividat, nova etiam ratione eadem denominat; immo novis etiam *Notis* ſeu ſonorum characteribus utitur. Notum eſt, in Syſtemate Diatonico octavam in 7 diſtribui intervalla, quæ per *UT*, *RE*, *MI*, *FA*, *SOL*, *LA*, *SI*, *UT* deſignantur: Noſter ad ea denominanda ſeptem adhibet conſonantes *P*, *R*, *G*, *S*, *B*, *L*, *D*, & cum tribus prioribus vocalem *A*, cum quatuor poſterioribus vocalem *O* jungit, ita ut habeatur *PA*, *RA*, *GA*, *SO*, *BO*, *LO*, *DO*, *PA*. Et quia tonos in 7 Merides, hemitonia majora in 4 dividit, uti diximus; ad eas exprimendas utitur vocalibus *a*, *e*, *ε*, *i*, *o*, *u*, *ϑ*, unde emergunt e. g. ſonorum, in quos diſtribuitur, Tonus major *PA*, *RA*, nomina *pa*, *pe*, *pε*, *pi*, *ro*, *rϑ*, *RA*. Eptameridum, in quas Merides dividuntur, nomina componit adjiciendo conſonantes in fine nominum Tonorum *r*, *s*, . , ſi 1, 2, 3 eptamerides addendæ, vel *n*, *l*, *c*, ſi 1, 2, 3 eptamerides auferendæ. Porro ſi 1, 2, 3, 4, 5 decamerides adden-

dendæ, nominibus ſonorum adjicit vocales *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, ſi *1*, *2*, *3*, *4*, *5* decamerides auferendæ, addit ã, ẽ, ĩ, õ, ũ. Notas ſeu Sonorum *PA*, *RA*, *GA*, *SO*, *BO*, *LO*, *DO* characteres habet *p*, *p*, *q*, *q*, *b*, *d*, *d*.. Si his ſonis addantur *1*, *2*, *3* Merides caudæ notarum curvantur verſus ſiniſtram; ſi auferendæ, verſus dextram. Ita ſoni *go* nota eſt g, ſoni *ri* vero r. Quæ Meridibus adduntur Eptamerides, per puncta verſus ſiniſtram poſita deſignantur; quæ ſubtrahuntur, per puncta verſus dextram. Ita ſoni *GAn* nota eſt q, ſoni *RAr* vero p eſt nota. Similiter nota ſoni bis eſt b: nota ſoni *lan* vero d eſt.

APOLLONIUS AC SERENUS PROMOTUS, Auctore BARTHOLOMÆO INTIERI FLORENTINO.

Neapoli, ex Typographia Leonardi Joſephi Selliti, 1704, in 4. Conſtat plag. 10. & aliquot figuris æneis.

VEteres, quemadmodum ex *Archimede* conſtat, Parabolam in ſolo Cono rectangulo, Ellipſin in acutangulo, Hyperbolam in obtuſangelo conſiderabant. Aſt *Apollonius Pergæus*, doctrinam de ſectionibus Conicis promovens, omnes tres eidem Cono applicare cœpit. Ubi natura Curvarum per æquationes Algebraicas exprimi ſuevit, infinitarum Parabolarum, Ellipſium ac Hyperbolarum conſideratio haud difficilis exiſtebat. Oſtendit etiam *Clariſſimus de la Hire* in Appendice ad opus abſolutum de Sectionibus Conicis, cujus mentio honorifica facta in Actis noſtris A. 1685 p. 399, has Curvas æque ac Apollonianas ex Conorum ſectione oriri, quod idem facit *Intieri*, qui dubio procul opus laudatum non vidit, cum hujus illarum Curvarum geneſeos inventionem ſibi tribuat. Nimirum cum in Cono communi, cujus ſectiones dant Parabolam, Ellipſin ac Hyperbolam Apollonianam, baſes & omnia ſectionum ipſis parallelarum plana ſint circuli, in quibus ſegmenta inter diametri ſemiordinata eſt media proportionalis; Autor ſibi adhuc alios concipit Conos, quorum baſes & ſectionum ipſis parallelarum plana ſunt circuli ſecundi, tertii, quarti &c. in infinitum, hoc

hoc eſt Curvæ, in quibus quadratum ſegmenti minoris eſt ad quadratum Semiordinatæ, vel Cubus illius ad Cubum hujus, vel Quadrato-quadratum illius ad Quadrato-quadratum hujus &c. in infinitum, ut ſemiordinata ad ſegmentum Diametri majus. Quia itaque circuli primi, ſecundi, tertii, quarti &c. Conorum differentiam conſtituunt, ideo vocat quoque Conos primos, ſecundos, tertios, quartos &c. Demonſtrat igitur eandem ſectionem, quæ in Cono primo Parabolam Apollonianam producit, in ſecundo producere Parabolam, in qua $y^2 = a^2x$, in tertio Parabolam, in qua $y^4 = a^3x$ &c. Simile quid de Hyperbolis & Ellipſibus oſtendit. Demonſtrationes concipit geneticas, pro ſingulis Parabolarum generibus ſingulares, nec ultra Parabolam tertii generis progreditur. Quod denique Parabolas attinet, in quibus eſt $y^m = ax^{m-1}$ cum in communi circulo ſit $y^2 = x \times \overline{a - x}$, pro earum origine declaranda aſſumit Conos, quorum baſes & plana ſectionum ipſis parallelarum definiuntur per æquationem $y^m = x^{m-1} \times \overline{a - x}$, & ſectionem fieri concipit ut in Cono communi pro Parabola communi. Promiſit eruditiſſimus Auctor de Æquationum conſtructione omnibus numeris abſolutum opuſculum: quod ſi quantocyus ediderit, non ingratam Geometris præſtabit operam.

BARTHOLOMÆI INTIERI, FLORENTINI, AD nova Arcana Geometrica detegenda Aditus.

Beneventi, e Typographia Archiepiſcopali, 1703, in 4. Conſtat plag. 14, cum figuris æneis.

TOtum opuſculum tribus conſtat epiſtolis. Prima ad *Dominicum Judicem*, Juvenacii Ducem, perſcripta, in qua methodus traditur generalis omnes Parabolas, quæ definiuntur per $y^m = ax^{m-1}$, in infinitum in plano deſcribendi. Eam ipſius Autoris verbis ita repræſentamus. Sit Triangulum Iſoſceles *B I H*, cujus latera æqualia ſint *BI* & *IH*, quæ quidem indefinite produ-

TAB. VI. Fig. 7.

can-

centur, latus *BI* ad partes *B* & *A*, latus *HI* ad partes *G*, reliquum vero latus *BH* ad partes *C*. Latus autem *HI* ita moveri concipiatur, ut ſemper ſibi ipſi æquidiſtet, atque dato ſui puncto maneat ſemper in latere *BH*, motu autem ſuo moveri etiam faciat rectam *ID* datam, quæ quidem ſemper applicata maneat in latere *BI*, punctum autem ipſius *I* maneat ſemper fixum in latere *HI*, ita ut, quando latus *HI* accedit ad punctum *B*, & recta *ID* etiam ad punctum *B* accedere debeat. Per puncta autem *H*, *D* tranſeat recta *HD*, quæ libere per hæc puncta excurrere poſſit. In puncto *B* conſtituatur recta *BG* indefinita ad partes *G*, quæ circulariter moveri poſſit in eodem puncto *B*, quæque parallela ſemper exiſtat rectæ *HD*. Hæc itaque recta *BG* rectam *HG* interſecabit. Ex hac interſectione Parabolam oriri Apollonianam demonſtrat, ſi directrix *BC* fuerit recta. Quodſi ea fuerit curva, & concavitatem rectæ *BD* obvertat, Parabolam ſecundi generis oriri oſtendit, ſi directrix fuerit Parabola primi generis; Parabolam tertii, ſi directrix Parabola ſecundi &c. Ex hac geneſi palmariam uniuscujusque Parabolæ proprietatem ſynthetice eruere docet, quæ æquationem generalem ingreditur, ſimulque monſtrat, quemnam hæ deſcriptiones uſum habere poſſint in conſtruendis locis ad has Parabolas, ſive eorum æquatio duobus, ſive pluribus conſtet terminis. Aliam adhuc methodum easdem Parabolas in plano deſcribendi indicat; ſed alteri merito poſtponendam, cum locum ſolum inveniat, ſi data diameter ſit axis, altera vero valeat, data diametro quacunque.

Epiſtola ſecunda exarata eſt ad *Didacum Vincentium a Vidania*, Gymnaſii Neapolitani Præfectum. Agitur in ea de geneſi atque in plano deſcriptione infinitarum Hyperbolarum ac Ellipſium. Etiam in Hyperbolarum deſcriptione directrix eſt recta pro Apolloniana; Hyperbola Apolloniana pro Hyperbola ſecundi generis; Hyperbola ſecundi generis pro Hyperbola tertii generis &c. Addit methodum aliam a Parabola originem trahentem. Docet ex iſtis geneſibus palmarias Hyperbolarum proprietates ſynthetice eruere, locaque conſtruere, quorum æquationes ſive duobus, ſive pluribus terminis deſignantur. Regulæ Carteſianæ de conſtruendis æquationibus ad quintam vel ſextam dimenſionem aſſurgentibus mul-

to faciliorem ſubſtituit, eas nempe ſine ulla præparatione conſtruendi per Circulum & Hyperbolam ſecundi generis. Monet etiam, (quod in Actis noſtris primus notavit *Bernoullius*) non bene a Carteſio problematum in certas claſſes diviſionem inſtitutam eſſe. Methodum Ellipſes deſcribendi, quam tradit, cum iſtis pro Parabolis ac Hyperbolis non comparandam eſſe, ipſe fatetur, quia in ſimpliciſſimam ipſi incidere nondum licuit. Unde & pauciora de locis ad Ellipſin, quam de locis ad Parabolam & Hyperbolam habet.

Epiſtola tertia data eſt ad *Johannem Michaëlem Gabanilium*, e Marchionibus S. Marci, Equitum Catholici Monarchæ Præfectum. Exponit Autor in ea methodum deſcribendi infinitas Parabolas, quæ definiuntur per $y^m = a^{m-1} x$, ab ea, quam in epiſtola prima tradidit, in hoc unice diſſidentem, quod Parabola genitrix convexitatem ſuam rectæ *B D* obvertat. Addit tamen methodum aliam easdem deſcribendi ope earum Hyperbolarum, quas in epiſtola ſecunda deſcribere docuit, adeoque implicatam magis. Theoriam ad componenda loca ad has Parabolas transfert. Oſtendit denique, quomodo deſcribantur Parabolæ, in quibus eſt e. gr. $x^5 = a^3 y^2$ ſeu in genere $y^{m+n} = a^m x^n$ & loca ad eas ſpectantia componantur.

D. JOHANNIS GEORGII DORSCHEI IN QUATUOR Evangeliſtas Commentarius, per ſolidam apodixin, analyſin, exegeſin, harmoniam item ac paralleliſmum, verum ſenſum exhibens, falſum refutans. cum ejusdem Autoris Chronotaxi Actorum Apoſtolicorum.

Hamburgi, apud Gotofr. Liebernickel, 1706. in 4.
Conſtat 8 Alph. & 6 plagulis.

QUemadmodum orbem eruditum non parum ſibi obſtrinxerunt magni atque celeberrimi nominis Theologi, D. Johannes Fridericus Mayerus, quod ſuperioris ſeculi anno octuageſimo quinto ſummi olim Theologi, B. Dorſchei, Theologiam Moralem, dein

dein anno nonageſimo ejusdem Commentarium in Marcum, hujus autem ſeculi anno ſecundo Aphoriſmos Theologicos, nec non orationem ſacram de obumbratione virtutis Altiſſimi; D. Johan. Nicolaus Quiſtorpius, quod anno proxime elapſi ſeculi nonageſimo ſeptimo Dorſchei ζητήματα in utramque Epiſtolam Johannis; D. Johannes Fechtius, quod ejusdem ſeculi anno ultimo, Dorſchei fragmentum in Epiſtolam Judæ, e tenebrarum carceribus exire, atque in publicam lucem prodire juſſerint: ita gratiam quoque apud eruditos iniit ad bonum publicum juvandum promtus Bibliopola, Gotofredus Liebernickelius, cum uno abhinc anno Dorſchei Analyſin ad entheas S. Jeſaiæ Prophetias typis inprimi curaret. Longe majorem autem idem promeretur laudem, quod theſaurum ex manuſcriptis Dorſcheanis multo præſtantiorem, Commentarium nempe in univerſos libros N. T. hiſtoricos, ab hæredibus B. Sandhagenii, cum ipſe morte præpeditus illum edere non potuiſſet, ſuo ſumtu ſibi comparare, & cum litterato orbe communicare ſtuduit. Cujus poſthumi operis editionem non parum commendat, quod Vir doctiſſimus, M. Ludovicus Fridericus Viſcherus, quatuor, quibus manuſcriptum conſtabat, codices ſingulari admodum ſtudio inter ſe contulerit, ac ſchedas a B. Sebaſtiano Schmidio exaratas, & a celeberrimo D. Mühlio ſecum communicatas, quibus nonnulla Dorſchei in Matthæum & Johannem continebantur, conferre inſuper potuerit. Quicquid enim legi in iisdem potuit, Viſcherum in quarundam nonnunquam vocularum aut literarum a ſe facta correctione, nec non de codicum a ſe collatorum ſinceritate multum confirmavit. Ingentem vero ſplendorem toti operi conciliat luculenta præfatio, quam eidem præfixit inſignis & plurimis in Eccleſiam Chriſti meritis inclutus Theologus, Dn. D. Jo. Fechtius. In illa enim non modo vitam, a B. Dorſcheo ſumma cum laude transactam, e B. Thomæ Stegeri, facundiſſimi olim apud nos Eccleſiaſtæ, elegantiſſima in memoriam illius hic habita oratione, quæ pauciſſimorum in manibus verſatur, luculenter nobis exhibuit; ſed & accuratam pariter atque plenam omnium Dorſcheanorum ſcriptorum recenſionem inſtituit. Jam equidem ſumme Reverendæ Facultatis Theologicæ in Academia Roſtochienſi Decanus, in programmate funebri,

ſexaginta & unius ſcriptorum catalogum retulerat, memorans, recenſionem iſtam ipſius Dorſchei manu ita delineatam fuiſſe: aſt eadem neque ordinem annorum, quo quælibet expreſſa ſunt, ſervat, neque omnia ſingulaque ab ipſo edita comprehendit. Unde conjicit laudatus Fechtius, forte Dorſcheum de conficiendo ſcriptorum ſuorum catalogo conſilium aliquando cepiſſe, ſed cum manum eidem admoviſſet, aliis negotiis a cœpto diſtractum fuiſſe. Illum ſecutus fuit Vir multijuga eruditione præditus, B. Spizelius, ac in Templo Honoris Referato Catalogum aliquem exhibuit, quem ſupra a nobis commendatus Meyerus præfationi ad Theologiam Zachariauam, una cum ſuis interpolationibus, inſeruit. Singularem quoque diligentiam adaugendi hunc Catalogum a B. Wittenio in Renovatæ Memoriæ Theologorum Centuria adhibitam fuiſſe novimus. Summe Reverendus Fechtius autem, in præfatione ſua, non ſolum multo pleniorem librorum a Dorſcheo conſcriptorum indicem, juxta annorum ſeriem tradit, ſed inſimul plerorumque argumenta conciſe non minus ac ſolide repræſentat. Ubi ſilentio haud prætermittendum eſſe cenſemus, ipſum gratiſſimo ore deprædicare, ſibi in catalogo, potiſſimum ἀνεκδότων, conſciendo, operam inæſtimabilem D. Lütkenium, Theologum hodie Danorum celebratiſſimum, præſtitiſſe. Is enim, cum a juventute Dorſcheani nominis admirator cultorque fuerit indefeſſus, ac quælibet monumenta ab illo profecta in poteſtatem ſuam, quantocunque id etiam faciendum fuerat pretio, vindicare ſtuduerit, præterea libros ipſos ſummo ſtudio evolutos ſibi reddiderit familiares, eam ſibi præ innumeris aliis Dorſcheanorum notitiam comparavit, ut eundem non facile fugerit quicquam eorum, quæ aliquando ab illo luci fuerunt expoſita. Neque tacendum, maxime venerandi D. Fechtii Filium æmulum, Guſtavum Fridericum, indici quoque manum admoviſſe, eumque opuſcula Dorſchei minora, una cum diſputationibus ſub ipſius præſidio habitis, quæ quidem conquiri potuerunt, eleganter recenſuiſſe. Inprimis autem memoratu dignum adhuc judicamus, quod ſæpiſſime laudatus D. Fechtius, exercitatione Dorſcheana de Sabbatho recenſita, digreſſionem aliquam inſtituerit non contemnendam. Etenim, cum diſputatio ejus, de eodem argumento in Gymnaſio Durlacenſi olim habita

bita, ex u[illegible]que nuper de illo contendentium parte in certamen advocata fuerit, ne cuiquam ſiniſtra de ipſo oboriretur opinio, & ſilentium ejus ad ſeveriorem adverſus ipſum vel cenſuram vel judicium quemquam bonorum ſeduceret, neminem, ſperat, in ſequiorem partem interpretaturum eſſe, ſi intra ſummam modeſtiam, enarratione quorundam circa hanc controverſiam momentorum, eorum, qui rigidiori forte ipſum calamo poſthac aggreſſuri ſint, animos in anteceſſum mitigaverit. I. Ingenue profitetur, diſputationem de jure Sabbathi Hallenſem, cum oculis primum ſuis objiceretur, in ſummum ſe conjeciſſe dolorem, quem verbis nullis exprimere poſſit, cum in eadem non tantum diſertiſſimis verbis omnis moralitas præcepto ſabbathico derogetur, ſed univerſa Eccleſiæ noſtræ inſtituta, ſabbatho exerceri ſolita, acerbiſſima cenſura perſtringantur. II. Scribit, iniquum fore rerum judicem, quin vel obiter lecta exercitatione ſua, differentiam doctrinæ a ſe defenſæ, & innumerarum ſententiarum, in Wagneriana diſputatione occurrentium, illico deprehendat. Se affirmare, ſanctificationem Dei publicam præcipuam eſſe tertii præcepti partem, & quanquam extrinſeca illa, quæ vel ad tempus ſpectant, quo ſabbathum agendum eſt, aut ad locum, ubi celebrandum in publico conventu nomen divinum, aut ad circumſtantias alias modumque, quibus ſanctificatio peragenda eſt, a morali præcepti ratione diſtinguat, ſimul tamen ſollicite diligenterque ſe demonſtrare, adeo non imminui per ſententiam ſuam ſanctificationis vel frequentiam vel ardorem, ut intra arctiorem potius, ſi fieri poſſit, temporis circulum contrahat & ad plura atque intenſiora devotionis & pietatis exercitia inflammet: nec etiam Eccleſiaſticam ſabbathi ad diem Dominicum determinationem, magis vel omittendæ ſanctificationis libertatem, vel imminuendæ devotionis occaſionem juſtam præbere, ac cum in aliis præceptis moralibus, utpote de obedientia magiſtratui atque parentibus exhibenda, ſuppoſito divino eoque generali obediendi magiſtratui & parentibus mandato, etſi particulares actuum obediendi circumſtantiæ a nutu & arbitrio magiſtratus & parentum dependeant, de obligatione nis ipſis etiam præceptorum circumſtantiis mo-

rem & obſequium gerendi quicquam decedat. III. Dicit, exorto de Sabbatho primum in Holſatia, mox & in ſuperiori Saxonia diſſidio, cum perviderat, communiorem hodie doctrinam de moralitate poſitiva unius ex hebdomade diei in Eccleſia noſtra prædominari, apud animum ſuum ſe ſtatim conſtituiſſe, quicquid etiam ſcriptorum adverſus ſententiam ſuam prodiret, ſe controverſiæ, niſi pervicax ſcriptoris malignitas in partes coactum pertraheret, nequaquam ingerere; quippe qui bellum cum ſuæ religionis conſortibus, ſi de cætero orthodoxæ a ſe perpetuo adamatæ ſint dediti, quadam naturæ ſuæ indole extremo ſemper odio ſit averſatus: ſibi non adverſum fore, ſi quis dicere velit, legis moralis & naturalis eſſe, ne circulum hebdomadarium in colendo ſabbatho egre liamur, dummodo legis moralis & naturalis vox in ſignificatu paulo laxiori accipiatur, eo nempe ſenſu, quo in Theologia Morali D. Dorſcheus loquatur, *fundatum id quidem eſſe in jure naturæ, non tamen jure naturali præceptum*: ſubjuncto dein Reverendiſſimi Scanorum Epiſcopi, Matthiæ Steuchii, ex diſputatione Synodali ad Artic. Auguſt. Confeſſion. XV. judicio, conteſtatur, ſemet, quanquam otium ſabbathicum ex quadam lege morali poſitiva non derivet, ex morali tamen juſtitia & æquitate non minorem ei, ac juris moralis poſitivi defenſores, neceſſitatem admetiri. IV. Schediasmatis de Sabbatho conſcribendi occaſionem enarrat, & recenſita antiquiori controverſiæ Sabbathicæ hiſtoria, benigno lectoris judicio ſe ſubjicit. V. Oſtenſurus, ſententiam a ſe propoſitam & defenſam, Theologorum Eccleſiæ noſtræ, etiam noviſſimæ, eorumque extra omnem heterodoxiæ ſuſpicionem poſitorum non deſtitui, primo præcipuoque loco Tobiam Wagnerum & Sebaſtianum Schmidium, Theologos noſtra laude majores, ſibi nominandos ducit, hosque ſecutos eſſe ait in Academia Gieſſena D. Jo. Nicolaum Miſlerum, ſuum in concedenda ſummi in Theologia gradus Licentia anno 1666 promotorem, & D. Philippum Ludovicum Hannekenium, qui mentem ſuam ea de re, cum anno 1698 in Commentatione Practica de Turbeta phantaſiæ in objecto præcipuo religioſæ pietatis, tum anno 1697 in Diſſertatione Theologica de vera Auguſtanæ Confeſſionis æſtimatione, clariſſime aperue-

Digitized by Google

merit: in Academia Wittebergenſi anno 1685, adeoque quadriennio tantum poſt diſputationem ſuam ſabbathicam, D. Meyerum publice defendiſſe Dorſchei Theologiam Moralem, in qua ſabbathi hebdomadalis, qua ad indefinitum numerum adſtringitur, libertas dilucidius atque exactius, quam in ſuamet diſputatione, non proponatur tantum, ſed immotis præterea argumentis probetur. Porro refert D. Juſtum Chriſtophorum Schomerum, cum diſputationem inauguralem de Sabbathi moralitate, ſub præſidio D. Jacobi Henningii Gryphiswaldiæ habitam, ab auctore-reſpondente Ægidio van Thienen, Paſtore in Ducatu Gadebuſchenſi, accepiſſet, ac communiorem ab ipſo ſententiam defenſam eſſe animadvertiſſet, illico teſtatum eſſe, probari ſibi Schmidianam potius ſententiam, majore fundamentorum robore nixam, idque ſibi eo ipſo tempore, anno ſcilicet ſuperioris ſeculi nonageſimo, ad Academiam Roſtochienſem divino nutu accedenti retuliſſe: quin imo laudatum Theologum eodem anno, in diſputatione de Naturali erga Deum Obligatione, ubi Deum externo quoque honore colendum eſſe dixerat, aſſeveraſſe quidem, tempus etiam hunc ritum externum requirere, ſed arbitrarium tamen pro circumſtantiarum ratione, frequens nihilominus & parvo intervallo repetitum, prout convenit zelo honoris divini, quem habere nos oporteat; addidiſſeque, cum hexaemeri creationis cyclo numerare dies ſueverint Judæi, quem divina revelatio ſuppeditaverat, ſatis convenienter ſeptenario quoque die feriationem publicam definitam eſſe: nec diſſenſiſſe a ſe collegas ſuos, cum anno 1695 in theſibus polemicis hanc ipſam doctrinam Dorſchei verbis repeteret: adduxiſſe vero eandem pariter ad Academiam Roſtochienſem ejus novum & grande decus, D. Johannem Petrum Grünenbergium. Quibus ita traditis, conſiderandum ſerio eorum conſcientiis præbet, qui Eccleſiæ noſtræ rebus ubique locorum præſunt, & ſcriptorum in publicum edendorum cenſuram exercent, an permittere ſine Eccleſiæ noſtræ periculo poſſint, ut de iſthoc inter Theologos ſententiarum diſcrimine, ampliſſimi, quod nonnulli facturos ſe eſſe jam publicis ſcriptis prodiderint & quaſi minati fuerint, producantur in lucem tractatus? cum quilibet prudentium facile perſpiciat, magnum denuo incendium in Eccleſia exorturum eſſe. VI. Obſervat, Theologorum

com-

complurimos, eos cumprimis, qui Luthero & Augustanæ Confessioni proximi fuerunt, ita aperte manifesteque Wagnerianam Schmidianamque sententiam expressisse, ut ne quidem, qui diversam a se tuentur opinionem, id inficientur. Quod ut demonstret, provocat ad Urbanum Regium & Johannem Brentium Luthero coævos, nec longe ab eo remotum Martinum Chemnitium: idem asseverat, jam in medio seculi superioris ambitu, D. Conr. Dieterici Institutiones Catecheticas, quæ in innumeras Germaniæ nostræ scholas introductæ publicæ confessionis vicem obierint, eandem sententiam dilucide exhibuisse: paulo post eandem non minori claritate in Academia Argentoratensi propoluisse Dorscheum, & ex eodem in Academia Wittebergensi defendisse Mayerum: adduxisse vero Dorscheum, tanquam indubitatos ejusdem doctrinæ testes, Chemnitium, Melanchthonem, Brentium, Wigandum, Heerbrandum, Dietericum, Flacium: & postea Sarcerium, Selneccerum, Schilterum & Hoëum, quorum fere omnium verba in exercitatione sua expresserit, antequam conspectui suo Theologia Moralis Dorscheana sese obtulent. Tandem B. Dorscheum & B. Schmidium, contra Theologum Saxonicum, suæ sententiæ vindicat, atque asserit de cæteris omnibus, a se in schediasmate magno numero adductis, id saltim sibi denegari non posse, eos in ipsa litera, & primo ejus, qui intellectui illabitur, sensu eandem opinionem complecti; quæ vero eidem ab altera parte limitatio, quod Theologi isti, quando Christianis liberum esse septimum diem affirmant, non septimum indefinitum, sed Judaicum intelligant, adscribitur, non posse non cujusvis extra partes positi auribus insuetam, molestam & longe petitam videri. Denique addit, quæ Theologus, quem condignis satis præconiis extollere nequeat, in judicio de plerisque schediasmatis sui capitibus in publicum edito, circa Brentii nonum decimumque Sabbathi diem moneat, vix cuiquam facile nisi lecto ipsius invento, in mentem venire posse, aut applausum etiam a quoquam impetraturum esse: quod vero de tertio præcepto dicat, nihil in eo Judaicum esse, quod non ad omnes pertineat, novum prorsus esse, nec hactenus unquam auditum. Sub finem hujus digressionis, dignæ quæ ab omnibus legatur, adjicit, se eo solo fine illam instituisse,

miſſe, ut per eandem alios a contendendi ſtudio abducat, aut, ſi nihilominus ita viſum fuerit, ut communior ſententia defendi debeat, ad moderationem & manſuetudinem Chriſtianam eos exſuſcitet. De ipſo Dorſcheano Commentario non eſt ut aliquid adjiciamus. Cum enim ſumma & incomparabilis B. Dorſchei eruditio ſatis ſuperque nota ſit, non poterit non quilibet ſibi, etiam de hoc ejus ſcripto, optima quæque polliceri.

JACOBI LADERCHII DISSERTATIO HISTORICA de ſacris Baſilicis SS. Martyrum MARCELLINI PRESBYTERI & PETRI EXORCISTÆ de Urbe.

Romæ, per Franciſcum Gonzagam, 1705, in 4.
Conſtat 2 Alph. & 7 plag.

QUemadmodum Romanæ Eccleſiæ addicti nihil prius vel antiquius habere ſolent, quam ut memoriæ ſanctorum hominum perpetuitas addatur: ita eorum honori non melius conſuli poſſe exiſtimant, quam ſi vel magnifica templa ipſorum memoriæ dicata ædificentur, vel ſaltem antiquitates veterum Baſilicarum literis illuſtratæ ad ſeram usque poſteritatem propagentur. Hoc ipſum enim effecit, ut Clariſſimus Laderchius animum induceret, de ſacris Marcellini & Petri Baſilicis ſpiſſum ſane opus auſpicio Summi Pontificis elaborare. Iſtorum enim Martyrum Baſilicas vel præcipuas in Urbe olim extitiſſe, Auctor affirmare non dubitat, & quamvis temporum injuria, vix unius Baſilicæ veſtigio ſuperſtite, & alterius haud parum imminuto decore, priſtinus ſplendor in iis plane non appareat; hoc magis de proxima ejusdem recuperatione ipſis fore gratulandum, quod Summus Pontifex, conſilio nunquam ſatis laudando, ipſarum reſtaurationi animum adjecerit. Jam quod ad ipſum opus attinet, in tres illud partes, easque ſatis prolixas, ab Auctore nobiliſſimo diviſum eſt. Quamvis enim paucis, quæ proprie ad Marcellini & Petri Baſilicas ſpectant, comprehendi potuiſſe, ipſe non diffiteatur; vel propterea tamen opus creviſſe ait, quia hæc fundamentis vel dubiis, vel parum notis rebus nitebantur, adeoque vel eorum explicationi, vel confirmationi non-

nunquam diutius inhærere neceſſe habuerit, ac præterea, ſi rem accurate lectorum oculis proponere voluiſſet, prolixas admodum digreſſiones non raro facere coactus fuerit. In prima igitur parte martyrium Marcellini Presbyteri & Petri Exorciſtæ accurato
p. 5. ſtudio exponit, eosque ſub immaniſſima Diocletiani & Maximiani Imperatorum perſecutione, anno Chriſti trecenteſimo ſecundo, in Sylva nigra, quæ poſtmodum, in honorem Sanctorum, commutato nomine Sylva candida appellata fuit, poſt dira vincula & plurima tormenta capite plexos fuiſſe, ait. E Sylvâ vero candida, corpora Marcellini & Petri ad S. Tiburtium, inter duas Lauros, Via
p. 7. p. 10. Lavicana translata fuiſſe, ac eadem Via Lavicana Conſtantinum Magnum Baſilicam Marcellini & Petri, nec non Mauſoleum Helenæ matris ſuæ ædificaſſe. Iſtud vero Helenæ Mauſoleum a Baſilica Marcellini & Petri diſtinctum fuiſſe, multis argumentis pro-
p. 23. p. 28. bat, & contrarium ſentientium rationes refellit, tandemque in ultimis hujus primæ partis capitibus, multa de Baptiſterio Conſtantiæ & Arca porphyretica Helenæ memoratu digna in medium
Pars II. affert. Sed præter Baſilicam SS. Martyrum Marcellini & Petri
p. 101. Via Lavicana a Conſtantino Magno conſtructam, de qua hactenus Auctor egerat, alteram adhuc intra ejusdem Urbis mœnia ſanctis iisdem Martyribus dicatam reperiri, antiquitate, Cardinalitio titulo, ſtatione & ipſam venerabilem, de qua Auctor jam in
p. 102. ſecunda parte diſſerere aggreditur. Iſtam igitur Baſilicam in Eccleſiaſticis monumentis variis nominibus inſigniri, Clariſſimus Laderchius obſervat: ac inprimis tum a Baronio, tum ab aliis quam multis auctoribus, ſæpiſſime Baſilicam de Suburra appellari; id quod propterea fieri ait, quod altera Baſilica hæc Marcellini & Petri in Su-
p. 103. ſqq. burra ſita fuerit. Ea vero occaſione prolixam de Suburra explica-
p. 104. tionem Auctor noſter affert, eamque vicum frequentiſſimum fuiſſe, ex Juvenalis Satyra XI. v. 50. conſtare putat. Cæſarem Dictatorem ibi domum habuiſſe, Suetonium in vita ejus teſtari; ibidem vero meretrices quoque corpus quæſtus gratia vulgaſſe, Martialem libro 6. epigr. 66. diſertis verbis docere. Nomen unde traxerit, varias variorum Auctor allegat ſententias, cum alii inde nomen habuiſſe, quod ſub muro terreo Carinarum ſtaret, alii, quod fuerit ſub antiqua urbe, alii vero a pago Succuſano, cui ſententiæ Var-
p. 137. 138.

10-

ronis harum rerum peritiſſimi auctoritate non parum roboris accedit, ita dictam exiſtimaverint, ut multas alias opiniones ab Auctore de hoc argumento allatas prætereamus. Cum vero Suburra ſub Carinis fuiſſe perhibeatur, de iis quoque Laderchius prolixam diſſertationem inſtituit, ubi de earum appellatione itidem variæ ſcriptorum ſententiæ diſcutiuntur, & tandem, quo loco Carinæ fuerint, probabiliter demonſtratur. Quod ad nomen Carinarum attinet, eas ita dici cum Varrone Auctor ſentit, quod ſcilicet hinc oriretur caput Sacræ Viæ, ſiquidem κάρη apud Græcos idem quod apud Latinos caput ſignificat. Iſtud Sacræ Viæ caput, juxta communem ſcriptorum opinionem, fuiſſe ad Titi Amphitheatrum, ut Donatus, Nardinus & alii innumeri teſtantur. Ceterum haſce Carinas in Urbe celeberrimas fuiſſe, veterum auctorum teſtimoniis confirmat, & a Virgilio lib. 8. Æneid. verſ. 359 lautas appellari; id quod Auctor, ex mente Servii, vel propter elegantiam ædificiorum, vel propter Auguſtum natum cunis veteribus & nutritum in lautis Carinis, fieri exiſtimat. Cum vero Marcellini & Petri Baſilica Presbyteri Cardinalis titulo inſigniatur, Auctor hinc anſam arripit de Titulis iſtis, qua de re multiplex inter Eccleſiaſticos ſcriptores diſceptatio fuit, prolixe diſſerendi; utpote quod argumentum totam propemodum tertiam partem hujus libri occupat. Solitam itaque in hoc opere methodum ſecutus, capite ſecundo ac tertio varias de Titulis ſcriptorum ſententias colligit, ubi inter alias Julii Cæſaris Scaligeri conjecturam affert, qui, Cujacii opinione rejecta, verbum *Tituli* a verbo Græco τίμη derivare non dubitat, ut idem ſit honor ac titulus. Cap. IV, V & VI Baronii, Albitii, Gretzeri, Frizonii & Florentini ſententiæ de *Titulis* refelluntur, qui *Titulos* domos divino cultui deſtinatas fuiſſe exiſtimant, in quibus Chriſtiani ſynaxes agere conſueverint. *Titulos* enim domos fuiſſe Auctor aſſerit, in quibus non tantum Baſilicæ ad ſacra peragenda conſtituebantur, ſed ubi præterea profugis aut pauperibus fidelibus hoſpitium & victui neceſſaria ſuppeditabantur. Cap. VII, & VIII de diviſione ac numero *Titulorum*, & ubinam conſtituti fuerint, nec non de nomine Cardinalium luculenter agit. Cap. X, occaſione earundem Petri & Marcellini Baſilicarum, de Litania ſeptiformi quædam commentatur, quæ

p. 121. ſeqq.

p. 131.

Pars II. p. 202. ſq.

a Divo Gregorio, anno Chriſti 590, ad iram Dei averruncandam, tum temporis urbem Romam dira lue vaſtantem, indicta fuit, Cap. denique XIV præſente forma Baſilicæ SS. Marcellini & Petri deſcripta, capite ultimo Elenchum omnium Romanæ Eccleſiæ Presbyterorum Cardinalium Tituli SS. Marcellini & Petri, a S. Gregorio Magno usque ad Clementem XI, accurato ſtudio recenſet.

DE VETERIBUS REGUM FRANCORUM DIPLOmatibus, & Arte ſecernendi antiqua diplomata vera a falſis, Diſceptatio ad R. P. D. JOANNEM MABILLONIUM Monachum Benedictinum. Auctore P. BARTHOLOMÆO GERMON S. J. Presbytero.

Pariſiis, apud Johannem Aniſſon, 1703, in 8.
Conſtat dimidiatis foliis Alph. 1 pl. 9.

NOn vulgarem hactenus applauſum tulit celeberrimi Mabillonii opus de Re Diplomatica, quod in hisce Eruditorum Actis primo anno comparere fecimus, atque in eo multa, ad firmandam vel enervandam veterum inſtrumentorum fidem, maximi ponderis præcepta inveniſſe ſibi viſi ſunt antiquitatum hiſtoricarum cultores. Aſt qui præſenti libello in publicum prodit Germonius, totam illam canonum a Mabillonio traditorum ſtructuram convellere, ipſaque adeo fundamenta ſubruere conatur, licet ſolo veritatis inveſtigandæ ſtudio iſtud laboris in ſe ſuſcepiſſe affirmet Scilicet dum Benedictinorum doctiſſimus in prælaudato opere aſſeruit, artis utique eſſe vera diplomata a falſis diſcernere, illaque demum pro genuinis habet, in quibus ſtilus, ſubſcriptiones, ſigillum, chartæ genus, aliaque hujusmodi iis ſeculis concordant, quorum notas præferunt, talia autem cognoſcenda docet ex autographis, quæ a vetuſtis temporibus ad nos incorrupta pervenerunt, ipſeque ſtatim ſubjunxit: diſceptationis hujus Autor ſagaciſſimus præprimis inquirendum ſtatuit, an repræſentata illa autographorum ſpecimina eam fidem mereantur, ut iisdem certæ atque indubitatæ regulæ ſuperſtrui potuerint. Suſpecta vero in genere illa judicat ſeptem potiſſimum ex rationibus.

Pri-

Primo nempe ſub Merovingis & Carlovingis Regibus, hoc eſt, ſexto, ſeptimo vel octavo ſeculo, ſcripta autographa ægre ad noſtra tempora ſervari potuiſſe contendit, tum quia in papyro Ægyptiaca, cortice ac membranis, corporibus valde caducis, exarata, ideoque mucori, ſitui muribusque perquam obnoxia fuerint; tum quia ſcriniorum cuſtodes non nimis anxie chartis invigilaverint, ſcientes quippe, longi temporis poſſeſſionem minime controverſam, plus autoritatis apud judices obtinere debere, quam diplomata ſcripta; tum denique quia illa ipſa loca, e quibus pleraque autographa depromantur, incendiis atque deprædationibus miſerrime fuerint deformata, ut vel marmorea veterum Regum monumenta iis ſuccumbere oportuerit, adeoque prodigii inſtar foret, ſi diplomata iſta mitiorem ſortem inveniſſent, ſane hoc ipſum ad minimum accurate demonſtrari debuiſſet. Secundo falſarios magno numero, variis retro ſeculis, & quidem ſexto, nono atque undecimo, increbuiſſe notat, a quibus plurima omnium judicio ſpuria diplomata promanaverint, cum iisdem, quæ genuina dicuntur, paſſim aſſervata, ut adeo manifeſtis argumentis opus ſit, antequam hæc pro veris venditare liceat. Hisce itaque præſuppoſitis, tertio colligit, vetuſta diplomata vera a falſis certo ſecerni haudquaquam poſſe, quoniam non æque facile, ut mendo aliquo in charta animadverſo falſi eadem arguitur, ita chartam a vitiis viſibilibus forte intaminatam, veram ſtatim ac legitimam pronunciare detur, cum impoſtorum aſtutia, in fabricandis diplomatibus, præcavere potuerit, ne vel in chronologiam vel antiquiora monumenta ulla in parte impingerent. Licet igitur falſis non ſint annumeranda hujusmodi diplomata, quæ nullam falſitatis maculam oculis ingerunt, neutiquam tamen veris atque indubitatis eadem accenſeri poſſe, ſed inter dubia atque incerta relegari debere, cum veritatem illorum nemo apodicticis rationibus demonſtrare valeat. Sic adeſſe aliqua in cortice non modo ſcripta, ſed & ſcripturæ forma, notis chronologicis, ſigillis, monogrammate Imperatorio, recognitione notarii, teſtiumque ſubſcriptione veris inſtrumentis ſimillima, quæ tamen ipſe Mabillonius, Conringius, Baluzius, Tenzelius aliique Viri eruditi falſa judicaverint, evidentiſſimo indicio, enarrata modo ſigna ad probandam auto-

graphorum veritatem nullatenus ſufficere. Quarto nec ex barbaro illo ſcribendi genere, quod Merovingicum appellatur, certi quicquam elici poſſe arbitratur, cum adhuc ſub judice lis ſit, utrum ſcriptura hujusmodi Francis, qui Romana delectabantur, cognita fuerit nec ne, & tametſi illud admitteretur, falſarios tamen & nebulones male feriatos eadem facilitate illam imitari valuiſſe, qua veterem Longobardicam manum expreſſit, quisquis ille fuerit impoſtorum, qui in charta plenariæ ſecuritatis, uti quidem Briſſonio audit, inque dorſo ejus hæc verba inſcripſit: *C. Julii Cæſaris teſtamentum L. Piſone ſocero recitatum in domo Idibus Septembris*; quibus deceptus Mabillonius, illud teſtamentum C. Julii Cæſaris autographum olim putaverat, quod tamen trigeſimo octavo Juſtiniani Imp. anno notatum, atque apochæ inſtar ſe habere, poſtmodum deprehenderit. Quinto exhibita illa a Mabillonio veterum diplomatum ſpecimina ſubleſtæ fidei inſimulat, propter corruptiſſimam ipſorum orthographiam, nec credi poſſe innuit, Referendarios & Notarios Regios, qui plerunque eruditione excelluerint, Latinum ſermonem ejusque ſcribendi normam adeo ignoraſſe, ut tam crebro, tam turpiter contra illam peccaverint, ceu pluribus apricum facit, in uno eodemque inſtrumento easdem voces diverſimode, aſt peſſime pictas occurrere. Nec minus barbariem ſtyli tantam ibi ſe prodere ſexto quæritur, ut fœdior fere eſſe nequeat, cum tamen in aliis iſtius ævi ſcriptis, quæ non ſine judicio allegat, tolerabilior multo loquendi ratio frequentetur, mirarique adeo ſubit Noſtrum, cur ipſiſſimus Audoënus Rothomagenſium Archi-Epiſcopus, quando S. Eligii Noviodunenſis Præſulis vitam contexuit, ſermonem cum Grammaticæ legibus ſatis congruentem adaptavit, in confectis vero a ſe, propter Referendarii munus, quod ſub Dagoberto & Clodoveo II RR. geſſit, diplomatibus tam barbare incedat. Ultimo tandem ſuſpicionis anſam, eamque graviſſimam, Noſtro porrigit ipſum Archivum Dionyſianum, unde Mabillonius autographa ſua maximam partem accepit, ſcrupulumque ſimul generat, quare ſcriptor Anonymus, ab Andrea du Cheſne editus, qui geſta Dagoberti Francorum Regis conſignavit, omniaque donaria, quibus Baſilicam S. Dionyſii antiqui Reges locupletarunt, ſollicite recenſuit, ad-

Digitized by Google

adducendo ſubinde diplomata ſeu præcepta, quæ largitionum fidem adſtruerent, omiſerit illa, quæ Dubletus in libro de veteribus Cœnobii Dionyſiani monumentis publicavit. Atqui ille nonniſi quindecim Dagoberti præcepta protulit, e quibus Dubleti ætate quinque vel ſex ſaltem ſupererant, hic e contra octodecim inſtrumenta Dagobertina, nova potiſſimum, detexit. Sed Mabillonii felicitatem adhuc magis ſtupet Noſter, utpote qui e tot chartis Merovingicis a Dubletio excuſis, quinque tantum operi ſuo Diplomatico inſerui, & tamen triginta atque unum diplomata hujus generis ibidem concervare potuit. Hujuscemodi itaque mutationis, quæ Dionyſiano archivo in melius obtigit, cauſas ſibi exponi poſtulat, cum de facili quidem concedat, inſtrumenta vetera ſenſim atteri & perire poſſe, non vero diſpiciat, quo pacto illa indies augeri, temporumque ſucceſſione nova pullulare queant. Poſtquam igitur hæc aliaque contra memorata autographa generatim objecit Germonius, ad potiora, quæ Mabillonius omnium certiſſima judicavit, atque ære incidi fecit, in ſpecie expendenda convertitur, quo in inſtituto num operam omnem luſerit, Lectorum diligentiæ inveſtigandum permittimus. Id ſane in examine quindecim diplomatum Autor ſe eviciſſe autumat, Mabillonii artem vera diplomata a falſis ſecernendi nondum ſatis firmo inniti talo, ſed fortiora inſuper deſiderare argumenta, quibus ſuppeditatis veritatem ſe ultro amplexurum, diſerte ſpondet.

HISTORIA MORBORUM, QUI ANNIS MDCIC, MDCC, MDCCI Vratislaviæ graſſati ſunt, a Collegis Acad. Leopold. Nat Curioſ. Vratislavienſibus in lucem edita. Accedit Appendicis loco Tractatus de Experientia.

Vratiſlaviæ & Lipſiæ, ſumptibus Chriſt. Bauchii Bibliopolæ Vratiſl. 1706, 4. Conſtat Alph. 2.

QUis ſcopus præfixus ſit, & qua methodo uti libuerit Clariſſimis Leopoldinæ Academiæ Nat. Curioſ Collegis Vratislavienſibus, in pertexenda Hiſtoria Morborum, qui Annis 1699, 1700, 1701 Vratislaviæ graſſati ſunt, a nobis in Actis Anno 1701. Menſ. Decembri pag. 521, Anno 1702. Menſ. Novembri p. 504, & Anno 1704, Menſe Februario pag. 67, ubi Hiſtoriam ſingulorum annorum ſeorſim prodeuntem recenſuimus, jam dum indigitatum fuit. Nunc poſtquam conjunctim editæ trium horum Annorum Hiſtoriæ, & Appendicis loco Tractatu Philoſophico-Medico de Experientia locupletatæ ſunt, quid in hoc ultimo notatu digni contineatur, breviter ſumus expoſituri.

Diſ-

Diſpeſcitur hic in 2 Capita, quorum I. Experientiam in genere, & eam, quæ aliena nititur fide, explanat; II. eam, quæ ex propriis obſervationibus acquiritur, dilucidat. In genere Experientia duobus modis accipitur. Vel enim denotat notitiam, ſeu cognitionem ſingularium, unius ejusdem ſpeciei, vel præter iſtam cognitionem ſignificat etiam collectionem, ita ut cognita ſingularia habeant in iſto diſcurſu rationem antecedentis, ex quibus deinde elicitur conſequens; ſicque differt eadem ab actu ſentiendi & ab ipſo habitu. Innoteſcunt autem nobis ſingularia tum aliorum relatione, tum propriis ſenſibus. Sed ſæpiſſime contingit, ut fabuloſa Autorum decipiamur relatione. Ne igitur horum narrationibus fidentes loco theſauri experientiæ colligamus carbones, perquam neceſſarium eſt, ac utile, cumprimis ſcire, quibus tuto credere poſſis. Hinc notandum, illis fidere licere, qui potuerunt ac voluerunt vera narrare. Is vero poſſe cenſendus eſt, 1) qui ſufficienti & ad unamquamque rem dijudicandam neceſſaria inſtructus eſt eruditione; 2) qui reliquis adminiculis omnibus non deſtituitur; 3) qui in ipſo loco degit, in quo res eſt deſcribenda; 4) qui temporis opportunitate non excluditur. Eum autem, qui poteſt, etiam velle colliges, ſi vir fuerit bonus & honeſtus. Quia vero larva honeſtatis indutus nemo non in proſcenium prodit, ſequentes regulæ inſerviunt, ad explorandas hominum hac in re voluntates. 1) Si vel ex ſcripto vel aliunde nobis conſtiterit, Authorem famæ & gloriæ immodicum aucupem fuiſſe, de ejus voluntate vera referendi dubitandum eſt. 2) Innovatores, qui ſemper refingunt, retractantque etiam a ſe non intellecta, & in nulla re niſi in novis hypotheſibus fingendis ſibi placent, plenam fidem non merentur. 3) Qui calamum modo adverſus hunc, modo illum ſtringunt, decoxere fidem. 4) Æris coruſcatores, qui jactant enchireſes, novos proceſſus, arcana toties totiesque feliciſſimo ſucceſſu comprobata, ſubleſtæ fidei ſunt teſtes. Quod altero loco experientiam attinet, quæ paratur ex ſingularibus, a nobis officio ſenſuum noſtrorum cognitis, Ariſtotelis illud hic valet: *Senſus propriorum objectorum ſemper verus eſt*, modo adſint omnia requiſita, ſcilicet 1) organum recte affectum, 2) objectum idoneum, 3) medium naturaliter ſe habens, 4) intervallum debitum. Singulare autem rite obſervatum memoriæ bene eſt imprimendum. Ad experientiam ergo neceſſariæ ſunt plures memoriæ ſingularium, quæ vel idem perpeſſa ſunt, vel iisdem qualitatibus prædita, vel multa habuere prædicata eadem. Qui ita inſtructus eſt, deinde progreditur ab his ſingularibus ad aliud eis ſimile. Et talis integra collectio commode experientia nominatur, & definiri poteſt, quod ſit progreſſus a ſingularibus ad aliud ſingulare. Contra quas tamen regulas experientiæ comparandæ peccant 1) faſtoſi, qui negative ita concludunt: Neque hoc neque iſtud ſenſibus meis uſurpari, E. neque unum neque alterum erit, 2) illi, qui ex uno ſingulari, quomodocunque cognito ſtatim inferunt aliud ſingulare, imprimis in cura ægrorum.

** ** **

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Julii Anno M DCC VI.

JOANNIS GERSONII OPERA OMNIA, NOVO ordine digeſta & in V Tomos diſtributa, ad manuſcriptos codices quamplurimos collata & innumeris in locis emendata, quædam etiam nunc primum edita: quibus acceſſere HENRICI de HASSIA, PETRI de ALLIACO, JOANNIS BREVICOXÆ, JOANNIS de VARENIS Scriptorum coætaneorum, ac inſuper JACOBI ALMAINI & JOANNIS MAJORIS tractatus partim editi partim inediti, nec non monumenta omnia ad cauſam JOANNIS PARVI pertinentia, opera & ſtudio M. LUD. ELIES DU PIN S. Facultatis Pariſienſis Theologi & Philoſophiæ Profeſſoris Regii, qui huic novæ editioni præfixit GERSONIANA.

Antwerpiæ, ſumtibus Societatis, 1706, in Fol.
Conſtant Alphab. 33. & plag. 20.

NOva prodeunt induta facie Opera Viri ſuæ tempeſtatis prudentia, pietate & doctrina nemini facile ſecundi, Doctoris, uti vulgo audire ſolet, Chriſtianiſſimi, ſempiternæ Pariſienſium gloriæ & Conſtantienſis Concilii columnæ. Quæ cum tanti fiant eruditis, ut neminem in iis ſine inſigni verſatum fructu exiſtiment, quid miremur, quod prima inter documenta inventæ modo artis typographicæ compareant, & ſexta jam vice, ſi quoties, ex quibus conſtant, tractatus ſeorſim editi ſint prætereas, emendatiora nobis ſiſtantur? Quid operæ ac ſtudii huic editioni impenderit Clariſſimus *Du Pin*,

celeberrimum illud inter Sacræ ac Litterariæ Hiſtoriæ cultores nomen, dabunt nobis *Præfatio* partim eique annexa, partim quæ hanc excipiunt *Gerſoniana*. Præfatione edocemur, quoties opera Gerſonii prodierint ſigillatim, quoties conjunctim omnia. Et collectio quidem illorum facta eſt primo Baſileæ anno M CCCC LXXXIII, dein Argentorati anno M CCCC LXXXIX, iterum Baſileæ anno M D XIIX, demum Pariſiis anno M D XXI & anno M DC VI. Quæ editio poſtrema etſi reliquas ſuperet & forma & characteribus, haut multo tamen eſt accuratior, non quod editor *Edmundus Richerius* huic labori par non fuerit, ſed quod ob bibliopolarum impatientiam, aliis diſtrictus curis non potuerit ei, quod neceſſarium fuit temporis impendere. Proinde & diviſio operum Gerſonii, uti compacta vulgo ſunt, inſtar foliorum Sibyllæ confuſa, & quæ textui irrepſerant errata, ordinem poſtularunt meliorem, majoremque codices manuſcriptos conferendi atque exſcribendi induſtriam. Id quod viros excitavit doctos atque cordatos, ut editionem molirentur cæteris cultiorem, auctiorem & caſtigatiorem, inprimis cum rara admodum ſint & multi veneant exemplaria, forſitan & inde, quod Cardinalis *Barberinus*, præ nimio curiæ Romanæ ſtudio, ſupprimere ea penitus adlaboraverat, ſed perperam. Ultimam itaque limam illis adhibuit Vir quidam doctiſſimus, quem Noſter honoris cauſa appellaturus erat, niſi ipſe nomen ſuum reticeri voluiſſet: ſed prælo opus tradere paratus, quo ignoratur fato conſilium interrupit, & provinciam hanc Clariſſimo noſtro *Du Pin* demandavit. Is retinuit quidem, quæ jam annotata erant atque emendata ab hoc Operum Gerſonii inſtauratore, ſed & ipſemet multos tractatus, ad codices manuſcriptos Victorinos, Navarricos, Colbertinos aliosque nondum collatos, recenſuit, L ferme Gerſonii lucubrationes ex manuſcriptis eruit, ſcriptorum coætaneorum tractatus aliquot inſignes hactenus ineditos operibus hisce adjunxit, monumenta ad cauſam Johannis Parvi ſpectantia, quæ nondum lucem viderant, in unum volumen congeſſit, omnia denique opera novo ordine digeſſit, atque quinque Tomis diſtinxit. Illorum Tomus I contiuet Dogmatica, II. ad Eccleſiaſticam Diſciplinam pertinentia, III. Moralia, IV. Exegetica & Miſcellanea, V. Acta ad cauſam Johannis Par-

Parvi ſpectantia. Atque hæc ſunt, quæ præfamine perſequitur. Cui proxime annexa ſunt *primo ſeries* eorum, quæ nova hac Gerſonii operum editione continentur, in qua aſteriſco ſemper notantur nunc primum in lucem emiſſa; *dein Index* operum Gerſonii juxta editionem Pariſienſem anni MDCVI, ad hanc novam exactus, cujus beneficio, quæ in veteri dantur opuſcula, in recentiori noſtra inveniantur, qualem ſuaſit ordinis immutatio; *tandem Synopſis Chronologica* Pontificum Romanorum, Imperatorum & Regum Occidentis, qui Gerſonio vivente extiterunt. Iis præmiſſis, ſequuntur ipſa *Gerſoniana* in IV Libros diviſa, quorum, Lib. I. Hiſtoriam Eccleſiaſticam temporis illius, quo Gerſonius vixit, enarrat, Lib. II. Johannis Gerſonii, Petri de Alliaco, Nicolai Clamengii, aliorumque coætaneorum Scriptorum vitas comprehendit, Lib. III. agit de ſcriptis Gerſonii, Lib. IV. doctrinam illius per univerſa Theologiæ capita perſequitur. Liceat eruditam hanc in Gerſonium introductionem ſtrictim perluſtrare, quæque notatu digniora videntur atque gratiora delibare, ut, quid ex editione hac recenti redundaturum ſit commodi in pium doctumque lectorem, aliquo illi modo innoteſcat.

In Libro I. itaque res in Eccleſia, dum vixit Gerſonius, geſtas perſecuturus Clariſſimus Auctor, tres ſibi conſtituit ſectiones, illarumque *prima Hiſtoriam Schismatis a morte Gregorii XI ad Piſanum Concilium* enarrat. Scilicet qui rem altius repetet, miſeræ iſti Sionis fiſſuræ occaſionem dediſſe animadvertet ſedis Pontificiæ immutationem, quæ anno MCCCV Roma Avenionem a Clemente V transferebatur. Hunc cum imitarentur ſucceſſores LXX & amplius annis, ſummi Pontificis abſentia, urbs Roma totaque ferme Italia in eam prolapſa eſt miſeriam, ut continuo belli atque ſeditionum motu agitarentur. Maxima iſthæc Eccleſiæ Romanæ calamitas, non ſolum impulit Urbanum V & Gregorium XI, ut iter in Italiam facerent, neque aliorum curæ omnia committerent, ſed & populum Romanum, ut, quantum per ipſum fieri poſſet, Gregorio XI, anno MCCCLXXI mortuo talem ſuccedere curaret Epiſcopum, qui more antiquo ab Eccleſia ſua non abeſſet. Varii hinc Romæ de futuri Pontificis electione ſuſcitabantur tumultus, flagitante Italum populo, renun-

tiaturis Gallum Cardinalibus, quippe in quorum Collegio Gallorum factio prævalebat. Metu tamen multitudinis tumultuantis & conclamantis, *Romanum volumus aut Italum*, Archiepiscopum Barrensem Neapolitanum dixerunt Pontificem, nomine Urbani VI postea insignitum. Sed cum Cardinalium a se abalienasset animos, potentiam ac opes illorum imminuere conatus, hi de alio Pontifice eligendo inierunt consilium, & relicta d. lo Roma, statim Pontificatui ejus miserunt nuntium, hortati Papam serio, ut semetipsum abdicaret potestate, quam injusto titulo possideret, & male adeo administraret. Nec diu post in ejus locum elegerunt Rob. Gebennensem, quem Clementem VII appellant. Constitutis ita duobus Papis, in duas orbis Christianus abiit partes, aliis Urbanum venerantibus, Clementem aliis. Urbano adhæserunt Germania sub Imperatore Carolo IV, Hungaria, Anglia, Bohemia, Polonia, Dania, Suecia, Norwegia, Prussia, Belgium, Tuscia, Longobardia, Ducatus Mediolanensis & magna pars Italiæ. Cum Clemente vero fecerunt Neapolitani, Galli, mox Scoti, Navarri, Sabaudi, Lotharingi & deinde Hispani. Quamvis autem partes Clementis amplexi erant Galli, non tamen Academia Parisiensis huic Pontifici fuit addicta, eo quod Ludovico, ab ipso Siciliæ Regi declarato, in belli contra Carolum Dyrrachinum sumtus concesserat decimas bonorum Ecclesiasticorum, unde maximum Universitati emergebat detrimentum. Quod cum avertere conarentur Academiæ proceres, in odium Pontificis inciderunt atque Ludovici, qui Johannem Roncium Gessoriacum Theologum in carcerem conjecerunt, & Rectorem Academiæ Magnificum comprehendi jusserunt, tanto omnium terrori, ut multi, eosque inter Gersonius noster, Lutetiam relinquerent. Licet autem Parisienses non starent a partibus Clementis, neque tamen ad Urbanum accesserunt, in id intenti unice, ut turbata diro schismate Ecclesia paci & libertati redderetur. Circa id tempus, anno MCCCLXXXII, controversiæ natæ Dominicanos inter & Franciscanos, circa aliquot fidei capita, & maxime de immaculata Virginis Mariæ conceptione, quam negabat Johannes de Montesono Doctor Theologus Parisiensis, quique cum eo faciebant Dominicani, affirmabant autem Theologi ac Professores cæteri, quos inter

ter Petrus de Alliaco, cujus ſcripta Gerſonii noſtri operibus inſerta ſunt, principem facile locum obtinebat. Ejusmodi autem contentionibus ſchisma Pontificum fuit adauctum: quorum enim ſententiam Clemens damnaverat, illi deficiebant ad partes Urbani, atque ita duravit eo usque, ut interea Dux Andegavenſis & Carolus Dyrrhachinus, de regno Neapolitano in Italia contendentes morerentur, ipſe quoque Urbanus VI anno MCCCLXXXIX decederet. Ea rerum mutatio non exiguam dedit ſpem recuperandæ in Eccleſia tranquillitatis, omnique a quamplurimis contendebatur opera, ne alius in Urbani locum eligeretur Pontifex, ſed fruſtra: ſequenti enim menſe Petrus de Thomacellis dignitatem hanc obtinuit, atque Bonifacii IX nomen aſſumſit. Nihilominus Pontifices ipſi ſuam ad pacem proclivitatem Regi Chriſtianiſſimo ſignificarunt, eidemque, ut ſaluti conſuleret communi, ſuaſerunt: unde ſub illius auſpiciis inſtituta eſt deliberatio in Academia Pariſienſi, quæ ex plurium ſententia, tres ad tollendum ſchisma vias judicavit aptiſſimas, nempe viam *ceſſionis* ſeu renuntiationis utriusque contendentium, *compromiſſionis* amborum in aliquos ſolennes viros, & *Concilii generalis*, quas Nicolaus de Clamengiis, cæterorum nomine, libello Regi ſubmiſſe oblato egregie commendavit. Non quidem ſtatim Rex votis Academiæ annuit, ſed nec illa propterea ab inſtituto ſuo receſſit, potius ad ipſum Pontificem Clementem dedit epiſtolam, qua eundem ſerio obteſtabatur, ut hæc revocandæ pacis conſilia admitteret. Qui cum animadverteret, plerosque Cardinalium Avenionenſium ratas habere propoſitas a Pariſienſibus vias, conjectus eſt in mœrorem, & paucis poſt diebus, ſubita correptus apoplexia, obiit anno MCCCLXXXXIV. Miſſo de obitu Clementis ad Academiam Pariſienſem nuntio, illa mox Regem implorat, ut Cardinalium Collegium moneret, ne in defuncti Pontificis locum alium eligerent, donec circa unionem plenius foret deliberatum, ſed potius ipſimet nova reſtituendi pacem admimicula ſuppeditarent. Equidem Rex votis hisce dedit locum, & ad Cardinales de electione Pontificis ſcripſit, ſed eo non obſtante, electus eſt Petrus de Luna, qui alias Benedictus XIII nuncupatur. Is pacem ſimulabat, reapſe vero Pontificatum pertinaciter adlaborabat retinere: licet

enim in Concilio Ecclesiæ Gallicanæ via cessionis electa, Pontifici a Rege Galliæ offerretur per Legatos splendidissimos, Johannem Ducem Bituricensem, Philippum Burgundum, Ludovicum Ducem Aurelianensem, tres Episcopos, aliosque regni Principes, qui una cum Cardinalibus Avenionensibus obtestando atque monendo instabant apud Benedictum, ut viam cessionis admitteret, omnia tamen cum eo colloquia, omnes suasiones, omnes obtestationes fuerunt frustranea. Academia tamen Parisiensis consilium de cessione, ceu optimum, quocunque modo commendare perrexit, inprimis in aulis Principum, per Regis suosque Legatos, non obstante, quod Pontifex minas illi totique regno intentaret, tandemque rem eo deduxerunt, ut Reges & populi plerique in suam irent sententiam. Itaque anno MCCCXCVII conventus de pace Ecclesiæ instituti sunt Francofurti primum, postea Parisiis, & anno MCCCXCVIII iterum in Gallia, in quibus decernebatur, Pontifici obedientiam esse subtrahendam, donec viam cessionis acceptasset. Varia interim a Theologis & Canonistis promulgata sunt scripta, quorum alia subtractionem defendebant, alia rejiciebant. Gersonius noster, uti erat vir mitis ac prudens, media incedebat via, restituendam suadens obedientiam, sed non in iis, quæ ad collationem beneficiorum & alia Ecclesiæ temporalia pertinent; quæ sententia sæpius postea in Synodis Gallicanis repetita, & in hunc usque diem confirmata est. Reddita quoque est, præterlapso quinquennio, Pontifici potestas sub conditionibus, & præcipue promovendi concordiam, quibus ut se conformem demonstraret, per legatos cum Bonifacio de pace Ecclesiæ agere instituit. Re ipsa autem Principes delusit atque Episcopos, id tantum molitus, Pontificatum suum ut confirmaret, & proposita cessionis aliaque restituendæ pacis media, proprio suo commodo adversa, interrumperet. Cessit ei hæc declinandi media unionis astutia, tamdiu ex voto suo, ut interea temporis & Bonifacius IX, & qui ei jam successerat, Innocentius VII morerentur. Cum autem Papa uterque, & Romæ & Avenione sedens, elusiones suas nimis aperte proderet, & Benedictus quidem restituta sibi potestate tam male uteretur, ut Bullas in Galliam mitteret excommunicatum, quotquot vel meditarentur, vel executioni essent mandaturi obedien-

dientiæ ſubtractionem, Rex Galliæ eandem publico contra utrumque edicto promulgavit, prætereaque Mareſchallo ſuo Bucicaldo mandavit, ut Benedictum caperet. Is autem fuga in Catalauniam ſe recepit, ſicuti & Gregorius XII Innocentii ſucceſſor Romam deſeruit. Hoc cum cernerent utriusque Collegii Cardinales, conveniunt, Conciliumque in civitate Piſana indicunt. Hucusque progreditur prima hujus Hiſtoriæ pericope. *Altera* complectitur res in Concilio Piſano geſtas, quæque ſub Alexandro V & Johanne XXIII, usque ad Concilii Conſtantienſis convocationem, contigerunt. Convenerunt itaque anno MCCCCIX Piſis in Eccleſia cathedrali XXII Cardinales, LXVII Legati, IV Patriarchæ, XII Archi-Epiſcopi, LXVII Epiſcopi præſentes, & per Legatos LXXXV Abbates quamplurimi, cum Generalibus, Miniſtris, Procuratoribus & Prioribus diverſorum Ordinum, & Monaſteriorum ac Academiarum Deputatis, & ad diem ſeptimam Auguſti, XXII conſeſſibus, de reddenda Eccleſiæ pace deliberarunt. Tandem juſſu Concilii pronuntiata eſt ab Alexandrino Patriarcha ſententia, qua uterque Pontifex a Pontificatu rejectus eſt. Poſtea eligebatur in illorum locum Alexander V, qui omnia a Synodo hac decreta probavit bulla, die ultimo Januarii A. MCCCCX data. Sed is cum ætate eſſet provecta, nempe ſeptuagenarius, totum ſe permittit Baltazari Coſſæ, & Bononiæ moritur anno MCCCCX die VI Maji, paulo poſt quam illuc eſſet deductus a Coſſa; qui uti Curiæ Pontificis optime erat gnarus, in Pontificatu ei ſucceſſit, aſſumto Johannis XXIII nomine. Varia autem tertio huic Pontifici, cum duobus reliquis de ſumma in Eccleſia poteſtate certanti, adverſabantur. In Italia Gregorius XII Utinæ celebrabat conventum, ſummis eo annixus viribus, Prælatorum ut ſibi conciliaret animos, quorum quosdam creabat Cardinales, in alios alia conferebat beneficia. Præterea Roma a Ladislao capta, Johannes fuga ſaluti conſulere cogebatur. In Gallia Bulla Alexandri, Mendicantibus Fratribus conceſſa, & exactio decimarum penitus rejiciebantur. Et licet Johannes anteceſſoris ſui Bullam de Mendicantibus revocaret, nihilominus immunitatem ab exactione decimarum & aliorum redituum ex beneficiis vacantibus, Pariſienſes ſtrenue defendebant, prouti edicto Regio anno MCCCCVI erat con-

conſtitutum. Hæc omnia tamen electionem novi Pontificis non reddiderunt irritam; ipſe quoque Pontifex operam dedit, ut promiſſis Concilio fieret ſatis, & Eccleſia tum in capite tum in membris emendaretur. Eousque *ſectio* altera. *Ultima* complectitur narrationem eorum, quæ ad extinguendum ſchisma in Concilio Conſtantienſi & poſt Concilium geſta ſunt, usque ad mortem Gerſonii. Indictum igitur atque convocatum Concilium a Johanne XXIII, rerum ſuarum anguſtiis adacto, & in urbem quidem Conſtantiam A. MCCCCXIV, cui Gerſonius interfuit nomine Regis atque Academiæ Pariſienſis, princeps inter utriusque Legatos, tantæ apud Patres conſcriptos omnes exiſtimationis, ut nihil ſine eo annuente & conſulente tentaretur, nedum decerneretur. Emendatio Eccleſiæ diu quæſita ita tandem inſtituta, ut primum Johannes XXIII, dein Gregorius XII, tandem etiam Benedictus XIII Pontificatu abdicarentur. Omnes quidem diu reluctati, ſoluerunt ſumma Eccleſiæ poteſtate cedere. Benedictus in caſtello Aragoniæ Paniſchola concluſus, nomen & inſignia Pontificatus retinuit, ad mortem usque, quæ contigit anno MCCCCXXIV, aliumque Cardinales, qui eum illuc ſecuti erant, crearunt Pontificem, Clementem VIII. Poſtquam autem Concilium Conſtantienſe A. MCCCCXIIX Martinum V elegerat, omnes fere Reges ac Principes, etiam illi tandem, qui cum Papis reprobatis faciebant, eundem agnoverunt. Idcirco Papæ reliqui, ad incitas jam redacti, Pontificatum deſeruerunt. Gregorius Martino ſeſe ſubmiſit, eoque ipſo in Collegio Cardinalium Decani locum obtinuit. Clemens in Aragonia ultro dignitati nuper ſibi collatæ renuntiavit, quique illum creaverant Cardinales, elegerunt declaratum dudum Martinum, eoque ipſo electionem ejus calculo ſuo confirmarunt. Ita ſchismati, quod per LI annos duraverat, anno MCCCCXXIX ſublatum eſt, quo ipſo etiam Gerſonius vitam cum morte commutavit. Dignum quoque memoratu eſt Concilii hujus decretum, de auctoritate Concilii in Papam, quod non de ſchismatis tantum tempore intelligi debere, Clariſſimus Du Pin pag. 31 demonſtrat.

Libro II. & quidem §. 1 continetur vita Gerſonii, cujus parentes, educationem, munera, legationes, adverſam ſortem, au-

auctoritatem & mortem Noſter erudite perſequitur. Non immorabimur illorum recenſioni, quæ a compluribus literis mandata & obvia cuique ſunt: ſuffecerit advertiſſe, addita eſſe a Noſtro exilii Gerſonii deſcriptionem, ipſo Gerſonio auctore, & alia quædam vitam ejus & doctrinam concernentia, quæ fruſtra fortaſſis alibi quæſiveris. Omni certe ſilentio præteriri nequeunt fata, quibus obnoxius Gerſonius fuit, utique ſtupenda. Humillimo natus loco, in viculo Gerſone, unde Gerſonius dicitur, cum alias Johannes Charlerius vocetur, evectus intra XXX annos fuit ad ſummum Cancellarii in Academia & Eccleſia Pariſienſi dignitatem, tantamque apud omnes exiſtimationem, ut inter Legatos Regis Galliæ in rebus Eccleſiæ graviſſimis occupatos non ſemel primum obtinuerit locum: aſt mox ex ſummo felicitatis faſtigio præcipitatus in maximam perpetui exilii miſeriam, tot pro pace Eccleſiæ exantlatis laboribus utique indignam. Origo hujus mali fuit ira Ducis Burgundionum, in quem zelo percitus divino invectus erat ob perpetratam Ducis Aurelianenſis cædem, cum oratione publica, tum refutatione Johannis Parvi, Ducis Burgundiæ defenſoris. Quam ob cauſam Lutetiam repetere cum minime auderet, in Bavariæ montanis & in Auſtria obterravit, tandemque Lugdunum fugit ad fratrem ſuum Cæleſtinorum Priorem, ubi abſconditus puerorum inſtitutione vitam conſummavit. Sequitur §. 2. vita Petri de Alliaco, Cardinalis Cameracenſis, primi Gerſonii Magiſtri, Compendii ad Iſaram anno MCCCL nati. Is haut claris ſatus parentibus, comparata Pariſiis humanarum pariter ac divinarum rerum ſcientia, Hypodiaconi primum ſpartam ſubiit, mox Theologiæ Profeſſor & Collegii Navarrici Præpoſitus, inter diſcipulos ſuos Clamingium habuit ac Gerſonium, celebris præterea ex controverſia de *Immaculata Virginis Conceptione*, quam acerrime propugnavit. Anno MCCCXXCIX creatus eſt Cancellarius Pariſienſis, & anno MCCCXCIV Capellæ Regiæ Pariſiis Theſaurarius, eaque magni honoris ac emolumenti obtenta dignitate, munus Cancellarii transtulit in Gerſonium. In cauſa ſchismatis cum ita ſe gereret, ut a conſilio ejus multa penderent, Benedictus Papa, in partes ſuas eum pertracturus, deſignavit Epiſcopum, & quidem primum Podienſem A. MCCCXCV

poſt ſesquiannum vero Cameracenſem. Quibus devinctus beneficiis, quamdiu potuit, ſtrenue Benedictum defendit, aſt cum Eccleſiæ tranquillitas reſtitui neutiquam poſſet, niſi de Pontificatu contendentes cederent hac dignitate, publicam utilitatem antepoſuit privatæ, atque Alexandri V electionem probavit, quin imo promovit. Tandem A. MCCCCXI a Johanne XXIII Cardinalitia inſignitus purpura, Concilio Conſtantienſi interfuit, & cum Gerſonio de Eccleſiæ emendatione operam dedit, magna inter illos animorum conſenſione, mortuus tandem in Germania, in quam alteram ſuſceperat legationem A. MCCCCXXV. Porro §. 3 exhibetur vita Nicolai Clamengii, vulgo de Clemangis dicti, cujus laudes Clariſſimus du Pin ita extollit: *nulli veterum cedit Clamengius, ſive ſermonis ubertatem, ſive ſententiarum ſublimitatem attendas, & plerosque ſuperat elegantia verborum & Latini eloquii puritate. Hujus oratio vera ac native nec affectata eloquentia ornatu ſplendeſcit, electis dictionibus, locupletibus ſententiis, & tum ſacrorum tum profanorum Scriptorum appoſitis allegationibus abundat. Nihilominus in declamationibus aliquando modum excedit, & in Satyris nimis acer videtur; at in deſcriptionibus jucundus eſt, in narrationibus politus, in præceptis abundans, in exhortationibus vehemens, in conſiliis prudens. Scriptor ſane, quicquid dicant, quovis tempore legi dignus & magni faciendus.* Dies & annus nativitatis, ſicuti & mortis, incertus quidem eſt, cum nullibi adſcriptus legatur, colligit tamen Noſter ex Actis Academiæ Pariſienſis, cujus Rector fuit anno MCCCXCIII, quod natus ſit circa annum MCCCLX, & ſeptuagenarius anno MCCCCXL vitam cum morte commutaverit. Tandem §. 4 Henrici de Haſſia, Joannis Brevicoxæ, Johannis Parvi, Petri de Cauchon, Ægidii de Campis & Petri Plaoul vita enarratur. Iſti omnes ſchismati ſeſe oppoſuerunt, viri in Academia Pariſienſi doctrina & eloquentia celebres, quorum ſcripta quædam cæteris præſtantiora Noſter ex manuſcriptis codicibus in lucem produxit, atque Gerſonii operibus inſeruit.

In libro III recenſentur monumenta, quæ Tomis IV prioribus comprehenduntur, & ſingulorum tempus, occaſio, argumentum & character exponitur. Quæ inter diutius immoratus

eſt

eſt Clariſſimus du Pin libello *de ſenſu littenli Sacræ Scripturæ*, & *judicio de vita S. Ermine* §. 1; tractatui *de modis uniendi ac reformandi Eccleſiam*, eique annexis tractatibus *de flagellatione*, quæſtioni: *utrum aurora mane rutilans Solem ediderit?* circa quam advertit, Gerſonium hic demonſtraſſe, mandata DEI præferenda eſſe conſiliis Evangelicis, tractatui de *ſtudio Monachorum*, item de *Poteſtate Eccleſiaſtica*, nec non de *Auctoritate Eccleſiæ & Conciliorum generalium* §. 2; libro de *Vita ſpirituali* §. 3, & *Exhortationi ad cultum Joſephi* §. 4. Tandem in ultimo libri hujus paragrapho de ſtylo Gerſonii & Petri de Alliaco diſſerit, & utrumque quidem inæquali uſum fuiſſe dicendi genere docet, pro argumenti & ſtudii impenſi diſcrimine, magis tamen dictione invicem differre ſcripta Alliaceni, quam Gerſonii. Alliacenum in aliis facundum, in aliis gravem, in aliis ſubtilem, in aliis & levem & ludicrum comparere. Gerſonium autem vel terſum & politum adhibuiſſe dicendi genus, in orationibus præcipue, & quando tempus ſuffecerit induſtriæ, vel horridum & opacum, in operibus ſcholæ & rudium inſtitutioni deſtinatis. Et ſi utriusque fiat comparatio, Alliacenum inferiorem eſſe Gerſonio in judicii acrimonia, doctrinæ conſtantia, vi ratiocinii & ſenſis pietatis. Exantlatæ ita erudite ſcriptorum Gerſonii aliorumque illis adjectorum recenſioni, ſubjecit peculiarem diſſertationem de Auctore libri, cujus inſcriptio eſt: *de Imitatione Chriſti*. In ejus §. 1 controverſiæ hujus criticæ exhibetur hiſtoria, ab A. MDCIV, (quo in Hiſpania Petrus Manriquez omnium primus ſcripto negare auſus eſt, opuſculum hoc eſſe Thomæ a Kempis) ad noſtram usque ætatem. Dein §. 2 oſtenditur, quatuor dari ſcriptores, quibus is potiſſimum vindicetur, nempe D. Bernardum, Johannem Gerſonium, Thomam a Kempis, & Johannem Gerſen ſeu Geſſen Abbatem. Porro §. 3 producit codices manuſcriptos de Imitatione Chriſti, qui nomen præ ſe ferunt Thomæ a Kempis, Canonici Regularis Zwollenſis, eosque ad Critices regulas examinat. Manuſcriptos §. 4 excipiunt editi typis ſub eodem nomine, & §. 5 teſtimonia Scriptorum in gratiam Thomæ a Kempis allegata, utpote Johannis Buſchii in *Chronico Monaſterii Windeſemenſis*, Matthiæ Farinatoris *in Lumine Animæ*, Auctoris anonymi in *vita Thomæ a Kempis*, Petri Schotti Argentinenſis

in præfamine ad Gerſonii opera, Johannis Kuno Duderſtatenſis in libro *de Elevatione animæ ad Deum*, Johannis Mauburni *in Roſario Spirituali*, Trithemii *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, Georgii Pirckameri & Petri Danhauſſeri editorum Libri *de Imitatione Chriſti*, Johannis Geileri Keiſersbergenſis in *Navicula* & Philippi Bergomatis *in Chronico*. Iſti omnes ſeculo XV floruerunt, excepto Farinatore, quem jam ſeculo XIV librum ſupra nominatum juſſu Pontificis Johannis XXII compoſuiſſe, alii contendunt. Demum §. 7 excutiuntur argumenta pro Th. a Kempis allata, & in id potiſſimum inquiritur: an aliqui Scriptores libri hujus mentionem faciant, antequam ab illo conſcribi potuerit, & teſtimonium Bonaventuræ, ante Thomam a Kempis defuncti conſideratur, quippe qui in Collationibus ei vulgo tributis, librum de *Imitatione Chriſti* laudat, unde prima ſuſpicio, an Thomas a Kempis auctor ejus ſit, nata eſt? Eadem progreditur via in enarratione argumentorum, quibus Gerſonio libellus de Imitatione Chriſti aſſeritur, & §. 8 codices manuſcriptos, qui nomen ejus præferunt, enumerat, §. 9 editiones eodem inſignitas refert, §. 10 varia colligit indicia in ipſo opuſculo obvia, quæ arguant in Gallia & in Academia quidem eſſe compoſitum, idque a viro, cujus parentes, fratres & ſorores tunc temporis fuerint in vivis, qualia non cadant in Thomam a Kempis, qui unum tantum fratrem habuit, ſicuti & reliquæ circumſtantiæ, quæ omnes tamen Gerſonio accommodentur rectius. Hinc §. 11 dubia contra hanc ſententiam mota examinat, quæ potiſſimum verſantur circa ſtylum & vitæ genus, cum auctor hujus libelli Monachum ſeſe profiteatur, Gerſonius autem Cancellariæ in Academia Pariſienſi præfuerit, & dictionis character a Gerſoniano recedere videatur. Demum, poſtquam §. 12 inquiſivit, an Johannes Gerſenius diverſus ſit a noſtro Gerſonio, atque adeo tertio cuidam rectius libellus tot criticorum difficultatibus obnoxius tribuatur? concludit §. 13, certum quidem eſſe, opuſculum hoc non eſſe Bernardi, quod jam ſupra §. 2 probaverat, neque invictis Thomæ a Kempis tribui poſſe argumentis, Johanni Gerſonio majori inter omnes jure vindicari, nihilominus definiri haut facile poſſe, utrum Johannes Geſen, Gerſen aut Gerſem nomen revera ſit Abbatis alicujus, an-

no-

nomen Gerſonii vitiatum, adeoque auctorem remanere incertum. Antequam recenſionem Operum Gerſonii a Clariſſimo du Pin datam deferamus, monendus eſt B. L. Tomum V in Gerſonianis hisce eſſe prætermiſſum, de quo autem ſigillatim agit in præliminaribus ultimo huic Tomo præmiſſis. In illis enim *primo* cauſam Johannis Parvi paucis enarrat, quod nempe in defenſionem Ducis Burgundi, qui Ducem Aurelianenſem occidi juſſerat, aſſeruerat: *Tyrannos per inſidias a quibuvis privatis, nullo ſervato juris ſeu divini ſeu humani ordine, & confœderatione, qualibet non obſtante, interfici poſſe.* Cui peſſimæ ſententiæ oppoſita ſunt acta & ſcripta, quæ Tomo V continentur. Dein exhibetur ſeries horum opuſculorum, eadem, quæ prioribus præmiſſa eſt ratione, elaborata. Tandem Synopſis Chronologica eorum, quæ acta ſunt in negotio Johannis Parvi, ad illius, quæ Gerſonianis præfixa eſt, imitationem.

In Libro IV agit de doctrina Gerſonii, atque univerſum Theologiæ Syſtema ex operibus ejus concinnavit, ut, quæ circa ſingula fidei capita docuerit Gerſonius, eo citius a quolibet perſpiceretur. Non eſt, quod illius recenſioni immoremur, quæ non adeo ignota iis erit, qui aliquid temporis Gerſonii lectioni impenderunt: vel id obſervaſſe, ſufficerit, confirmari ex Theologia Du Pinii Gerſoniana, quod de Scriptore hoc quondam tulit, Flacius Illyricus (in Catalogo Teſtium Veritatis pag. 1804 edit. fol.) judicium. *Is fuit omnino*, inquit, *meo quidem judicio vir pius ac eruditus, qui licet multis Monachorum & Sophiſtarum erroribus fuerit infectus, multos etiam nihilominus errores & abuſus Papatus animadvertit, eosque & taxavit & tolli ex animo optavit, ut ex ejus ſcriptis non uno in loco apparet.* Utrumque vel ex primo capite Theologiæ hujus Gerſonianæ patet: alterum ex §. 1. ubi Papam etiam in rebus fidei errare, & a judicio illius ad Concilium generale provocari poſſe, Gerſonius docet, alterum §. 5 & 6, in quibus errori de Invocatione Sanctorum, de Lymbo Parvulorum & Purgatorio addictum ſe profitetur.

BIBLIOTECA CENTRAL DERECHO

Sächsisches Medaillen-Cabinet. Anderer Theil der Ernestinischen Linie.

h. e.

NUMMOPHYLACIUM SAXONICUM. PARS *secunda Lineæ Ernestinæ, duarum nempe extinctarum, Coburgicæ & Altenburgicæ.*

Prostat Francofurti ad Mœnum apud Knochium, & Lipsiæ apud Stockium, 1706, in 4.
Constat Alphab. 1 plag. 7 & Tab. æn. 17.

ALter hic Lineæ Ernestinæ nummis ab Amplissimo Tentzelio explicatis illustratæ Tomus est, qui partem ex hactenus a nobis recensitis quartam conficit, & operis adeo ab Auctore celeberrimo mox consummandi dimidium absolvit.

Initium ille sumit a *Johanne Friderico*, *medio* plerumque dicto, quod inter Parentem Fratremque minimum, ejusdem utrumque nominis, in medio consisteret. Hujus numismata in duas dividuntur tabulas, quarum altera ante captivitatem Ducis, altera in captivitate ad ejus mortem usque, cusa comprehendit. In priori, Tabula nempe XVI sub num. 4, ducatus apparet, qui rarissimus vocatur, in cujus altera facie bini Angeli volantes sertum tenent rutaceum, lemmate ex Psalm. XXXVII, 25. depromto: *Non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærere panem.* Hunc nummum circa tempus Comitiorum Imperii Augustanorum, obsidionem Gothanam brevi antecedentium, Johannem Fridericum cudi curasse, Noster conjicit, quando Electores Principesque, ac proprius illius Consiliarius & Legatus Husanus, inter alias dehortationes ingesserint, ut filios suos parvulos respicere dignaretur. Qua occasione & nummorum calculatoriorum A. 1560 factorum mentio injicitur, qui una ex parte integra insignium Saxonicorum Ducalium scuta, galeis tamen destituta, ex altera vero rhythmum Germanicum repræsentant: *Rechne recht, und nicht zu viel, Gott gibt dir auch ein Ziel.*

Cu-

Digitized by Google

Cujus ſenſus : *Recte ſubduc rationes : non nimium. Nam & tibi Deus ponit terminum.* Tab. XVII n. 8. quidam nummus ſiſtitur, in quo *Patientiæ* nomen Duci inditum legas, ut alia memoratu digna paſſim interſperſa taceamus, utpote de meditationibus & ſoliloquiis Joannis Friderici, de Soceri ejus Friderici, Electoris Palatini, pro ipſo ex vinculis dimittendo interceſſione &c.

Patrem excipit natu major filius, *Joannes Caſimirus*, inter cujus numismata cum primo ſtatim loco nuptiale compareat, ſimul quædam afferuntur de ejus conjuge, *Anna*, Auguſti Electoris filia natu minima, poſt a marito ob violatam thori ſanctimoniam repudiata. Qua de re narratio & judicium annectitur M. Nicolai Rebhahnii, Superintendentis Iſenacenſis, cujus Hiſtoria Eccleſiaſtica Iſenacenſis, nunquam edita, in ſacrario Iſenacenſium latere perhibetur. Nummum Gymnaſii Caſimiriani fundamento Coburgi inſertum deeſſe ſibi, Autor p. 270 queritur. Thaleros A. 1629 cudos, in quibus Dux ſenex equo inſidens, & ejus ſymbolum: *Elend nicht ſchadt, wer Tugend hat*, i. e. *Miſeria nullum illi damnum infert, qui virtute præſtat*, diſtributos autumat Ampliſſimus Tenzelius uti alias, ſic & imprimis in conventibus & deliberationibus, tam ob Jeſuitarum in Auguſtanam Confeſſionem, Pupillam Evangelicorum, maledicta, quam ob edictum Cæſareum de bonorum Eccleſiaſticorum reſtitutione, menſe Martio iſtius anni vulgatum, a Proteſtantibus ſæpe iteratis querelis.

De Fratris ejus, *Johannis Erneſti*, nummis poſt diſſeritur, ejusque una Symbolum: *Weisheit gehet vor Sterck, prudentia non robore*, illuſtratur, alibique monetur, belli flammis ubique ardentibus, exitioque Germaniæ imminente, Joannem Erneſtum inde ab anno 1636 monetas ſuas omnes majores minoresque, aureas & argenteas, dicto notabili: *Gott beſſere die Zeit und Leut, Deus corrigat tempora & homines*, ſignari curaſſe, qua quidem in re Erfurtenſes fuerit imitatus, qui paucos ante annos Imperialibus ſuis inſculpſerint verba: *Gott beſſre die Zeit und leuft, Deus curſum temporum emendet*; ubi verbum unicum prudenter mutavit Joannes Erneſtus, innuens, quodſi homines vi-

vitam magis probam ducerent, tempora quoque meliora imposterum futura esse.

Relicta linea Coburgensi, in *Joanne Ernesto* extincta, ad Vinariensem transit Autor, & ab ejus fundatore Joanne Wilhelmo dicendi facit initium; eique diem natalem undecimum Martii (pro quo alii tertium nominant,) assignat. Inter ejus nummos dignior cæteris videtur ille, in quo Academiæ Jenensis Restaurator Joannes Wilhelmus audit. Sed hæc vidua ipsius liberique in nummis expressi heic desiderantur, ac de Maria, Abbatissa Quedlinburgica, sigillatim disseritur.

Prolixior est Amplissimus Autor in *Friderico Wilhelmo*, cujus numismata tribus in tabulis repræsentata dispescit in tres classes, prout aut ante Electoratus administrationem, aut hac durante, aut post eam cusa fuerunt. Inter hæc repetitum cernitur rarissimum illud elegantissimumque, quod in abdicationem administrationis factum est, quodque jam in secunda parte Albertina Tab. XXV num. 3. ære expressum, & p. 325 sq. explicatum fuit, quandoquidem simul ad susceptum a Christiano II Electoratum pertinet. Ac singulare certe posteaque inauditum esse dicitur, binos duarum linearum Principes unum simul numisma cudi curasse.

Defuncto A. 1602 Friderico Wilhelmo, quatuor Juventutis Principes ab ipso relicti filii *Lineam Altenburgensem* exorsi sunt, ubi mox ab initio differitur de prolixa præcedentiæ controversia inter lineæ Altenburgensis & Vinariensis Patrueles orta, qua durante Altenburgenses A. 1612 Vallenses suos notarunt dicto: *Discordia præcursor ruinæ*; sed Vinarienses eodem anno, ut par pari redderent, alio thaleros suos signarunt, hoc nimirum: *Discordiæ Comes Injuria.* Hujus nummi descriptionem recensus excipit uberior eorum, qui ad unumquemque fratrum sigillatim attinent.

Appendicis loco subjicitur Epistola a Clarissimo *Hereo*, Consiliario Aulico Sondershusano, ad Tentzelium missa, cujus contenta potiora eo tendunt, ut novum numismatum nomen Latinum generale inveniatur, discrimen eorundem notetur, tracteturque generalis quæstio: quæ prima sint in recentioribus numismata?

HI-

Digitized by Google

HISTOIRE DU VIEUX ET DU NOUVEAU TESTAMENT &c.

i. e.

HISTORIA VETERIS ET NOVI TESTAMENTI iconiſmis exornata, auctore Domino BASNAGE.

Amſtelodami, ex typographia A. Grœnewoudt, 1705, in 4. reg. Conſtat 1 Alph. 15 plag.

POterat hic liber vulgi magis, quam eruditorum, gratia conſcriptus videri, quippe cum magnam ejus partem conficiant iconismi Hiſtoriarum Biblicarum, a *Romano de Hooghe*, principe artis chalcographicæ inter Belgas, ære expreſſi, quorum explicatio reſidua libri pars dici poſſet. Quod ſi vero univerſus perlegatur, aliud plane judicium in lucem prodibit, facileque doctiſſima manus Basnagiana, a qua non niſi cocta maturataque proficiſci poterant, agnoſcitur. Nam & Præcognita, parti æque I, quæ Hiſtoriam Veteris Teſtamenti, ac II, quæ Novi Teſtamenti geſta continet, præfixa legi ſummo jure merentur, & Hiſtoria ipſa pereruditis obſervationibus, conjecturis ac diſceptationibus referta eſt.

In Prolegomenis Partis I, gravis diſputatio cum Atheis inſtituitur, conſtipatis quaſi argumentis omnibus, quibus eorumdem furor retundi poteſt, præſertim ille, quo Hiſtoriam Veteris Teſtamenti impugnant. Monet initio Basnagius, eos, qui mores correctos aut ſeveriores profiteantur, omnium deſperatiſſimos eſſe Atheos, quippe qui, de ſua ſuperbi innocentia, ex ſeipſis conficiant idolum, remorſusque conſcientiæ leviores ſentiant, quam profligatæ vitæ homines: naturam corruptam mortalium quorumvis eo tendere, ut vel neget Deum, vel eundem otioſum faciat, atque ad indolem vitiorum noſtrorum, ne illis obſit, accommodet. Obſervat porro, non aliam eſſe commodiorem Atheos convincendi viam, quam ſi ad interiora mentis eos revoces; utplurimum enim eos ſui ipſius ignariſſimos eſſe. Revera Atheos Deum negare ex turpiſſimo amore ſui, ne illi obedientiam, honorem ac reverentiam debeant, ſed ſui ſint juris, & omnibus ſe rebus præ-

ferre poſſint; inſuper eosdem, ne Deum exiſtere fateantur, ad abſurdiſſima quævis credenda adigi; quæ ſi ad animum ipſis revocentur, fore, ut ſui eos pœniteat, atque ad frugem ſe reduci patiantur. Addit, Deum nullum unquam Atheorum cauſa feciſſe miraculum, quippe cum vel ordinario naturæ curſu illi ſatis ſuperque convincantur. Poſthæc ad Moſis Hiſtoriam, præcipuum Atheorum ſcopulum, ſe confert, cujus divinitate demonſtrata, clarum facit, ne fieri quidem potuiſſe, ut Moſes fraudulenter ageret, quippe cum omnia a politicis artibus alieniſſima ſint. Hic inter alia edocet, Moſen ſua non a *Sabæis*, (quo recentiores Athei fere recurrunt) habere; horum antiquitatem ſolis Arabum fabulis niti, incertiſſimamque eſſe. In Prolegomenis Novi Teſtamenti, principio ejus auctoritas contra Atheos adſtruitur, multaque alia contra nefarios hos homines generatim diſſeruntur; v. gr. rationem noſtram mira libidine duci, reducendi Deum ad regulas humanarum proportionum; quare cum easdem a Deo mirum quantum excedi videat, ægre id ipſam habere, quippe vel hac in parte abſoluti dominii cupidam; hanc eſſe cauſam, cur a revelatione tantopere abhorreat, ne ſcilicet ejusdem veritatem agnoſcendo, ſuam fateri imbecillitatem cogatur: datam inter alia religionem humano generi, ne quivis ad lubitum ſuum jura Dei reſtringat. Deinceps veritas & divinitas Hiſtoriæ Chriſti multis argumentis aſſeritur, atque inter alia iſto, quod Prophetæ talia de Servatore prædixerint, quæ illi poſtea ſic evenere, ut ab hominum arbitrio plane non dependerent, v. gr. naſci ex virgine, pœna crucis Judæis inſueta affici, &c. Tandem Apoſtolorum θεοπνευςία vindicatur, ac de eorundem Autographis diu conſervatis, fideque codicum manuſcriptorum veterum agitur.

Hiſtoria ipſa non ſolum florida terſiſſimoque ſtylo, interſperſis gnomis & obſervationibus variis, conſignata eſt, verum etiam ex eruditionis penu multa, partim in tranſitu, partim prolixius explicata complectitur. Capiamus hujus rei ſpecimen ex Hiſtoria Veteris Teſtamenti. Hic p. 100. 101 de marito Eſtheræ Ahasvero Basnagius diſſerit, notatque, omnes Perſarum Reges poſt Cyrum Xerxes dictos, quod nomen idem ſit cum Ebræo Ahasveros, voculam *Artæ* autem a quibusdam libere fuiſſe nomi-

mini iſti adjectam, ut inde fieret Artaxerxes, eam enim Maginatum propriam fuiſſe, & Heroem indicaſſe, unde ſint nomina Artabanus, Artavasdes, &c. igitur Ahasverum Eſtheræ maritum ex nomine dignoſci non poſſe, circumſtantiis vero Hiſtoricis evinci, quod Darius Hyſtaſpis ſit intelligendus; atque adeo per Reginam Vaſti filiam Cyri, quam Darius conjugem duxerit, per Eſtheram autem Artiſtonam Herodoti deſignari, cui Darius ex auro puro ſtatuam locari juſſerit; Joſephum vero in hac & Nehemiæ hiſtoria inſigniter falli. Ex Hiſtoria Novi Teſtamenti ſeligimus, quæ p. 11. 66 exſtant. Conatur hic Basnagius Joſephum conciliare cum ſacris Literis, cum in his Herodes Tetrarcha Galilææ Philippi uxorem dicatur rapuiſſe, quam Joſephus Herodis conjugem appellat. Monet igitur, in Herodis familia mares ſingulos Herodis nomen obtinuiſſe, ſed præter id ſingulos peculiare nomen habuiſſe, quo invicem diſtinguerentur; itaque Joſephum familiæ nomen, Evangeliſtam vero proprium adhibere, Harduinum vero præter cauſam iſtius fidem ſollicitare.

Præter iſta multis ſane aliis ad rem literariam facientibus momentis liber hic ſuperbit. Ut quædam delibemus, Huetii de ſitu Paradiſi ſententia defenditur p. 7, repudiata, ſed modeſte, Salomonis van Til hypotheſi; Pelleterii de ſtructura arcæ Noachi ſententia probatur, p. 11; ea vero, quæ ex coturnicibus, quibus Iſraelitæ in deſerto cibabantur, locuſtas facit, repudiatur, p. 32. Jephtæ filiam occiſam eſſe, p. 51 confirmatur, rejecta p. 81 eorum conjectura, qui corvos, Eliæ cibum aſportantes, mercatores Arabes dixerant. Peccatum Uſæ internecione properata punitum, non aliud fuiſſe Auctor putat p. 72, quam quod arcam fœderis fere pro re humana habuerit, cujus peculiarem curam Deus nullam haberet, quare eidem labaſcenti ſua ſuccurrere opera voluerit. Interpretationem Bibliorum Genevenſem ſemel iterumque deſerit, imprimis p. 86, ubi pro columbarum ſimo, quo cibo obſeſſi Samaritani dicantur uſi, cicer ponendum exiſtimat. De Jobi autem libro & Salomonæo Cantico liberius paulo ſcribit, præſertim de poſteriori p. 110. Hæc ex Hiſtoria Veteris Teſtamenti; ex altera notamus, Lucam præ ceteris Evangeliſtis in delineanda Chriſti φιλανθρωπίᾳ elaborare, p. 28. Horam Chriſti,

quam nondum veniſſe in nuptiis Canæ dixerat, horam paſſionis & mortis eſſe, in hac enim Herodem aliosque, ut ægre ipſi facerent, miracula ab illo ut extorquerent, allaboraſſe, id quod matri Servatoris, ne illum nimis præpropere excruciaret, dictum ſit. De Apocalypſi ſuam non pronuntiat ſententiam, ſed aliorum mentem narraſſe contentus, finem operi imponit.

DISSERTATION HISTORIQUE ET CRITIQUE, ſur le Martyre de la Legion Thebe'ene &c.

i. e.

DISSERTATIO HISTORICO-CRITICA SUPER Martyrio Legionis Thebæorum, Auctore JOANNE DUBOURDIEU.

Amſtelodami, apud Steph. Roger, 1705, 12.
Conſtat plag. 12.

p. 1. CUm Clariſſimus Autor hujus diſſertationis Auguſtæ Taurinorum (quam in urbem A. 1691 cum Duce de Schomberg venerat, ibique biennium fere moratus fuerat) cultum ſanctis Martyribus legionis Thebææ, tum a plebe, tum ab ipſa Aula Magiſtratuque tributum vidiſſet, conſtituit ſecum veritatem hujus mar-
p. 8. tyrii expendere. Non autem odio aliquo adverſus incolas ejus urbis ſe motum fuiſſe dicit, ut illos, quos ipſi tanquam patronos protectoresque ſuos venerantur, aggrederetur; ſed benevolentiam & comitatem civium cum erga omnes exteros, tum erga ſe imprimis, magna laude ornat, laboremque iſtum ex ſolo veritatis amore ſe ſuſcepiſſe perhibet. Varia igitur exempla profert nimii cultus, quo Taurinenſes memoratam Legionem, quæ ob religionem Chriſtianam Maximiani Imperatoris tempore mortem perpeſſa fuiſſe fertur, a multis retro ſeculis proſecuti fuerint: inter quæ absque dubio eminet factum Caroli
p. 13. Emanuelis I Ducis Sabaudiæ, qui Valleſiis urbem S. Mauritii aliaque loca reliquit, ea conditione, ut cadaver Mauritii, qui legioni Thebææ præfuiſſe creditur, Auguſtam Taurinorum perferri concederent. Magnam etiam eſſe cenſet ſuperſtitionem Caroli Hya-

cin-

cinthi Ferreri, qui horum martyrum vitam descripsit: is enim Carolum V Imperatorem certo Augusta Taurinorum potiturum fuisse putavit, nisi exercitus ipsius scalas muris eo loco admovisset, quo sanctæ Thebæorum reliquiæ quiescebant. Nullam autem huic legendæ, cui adhuc omnes scriptores & Pontificii & Protestantes fidem adhibere non dubitarint, veritatem subesse, multis argumentis Clarissimus Autor ostendere conatur. Historiam hujus martyrii, quæ Eucherio Lugdunensi Episcopo tribuitur, p. 29. supposititiam esse, exinde probat, quoniam ibi mentio fiat Sigismundi Regis Burgundiæ, qui vero diu post mortem Eucherii ad regnum pervenerit. Acta etiam concilii Agaunensis nullam mereri hac in re fidem, multis anachronismis aliisque ridiculis rebus p. 41. ibi contentis evincere studet. Nec majorem autoritatem novæ p. 52. Historiæ legionis Thebanæ a Petro Francisco Chiffletio editæ tribuit, eademque hunc Jesuitam usum fuisse in reperiendo codice manuscripto dexteritate, qua Annius Viterbiensis & Varillasius antiquos aliquot codices detexerint, existimat. Et licet Historia p. 64. martyrii a Chiffletio non conficta fuerit, nihilominus tamen eam potius a quovis alio, quam ab Eucherio, conscriptam esse ait, Eucherium enim stylo usum fuisse elegantissimo, Historiam vero p. 66. legionis Thebanæ barbara illuvie ubique scatere. Reperiri etiam p. 78. in eo scripto nomen *Primicerii legionis*, quod illis temporibus non fuerit in usu, & in definiendo numero militum ad legionem p. 85. pertinentium errorem haut exiguum committi. Ut reliqua ipsius argumenta silentio prætereamus. Sub finem dissertationis adjunguntur aliquot exempla virorum doctorum Romanæ Ecclesiæ addictorum, qui ipsi fraudem legendarum quarundam agnoverint aut detexerint. Præ reliquis eminet historia S. Ursulæ & p. 234. undecies mille virginum, cujus falsitatem Sirmondus e veteri martyrologio probavit, ubi scriptum erat, SS. URSULA ET UNDECIMILLA V. M. hoc est, *Sancta Ursula & Undecimilla virgines martyres*, e quibus verbis rudes monachi ridiculam fabulam effinxerant. Sirmondus itaque Romanam ecclesiam decies mille, nongentis & nonaginta novem sanctis privavit. Accedit nunc Clarissimus Autor, eumque sexies mille, sexcentis & sexaginta sex, qui numerus in Historia martyrii legionis Thebanæ de-

definitur, denuo privat: cui de opimis his ſpoliis ut gratulandum ſit, alii judicent.

VETUS LATIUM PROFANUM ET SACRUM, autore PETRO MARCELLINO CORRADINO, Clementis XI Papæ Subdatario. Tomus I, in quo agitur de Latio Gentili.

Romæ, per Franc. Gonzagam, 1704, in 4.
Conſtat 2 Alph. 10 plag. chartæ auguſtæ.

GEnere ſuo, Latinus ſcilicet, incenſus Clariſſimus Corradinus, & patriarum antiquitatum ſtudio, e tenebris quaſi Latii has eruere, eque optimis autoribus ac fide digniſſimis monumentis publicæ luce illuſtrare, laudatiſſimo conatu, in his ſuis Commentariis paravit. Ideoque, quæ a rerum Romanarum ſcriptoribus Græcis ac Latinis tradita erant, ſingulari induſtria ac ſtudio retractat: & quæ de primis antiqui Latii colonis, populis, urbibus, regibus antiquiſſimis, Jano & Saturno, Pico item & Fauno Latinorum regibus eorumque oraculis, de Evandri & Herculis in Latium appulſu, de Latino, Ænea illorumque templis, ac hujus comitibus, e quibus Romanorum nobiliſſimæ familiæ ortæ ſint, de Aſcanio aliisque Albanorum ac Latinorum regibus, de illorum ornatu & comtu, de Latinorum republica, fœderibus, conventibus communibus & ſacris, de legibus ritibusque illorum in nuptiis, cœnis, victu ac puerperio poſteritati commendata invenit, prioribus tredecim capitibus ſollicite examinat: poſterioribus autem quatuordecim capitibus de Latinorum faſtis, calendario, ſingulorumque menſium feſtis, ſtatis vel incertis diebus agitatis, tractat. Ad iſta omnia rectius explicanda, Plinii, Dionyſii Halicarnaſſæi, Diodori Siculi, Livii, Alexandri ab Alexandro, Strabonis, Virgilii, Ovidii, Gellii, Varronis, Plutarchi, Procopii, Feſti, Solini, Valerii, Athenæi, Auguſtini aliorumque veterum hiſtoricorum criticorum ac poetarum opera præclare utitur. Neque a recentiorum ſcriptorum luce antiquitatibus his declarandis facem accendere negligit. Sane quæ Theodorus Ryckius, Caſella de primis Italiæ colo-

colonis, Cerinus de urbe Roma, & Sigonius de antiquo Italiæ jure, Ligorius in manuſcriptis Otthobonianis, Richardus Streynnius de Gente Romana, Voſſius de Idololatria, Kircherus de V. & N. Latio, aliique de aliis huc pertinentibus tradiderunt, ea iſto ſelectu uſurpat Noſter, ut undecunque Latio ſuo lucem fœnerari ſtudeat. Nulli autem in hac re autori fidem penitus addicit ſuam, ſed illorum errores paſſim notat, &, quos poteſt, e genuinis monumentis emendat. Ut ex innumeris aliqua ſaltem excerpamus, a Dionyſio obſervat Latium antiquum & novum confundi, incolarumque ejus ſeriem ita ab ipſo tradi, ut alios autores conferenti aliqua etiam mendoſa appareant. Voſſium, Cerinum, Kircherum veterum Regum Latii ſtirpem, ætates, appulſum, civitatum nomina & alia ita computare putat, ut ab Annio Viterbienſi, viro in confingendis antiquitatibus excellenti, ſeducti eſſe videantur: indicem populorum Latinorum, quem tradiderit Alexander ab Alexandro Gen. Dier. l. V c. VII, partim mutilum, partim mendoſum evincit. A Sigonio de veteribus Volſcæ & Æquæ gentis populis Latio annumerandis talem ſententiam tradi oſtendit, cui aſſentiri ipſe minime queat. A Caſella aliquibus locis incerta & priſcis Latinis Romanisque etiam ignota tradi demonſtrat. Ryckium & D. Auguſtinum talia de Jano & Saturno prodere, quæ hiſtoricam veritatem confundant, & antiquis ſcriptoribus adverſentur, docet. Cincium & Varronem errare, qui Veneris nomen ſub Regibus Romanis neque Græcum neque Latinum, quin adeo Romulo & ſucceſſoribus abſconditum fuiſſe ajunt, ut in Saliorum carminibus nulla Veneris mentio, & apud antiquos Romanos nullus dies ei feſtus, nullum ſacrificium fuerit, cum ipſe Macrobius Saturn. l. I c. 12 e vetuſtiſſimis autoribus diverſum referat. Panvinium reprehenſionem mereri, qui in libro de Colon. Romanorum, e Plinio male intellecto, Antium antiquis Aphrodiſium dictum fuiſſe ſtatuat, cum ipſe tamen Plinius, declarante Harduino, Pomponius Mela aliique accurate ea loca diſtinguant. Cenſoriam quoque virgulam mereri Ligorium, qui in manuſcriptis Otthobonianis, Venerem Aphroditem aliam a Venere matre Æneæ faciat, contra Ciceronis, Lactantii de falſa religione, aliorumque autoritatem. Ipſas etiam veterum inter ſe nar-

ra-

rationes confert, &, quæ fidei propius accedant, declarat, uti v. g veriorem Dionyſii, Livii & Auctoris Orig. Gent. Roman. qui Sylvium poſthumum Æneæ filium produnt, quam A. Gellii, qui ipſum patre ſuperſtite, licet ſeniore, editum perhibet, ſententiam eſſe judicat. Falſarios vero ac impoſtores antiquæque corruptores hiſtoriæ paſſim acerrime reprehendit, interque illos Annium Viterbienſem & Inghiramium præcipue refert, quorum alter e tumulo Fabium Pictorem, Catonem & Sempronium vocarit, alter Scornelli ruri ſuo veteres memorias, quas ipſe tumulaverat, ſe effodiſſe ſimularit. Cæterum multa omnino ſingularia elegantiſſimaque de Latinorum antiquitatibus e genuinis monumentis obſervat Noſter; quorſum forte, quæ de nuptiis Latinorum inter cognatos, de nuptiis Majo menſe interdictis, & multis aliis huc pertinentibus ritibus ac ceremoniis habet, ut & tota illa faſtorum ac feſtorum Latinorum pulcherrima illuſtratio referenda; quæ omnia B. L. non ſine jucunditate perluſtraturum eſſe pollicemur.

LUCÆ ANTONII PORTII DE MOTU CORPORUM nonnulla, & de nonnullis Fontibus Naturalibus.

Neapoli, impenſis Bernardini Geſſari, 1704. 12.
Conſtant plag. 8. & 5 Tabb. æn.

OPuſculum hoc duobus abſolvitur Tractatibus. Primus de motus corporum determinatione multa tradit, inprimis qua vi opus ſit, ne gravia per plana inclinata decidant, exponit. In pertractatione utplurimum ſphæram ſupponit, eamque motum verſus punctum aliquod habentem, quod *metam* appellat, per omnes ſphæræ partes uniformiter diſtributum, aliquando tamen diſtributum inæqualiter & difformiter. Motum ſphæræ & partium ejus ad metam datam, ſeu centrum Telluris via breviſſima fieri ait, modo concedatur; ſecus per lineam, breviorem omnibus, quæ forte conceduntur. Quod ſi neutra admittatur, quieturam ſphæram. Unam itaque ſaltem ſphæræ partem per viam breviſſimam ad metam ſeu ſignum moveri; cæteras vero per

per rectas lineæ a centro gravitatis ad ſignum ductæ parallelas: &, ſi ſphæræ uniformis pars aliqua metam jam occupet, reliquas nondum quieturas, niſi centrum gravitatis in meta hæſerit. Quæ de ſphæra uniformi dicta ſunt, etiam ſphæræ uniformiter difformi, h. e. cujus partes ſunt heterogeneæ, ſed circa centrum motus uniformiter diſpoſitæ, convenire oſtendit: qua occaſione ſimul explicat, quomodo emiſſæ ſecundum lineam obliquam cœlum verſus a Turcis, anno 1683 Viennam obſidentibus, ſagittæ relabi atque cuſpidibus ferreis obſeſſorum capita ferire potuerint. Hinc duplex conſiderat planum, quorum alterum per centrum Telluris tranſit, alterum per id non tranſit, & pro locorum varietate, planum inclinatum vel Horizontale vocatur. Prius tanquam ſtateræ hypomochlion concipit, quod adeo nihil in corpora ipſum tangentia, ſed ſaltem ſecantia agit: poſterius tanquam ex infinitis punctis conflatum conſiderat, pro locorum, quibus applicantur, diverſitate, majus aut minus ponderis ſuſtinentibus. In puncto, e quo perpendiculum productum per centrum gravitatis & Telluris tranſit, ſi ſuſpendatur corpus, quieſcere illud; in cæteris moveri. In vecte non eodem modo ſuſtinere potentiam applicatam extremitati ipſius ac aliis partibus: in priori enim caſu ſuſtinere partes indeterminatas, in poſteriori, ubi alterum perpendiculorum per puncta, in quibus fit ſuſtentatio, tranſeuntium, vel utrumque pondera ſecet, certas aſſignabiles ſuſtentari partes. Corpus ex aliquo puncto dato in ejus ſuperficie ſuſpenſum quieturum, ſi perpendiculum a puncto ſuſpenſionis ductum per centrum gravitatis tranſeat: revolutum iri in omni caſu reliquo. Cubum homogeneum in aliquibus amplis regionibus circuli peripheria comprehenſis ſemper quieſcere, & ultra prædictas regiones ſemper moveri. Falli Carteſium, dum aſſerit, potentiam ſuper plano inclinato pondus ſuſtentantem eſſe in ratione perpendiculi ad longitudinem plani; falſum enim hoc eſſe in omnibus corporibus, quorum centrum puncto firmo innitatur. Contradicit univerſo Mechanicorum choro, & quicquid hactenus de motu gravium ſuper plano inclinato propoſuere, ſubvertit. Cum enim unanimiter hactenus docuerint, momentum abſolutum ad relativum corporis in plano incli-

nato esse ut longitudinem plani ad perpendiculum; ipse contra evincere nititur, gravitatem relativam ad absolutam esse in eadem ratione, in qua est portio sphæræ non sustentata ad totam sphæram, seu minorem habere rationem ea, quam longitudo dati plani ad perpendiculum habet. Ostendit præterea, variatione punctorum, quibus applicari possunt virtutes ad prohibendum corporum partialiter sustentatorum casum variari virtutes, esseque inæquales: qua in re denuo a Mechanicorum communibus placitis recedit supponentium, eandem esse vim potentiæ in pondus suspendendum, cuicunque lineæ directionis puncto applicetur. Modum denique exponit gravitatem relativam accurate definiendi.

Alter Tractatus fontes aliquos naturales explanat, ac inprimis de fontibus intermittentibus certam affert solutionem, ipso eventu jamdudum comprobatam, ut adeo de illorum per artem parandorum possibilitate dubitandum non sit.

VITALIS JORDANI AD HYACINTHUM Christophorum Epistola.

Romæ, 1705 in fol. constat plag. 1.

IMpugnaverat *Portius* in opusculo *de motu corporum* receptam apud Scriptores Staticos propositionem, quod scilicet gravitas absoluta corporis, quod a plano declivi sustinetur, sit ad gravitatem relativam, quam in aliquo situ ipsius plani declivis exercet, ut longitudo ipsius plani declivis ad perpendiculum. Sed ipsum hallucinatum fuisse, epistolæ hujus Autor demonstrare conatur. Evincit nimirum, pro varia inclinatione plani, gravitatem absolutam corporis esse ad gravitatem relativam, semel ut longitudinem ad perpendiculum plani, quemadmodum fert *Cartesii* & communis Staticorum opinio, cum scilicet inclinatio plani est 45 gaduum; interdum in ratione minore, quemadmodum vult *Portius*; plerumque tamen in majore.

HISTOI-

Digitized by Google

TAB. VII. ad A. 1706. M. Jul.

pag. 315. 599.

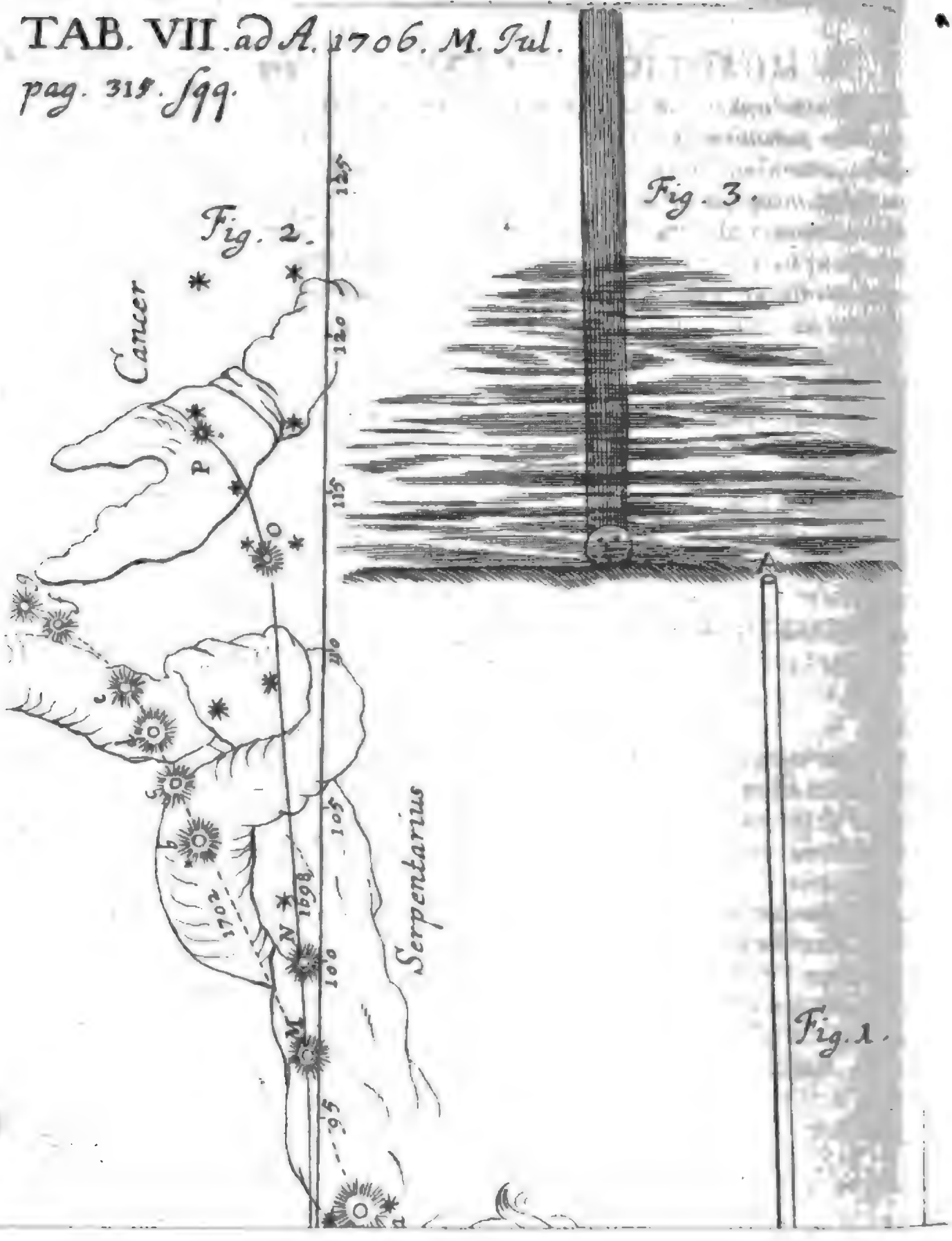

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE DES Sciences Année M DCC II &c.

i. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIARUM Anni 1702, cum Commentariis Mathematicis & Physicis ejusdem anni.

Parisiis apud Joh. Boudot, 1704. in 4.

Constat 2 Alph. $13\frac{1}{2}$ plag. cum aliquot figuris ligno incisis & 12 Tabb. æneis.

INter alias aeris proprietates, a Philosophis recentioribus detectas, nota etiam existit ejus per calorem alterabilitas, quo nempe vel volumen, vel, si id fieri nequeat, elater augetur. Ulterius vero progressus *Cl. Amontons* docuit, quod, quo majori pondere aer premitur, eo magis per eundem caloris gradum elater ejus intendatur. Huic theoriæ praxin conficiendi novum thermometri genus superstruxit, cujus inter alia insignis est usus in gradibus caloris omnium climatum, eodem tempore, & eodem in loco, diverso tempore proportionandis, supposita nempe experientia, quod aqua ebulliens majorem caloris gradum non acquirat, per quodcunque temporis spatium, & quantocunque caloris gradu urgeatur. Sit *ABCE* tubus vitreus, cujus alteri extremitati *E* cohæreat globus *D*, altera *A* sit aperta. Interior tubi diameter sit dimidiæ circiter lineæ, diameter globi 3 digitorum, longitudo *AB 46*, *AC 48 digg*. Tubus integer ab *A* usque ad *E* Mercurio plenus, ita ut globo *D* aquæ ebullienti immerso, aer intus contentus, Mercurii sustineat vi elaterii sui 73 digitos, connumeratis 28 Mercurii digitis ponderi atmosphæræ æquiponderantibus eo tempore, quo thermometrum construendum. Ab apertura igitur *A* computari debent gradus caloris reliqui calore aquæ ebullientis minoris. In usu hujus thermometri semper habenda est ratio ponderis atmosphæræ, num 28 Mercurii digitis majus sit, an minus. Utut autem diameter tubi ad diametrum globi insensibilem fere habeat rationem; monet tamen *CL. Fontenellius*, magnitudinem globi esse indifferentem, cum per eundem caloris gradum in aeris quocunque volumine ad eundem gradum TAB. VII. Fig. 1.

intendantur elaterii vires, modo eadem ſemper ſit aeris condenſatio; aſt ubi obſervationes duobus thermometris inſtitutas inter ſe conferre volueris, tubos pariter ac globos in utroque æquales eſſe debere. Ope hujus thermometri detectum, calorem a tadiis Solaribus in meridie Solſtitii æſtivi productum non differre a frigore, quo aqua in glaciem abit, niſi ut 60 a $51\frac{1}{2}$ ſeu ut 8 a 7 circiter. Unde apparet, corpus noſtrum frigoris minus, quam caloris patiens eſſe, nec ſenſus in caloris ac frigoris gradibus determinandis æquos haberi poſſe judices.

Dn. de la Hire effectus pulveris pyrii a machinularum aerearum iſtius granulis partim commixtarum, partim interſperſarum elatere petit, ut adeo pulvis pyrius inflammatus aerem nonniſi animet. Tonitru pro ſpecie pulveris pyrii habet, h. e. mixtura ex ſulphure & nitro, aut aliis materiis iſtis admodum ſimilibus, ita ut aer per earum inflammationem ad elaterem exerendum concitatus, præcipua tonitru phænomena producat. Solum nempe producere fulgur, ſi nihil ejus dilatationi reſiſtat; producere fragorem, ſi motui ejus ſe opponant nubes, eumque tanto vehementiorem, quo plures particulas glaciales motui aeris inflammati minus obſequentes contineat.

Hombergius lente cauſtica, cujus diameter 3 pedum, experimentis inſtitutis ſe detexiſſe aſſerit, aurum & argentum ab igne Solari volatilia reddi, quemadmodum reddi poſſint metalla reliqua ab igne culinari, converti in vitrum maſſa auri liquati levius, aurum ad ignem Solarem liquatum difficilius poſthac liquari ad culinarem aliaque. Inprimis notatu dignum, quod, cum aurum per exiguum temporis ſpatium in foco lentis detineretur, crepitare incipiebat, guttulas de ſubſtantia ſua ad 6, 7 & 8 digitorum diſtantiam ejiciebat, & ſuperficies maſſæ liquatæ erectos quaſi pilos vibrabat. Tota maſſa ſine ulla ſui immutatione diſpergebatur. Quodſi enim ſuper vaſe, in quo aurum fuſum crepitans continebatur, chartæ folium expandebatur, pulvis auri eidem adhæreſcebat, cujus exigua granula oculis microſcopio armatis inſtar exiguorum globulorum aureorum apparebant, quæque liquata in unam rurſus maſſam confluebant. Si paulo ultra focum promovebatur, in vitrum: ſin ulterius a foco removere-

veretur, nonniſi in fumum abibat. Horum phænomenorum rationem ex natura ignis Solaris ac ejus a culinari differentia deducit. Ignem nempe culinarem pro maſſa liquida ex materia luminis & oleo ligni aut carbonum habet, quæ cum aere multo ſit levior, ſuum ab eo impetum nanciſcatur. Contra ignem Solarem eſſe ſimplicem luminis materiam, per aerem diffuſam, ſine ulla alterius admixtione, atque a Sole impulſam. Unde cum ignis culinaris ab aere, Solaris a Sole impetum habeat; illum in vacuo extingui, hunc æque ac extra vacuum agere. Quare quia corpora fuſilia poſt liquationem retinent poros particulis igneis proportionatos, ignis autem Solaris particulæ ſunt culinaris particulis multo ſubtiliores; auri maſſam ad ignem Solarem fuſam compactiorem reddi, adeoque a culinari non tam facile ad liquationem denuo diſponi. Similiter dum per activitatem ignis Solaris in ſua elementa reſolvatur aurum, Mercurium avolare, ſulphur metallicum & materiam terreſtrem relinqui, quæ colliquata in vitrum auro levius neceſſario abeant.

Calculos ipſas inter veſicæ tunicas aliquando ſubſiſtere, augmentumque capere, *Dn. Littre*, Clariſſimus Anatomicus, ex trium ſubjectorum diſſectione cognovit. Primordia eorum ab ipſis renibus petere tanto minus veretur, quanto diſtinctius in ultimo juvenis cadavere viderit, a duobus calculis, tum eam ureteris partem, quæ inter tunicas veſicæ procedit, primum perforatam, hincque a quolibet eorum meatum intra veſicæ ſubſtantiam ad locum usque, ubi detinebantur, efformatum fuiſſe, tum duo pariter ulcera, in rene alterum, alterum vero in pertuſo uretere, excitata, per hujus canalem materiam purulentam excernentia. Quemadmodum vero calculos ejusmodi, ad veſicæ collum locatos, digito indice in viri inteſtinum rectum, in fœminæ autem vaginam uterinam immiſſo, explorare jubet: ita pro ipſis removendis, ſi minores fuerint, tunicam veſicæ internam cathetere applicato ſupra indicem alterius manus ſuppoſitum frequentius atterere, atterendoque, quo exitus iisdem ad veſicæ cavum detur, rumpere ſuadet, in majoribus tantum lithotomiam præterea ordinariam ita admittens, ut tenaculo ſimul tumor veſicæ apprehenſus ac blande hinc inde agitatus

laceretur. Neque dubium, quin laudatus Anatomicus, ubi ſimiles poſthac ipſi in praxi obvenerint caſus, remedia propoſita feliciter ſit adhibiturus, cum ſingularis ejus dexteritas vel ex modo abunde pateſcat, quo ille gravidam ab oſſibus fœtus, intra abdomen concepti, per inteſtinum rectum feliciſſime liberaſſe fuſius traditur.

Chymiæ elementa *Dn. Homberg* prius deſcripturus, quam integrum ejus curſum divulget, hic loci pauca de principiis Chymicis in genere, plura de ſale in ſpecie diſſerit. Principiorum Chymicorum nomine non niſi materias ſimpliciſſimas intelligens, in quas corpora mixta per analyſes Chymicas poſſint redigi, mineralia ex ſale, ſulphure, mercurio, aqua & terra, vegetabilia vero & animalia ex ſale, ſulphure, terra & aqua coagmentari affirmat. Sal autem principium vocat talem materiam, quæ aqua quidem diſſolvi, haud tamen igne mutari queat, quale ſal vel acidum, vel urinoſum, utrumque volatile, vel denique alcaliſatum ſive fixum ſit, ſingula nihilominus, prout exiſtunt, aliis particulis obvoluta. Salium quippe acidorum figuram acutam, dum per deſtillationem proliciuntur, ſulphure quodam ſimul inveſtiri, a quo, quatenus vel animale ſeu vegetabile, vel bituminoſum, vel metallicum exiſtat, reſultaret omnino, cur tres acidorum habeantur claſſes, harumque prima, plantarum, fructuum, lignorum &c. acida deſtillata & ſpiritum nitri, altera ſpiritum vitrioli, ſulphuris & aluminis, ac tertia ſpiritum ſalis marini & gemmæ complectatur. In ſpongioſa vero ſalium urinoſarum figura portionem acidi & olei fœtidi animalium vel vegetabilium pariter comprehendi, ac in ſimili ſalium lixivioſorum figura unice reliquiæ acidi contineantur, quod ignis calcinandum inter e terra expellere haud valuit. Miſſis in præſenti effectibus, quos ſalia acida vel in ſalia lixivioſa & urinoſa, vel in terras & metalla dicuntur exſerere, miſſisque itidem modis, quibus ſal acidum a ſalibus lixivialibus ſeparari aſſeritur, rationem ſolummodo proferamus, qua ſalia fixa vegetabilium alumine, & mineralium imprimis borrace, tanquam ſalibus urinoſis, volatiliſari oſtenduntur. Sicuti namque ex olei vitrioli ac borracis connubio ſal aliquod volatile vitrioli falſum obtineatur, ita ſimile etiam ſal volatile vitrio-

trioli narcoticum acquiri, ſi capitis mortui vitrioli libris tribus, in aquæ fervidæ menſuris ſex ſolutis ac filtratis, borracis unciæ duæ in aquæ calidæ menſura una ſolutæ primum affundantur, hinc mixtura altero demum die, quo præcipitatio materiæ gryſeo-virideſcentis exacte finita fuerit, per chartam bibulam trajecta, tam e vaſe ferreo ad cuticulæ conſiſtentiam evaporetur, quam porro e cucurbita vitrea, octo ad minimum pollices alta, ex arena ad ſiccitatem deſtilletur, omni aqua deſtillata rejecta, nec niſi ultimis ejus unciis quatuor aſſervatis. Humiditate ſiquidem deficiente, ſal volatile aſcendet, nivisque ad inſtar alembico adhæreſcet, quod a vaſis frigefactis caute colligendum, ſali autem reſiduo aqua poſtrema acidula toties reaffundenda, quoties per novas ſublimationes aliquid ſimilis ſalis elevari poſſit, cujus vis narcotica, ſi ſeptem vel octo grana in aquæ calidæ cochleari propinentur, in febribus malignis promte compeſcendis, atque raptu humorum ad caput impediendo multum prædicatur.

Botanices pomœria egregie proferentur, poſtquam *Dn. Tournefort* ab itinere reverſus, quod per varias Aſiæ fecit partes, 1356 plantarum ſpecies ſecum attuliſſe, atque propter earum nonnullas, viginti quinque nova genera inveniſſe commemoratur.

Dn. de la Hire multum impendit operæ in examinanda Curva, quam radii luminis deſcribunt. Enimvero cum de hoc argumento jam menſe præcedente quædam monita ſint a *CL. Hermanno*, manum de tabula retrahimus.

Dn. Maraldus, cum Romæ commoraretur, ſub initium Martii anni 1702 ingentem luminis tractum obſervavit, cujus longitudo 30 erat graduum circuli magni, latitudo unius. Apparebat in Ceto atque Eridano. Color nubem a Sole illuſtratam æmulabatur; longitudo verſus Solem exporrigebatur. Situs reſpectu fixarum intra breve, quo conſpiciebatur, tempus non mutabatur. Simile hoc phænomenon quoad omnes circumſtantias ei, quod in eodem cœli loco anno 1668 circa initium Martii obſervaverat *Caſſinus*, immo jamdudum anno ante Chriſtum natum 373 *Ariſtoteles*. Pro cauda alicujus Cometæ habetur, & a *Caſſino*, qui reditum Cometarum eorundem, uti notum, defendit, ſingulis annis 34 redire creditur. Prolixe etiam deſcribuntur obſervatio-

vationes Cometæ anno 1702 menſe Aprili Pariſiis a *Dn. de la Hire*, Romæ ab Illuſtr. *Blanchinio* & Berolini a *Dn. Kirchio* habitæ. Comparat eum *de la Hire* cum Cometa anni 1698. Utriusque via ex fig. 2 patet: ubi *a*, *b*, *c*, *d*, &c. denotant loca Cometæ anni 1702 ad h. 10 30 d. 24, 27, 28, 29, 30 April. & 3 atque 4 Maji L, M, N, O, P, loca Cometæ anni 1698 menſe Septembri Pariſiis obſervata, nempe d. 13 h. 8 10, d. 15 h. 8 10, d. 16 h. 8. 45, d. 24 h. 8. 0, d. 28 h. 7, 30. Ex obſervationibus macularum eodem anno in Sole viſarum *Dn. de la Hire* motum vertiginis Solis dierum 27, horarum 12, minutorum 20 vel 30 & aliquot amplius confirmavit: inter quas notatu digna eſt, quam *Caſſinus* filius d. 6 Maj. usque ad 10 obſervavit, non magnitudine, quod alias obtinet, ſed obſcuritate imminuta diſparentem, ita ut per omne tempus apparitionis eandem conſtanter molem retinens continuo illuſtrior reddita fuerit, donec tandem ne quidem per tubum 45 pedum a Sole diſtingui poſſet. *Dn. de Plantade* Monte Peſſulano d. 14 Jan. ejusdem anni Eclipſin Lunæ a penumbra Telluris patientis vidit, & d. 11 Maji *Dn. de la Hire* in obſervatorio Pariſino paulo ante ortum Solis tractum luminis ad Horizontem ortivum perpendicularem conſpexit, cujus altitudo erat 9 circiter vel 10 graduum, latitudo æqualis diametro Solis. Phænomenon adhuc durabat, Sole oriente, ſimile ex parte illi, quod *Hevelio* ſub occaſum Solis viſum repræſentavimus in Actis noſtris A. 1682 p. 262. Immo idem illud poſt occaſum Solis tum anno 1672, tum 1692 vidit *Caſſinus*. Cœlum circa Horizontem erat nubilum; ſed raræ nubeculæ non impediebant, quo minus clara Solis facies conſpiceretur.

TAB. VII. Fig. 2.

Fig. 3.

De la Hire filius, cum deprehenderet, circa finem Aprilis anni 1702 locum ☿ in ſuis Ephemeridibus juxta Parentis Tabulas computatum a loco in Ephemeridibus Mezzavachi ipſi aſſignato gradu integro differre, nec errorem in calculo commiſſum animadverteret; Tabularum laudatarum fidem explorare ſategit, captis altitudinibus Veneris ad Meridianum appellentis d. 4 & 6 Maji: quibus diebus diſcrepantia inter Ephemerides *de la Hire*

&

& *Mezzavachi* erat adhuc dimidii gradus. Ex iis deducebatur d. 4 Maj. h. 10 8 8 30 tempore apparente Longitudo 15 0 43 ♈, Latitudo Septentrionalis 2 8 16: Longitudo ex Tabulis computata erat 15 0 47, Latitudo 2 8 7. D. 6 Maj. h 10 1 31, tempore itidem apparente, Longitudo obſervata erat 15 3 32 ♈, Latitudo 2 42 15; Longitudo computata 15 4 28 ♈, Latitudo 2 42 12. Non dubitandum eſt, quin eadem in reliquis Planetis habenda ſit fides iſtis Tabulis. Poſtquam enim *de la Hire* Tubos quadrantibus applicare docuit, ut per eos Fixæ ac Planetæ interdiu cum Sole in Meridiano conſpici poſſint; non ſolum Solis ſitum ad Fixas immediate determinare, ſed Planetarum non minus, quam Fixarum Aſcenſiones rectas & declinationes accuratius, quam antea factum, invenire, ac motum Planetarum cum motu Solis conferre licuit. Gratam tamen Aſtronomiæ cultoribus operam præſtaret *de la Hire*, ſi in reliquis Planetis Tabularum parentis fidem ſimilibus obſervationibus comprobaret. Cæterum notandum eſt, quas in Ephemeridibus ſuis *de la Hire* poſuit longitudines, & latitudines a ſupra allatis differre, quia computo juxta Tabulas ad aliquos dies quodam intervallo diſtantes inito, longitudines ac latitudines ad intermedios partem proportionalem quærendo determinant, qui Ephemerides conſcribunt, laboris compendium facturi.

De reſiſtentia ſolidorum multa præclare meditatus *Varignonius*: ſed prolixiora ſunt, quam quæ hic proponi poſſint. Denique notamus, quod juſſu R. Abbatis *Bignonii* in deſcribendis omnibus inſtrumentis Muſicis, quorum hactenus in Gallia fuit uſus, numerus vero ultra 60 excurrit, *Dn. Carré* occupetur.

TRIGONOMETRIA PLANA ET SPHÆRICA, cum ſelectis ex Geometria & Aſtronomia Problematis &c. Auctore R. P. JACOBO GOODEN, Soc. Jeſ. in Collegio Anglorum Leodii Matheſ. Prof.

Leodii, apud J. F. Broncart, 1704, in 4.
Conſtat 11 plag.

INter utilitates Matheſeos non poſtrema eſt, quod ſui cultores judicii acumine beet: quod ut fiat, non praxes ſoluſm Mathematicæ addiſcendæ, ſed demonſtrationes inprimis cum cura concipiendæ. Utque abſtracta tyrones facilius ac diligentius meditentur, ad minus abſtracta applicatio fieri debet. Cum itaque hactenus non proſtaret libellus tyronum uſui inſerviturus, in quo utriusque Trigonometriæ leges demonſtratæ eſſent, & ad problemata utilia ſolvenda applicatæ; ſe non inutilem operam præſtiturum eſſe credidit Noſter, ſi Trigonometriæ tam planæ, quam ſphæricæ, præcepta ex primis fundamentis explicaret, & demonſtratorum uſum multum monſtraret. Parte igitur prima de Trigonometria plana agens, *cap. 1* neceſſaria ejus fundamenta ponit, Sinuum inprimis naturam explicando, & uſum Tabularum Sinuum atque Tangentium monſtrando, Data denique Trigonometrica declarando. *Cap. 2* Analyſin Trianguli rectanguli, & *Cap. 3* obliquanguli tradit. Addit *cap. 4* Analyſin Triangulorum per ſcalam Geometricam atque Quadrantem, & *cap. 5* ad longitudinum ac altitudinum dimenſionem applicat, additis inſimul modis, ſine Trigonometria eam expediendi, & caſibus accuratiſſime diſtinctis. Docet quoque *cap. 6* per Trigonometriam planam inveſtigare diametrum & circumferentiam Telluris, diſtantiam Solis & Lunæ a Terra eorumque diametros. Parte ſecunda Trigonometriam ſphæricam expoſiturus, cap. 1 itidem futuris demonſtrationibus neceſſaria fundamenta ponit, proprietates inprimis circulorum in ſuperficie ſphærarum ſe mutuo interſecantium & triangulorum ſphæricorum demonſtrando. Progreditur hinc cap. 2 ad analyſin Trianguli ſphærici rectanguli, & cap. 3 ad analyſin obliquanguli, & facilem problematis difficillimi, ex datis tribus lateribus inveniendi angulos, ſolutionem proponit theoremati ſuperſtructam, quod *rectangulum ſub ſinubus crurum ſit ad quadratum radii ut rectangulum ſub ſinubus differentiarum crurum a ſemiſumma omnium laterum ad quadratum ſinus dimidii anguli verticalis.* Tractat *cap. 4* materiam apprime neceſſariam, ſed vulgo negligi

ſo-

ſolitam de ſpecie laterum & angulorum. Nempe quia arcus & anguli eosdem habent ſinus cum ſuis complementis ad duos rectos, unde ſciatur, qualis invento ſinui angulus vel arcus reſpondeat, edocet per aliquot propoſitiones demonſtrativas. Subjungit *cap.* 5 problemata ſphærica præcipua ex Aſtronomia & Geographia, de inveniendis Solis declinatione, loco, aſcenſione recta, obliqua, appulſu ad verticalem primarium, amplitudine ortiva vel occidua Azimutho, hora diei, arcubus Horizontis inter Meridianum & alios circulos horarios interceptis, hora ortus vel occaſus Solaris, duratione crepuſculi, fixarum declinatione, aſcenſione recta, longitudine, latitudine, arcu diurno vel nocturno, hora noctis, altitudine Poli. Adduntur Canones Sinuum & Tangentium pro decimo quoque minuto conſtructi, cum eorum Logarithmis. Tandem in tribus ultimis plagulis præcipua Geometriæ planæ elementa ex Euclide ſelecta demonſtrantur, & incipientium uſui accommodantur. Libellus adeo mole exiguus, utilitate ampliſſimus; levi pretio parandus, in maximo habendus. Multum utilitati tyronum conſuleret doctiſſimus Autor, ſi Aſtronomiam pari dexteritate explicatam daret univerſam.

DISSERTATIO HISTORICA DE DUCENTIS celeberrimis Auguſtinianis Scriptoribus ex illis, qui obierunt poſt magnam Unionem Ordinis Eremitici, usque ad finem Tridentini Concilii, amplioris Bibliothecæ Auguſtinenſis edendæ prævia. Auctore Fr. DOMINICO ANTONIO GANDOLFO, *Genuenſi.*

Romæ, typis Jo. Franc. Buagni, 1704. 4.
Conſtat 2 Alph. 6 plag.

CUm nova quotidie incrementa capiat Hiſtoria Litteraria, nullus eſt in Romana Eccleſia Ordo, cujus viros eruditos nonnulli certatim non illuſtraverint. Nam ut de Auguſtinianis tantum nunc dicamus, notum eſt Thomæ de Herrera *Alphabetum Auguſtinianum* Madriti A. 1644 f. editum, ſed ſterile fœcundi alioquin ſcriptoris opus, tum Philippi Elſſii *Encomiaſticum Auguſtinianum*,

Bruxellis 1654, f. vulgatum, quod tamen erroribus haud vacat. Quo vero in pretio ſint Thomæ Gratiani *Anaſtaſis Auguſtiniana*, ſive de Scriptoribus Ordinis Eremitici S. Auguſtini Antv. 1613, 8, & Cornelii Curtii *Elogia Virorum Illuſtrium ex Ordine Eremitico D. Auguſtini*, cum iconibus ad vivum expreſſis ibidem 1636, 4, haud æque liquet. His acceſſit nuper Gandolfus, Genuenſis, qui, cum ampliorem Bibliothecam Auguſtinenſem edere olim conſtituerit, præmiſit *Diſſertationem* hanc *Hiſtoricam de ducentis celeberrimis Auguſtinianis Scriptoribus.* Equidem & antea Auctor de Ordine ſuo bene meritus videtur, quandoquidem cum *de Purpuratis Auguſtinianis*, hoc eſt, iis, qui ex hoc Ordine Cardinalitiam dignitatem ſunt adepti, nec non *Poeticos Flores Eremi Auguſtiniani* ſcripſiſſe, ex hoc ipſo paſſim opere patet. Etſi vero hæc, quam præ manibus habemus, Diſſertatio non ea ſtyli elegantia conſcripta ſit, quam ejus generis libelli requirunt, multa tamen memorabilia hic occurrunt, e quibus aliqua pro inſtituto
p. 21. noſtro delibare non gravabimur. Celebris fuit ſeculo imprimis XIII (natus quippe 1247 & mortuus 1316) Ægidius Columnius, qui Ariſtotelicam Philoſophiam multis voluminibus, rudi tamen ſermone, explicavit. Is cum adoleſcentiæ Philippi Pulcri, Galliarum Regis, præfectus eſſet, ejus in gratiam *de Regimine Principum* libros tres, Romæ primum 1482 f. typis excuſos ſcripſit, omnis Moralis Philoſophiæ compendium. Tanta vero ejus auctoritas fuit, ut, quod nemini alias conceſſum Noſter putat, in Capitulo Generali Florentiæ 1287 fuerit mandatum, ut omnes ejus Ordinis poſitiones Ægidii ſeu ſcriptas, ſeu ſcribendas reciperent ac defen-
30. derent. Vixit eodem tempore Beatus Albertus, qui primus, teſte Gandolfo, habetur, qui externæ eloquentiæ, quæ in varia geſtuum compoſitione conſiſtit, artificium in ſuggeſtum introduxe-
31. 32. rit, eoque in ſui admirationem raptuerit auditores. Ubi de Ambroſio Calepino agit Auctor, mire ejus Dictionarium, Venetiis primum A. 1505 f. editum, & centies deinde, omiſſo etiam Calepini nomine, recuſum, commendat, eo imprimis nomine, quod auctoritati Patrum, Ambroſii, Hieronymi & Auguſtini, plus quam Vallæ, Priſciani & ſimilium detulerit. Fuit præterea ſuavibus moribus, & ne ſenex quidem, cum cæcitate jam laboraret, literarum

ſtu-

ſtudia depoſuit. Miraculo ſimilia ſunt, quæ de Aurelio Brandolino, vulgo Lippo a cæcitate dicto, narrantur. Nam cum a primis ferme vitæ cunabulis oculorum luminibus captus eſſet, fuit tamen & Theologus atque Concionator egregius, & Philoſophus, & Orator, & Hiſtoricus, & Poeta extemporaneus, & Muſicus excellentiſſimus. Memoriæ vero & promptitudinis ejus hoc præcipuum argumentum eſt, quod omnem Plinianam Naturalem Hiſtoriam, per ſingula capita, quamplurimis & præclariſſimis verſibus ex tempore enarraverit, re nulla memorabili prætermiſſa. Cum Felicem de Prato Pſalterium Davidis ex Hebraico ſermone in Latinum tranſtuliſſe narrat Auctor, plures alios Auguſtinianos linguæ Hebraicæ gnaros adducit, & contra Celeberrimum Virum Guilielmum Cave, non eam aſſerit monachorum in Reuchlinum odii cauſam fuiſſe, quod in Hebraicis eſſet verſatus, verum quod vir ſatyrici ingenii lingua illa abuteretur. Guilielmum Duranti perperam Durandum a plerisque vocari putat; eumque Auguſtinianum fuiſſe, contra Labbeum, quem ut Ordini inimicum ſæpiſſime redarguit, pluribus oſtendit, affertque nobile Duranti de Sacra Cœna dicterium: *Verbum audimus, motum ſentimus, modum neſcimus, præſentiam credimus.* De Henrico de Langeſtain, dicto de Haſſia, refert, quod primus Mathematicas artes Lutetia Viennam tranſtulerit, inde mox per univerſam Germaniam feliciter propagatas. Porro de politiſſimo Hermolao Barbaro agens, vulgares quosdam ſcriptorum errores emendat. Hinc Zachariam patrem, & Franciſcum avum, quos aliqui confundunt, eum habuiſſe oſtendit; tum non dolore obiiſſe, quod Reſpublica Veneta eum dignitatem Patriarchalem contra leges patrias obtinuiſſe indignata eſſet, verum peſte Romæ 1494 extinctum fuiſſe probat, nec honore funeris caruiſſe, in celebri quippe Auguſtinianorum Baſilica S. Mariæ de Populo Romæ ſepultum. Hieronymum Neapolitanum Nicolai V Pontificis, in ſpeculativis quidem ſcientiis, nequaquam tamen in Græcis, ut Ughellus ſcripſit, præceptorem fuiſſe docet, quandoquidem is ſenex Græcas litteras didicerit, in quibus tamen ita mox profecerit, ut de Græco in Latinum & contra multa traduxerit, & Græce etiam nonnulla compoſuerit, teſte Cariolano. De Johanne Hoffmeiſtero, quem

p. 8. 87. 121. 150. 152. 164. 173. 173. 216.

quem ob libros nonnullos beato noſtro Luthero oppoſitos, Anti-Lutherum vocatum vulgo aſſerit, notatu non indigna plura habet.

p. 233. Joannem Staupitium obſervat A. 1501 ad Summum Pontificem Oratorem fuiſſe miſſum, ut privilegia pro Academia Vitembergenſi arceſſeret, eoque primum Academiæ fundatorem vocari.

252. Laudatur Ludovici ſeu Aloyſii de Marſilis inſignis liberalitas, qui magnam librorum copiam, multis ex locis conquiſitam, Bibliothecæ ſui Ordinis Florentinæ, quam & antea præſtantiſſimis codicibus ditaverat Joannes Boccacius, legaverit. Ei anno, quod Noſter credit, 1436 defuncto *Florentina Civitas, ob ſingularem eloquentiam & doctrinam, ſepulcrum publico ſumtu faciendum*, quæ ſunt verba Epitaphii, ponendamque inſuper in Cathedrali imagi-

275. ſq. nem *inſtituit*. Notus ante alios eſt Onuphrius Panvinius, qui Veronæ 1529 natus, adhuc puer neque ætatis annum duodecimum ſupergreſſus, hiſtoriæ impenſiſſime vacare cœpit, & multis ſubinde ſcriptis voluminibus, quorum & aliqua alieno nomine prodiere, cum ex animi dolore in febrim incidiſſet, Panormi ante diem obiit 1568. Ad ejus laudem imprimis ſpectat, quod ejus Annalibus Eccleſiaſticis, quos affectos reliquerat, ita in prioribus Annalium tomis uſus fuerit Baronius, ut, qui primum Onuphrii tomum, vel ſaltem magnam ejus partem viderint, pauca a Baronio immutata fuiſſe agnoſcant. Adjecit Auctor noſter in Appendice antiqua quædam monumenta, ad vitas imprimis Sanctorum Sanctarumque ſpectantia, quæ celeberrimis viris Papebrochio &

349. Janningio ſingulari epiſtola dedicavit. Poſtremo loco nonnullorum de Gandolfo præconia, per modum epiſtolæ ad Franciſc. Mauritium Gandolfum, Marchionem Melaſſi &c. recenſentur,

391. quæ inter cum & ea relata eſſent, quæ de ejusdem libro Italico *Diſpaccio Iſtorico, Curioſo & Erudito*, Monteregali 1695, 4 edito, Suppl. Tomo III p. 300 diximus, additur, Academiam Obſcurorum, quam Gandolfi auſpiciis inſtituendam illic nuntiavimus, ob perpetuam

395. ejus abſentiam nondum initium ſumpſiſſe, eoque rationem ejus, quod deſideravimus, nondum explicari potuiſſe. Novum denique fœtum ab Auctore exſpectare jubemur in eadem Epiſtola, cujus titulus erit *Li Splendori Liguri ſvelati dalla Penna del P. D. A. Gandolfo, principalmente ne detti, e fatti Eroici, e glo-*

rio-

rioſi del Senato, Genoveſi Patritii & Soggetti qualificati della Liguria, & alcuni anche della Corſica; con una deſcrizione delle ſudette due Regioni, e delle coſe notabili delle medeſime. Cæterum multa ſe paſſim debere Celeberrimo Magliabechio non ingratus profitetur, quem Virum quippe, aſpectu licet & cultu philoſophico, eruditione tamen, doctrina & moribus conſpicuum p. 252, & eruditionis pelagum p. 256 vocat.

TATIANI ALEXANDRINI HARMONIÆ EVANgelicæ antiquiſſima Verſio Theotiſca, ut & Iſidori Hiſpalenſis ad Florentinam Sororem de Nativitate Domini, Paſſione, Reſurrectione &c. libri eadem lingua converſi Fragmentum. JOANNES PHILIPPUS PALTHENIUS e manuſcriptis codicibus edidit, & animadverſionibus illuſtravit.

Gryphiswaldiæ, apud Johannem Wolfgangum Fickweilerum, A. 1706, 4.
Conſtat 2 Alph. 10 plag.

CUm noſtro ævo multa præſtantiſſima ingenia ſcientiis excolendis plurimum incumbant; ut linguæ etiam, quibus animi ſenſa interpretamur, & rerum conceptus cum aliis dextre communicamus, excolantur par eſt. Id vero qui molitur, judice Clariſſimo *Palthenio*, non peregrini ſermonis vocibus ac phraſibus vernaculum locupletare ac exornare, ſed vernaculi integritatem vindicare: nec nova vocabula effingere, ſed probæ notæ voces, majorum oſcitantia in deſuetudinem adductas, in uſum revocare, utque dictionis Germanicæ elegantiam capiat, de proprio verborum ſignificatu, ex veterum ſcriptis eruendo, ſollicitus eſſe debet. Eum in finem edidit Noſter verſionem antiquam Harmoniæ Evangelicæ *Tatiani* & fragmenti *Iſidori* Theotiſcam. Utut enim Celeberrimus *Hickeſius* Teutonicæ linguæ antiquitatum ſtudioſis ſuadeat, ut a *Willeramo* lectionis initium capiant, inde ad *Otfridum*, hinc tandem ad *Tatiani* interpretem progrediantur; *Palthenio* tamen contraria via magis arridet, quia *Tatiani* interpres planiſſimis vocabulis utatur, ac ita preſſe omnia exprimat, ut

ut ne in positu quidem verborum quicquam immutet, cum contra in *Otfrido* sint mul a contorta, & sensum dubium habentia, in *Willeramo* pleraque figurate dicta. *Vulcanius* versionem *Tatiani* Theotiscam, in Auctario Notarum ad eandem, pro scripto Teutonico omnium antiquissimo habet: Noster ipsi coævum cum *Flitio* facit *Otfridum*, & *Tatiani* interprete antiquiorem agnoscit interpretem fragmenti *Isidori*, quod pro omnium vetustissimo patriarum antiquitatum hoc in genere monumento venditat, & ad seculum circiter septimum refert, cum *Tatiani* versio fœtus seculi octavi vel noni ipsi videatur. De *Tatiano* ipso & ejus Harmonia ut dicamus, opus non est, inprimis cum alibi in Actis nostris de hoc Viro satis sit dictum, præcipue A. 1701 p. 270 & 271. Codicem Theotiscum quod attinet, circa finem seculi XVI primus eum eruditis notum reddidit *Bonaventura Vulcanius*, qui tamen impeditus fuit, quo minus promissam orbi litterato daret editionem. Certam equidem post ipsum editionis spem fecerat *Junius*; proposito tamen eventus non respondit. Ipso mortuo codex, quem possidebat, manuscriptus, una cum manuscriptis aliis, in Bibliothecam Bodlejanam Oxonienſium delatus, ex qua *Palthenio*, anno 1696 Oxoniæ degenti, copiam ejus fecit Bibliothecæ instructissimæ tunc temporis Præfectus, celeberrimus *Hickesius*. Notat vero, codicem illum duplici manu fuisse signatum, a Juniana diversa. Quod recentiori manu adscriptum erat, *Marquardo Frebero* tribuendum putat, quamvis in dubio relinquat, collatione cum alio codice instituta, an ex ingenio aliquid immutandum censuerit. Quamobrem ipse textum antiqua manu exaratum plerumque sequitur, nisi contrarium in animadversionibus indicet. Fragmentum *Isidori* Parisiis, ex codice manuscripto 4859 Bibliothecæ Colbertinæ, qui ad *Pithœum* pertinuit, descripsit, usum ejus concedente *Baluzio*. Versioni Theotiscæ ad latus comparet textus Latinus. Subjiciuntur in *Tatiani* & *Isidori* interpretes animadversiones, in quibus de multarum vocum Theotiscarum origine & genuina significatione disquiritur, & quomodo in voces nunc usitatas degeneraverint, hinc inde accurate ostenditur. Sub finem comparet fragmentum veteris linguæ Theotiscæ a *Lambecio* in Bibliotheca Vindobonensi pro-

du-

ductum, felicisſima, judice Noſtro, conjectura a viro quodam docto, cujus nomen tacet, reſtitutum & emendatum. Unum adhuc annotandum eſſe cenſemus, promitti nempe Orbi litterario a *Palthenio* Gloſſarium Vandalicum, quod a multis avidiſſime expectari, nulli dubitamus.

OBSERVATIONES PRACTICÆ DE HYDROPE Pectoris, a Collegis Academiæ Leopold. Nat. Curioſ. Vratislavienſibus editæ.

Vratislaviæ & Lipſiæ, ſumptibus Chriſtiani Bauchii, 1706, in 4. Conſt. 10 plagulis.

Hiſtoria Morborum, aliquot annos Vratislaviæ graſſatorum, improbo labore, nec ab omnibus probis ſatis laudando conatu pertexta, eadem induſtria, nec minori felicitate, ad alia nunc pergunt Academiæ Nat. Curioſ. Collegæ Vratislavienſes conjunctiſſimi. Quo magis autem plerisque Medicis inſitum faſtidium ingens, & contemtus quidam ſuperbus omnis veteris Medicinæ, cum perpetuo innovandi pruritu conjunctus, deteſtandus venit, quo ſaluberrimum illud de Societatibus ſeu Academiis promovendæ praxeos gratia erigendis Georgii Baglivi conſilium neglectum hactenus atque contemtum fuit; eo majori cenſentur laude mactandi Viri hi Clariſſimi, quod inter copioſiſſimas easque arduas occupationes, ad Artis ſalutaris augmentum promovendum ſuam non deſiſtant conferre ſymbolam. Ad hydropem pectoris jam elucidandum animum applicuerunt, non modo, quoniam pauci Scriptores aliquam in evolvenda ejus natura operam collocarunt, verum etiam, quoniam præter Maximilianum II glorioſiſſimæ memoriæ, Divo Leopoldo, cujus mortem tanquam Protectoris ſui Clementiſſimi acerbe luget ſupra laudata Academia, extitit ille funeſtus. Uſi fuerunt in hoc tractatu aliorum doctiſſimorum Medicorum teſtimoniis, præcipue in enarrandis morbi phænomenis, ac in cura; ubi autem ad cauſarum inveſtigationem perventum eſt, ſibi, ut aliis, vires ingenii periclitari & ſine contumelia proſequi, vel veterum caſtra relinquere, licitum eſſe opinati ſunt. Scaturiginem igitur aquæ in thoracis cavitatem extravaſatæ in vaſis potiſſimum lymphaticis quærunt, quatenus ſcilicet vel lympha

copioſius congeſta, nec exitum in peripheria corporis nanciſcens, adjuvante calore & obſtetricante partium teneritudine, per tranſſudationem ex lymphaticis in cavitatem pectoris ſtillat, vel ex iisdem diſruptis promanat. Nec improbabile eſt, ſerum ſanguinis ſub propria forma e vaſis in thoracis cavum transſudare, ſive hoc per ἀναστόμωσιν, ſive per διαπήδησιν, ſive per διαίρεσιν & in ſpecie διασρῶσιν contingat. Quinimo ductum thoracicum quandoque non extra culpam eſſe, ſuumque contentum pectoris concamerationi ſuppeditare poſſe, nulli dubitant. Inter cauſas remotas lymphæ extravaſationi anſam præbentes accuſatur modo ejus ſpiſſitudo extraordinaria, vel ab aqua frigida æſtuante corpore affatim hauſta, vel ab aere frigidiore, aquarum vitæ ingurgitatione &c. inducta; modo vaſorum lymphaticorum anguſtia, vel a naturali conformatione ac primo ortu dependens, vel a morbis, vel ab aliquibus comprimentibus & conſtringentibus producta; modo vitia tum aliorum viſcerum, quæ motum lymphæ turbant, tum pulmonum præcipue, durities puto, ſcirrhus, tumores, vomicæ, & cum pleura cohæſio. Sanguis vero ſuum ſerum ejaculatur vel ſi fuerit acris, & ſalinus, aut viſcidus a dyſpepſia ob cruditates admiſtas, ac iners menſtruum, nec non ab incongruis in duodeno ac reliquo inteſtinorum volumine communicatis liquoribus redditus, aut in motu impeditus; vel ſi vaſa ſanguifera obſtructa aut in oſſeam duritiem redacta ſint; vel ſi viſcera obſtructiones patiantur. Denique ex ductu Pecquetiano prorumpit chylus, ſi ille fuerit diſruptus. In cura eo cogitationes omnes dirigendæ ſunt, ut 1) colluvies ſeroſa in pulmonibus & thorace congeſta quoquo modo evacuetur, 2) omni ſtudio præcaveatur, ne nova ſubinde generetur, quod potiſſimum obtinetur, dum vitia tolluntur viſcerum, & omnis cachexiæ occaſio avertitur. Quanquam autem præter externa ex fonte Chirurgico pariter ac Pharmaceutico petenda, inter purgantia non fruſtra exhibeantur mitiora; inter diuretica præſente febre, lapidibus percarum, oculis cancrorum crudis, tartaro crudo, nitro depurato, emulſionibus ex ſemine violarum, lapide Lyncis vel Judaico; abſente vero eadem, ſucco betulæ cereviſiæ confermentato, ſucco raphani, fragis & baccis alkekengi cum debiliori

ſpi-

ſpiritu vini infuſis, eſſentiæ gummi ammoniaci & ſero lactis caprilli ſuæ ſint deferendæ laudes; inter diaphoretica Rob Sambuci, ebuli, lapides cancrorum, ſal cardui benedicti, & ſyrupus quidam in electuarium commode redigantur, & matutinis horis propinentur; nec inter pectoralia, ſi pulmones ſero glutinoſo diſtendantur, ſcabioſa, tuſſilago, hyſſopus, veronica, marrubium album, pulmonaria, betonica, capillus Veneris, &c. penitus ſint contemnenda; multoties tamen hoc malum tam rebelle eſt, ut ægri non tantum non curentur, ſed ne quidem ſymptomata eorum mitigentur.

Das güldene und ſilberne Ehren-Gedächtniß *D. MARTINI LUTHERI.*

h. e.

MEMORIA D. MARTINI LUTHERI NUMMIS aureis argenteisque decorata. Ex recenſione CHRISTIANI JUNCKERI, Dresdenſis, Hiſtoriographi Ducalis Saxo-Hennebergici.

Francofurti & Lipſiæ, apud hæredes Endterianos, 1706. in 8. form. maj.

Conſtat Alphab. 1. plag. 17.

UTut auri argentique amans Lutherus, dum viveret, haudquaquam fuerit, memoriam tamen illius plurimis in nummis aureis argenteisque conſervarunt poſteri, quos juſto illuſtravit Commentario jam A. 1699 ſub titulo: *Vita D. Martini Lutheri & Succeſſuum Evangelicæ Reformationis Jubilæorumque Evangelicorum Hiſtoria, nummis atque iconibus confirmata & illuſtrata*, edito Clariſſimus Junckerus. Sed tantum abeſt, ut prima illa opera (quam quidem ſubitaneam minime fuiſſe, Benevolus Lector vel ex recenſu in his Actis tum inſtituto p. 300 ſq. colliget,) divitias omnes exhaurire licuerit, ut novæ potius huic editioni parandæ ampliſſima, quæ ex illo tempore Autori ſolertiſſimo denuo ſe obtulit, ſupellex occaſionem peroptatam ſubminiſtrarit. Sicut autem in gratiam eorum, qui ſtudiis equidem primari-

mariam diligentiam haud impendunt, hiſtoriæ tamen interim & rei nummariæ operam navant, Germanico idiomate uti celeberrimus Junckerus maluit, ut pluribus adeo ad librum hunc acceſſus pateret; ita multum paſſim auctum amplificatumque priorem illum laborem invenient, qui Latinam editionem cum Germanica hac conferre voluerint. Provocamus in iſtius rei fidem vel ad unicam illam ſectionem, quæ *trigeſima octava* eſt, ac eminentium quorundam Virorum, qui vel ſocii Luthero fuerunt in promovendis eccleſiæ literarumque commodis, vel ab eo diſſentientes diverſarum opinionum autores extiterunt, vultus in nummis rarioribus expreſſos repræſentat. Etenim in iſta Juſto Jonæ, Philippo Melanchtoni, Eraſmo Roterodamo, Hudalrico Zwinglio, Friderico Myconio, Martino Bucero, Joanni Calvino, ſocii adduntur Ambroſius Blaurerus, Simon Grynæus, Joannes Brentius, Joannes Oecolampadius, Petrus Martyr, Mercurius de Gattinaria Caroli V. Imperatoris Cancellarius, Bilibaldus Pirckheimerus, (cujus lateri adhæret pictor celeberrimus, Albertus Dürerus,) & Conradus Peutingerus. Unicum hunc §. tot acceſſionibus auctum qui cogitaverit, haud difficulter de reliquis pronum ferre poterit judicium. Ordinem de cætero eundem, quem Latina editio ſervavit, & hic retentum videas, niſi quod effigies nummorum, quarum iteratis ſæpe vicibus aliquot ibi in peculiaribus tabulis junctim fuerunt exhibitæ, textus nunc ipſe ſuo quamque loco proprio inſertas accepit; id quod Lectoribus nonniſi gratiſſimum fore autumamus, utpote qui moleſto labore ad tabulas iſtas, a materiæ dilucidatione interdum remotiores, recurrendi ſublevatos ſe hoc pacto ſentiunt. Sed textum ipſum haud mediocriter amplificatum dediſſe, nondum ſufficere viſum fuit. Acceſſit inſuper Appendix, quæ antea obſervata novis illuſtrat animadverſionibus, & nummos præterea non unos apparatui priori adjungit, quos Clariſſimus Auctor tantum non omnes ſe debere profitetur theſauro nummario Ampliſſimi Heræi, Conſiliarii Sondershuſani. Nominamus ex his potiſſimum eos, qui ſupra memoratis ſuppares ſunt, memoriamque ab interitu vindicant Hieronymi Savonarolæ, Mennonis, Caſpari Hedionis, Petri Viretі, Joannis a Laſco, Jacobi Sturmii, Lucæ Cranachii. Oecolam-

lampadius quoque inter alios iterum occurrit, cujus in honorem cusum numisma altera in facie hoc distichon refert: DUM VIXI IN DOMINI FULSI FAX SPLENDIDA TEMPLO ET NOMEN CUM RE GRATIA DIVA DEDIT. Tacemus duo Carmina *Adami Siberi* rarissima, & inter ejus Poëmata studiose alias collecta editaque minus reperiunda, quorum alterum Lutheri honoribus sacrum *tertium* eum *Eliam* nominat, versumque hunc & initialem habet & finalem: *Nostri fuit Secli Lutherus HELIAS*; alterum Philippum Melanchthonem tanquam *Phœnicem Doctorum* laudat.

OCTAVIA, Römische Geschichte/

h. e.

OCTAVIA, FABULA ROMANENSIS. PARS tertia, eaque ultima.

Noribergæ apud hæredes Hofmannianos, 1706. 8.

Constat Alph. 3.

FAbulæ Romanenses, quas ab Aristide Milesio quidam *Milesias*, alii ab argumento, quod in iis pertractatur, *Amatorias* adpellant, ex Oriente ad Græcos, a Græcis ad Romanos, atque ab his ad reliquas cultioris Europæ nationes translatæ sunt. Primam illarum originem ad certa tempora referre vix quisquam potest: extant autem perantiqua scriptionis hujus monumenta, quorum vestigia premere Galli præ aliis summa ope nisi fuerunt, a quibus etiam *Romanenses* adpellatio derivatur. Habuerunt enim tria olim idiomata Galli, *Gallicum* scilicet, quod vetustissimum & vernaculum erat, *Germanicum*, quod a Francis advenis seculo IV & V didicerant, & *Romanum*, quo Provinciales atque Tolosates, utpote Italis proxime habitantes, utebantur: & ab his quidem carmina & historiæ amatoriæ *Romanenses* dictæ sunt, quod hi præ reliquis omnibus artis poeticæ peramantes atque studiosi essent, suaque lingua in publicandis hujuscemodi scriptis aliis præirent. Parentum avorumque nostrorum ætate Fabula Romanensis ab Hispanis, Italis, Germanis, Anglis Batavisque

visque ad ſupremum quaſi dignitatis culmen evecta,& tanto ardore exculta eſt, ut de illa certas aliqui regulas formare, & in illis laureolam quærere, pulchrum duxerint. Certe apud Hiſpanos tantus talium librorum numerus evaſit, ut Michael Cervantæus, quem inter præſtantiſſima Hiſpaniæ ingenia numerant, ſubtilem admodum & prudentem de iis cenſuram in peculiari opere, quod *Domini Quixoti hiſtoriam* nuncupat, agere, atque hac ratione civium ſuorum animos a nimia fabularum lectione avertere ſtuduerit. Et negari quidem non poteſt, multas comparere quisquilias in hoc librorum genere: quidam enimvero ita ab auctoribus ſuis efficti elaboratique ſunt, ut in iis contra bonos mores nihil dictum ſit, ſed potius dominandi amandique artes, tragicorum inſuper caſuum narrationes, atque elegantioris cultus indicia, non absque ſumma oblectatione, ſub amabili figmento, deprehendantur.

In illis, quas Germania noſtra produxit; *Herculis* & *Arminii* Fabulæ præ cæteris claræ ſunt; omnibus vero palmam præripuerunt *Arminenes* & *Octavie* volumina, cum ob præceptorum caſtimoniam, ſtyli elegantiam, viciſſitudinumque mirificam varietatem, tum præcipue ob auguſtas illarum origines, quas e Sereniſſima Germaniæ Domo Principi ingenioſiſſimo debent. *Octavia* certe, cujus duæ partes priores quatuor voluminibus conſtantes ante hos viginti annos lucem adſpexere, adeo animos lectorum incomparabili venuſtate ſua faſcinavit, ut reliquos jucundiſſimi laboris tomos anxie optaverint, quorum deſideriis tandem tertia parte, quam ultimam dixit, ſatisfacere voluit Serenisſimus Princeps. Quum vero etiam in hac ipſa nondum ad finem perducta ſit elegantiſſima de Octaviæ Romanæ miris in aula Neroniana caſibus fabula, nova nunc ab illis, qui Octaviam Germanica veſte decoratam quaſi depereunt, ad Excelſiſſimum Auctorem vota fiunt, ut labores ſuos ad finem aliquando perducere dignetur: qui, niſi ipſe ultimam operi manum admoveat, a nemine unquam expectandus eſt, cum neminem pari felicitate hujus generis aliquid adgreſſum ſciamus, multo minus futurum credamus quemquam, qui tanto cum applauſu cœpto hactenusque continuato operi auſurus ſit colophonem imponere. Servet modo æternum Numen Principem Optimum,

mum, ſalutis inprimis publicæ & S. R. Imperii univerſi cauſa, cujus inter Columnas præcipuas merito omnes eum venerantur.

ECLIPSIS SOLIS D. XII MAJI A. MDCCVI IN diverſis Germaniæ locis obſervata.

PHænomenon hoc, in terris noſtris rariſſimum, cœlo undique ſudo, non ſine voluptate conſpiciendum ſe præbuit. Initium occultationis hic *Lipſiæ* circa primum quadrantem horæ decimæ, maxima obſcuratio h. X. 25′ 20″, finis h. XI. 35′ 45″ notata fuere, ipſumque adeo deliquium h. 2′ 21″ duravit, ſub medium ejus vix triente digiti Solaris diſci a defectu immuni: quo tempore ☿ prope Solem & ♃ Orientem verſus clariſſime nobis conſpecti fuere. Sunt quibus & ♄ atque ♂ viſi perhibentur, cum pluribus fixis primæ magnitudinis. Ambibat Lunam annulus fulgens, limbo ejus parallelus, obverſa Lunæ parte denſior, averſa rarior, exacta tamen peripheria terminatus, a parte Solis lucida ſupra illum verſus zenith prominente accurate diſtinguendus. Splendor ejus quaſi argenteus, minor tamen quam ab occultatione immunis diſci Solaris particulæ. Margo Lunæ inſtar nubeculæ pallebat, nigredine medium diſci occupante. Prope horizontem occiduum nebulæ veluti cooriebantur, cœlumque rubebat.

Eandem Eclipſin *Jenæ* accuratiſſime obſervans Clariſſimus Profeſſor *Hambergerus*, notavit initium h. IX. 11′ 40″; medium h. X. 21′ 59″; finem h. XI. 32′ 18″; magnitudinem 11 $\frac{5}{8}$ digitorum; integram durationem h. 2′ 20′ 38″. Maxima cum eſſet obſcuratio, Venerem vidit, Jovem atque Capellam, tenebris adeo invaleſcentibus, ut ad dignoſcenda in Horologio Oſcillatorio ad feneſtram collocato minuta & ſecunda horaria, candela accenſa opus eſſet.

Berolini initium fuiſſe h. IX 24′, finem h. XI. 45′, & defectum ad 11 $\frac{7}{8}$ digg. excreviſſe accepimus.

Vratislaviæ in Collegio Academico Soc. Jeſu a R. P. *Chri-*

Chriſtophoro Heinrich, Prof. Theolog. & Mathem. ſequentia annotata ſunt.

Initium erat	hor. IX.	39′	40″
Totalis obſcurationis initium	X.	49′	—
Medium	X.	49′	30″
Lucis initium	X.	50′	—
Finis totius Eclipſeos	XII.	2′	20″
Mora totalis obſcurationis	—	1′	—
Duratio Eclipſis ab initio ad finem	II.	22′	40″

Punctum ultimi exitus a Sole diſtabat a puncto verticali Solis Orientem verſus 56° 20′.

Diameter Lunæ excedebat Diametrum Solis minimum 15′ Diametri Solaris.

Tempore totalis obſcurationis ſtellæ complures libero oculo viſæ, etiam duæ prope Solem. Lunam circulus dubiæ lucis ambibat, Halonis inſtar. Simul apparebat inæqualitas ſuperficiei Lunaris; ſed præcipue ſub initium luminis diſtinguebantur, in effigie per teleſcopium in chartam albam projecta, montes & valles Lunares, intermicantibus Solis particulis.

Hora 10, 6′ 30″ obſcuratis in Sole digit. 5, ſpeculum Parabolicum dſam. 3 ped. adhuc inflammavit lignum ſiccum: quod haud amplius præſtitit h. 10 18′ 20″ obſcuratis 7 digitis.

Hor. 10 35′ 30″ obſcuratis 10 digitis adhuc tantiſper aduſſit pannum.

Hor. 10 42′ 0″ obſcuratis 11 digitis nec fomitem amplius accendit.

Lens uſtoria diam. $9\frac{1}{2}$ pollic. poſt obſcuratos digg. 9 h. 10 30′ adhuc aduſſit pannum: obumbratis vero 10 digitis nec fomitem quidem.

Cœlum omni hoc tempore fuit admodum ſerenum.

** ** **

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Auguſti Anno M DCC VI.

ANTONII PAGI CRITICA IN ANNALES Baronii.

Coloniæ Allobrogum ſumtibus Societatis, 1705. fol. Tomus II. Conſtat 9. Alph. 7. plag.

COronidem impoſuerat Clariſſimus Auctor operis ſui Hiſtorico - Chronologici *Tomo I*, ſupra a nobis pag. 110 recenſito, rebus a Theodoſio M. præclare geſtis, nunc *Tomum II* orditur ab altera Imperii diviſione, qua Arcadius Orientis, Honorius Occidentis Principatum obtinuit, & progreditur ad initium Pontificatus S. Martini, quem ſuscepiſſe ſtatuit A. C. 649. Itaque ad A. C. 395 vindicat Zoſimum, qui Baronio Rufinum male Celtam appellaſſe cenſetur, eo quod Gallus fuerit; cum tamen Galli Celtarum nomine Zoſimo & Straboni deſignentur. Ibidem ſtatum religionis ſub Arcadio & Honorio egregie repræſentat ex Sozomeni lib. 8, c. 1; adjicit hæreſin Eureſii & leges Arcadii contra hæreticos a Baronio prætermiſſas; bellum Perſicum ſigno crucis efficaci celebre revocat ad A. C. 420; Chryſoſtomum refert in exilio, dum Pityuntem transportatur, exſpiraſſe animam; Auguſtinus ſequenti demum anno ordinatus ipſi videtur Epiſcopus Hipponenſis, atque ejusdem & Paulini epiſtolarum chronotaxin exhibet curate digeſtam. A. C. 596 Evangelium oſtendit propagatum inter Pictos Auſtrales per S. Ninianum, inter Dacos, Beſſos & Gothos per S. Nicetam, qui alias Nicæas dicatur; culpa enim librariorum Nicetam a Nicæa eſſe diſtinctum, qui error etiam in martyrologia irrepſerit, unde memoriæ S. Nicææ dies VII Januarii, S. Nicetæ dies XXII Junii

conſecratus ſit. A. C. 397 alligat Nicetæ in urbem Nolam acceſſum, & per Daciam, Italiam, Macedoniam & Dardaniam in patriam redeuntis itinerarium; mortem S. Ambroſii; ordinem Conciliorum Carthaginenſium emendatum, & Rufini Aquilejenſis cum Melania ex Oriente reditum. Et de Rufino quidem ex Hieronymi & Nolani epiſtolis narrat, quod hæreſes Origenis eo applauſu Romæ diſſeminaverit, ut, licet celebris matrona Marcella ſtrenue illum oppugnaret & Urbe tandem expelleret, nihilominus a Papa Siricio obtineret epiſtolas *Eccleſiaſticas* ſeu *Communicatorias*, publico puræ fidei apud peregrinos teſtimonio. Ibidem in Paulino obſervat flagrans pietatis ſtudium, quo percitus ipſam Romam appellaverit Babylonem, non reſpectu Gentilismi, uti Baronius vult, ſed ob ſummam turbarum ac mali illecebrarum copiam. A. C. 398 mortuos demonſtrat Siricium atque Ambroſium, & priori ſucceſſiſſe Anaſtaſium. Præter alia de Auguſtini in Donatiſtas, Chryſoſtomi in Montaniſtas, Porphyrii Gazæ Epiſcopi in Gentilismum zelo agit; tantam fatetur Cleri Romani fuiſſe invidiam non in S. Paulinum ſolum, ſed & in S. Hieronymum, ut non immerito ab Hieronymo Senatus Phariſæorum vocaretur; quamvis etiam Hieronymus nimis acriter calamum ipſi ſtrinxiſſe videtur, non quidem in Clerum, ſed in Imperatorem, ita extollens virginitatem, ut matrimonium quodammodo damnare crederetur. A. C. 399 eminuiſſe probat prudentiam Imperatorum in exſtirpando ſenſim Gentilismo, in Hispania præcipue & Gallia. Circa A. C. 400 corrigit errorem Baronii in chronotaxi martyrii Siſinnii commiſſum; Chryſoſtomum Origeniſtas Monachos ex ſuis monaſteriis ejectos benigne excipientem excuſat; natales Antiphonarum ab antizelia Arianorum, & ortum Maronitarum a Marone Abbate derivat. A. C. 401 damnatos oſtendit Origenis errores, tam in Oriente quam in Occidente, publicis in ſynodis, Alexandrina & aliis, eumque innitatur Theophili epiſtolis Paſchalibus, redegit eas in ordinem tempori conformem, caſtigatis Baronii parachroniſmis. Ibidem occaſione concilii Carthaginenſis tunc temporis celebrati, refert contentiones inter Epiſcopos de primatu agitatas, & ſingularem Eudoxiæ erga Chryſoſtomum & Porphyrium clementiam, quorum priorem mactaverit honore ſu-

ſuſcipiendi ex baptismo vel Principem Theodoſium, aut quod certius ipſi videtur, Flacillam & Pulcheriam; ad poſterioris autem petitum exſtruxerit Gazæ ædem plane auguſtam, templis idolorum dirutis. A. C. 402 continuatas oſtendit controverſias Origenianas, cumque de iisdem Chryſoſtomum inter & Epiphanium concertationes quædam ortæ ſint, vitam & mortem Epiphanii hac anſa ex Sozomeno colluſtrat; diſſerit etiam de obitu Anaſtaſii contra Baronium, & Concilio primo Milevitano. A. C. 403 Chryſoſtomum ſtatuit in exilium ab Eudoxia miſſum, quam ἐπαρῳθώσει in malos mulierum mores exacerbaverat; Paulinum e contrario Eccleſiæ Nolanæ eſſe præfectum, contra Chiffletium & Benedictinos propugnat. A. C. 404 ab Honorio non ſolum non reſtitutos eſſe ludos ſeculares, ſed ipſos etiam gladiatorios Romæ ſublatos contra Baronium aſſerit, occaſione occiſi ab ipſis ſpectatoribus Telemachi, qui gladiatorum rabiem compeſcere tentaverat. Porro exponit alterum Chryſoſtomi, ab Imperatore revocati exilium, & natas inde Conſtantinopoli turbas. Scilicet invectus erat in turbantes ſacra publica choreas & plauſus, quibus Gentilium more plebs venerabatur ſtatuam argenteam, quam Eudoxia ſibi ad latus Eccleſiæ juſſerat poni; ſed tantæ zelum hunc ſecutæ ſunt calamitates, ut pro ſuggeſtu exclamaret Chryſoſtomus: *rurſus Herodias furit.* Non autem adeo diu furorem exercuiſſe, addit Noſter, cum eo ipſo anno obierit. Ibidem agit de Auguſtini diſputatione cum Felice Manichæo, Innocentii decretis ad S. Victricium, Victricii converſione & meritis, morte S. Paulæ, & privilegiis Judæorum ab Arcadio & Honorio conceſſis. A. C. 405 Pelagium epiſtolam *de Gratia & Auxilio* ſcripſiſſe ſtatuit, monetque B. L. ne hunc confundat cum Pelagio Monacho, cujus Chryſoſtomus ac Iſidorus Peluſiota meminerint, ſicuti Baronius, Uſſerius ac Voſſius fecerunt; addit præterea, quomodo Rufinus Pelagium & Pelagius Cœleſtium induxerit in errores, & quod Pelagius Commentariorum in epiſtolas Pauli, qui Hieronymo vulgo ſubjungi ſolent, auctor ſit, confirmat. Tandem ſubjicit tempus concilii primi Toletani, in quo de Dictinio & patre ejus Symphoſio, hæreſi Priſcilliana infectis, actum eſt. A. C. 406 ſcripſiſſe ſentit Hieronymum adverſus Vigilantium, cujus

hæresin & patriam præcipue, cum aliis Gallus, aliis Hispanus dicatur, pluribus persequitur. A. C. 407 obiisse Chrysostomum Comanis in Ponto Euxino exulem narrat, sed non excommunicatis, uti quidam ex suppositiis Innocentii epistolis collegerunt, ejus persecutoribus: vexatas eodem tempore Italiam a Vandalis, Britanniam militum tumultu, & Gallias ab Alanis, Suevis & Hunnis. A. C. 408 mortuum docet Arcadium, & Isdigerdem Persarum Regem diram in Christianos instituisse persecutionem, eo quod Episcopus urbis Regiæ templum aliquod ethnicum succenderat. Honorium vero deleviſſe Imperii sui & Christianorum hostem clandestinum Stiliconem, subditorum onera variis legibus sublevasse, Gentilismum exstirpasse, hæreticos proscripsisse eosque inter Cœlicolas, sectam Christianos inter & Judæos mediam. A. C. 409 direptam esse ab Alarico Romam, & Mathematicos urbe ejectos, quoniam se hujus aliarumque urbium fata ex astris præscire erant gloriati: id quod prolixe defendit circa annum sequentem, ad quem Baronius, Valesius & Gothofredus hanc cladem referunt, ubi etiam Probæ & Lætæ matronarum laudat pietatem, quod pauperes durante obsidione de suis aluerint. A. C. 410 Concilium fuisse celebratum Carthaginense adversus Donatistas, quorum in Africa grassationes aliaque flagitia persequitur; mortuum quoque esse Rufinum, sed absque errorum recantatione; Pelagianismum sese dilatasse, sub Pelagii auspiciis, cujus patria, vitæ genus, præceptores, hæresis, iter in Africam prolixius heic exponuntur. De Synesio Pelagiano observat, quod Episcopatui sit admotus a Ptolemaidensibus, non invitus solum, sed aperte etiam heterodoxiam confessus, Theophilo Alexandrino aliisque, quos minime ejus errores latebant, electionem probantibus. Dandum autem hoc esse temporis illius iniquitati, quæ sæpius suaserit, Philosophos doctrina & virtute atque auctoritate præstantes mox a baptismo præficere Ecclesiæ. A. C. 411 principes Ecclesiæ Doctores Hieronymum, Augustinum & juxta nonnullos Hilarum Syracusanum calamum strinxisse contra Pelagium, Collationem Carthaginensem contra Donatistas habitam, Alaricum Gothorum Regem periisse, Galliamque & Hispaniam hostibus liberatam, etsi non adeo diu hac tranquillitate gavisæ sint. A. C. 411 con-

continuatas Donatiſtarum & Pelagianorum controverſias ſub auſpiciis Imperatoris Honorii, regnum Gothorum in Gallia inchoatum, & mortuum Theophilum Alexandrinum. A. C. 413 profligatis Imperii turbatoribus, Marcellinum obſervat tribunum ac notarium, vitæ quidem integerrimum, ad delatorum tamen calumnias injuſte fuiſſe occiſum. In Gallia autem Burgundiones regimen obtinentes fidem Chriſtianorum amplexos eſſe. A. C. 414 alligavit perſecutionem Chriſtianorum in Perſia, ejusque initium & finem, hactenus ignota, ex collatione Theophanis cum Theodoreto demonſtravit. A. C. 415 coactum animadvertit Concilium Hieroſolymis coram Johanne contra Pelagianos, a Baronio penitus prætermiſſum; Judæorum inſolentiam a Theodoſio repreſſam, quippe qui puerum Chriſtianum ad Immum comprehenſum, ludibriis exercendis ac crucis deridendæ cauſa de ligno ſuſpenderant, ac cruciatibus interfecerant; Gentilium autem ſimulachra ſacrificiis hactenus culta, aliosque ritus Honorium proſcripſiſſe. A. C. 416 Pelagium refert in Synodis Carthaginenſi ac Milevitana II damnatum, quorum Epiſcopi Auguſtinus atque reliqui, quoniam ante latam ſententiam ſedem Romanam conſuluerunt, ſtudet hinc contra Blondellum Primatum Pontificis ſtabilire, repudiatis, qui in Synodo Milevitana II conditi dicuntur, de Pelagio canonibus. Cum autem ei adverſetur locus Gennadii illuſtris: *Innocentius urbis Romanæ Epiſcopus ſcripſit decretum Occidentalium & Orientalium adverſus Pelagianos datum* &c. inſeruit vocem *Eccleſiis* ante præpoſitionem *adverſus*, ſecutus codicem manuſcriptum Bernardi Montfauconi, quem propediem novam & accuratam editionem Operum S. Athanaſii vulgaturum pollicetur. A. C. 417 mortuum eſſe probat Innocentium, & ſucceſſiſſe Zoſimum, in Pelagianos tam propenſum, ut Cœleſtium judicaret innocentem, Pelagii autem adverſarios, Herotem imprimis & Lazarum Galliæ Epiſcopos officio privaret ac communione. A. C. 418 immutatum advertit in Pelagianorum cauſa Zoſimum, eoque reliquorum Epiſcoporum diſceptationibus deductum, ut non Cœleſtium ſolum damnaret, ſed omnes Roma pelli Pelagianos, ab Honorio obtineret: circa idem tempus jacta eſſe Monarchiæ Francicæ fundamenta. A. C. 419 cum Julianus damna-

tioni Pelagianismi ſubſcribere recuſaret, Imperatorem promulgaſſe conſtitutionem de præſtandis hæreticorum damnationi ſubſcriptionibus; celebrata eſſe concilia Carthaginenſia vulgo VI & VII appellata; ignem e cœlo dimiſſum ipſos maris fluctus quaſi ſaltus ac ſylvas incendiſſe. Meminit etiam conſuetudinis hoc tempore adhuc Epiſcopis in Oriente uſitatæ, qua publicis literis indixerunt tempus Paſchatis proximo anno celebrandum. A. C. 420 Hieronymi emortuali, continuatam eſſe in Perſide Chriſtianorum perſecutionem, exorto autem inde Perſas inter & Romanos bello, Perſas occubuiſſe. A. C. 421 Theodoſium poteſtatem Epiſcopi Conſtantinopolitani circa ſacra ita ampliaſſe, ut provinciæ omnes intra Orientalis Imperii fines comprehenſæ, ejus ſubeſſent curæ, neque graviores cauſæ ad ſedem Romanam referrentur. A. C. 422 Epiſcopos in Oriente, Illyricos præcipue, repudiaſſe affectatum Rufi, Sedis Romanæ vicarii, dominium, neque in cauſa Perigenis Epiſcopi Corinthiaci acquieviſſe in ſententia Romani Pontificis. A. C. 423 mortuum eſſe Honorium Imperatorem, & Papam Bonifacium, ejectos ex Italia Julianum & Cœleſtium Pelagianismi defenſores, quibus etiam Theodorum Mopsveſtenum ab aliis omiſſum aſſociat. A. C. 424 Valentinianum renuntiatum eſſe Cæſarem, & Synodum Antiochiæ contra Pelagium celebratam. A. C. 425 interiiſſe oſtendit invaſorem Imperii Johannem Notariorium Primicerium, & abrogata diebus feſtis & Dominicis ſpectacula. A. C. 426 Theodoſium legem adverſus Paganorum ſacrificia promulgaſſe; Auguſtinum libros Retractationum contexuiſſe, abſolutis qui agunt de Civitate Dei; Proſperum & Hilarium Semi-Pelagianismum oppugnaſſe, quem Caſſianus in Collationibus ſuis publice amplectebatur. A. C. 427 Theodoretum Hiſtoriam Eccleſiaſticam terminaſſe, de quo & illius continuatoribus plura diſſerit. A. C. 428 Genſericum Vandalorum Regem in Aſiam irrupiſſe, eaque occaſione Auguſtinum ſolviſſe dubium a Quodvultdeo propoſitum: an Epiſcopis fugere liceat in perſecutione? Clodionem regnum Galliæ occupaſſe, a quo Francorum Reges primæ ſtirpis ducunt originem; Neſtorium Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præfectum, talem prima vice habuiſſe ſermonem, ad quem populus cohorruerit. A. C. 429 colluſtrat S. Ger-

Germani in Angliam miſſione, Saxonum pugna cum Britannis, & præcipue hiſtoria de populi & Epiſcoporum motibus in Neſtorium. A. C. 430 continuatas oſtendit controverſias Neſtorium inter & reliquos Epiſcopos, Cyrillum imprimis & Cœleſtinum, quæ ut componerentur, & Romæ & Alexandriæ & Epheſi Synodos eſſe coactas, quas animadverſionibus colluſtravit. Ad A. C. 431 disquirit cum Petro de Marca: an Theodoſius ſuſpenderit ſententiam adverſus Neſtorium a Synodis Romana & Alexandrina latam, donec ab œcumenico Concilio judicium inſtitueretur. Producit etiam obſtacula, quæ Johannes Antiochenus Synodo Cyrilli Epheſino poſuit, & inveſtigat anſam, qua Canon VI Pelagianus in Synodum Epheſinum irrepſerit, quibus Neſtorii exilium, Sulpicii Severi converſionem, S. Paulini vitam ac mortem ſubjicit. A. C. 432 mortuum aſſerit Cœleſtinum paulo poſt quam decreta mitigaſſet in Neſtorianos ſedibus ſuis ejiciendos; ſucceſſiſſe Sixtum III, initamque pacem Cyrillum inter & Johannem, quippe qui non hæreſi, ſed perſonæ Neſtorii faverat. A. C. 433 novum iterum ſuſcitatum ſchisma indicat ab Andrea Samoſateno, Alexandro Hieropolitano, & reliquis pacem Cyrilli repudiantibus, quod ipſum commoverit alios, ut neutram, neque Cyrilli, neque Johannis Antiocheni, partem amplecterentur, qui hinc *Acephali* dicti ſunt. A. C. 434 Theodoſium promulgaſſe *Sacram*, qua jubet, ut Neſtorii defenſores aut cum Cyrillo communicarent, aut Eccleſiis pellerentur. Proſperum refelliſſe Vincentium Lerinenſem Semi-Pelagianum, eodem anno mortuum. A. C. 435 Synodos Anazarbicam & Tarſenſem in cauſa Neſtorii habitas, Alexandrum, Meletium aliosque Epiſcopos non paucos in exilium eſſe miſſos. A. C. 437 perſecutiones Vandalicas initium cepiſſe. A. C. 439 Concilium adverſus Cyrillum Conſtantinopoli celebratum putat Baronius, Noſter autem fictitium eſſe docet. A. C. 440 mortuum affirmat Sixtum III, ſed falſo ei tribui libros de *Divitiis*, de *Malis Doctoribus*, de *Caſtitate* & *Hypomneſtico*; ſucceſſiſſe Leonem I; Chriſtianos in Africa Genſerici perſecutionibus fuiſſe vexatos. A. C. 441 Concilium Arauſicanum concedit celebratum fuiſſe, ſed negat contra Marcam, quod generale fuerit. A. C. 442 hæreſin ortam docet Eutychianam. A. C. 443 & ſeq. Manichæos a Leone M. & Proſpero op-

oppugnatos. A. C. 445 lucem fœneratur inſcriptioni antiquæ Narbonenſi, & contentionem, quæ Leonem inter & Hilarium interceſſit, perſcribit. A. C. 447 Priſcillianiſtas in Hiſpaniis exagitatos refert, a Turribio potiſſimum Aſturicenſi Epiſcopo, item Saxones in Britanniam ingreſſos. A. C. 448 in nervum erupiſſe oppugnationem Eutychianiſmi, ipſum Eutychen in Synodo Conſtantinopolitana damnatum, non autem eodem anno, uti Baronio videtur, ſed ſequenti Synodos Byrtenſem & Tyriam eſſe celebratas. A. C. 449 controverſias cum Eutychianis & Iba, cujus cauſam antea expoſuit, continuatas oſtendit. A. C. 450 Eudociam non profectam ſecunda vice Hieroſolymam contra Baronium aſſerit, Imperatorem autem Theodoſium eſſe defunctum. Ad A. C. 451 revocavit perſecutiones Attilæ in Servatum II & alios; Concilium Chalcedonenſe; cauſam Anatolii & Dioſcori, (qui, uti ad annum ſuperiorem obſervavit, ipſum adeo Epiſcopum Romanum excommunicavit;) Baſſiani & Stephani ab officiis remotionem, factamque publicis ſumtibus ſuſtentationem; ubi ſimul ortum *penſionum Eccleſiaſticarum* indicat. A. C. 452 Attilam vaſtare cœpiſſe Italiam. A. C. 453 Leonem P. vices ſuas commendaſſe Juliano Epiſcopo Coënſi in cauſa Neſtoriana & Eutychiana, unde Marca & Quesnellius *Nuntiorum Apoſtolicorum originem* derivent; Theodoretum mortuum dici Garnerio, ſed perperam, neque Cæſarium Concilio Arelatenſi præfuiſſe, uti Baronio placet, cum ante annum 470 non prodierit in lucem. A. C. 454 Attilam Baronio interiiſſe, quod præcedenti anno contigerit. A. C. 455 Roma a Genſerico devaſtata, Eudociam cum filiabus in captivitatem eſſe abductam, Eudociam autem ſeniorem ab Eutychianismo ad Eccleſiam Catholicam rediiſſe; Leonem in conſtitutione Paſchatis, ſcrupulis hactenus variis obnoxia, uti ad annum 453 monuit, ſecutum eſſe Epiſcopum Alexandrinum. A. C. 456 perſecutione Catholicos Vandalica etiam extra Africam fuiſſe vehementer agitatos. A. C. 457 Epiſcopos civitatum metropolitanarum & Monachos in cauſa Timothei reſcripſiſſe, ſe Chalcedonenſem Synodum ad ſanguinem usque vindicaturos, quorum epiſtolæ & relationes in unum codicis corpus collectæ vocentur *Codex Encyclius*, hodie vix cognitus, apud Veteres autem magno in honore habitus. A. C. 458 mor-

mortuum esse Anatolium Patriarcham Constantinopolitanum, quem Baronius abs re ducat auctorem Canonis XXVIII de privilegiis sedis Constantinopolitanæ. Circa A. C. 459 floruisse statuit *Acametos* ita appellatos, non quod insomnes & oculis conniventes perpetuis sese vigiliis exercuerint, sed quod divina in ipsorum Ecclesiis hymnologia nunquam cessaverit. A. C. 460 Symeonem Stylitam, cujus devotionem hic persequitur, obiisse, postquam quadraginta annos, secus atque Baronius & alii sentiunt, in columna habitaverat. A. C. 461 Leonem exspirasse, de cujus cultu, reliquiis & operibus plura disserit. Ad A. C. 463 animadvertit, Victorium cyclum 537 annorum non hoc, sed jam anno 457 concinnasse. A. C. 465 Concilium coactum esse Romanum, occasione natalis seu diei ordinationis Hilarii, demonstrat inter alia ex Clarissimi Tenzelii schediasmate de Natalitiis Episcopalibus, quem tamen in refutando Quesnellio non animadvertisse addit, natalis Hilariani festivitatem hoc anno prius celebratam, quam Concilium ad res Ecclesiasticas ordinandas fuerit habitum. Circa A. C. 466 Prosperum Aquitanicum tantum Notarium Leonis Papæ egisse, non autem Episcopum, ceu ante Sirmondum persuasum fuerit omnibus. A. C. 471 Remigium juxta Baronium Episcopatum Remensem obtinuisse innuit, sed Henschenium atque Cointium id accuratius examinasse; falli etiam Spondanum, qui illi *Explanationes in Epistolas Pauli* tribuit, cum in iis Benedicti & Gregorii Papæ fiat mentio. A. C. 474 Zenonem restituisse in Ecclesiam Antiochenam Petrum Fullonem, refert Baronius ex Alexandro Monacho, de quo Noster censet, quod scriptor sit futilis, & a Jacobo Gretsero plane immerito commendatus. A. C. 475 Ostrogothos, devastato Illyrico, regnum in eo sub Theodorico instituisse. A. C. 476 Imperium Romanum sub Augustulo interiisse, plerisque Principibus hæresin profitentibus. A. C. 478 habitam esse Romæ a Simplicio & Constantinopoli ab Acacio Synodum, in iisque damnatos non solum Timotheum Ælurum, Johannem Apamenum & Paulum Ephesiorum Episcopum, sed etiam, uti contra Baronium propugnat, Petrum Fullonem. A. C. 482 Stephanum juniorem Antiochiæ occisum, non autem, sicuti Valesius sentit, Stephanum seniorem. A. C. 485 Petrum

Fullonem altera, non autem tertia vice in Synodo Romana damnatum asserit contra Valesium. A. C. 486 invaluisse observat aquarum in Epiphaniæ vigilia benedictionem. Circa A. C. 488 moris fuisse, sacra imaginibus ornare ædificia. A. C. 490 serpere cœpisse hæresin Prædestinatianorum, adhuc Prosperi ætate, secus atque Sirmondus vult, plane incognitam, quam quidem nonnulli ab Augustini adversariis confictam statuant, sed absque omni probabilitate; licet enim pauci fuerint & obscuri nominis Prædestinatiani, minime tamen Faustum Prædestinatianorum oppugnatorem, coram universis Galliæ Episcopis fingere potuisse & adversarios Lucidum atque Monimum, & libros hæresin tam horrendam, Deum tantum, quia ita voluit, quosdam ad æternum prædestinasse exitium, aperte professos; Synodos quoque Arelatensem & Lugdunensem idem confirmantes firmis niti testimoniis. A. C. 491 Olybrium juniorem consulatum gessisse absque collega, & Anastasium Imperatorem Henoticon Zenonis edicto sanxisse servandum. A. C. 494 Gelasium, qui anno superiori successerat Felici III, decretum promulgasse de Scripturis Divinis & opusculis sanctorum Patrum recipiendis & non recipiendis, nequaquam vero Hormisdam, qui ipsemet contrarium testetur. A. C. 496 Gelasium esse defunctum, de quo addit, Baronium abs re eidem abjudicasse libros de duabus naturis in Christo, etiamsi ab adversariis quandoque contra doctrinam de transsubstantiatione sint adhibiti; Valesium autem perperam ei adscripsisse Historiæ Eutychianistarum breviculum. A. C. 499 Baronius Clodoveum M. cum Alemannis bellum gessisse consignaverat, sed Noster docet, id contigisse anno 496 & paulo post, cum Deorum, quos colebat, opem frustra imploraslet, conversum esse, atque ipso die Christi natali a Remigio baptizatum; nullam autem ampullæ Remensis facit mentionem. Ad A. C. 502 & sequentem studet Synodos Romanas, sub Symmacho habitas, ordinare atque collustrare. A. C. 511 Constantinopoli, cum Imperator Anastasius hymno Trisagio has vellet adjicere voces, *qui crucifixus es pro nobis*, gravissimam exortam esse seditionem, perinde quasi Christiana religio funditus everteretur. Circa A. 519 & sequentem viguisse in Oriente Monachorum Scytharum motus, eosque ad seditionem usque de-

fen-

fendiſſe, *unum ex Trinitate paſſum in carne*, quorum cauſam & immunitatem ab Eutychianismo Noſter contra Baronium ex Noriſio perorat. A. C. 525 Johannem Papam juſſu Regis Theodorici Conſtantinopolin eſſe miſſum, Imperatorem Juſtinianum rogatum, ut Arianis Eccleſiæ reſtituerentur. Circa A. C. 527 innuit, quando & quomodo Dionyſius Exiguus Cyclum ſuum annorum 532 concinnaverit. A. C. 531 Codicem Juſtiniani promulgatum eſſe teſtatur. A. C. 538 reſuſcitatos narrat Origeniſtarum tumultus, Nonno auctore præcipuo, qui vero miſerrime ſit extinctus. Ad A. C. 546 retulit Vigilii Papæ geſta & perſecutiones, propter edictum Imperatoris Juſtiniani adverſus tria capitula. Circa A. C. 561 conjurationem deſignat adverſus Juſtinianum excitatam, cujus Beliſarius vulgo habeatur particeps, qui tamen innocens poſtea ſit repertus, non autem, uti Baronius credidit, excœcatus & ad tantam redactus paupertatem, ut eleemoſynas peteret. A. C. 565 Imperatorem Juſtinianum edictum de incorruptibilitate corporis Chriſti emiſiſſe, eodemque mortuum, adverſus Baronium & Cointium, in annorum computatione aberrantes, aſſerit. A. C. 574 Samaritanis in Syria tumultum excitantibus oppoſuiſſe ſe refert S. Symeonem Stylitam juniorem, ejusque virtutes & mortem colluſtrat. Ad A. C. 581 de S. Gregorio adverſus Baronium probat, quod anno 573 Urbanam geſſerit præfecturam, eodem circiter anno Monachum induerit, & ante annum 582 a Pelagio II miſſus ſit Conſtantinopolin Apocriſiarius. A. C. 584 mortuum videri Baronio S. Maurum, Ordinis Benedictini in Gallia fundatorem, cujus mors rectius in annum inſequentem differatur. A. C. 590 Gregorium Magnum Pontificem conſecratum affirmat, *Expoſitiones* autem *in VII Pſalmos Pœnitentiales* ejus fœtum eſſe pernegat. A. C. 595 mortuum probat Gregorium Turonenſem, ſimulque Hiſtoriæ ejus & opuſculis lucem fœneratur. Ad A. C. 604 Gregorii M. emortualem diem refert cum Baronio; Synodum Auguſtini in Anglia celebratam, in qua inter hunc Papæ Oratorem & Epiſcopos Britannos, quæſtionem de Primatu Pontificis R. motam aſſeruerat Stillingfleetus ex Beda & Spelmanno, quem fatagit refellere. A. C. 616 circiter propullulare cœpiſſe indicat Monotheletarum hæreſin, auctore So-

phronio Hierosolymorum Patriarcha, paulatim vero erupisse, præcipue circa annum 622 per Paulum Monoculum, qui audacter, coram Imperatore Heraclio, se Monotheletis addictum professus sit; aliam quidem hujus hæresis originem Theophanem tradere ad annum 619, sed eam fabulosam esse, cum Combefisio contra Goarem defendit. A. C. 633 alligat Honorii cum Sergio in causa Monothelitarum commercium, quem deceptum quidem concedit a Monotheletis, ab ipsa tamen hæresi fuisse immunem, neque in Synodo sexta damnatum propter hæresin, sed ob nimiam levitatem & facilitatem, propugnat. Hinc porro ipse ad A. C. 648 refellit *Oeconomiam Honorii*, qua approbat & commendat consilium Sergii de silentio tam Catholicis quam Hæreticis adhibendo, cum circa unam tum circa geminas in Christo voluntates.

Atque isthæc visa nobis sunt, B. L. memorabiliora ex altero Criticæ hujus Tomo excerpenda, quæ Clarissimus Auctor non solum ex antiquis Scriptorum fontibus confirmavit, sed etiam subinde cum a fabulis tum a parachronismis vindicavit, de eo potissimum sollicitus, ut & res in Ecclesia ac Republica gestæ, & eruditorum fœtus auctoribus pariter atque annis suis natalibus restituerentur. Vel ex hisce itaque specimine loco allatis judicabis de cæteris, quæ brevitatis ergo prætermisimus & Tomi subsequentis in aliud tempus dilati recensionem benevole paulispet exspectabis.

ADAMI CORTREJI REPRÆSENTATIO JURIS Primariarum Precum Sacratissimis Imperatoribus Romano-Germanicis sine prævio Pontificum assensu competentis, ad Reverendissimum atque Celsissimum Archi-Episcopum Rhodiensem, Internuntium Papalem in Germania Coloniensem.

Magdeburgi, apud Joh. Dan. Müllerum, 1706, 4.
Constat 9. plag.

HOc quoque Excellentissimi Autoris opusculum, licet mole exiguum, spem nostram, quam de Corpore Juris Publici Germa-

manici ab eo edendo concepimus, non parum confirmat. Reſpicit Jus Primariarum Precum, quod, licet non impetrato Pontificis conſenſu, Imperatori in Germania competere, ex fide publicorum documentorum ac rationibus ſolidiſſimis defendit. Occaſionem ſcriptioni dederunt Reverendiſſimi Archi-Epiſcopi Rhodienſis, Internuncii Papalis, ad Reverendiſſimum Eccleſiæ Cathedralis Hildeſienſis Capitulum literæ, quibus Jus hoc ſummum Imperatoris vocaverat, in dubium, ac Pontificis nomine hujusmodi preces declaraverat inanes. Ipſas Archi-Epiſcopi literas, una cum velamine prætenſionum Papalium, cap. I exhibet Autor, unde conſtare poteſt, Chokierii imprimis autoritate Pontificem Imperatori Romano, non niſi poſt impetratum a ſe indultum, Jus primariarum precum largiri, Carolum quoque V a Clemente VII, Ferdinandum I a Pio IV, Ferdinandum II a Paulo V hujusmodi indultum obtinuiſſe. His literis Archi-Epiſcopi reſpondit Excellentiſſimus Cortrejus ea, quam cap. II exhibet, epiſtola, ac Imperatores quidem quandoque, ex civilitate ac pietate in ſedem Romanam, non autem ex neceſſitate, conceſſionem hanc a Pontificibus petiiſſe declarat, cum etiam ſine ipſorum ſuffragio, Jus primariarum precum ipſis, ex Inſtrumenti pacis Osnabrugenſis ſanctione ac antiquiſſima conſuetudine competat, unde citra Pontificis ſuffragium Imperatores Ferdinandus III & Leopoldus ſua uſi ſint poteſtate. Quod ut pleniſſime evinceret, non ſolum ipſos Status Catholicos, cum de pace Weſtphalica condenda ageretur, ac Proteſtantes Jus primariarum precum ſublatum cuperent, Imperatori reſervatum hoc, ob antiquiſſimam conſuetudinem, ac eminentiam ſupremam, & reverentiam Sacri Imperii vindicaſſe docet, ſed & cap. III Ferdinandi III diploma ad Eccleſiam cathedralem Magdeburgenſem, ac Leopoldi ad eandem, ut & ad cathedralem Mersburgenſem, & ad Eccleſias collegiatas D. Nicolai, D. Sebaſtiani, & D. Petri & Pauli, in civitate Magdeburgenſi diplomata ſubjicit, ex quibus appareat, nullam eos conſenſus Pontificii habuiſſe rationem; tandemque cap. IV Imperatorem Patronum quidem & Advocatum Eccleſiæ, nulla autem obedientia Pontifici ſubjectum eſſe, ex Hiſtoria Germaniæ, ac Pontificiorum quoque teſtimoniis evincit. Non ingratam igitur hanc celeberrimi Autoris operam iis, qui cauſas ac fun-

damenta hujus controverſiæ accuratius evolvere cupiunt, fore confidimus, multo autem gratiorem, ſiquod iterum promiſit, ac jam ſub prelo eſſe intelleximus, Juris Publici Corpus, quam primum noſtræ, & omnium rerum publicarum æſtimatorum expectationi ſiſtat.

JOHANNIS HENRICI, CASPARIS FILII, CUNRADI Sileſia Togata, ex Auctoris manuſcripto, quod in Bibliotheca paterna viderat, a CASPARO THEOPHILO SCHINDLERO, Lignicenſi Sileſio, in lucem edita.

Lignicii, apud Hæredes Rohrlachios, 1706, 4.
Conſtat Alphabet. 2.

QUum Nicolai Henelii *Sileſiographiam Renovatam*, Vratislaviæ Anno 1704 in 4 excuſam, eodem anno menſe Junio pag. 266 in Actis noſtris recenſeremus, facta quoque fuit mentio *Sileſiæ* cujusdam *Togatæ*, in qua laudatus Henelius ſexcentorum Sileſiorum, meritis in Rempublicam aut litteras clariſſimorum, elogia libris XII perſequutus eſt: quam cum aliis, Henelii ſchedis Reverendiſſimus Crucigerorum cum rubea ſtella apud Vratislavienſes Magiſter, Dn. Michael Fibiger, emtionis nomine ſibi vindicavit, & ad illuſtrandam Sileſiographiam, cum de Familiis Illuſtrium Sileſiorum commentaretur, diligenter adhibuit. Nunc alius ejusdem tituli liber in medium prodiit, *Joannis* ſcilicet *Henrici Cunradi Sileſia Togata*, in qua præſtantiſſimus Auctor idem cum illo argumentum pertractat, ſed diſpari ratione. Henelius enim proſa oratione ſcripſit, Cunradus verſa. Henelius diffuſior eſt in memorandis uniuscujusque meritis & caſibus, ac nullum plane ætatis aut dignitatis ordinem ſectatur; Cunradus autem ſingulorum elogia ſingulis diſtichis comprehendit, iisque dies omnium natales & emortuales, officiorumque ab ipſis geſtorum titulos ſubjunxit: qua quidem brevitate miram in pangendis verſibus dexteritatem ſuam oſtendit, elegantiam vero & perſpicuitatem ſæpenumero non ex voto adſequutus eſt.

Fuit

Fuit autem, ut de vita Auctoris aliquid lectoribus conſtet, Joannes Henricus Cunradus ortu Vratislavienſis Sileſius, anno 1612 die 4 Aug. ex Chriſtiana Tileſia & Caſpare Cunrado, Philoſopho, Medico, Poeta & Poliatro Vratislavienſi prognatus, qui præter ſtudium juris, artis etiam poeticæ culturam adamavit, & in illa Martini Opitii, præceptoris domeſtici, inſtitutione magnos progreſſus fecit. Quum deinde anno 1631 ex Alma Francofurtenſi in patriam reverſus eſſet, cauſſarum civilium adminiſtrationem in ſe ſuscepit, & apud Milicenſes, Wolavienſes, & Bregenſes in foro eſſe cœpit, eventu quidem ad clientum ſuorum vota ſemper reſpondente, ſed ob tricennalis belli Furias, in Sileſia tum temporis graſſantes, ſibi ipſi perquam funeſto: ſiquidem binas Wolaviæ urbis obſidiones expertus eſt, in quarum altera ſupellectilem domeſticam & pecuniam omnem, expilatione per milites facta, amiſit, ut Bregam exul ire, & inde denuo, bonis omnibus exutus, Vratislaviam migrare cogeretur. Ibi Juridicæ, quam vocant, praxi rurſus indulſit, quæ res Magnificos Ampliſſimi Senatus Vratislavienſis Patres adeo ipſi conciliavit, ut eum anno 1644 in Collegium Advocatorum ordinariorum adſciſcerent; Celſiſſima vero Domina Eliſabetha Lucretia, Teſchinienſis in Sileſia Ducatus hæres, in numerum Conſiliariorum cooptaret, quam ſpartam Ferdinandus Joannes Princeps Lichtenſteinius, laudatiſſimæ Ducis filius, ipſi denuo confirmavit. Acceſſit dein novus bonorum cumulus, quando Judicii Epiſcopalis Conſiliarius, Ducalis Monaſterii Treboicenſis Cancellarius, Excelſiſſimi Ducis Sylvii Würtembergico-Olſnenſium Principis ad Conventus publicos, qui Vratislaviæ quotannis aguntur, Senator & Collega creatus fuit, ac intermedio inſuper annorum ſpatio D. Jacobo, Curlandiæ Duci, a conſiliis domeſticis operam præſtitit.

Ab iſtis vero muneribus omnibus tandem ſeſe abdicavit, & ſenectutis pedetentim ſuccedentis incommoda litterariis commerciis ſolari contendit. Cujus gratia, ut a ſtrepitu forenſi tanto remotior evaderet, ædes patrias, quas Vratislaviæ poſſidebat, divendidit, & anno 1680 Lignicium ſe contulit. Quo in receſſu *Theatrum Proſopographicomelicum*, cujus *tres millenarios* Caſpar Cunradus pater jam olim typis exſcribi curaverat, ſeptem aliis millenariis

riis auxit, & prælo adparavit. Quum librarium, qui ſumtus ad editionem operis ſuppeditaret, non ſtatim inveniret, licet Jacobo Thomaſio & Chriſtiano Daumio parariis uſus fuiſſet, ex decem illis millenariis Proſopographiæ Melicæ Sileſios ſolos excerpſit, & Elogia illorum in unum volumen ſub *Sileſia Togata* nomine contraxit. Quod cum vix ad umbilicum deduxiſſet, maraſmo ſenili & apoplexiæ impetu iterato proſtratus, rerum ſuarum negligentior evaſit, & Familia Cunradina mortibus ſuorum fere penitus extincta, rudi cuidam mulierculæ, quam ultimæ migrationis ſociam Lignicium adduxerat, reculas ſuas omnes tradidit: unde factum eſt, ut *Privilegiorum Sileſiacorum*, *Obſervationumq; ad Statuta Vratislavienſium* volumina, viliſſimo precio in tabernis piperaceis vendita fuerint, *Sileſi-poliographia* vero Vratislaviam deportaretur, & reliquus librorum adparatus neſcio in quorum manus deveniret. Ex iſthoc quaſi naufragio Rever. Vir, M. David Schindlerus, Ædis Marianæ apud Lignicenſes Paſtor, & Miniſterii Aug. Confeſſ. addicti Senior, *Proſopographia Melicæ & Sileſia Togata* tomos manuſcriptos a mulierecula paratis nummis coemit, filioque Caſpari Theophilo, Sacrarum Litterarum & Philologiæ omnis cultori ſolertiſſimo deſtinavit, qui *Sileſia Togata* volumen multorum doctorum civium, quorum nomina calamum Cunradinum effugerant, memoriis complere, atque in lucem orbis eruditi exponere conſtituerat. Sed ipſe quoque Schindlerus junior, maximæ civium ac patriæ ſpei fatis præmaturis ante aliquot annos ereptus eſt, ut adeo Parens venerandus ſuperſtes famam Filii perennare, & Cunradini operis editionem curare, Filii vero Acceſſiones ad alia tempora remittere debuerit. Fuſius de iis omnibus differit Clar. M. Chriſtianus Stieffius, ipſe Lygio-Sileſius, cum in Epiſtola ad Rever. Schindlerum parentem conſolatoria, tum in Vita Joannis Henrici Cunradi, quam per modum epiſtolæ ad Schindlerum filium, (quocum, ceu commilitone ſuo, ipſi familiaritas & conſuetudo intima ab infantia ſemper interceſſerat) aliquando Lipſia Lignicium miſerat: ad quam & nos lectorem eo lubentius ablegamus, quod in ea non tantum de Familia & ſcriptis Cunradinis narratio contineatur, ſed commercii quoque epiſtolici inter Cunradum, Thomaſium, Daumium, Gebhardum, aliosque excultı fragmenta, ex

ſche-

ſchedis ἀνεκδότοις ſubjuncta ſint. Ipſe Cunradus d. 24 Maji A. 1685 Lignicii obiit, annis LXXII menſibus quaſi X vivendo expletis.

THEODORI JANSONII AB ALMELOVEEN Faſtorum Romanorum Conſularium Libri II.

Amſtelodami, excudit Jo. Wolters, 1705, in 8.
Conſtat 1 Alph. 9 plag.

CUm duo ſint, quibus, qui Hiſtoriarum tractationem ingrediuntur, velut Ariadnes quodam filo, mirifice adjuventur reganturque, locorum videlicet atque temporum cognitio; ſummis laudibus utique efferendi ſunt, qui expeditam utriusque viam reddere, &, quæ difficiles hic explicatus habent, interpretari dilucide ſuſceperunt. His accenſeri debet Celeberrimus Vir, Theodorus Janſonius ab Almeloveen, ſalutaris artis Doctor eximius, & Academiæ Harderovicanæ ſingulare decus. Viderat is, quantis difficultatibus ſcateret Romanorum Conſulum notitia, propterea quod ipſi antiqui Scriptores non ſatis fuerunt accurati in iisdem annotandis, & modo cognomina, modo eorum omiſerunt prænomina, ex quo miræ obſcuritates, nodique non temere explicabiles nati ſunt, & quod ſuffectos Conſules non ſignarunt rite, ut ab odinariis ſtatim poſſent diſtingui. Facturum ergo ſe operæ credidit pretium, ſi ordinatius omnia disponeret, atque lucem ſic accenderet his, quibus per Romanæ Hiſtoriæ monumenta iter hactenus haud parum fuit impeditum. Et in ſubſidium adhibuit quidem faſtorum conditores variis, quos in præfatione enumerat, ita tamen, ut haud raro ubi vel ſupplendi, vel emendandi in lapidibus, aut ſagaci conjectura occaſionem reperiret, eadem uteretur. Duobus autem libris nova hæc de Faſtis Conſularibus commentatio abſolvitur; in quorum priori annorum ſequitur ſeriem, & Conſules, prout ſibi invicem ſucceſſerunt, recenſet, appoſito quibuslibet tum conditæ Urbis, tum nativitatis Chriſti anno, quo ad Imperii ſui clavum ſederunt, & ſuffectorum nominibus alio literarum charactere ſignatis, ut ab ordinariis poſſent diſtingui. In poſteriori libro ſecundum elementorum Alphabeti numerum

Conſulum nomina digeſſit, ut protinus inveſtigari queat, quo anno quisque e Romanis Senatoribus hac ſublimi dignitate fulſerit, & intelligi ſimul, quem in eadem habuerit collegam. Neque ſubſtitit hic doctiſſimi Viri labor, quippe qui notulas etiam addidit interdum, quibus corrupta Conſulum nomina non modo corrigerentur, verum plurima etiam loca in Digeſtis atque Codice emendarentur.

DE PRÆROGATIVA OECUMENICÆ NOMENclationis & poteſtatis Romani Pontificis a Conſtantinopolitanis Præſulibus uſurpata, Hiſtorica Diſſertatio Auctore ANTONIO VAIRA, Veneto, in Archi-Gymnaſio Patavino primario ſacrorum canonum Antecеſſore.

Patavii, apud Jo. Manfré, 1704, in fol.
Conſtat Alphab 6.

OEcumenicam Papæ Romani poteſtatem modis ſtabilire omnibus Clariſſimus Autor in hoc opere laborat, eumque in finem mox ab initio antiquitatem illius probare ſatagit, iis adeo ſe opponens, qui aut Victorem omnium primum in externas Eccleſias jurisdictionem exercuiſſe tradant, aut uſurpationem ejusdem jurisdictionis Zoſimo, aut Bonifacio I, vel Cœleſtino, aut denique Bonifacio III adſcribant. At ipſe viciſſim autoritatem illam apud Pontifices multum his antiquiores ſtetiſſe, & ab ipſis Petri temporibus in ſucceſſores ejus, qui vocantur, ſingulos derivatam eſſe, e variis hiſtoriarum monumentis declarare ſtudet. Cumque primum poteſtatis illius uſurpatorem illegitimum faciat Dioſcorum, Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopum, hinc ſedentem iſtis temporibus in Papali throno Leonem Magnum jus ſuum acriter defendiſſe, iſtudque & ab aliis eidem aſſertum ſolicite fuiſſe probat. Sed & apud eos, qui hunc proxime exceperint, illibatam ſtetiſſe Oecumenicam poteſtatem aſſerit, donec tandem Hormisdæ ævo Oecumenicæ nomenclationis & autoritatis prava, velut ipſi audit, cupiditas in Conſtantinopolitanum Præſulem immigrare cœperit, a quo tempore ſchisma maxime memorabile in

hunc

hunc usque diem perduret. Joannem certe Cappadocem inter Conſtantinopolitanos Epiſcopos primum extitiſſe refert, qui Oecumenicus Patriarcha & Pater Patrum appellatus fuerit. Id quibus machinis evenerit, & quomodo Hormisda ad auſum illum ſeſe geſſerit, ulterius enarrat, non omiſſis iis, quæ paulo poſt Joannis Cappadocis ætatem Romana ſedes hoc in negotio peregerit. Poſteaquam ſcilicet Romano Pontifici diu ſatis ex iſto inſtituto ſiniſtra aliqua ſuſpicio ſubnata haud fuerit, ſequioribus demum temporibus manifeſtiora flagitioſi ambitus ſigna erupiſſe dicit. Joannem etenim Neſteutam ſive Jejunatorem, Conſtantinopolitanum Epiſcopum, eo turgeſcere cœpiſſe faſtu, propter opinionem non delatæ, ſed uſurpatæ, gloriæ ex ſuperbo vocabulo Oecumenici, ut jam meditaretur ſe erigere ſupra Orbis Chriſtiani Epiſcopos omnes, Patriarchas atque ipſum Pontificem Romanum. Pelagium II itaque non amplius connivere volentem, vulneri iſti Eccleſiæ præſentiſſimam facere medicinam, & perniciem latius ſerpentem auxiliis undiquaque paratis compeſcere ſtuduiſſe, unde, cum in Conſtantinopolitana urbe regia, Generale Concilium Joannes convocaſſet, anno 587 ſeu, ut alii tradant, biennio poſt, datis ad Synodum literis, Patres in ea congregatos Papa graviter admonuerit, & præterea illius geſta pleraque, pro paſtoralis officii munere, irrita pronunciarit. Sed cum mortuo Pelagio Jejunator in ſuis iſtis perſeveraret conſiliis, Gregorium M. Pelagii ſucceſſorem, diligentiam & conatum omnem adhibuiſſe monet, ut Orientales firmi & conſtantes in veritate perſiſterent, quanquam Epiſcopum eorum a ſententia ſua dimovere non potuerit, qui discedens ex vita ſucceſſori ſuo Cyriaco eandem mentem, altis infixam radicibus, poſt ſe reliquerit. Ut igitur hunc in viam aliam deduceret Gregorius, humaniſſime cum ipſo actum fuiſſe ait, ita, ut & Gregorius, modeſtiæ cauſa, Oecumenici titulum Epiſcopi reſpuerit, quod quidem Romani Pontificis auctoritati detrimentum ullum afferre poſſe, contra Carolum Molinæum operoſe negat. Pertinacem interim Cyriacum Bonifacii demum III temporibus a Phoca Imperatore repreſſum, Romanique Pontificis primatum Oecumenicum ab iſtius inſultu vindicatum fuiſſe innuit, id ſimul agens, ut ex iſto facto Imperatoriæ poteſtati prærogativam Romanæ ſedi

parum glorioſam haudquaquam accreviſſe obtineat. Epiſcopos de cætero Conſtantinopolitanos integra adhuc ſpe nomen Oecumenici invaſiſſe, primatumque ulterius exercere laboraſſe, quin Phocæ quoque Imperatoris placitum infringere anniſos fuiſſe addit. Romanum tamen Epiſcopum vehementer nunquam non repugnaſſe, utut tempora illa propter hæreſes Monothelitarum & Iconoclaſtarum, ac propter Synodum Trullanam fuerint impeditiſſima. Nec in Photiano ſchismate defuiſſe ſuo juri Romanam ſedem, iſtiusque injurias ac impetus valide eluiſſe gloriatur. Qui proxime in ſedem Conſtantinopolitanam Photio ſucceſſerint, eos quidem in veſtigiis eorum, qui hactenus Oecumenicum honorem ſibi arrogare contenderint, perſtitiſſe haud diſſimulat, veruntamen & ipſos pro veritate ſtetiſſe vel invitos autumat, dum paſſim ad auctoritatem Romani Pontificis confugerint, atque inter alia electionis atque dignitatis ſuæ confirmationem inde petierint, ad Luitprandi usque tempora, mediumque adeo ſeculum decimum. Tandem vero Græcos ad alias artes confugientes, illud cum Latinis pactum iniiſſe memorat, ut Conſtantinopolitanus Epiſcopus in ſua ſaltem Diœceſi Oecumenicus haberetur. Verum cum ne ſic quidem efficere, quod cogitarant, potuerint, alia adhuc via rem aggreſſos fuiſſe Græcos indicat. Promiſiſſe videlicet eos Romano Pontifici antiquam poſſeſſionem auctoritatis, in Orientis Eccleſiam univerſam, dummodo eodem permittente, obtinerent ipſi rurſus Imperium Occidentis, qua in re opportunitatem nacti fuiſſe videantur ex eo motu, quo Occidentis Imperator, Fridericus Ænobarbus, Romanam Eccleſiam vexaverit. Conſilium hoc ad exitum perducere ſtuduiſſe Manuelem Comnenum Porphyrogenitum, callidis impetus, aſtuque incredibili uſum, per ſpeciem germanæ religionis & obſequii officioſiſſimi erga Romanam ſedem & Pontificem Hadrianum IV, cujus artes & ſucceſſores ejusdem imitati maſcule fuerint, licet conatu penitus fruſtraneo, quandoquidem Concilium Oecumenicum Lateranenſe IV A. 1205 congregatum, indulſerit quidem Conſtantinopolitano Patriarchæ honoris prærogativam ſuper Patriarchas cæteros, at Oecumenicum viciſſim primatum uni Romano Pontifici arctiſſimo vinculo alligaverit. Huic definitioni ſchismaticos quidem pa-

parum obſequentes ſe geſſiſſe tradit, aſt poſt caſus tamen, quos prolixe ſatis recenſet, varios, non ſemel iterum eos ſpeciem induiſſe, ac ſi Oecumenicæ Papæ poteſtati parere vellent, veriti quam maxime, ne regni amittendi immineret periculum. Michaelem certe Palæologum decreta Concilii Generalis II Lugdunenſis approbaſſe, univerſamque Orientis orthodoxam Eccleſiam Romanæ ſedis Pontifici ſoli honorem Oecumenici tribuiſſe. Sed ab hac mente rurſus avertiſſe Imperatores queritur Joſephum Patriarcham ſchismaticum & ſucceſſores ejus, Andronico imprimis, Michaelis Imperatoris filio, octavo a definitione Lugdunenſis Concilii anno vix exacto, ſchisma inſtaurante, quod latius ſerpere deprehenſum fuerit latiusque, usque dum pericula nova emerſerint. Johannem namque Quintum Palæologum, ingenti pavore ex Turcarum & Tartarorum irruptione in Græcum Imperium correptum, repetiſſe artes majorum, & malis ſuis remedium quæſiviſſe ex ficta pietate, doloſi animi ſocio electo Joanne VI Cantacuzeno. Anno igitur 1343 ſuppetias imploraſſe Græcos refert a Clemente VI, contra Turcas, annexo promiſſo, ut diſſidium Latinos inter atque Græcos componeretur, ſi Pontifex hos alliceret liberalitate & beneficio, juberetque Latinas copias pergere in hoſtem late populantem, eumque finibus exturbare. Annuentem tum his precibus Clementem VI, & ſexennio poſt Joannis quoque Cantacuzeni votis ad eundem ſcopum tendentibus aſſurgentem dilaudat, idque & Innocentium VI, poſt Clementem Eccleſiæ gubernacula ſuſcipientem, omnino feciſſe teſtatur, quamvis ipſe æque ac anteceſſores a Græcis ſpe vana lactatus fuerit. Nec meliores factos Græcos cauſatur, utut pericula cum annis ſubſecutis multum accreverint, imo Imperio etiam ipſi attulerint exitium, unde ſpem de errore vetuſto nunc tandem deponendo prorſus abjicit. Finita ad hunc modum narratione hiſtorica, tria adhuc capita ſubnectit, quæ ad tractationem decertatoriam magis pertinent, & in redarguendis erroribus, quos appellat, Oecumenicæ Pontificis dignitati infeſtis occupantur. Primo enim Aloyſii Mayburgi, quem vero nomine Ludovicum audire Maimburgum dicit, reſpondet argumentis, quibus ille Pontificis poteſtatem Concilio inferiorem conſtituit. Deinceps alias objectiones reſolvere tentat, velut ubi

translato Conſtantinopolin Imperio & Conſtantinopolitanum in Præſulem primatus Oecumenici migraſſe perhibeatur ; aut quando ex Synodi Nicænæ Canone ſexto prærogativa Conſtantinopolitani Præſulis exſculpatur ; aut quando Principum favor in exaugenda Conſtantinopolitani jurisdictione in primatus illius patrocinium convertatur, & quæ alia. Tandem ubi, in ſcribendo maxime, utriusque Eccleſiæ mentio fiat, Latinam Græcæ haud poſtponendam, ſed prius iſtam & tum demum hanc nominandam venire contendit.

LIBRORUM DE RE DIPLOMATICA SUPPLEmentum, in quo Archetypa in his libris pro regulis propoſita, ipſæque regulæ denuo confirmantur, noviſque ſpeciminibus & argumentis aſſeruntur & illuſtrantur, opera & ſtudio Domini JOHANNIS MABILLON, *Presbyteri & Monachi Ord. S. Benedicti e Congregatione S. Mauri.*

Lutetiæ - Pariſiorum ſumtibus Caroli Robuſtel, 1704, in folio.

Conſtat Alph. 1 pl. 14 chart. reg.

NUper admodum (menſe Junio pag. 284 ſqq.) Clariſſimi Germonii diſceptationem de Regum Francorum Diplomatibus, qua Reverendiſſimi P. Mabillonii artem diplomaticam labefactatum ivit, eamque fortiora efflagitare præſidia contendit, exhibuimus. Hæc ipſa igitur præſidia in hoc libro educit nunquam ſatis laudandus Autor, ſive diatriba illa Germoniana provocatus, de quo tamen certo nobis haud conſtat, cum antagoniſtam nullibi nominet, ſive ſponte ſua ad corroboranda præcepta, quæ luce aliqua indigere forte advertit, inductus. Quanquam enim ad novam integri operis Diplomatici editionem, tum exemplarium penuria, tum Franciſci Halmæ bibliopolæ apud Belgas celeberrimi precibus ſe invitari ſentiret, propter res tamen in tota Europa perturbatas, iſtud propoſiti in aliud tempus rejiciendum ratus, ſupplementum interim hocce in anteceſſum prodire voluit, maxime cum diverſa veterum authenticorum ſpecimina recuperaſſet. E tre-

tredecim autem capitibus, quæ plurima memorabilia continent, pauca pro instituto nostro seligere juvat. Et quidem sub initium fere Dionysiani archivi cimelia, quibus olim usus fuerat, non suis saltem, sed Baluzii, Fresnii - Cangii, Henovallii, & Cotelerii, virorum hisce in studiis versatissimorum, oculis ac judicio pretium debere asserit. Cap. I. Veritatem enim ac fidem ejusmodi diplomatum non a charta Ægyptiaca aut vulgari, non a membrana, scripturæ forma, stilo, subscriptionibus, sigillo, notis chronicis aliisque indiciis seorsim sumtis, sed ab omnium complexu æstimari oportuisse. Ad discrimen vero inter spuria atque anthentica statuendum, non opus esse ratione seu demonstratione metaphysica, sed morali, qualis nimirum in rebus hisce haberi queat, quæ tamen in suo genere non minus certa sit quam metaphysica, atque nonnisi longa ac diuturna omnium accidentium & circumstantiarum observatione comparetur. Propterea etiam Senatus consultis eorumque qui recte judicant suffragio, illa monumenta sincera & legitima reputari, quorum falsitas nullis certis atque indubitatis argumentis evinci possit. Nam si falsariorum impostoras quis semper crepare, harumque obtentu diplomata singula impugnare vellet, tum de quorumlibet auctoritate, quocunque demum seculo extitissent, actum foret, omniaque in pyrrhonismum reciderent. C. II. Cæterum inter tot Galliæ archiva, quæ singulari cum cura custodita fuisse ait, nullum integrius perseveraſſe quam Dionysianum. Factum hoc si quis fortean in dubium trahere præsumat, illum ad allata diplomata oculos, at peritos nulloque præjudicio affectos convertere jubet. Negat insuper regale hoc monasterium a Nortmannis incendio consumtum, aut membranis spoliatum ab hostibus, qui gazis unice inhiabant. Dagobertinæ vitæ scriptorem non omnia enarrare voluisse donaria, sed consulto plurima prætermisisse, ob fastidientium lectorum tædium. Dubletum e contra vel delectum feciſſe instrumentorum illustrandæ S. Dionysii basilicæ inservientium, vel in unum alterumve chartularium incidisse, vel anthentica ipsa legere non valuisse putat. Eum sane calumniæ reum statuit, qui post Dubletum noviter detecta ulla ratione conficta suspicetur. C. III. Dubitantem porro circa membranarum & chartæ Ægyptiacæ durabilitatem, ad Virgilium

& Prudentium bibliothecæ Vaticanæ, ad psalterium S. Germani, librum Conciliorum, aliosque cœnobii sui in membranis exaratos codices; ad Aviti etiam Episcopi Viennensis homilias, quæ in regia, ad S. Augustini sermones, qui in Petaviana & Phimarconiana, ad historiæ Josephi particulam, quæ in Ambrosiana bibliotheca delitescunt, & chartæ Niliacæ inscripta cernuntur, ablegat. Nec desunt alia instrumenta in phylira vetustissima hinc inde dispersa, quæ magna copia inducit. *Truncardum* autem hujusmodi chartam Ægyptiacam antiquitus appellatam fuisse, ex epistola Gallicani cleri ad Nicolaum I Papam conjectat. Merovingicam scripturam non in anthenticis saltem, sed aliis quoque illius ævi libris occurrere, ad oculum demonstrat. Orthographiam quidem pessime se habere, tum & stilum scabrosum ac salebris respersum esse, lubenter concedit. At hoc instrumentorum fidei prodesse potius quam obesse, e formulis Marculfianis, quæ illis simillimæ appareant, elicit. Antiquioris quoque Latinitatis lapidariæ specimina, autographis suis nequicquam politiora profert. Ulterius varia corruptorum diplomatum genera, alterum falsorum, alterum interpolatorum distinguit. Ex utraque classe nullum tanta arte effingi vel refingi posse autumat, cujus falsitas vel interpolatio a perito antiquario dignosci nequeat. Hinc authentica Dagoberti Senioris, ejusque filii Chlodovei Junioris, tum Theodorici ac subsequentium Regum Meroveadum, contra criticorum objectiones vindicat. Privatorum deinde chartis aliquot facem accendit. Aimoinum historiæ Francicæ scriptorem sub Hugonis & Roberti principatu demum vixisse, ac Floriacensem, non Pratensem monachum fuisse, cum Labbeo concinit. Autharium Abbatem sub Childeberti III regimine floruisse ostendit. Pratensem basilicam S. Germani nomine, vel ante ipsius translationem, decorari meruisse, statuminat. Mox ad chronologicas Merovingicorum Principum notas definiendas conversus internecina Autorum quorundam dissidia feliciter compescit, multa in historicis ac genealogicis nova eruit. Sic Clodoveum II R. Francorum ad A. 656 usque sceptra tenuisse, Clotharium III vero A. 671 aut 672 diem obiisse docet. Chilpericum III, Danielem ante dictum, Childericum II patrem habuisse, Childericum autem III ultimum Mero-

C. IV.

C. V.

C. VI.

C. VII. & VIII

vea-

vendum Regum ſuſcepiſſe, argumentis haud ſiculneis perſuadet, ceu e præſenti ſchemate patere poteſt:

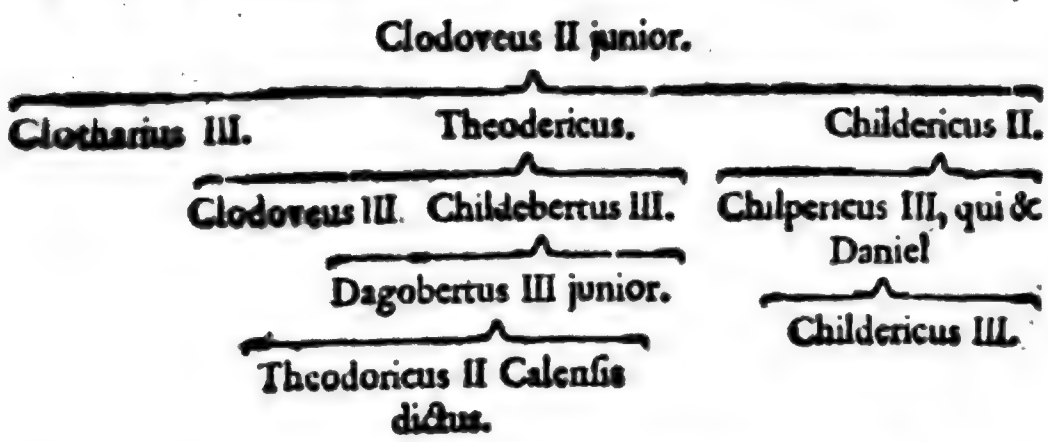

Carolum M. non A. 747, uti annales Petaviani volunt, ſed A. 742, & quidem IV Non. April. ex veterrimi Kalendarii Laurishamenſis autoritate natum eſſe credit. Patricii creandi quænam fuerit ſolennitas, qualisve veſtitus, ex antiquo codice Ottobonianæ bibliothecæ enarrat, quin & ipſam effigiem ſubjicit. In regno Ludovici Germanici tres epochas obverſari, unam ab A. 826, quo Bajoariæ regnum adierit; ſecundam ab A. 833 aut inſequente, quo Ludovicus Auguſtus in filiorum poteſtatem devenerit; tertiam ab A. 840 ſeu morte patris, quibus quartam addit Schatenus in Annalibus Paderbornenſibus, ab A. ſcilicet 838. Ludovicum V Carolidum Regum ultimum A. 979, ſeptennio ante obitum patris, coronatum eſſe, Clariſſimo Baluzio autore affirmat. Hugonis Capeti annum emortualem in A. 996 figit, multaque de genere ejus notabilia affert. Jam varia in libris de Re Diplomatica ante dicta pro candore ſuo hic retractat Noſter. Inter Pontificum bullas, alias incarnationis Dominicæ annum a Kalendis Januarii, alias a die 25 Martii deſumere, ultro fatetur. Francorum Reges præter ſigilla cerea, aurea etiam atque plumbea adhibuiſſe largitur, eorumque ectypa curioſis exhibet. De Caſſinogilo, Gardina, Turno, Vetere Domo, palatiis quippe regalibus mentionem facit. Notarios in libris, diplomatibus ac chartis ſcribendis non ad arundinem, ſed avium pennas convolaſſe, e veterum codicum picturis

Cap. IX.

C. X.

C. XI.

C. XII. probat. Roganti forte, unde tanta post Dubletum authenticorum farrago? respondet Noster, Dubleto nunquam in mentem veniſſe, univerſas Dionyſiani archivi tabulas excutere, neque etiam primæ ſtirpis archetypa illum facile legere potuiſſe, ſed e chartariis quibusdam lectu gratioribus ſua duntaxat evulgaſſe. Se vero nova hæc ſpecimina, cum Dionyſiana monumenta in charta Ægyptiaca ſcripta attentius revolveret, & nonnullis levioris pretii chartis alias ad ſupplendam earum caducitatem pro fultura ſuppoſitas animadverteret, ſeparari inde curaſſe, atque ſic præclaras opes ab oblivione vindicaſſe. Quæ de Dagoberti aliisque nominibus propriis diverſimode exaratis, nec non de Græci cujusdam Imperatoris ad Regum Francorum nonneminem epiſtola, de vulgata item Charta plenariæ ſecuritatis egregia hic commentatur,

C. XIII. attingere hac vice nolumus. Ultimo tandem vetuſtis codicibus fidem atque autoritatem ſuam, quam aliqui peſſundare properarunt, maſcule firmat. In bene moratis namque eccleſiis ac monaſteriis olim obtinuiſſe, ut non modo periti adeſſent antiquarii, qui libros deſcriberent, ſed periti etiam correctores, qui conferendis atque emendandis iis enixam operam ponerent. Sic adpicta illic cerni varia ſigna, zetam nempe quod vitium, aſteriſcum qui defectum, obelum ſeu virgulam jacentem, quæ ſuperfluum aliquod adeoque reſecandum, chriſimon ſeu monogramma Chriſti, quod probandum ac retinendum quoddam denotet. Corbeienſes imprimis codices injuſte falſitatis accuſari perhibet. Num Florus, eruditus ille Lugdunenſium Diaconus, librorum iſtius Eccleſiæ nomine ſcriptorum autor haberi debeat, diſquirit, inque affirmativam ſententiam propendet. Sequuntur jam aliquot authentica æri inciſa, duo videlicet diplomata Chlotharii II & Dagoberti I, placiti Childeberti III verſus nonnulli, Hadriani Papæ I & Maginarii Abbatis ad Carolum Magnum epiſtolæ, laudata itidem epiſtola Græci Imperatoris, ac plenariæ ſecuritatis charta, prout quidem Briſſonio hanc appellare viſum eſt. Hiſce ſuccedit appendix in tres partes diviſa, quarum prima Formulas Andegavenſes LIX, ex antiquiſſimo codice monaſterii Weingartenſis in Suevia ſatis inclyti erutas, atque ab Autore Tomo IV Analectorum editas, hic iterum proponit, in quibus legis Roma-

næ,

næ, conſuetudinis pagi & principalis poteſtatis frequens fit mentio; altera vana diplomata aliaque inſtrumenta vetuſta, quorum aliqua laminis æreis ante deſcribi fecerat, typis ſolitis Latinis exhibet; tertia chartas authenticas, quæ ad legitimam originem regiæ Stuartorum ſtirpis demonſtrandam pertinent, cum explicationibus hiſtoricis ſiſtit. Eas autem Jacobus Beatoun S. Bethune, Archi Epiſcopi Glasguenſis, tempore reformationis A. 1560, una cum aliis chartis Eccleſiæ ſuæ, e Scotia in Gallias ſecum adportarat, & collegio Scotorum Pariſino teſtamento reliquerat, donec A. 1695 cura Ludovici Inneſſe lucem ibi primum adſpicerent. Illarum igitur ope corruit tota Buchanani fabula, quaſi Robertus cognomento Seneſchallus ſeu Stuartus, qui avunculo ſuo Davidi A. 1371 ſucceſſit, adoleſcens adhuc cum Eliſabetha More furtivos amores miscuiſſet, eamque demum Euphemiæ, Hugonis Roſſiæ Comitis filiæ, uxori demortuæ ſuperinduxiſſet, obtento dein Scotorum procerum aſſenſu, ut ejus proles præteritis liberis ad regnum admitteretur, ſicque in Rege creando ætatis quam natalium potior ratio haberetur; cum tamen exinde conſtet, Eliſabetham Morejam ante A. 1364 in humanis eſſe deſiiſſe, juſtumque inter ipſam & Robertum matrimonium, nonniſi diſpenſatione apoſtolica contractum interceſſiſſe; Johannem præterea ex ea ſuſceptum primogenitum & heredem ibi vocari. Aſt aliunde pariter liquet, Eliſabetham priorem, Euphemiam vero ſecundam Roberti conjugem fuiſſe, adeoque illi a Buchanano affingi, quæ huic forte tribuenda. Sub calcem hujus Supplementi duæ inſcriptiones, quin & quatuor totidem inſtrumentorum veterum ſpecimina annectuntur, curioſis ad diſcernendas priſcarum literarum formas perquam grata futura.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE DES Sciences. Année M DCC III &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIArum anni 1703, cum Commentariis Mathematicis & Phyſicis ejusdem anni.

Pariſiis, apud Joh. Boudot, 1705, in 4.
Conſtat 3 Alph 9 plag. cum aliquot figuris
& 12. Tabulis æneis.

ETſi *Mariottus* ac *Perrault* fontium ex aquis pluvialibus originem probabilem ſatis reddiderint; impoſſibilitatem tamen monſtrare conatur *Clariſſimus de la Hire* evincens, aquæ pluvialis copiam ſufficientem ultra 16 digitos in terram vix penetrare, ut in fundo ſolido confluere poſſit, immo eandem ne plantis quidem nutriendis ſufficere. Sub terra defodit craterem, cujus altitudo 6 erat pedum, ſuperficies pedum quatuor a ſuperficie extima telluris 8 pedum intervallo diſtabat, tubo 12 pedum inſtructum, ſatis notabiliter inclinato & in cellam penetrante, a qua tamen crater longo intervallo removebatur, ne terra in vicinia muri facile exſiccaretur. Suſpicatus vero, aquam pluvialem eo usque vix deſcenſuram, in profunditate 8 digitorum alium ſub terra collocavit craterem, cujus ſuperficies erat 64 digg. altitudo 8. Locus nec mediis Solaribus, nec ventis expoſitus; herbæ omnes ex terra ſollicite eradicatæ fuerunt. A die 12 Junii usque ad 19 Februarii nihil per tubum effluxit aquæ; ſed die 19 Februarii multa nive liquata primum fluere cœpit, fluxu poſtmodum aliquot a lapſa pluvia horis continuato. Idem eveniebat in cratere in profunditate 16 digitorum ſub terra ſubſiſtente, niſi quod poſt diuturniorem ſiccitatem terræ ſufficienter humectandæ mediocris pluvia non ſufficeret. Creſcentibus herbis, quas ſuper cratere plantaverat, nihil per tubum effluxit aquæ, quin ob hujus potius defectum exareſcebant iſtæ. Accurate igitur evaporationem aquæ per folia plantarum æſtimaturus, die 30 Junii h. $5\frac{1}{2}$ matutina vitro foramine exiguo inſtructo aquæ libram unam immiſit, duoque folia ficus mediocria, quorum pondus erat 5 drachmarum unciæ monetariæ 48 granorum, immerſit. Ne aqua evaporari poſſet, orificii partem a foliorum pediculis non occupatam charta probe obturavit. Totum machinamentum ita præparatum Soli ventoque expoſuit, & hora 11 decrementum ponderis aquæ 2 drachmarum deprehendit. Cæterum per tubum primi crateris intervallo 15 annorum ne unica quidem gutta effluxit. Fontium itaque ori-

gi-

ginem a vaporibus deducit, ex aquis ſub terra ad libellam cum fluviis vel maribus vicinis conſiſtentibus intra ejus poros elevatis, & vel per frigus ad terræ ſuperficiem, vel per materiam ipſis figendis aptam condenſatis. Quodſi enim vapores confluentes ſolum ſatis ſolidum offendant, ſuper hoc intra terram eos profluere, donec alicubi exitus pateat. Oſtenſurus autem figi poſſe vapores, vas vitreum in cella æſtate inprimis admodum humida collocavit, & ejus orificium linteo aqua, in qua ſal tartari diſſolverat, macerato obduxit, elapſoque aliquo temporis ſpatio copiam liquoris ſatis notabilem in fundo vaſis monſtravit, vaporibus aeris a ſalibus linteo adhærentibus condenſatis, & juxta vaſis latera defluentibus.

Dn. Amontons novam proponit terræ motuum theoriam. Supponit aërem eſſe denſiorem, quo majus incumbat volumen, cumque elater pendeat a particulis igneis, ſeu materia fluida, humana induſtria nunquam prorſus expellenda, condenſationis ea multo majoris eſſe capacem, quam produnt experimenta affirmantium, prope ſuperficiem terræ conſtitutum ad ſpatium ſuboctingentecuplum comprimi poſſe. Aſſumens præterea, quod tum *de la Hire*, tum ipſe plurimis experientiis didicit comprobatum, columnam aëris per 37 ſexpedas & 3 pedes ſupra ſuperficiem terræ protenſam vix $3\frac{1}{8}$ lineis Mercurii æquiponderare, cum pondere atmoſphæræ 27 digitis $5\frac{2}{8}$ lineis reſpondente oneratur, & quantitates aëris æquiponderantes occupare ſpatia ponderibus incumbentibus reciproce proportionalia, deducit, in profunditate 41931 ſexpedarum aërem ita condenſatum eſſe, ut ejus & Mercurii æqualia volumina æquilibria exiſtant. Jam cum idem caloris gradus elaterem aëris tanto violentiorem reddat, quo hic magis condenſatus, ſi inflammatio materiæ mineralis intra terræ viſcera gradum caloris multo vehementiorem eo, qui eſt aquæ ebullientis, producat, hunc eundem gradum, cujus mediocris eſt prope ſuperficiem terræ effectus, in iſta profunditate ita intendere poſſe elateris aërei vires, ut orbem ſolidum 41931 ſexpedarum disrumpere & ſubvertere queat. Quoniam vero, quo aër denſior, eo pauciores particulas igneas contineat, prope centrum vero telluris denſiſſimus ſit; hypotheſin de igne centrali cum admiſſa aëris continua condenſatione ſtare non poſſe.

Idem *Amontons*, cum novum ſuum thermometrum, quod ad menſem præcedentem repræſentavimus, ob apertum ſuperius orificium non commode de loco in locum transferri poſſe, ac propter pondus atmoſphæræ in obſervationibus continuo ſubducendum moleſtum ejus reddi uſum didiciſſet, nova ratione conſtruere docuit thermometrum ſpiritu vini replendum, gradus caloris in-
TAB. VIII. fra eum, quem aqua acquirit ebulliens, accurate indicans. Fi-
Fig. 1. gura vitri, quemque continet, liquor eſt prorſus ut in thermometris ordinariis, diviſio exacte reſpondet diviſioni thermometri aërei poſt correctionem ponderis atmoſphæræ ſubtracti facta. Novo hoc thermometro obſervationibus inſtitutis, expertus eſt, maximum calorem æſtate eſſe ad minimum hyeme ut 6 ad 5. Cognovit etiam, pulſuum arteriæ numerum non eſſe gradui caloris ſanguinis proportionalem, aliaque permulta.

Cum Academia Regia ſcientiarum memorabilem communicavit caſum *Felibien*, Academiæ inſcriptionum Socius. Juvenis ſcilicet quidam ruſticus 24 circiter annorum, a nativitate ſurdus & mutus, cum quadam die inopinatum campanarum ſonitum audiſſet, atque ex aure obſtupefacti ſiniſtra quædam aquæ ſpecies profluxiſſet, auditum ſubito recuperavit, elapſisque 3 aut 4 menſibus, quamvis adhuc imperfecte, loqui cœpit. Mox accerſiti Theologi de ſtatu ipſius præterito eum examinarunt, ſed de Deo, anima, moralitate actionum ac morte interrogatus, nullam harum rerum unquam habuiſſe cogitationem deprehenſus fuit, utut cum parentibus Miſſæ frequenter interfuerit, ſigno crucis ſe ſignaverit, genua flexerit, aliosque orantium geſtus dextre imitatus fuerit. Solis nimirum perceptionibus impulſus brutorum inſtar egerat, quicquid egerat, nulla facta ad perceptiones & actiones ſuas reflexione ante ſermonis uſum, multo minus idearum compoſitione aut disjunctione.

Maraldus duros ex Italia attulit lapides colpris albidi & per folia fiſſiles, in quibus piſces exſiccati, paleæ & folia oleæ reperta. Unum cum finderent, piſcem petrefactum in duas juxta longitudinem partes accurate dividi contigit, cumque exacta piſcis ſtructura in corpore hujus animantis obſervaretur, quod verus fuerit piſcis, in lapidem converſus, cum ſabulo obduceretur, nul-

li

TAB.

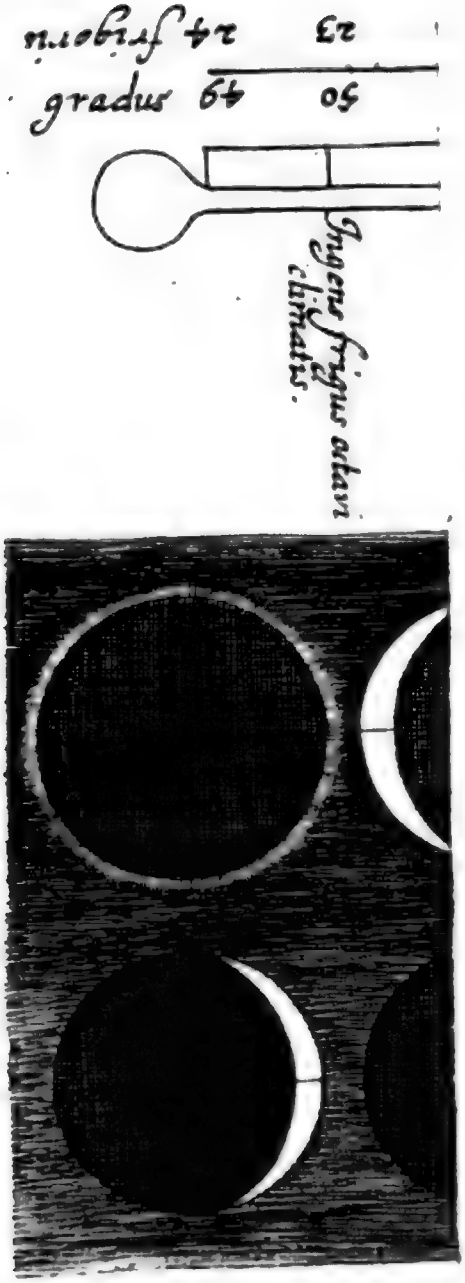

BIBLIOTECA CENTRAL BERLIN

Digitized by Google

Digitized by Google

ſi dubitarunt. Similes piſces exſiccatos intra lapidum ſubſtantiam, ex Phœnicia allatos, in Italia vidit *Maraldus*. Immo vidit Romæ ingentia marmora, ex montibus Siciliæ effoſſa, in quibus color ruber albo interſtinguitur, ab ingenti conchiliorum intermixtorum marmori copia pendente. Cum igitur lapides quoque prædicti ex terra effodiantur, *Fontenellius* probabile eſſe aſſerit, dari in aquis ſubterraneis piſces ſubterraneos, & vapores ex iis exhalantes ſecum afferre ova, quæ iſtis condenſatis intra terram in piſces & conchilia abeant, ſabulo poſtmodum obducenda, vel aquis petreſcentibus includenda.

Fœtum in utero aliquando, ſi non ſemper, per ſolam chordam umbilicalem nutriri, *Dn. Litre* exemplo canis oſtendit monſtroſi, qui absque naribus & ore ſimilive cavitate, cum unico in fronte oculo in lucem vivus & craſſus editus, ſed ob reſpirationis defectum extinctus eſſet. Quale exemplum quamvis ſatis rarum ſit, multo tamen rarior illa aſcitis videtur ſpecies, in quâ abdomen per craſſum aliquod ſepimentum, cum peritonæo continuatum, in duas cavitates ita diremtum fuit, ut ſola inferior multum liquoris atri, craſſi, viſcidi ac putridi, cum multis corpuſculis albidis ac duris figuræ diverſæ, continuerit, quamque laudatus Anatomicus in muliere quadragenaria, præter inſignem cordis polypum obſervatum, prolixius hic æque deſignat, ac *Dn. du Verney junior* multos hydropicos adjumento non minus paracenteſeos, quam aliorum remediorum, a ſe curatos commemorat.

Ex Chymicis Chymica tum ſulphuris communis, tum boracis exhibetur analyſis. Ex communis quidem ſulphuris libra una ſpiritus acidi, cum ſpiritu vitrioli penitus convenientis, unciam unam, interdum unciam unam & dimidiam, facile colligi poſſe, annotat *Dn. Hombergius*, ſi in deſtillatione campanæ conſtetæ aliquod Recipientium maximorum, tanquam capacius, orificium pollicum 8 vel 10 obtinens, ſubſtituatur, ſimulque ſulphuris fuſi & accenſi libræ 10 vel 12 ſupponantur. Quia nihilominus in tali deſtillatione, partim vehiculum aquoſum ab aëre humido accedit, partim reliqua conſtitutiva diſſipantur, ad ſal, terram, principium pingue ſive inflammabile, ac parum cupri e ſulphure eruenda atque trium priorum æqualem fere proportionem evin-

evincendam, oleum potius deſtillatum terebinthinæ ſive foeniculi, ſpiritum vini & vitrum majus cauſticum, cum deſtillatione in ſubſidium vocat. Florum nempe ſulphuris uncias quatuor, in olei terebinthinæ libris quatuor vel quinque ſucceſſive diſſolutas, ante omnia igne lentiſſimo per plures dies noctesque deſtillat, utque olei terebinthinæ odoris expertis tertiæ duæ, aqua albicans acida ponderoſa & oleum rubicundum plus minus craſſum, (quo apparente ignis intendendus ac excipulum mutandum,) obtineantur, remanentibus capitis mortui nigri, ſpongioſi, ſplendentis ac inſipidi unciis duabus cum dimidia. Hinc, ubi oleum limpidum & aquam acidam per leniſſimam deſtillationem, aliquot itidem dies ac noctes continuandam, ab oleo rubicundo ſeparavit, ab hoc reſiduo ſpiritum vini recentem tam diu cohobat, donec hic omni deſtitutus prodeat fœtore, reſtitentque unciæ fere quatuor materiæ nigræ gummoſæ, quæ in olei quidem deſtillatis tota, in ſpiritu vini vero ex parte tantummodo diſſolvatur, egregia tamen ſanguinis acrimoniam ſalſam corrigendi. Tum aquam acidam cum ſalis tartari unciis duabus in aqua ſolutis commiſcet, atque poſt evaporationem ex ſalis augmento, ſalis acidi ſulphuris drachmas tres & grana quindecim fuiſſe, cognoſcit. Tandem caput mortuum primum ſpeculo cauſtico majori exponit, multisque vaporibus acidis ſub odore aquæ fortis exhalantibus, ſuperſtitem terram, non per ſe, ſed cum borrace in vitrum liquandam, vix unciam unam drachmamque unam excedere, vitrum autem in aere humido pauca ærugine obtegi, deprehendit. Borracem vero ſicuti *Dn. Lemery* ſalibus ſalſis ideo annumerat, quod nec cum acidis, nec cum alcalibus efferveſcat, ita deſtillationem ejus tam per ſe quam cum aliquo additamento, adornat. Borracis quippe libram unam, igne reverberii per gradus e retorta magna deſtillatam, multum intumeſcere, ac non niſi aquæ limpidæ & inſipidæ, cum neutro ſalium ebullientis, uncias ſex cum drachmis totidem ſuppeditare, reſtantibus unciis novem & drachmis duabus vitri elegantiſſimi, ad inſtar cryſtalli, quod in aqua nihilominus ſolvi, & loco inſignis diuretici propinari valet. Ex Borracis autem uncia una ſemis cum duplo argillæ ſiccæ deſtillationem liquoris limpidi ſalini ac urinoſi drachmas tres acquiri, e diverſo ex borrace

cum

cum ſale tartari aquam ingratam & unctuoſam obtineri: indicio manifeſto, quia ex borrace acidum haberi nequit, illum ex ſale ſalſo, urinoſo & pauca ſubſtantia oleoſa ſive bituminoſa conſtare.

Camphoratæ Mompelienſium vires inſignes in hydrope recenti atque aſthmate primario, non minus ac in omni obſtructione recenti, morbisque ex ſanguinis cruditate & lymphæ viſciditate propullulantibus, ſi tenuiores ejus ramuſculi in modum ptiſanæ vel theé uſurpentur, per experientiam *Dn. Burlet* comprobat.

Illuſtris *Leibnitius* Arithmeticam binariam exhibuit, quam quidem in vita communi non reperire locum, ad Scientiarum tamen pomœria producenda, & multa in numerorum praxi atque geometria utilia detegenda mire conducere, dudum intellexit. Eſt hæc Arithmetica omnium ſimpliciſſima, & nonniſi duabus utitur notis, nempe 1 & 0, conſequenter 2 ſcribitur per 10, 3 per 11, 4 per 100, 8 per 1000, 16 per 10000, & ita porro. Unde operationes non poſſunt non fieri facillimæ & errori minus obnoxiæ, quia nil prorſus memoriæ tribuendum, nec in multiplicatione & diviſione ullo opus eſt abaco Pythagorico, cum iſta in additionem, hæc in ſubtractionem abeat: quæ cum cogitaret *Dn. de Lagny*, facile advertit, numeros Arithmeticæ binariæ eſſe Logarithmos quam maxime naturales. Quamobrem hos uſitatis nunc Logarithmis in *Nova*, quam meditatur, *Trigonometria Gallica* ſeu *Reformata* ſubſtituet, inprimis cum Logarithmos, quibus nunc utimur, in numeris majoribus fallere notaverit. Ipſe autem *Leibnitius* Arithmeticam binariam ad explicanda myſteria Philoſophiæ Sinenſium, figuras nempe lineares antiquiſſimi Sinenſium Regis & Philoſophi, qui ante 4 mille annos floruit, *Fohy* tranſtulit, ſæque per literas ad R. P. *Bouvet* Pekinum datas, clavem ad reſeranda myſteria Sinenſibus reſtituit ante plus mille annos amiſſam, non ſine ingente Europæorum gloria. Immo cum idem *Fohy* credatur Autor characterum Sinenſium, quibus in ſcribendo utuntur, hi ipſi vero cum numeris convenientiam quandam habere ferantur; ſi qua talis occurrat, myſterium in characteribus iſtis a ſummo Philoſopho abſconditum dexterrime explicatum expectare licebit a laudato R. P. *Bouvet*, cujus in hoc argumento tractando

dexteritatem multum commendat *Leibnitius* noster. Quodsi tale quid contingat, quod ex notionibus elicere licet, ex earundem characteribus per modum calculi eruere dabitur: quod erit maximum intellectui humano unquam obtentu possibile adjumentum.

Dn. Cassinus A. 1703 d. 21 Martii h. 10 matutina per captas altitudines Meridianas contigisse didicit æquinoctium vernale: quam observationem cum comparasset cum omnium antiquissima Hipparchi, anno 32 periodi tertiæ Calippicæ, h. e. anno ante Christum natum 146 facta, anticipationem æquinoctii uno anno invenit $10^{\prime}\ 54^{\prime\prime}\frac{1}{3}$, hincque quantitatem anni tropici apparentem determinat d. 365 h. 5 $49^{\prime}\ 5^{\prime\prime}\frac{3}{4}$, mediam vero 365 d. 5 h. $49^{\prime}\ 12^{\prime\prime}$, prorsus ut Gregoriani supposuere. Utraque observatio facta eadem hebdomadis feria, anno a bissextili proximo: in sua tamen minutorum appendicem neglexit *Cassinus*, quia *Hipparchus* in sua de errore 6 horarum certus esse non poterat.

Suaserat anno 1700 *de la Hire*, ut in horologiis oscillatoriis pendulum non ex filo sericeo, sed lamina elastica suspenderetur, quia hæc alterationibus per siccitatem & humiditatem aeris minus obnoxia. Sed cum hanc isti substituisset, majores in motu penduli, quam antea, observavit inæqualitates, ut adeo filum laminæ præferendum censeat. Monet tamen, ad rectificandas vibrationes penduli, ut nempe tum longiores, tum breviores sint isochronæ, non sufficere cycloidem juxta regulas *Hugenii* exacte elaboratam, sed lineam cycloidi parallelam a parte concava dimidia fili sericei spissitudine distantem adhibendam esse, ut axis fili cycloidem exacte describat juxta ea, quæ dudum in Commentariis Mathematico-Physicis de usu Epicycloidis in Mechanicis proposuit. Suadet etiam, ut horologia, observationibus cœlestibus applicanda, collocentur in loco, in quo ab omnibus aeris injuriis quam maxime libera sunt, ne virga ferrea frigore, filum sericeum humiditate contrahatur, ista calore, hoc siccitate prolongetur. Similiter cum pendulum intra aquam moveri feciset, motus retardabatur intra minutum $3^{\prime\prime}$, adeoque intra diem $4330^{\prime\prime}$. Hinc inferebat, aerem hu-

humoribus inſpiſſatum vibrationes penduli breviores & diuturniores reddere, &, poſito quod retardatio intra aquam denſitati debeatur, denſitas aeris non ab exhalationibus admixtis, ſed pondere incumbente pendeat, gravitate aeris per $\frac{1}{11}$ variata, retardatio penduli in aere eſſe debebat $\frac{1}{11}$ ejus, quæ fit intra aquam, h. e. 154 intra diem. Enim vero huic calculo cum experientia contradicat, cauſam eſſe aſſerit diverſam particularum aerearum & aquearum configurationem, quarum iſtæ his facilius divelluntur. Accedere, quod vapores intra aerem non colligentur, quemadmodum in aquam condenſati. Interim tamen vapores irregularitatem inducere poſſe, ſi ponderi ex pendulo pendenti virgæque ferreæ aſſocientur, & proprium ſibi centrum oſcillationis acquirant, conſequenter & vetus immutent: cui malo medela quodammodo adhibeatur, ſi loco penduli uſurpetur cylindrus, cujus exigua eſt baſis, per omnem longitudinem homogeneus, in extremitate axis ſuſpendendus, vel parallelepipedum aliquod.

SERENISSIMO POTENTISSIMOQUE PRINCIPI ac Domino, DN. FRIDERICO, Regi Pruſſiæ &c. &c. &c. humillima devotione dicata Synodi Telluris, Lunæ & Solis arctiſſima Obſervatio, habita Norimbergæ A. 1706 d. 12 Maji horis antemeridianis, a JOH. PHILIPPO WURZELBAUR.

Norimb. 1706 in fol.

Conſtat plag. 3, Tab. æn. 1.

MEnſe præcedente habitas in aliquot Germaniæ locis exhibuimus obſervationes. Cum vero Aſtronomiæ & Scientiæ naturalis cultorum interſit, diverſis in locis ejusdem phænomeni inſtitutas in promptu habere obſervationes; gratam iis nos præſtituros confidimus operam, ſi, quæ obſervandi dexteritate dudum celeberrimus *Wurzelbaur*, de nupera Eclipſi Solis, phænomeno certe rariſſimo, publicavit, in compendio communicaremus, inprimis cùm, quæ Autorum ſumtibus prodeunt, ſchediaſmata non ubique ab omnibus haberi queant. Summo mane in inſtantem Solis ortum

tum direxit Obſervator ſolertiſſimus oculos, trans limpidiſſimam (paulo poſt autem nebulis ſpiſſiuſculis temeratam) auram, e ſummitate ſpeculæ obſervatoriæ h. 4 28′ 39″ limbum ejus ſuperiorem, h. 4 32′ inferiorem ad radices Auſtrales montis, quem vocant, rubei emergere vidit, facie Solari nulla prorſus macula temerata. Ab hora ſexta usque ad octavam horologium oſcillatorium cum Sciaterico Horizontali marmori inciſo, & lineæ meridianæ applicato contulit, hoc ab iſto diſſidere plerumque advertens exceſſu vel integri, vel ſemiminuti primi. e. gr. Horologii oſcillatorii H. 6 4′ reſpondebat Sciaterici H. 6 4′ 30″; iſtius H. 7, hujus H. 7 1′; iſtius H. 7 59′, hujus H. 8; iſtius H. 8 17′, hujus H. 8 17′ 30″. Diſcum Solis per tubum lentibus convexis tribus inſtructum in cameram obſcuram immiſit, & in tabella candida excepit. Lunam ad Solem appellere obſervavit H. 9 6′ 30″ circa $11\frac{1}{2}$ gr. a parte diſci Auſtralis & diametro ejus Horizontali ſurſum numerando.

TAB. VIII. Fig. 2.

Phaſes præcipuæ tum creſcentes, tum decreſcentes in Fig. 2. Tab. VIII repræſentantur. Diſcus Lunaris ab initio ad finem usque eandem retinuit magnitudinem apparentem, quæ, ſi ſemidiameter Solaris 15′ 55″ aſſumatur, 16′ 32″ haud ſuperavit. H. 10 17′ in tabella obſervatoria circa 17 gr. verſus Septentrionem ſurſum ab Horizontali diametro numeratum plane extinctum lumen. Atrum Lunæ diſcum ad latitudinem ſemidigiti annulus lucens circumdare viſus; cujus luculam auræ illuminatæ adſcribendam judicat Noſter. Vidit is durante obſcuratione totali ♀ & ♄, auram quaſi prima nocte tenebricoſam, nubes hinc inde ſparſas colore ſubrufo vel croceo tinctas; viderunt alii fixas, notarunt conticuiſſe oſcines, circumvolitaſſe veſpertiliones, omnia eum induiſſe vultum & produxiſſe effectum, qualem bihorio poſt occaſum Solis nox increbreſcens exhibet. Tribus poſt obtectionem elapſis minutis horariis ad tabellam obſervatoriam reverſus, jam quartam fere digiti partem lucidam emerſiſſe animadvertit.

Tan-

Tandem H. 11 28′ Luna ad latus boreale diſci ejusque a diametro Horizontali ſurſum numeratum 10 gr. Solem omnino deſeruit. Capta poſthæc fuit altitudo Solis meridiana 58° 38′ 10″: captæ ſunt multæ altitudines aliæ Solis jam declivioris, e.g juxta horologium oſcillatorium. H. 2 38′ altitudo erat 45° 30′, H. 2, 59′ eadem erat 42° 30′, H. 3 2′ 15″ eadem erat 42°, H. 3 32′ erat eadem 37° 30′, H. 3. 44′ 45″, erat eadem 35°. Ex his altitudinibus per calculum Trigonometricum deducta tempora erant H. 2 38′ 4″, H. 2 58′ 56″, H. 3 2′ 20″, H. 3 31′ 59″, H. 3 44′ 47″. Horæ igitur pomeridianæ horologii oſcillatorii amice ſatis cum cœlo conſpirabant, majorem matutinarum a ſciaterico diſſenſum vel hujus non ſatis juſtæ ad lineam Meridianam applicationi, vel refractioni auræ poſt ortum Solis nonnihil turbidæ tribuendum judicat.

P. JOANNIS GISBERT, SOCIETATIS JESU, Præpoſiti Provincialis in Provincia Tholoſana ANTIPROBABILISMUS.

Pariſiis, apud Joannem Baptiſtam de Lespine, 1703, in 4.

Conſtat Alph. 2. & plag. 4.

Quantas turbas doctrina de Probabilismo inter Pontificios excitaverit, in vulgus tam notum eſt, ut otio noſtro male abuti haud immerito videremur, ſi multa de hoc argumento in medium afferre vellemus. Quamvis autem origo hujus peſtilentiſſimæ doctrinæ a Jeſuitis utplurimum repetatur; paucis tamen abhinc annis e medio Societatis illius prodiit Joannes Gisbertus, qui Antiprobabilismum ſeu Tractatum Theologicum edidit, in quo fidelem totius Probabilismi ſtateram exponit, & ex rationibus divinis ſeu veritatem ſeu falſitatem cujuscunque probabilismi in materia morali examinat. Ille novam quidem probabilismi doctrinam eſſe concedit, utpote quæ non niſi poſt Concilium Tridentinum exorta fuerit, interim tamen ejusdem originem plane in-

incertam esse contendit, cum non satis liquido constet, & quo præcise tempore, & quo primum loco, & quo primo auctore, fœtus ille prodierit. Quamvis itaque, rebus sic sese habentibus, uni alicui Scholæ de tali partu invidia conflari nequeat; hanc tamen maculam omnium minime Scholæ Societatis inuri posse contendit. Probabilismum enim a Doctoribus Societatis Jesu neque inventum, neque adoptatum esse, clarissima luce clarius esse ait. Quod enim ad prius attinet, Probabilismum prius inventum asserit, quam Societas Scholas Theologicas haberet, aut cathedram ullam in Scholis Theologicis occuparet; aliarum præterea Scholarum Doctores Probabilismum ante tradidisse, quam ullus de Societate scriptor existeret. Hinc quoque factum esse, ut, quicunque de Societate probabilismum docuerint, pro asserenda illa doctrina citaverint aliarum scholarum Doctores antecessores suos, ex quibus, velut ex fontibus, talem se doctrinam hausisse liberaliter & honeste professi fuerint. Nec etiam probabilismum a Schola Societatis adoptatum esse. Quod enim Societatis sensus & gustus omni tempore a probabilismo valde alienus fuerit, id facile apparere, tum ex mente Ignatii fundatoris, tum ex decretis Conciliorum generalium, tum ex Præpositorum generalium epistolis, tum ex praxi Doctorum Societatis, quibus fere omnibus religio sit & semper fuerit, probabiliores & communiores sententias sequi; inprimis autem illud ex speciali Societatis congregatæ decreto elucescere, quo talis adoptio ut imaginaria respuatur, & disertis verbis declaretur, probabilismum Societatis doctrinam minime esse. Si quis forte objicere velit, Doctores Societatis Jesu fere omnes, communibus studiis passim iviſse in sententiam probabilismi: respondet Auctor, multos equidem in Societate extitisse, qui huic doctrinæ calculum adjecerint, e contra vero hoc quoque verum esse, probabilismum primos habuisse Jesuitas impugnatores, Rebellum puta, Comitolum & Blancum, siquidem ante illos nemo probabilismum impugnaverit, & cæteri, quicunque adversus eum insurrexerint, cujuscunque tandem sint ordinis, fuerint omnes Rebello, Comitolo & Blanco posteriores. Præterea invidiosum istud argumentum torqueri posse in omnes alias Orbis Christiani scholas, Thomisticam, Scotisticam, Sorbonicam, Salmanticensem, Tolosanam &c.

quæ

quæ ſingulæ doctores multos habuerint probabilismi, eosque magni ponderis & meriti viros. Quemadmodum igitur doctores, familias, ſcholas, quas probabilismus invaſit, multas ſane Auctor adducit, ita operæ pretium eſſe cenſet, in cauſas probabilismi in doctrinam moralem introducti, & ſtupendi plane ejusdem progreſſus, paulo penitius inquirere. Inde plenam probabilismi hiſtoriam texit, ejusque fallentia incrementa, variam & ancipitem fortunam, tandemque decrementum & inclinationem accurate exponit. Poſteaquam vero hactenus dicta, quæ ad hiſtoriam probabilismi pertinent, e medio ferme libri, quem præ manibus habemus, adduximus; jam tempus eſt, de ipſo Auctoris inſtituto & primario ejusdem ſcopo uberius diſpiciendi. Ille eo tendit, ut, quemadmodum jam ſupra diximus, probabilismum a tot tantisque Theologis receptum confutet. Iſtam vero antiprobabilismi doctrinam, quam tradere in animo habet, in quatuor regulis totam conſiſtere ait. Prima regula eſt: ubi lex probabilior eſt quam libertas a lege, ſtandum eſt pro lege probabiliore, contra libertatem minus probabilem. Altera regula: ubi lex eſt æque probabilis, ac libertas a lege, ſtandum pariter eſt pro lege æque probabili, contra libertatem æque probabilem: quia Deus, in pari cauſa, jus prælationis habet irrefragabile adverſus creaturam ſuam; debetur enim ea prælatio excellentiſſimo Dei dominio. Tertia regula: ubi libertas a lege notabiliter probabilior eſt, quam lex, licitum eſt operari ſecundum libertatem notabiliter probabiliorem, poſthabita lege notabiliter minus probabili, quia Deus æqui & boni amans permittit creaturæ ſuæ rationali, ut apparentiam veri notabiliter majorem ſequatur, tum in judicando, tum in operando, poſthabita apparentia notabiliter minore. Quarta denique regula: quando probabilitas libertatis ita ſuperat probabilitatem legis, ut tamen non ſuperet notabiliter, ſed levi aliquo duntaxat exceſſu, ſtandum non eſſe pro libertate leviter duntaxat probabiliore; quia levis ille exceſſus probabilitatis, quo libertas ſuperat legem minus probabilem, pro nullo habendus eſt; ac proinde legis probabilitas, quamvis phyſice minor, cenſeri tamen debet moraliter æqualis probabilitati libertatis. Hæc eſt ſumma ſeu principiorum ſeu regularum, ex quibus Auctor doctrinam totius Anti-

pro-

probabilismi deducit, & per eas, si constanter teneantur, vitar continuo extrema duo vitiosa, laxitatem & rigorem, asserit. Tractationi varia præambula præmittit, quæ materiæ per se obscuræ & perplexæ lucem afferre possunt. Ibi enim conatur 1. tradere veram probabilitatis notionem, 2. dividere veram probabilitatem in varias species suas, 3. explodere probabilitatem quamcunque ad recte operandum inutilem & insufficientem, 4. constituere stateram divinam pro examine totius probabilismi moralis controversi, 5. demum clare & dilucide proponere controversiam generalem, eandemque apte distribuere in suas partes. Ipsam tractationem duabus partibus absolvit: cum enim probabilitas dupliciter considerari possit, respective & absolute, seu in concursu & extra concursum; (posse enim fieri probabilitatis cum probabilitate concursum, posse itidem concursum quandoque non esse, & propterea duplicem controversiam instituendam esse ait,) primam de probabilitate seu legis seu libertatis, in concursu unius cum altera, secundam de probabilitate seu legis seu libertatis extra concursum unius cum altera. Primam pertractat in parte priori, ubi pro triplici concursu probabilitatis cum probabilitate tres proponit quæstiones. Cum enim possit concurrere probabilitas major legis, cum probabilitate minore libertatis, possit item probabilitas libertatis concurrere cum æquali probabilitate legis, possit denique probabilitas minor legis concurrere cum majore probabilitate libertatis: ex hoc triplici concursu nascitur quæstio triplex. Prima est: an sit obligatio sequendi majorem probabilitatem legi faventem, in concursu probabilitatis minoris faventis libertati? Secunda: an sit obligatio sequendi probabilitatem faventem legi in concursu probabilitatis æqualis libertati faventis? Et tertia: an sit licentia sequendi probabilitatem majorem libertatis concurrentem cum minore probabilitate legis? Singulas hasce quæstiones Auctor in prima parte affirmat. Quamvis enim, quod ad duas priores attinet, olim aliter senserit, unde rationes, quæ ipsum ad sententiam contrariam amplectendam tum temporis induxerint, ante tractationem secundæ quæstionis prolixe exponit, jam tamen se animum præjudicatis opinionibus exuisse, & hinc pristinam sententiam sine rubore se retractare ait. Ac proinde affirmationem

ha-

harum quæſtionum ex idea Dei & perfectionum divinarum, & ex reverentia Deo debita, vi cujus non tantum homo teneatur id omnino exequi, quod probabilius apparet, ſibi a Deo præceptum eſſe, ſed quæ itidem in pari cauſa ſeu legis ſeu libertatis Deo jus prælationis neceſſario tribuat; porro ex primis prudentiæ regulis, quas Creator ipſe digito ſuo humanæ menti inſculpſit, ex Scriptura utriusque Teſtamenti, ex traditione divina, ex decretis Concilii & Patrum, ex ſenſu & guſtu Eccleſiæ per omnes ætates diffuſæ, prolixe, eleganter & ſolide demonſtrat. Hanc enim ſtateram juſtam eſſe & vere divinam, ad quam ſingulæ probabilismi ſpecies appendi poſſint, & ex hac ſerie ordinata rationum divinarum probabilismi controverſi ſeu veritatem ſeu falſitatem æſtimari, Auctor ſuadet. In ſecunda parte controverſia de probabilitate extra concurſum excutitur, eamque duas quæſtiones complecti affirmatur. Unam de probabilitate libertatis ac ſoluta, ſeu non concurrente cum ulla probabilitate legis. Alteram de probabilitate legis abſoluta, ſeu non concurrente cum ulla probabilitate libertatis. In prima quæſtione oſtendit, quænam probabilitas ad licite operandum requiratur, eorumque ſententiam refellit, qui licitum eſſe operari ex quacunque probabilitate, quantumvis tenui, ſibi perſuadent. In deciſione ſecundæ quæſtionis duo demonſtrat. Unum eſt, eſſe poſſe, & re ipſa eſſe, probabilitatem aliquam legis abſolutam, ſeu non concurrentem cum ulla probabilitate libertatis. Alterum, ex probabilitate legis abſoluta exiſtere veram & ſtrictam ſervandæ legis obligationem. Pro complemento & coronide totius operis, tria Corollaria Auctor ſubnectit, in quibus fidelitatem ac divinitatem ſtateræ, ad quam Probabilismum in hoc tractatu appenderit, uberius demonſtrat. Primum ex iſtis corollarium eſt ordinata ſeries principiorum generalium, in quibus ſtatera Auctoris conſiſtit. Alterum eſt inquiſitio legitima voluntatis divinæ, regulæ univerſalis objectivæ actionum humanarum. Tertium denique eſt certa methodus conſcientiæ recte formandæ, quam conſcientiam actionum humanarum formalem & immediatam regulam eſſe tuetur.

ERPOLDI LINDENBROGII SCRIPTORES SEptentrionales: PETRI LAMBECII Originum Rerumque Hamburgenſium Libri II: THEODORI ANCKELMANNI Inſcriptiones Hamburgenſes.

Hamburgi, apud Chriſtianum Liebezeit, 1706, fol.
Conſtant 8 Alph. 8 plag.

TRes libri uno hoc volumine continentur, qui magno ſemper in pretio apud Eruditos fuere, & longo jam tempore comparari ægerrime potuerunt, diſtractis dudum prioribus exemplaribus. Non dubitandum ergo, quin de quamplurimis ſelectiorum librorum cupidis optime meritus ſit celeberrimus Hamburgenſium Profeſſor, D. Jo. Albertus Fabricius, dum denuo typis eos exſcribi curavit, omniumque uſibus conſecrare ſuſtinuit, præfationibus inſuper eruditis exornatos. *Primus* eorum Erpoldi Lindenbrogii Rerum Germanarum Septentrionalium Scriptores complectitur, quorum editio Hamburgi primum A. 1595 prodierat: de quibus, cum nemini in Hiſtoria rei litterariæ vel leviter verſato ignorentur, dicere hoc loco plura non attinet. Id unum notamus ab ipſo novo Editore pro candore ſuo admonitum, effigiem Lindenbrogianam, quæ præfixa huic editioni comparet, & diſtichon hoc præfixum habet:

Antiquæ fidei, doctrinæque, ingeniique
In Lindenbrogio cernitur effigies,

non Erpoldi noſtri eſſe, ſed filii ejus Friderici, vel ex Codice Legum antiquarum, Curis in Ammianum Marcellinum, aliisque a Fabricio in Præfatione recenſitis Scriptis, non minus celebris. Qualem errorem facilem contingere, vel uno M. Antonini Philoſophi exemplo Fabricius oſtendit, cujus libris effigies L. Veri, non tantum in triplici editione Thomæ Gathakeri, verum etiam in Gallica Andreæ Dacerii, præfixa deprehendatur. *Alter* Petri Lambecii Origines Hamburgenſes, ſive Rerum Hamburgenſium libros duos, quorum alter Hamburgi A. 1652, alter A. 1661 editus fuerat, exhibet. Quibus in nova editione Breviarium Vitæ S. Anſcharii, & Excerpta Chronologica a Claudio Arrhenio Hiſtoriarum

Pro-

Profeſſore in Academia Upſaliensi compoſita, tum Hymni & Collectæ Veteres in S. Ancharii memoriam, nec non Catalogus ſcriptorum Lambecii, qualem ipſe A. 1673 Vindobonæ edidit, acceſſere. Jamque nulli dubitamus, ex reliquis Lambecii ſcriptis, affectis quidem magis quam perfectis, minimum propediem Prodromum Hiſtoriæ Literariæ, qui deſideratiſſimus dudum eſt, denuo proditurum; etſi nec de nova Bibliothecæ Vindobonenſis editione deſperandum. *Tertius* inſcriptiones urbis patriæ Hamburgenſis, Heidelbergæ olim a Theodoro Anckelmanno A. 1663 editas, nunc cum novo auctario a Clariſſimis Viris, qui in præfatione nominantur, cum editore Fabricio communicatas, repræſentat.

R. P. CLAUDII FRASSEN PERONENSIS, Doctoris Theologi Pariſienſis & Lectoris bis emeriti, totius Ordinis S. FRANCISCI Exdefinitoris generalis atque magni Conventus & generalis Collegii Fratrum Minorum Pariſienſium tertium nunc Guardiani, Diſquiſitiones Biblicæ in univerſum Pentateuchum.

Pariſiis, apud Petrum Witte, 1705, in 4.
Conſtant Alph. 4 & plag. 5.

PRius volumen harum Diſquiſitionum Biblicarum Clariſſimus Auctor jam anno ſuperioris ſeculi octuageſimo ſecundo in lucem ediderat, cujus libri recenſionem menſe Novembri anni ejusdem in Actis noſtris inſtituimus, ac in eo id inprimis egerat, ut auctoritatem Scripturæ ſacræ ab inſultibus hoſtium ejusdem, qua veterum qua recentiorum, pro virili defenderet. Poſtquam igitur hoc pacto, in priore iſto volumine, viam quaſi ad ſtudium ſacri Codicis tanto majori animi reverentia tractandum muniverat, laudabili prorſus conſilio jam ulterius in ipſa ſacrarum Literarum ſcrutatione progredi, animum induxit, ea ſcilicet fini, ut illa, quæ in iis obſcura implexaque paſſim occurrunt, claris expoſitionibus illuſtrentur. In hoc autem inſtituto ſe operæ pretium facturum eſſe Auctor exiſtimavit, ſi ab ipſo Pentateucho, primum locum in ſacris Bibliis occupante, initium faceret. Quamvis enim actum agere videri poſſet, quod poſt tot paraphraſes, interpretationes,

aliaque plurima tum Synagogæ, tum Eccleſiæ Doctorum, in Pentateuchum edita volumina, ſuas quoque lucubrationes cum Republica literaria communicet, hoc tamen ſe propterea non deterruiſſe, quod ſibi non ſit propoſitum nova moliri, & aquilinis mentibus lumen ingerere, ſed quod ſcopus ſuus eo tantummodo tendat, ut ſacræ Scripturæ ſtudioſis, nondum ſatis exercitatis, ad faciliorem illius intelligentiam, & arcanorum reſerationem, minus laborioſa pateat via, & jucundior aditus appareat. Quem finem ut Doctiſſimus Auctor eo facilius obtineat, ita in hoc opere verſatur, ut, poſteaquam breviter, ſed nervoſe, cujuslibet capitis contenta ob lectorum oculos poſuit, varias easque curioſas quæſtiones in medium afferat, in quibus ſelectiores textus illuſtrantur, elucidantur obſcuriores, dein in ſpeciem pugnantes conciliantur, porro ex Chronologiæ atque Genealogiarum tricis graviores moveri ſolitæ controverſiæ componuntur, tandemque præcipua ſub cortice literæ latentia myſteria in lucem proferuntur. Ex quibus lectores abunde perſpicient, qui campus dicendorum Auctori noſtro ſeſe aperiat. Et ſane dici non poteſt, quanta voluptate animus legentis in perluſtratione hujus operis perfundatur, cum eruditiſſima rerum varietas, quas Auctor ex ſcriptis tum veterum, tum recentiorum collegit, nec non elegantior ſtylus omne tædium nullo negotio abſtergant, adeo ut optimo jure cum Paſchaſio Ratberto dicere poſſit, ea, quæ hic proponuntur, multorum quidem eſſe eruditiſſimorum, quos antiquior tulit ætas, & firmavit autoritas veritatis, ſed proprio commendatam ſtylo novitatem facere, ut hæc ipſa tanquam ſua ſibi vindicare poſſit. Verum hoc ipſum in cauſa eſt, ut plura de ipſis materiis, quas Auctor ſibi pertractandas ſumſit, recenſere dubitemus, cum præterea hæc ita comparata ſint, ut quid potiſſimum eligendum ſit, difficile eſſe videatur. Lectorum itaque curioſitati ea relinquimus, Autoris ſcopum, & quid ſibi de hoc libro polliceri debeant, indicaſſe contenti.

LE

LE GRAND DICTIONAIRE DE LA BIBLE, OU Explication Litterale & Hiſtorique de tous les Mots propres du Vieux & Nouveau Teſtament &c.

i. e.

DICTIONARIUM BIBLICUM MAGNUM, SEU Explicatio Litteralis & Hiſtorica omnium Nominum propriorum Veteris & Novi Teſtamenti, cum vita & actionibus præcipuarum Perſonarum &c. per SIMONEM, S. S. Theol. Doct.

Lugduni Gallorum, apud Joh. Certe, 1703, in fol.
Conſtat Tomus I 9 Alph. 8 plag. & aliquot figuris æneis.
- - - - II 8 Alph. 3 pl. & aliquot itidem fig. æn.

OMnigena eruditione refertum hoc opus equidem jam anno 1693 prodiit; ſed quæ denuo comparet editio, duplo fere auctior eſt priori, unde & in duos diſtribuitur tomos, cum prior nonniſi unicum conſtitueret. Quid Autor doctiſſimus docere intenderit, prolixus operis titulus ſatis indicat. Neque enim, more Lexicographorum, vocum ſignificatum explicaſſe contentus; ſed multa ad Hiſtoriam tum ſacram, tum profanam, ad Chronologiam, ad Philologiam, ad Theologiam, ad Scientiam naturalem, ad alias denique diſciplinas ſpectantia, quæ textui ſacro facem præferre poſſunt, ingenti cum ſolertia conquiſita proponit. Deſcribit vitam & actiones non ſolum Principum, qui populo Dei præfuerunt; ſed multorum etiam, penes quos imperium fuit in Aſſyrios, Perſas, Græcos & Romanos. Notatur tempus, quo imperium ſuſcepere; notatur intervallum, quo illud tenuere; notatur denique momentum, quo mortem obiere. Leges ibi vitam & miracula Prophetarum: reperies ibi integram Hiſtoriam omnium Pontificum, qui usque ad everſionem templi ac urbis ultimam Aaroni ſucceſſere: inprimis autem prolixiſſime deſcribuntur nativitas, vita, miracula & mors Pontificis vere maximi, Salvatoris optimi, Jeſu Chriſti. Disquiritur in tempus, quo Apoſtolos & diſcipulos ſuos vocavit; in annum & locum martyrii, quod ob ve-

ritatis professionem perpessi: agitur de die unicuique eorum festo. Describuntur præterea proprietates animantium tam purorum quam impurorum; duodecim lapides pretiosi in Rationali Pontificis Maximi, & duo in lateribus superhumeralis positi; nomina festorum & solennitatum Hebræorum, sacrificia eorundem, provinciæ, regiones, urbes, arces, montes, fluvii & fontes memorabiles, quorum fit mentio in Bibliis, Josepho, aliisque Historicis, indicatis nominibus, quibus hodie appellantur, & gradibus latitudinis ac longitudinis, ut in mappis Geographicis facile eorum situs ab intelligentibus determinari queat. Explicantur denique pondera & mensuræ, & eorundem valor in mensuris nostris exacte determinatur: quod idem fit in monetis Judæorum. Præmittitur operi introductio ad Scripturam sacram R. P. Bernhardi Lamy, variis scriptis apud Theologos, Mathematicos & Philosophos celebre nomen dudum adepti: in qua agitur de ratione Judæorum, exhibetur compendium chronologicum Historiæ Judaicæ & descriptio Geographica Terræ Sanctæ; disseritur de Republica & Legibus, de Magistratibus & administratione civili Reipublicæ, de personis sacris, de religione, obligationibus, cultu divino, fide ac opinionibus, sacrificiis ac oblationibus, locis sanctis, anni forma & calendario, diebus festis, schismatibus, sectis & doctoribus Judæorum; de ponderibus & monetis in Scriptura commemoratis, diversis itidem mensuris, nec non de consuetudinibus Judæorum antiquorum pariter & modernorum: disquiritur de libris Scripturæ Sacræ, de textu originario, de versionibus, de paraphrasibus & differentibus Bibliorum editionibus: traduntur regulæ interpretandi Scripturam: in quibus omnibus Autor sibi similis existit, h. e. concinna brevitate in exiguo compendio perspicue plura tradit, quam ingentia sæpius volumina vastitate sua comprehendunt. Comparet quoque ibidem idea Bibliorum generalis cum versibus librorum sacrorum mnemonicis, commendantur Patres, quorum Commentarii cum uno quoque eorum legendi, e. gr. in Matthæum *Hilarius* & *Chrysostomus*, in Marcum idem, in Lucam *Ambrosius*, in Johannem *Augustinus*, *Chrysostomus*, *Origenes*, *Cyrillus*, in Proverbia *Beda*; indicatur methodus, qua commode integrorum Bibliorum lectio unius anni spatio

ita

ta abſolvi poſſit, ut quotidie legantur textus tempori accommodati. Sub finem Tom. 2 repræſentatur compendium Chronologiæ ſacræ. Opus autem erit, ut more noſtro quædam ſpeciminis loco ex ipſo opere proponamus. Statim igitur ad vocem primam *Aaron*, non ſolum genealogiam & integrum vitæ curriculum Aaronis deſcribit, ſed & de ornatu & conſecratione Summorum Pontificum diſſerit, expoſitis ſimul corporis ac mentis nævis, quibus perſona inhabilis reddebatur ad Pontificatum & Sacerdotium, explicatis Sacerdotum officiis, exhibitoque catalogo ſucceſſionis chronologicæ omnium Pontificum ab Aarone usque ad Phanaſium, ſub quo contigit excidium templi ac urbis. Notat etiam, *Aaronem* vi vocis ſignificare montem, vel montanum, vel docentem, vel concipientem, & Pontificatum ejus viguiſſe ab anno Mundi 2545 usque ad 4130 ſeu ab anno ante Chriſtum 1509 usque ad annum poſt Chriſtum 75. Refert nempe Pontificatum Joaſaris ad annum Mundi 4053, in quem incidiſſe credit nativitatem Salvatoris noſtri. De herba *Aloe* diſcurrens autor eſt, inter fabulas referri debere, quod non niſi centeſimo quolibet anno flores emittat, eosque cum ingenti ſtrepitu protrudat, cum experientia in horto Regio Pariſino contrarium docuerit. Ad vocem *Cainan* multus eſt, ut adſtruat, memorati a Luca c. 3 v. 36 Cainanis nomen ex textu Hebræo a Judæis & Samaritanis expunctum fuiſſe, ex odio erga Salvatorem optimum: quamvis non adſtruxiſſe videri quodammodo velit. Per *clavem Scientiæ*, quam quod abſtulerint, Phariſæis exprobrat Chriſtus, intelligentiam Scripturæ intelligi contendit, notans inſuper, juxta Judæorum dogmata Deum quatuor clavium ſibi reſervare genera, quas nec cum hominibus, nec cum Angelis, nec cum ipſis Seraphinis communicare voluerit, clavem nempe pluviæ, clavem ſepulchrorum, clavem partus, clavem ſterilitatis ſeu caritatis annonæ. Vocem *Concilii* ſeu ſynedrii explicans, tria Judæorum tribunalia commemorat, quorum primum perſonis tribus, alterum 23, tertium 70 conſtabat, quibusque additum fuerit aliud materias nonniſi Eccleſiaſticas ſeu ad religionem ſpectantes tractans. Deſcribit quoque novem concilia ante nativitatem Chriſti a Judæis habita, excepto ultimo, cui Magorum de Chriſto nato percontatio anſam dedit: nec minus quatuor concilia Apoſtolorum poſt Chriſti aſcenſionem celebrata, ſubnecto catalogo chronologico omnium conciliorum reliquorum ab

ævo

ævo Apoſtolico ad annum usque Chriſti 1599 habitorum. *Corban* ſacrum denotare ait theſaurum. *Coriandrum* eſſe herbam, cujus ſemen ſint grana granis fœniculi non multum abſimilia, digeſtionem mire juvantia. *Duplum Eliſæi Spiritum* denotare donum patrandi miracula, & donum futura prædicendi. *Epicurum* non in voluptate corporis, ſed animi quæſiviſſe ſummum bonum, cum nemo unquam ipſo ſapientior & magis continens extiterit, vitæ admodum frugalis & ordinatæ ſtudens; negaſſe tamen providentiam divinam & animæ immortalitatem, unde & Hieronymus nimius ſit in ejus commendatione, ipſum Chriſtianis tanquam optimum temperantiæ exemplar proponens: imo eundem optimum patientiæ præbere exemplum, cum inter exquiſitiſſimos ex retentione urinæ per 14 dies ortos dolores ne minimum impatientiæ ſignum ediderit. *Hæreſin* denotare opinionem circa religionem erroneam pertinaciter defenſam ubi docuiſſet, Catalogum contexit hæreticorum, qui Judaicam Eccleſiam ante adventum Chriſti turbarunt, quos inter commemorat *Fortunatitas*, Fortunam tanquam cœli Reginam, boni ac mali diſpenſatricem venerantium; *Hemerobaptiſtas*, per diem ac noctem corpus frigida abluentes a peccatis ſeſe expurgaturos; *Muſcorites*, Beelzebub ſub forma muſcæ, *Muſorites*, glires, & *Ophites*, ſerpentem æneum a Moſe in deſerto erectum adorantes. Prolixior multo eſt Catalogus hæreticorum Eccleſiam Chriſtianam infeſtantium, quem ſubdit. *Lunaticum* perſonam eſſe pronunciat influxui Lunari obnoxiam, qualis fuerit infirmitas Saulis. Morbum hunc ex nonnullorum opinione comitari eos, qui in novilunio naſcuntur. De *Malcho*, cujus in Hiſtoria paſſionis mentio injicitur, verba faciens, refert præter eum adhuc duos alios ejusdem nominis Arabiæ Reges, quorum alter multis ab Herode beneficiis affectus ad incitas redacto opem ferre ingratus renuit, alter Veſpaſiano in oppugnandis Judæis ſociam præbuit manum. Ex paucis dictis liquet, quod Autor nihil eorum omittat, quibus commemorandis anſam dare poterant nomina in Bibliis occurrentia propria, vel quaſi propria: ita ut hoc Dictionarium pro theſauro variæ eruditionis tam ſacræ quam profanæ haberi queat.

** ** **

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Septembris Anno MDCCVI.

SANCTI GREGORII PAPÆ PRIMI COGNOmento Magni, Opera omnia. Ad Manuſcriptos Codices Romanos, Gallicanos, Anglicanos emendata, aucta & illuſtrata notis. Studio & labore Monachorum Ordinis Sancti BENEDICTI, e Congregatione Sancti MAURI. Tomi quatuor.

Pariſiis, apud Claudium Rigaud, 1705, in fol.
Conſtant Alph. 35.

POſt diligentiſſimam accuratiſſimamque operam in Sanctorum Patrum, Athanaſii, Hilarii, Hieronymi, Ambroſii & Auguſtini ſcripta impenſam, gradum nunc faciunt Benedictini ſolertiſſimi ad *Gregorium Magnum*, quem ut ſui ordinis decus ſummum venerantur, ſic ſcripta ejusdem mendorum ſpinis obſita relinquere diutius noluerunt. Non ignorarunt equidem, quid circa eadem jam alii præſtiterint, diverſarumque editionum indicem ipſimet referunt, celebrantes præ cæteris *Pariſinam*, a Bertholdo Rembolto A. 1518 adornatam; *Rotomagenſem* A. 1521, *Lugdunenſem* A. 1539 & 1540, & *Pariſienſes* duas alias A. 1523 & 1542 curatas. In *Baſileenſi* editione, A. 1551 & 1564 Frobenianis typis excuſa, multum laboraſſe *Huldricum Coccium* perhibent, ut Gregorii opera priſtinam puritatem dignitatemque recuperarent, quanquam, ut id conſequeretur, conjecturis potius ſuis, prout illa ætas tulerit, quam antiquis optimisque manuſcriptis crediderit. *Joannem Gilotium*, Campanum, in

edendis repurgandisque S. Gregorii Operibus, non parum etiam laboraſſe teſtantur, ejusque curas A. 1571, & denuo poſt paucos annos, *Pariſiis* publici juris factas eſſe referunt. Quæ *Romæ* Vaticanis typis A. 1589 inchoata ſit autoritate Sixti V, & poſtmodum abſoluta editio, præſide doctiſſimo *Epiſcopo Venuſino*, omnium antecedentium accuratiſſimam cenſent. Ultimo tandem loco A. 1675 vulgatam *Pariſiis* labore & ſtudio *Petri Guſſanvillæi*, Presbyteri, ad quamplurimos quidem codices emendatam fatentur, plurimis tamen eam & haud levibus erratis adhuc ſcatere, ex adducto ſpecimine non uno probant. Cum itaque multa deſiderari intellexerint, ſive ad integritatem, ſive ad perfectionem oculum intendas, in editione Guſſanvillæi, licet hæc omnium cenſeretur præſtantiſſima; ad novam hanc impigri ſe accinxerunt, in qua egregia codicum veterum copia ditati, nihil habuerunt antiquius, quam ut Gregorii M. ſenſus & verba ab omni aut librariorum interpolatione & hallucinatione, aut typographorum corruptelis repurgata repræſentarent. Ubi a prius receptis lectionibus recedere eos coëgit manuſcriptorum conſenſus fere unanimis, quod ſæpe factum, lectiones rejectas in brevibus notis ſubjecerunt, & manuſcriptos codices, a quibus iſtæ reprobentur, indicarunt. Quandoque nulla in textu mutatione facta, varias lectiones infra columnas adſcripſerunt. Præter notas has & alias attexuerunt, ad plurima loca illuſtranda, ſed eas modo breves, ne plus onerare textum, quam ornare, viderentur. In Dialogos tamen, in Epiſtolas, & in librum Sacramentorum, ampliores aut ipſi elucubrarunt, aut ab aliis jam elucubratas collegerunt. Singula vero Gregorii opera *quatuor* in tomos diſtribuerunt. In *primo* continentur Exegetica in Sacram Scripturam, ſcilicet *Moralium* in Job libri triginta quinque, Homiliarum in *Ezechielem* Prophetam libri duo, & totidem Homiliarum in *Evangelia*. His quidem accenſeri potuiſſent Commentarius in librum primum *Regum*, Expoſitiones in *Cantica* & in ſeptem *Pſalmos* pœnitentiales. At priorem tomum tot complecti minime poſſe, inſuperque commemoratas elucubrationes non eſſe ita genuina S. Gregorii opera, ut omnis interpolationis expertes deprehendantur, probe perpendentes, in modo enumeratis acquieverunt. *Secundus* tomus con-

Digitized by Google

continet cætera Gregorii indubitata & germana opera, ſive ea ad Hiſtoriam, ſive ad Eccleſiaſticam Diſciplinam ſpectent, ſcilicet *Librum Regulæ Paſtoralis*, *quatuor Dialogorum libros*, & *Regiſtrum Epiſtolarum*. *Tertius* tomus bipartitus priori in parte exhibet *Librum Sacramentorum*, *Antiphonarium* & cætera *Liturgica*, cum D. Hugonis Menardi notarum & obſervationum acceſſione; altera pars complectitur Commentarium in *Librum I Regum*, Expoſitionem in *Cantica Canticorum*, & aliam in *ſeptem Pſalmos*, ac *Concordiam quorundam Sacræ Scripturæ teſtimoniorum*. *Quartus* tomus itidem in duas partes diviſus, in priori *Vitam Gregorii* continet, tum a Paulo Warnefrido, tum a Johanne Diacono ſcriptam, & eam, quam ex Gregorianis præſertim ſcriptis Benedictini recens adornarunt; in poſteriori ſiſtitur genuinus *Paterius*, qualis habetur in quamplurimis optimæ notæ codicibus manuſcriptis, & *Alulfi* Tornacenſis monachi *Expoſitio in Novum Teſtamentum* ex Gregorianis ſententiis, quæ Paterii nomen in ſuperioribus editionibus immerito præfert. Quatuor Evangelia Gregorium explanaſſe, & de Samſone quædam allegorica ſcripſiſſe, negant. Pœnitentiale quoque Gregorii, quod Jameſius extare dicat in vetuſtiſſimo codice Bibliothecæ publicæ Oxonienſis, non alibi cum repererint, hoc loco pariter omiſerunt. Hinc, quæ Gregorii adverſus hæreticos doctrina fuerit, exponunt, ejusque dogmata a variis objectionibus vindicant.

Præſtiterit autem hæc ſummatim indicata paulo dilucidare ulterius, & ſingularium imprimis Præfationum, quæ libris ſingulis præmittuntur, meminiſſe. A *Moralium* libris tomus *primus* ſplendidum ſumit initium, quos primo inter opera reliqua loco Gregorium elucubraſſe notant. Ex antiquioribus editionibus ſe adhibuiſſe memorant *Pariſinam* A. 1495, ex quo tempore plures alibi additæ fuerint, quanquam has omnes ſuperet ætate *Romana* A. 1475 Sixto IV ſedente curata, cui præfixa ſit brevis præfatio Dominici Brixienſis Epiſcopi. Præter reſtitutionem & emendationem paſſim in his libris factam, diviſionem hujus operis ſex in partes, a ſancto Doctore ipſo inſtitutam, ſed in editionibus plerisque neglectam, & plurimis fortaſſis ignoratam, ſe ſecutos eſſe profitentur. Capitum diviſionem, quippe a Gregorio

minime curatam, non ad prævium aliorum exemplum, ſed pro ſuo lubitu ibi adornarunt, prout eam textus libri Job verſus aut integri aut dimidiati requirere viſi ſunt, ſic, ut idem fere ſemper ſit & capitis & explicationis exordium; nihilominus tamen textum in minores ſectiones numeralibus notis diſtinctas partiri voluerunt. Priorum etiam editionum capita in margine aſſignarunt, ut, quæ juxta illas paſſim in libris Eruditorum laudantur, nullo negotio inveniri queant. Argumenta capitum pene ubique mutarunt, quod textui minime reſponderent. Sed expungere noluerunt inventorum a *Tajone*, Cæſar-Auguſtano Epiſcopo, Moralium Hiſtoriam, (utut non omni ex parte certam) quippe quam non ſolum in omnibus antiquioribus editionibus, ſed etiam in codice manu exarato Monaſterii Longipontis legerint. Teſtimonia & elogia veterum Scriptorum de libris Moralium jam edita, nonnullis aut additis aut detractis, præmiſerunt. Poſt Expoſitionem Gregorii in librum Job, ſervato Sanctarum Scripturarum ordine, ſequuntur ejusdem Sancti Doctoris *Homiliæ in Ezechielem* Prophetam, quas licet afflictus morbis, negotiisque difficillimis immerſus, ac innumeris vexatus curis, ob luctuoſiſſimam tum Urbis ac totius Italiæ faciem, ad populum habuit. Et ad hoc opus exequendum præſentiſſimum Numen Gregorium expertum fuiſſe innuunt, quandoquidem, cum ultimam Ezechielis viſionem interpretaretur, Petrus Diaconus, quo exceptore ac notario uti ſueverit, Spiritum Sanctum obſervarit ſub columbæ candidæ ſpecie ipſius capiti inſidentem, & roſtrum ori immittentem, ex quo altiſſima myſteria didicerit, ac veluti ebiberit. Dicendi & ſcribendi rationem heic adhibitam, ut accuratiorem & venuſtiorem eſſe non contendunt, ita velut humiliorem & depreſſiorem ipſam contemni nolunt, rerum quippe magis ſenſusque curam, quam verborum delectum, a Gregorio habitum cauſati. Quamvis vero litteralem ſenſum, tanquam cæterorum fundamentum, præſtruere ubivis conetur Gregorius, myſticis tamen rimandis, & moralibus explicandis, imprimis eum incumbere monent. Cæterum ita in noviſſima hac editione hujus operis ſe geſſerunt: prolixiores Ezechielis textus, qui ſingulis homiliis, ſi priorem excipias, præmittuntur in excuſis, non autem in manu exaratis, reſecuerunt,

at

Digitized by Google

at ſingulos verſus lineis diſtinctis excudi curarunt, ut ſucceſſive explicandi a S. Doctore proponantur, ad manuſcriptorum codicum ſimilitudinem propius hoc pacto accedentes, in quibus aut majoribus characteribus, aut etiam minio vel alio exquiſito colore depictis deſcribuntur. Homilias, quæ hactenus velut uno ac continuato ſpiritu legendæ offerebantur, in varias ſectiones, additis totidem numeris, partiti ſunt. Argumenta, & quicquid obſervatione dignum ipſis viſum eſt, in margine ſummatim adjecerunt. Aliis in notis infra & ad calcem adjectis, ſi quid obſcurius occurrerit, quod explicatione indigeret, exponere curarunt. *Homiliæ in Evangelia*, aut minimum earum aliquæ, utut prius, quam Ezechielem Prophetam populo exponere Gregorius inciperet, habitæ fuerint, poſt iſtam tamen Ezechielis Expoſitionem heic comparent, ob ordinem, quo in Sacrarum Scripturarum ſerie libris Veteris Teſtamenti Evangelia, & quicquid alias ad Novum pertinet, poſtponantur. Quanto autem hæ in pretio Homiliæ nunquam non habitæ fuerint, vel hinc liquere docent, quod omnes, una forſitan excepta aut altera, Divinis Officiis præ cæteris Sanctorum Patrum Homiliis jam olim inſertæ reperiantur, nec immerito, cum in iisdem, literali ſenſu prius breviter expoſito, ſententiarum ad mores ſpectantium copia profluat uberrima; quin & fidei dogmata confirmentur, & adverſus ſubſecutos præmuniantur hæreticos. Hæc tomi primi facies.

Secundus tomus ſcripta Gregorii ſiſtit, quæ aut *Apologeticis* accenſeri merentur, *Librum* puta *Regulæ Paſtoralis*; aut *Hiſtoricis*, nimirum *Dialogos*; aut *Dogmaticis & Canonicis*, *Regiſtrum* videlicet *Epiſtolarum*, quibus univerſum pene Jus Canonicum continetur. *Paſtoralem librum* ſcripſiſſe eum annotant Benedictini, in ipſo veluti Pontificalis muneris tyrocinio, ut Johanni Ravennati Epiſcopo reſponderet, amice eum reprehendenti, quod paſtoralis curæ pondera fugere deliteſcendo voluerit; quos mores hodie rariſſimos, olim frequentiores fuiſſe, ſimul obſervant, univerſis fere piis viris, ad officium paſtorale poſtulatis, tantum onus, præ animi demiſſione ſummaque modeſtia, deprecantibus. Variis in hoc opere curando ſe editionibus uſos addunt, præſertim Pariſienſibus, una A. 1518 & altera 1571, Romana ſeu

Vaticana Sixti V jussu adornata, atque aliis aut pene coævis aut recentioribus, Parisiensi imprimis, quæ A. 1668 prodierit, opera Theologi Parisiensis, a quo collectas magna cura diversas lectiones ex antiquioribus manuscriptis cum suis convenire tantum non ubique animadverterint. *Dialogos* Gregorio, tanquam genuino autori, solicite vindicant, scriptosque eos autumant anno 593 aut 594 Romæ, in Monasterio forte S. Andreæ. Optimam opinionem de iisdem conceptam confirmare putant tot eorundem in alias linguas translationes, adeo ut & Arabica quædam in Bibliotheca Colbertina asservetur. Præterea in Bibliotheca Monasterii Lyrani in Diœcesi Ebroicensi, incidisse se narrant in codicem 500 annorum, eosdem Dialogos Gallicis rhythmis expressos continentem, prout & stricta oratione Latina descripti extent in Bibliotheca Gemeticensi. Sed ex his omnibus unicam tantum interpretationem Latino textui heic addunt, Græcam, a Zacharia Pontifice confectam, quam multo emendatiorem se exhibere profitentur, quam quidem a Gussanvillæo factum, qui ex Vaticanis editionibus omnes pene typographicos lapsus, etiam graviores, in suam transtulerit. *Epistolæ*, quæ tertium in hoc tomo locum occupant, ante omnia laudantur a sua, qua polleant, præstantia; hinc, quantum in curando earum ordine concinno, & ad leges temporum, quibus singulæ scriptæ fuerint, restricto effecerint, manifestum Nostri reddunt, qui & summarias eorum inscriptiones accuratissimo studio se formasse, ac notis idoneis difficilia loca, quæ plurima sint, illustrasse testantur. Quæ de *Servi servorum* titulo a Gregorio M. usurpato notant, nec indocta sunt, nec inelegantia, modo acrem exceperis censuram latam in Centuriatores Magdeburgenses, quibus Benedictini succensent, quod *rejecto superstitioso Pontificis vocabulo* Gregorium se Servum nominasse scripserint. Notas Gussanvillæanas suis associarunt, licet de istis ita statuant: *se eas non reprobare quidem, sed nec pro ipsis spondere.* Ordinem epistolarum restitutum, post earundem finem, argumentis peculiaribus demonstrant. Insuper & Geographicam earum divisionem subnectunt, eamque duplicem. Prior illas continet, quas non ultra subditarum sibi, ut Metropolitano, regionum limites direxit Gregorius; posterior alias omnes, quæ

tum

tum in Italiam, extra provincias Romano Epiſcopo Metropolitico jure ſubjectas, tum in reliquas Occidentis regiones, tum in Orientem miſſæ ſunt. Tacemus ordinem harum Epiſtolarum antea vulgatum ad novum hunc reductum, & ordinem reſtitutum cum antea vulgato comparatum; catalogum item eorum, ad quos ſcripſit S. Gregorius, & qui ad eundem ſcripſerunt. Sed *Excerpta* penitus ſilentio involvere non poſſumus, quæ ſub titulos certos regeſta ex Epiſtolis Gregorii coacervavit *Antonius Carafa*, Cardinalis, quæque integra heic apponuntur, prout id haud invitus tulit eorundem Collector Eminentiſſimus, pro ea caritate, quam rerum Eccleſiaſticarum ſtudioſis præſtare quemlibet debere poſtula-.

Tertius tomus a *Libro Sacramentorum* orditur, quem cæteris Gregorii operibus annumerant Editores, non, quod primus ille ejusdem parens fuerit (quandoquidem is ſuperioribus etiam Pontificibus, maximeque Gelaſio primo, debeatur) ſed quod ſumma cura meliorem in formam eundem S. Doctor redegerit. Soliciti autem de eligendo, quem ſequerentur, codice aut edito aut manu exarato, S. Eligii codicem ab Hugone Menardo evulgatum, notisque ac obſervationibus illuſtratum, & ob antiquitatem, & ob integritatem, cæteris omnibus duxerunt præferendum. In eo autem denuo ſiſtendo, hanc curam adhibuerunt, ut, quoniam notas columnis ſingulis ſubjicere, propter nimiam plerarumque prolixitatem, integrum non erat, eas ſeorſim excuſas numeris diſtinxerint, & in libro Sacramentorum ſingula, quæ in illis notis illuſtrantur & ornantur, totidem numeris in margine adſcriptis indicarint. Quoniam vero poſt Menardum multi de rebus Liturgicis egregie ſcripſerint, & in his Johannes Bona Cardinalis, Joſephus Maria Thomaſius, Johannes Fronto S. Genovefæ Pariſienſis Canonicus Regularis, Johannes Mabillonius qui Liturgiam veterem Gallicanam e tenebris eruerit, & Edmundus Martene, in tribus voluminibus de ritibus Eccleſiæ, hinc, quæcunque ex eorum lucubrationibus colligere licuerit a Menardo prætermiſſa, unde argumento propoſito nonnihil lucis affulgere poſſet, in notulis ad columnarum calcem attextis obſervare ſe curaſſe perhibent. Menardianis notis eas adjiciunt, quas Angelus

Roc-

Rocca Camers, Apoſtolici Sacrarii præfectus, in librum Sacramentorum editionis Vaticanæ ſcripſit. Sed & peculiare huic libro Sacramentorum auctarium dederunt, Collectam nempe & alias Orationes in terræ motibus dicendas, quas, cum anno 1703 Italia & Roma ipſa horridis terrarum motibus quateretur, elucubravit hodiernus Pontifex *Clemens XI*, cui novam Gregorianorum operum editionem inſcripſerunt Noſtri, & redivivum in Clemente Gregorium in dedicatione adumbrarunt. His ſuccedunt *Benedictiones Epiſcopales*, quæ in codice S. Eligii deſiderantur. Sequitur Gregorianus *Antiphonarius*, quæ in Miſſis canenda ſunt, exhibens. Ac tandem *Liber Reſponſalis ſeu Officialis*, in quo Curſus Eccleſiaſticus tam pro nocturnis quam pro diurnis horis in ordinem digeſtus continetur, ex veteri codice Compendienſi deſcriptus, ſubjungitur. Ita omnia fere, quæ ad rem ſacram pertinent, heic collecta reperiri tradunt, excepto duntaxat *Lectionario*, quem librum addere non auſi ſunt, tum quia eum S. Gregorio nemo tribuat, ſed potius Hieronymo, & Damaſo Papæ; tum quia jam non ſemel excuſus ſit, nimirum a Jacobo Pamelio, & longe emendatior a Stephano Baluzio. Et hactenus recenſita partem tomi tertii priorem conficiunt. In poſteriori primo loco comparent *Expoſitiones in Librum I Regum*, circa quas nec iis aſſentiuntur, qui Gregorium pro vero indubitatoque earum parente habendum cenſeant, nec iis, qui ex operum Gregorianorum numero easdem penitus expungant; verum tertiam potius, & inter utramque fere mediam, ſententiam eligunt, ſtatuentes, Commentarium illum ex homiliis a S. Gregorio habitis de libro primo Regum, collectum & conſarcinatum eſſe a Claudio, ejus diſcipulo, poſtea monaſterii Claſſenſis Abbate. Sane ex ipſis Gregorii verbis ac ſententiis collectum eundem dicunt, ita tamen, ut quandoque, labente forte memoria, Claudius de ſuo quædam ſupplere coactus fuerit, unde evenerit, ut Gregorius hunc fœtum pene repudiarit. *Expoſitionem in Canticum Canticorum* ſe, Petrum Guſſanvillæum ſecutos, Gregorio olim abjudicaſſe fatentur, nunc vero mutant ſententiam, poſteaquam in tot libros manu deſcriptos, tum Expoſitionis hujus, in quibus huc usque magna ex parte latitarat, tum genuinæ collectionis Paterianæ,

næ, inciderunt. Similiter & Expoſitionem in *ſeptem Pſalmos pœnitentiales* dignam judicant, quæ Gregorio M. potius vindicetur, quam Gregorio VII, cui eam tribuere Guſſavillæus maluerit, *Concordiam quorundam teſtimoniorum Sacræ Scripturæ*, quam Johannes Gilotius, cum cæteris S. Gregorii operibus, tam genuinis quam ſpuriis, ediderit Pariſiis A. 1571, non adeo confidenter Gregorio vindicant, quanquam haud ire velint inficias, ſtylum ac doctrinam hujus Autoris, quicunque fuerit, Gregorium omnino reddere.

Denique in *quarto* tomo triplex ante omnia Gregorii M. *Vita* repræſentatur; prima compendioſe deſcripta, quæ *Paulo Diacono*, Caſinenſi Monacho debetur; ſecunda Gregorii præclare geſta fuſiori ſtylo exprimens, cujus autor *Johannes Diaconus*, monaſterii quoque Caſinenſis alumnus: tertiam Venerabilis *Bedæ*, quam *ἀνέκδοτον* reperiri in Bibliotheca Collegii Mertonenſis ſcripſerit Vir celeberrimus, Guilelmus Cave, non omiſſuri fuiſſent, niſi ex tranſmiſſis a Thoma Gale excerptis clare intellexiſſent, quod prius ſubodorabantur, hunc Bibliothecæ Mertonenſis codicem nihil aliud, quam Pauli lucubrationem exhibere. Aliam proinde tertio loco vitam S. Gregorii heic exhibent, quam propria induſtria, ex ipſius præſertim operibus eruerunt atque adornarunt, & jam anno ſuperioris ſeculi nonageſimo octavo Gallice publicarunt, nunc vero eandem Latine verſam denuo heic exhibent, at breviorem, nec ſervato ſemper Gallicæ editionis ordine. Hæc libris quatuor abſolvitur, in quorum *primo*, hiſtoriam Gregorii ab ortu ejus ad ſummum usque Pontificatum complexo, patrem ejus *Gordianum* nominant, Senatorii ordinis Virum nobiliſſimum & ditiſſimum, unum ex ſeptem Diaconis Cardinalibus, qui dicti fuerint Regionarii, quod certis urbis Romæ regionibus præficerentur; matrem *Silviam*, quæ mundo valedicens (utrum viro demortuo, an adhuc ſuperſtite, incertum,) juxta portam baſilicam S. Pauli Apoſtoli feceſſum ſibi delegerit. Majores inter ejus Felicem Papam referunt, & amitas nuncupant Sanctas Tharſillam & Æmilianam. Nativitatis annum, conjecturis potius, quam rationum momentis ducti, ſtatuunt 540. Qualia ejus ſtudia, aut quinam Præceptores fuerint, penitus ignorari fatentur. Aſtrologiam tamen

men divinantem, aliasque curiosas & periculosas artes, eum nunquam sectatum esse probant. Quod autem Johannes Sarisburiensis perhibeat, eum non solum Matheſin ab aula recedere jussisse, sed etiam Bibliothecæ Palatinæ, in cujus archivis recondebantur omnium disciplinarum libri, zelo intempestivo ignem admovisse, ut major esset Sacræ Scripturæ autoritas, & in ea legenda flagrantius studium, id plane inter nugas & aniles fabulas rejiciunt. Hinc quomodo Prætor urbis factus sit, & Monachum post induerit A. 575, cum quadragenario quinque annis esset minor, enarrant, Baroniumque refutant, quod monastici illius instituti autorem constituat S. Equitium, cum potius S. Benedictus nominandus veniat, idque multis rationibus evictum dare laborant. Diaconatus officio functus dicitur sub Pelagio II summo Pontifice, qui eum Constantinopolin migrare jusserit, ut in urbe, totius Imperii sede, negotiis Ecclesiasticis curam & solicitudinem impenderet; ubi inter alia laudabiliter gesta novam oppressérit Eutychianam hæresin, librosque Moralium elucubrarit, filium etiam Imperatoris Mauritii e lavacro sacro susceperit. Romam reversus Abbatis in monasterio suo officium gessit, Pelagiusque eum sibi adjutorem adhibuit in scribendis epistolis. Ipso autem peste sublato, in ejus locum summus Pontifex est declaratus A. 590. Utut autem, ob præsentissima Ecclesiæ mala, Pontificatu se abdicare plus vice simplici in animo votisque habuerit, adjutorem tamen expertus Deum, ab initio libri *secundi*, quatuor priores Pontificatus ejus annos perlustrantis, schismaticos Italiam turbantes coërcuisse, Longobardos ad fidem Catholicam perduxisse, Gothos Ecclesiæ reconciliasse, Anglos Christianis præceptis imbuisse & sacro lavacro tinxisse, Donatistas in Africa tumultuantes repressisse, Agnoëtas aliosque in Oriente hæreticos debellasse, & plura ac maxima intra paucorum annorum spatium præstitisse perhibetur, ut jure omnium gentium consensu *Magni* cognomen sit consecutus. Inter virtutes ejus primarias humilitas summa, caritasque & animi constantia valde celebrantur. Episcoporum quoque rigidus, sed sui maxime, vocatur censor. Post varia ejus negotia in primis Pontificatus sui annis gesta, mox sub initium libri *tertii* ejus acta adversus Patriarchas Constantinopolitanos, *Oecume-*

œumenici titulum ſibi arrogantes, commemorantur. Hinc de miſſo abs eodem in Angliam *Auguſtino*, qui baptizaverit decem Anglorum millia, prolixe diſſeritur, ſententiaque de Gregorio S. Benedicti legibus adſtricto denuo defenditur. Fabulam de *animâ Trajani S. Gregorii precibus ex inferno liberatâ*, Noſtri multis argumentis explodunt, & poſt enarratas ejus curas pro Eccleſiâ quamplurimas in libro *quarto*, quicquid ſupereſt hiſtoriæ vitæque S. Gregorii, exhibent, ac præter alia, in ſententia de uſu & cultu ſacrarum imaginum, ab Eccleſiæ doctrina nunc recepta eum quoquo modo abiiſſe, inficiari conantur. Tandem laboribus non minus, quam continuis morbis abſumtum, obiiſſe referunt IV Idus Martii, A. C. 604. His ita fuſe ſatis deductis, in altera tomi hujus parte, *Expoſitionem* repetunt *Veteris & Novi Teſtamenti* a *S. Paterio*, Gregorii M. diſcipulo, hoc ipſo autore ac hortatore cœptam & abſolutam. E tribus, quibus iſthæc conſtet partibus, unicam duntaxat publicam hactenus aſpexiſſe lucem tradunt, nimirum priorem in Vetus Teſtamentum, poſteriore in idem Teſtamentum Vetus, & tertia Novi Teſtamenti Expoſitionem continente, in Bibliothecarum huc usque pulvere latitantibus & ſordentibus. Etenim quæ ſub Paterii nomine impreſſa extet Novi Teſtamenti expoſitio, hanc ipſius haud eſſe probant, *Alulfo* potius eandem vindicantes. Se interim Paterii & ſecundam & tertiam partem genuinam in idoneo MSto reperiſſe, & nunc primitus in apricum protrahere teſtantur, & utraque hac parte abſoluta, & iſtam Alulfi, quam diximus, Expoſitionem Novi Teſtamenti integram ſubnectunt.

GEORGII FRIEDERICI FRANCI DE FRANKENAU Med. D. & P. P. Anaſtomoſis retecta.

Hafniæ, typis Reg. Maj. & Univerſit. Typogr. 1705. in 4to.

Conſtat 11. plag.

ANaſtomoſeos vocabulum Antiquitati ſatis quidem cognitum, ac primis Artis Reſtauratoribus nominetenus non inviſum, quoad rem tamen atque modum, per omnia forte non adeo pla-

num ac perſpectum fuit. Illis enim temporibus ſumebatur tantum in ſenſu pathologico, pro oſculi venæ vel etiam arteriæ laxatione & apertione, per quam ſanguis effundebatur, & inter fluxus ſanguinei reponebatur differentias. Alii intelligi ſimul poſſe hanc putabant vocem non tantum de ſanguinis, ſed & lymphæ, chyli, alteriusve humoris per hiantia vaſorum oſcula effluxu. Naturali tamen magis atque commodiori ſignificatione nominant Recentiores Anaſtomoſin mutuam certamque venarum & arteriarum connexionem, per oſcula ſeu parvos meatus, vel rectius inoſculationem. Tacemus enim illam vocis acceptionem, qua vaſa ſimilia inter ſe communicantur, ut videre eſt inter hepatis vaſa, venas uteri, hujusve arterias, vaſa arterioſa ab umbilico verſus chorion tendentia, ramos venarum mammariarum, arterias cordis, venasve coronarias, vaſa cordis in embryone, venas jugulares, arterias carotides, arterias medullæ ſpinalis, venæ meſaraicæ ramos, renum vel ſtomachi vaſa, inter venam ſuralem & iſchiam majorem, tubulos lacteos mammarum, nervos brachiales, ductus epaticos aquoſos & venas lacteas, ductus adipoſos &c. Veram igitur Anaſtomoſin vaſorum retecturus Clariſſimus Autor, Medicos non ſolum allegat, qui eandem negant, verum etiam eorum adducit authoritatem, qui pro ea militant. Palmarium Autoris noſtri argumentum & experimentum, pro ſtabilienda Anaſtomoſi arterias inter & venas, in eo conſiſtit, quod in canis aut cuniculi arteriæ magnæ truncum lac, aquam, vel alium tenuem liquorem colore quodam tinctum immittat per ſiphonem; unde omnia viſcera totumque genus arterioſum eodem implentur, atque cito, absque intumeſcentia partium, quam quidam ſupponunt, per venas redeat, ex dextro cordis thalamo pulmones ſubeat, & ex his per cordis ſiniſtram cavitatem & arteriam magnam tranſeat. Hocque phænomenon, quoad vaſorum horum communicationem, in peculiaribus corporis partibus, ut in capite, pulmonibus, aſpera arteria, hepate, renibus, teſticulis, & utero frequenter appareret. Ad hæc provocat ad legem generationis & primam formationem, cum arteriæ & venæ ex parte regenerentur, & modus indicetur, quo ſanguis ex arteria repens reſecta poſſit ad latera protrudere particulas quasdam ramoſas, & ad motum mi-

minus aptas, quæ ſibi invicem implicitæ forment ibidem rudimentum alicujus tunicæ, quæ arteriolæ nomen mereatur; & ſanguis in curſu offendens aliquod impedimentum, non poſſit reflecti, ſed particulis ramoſis ad lateta iterum projectis rudimentum ibidem producat alicujus venæ. Cui pariter ſententiæ non parum roboris accedere confidit ex phænomeno, quod morbos, inediamve perpeſſis, aut magnis corporis exercitiis defatigatis, obvenire ſolet, ſiquidem tunc pinguedo ſeu adipis materia in cavitatibus pulpæ ſuæ membranoſæ aſſervata viciſſim reſorbetur, ac maſſæ ſanguineæ denuo commiſcetur, haud ſecus, ac quotidie videmus, humorem ſeroſum aut hydropicorum aquam carnoſarum partium poros in anaſarca vel aſcite præter modum opplentem, aut ſponte aut poſt data hydragoga a venis reſorberi, ſicque modo per alvum, modo per vias eliminari urinarias. In additamenti denique locum ſubdit e vegetabilium claſſe exemplum, actum nimirum illum, quem inoculationem vocant; ubi ſurculi inſerti & late creſcunt, & utiliter propagantur, facta prius ſtipitis certa apertione, deinde ſcuti, ut appellant, inſertione, atque debita demum ligatura. Sed ad adverſarios revertitur Noſter, eorumque argumenta ponderat, quæ inter illud, quod ab *αὐτοψία* petitur, nullum habere pondus exiſtimat, cum negativa non procedat argumentatio: Ego non vidi, ergo non datur; quin ad propriam & Leeuvvenhoekii provocat *αὐτοψίαν*, ubi mediantibus microſcopiis, anaſtomoſes ejusmodi in tenerioris anguillæ caudæ pinna clare viderint. Ad *Marci Aurelii Severini* argumentum, debere nempe uniones tales vaſorum patere poſt mortem, & ſectionis cultri Anatomici opera inveſtigari, reſpondet, non confundendos eſſe ſtatus ſecundum & præter naturam. In cadaveribus enim rimæ aut oſcula obliterantur facile a materia viſcida & tenaci, ut viſum effugiant, & omnia flaccida ſupra ſe invicem recumbunt, fibrillæque a ſe invicem nonnihil diſtantes nunc accedunt propius, & oſcula claudunt. Quæ conditio in vaſorum finibus obſervatur, uti in reliquis diverſa temperie præditis ſubjectis, ita & in ſanguineis & phlegmaticis, carnes habentibus turgidas, poroſas, laxumque habitum, in quibus ſumme conſpicuas debere tales eſſe continuitates exiſtimaverat *Georgius Erneſtus Stahl*; cum quo tamen in eo

conſentit Autor Clariſſimus, quod ex decremento eximio & arctatione muſculoſarum partium mille naſcantur incommoda, obſtructiones, ſtaſes & corruptiones in illis locis. Contra *Johannem Alphonſum Borellum*, qui intermediam ſpongioſam ſu ſtantiam carnium, viſcerum, &c. ſenſim debilitari, amitti, atque languere in extremorum anguſtiis vim impulſivam, motumque ſanguinis, nec ſemper venularum orificia, quarum conſiſtentia mollis & lubrica eſt, non dura & oſſea, permanere dilatata & aperta; ſanguinem vero a capillaribus venis exugi, & attrahi exiſtimat, diſputans, negat omne interſtitium vel intermediam mollem aut fibroſam partium ſubſtantiam; concedit vero ſanguinem in remotis a ſuo principio canalibus multum a celeritate motus quidem remittere, nullo autem modo ſedari; & in ſtatu naturali vigere tonum viſcerum, ac juvare fibrarum motricium in muſculis actionem adſtruit; ſuctionem autem & attractionem venarum capillarium, utpote diu exploſam, recoqui ab eodem miratur. Nec metuit ruptionem nimiamque venarum dilatationem a ſanguinis motu violento in arteriis liberoque in venas influxu; ſiquidem motus ſanguinis in extremis remittit, & vaſorum rotunditati debitum ad reſiſtendum robur ineſt. Quod autem *Regnerus de Graaff*, *Johannes Bohnius* & *Petrus Dionis* regerant, nullum ſanguinem teſticulorum parenchyma, venularum extremitates, aliasve vias difficiles ingreſſurum, ſi vaſa unirentur, ſed qua data porta ruere, quotiescunque patentiorem & commodiorem invenit; conſiderandum eſſe putat Autor Noſter, quod vaſa ordinarie humore ſuo turgeant, motoque uno principio moveatur ſtatim & alterum ob contiguitatem, pateantque ſumma æque oſcula indifferenter deorſum propulſo ſanguini certo reſpectu in teſtibus, viſceribus, & glandulis ac artuum extremis, aliisve corporis partibus. Quæ vero in contrarium producuntur experimenta, tanquam a violenta manu producta rejicit. Sed maximus adhuc, isque duriſſimus ſupereſt nodus ſolvendus, fundatus partim in nutritione & accretione, partim ſecretione humorum, cum quibus vaſorum continuitas & immediatus per ea fluxus ſanguinis, ſecundum *Borellum*, *Bohnium*, *Ortlobium*, *Stahlium* aliosque ſtare nequit. Nutritionis equidem negotium & augmentum partium hoc modo

ſibi

ſibi concipit Noſter. Scilicet globuli ſanguinis, quamdiu in vaſis feruntur amplioribus, majorem diametrum, capacitatem atque expandendi vim obtinent, quæ ſenſim minuitur & decreſcit in vaſis minoribus, ita ut ex uno tres, quinque vel ſex tandem fiant circa extremitates, certisque rationibus conſtent plurimum ex aeris bullis rarefactis, ſeroſas ſimul nutritias chyloſasque arripientibus particulas, cordis impulſu & jugi reſpiratione huc vectas, parietibusque, quamdiu molliores & cedere adhuc ſunt aptæ arteriarum tunicæ, id quod laudabile eſt nutriendis & augendis partibus aſſimilent : quamdiu vero accreſcente ætate factæ rigidiores debitumque nactæ incrementum expanſioni particularum ſanguinis reſiſtunt, motumque per eas unice & ſic cum calore conſervant vitam. Quoad ſecretionem vero exiſtimat, per ipſa immediate hiantia anaſtomoſis lege in arterias & venas ſeque mutuo reſpicientia tunicarum oſcula, diverſimode conſtructa ac figurata, omnes depurationes & ſecretiones fluidorum contingere, & ubi tales fiunt, membranas ſeu tunicas, quamvis ſubtiliſſimas, ſimul adeſſe, omnesque eadem muniri glandulas ac muſculos. Magna enim inter membranas vaſorum datur differentia, dum alia eſt retiformis & vaſculoſa, qualis eſt vaſorum extima; alia glanduloſa, alteri ſuccedens, quæ, quando ad glandulas pervenit, easque includit, ſubjectæ in plerisque membranæ adeo firmiter adhæret, ut ſæpe non ſine dilaceratione ab ea ſeparari poſſit ; alia muſcularis ; alia tenuiſſima & fere tantum membranacea, aut nervea; hæcque, Autore judice, illa videtur eſſe, quæ immediate tegit, ac unit utriusque generis vaſa ſanguivehæ, & reliquis ſolum a ſero venientibus ſanguinis particulis, præterquam rubris, tranſitum ob certam pororum conſtitutionem, more diapedeſis concedit. Quibus poſitis ſponte patet, uſum Anaſtomoſis eſſe, ut ſanguinis motus reciprocus ejusque circuitus expeditior per totum fieri poſſit corpus, & ut totum corpus alatur, in ſtatu ſuo conſervetur, & ut variæ in diverſis organis procedant fluidorum ſeparationes atque ſequeſtrationes ab univerſali illo fluido microcrosmico purpureo.

VAL.

VAL. ERN. LOESCHERI D. DE CAUSIS Linguæ Ebrææ Libri III.

Lipſiæ, apud Hæredes Groſſianos, 1706. 4.

Conſtant 2. Alphab. plag. 20. & 2. Tab. fig. æn.

Dudum eſt, quod Auctor Celeberrimus libri præſentis de Ebrææ linguæ viſceribus & genio accuratius meditari cœpit, qua de re edito etiam probuleumate quodam Orbem eruditum ante duos hos annos monuit. Fructus igitur meditationum ſuarum nunc eo lubentius cum literaria Republica communicat, quo magis ſe & divini honoris publicique commodi ſtudio, & pollicitationibus variis eo adſtringi norat. Credit ille, maximam hominum partem, vel falſos, vel mancos ſaltem ac perobſcuros, circa Ebræam linguam conceptus habere, quando vel ad modulum Europæarum linguarum eandem metiuntur, vel ultra Rabbinos ſapere religioni ſibi ducunt, vel Philologorum quorundam auctoritate decepti, eandem ambiguam, jejunam, ſtrigoſam & plane tanto nomine indignam eſſe ſentiunt. Has ille cauſas affert, cur in excolendo Ebraiſmo, longe minores progreſſus & noſtra & majorum noſtrorum ætas fecerit, quam in Græco Latinoque idiomate, cur anomaliis plena ſint omnia, & in ſacra etiam exegeſi defectus iſti ſentiantur. Cui rei ut eat obviam, novam dignioremque Ebræi ſermonis ideam ſuppeditat, perpenſis ejusdem cauſis, unde & inſcriptio libri ad cauſas iſtas reſpicit. Monet igitur, ut de Ebræa lingua nihil concipiamus, quod indignum ſit lingua ex penetralibus Orientis petita, eaque antiquiſſima, peculiari Numinis ductu conſervata gubernataque, ad ſanctiſſimos fines Divinitus adaptata, & emphaſium vivaciſſimarum pleniſſima.

Hoc conſilio uſus, poſtquam in Præfatione ea ſuper re multa monuiſſet, atque inter alia obſervaſſet, eos, qui utilibus libris ſcribendis augendæque rei literariæ incumbunt, ſeptem præſertim ſcopos habere præfixos, ut vel *origines rerum* incompertas indagent, vel *data* certiſſima conſtituant, eorumque adeo numerum augeant, vel doctrinas hactenus rudi ſtylo del neatas ad *ſubtilitates*, quæ frugi ſunt, elevent, vel *ſcrupulos* hactenus nondum

dum ſublatos e medio tollant, vel *Ideas* rerum accuratiores conſtituant aptiusque disponant, vel voces, formulas *terminosque*, quos vocant, omnium ætatum, gentium ſectarumque, circa unam eandemque rem uſurpatos colligant ac illuſtrent, vel *exotericam* ſaltem rerum *notitiam*, circa hiſtoriam, libros de iisdem ſcriptos, varias opiniones &c. augeant, (quod quidem poſtremo inter iſta loco habendum,) vel plura horum aut, ſi fieri poſſit, omnia ſimul libro recens ſcripto promoveant; hæc, inquam, & alia quædam ubi obſervaſſet, *Libro I* externas, quas nominant, Ebraismi cauſas indagat, & primo loco, quæ ad efficientem redundant. Quare Cap. I de ortu hujus linguæ ſigillatim agit, atque in eodem characteres divinos agnoſcit; Cap. II de quæſtione, quænam primæva lingua ſit? generatim diſſerens, Cap. III hanc prærogativam argumentis partim novis, partim denuo expolitis, Ebraicæ linguæ vindicat, interque alia Punica Plauti nova ratione explicat, ac Stephani Morini inventum de Phœniciis, gente a Cananæis diſcreta & longe his meliori, refellit. Hinc Cap. IV de iis, quas vulgo hodie Chaldaicam & Syriacam appellamus, linguis e rerum fontibus anquirit, docetque, iſtam nihil eſſe aliud quam Judæorum in Chaldæa habitantium ſermonem, hanc vero dialectum eſſe, poſt reditum Judæorum ex carceribus Babylonicis exortam, antiquam denique Chaldaicam ac Syriacam linguas, (quarum rudera colliguntur) dudum intercidiſſe. His expoſitis, Hiſtoriam Ebraismi aggreditur quatuor capitibus. Et Cap. quidem V eandem ad Chriſtum usque natum producit, obſervans inter alia, potiſſimas vocum Ebræarum formas in nominibus Patriarcharum, qui ante cataclyſmum vixerunt, ſupereſſe; p. 31. 38. 49. 58.

Zabiorum plane non tam caſcam, quam creditur, eſſe ætatem; paſſam eſſe Ebræam linguam a Moſis usque ætate aliquot commutationes, & ſuas quaſi periodos habere; fabulis proxima eſſe, quæ de Synagoga Magna Canonis Biblici cuſtode vulgo traduntur. 62. ſq. 69.

Capite VII (nam ſextum ob numerorum ſphalma deeſt) Hiſtoria iſta per Chriſti atque Apoſtolorum tempora protrahitur, notaturque præ ceteris, quam memorabile inter Judæos Hieroſolymitanos, Babylonios & Helleniſtas, qua linguam & ſtudiorum genera, diſcrimen fuerit; quod Judæi 72. ſq.

BIBLIOTECA DERECHO

p. 78. 86. sq. Judæi circa fontium Ebræorum ſtudium, Chriſto in terris degente, negligentiſſimi fuerint; quin & rudera linguæ Neo-Ebrææ, ſive Hieroſolymitanæ, qua Chriſtus uſus eſt, p. 75 colliguntur. Eadem Hiſtoria per Patrum ſecula ad nos usque producitur Cap. VIII, ac præſertim de manca eruditione Ebræa Hieronymi, tum de ortu dialecti Rabbinicæ, recenſitis Rabbinorum antiquiſſimis ſcriptis, ſcholis & conatibus, de negligentia Chriſtiani Orbis antiqui circa fontes, de collapſa inter Judæos Ebraismi peritia diſſeritur. Addit Cap. IX Hiſtoriam reſtitutionis Ebrææ linguæ, ubi præſertim Capnionis, Bombergii, & Münſteri labores exponuntur, ac præterea Germanos in reſtauranda eadem palmam omnibus præripuiſſe, oſtenditur. Inde Cap. X de Ebraismi, ut hodie tractatur, 121. defectibus ſermo eſt, nempe de radicum defectu, vocum & phraſium amphibolia, anomalia inſigni, &c. tum de reſtaurandi conſiliis, quo loco Forſteri, Bohlii, Guſſetii & Neumanni conatus perveſtigantur. Suppeditat porro Auctor Cap. XI Grammaticarum Ebræarum Hiſtoriam, ac præſertim Eliæ Levitæ, Capnionis, Capitonis, Pagnini & Spinoſæ Grammaticas examinat, vitia nævos- 161. sq. que libellorum Grammaticorum vulgarium recenſet, deque eorundem emendatione mentem ſuam declarat. Geminus labor eſt Cap. XII circa Hiſtoriam Lexicorum Ebræorum, ubi cumprimis de rariſſimo Jul. Conr. Ottonis Lexico diſquirit, nec minus 171. sq. Lexicorum defectus, ac qua ratione corrigi illi poſſint, enarrat. Hoſtes Ebraismi ſubjungit Cap. XIII, Cappellum, Morinum, Spi- 182. sq. noſam, Meibomium, &c. præ cæteris vero Meibomii emendationes Biblicas ſub incudem revocat. Hactenus de efficienti cauſa. *Fines* Ebraismi interpretatur Auctor Cap. XIV, nimirum myſteriorum exquiſitam declarationem & conſervationem, piorum animi motuum 188. excitationem, atque id genus alia, monens, in voce יהוה myſterium Trinitatis & Incarnationis peculiari ratione adumbratum eſſe. Quo ſpectat & Cap. XV, veſtigia Divinæ ejusque ſingularis circa Ebraismum providentiæ exponens.

Qui *ſecundus* ordine *Liber* eſt, *materiam* linguæ accuratius perveſtigat. Nam Cap. I de veris Ebræorum literis cum omni adverſariorum genere Auctor decertat, eoque pacto ad Samaritanos dilabitur nummos, quorum copiam aliquam ex Kirchero,

Hot-

Hottingero, Morino, Relando aliisque in Tabula ſiſtit, ancipites literarum Samaritanarum formas ad aliquot claſſes reducit, nummosque ipſos interpretatur: porro varias Ebræorum literas ex manuſcriptis, Rabano Mauro, Balmeſio, & nummis colligit, easque in alia Tabula cum Samaritanis, Syris, Arabicis, Æthiopicis, Ægyptiis, Græcis, Latinis, Marcomannicis, Gothicis & Runicis contendit, atque ad oculum demonſtrat, has omnes ex Ebræis, ſi ad priſtinam ſimplicitatem reducantur, revera ortas, ac præſertim Samaritanas ex ſola earum tachygraphia prodire. Antiquiſſimas igitur Ebræorum literas paulo rudiores, quam noſtras, facit, ita ut v. gr. Aleph ſit linea ad perpendiculum poſita, una aut duabus notulis ad latera, diſcriminis ergo, aucta. Literarum quoque pronuntiationem in aprico ponit. Dehinc Cap. II interiora literarum pandit, in earundem ordine mira quædam obſervat, valoremque illarum & emphaſin ut detegat, omnem impendit operam. Hinc Cap. III de vera punctorum origine diſputat, omnem movens lapidem, ut eorundem antiquitatem in luce ponat; ubi Stephani præſertim Morini recentia contra eam argumenta diſſolvit, ejusque hypotheſin de אהוחיע Ebræorum vocalibus labefacit. Interiora vero & reconditam vocalium indolem Cap. IV eruit, conſiderata geneſi vocalium quarumvis, nominibus earum penes Ebræos & pronuntiatione, regulis quoque punctorum ad paucos & genuinos fontes reductis. Accentus vindicantur Cap. V contra contemtores, eorumque doctrina in ordinem ſuccincte redigitur. Caput VI tractat de radicibus, & variis earum generibus, de vocibus Ebræis omnium maxime primigeniis & biliteris, quas Auctor *ſemina* vocat, de vocabulis ab uno ſemine oriundis, ex quorum copia *familiam* conſtruit, & in juſtum ordinem diſponit, eamque hypotheſin argumentis quamplurimis fulcit, & ſeminum iſtorum rudera in aliis etiam linguis commonſtrat. Atque hujus generis plura, recondita equidem, Cap. VII, quod de interiori Verborum natura agit, produntur, quippe de Conjugationum & Temporum certa ac adæquata ſignificatione, præſertim הת Hiphil & Futuri, κ. τ. λ. Nomina aliasque voces Caput VIII conſiderat, monetque, gradus dictionum apud Ebræos dari, unam altera in ſignificando perfectiorem eſſe; ubi & omnes

p. 201. 224. 207. ſq. 225. ſq. 242. ſq. 250. ſq. 294. 297. 304. 309. 315. 325. ſq. 363. ſq. 370.

vocum formæ, earumque peculiaris ſignificandi ratio, adeoque omnis linguæ apparatus exhibetur. De particulis & præfixis agit Caput IX, quarum ſingulæ ex intimo linguæ receſſu explanantur.
p. 428. Phraſes Ebræas in ordinem redigit Caput X, idemque de Idiotismis & Dialectis tractat, quo loco de ritualibus verbis antiquitatis rudera feliciter exprimentibus, ſermo eſt. De Syntaxi vero & Poëſi nonnulla Cap. XI ſubnectuntur.

Supereſt *tertius Liber*, maxime quidem neceſſarius, qui de *forma* Ebraismi nos facit certiores. Atque adeo Cap. I exterior ſive Maſoretica linguæ, & cumprimis Bibliorum ſacro-
443. rum forma traditur, ac ſanioris Criticæ, quæ varias lectiones examinat, regulæ concinnantur. Hinc de analogia Ebraismi, verisque conſiliis anomaliam removendi, diſſeritur, quo loco non inutiles dantur obſervationes de diſcrimine ſignificationis rudis,
450. perfectæ & prævalentis, quod ingentem dubiorum vim tollit. Emphaſis explicatur Cap. III, eaque duplex, ſubminiſtratis etiam, ad eandem detegendam, ſubſidiis: ſanctitas & caſtitas ejusdem Cap. IV, quo loco & notatur, Ebrææ linguæ idiotismos ad virtu-
461. tes varias inclinare, ac quaſi manu ducere, & loca Biblica, quæ
463. ſq. obſcœna credebantur, ab hac labe purgantur. Commonſtrantur etiam rudera Phyſicæ & Antiquitatis in Ebræo ſermone latentia Cap. V, v. gr. ex aromatum, animalium &c. nominibus, qualia
469. ſunt balſamum, camelus. Tandem Cap. VI ſimplicitas, opulentia & elegantia linguæ probatur: præjudicia, quæ eandem lædunt, varia Cap. VII reſecantur, exploſis etiam quorundam recentiorum manipulis ſtramineis ex vulpeculis Simſonianis, & agmine recenti militum ex maxilla aſini confectis. Claudit librum ſpecimen Originum Ebræarum, vel Lexici perfectioris, quod Auctor pollicetur, conſtans familiis vocum, quas ſemina גל & תל gignunt,
487. ubi cumprimis de Gade veterum multa memoratu digna leguntur.

Ne propius hujus operæ ſpecimen nobis deſit, paucula hæc enotamus. De Vau converſivo, ut vulgo nominatur, memorat Auctor p. 433, illud rectius continuativum dici, ſi ita liceret loqui; revera enim actionem & retro & poſt tempus, cujus formam verbum, cui præfigitur, gerit, producere, adeoque hanc veram ejus ſignai-

ſignificationem eſſe, quod fiat aliquid, factum & futurum ſit; ad quod vero tempus inter transferendum potiſſimum reſpici debeat, id ex circumſtantiis eſſe colligendum. Inter dicta Biblica ab obſcœnitate vindicata, locus etiam Jobi cap. XL, 12. occurrit, ad quem Auctor obſervat, vocem פלצות male vulgo de teſticulis explicari, totamque iſtam ſententiam ad Priapeja trahi; ex uſu vero Biblico & analogia conſtare, quod ea ipſa nihil aliud indicet, quam rem, quæ terrorem contineat & incutiat, exponendamque adeo eſſe de oculis, naribus aliisque partibus בה Behemot, quibus diſtentis ac furentibus pavorem aliis incutit.

Cæterum, cum in hoc libro multa, ſi de externa ſpecie judices, paradoxorum loco videantur habenda, aut novitatis ſolum gratia inventa videri poſſint, voluit Auctor celeberrimus, vel noſtra hac voce, eruditam Rempublicam interpellari, ne tali ingenio ſcripſiſſe credatur. Veritatem ſibi ſupremam legem poſitam voluit, teſtatusque eſt, nihil ſe ſcripſiſſe ea de cauſa, ut novum quid & ſingulare dicatur inveniſſe, ſed in omni hoc negotio, quæ poſt ſedulam perquiſitionem vera videbantur, ſive nova fuerint, ſive vetera, literis conſignaſſe. Doctos vero omnium ordinum rogatos vult, ut ſuis illum monitis amice inſtruant, ſicubi aberraſſe a janua videatur, quippe nullis non ſalutaribus documentis locum daturus.

COMPENDIUM HISTORIÆ PHILOSOPHICÆ antiquæ ſive PHILOSOPHUMENA, quæ ſub ORIGENIS nomine circumferuntur, edita primum ex codice Bibliothecæ Mediceæ a JACOBO GRONOVIO, Viro Clariſſimo, in Theſauro Antiquitatum Græcarum Tomo X; jam vero recognita & notis uberioribus illuſtrata, paſſimque correcta a M. JOHANNE CHRISTOPHORO WOLFIO.

Hamburgi, apud Chriſtianum Liebezeit, 1706, in 8. Conſtat plag. 17.

PRæſentis tractatus jam ſemel a nobis injecta eſt mentio, cum in decimo Antiquitatum Græcarum, quas indefeſſæ Clariſſimi

Gronovii induſtriæ Orbis Literatus debet, recenſendo verſaremur. Ut repetita vice idem commemoremus ſcriptum, repetita efficit editio, quæ non ſine ratione quamplurimis, interque eos Editori Clariſſimo, viſa eſt neceſſaria. Recte enim is judicavit, utilitatem ex eo non vulgarem ad plures redundaturam eſſe, quæ ad paucos perveniret, quamdiu in eo deliteſceret Theſauro, cui comparando plerorumque huic ſtudiorum generi operam navantium, facultates vix reſponderent. In hoc conſilio confirmatum ſe ſenſit, cum perſpiceret, copiam ſibi factum iri, Latinam Clariſſimi Gronovii verſionem nonnullis in locis emendandi, Græcum item contextum ex probabili conjecturarum fide nunc reſtituendi, nunc adverſus fallaces aliorum ſuſpiciones vindicandi; cujus rei veſtigia & exempla in præfatione adducta legere licebit. Sic ut unum inde repetamus, aſſertionique faciamus fidem, meminiſſe juvat loci, qui exſtat cap. XXI p. 147, ubi Stoici dicuntur ſtatuiſſe ἀνάστασιν εἶναι καὶ πεπλῆσθαι πάντα. Hæc de reſurrectione accepit Clariſſimus Gronovius, mentemque ſuam Latina verſione expreſſit, quam ab Auctore libri ejusque inſtituto maxime alienam eſſe in notis inde evincitur, quod in verbis proxime antecedentibus negata a Stoicis corporum penetratio commemoratur, quæ fidem faciat, ſequentia verba de *reſiſtentia* corporum omnino interpretanda eſſe, licet iſta notio Græcæ voci a Scriptoribus, quod non diffitetur Editor, raro ſubjiciatur. Alia quoque cauſa adductus eſt Editor, ut novam præſtantiſſimi monumenti editionem curaret. Vidit enim Viris quibusdam eruditis, qui ex Manuſcripto Auctoris hujus teſtimonia nonnunquam in partes ſuas verterunt, nominatimque *Menagio*, a Clariſſimo Gronovio in adſperſis notis ſubinde injuriam factam eſſe, quam ut ab illis amoliretur, nulli pepercit induſtriæ. Cum igitur animo conſtitutum haberet, libellum novis curis recognitum antiquitatis ſtudioſis exhibere, rationes ſuas ita inſtituit, ut Latinam Gronovii verſionem retineret integram & illibatam, ſi quæ vero in ea deſideraret, ea notis modeſte excutienda reſervaret. Græcum contextum, quem Clariſſimus Gronovius una ſerie exprimi curaverat, certis diſtinctum capitibus exhibuit, ut vel ſic Lectorum conſuleret commoditati, uſumque libelli faciliorem redderet. Ut autem Lector eo rectius de Gronovii verſione

ne & ſententia judicium formare poſſit, notas Viri Clariſſimi integras in calce addidit, conſilio laudis pleno & ab eorum inſtitutis alieno, qui in reddendis aliorum ſcriptis, vel ſupercilioſo alieni laboris contemtu, vel ſupina negligentia adducti, notas aliorum, de ſuis tantum ſoliciti, omittunt. Præfationem Gronovii non adjecit, forte quod maximam ejus partem, ſaltem quæ ad inſtitutum faceret, inſertam præfationi ad examen revocarit. In illa enim fuſe inquirit in Auctorem libelli, cumque Clariſſimus Gronovius, variis rationum præſidiis innixus, fœtum hunc Origeniano ingenio, cui acceptus a multis iisque non ineptis harum rerum judicibus ferebatur, vindicare conatus eſſet, operæ pretium ſibi facturus viſus eſt, ſi oſtenderet, parum illis tribuendum eſſe, & in eorum potius acquieſcendum ſententia, qui dubium incertumque eſſe ſcriptorem, modeſte & animo ab omnis arrogantiæ ſuſpicione libero faterentur. De qua incertitudine ut eo luculentius Lectori conſtaret, varias eruditorum de ſcriptore libri ſententias recenſuit, quorum alii inter νοθευόμενα Origenis ſcripta illud numerarunt, ut Leo Allatius de Scriptis Socratis p. 168, Huetius in Origenianis lib. III §. 11, Colomeſ. in Obſervat. Sacr. p. 232, Spencerus de Legibus Ebræorum ritualibus p. 1029 edit. Anglic. Galeus in Notis ad Hermiam p. 213 edit. Oxon. Fr. Redi lib. de Inſectis, & Caveus in Hiſt. Liter. Part. II p. 31, quem in eo falli putat Editor, quod φιλοσοφούμενα hæc a libro contra ſectas & hæreſes, qui ſub Origenis nomine laudari ſolet, diſtinxerit. Addi his debet Menagius & Dupinius, quorum ille in loco notarum ad Diog. Laertium non uno, hic in Reſponſione Tomo VI Bibliothecæ novæ ſubjuncta, Origeni libellum adſcribere veretur. Sunt tamen alii, qui germanum Patris hujus monumentum habuiſſe cenſendi ſunt, cum ſub ejus nomine, nulla dubitationis nota adjecta, allegarint. Hi ſunt Holſtenius & Pearſonius, quorum teſtimoniis cauſam ſuam præmunivit Gronovius. His Editor adjungit Gyraldum in variis Operum ſuorum locis Compendii hujus Philoſophici teſtimoniis uſum, Lloydium item Gyraldi veſtigia ſecutum, Alex. Morum in notis ad quædam N. T. loca, & Mabillonium p. 186 Itineris Italici. Huetius de ſuppoſitione Origeni facta certus, Epiphanium habet auctorem, hoc adductus argumento, quod iſte Epiſcopi munere functus, deque hæreſi-

bus

bus alibi commentatus fuerit, quo utroque charactere Φιλοσοφουμένων Scriptorem præfatio libelli designet. Sed huic argumento nervus inciditur ab Editore §. 5 præfationis, ipsaque Huetii opinio vel inde falsitatis convincitur, quod Epiphanius, in variis Historiæ Philosophicæ capitibus, diversum a Philosophumenon conditore sentiat. Galeum præter rationem Aëtio librum adscripsisse, ostenditur §. 7. Nec aliter de Gronovii, Origeni scriptum vindicantis, opinione statuendum esse, §. 8 & sequentibus Editor disputat. Has autem sententiæ suæ rationes attulit Gronovius, quod codex manuscriptus Origenis nomen præ se ferat, quod idem optimæ omnino notæ sit, idque constare putat tum ex ejus raritate, aliorumque exemplorum defectu, tum ex accurata prorsus librarii in describendo probata diligentia : tertii argumenti vicem obit scribendi ratio, quam Origenianam prorsus esse, sibi persuadet: sed non minus ista loca ab Editore examinantur, nihilque Origeniani sapere existimantur, & quam ante laudatis rationum momentis parum subsit roboris, ostenditur. Istis ita disputatis, nihil de impedito hoc & difficultatum pleno negotio definit Editor, sed totum Lectori dijudicandum relinquit. Quod jam ad ipsum librum attinet, Auctoris institutum fuit, duabus eum absolvere partibus, quarum altera potiora sectarum placita percenseret, altera in derivandis inde hæreticorum erroribus, qui Christi turbarunt Ecclesiam, versaretur. Prior, sed fortasse nec illa integra, quæ Editoris in præfatione conjectura est, exstat; posterior temporis injuriis cessit, nec ætatem tulit. Tractationis momenta ita distincta sunt, ut præmisso procœmio copioso & eleganti, cap. I de Thalete, II de Pythagora, III de Empedocle, IV de Heraclito, V de Anaximandro, VII de Anaximene, VIII de Anaxagora, IX de Archelao, XI de Parmenide, XII de Leucippo, XIII de Democrito, XIV de Xenophane, XV de Ecphanto, XVI de Hippone, XVIII de Socrate, XIX de Platone, XX de Aristotele, XXI de Stoicis, XXII de Epicuro, XXIII de Academicis, XXIV de Brachmanibus, XXV de Druidis & XXVI de Hesiodo exponerent. Notæ Editoris vel ad exponendam Auctoris sententiam, vel ad illustrandas Græciæ literas & antiquitates, vel ad edisserenda Philosophorum dogmata pertinent: ubi id præcipue agit Auctor, ut recentiores

lau-

Digitized by Google

laudet Scriptores, qui unum aut alterum Hiſtoriæ Philoſophicæ caput, vel integræ Sectæ placita, commentationibus ſuis in majore luce collocarunt. Ita de bona nonnunquam vocis αἵρεσις acceptione p. 2 exponit, ibidemque pervulgatam apud veteres Philoſophiæ in Phyſicam, Ethicam & Logicam partitionem fuiſſe, oſtendit: de Inventore Logicæ vid. p. 4; de Collectoribus conviciorum in Chriſtianos conjectorum a Gentilibus p. 6; de origine hæreſium ex Gentilismo p. 17 ſq. de diſcrimine diſcipulorum Pythagoræ p. 29; de myſteriis numerorum Pythagoreis p. 30 ſq; de Pythagoræ Tetracty p. 33; de Metempſychoſi compluribus recepta Philoſophis & gentibus p. 36 ſq. Reliqua non minus lectu digna brevitatis ſtudioſi omittimus.

BIGA EXERCITATIONUM HISTORICO-THEOLOGICARUM de Pœnitentia Primitiva, nec non Romana Eccleſia. Autore JOANNE JACOBO HOTTINGERO.

Tiguri, apud Bodmerum, 1706 in 4.
Conſtat Alphab. 1. plag. 20.

OMnem Pœnitentiæ Chriſtianæ primitivæ rationem, & hodiernæ Pontificiæ faciem, accurato ſtudio delineaturus Summe Reverendus Autor, Theologiæ apud Tigurinos Profeſſor celeberrimus, in *prima* Exercitatione *Pœnitentiam Eccleſiæ primitivæ* quatuor per ſectiones, modo ut *naſcentem*, modo ut *adoleſcentem & confirmatam*, modo ut *feneſcentem & degenerantem*, modo denique ut *expirantem* conſiderat.

Naſcentem ubi perſequitur, aliam facit eam, quæ *ante Baptiſmum*, & aliam, quæ *poſt eundem* injuncta fuerit. *Illam* tum Chriſti præceptum, tum Johannis Baptiſtæ & Apoſtolorum exempla poſtulaſſe innuit. Circa *hanc* vero diutius occupatur, & tria imprimis delicta hoc repagulo a cœtibus ſuis Chriſtianos arcere voluiſſe notat, adulterium, idololatriam, & homicidium. Hinc ritus ejusdem exponit, ac diſciplinam ſic ſatis ſeveram fuiſſe non negat, utilem tamen eam & lapſorum emendationi, aliorumque eruditioni, & nominis Divini celebrationi proficuam, una pronun-

ciat, & quo ſenſu pœnitentes Deo & Eccleſiæ ſatisfeciſſe dicantur, declarat, ita tamen, ut in his ritibus minime pœnitentiæ ſalutaris in Evangelio requiſitæ proram & puppim collocatam, neque Divinæ gratiæ ſpem ab eis ſuſpenſam fuiſſe, moneat. Porro hoc teneri cupit, quod pœnitentia pro ratione criminis major minorve impoſita, & deſæviente perſecutione lapſi rigidius habiti fuerint, quam qui rebus tranquillis a fide diſceſſerint. Ac tandem ad illam pœnitentiam neminem niſi ſemel admiſſum animadvertit. Uti vero hæc diſciplina multis inviſa & exoſa fuerit, ſic martyrum eam indulgentia admodum laxatam deprehendi notat, usque dum a Feliciſſimo plane ſublata fuerit. Viciſſim rigidiores æque lapſis pronuntiat Montaniſtas & Novatianos, quibus deinceps Donatiſtæ, Luciferiani, aliique pollicem preſſerint.

His pœnitentiariæ diſciplinæ rudimentis pœnitentiam ſubnectit *adoleſcentem & confirmatam* ubi quatuor illius gradus enumerat, πρόσκλαυσιν, *fletum*; ἀκρόασιν, *auditionem*; ὑπόπτωσιν, *ſuccumbentiam*; & σύστασιν *ſtationem*, quos quidem ante Concilium A. C. 314 Ancyræ in Galatia celebratum conſtitutos eſſe, Natali Alexandro id aſſerenti non refragatur, at ideo nondum liquere innuit, quo vel tempore, vel autore iſta graduum ſeries eorumque nomina originem traxerint. Singulos deinde gradus ſigillatim deſcribit, & cui quisque delicto fuerit impoſitus, enarrat, haud omnia peccata, & omnium minime occulta, pœnitentiæ publicæ ſubjecta reperiri obſervans. Ad pœnitentiam neminem admiſſum dicit, niſi a peccato ſuo deceſſiſſet, & ſincerum ejus odium ac dolorem de eo ingenuum profeſſus pacem petiiſſet. Clericis peccantibus haud ſecus atque Laicis pœnitentiam impoſitam affirmat, prioribus tribus a nato Chriſto ſeculis, ubi Monachos Monachasve publicæ pœnitentiæ, æquo jure cum Laicis, ſubjici conſuetudo tulerit; qua occaſione Papiſtarum comparationem Monachatus cum Pœnitentia explodit, ſed & de ejus collatione cum Baptiſmo agit, monachalemque anabaptismum rejicit. Duo hæc pœnitentiæ ſerius adjuncta fuiſſe refert, primum matrimonii perpetuam ſeparationem, & mortuo conjuge, ne quis alterum ineat matrimonium, ſeveram prohibitionem, & alterum ceſſationem a militia ſeculari, non eo ſolum tempore, quo iſtam ſectantes pœniten-

Digitized by Google

tentiam egerint, ſed perpetuo obſervandam. Pœnitentiæ antiſtites & arbitros conſtituit Epiſcopos, eorumque in peccatoribus obſervandis, & criminibus indagandis atque plectendis, vigilantiam & circumſpectionem laudat. Poſt ritus pœnitentiæ imponendæ conſideratos, abſolutionis quoque hiſtoriam recenſet, ac tum ſtatim in ſectione tertia ad pœnitentiam *ſeneſcentem & degenerantem* pergit.

Seculo nimirum ſeptimo & nonnullis ſequentibus, non paucas ſuperiorum temporum leges in deſuetudinem abiiſſe, & novas ſucceſſiſſe docet. Imprimis jejunia valde circumſcripta & contracta ex priori claſſe allegat, non obſtante, quod quadrageſima recentior duplex unicæ illi melioribus ſeculis obtinenti acceſſerit; in hac enim veri jejunii naturam & indolem deperditam ac ſepultam dicit, ſic, ut jejunium non amplius in ἀσιτίᾳ aut temperantiæ ſtudio, ſed in abſtinentia a certo ciborum genere conſiteriť, donec Encratica & Montaniſtica xerophagia imperium obtinuerit. Ex iis vero, quæ poſt ſeculum ſeptimum acceſſerint, duo præ cæteris prolixe excutit, flagellationem puta & peregrinationem. Sed nec cætera pœnitentiæ vitia tacet, impoſitæ puta cum alia commutationem, ejusdemque in vicariam perſonam translationem, & omnimodam ipſius redemtionem. Diſtinctionem pœnitentiæ in ſolennem, publicam & privatam, ſequioribus itidem temporibus adjudicat, & denique cum omnis diſciplinæ Eccleſiaſticæ ratio Canonibus tunc definita fuerit, de Canonum variis collectionibus & libris Pœnitentialibus nonnulla diſſerit.

Seculo XIII non niſi ſpeciem & umbram, aut, ſi malis, nomen & cadaver pœnitentiæ publicæ reſiduum fuiſſe aſſerit, & ut hoc aſſertum probet, in Sectione quarta primitivæ Eccleſiæ pœnitentiam *expirantem* proponit. Et Pontificem quidem Romanum veriſſimum nuncupat pœnitentiæ *veſpillonem*, quippe qui non ſimul, ſed variis gradibus; non poteſtate a Chriſto conceſſa, ſed ambitu; absque ſuffragiis; injuria temporum hominumque culpa, Prætoriam in foro pœnitentiario dignitatem invaſerit & obtinuerit. *Tumulum* autem pœnitentiæ vocat indulgentias, & latius proinde in has invehitur. Romanorum quoque, veterem diſciplinam obliterantium, præſidia & prætextus varios, utpote

Ecclesiæ autoritatem, quodque disciplina vetus nec ubique, nec in perpetuum, nec omnis præscripta sit, & quod Romanorum pœnitentia a vetere nonnisi sola lenitate differat, modis omnibus enervare studet. Quamvis vero primam illam disciplinam nævis plane caruisse haud affirmet, eam tamen igne verbi Divini a scoriis repurgatam & liberatam postliminio restitui exoptat.

In *altera* Dissertatione *pœnitentiam Ecclesiæ Romanæ* ponderandam sumit, ac ante omnia fusius ostendit, quam male ex eadem Pontificii *Sacramentum* faciant. Inde jactatas illius partes, *contritionem*, *confessionem* & *satisfactionem*, examinat, & quot labes singulis adhæreant, ubertim declarat. De Absolutione insuper oppositam Papistarum & Evangelicorum sententiam allegat, & in priori reprehendit, quod absolutionem habeant pro actu judiciali, qui gratiam infundat ex opere operato; quæ cuncta idoneis & eruditis argumentis impugnantur.

Ausführliche Beantwortung des Pasquils &c.

i. e.

REFUTATIO PROLIXA LIBELLI FAMOSI, QUI nuper sub titulo Epistola familiaris Ducis alicujus Bellici Germani ad summi cujusdam Principis Consiliarium intimum de præsenti Moscoviæ statu *prodiit.*

Juxta exemplar Narvense, 1706, 4.
Constat pl. 15.

UTi obtrectatores, ita & defensores atque promachos suos strenuos habent Mosci, quos inter primæ haud dubie partes debentur Apologiæ hujus contra quendam Ruffici nominis hostem infensissimum conscriptæ Auctori, quippe qui natione Germanus in Moscovia aliquamdiu commoratus est, moresque & Gentis & Principis optime cognovit, tum factis plerisque, de quibus controvertitur, interfuit, atque animum & rationes omnes, quæ adversarium ad edendum libellum famosum impellere poterant, accurate perspexit. Haud raro enim contingere ait, ut qui apud alias

alias gentes fidem omnem decoxerint, in Moſcovia ſperent ſe promte magnifica omnia conſecuturos, qua ſpe ubi exciderint, inepti quippe ad ea officia, quæ arrogantius ambierant, (id quod Moſcis experientia edoctis obſcurum eſſe non poſſit,) impune putent gentem adeo remotam ſcriptis famoſis lacerari poſſe & proſcindi. Equidem nos controverſiam noſtram non faciemus, neque adeo repetemus, quæ hic de ſervatis ſancte pactis cum exteris, de legatis nunquam ulla contumelia affectis, verum omni honore & humanitatis officiis exceptis ac dimiſſis, de carcere Suecorum, quos Moſci bello ceperant, haudquaquam moleſto, deque duriorum pœnarum apud Moſcos neceſſitate, paſſim afferuntur. Aliqua tantum, quæ ad ſummum Principem, ſpectant, decerpemus, ut vel ſic pateat, quid de Vita ejus promittere ſibi quondam lectores poſſint, cujus ſcribendæ provinciam publica auctoritate nonnemini demandatam eſſe, Noſter teſtatur. Clementiſſimum pariter & juſtiſſimum eſſe Principem, iſtud indicio eſt, quod, cum vitam homicidæ indulſiſſet, & paulo poſt aliud patratum fuiſſet homicidium, in hæc verba eruperit: *Indulgentior clementia mea hunc hominem interfecit. Proinde diligentius poſthac juſtitiæ litandum erit, & imperium ab innocenti ſanguine purgandum. Quodſi tamen, bone Deus, & hoc facinus impunitum velis, quaſo te, ut luculento quodam ſigno voluntatem mihi tuam aperias.* Ignovit tamen & poſtea cuidam e ducibus Germanis, qui homicidii convictus jamjam ultimum ſupplicium paſſurus erat, eidemque, exilii etiam pœna remiſſa, gladium, his additis verbis, reſtituit: *Recipe hunc gladium, quo deinceps adverſus hoſtes meos, nequaquam vero adverſus ſubditos utaris.* Quo rectius ſuorum merita perſpiciat & remuneretur, familiares congreſſus non aſpernatur, & profectus cujusque, in re imprimis militari, data occaſione, quaſi per jocum explorat. Calumnias aliorum generoſo contemptu proſequitur, *famam Principis perverſæ hominis privati voluntati non ſubjacere* teſtatus, *nec ira ſummi Principis dignos eſſe miſeros calumniatores*; cumque Narva vi occupata, nonnullos ibi acerbius olim carminibus in ſe luſiſſe accepiſſet, hoc unum dixiſſe fertur: *fingunt Poëtæ, raroque vera ſcribunt.* Veſtium faſtum etſi, ubi locus poſtulat, non abhorret, ridet tamen

p. 50. 60. 71. 74. 10. 16. 96. ſq. 91. 31. 33. 60. 77. 88. 83.

plerumque & negligit; unde cum luxurioſa aliquando veſte indutus ex aulico præſente, *num major nunc meliorve aut potentior quam antea factus eſſet?* rogaſſet, eo negante, confeſtim veſtem
p. 84. exuit, eamque cuidam ex adſtantibus donavit. Ne vero & ſubditis raræ pietatis exemplum deſit, ipſe ſæpius, inter ſacerdotes medius, in publico templo homiliam S. Patris alicujus, aut capita non-
88. nulla Scripturæ Sacræ, alta voce populo prælegit. Sed ut animæ, ita & corporis ſui curam habet, eoque demonſtrationes Anatomicas a D. Bidloo in Theatro Anatomico inſtitutas, quibus Moſci Imperatori chariſſimi intereſſe debent, frequentius ſpectat, publiceque aliquando hac occaſione judicaſſe fertur, *ſuum quemque medicum eſſe, ſi corporis ſui rationem habeat perſpectam, & corporis adeo animique viribus recte uti ſciat, quæque ad eas*
89. *conſervandas faciant, adhibeat.* Quo magis porro milites ſibi devinciat, militaria munia, æque ac Sereniſſimus Filius, magnæ ſpei Princeps ad quævis præclara natus, ab infimo gradu publice obire non gravatur, eoque nomine ſtipendia ex ærario publico ſibi porrigi gaudet. Quo loco auream ejus ſententiam afferre juvat: nam cum multis aliquando præſentibus, aſſignatum Capitaneo (hoc enim munere tum fungebatur) ſtipendium recepiſſet, ſapienter dixit, *hujus demum ſummæ pro lubitu erogandæ jus ſibi & libertatem integram eſſe, quippe ſibi ex officii ratione debita; reliquas pecunias, quæ ex aliis anriis ad ſe redeant, ſuas revera non eſſe, ſed ita a Deo ſibi concreditas, ut non niſi in publicam utilitatem converti poſſint.* Etenim hoc anno tertiam ab Archithalaſſo perſonam (eſt autem Archithalaſſus Comes de Golowyn, & Vicethalaſſus Creutz, Norwegus) in claſſe, quæ ad Mare Balthicum ex Petropoli vela fecit, ſibi imponi paſſum fuiſſe accepimus, quam vulgo, quod noctu Archithalaſſo ſomnum capiente claſſi imperat, *Schout bey Nacht* ſeu Contra-Admiralem
86. claſſiarii vocant. Illud quoque imprimis nobis memoratu dignum viſum eſt, quod tentorium cujusdam forte ingreſſus, cum Politicam Ariſtotelis & Juvenalis Satyras in menſa repoſitas offendiſſet, hæc fere verba protulerit: *fideles & induſtrii ſi fuerint privati homines, optimam tenent Politicam; Principibus autem viris Politica parum profutura eſt, ſi & Divina ope & viribus recte de-*

deliberata peragendi deſtituantur: quod ad Satyras, illis graviſſima in Moſcovia pœna ſtatuta eſt. Cum vero longius exinde de his libris ſermo protraheretur, aliamque Satyrarum Juvenalis rationem eſſe aliquis, exemplo inprimis ex undecim poſtremis Satyræ X verſibus:

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum &c.

petito probaret, adeo iis verſiculis Heros noſter delectatus eſt, ut & ipſe aliquoties poſtea familiaribus ſuis ſenſum eorum explicaverit, & comparata ex illo tempore Belgica Juvenalis verſione, argutiores ſententias crebrius ſibi prælegi juſſerit. Denique hoc quoque p. 7.
ad laudes ejus ſpectat, quod omnibus in Imperio Romano-Ger- 95.
manico toleratis religionibus publicum exercitium (exceptis qui- 97.
dem Judæis) permittat, & ut exteros ad terras ſuæ ditionis alliciat, ad ædificanda nova templa pecunias omnibus & tigna liberali manu donet. Neque iſtud plane omittendum, quod adulatores 22.
ægre ferat. Quoties enim, ut aliunde etiam novimus, in libris vel inſcriptionibus titulum *Magni* vel *Invictiſſimi* ſibi tributum videt, erubeſcit, imo indignatur, *ſolum Deum*, inquiens, *invictiſſimum eſſe, præſtareque magna facere, quam vocari magnum.* Subjiciuntur Apologiæ huic leges bellicæ, quarum hodie apud Moſcos uſus eſt, de quibus plura proferre, inſtitutum noſtrum non patitur.

Relation von dem gegenwärtigen Zuſtand des Moſcowitiſchen Reichs.

i. e.

RELATIO DE PRÆSENTI STATU IMPERII Moſcovitici.

Francofurti, apud Thomam Fritſchium, 1706, 8.
Conſtat plag. 16.

BEne etiam meritus de Moſcis eſt libelli hujus Auctor Anonymus (eſt vero Vir Clariſſimus *Chriſtianus Stieffius*, ad Eloquentiæ & Hiſtoriarum Profeſſionem in Illuſtri Gymnaſio Vratislavienſi obeundam

dam nuper vocatus) in quo recenſendo minus inhærebimus iis, quæ vel generatim in hiſtoria Moſcorum, quam univerſam expoſuit, vel ſpeciatim de moderno ſtatu aulico, politico, eccleſiaſtico & militari, quem hodiernus Autocrator, poſt itinera per cultioris Europæ partes peracta in melius reformavit, denique de diligenti & exquiſita Sereniſſimi gentis Moſcoviticæ Principis, Zaris Filii, educatione accurate obſervavit. In religione Moſcorum deſcribenda prolixus non eſt, commendat tamen hic, quæ Joannes Faber, Epiſcopus Viennenſis, de dogmatibus Moſcorum ad Ferdinandum I A. 1525 Tubinga perſcripſit, tum Jo. Sacrani Elucidarium errorum ritus Ruthenici 1500 editum & a Petro Scarga continuatum, ut & ea quæ Spiræ A. 1582, 4 de Ruſſorum, Moſcovitarum & Tartarorum religione, ſacrificiis, nuptiarum ac funerum ritu prodiere, in quibus eminent, quæ Jo. Rohita, Miniſter Eccleſiaſticus Fratrum Bohemorum, qui legationi a Sigismundo Auguſto Rege Poloniæ A. 1570 in Moſcoviam miſſæ interfuit, adnotavit. Qua occaſione ignorare nolumus eruditos, Moſcos quosdam cordatiores vehementer hodie optare, ut deprehendatur, qui ſolide & per compendium, Latina quidem lingua, quodnam ſit inter Romano-Catholicorum & Ruſſorum ſive Græcam religionem verum diſcrimen, doceat, quod illi his perſuadere multis modis conantur, Moſcoviticam cum Pontificia in præcipuis convenire, a Proteſtantium vero ſacris longiſſime diſtare. Verum ut ad libellum noſtrum redeamus, ea tantum hic quoque attingemus, quæ ipſum Potentiſſimum Moſcorum Monarcham concernunt, ab Auctore, fide dignis haud dubie documentis inſtructo, relata.

p. 74. Conſtantiæ illuſtre in Belgio exemplum præbuit; cum enim haud procul Harderovico ſubita tempeſtate jactaretur, ut ægre fluctibus eripi poſſet, intrepidus hoc unum dixiſſe fertur: *An unquam Imperatorem aqua ſubmergi vidiſtis?* quæ non abſimilia ſunt illis, quæ Julius Cæſar dixiſſe memoratur: *Quid times? Cæſarem vehis, & fortunam ejus.* Sed en exemplum aliud. Cum Narvam A. 1704 ſecunda obſidione cingere cœpiſſet, accidit ut navis

244. quædam ad transportandum in urbem militem Suecum & neceſſaria alia parata, a cæteris navibus vi tempeſtatis avulſa, ad littus Ruſſis proximum allideret, quam etſi hoſtes e navibus continuo

nuo in eam jacularentur, primus conſcendere Cæſar ipſe ardebat. Itaque forte equo inſidens, ſaltu ſe una cum illo in altum præcipitat, & cum equus procellis ingentibus reſiſtere non poſſet, mox eo miſſo in mare ſe projicit, navique adnatans eam magno ſuorum tripudio conſcendit, manuque propria hoſtile ſignum tollit. In eadem obſidione egregio dignoque, quod ad poſteros propagetur, ſtratagemate uſi ſunt Moſci. Nam aliquæ legiones, veſtes captis Suecis detractas indutæ, quarum agmen ipſe ducebat, velut opem obſeſſis laturæ, die 8 Junii ad urbem appropinquabant, quas, ſimulata hoſtilitate, Moſci aliqui inſequebantur. Cum ergo Sueci, quo tutius reciperent adventantes, eruptionem feciſſent, circumſepti mox, & partim cæſi, partim capti, partim cum clade in urbem rejecti ſunt. Hoc ſtratagema Poeta quidam, ad Sabinarum adludens raptum, ita celebravit: p. 146.

Non fuit imbelles res ardua fallere amicas,
Noſtrum eſt armatos fundere mille viros.

Cæterum non diſſimulat Auctor, reperiri in hac Relatione nonnulla antiquata, quæ mores obſoletos & cura moderni Ruſſorum Imperatoris abrogatos concernunt, quæ in ſecunda, quam meditatur, editione, monitus emendabit. Sic enim legem vel morem Moſcis ſupplicaturis eſſe aſſerit, ut literis ad Czarem datis, nomina in diminutivo ſubſcribant (e. gr. Jacobus ſe Jacobulum, Johannes Jwanuska, Petrus Petruscam, Alexander Alexaſcam vocet) atque olim quidem id moris apud Moſcos fuit, quo magis nominis ita imminuti humilitate Principem colerent, addito inſuper *cholop*, quod vile mancipium (Sclave) denotat; enimvero id publico nunc edicto prohibitum. Damnatus etiam publica lege olim erat herbæ Nicotianæ uſus, ne forte plebejorum incuria in urbe, quod in ligneis ædibus ſæpius contigit, incendium excitetur; at hodienum tabaci uſus promiſcue non interdictus. 89. 138.

S. EUSEBII HIERONYMI, STRIDONENSIS Presbyteri, Operum Tomus Tertius, ſtudio JOHANNIS MARTIANAY, Presbyteri Congregationis S. MAURI.

Parisiis, apud Claudium Rigaud, A. 1704, in fol.
Alph. 10, plag. 6.

IN meliorem, Benevole Lector, interpretaberis partem, si tardius forte, quam speraſti, novæ Operum S. Hieronymi editionis relatio ſit continuata, præterlapſo jamdum ſexennio, ab anni videlicet 1699 menſe Decembri, quo in Actis hiſce pag. 529 Tomum ſecundum recenſuimus: moræ enim hujus originem vindicant ſibi partim adverſa Clariſſimi Editoris valetudo, partim litterarum commercio infenſæ turbæ bellicæ. Hæ vero ſicuti non omnes, quas erudita Gallia producit fruges, noſtris hactenus denegarunt oris, ita illam ſuperavit non ſolum Medici prudentis ſolertia, ſed potiſſimum fideliſſima *Nicoſtrati Bara* opera, quippe quem celeberrimus Martianæus, in emaculando ſuo Hieronymo, novum ſibi ſelegit ſodalem. Complectitur autem Tomus hicce tertius commentarios in Prophetas, quatuor Majores, uti diſtingui ſolent, & duodecim Minores, eadem cura emendatos ac fide, quam priorum recognitione Erudito Orbi demonſtravit. Præmiſſa heic vides duo prolegomena. Priori Auctor probat, atque contra adverſarios ſuos defendit, operæ a ſe ſuſceptæ neceſſitatem, adductis in rei teſtimonium aliquot locis, quæ in codicibus Hieronymi, ab Erasmo & Mariano recognitis, corrupta reperit, atque integritati ſuæ priſtinæ reſtituit. Has enim editiones compluribus laborare queritur mendis, ſive Hebraicum ſpectes ſermonem, ſive Græcum, ſive Latinum. Et Hebraica quidem, quæ in hac Prophetarum interpretatione occurrunt, unde adulterationem paſſa ſint, cauſas dari duas, ſibi habet perſuaſum. Quarum altera eſt litterarum Latinarum in Hebraicas immutatio. Hieronymum enim verba textus Hebraici, quæ in commentationibus hisce adhibuit, charactere exaraſſe Latino, uti teſtari putat, quotquot in terrarum orbe extent codices manuſcripti: ea vero ab Erasmo & Mariano litteris exſcripta eſſe Hebraicis. Altera eſt additio punctorum & vocalium, quibus codex Bibliorum Hieronymi fuerit deſtitutus, cum ducentis demum vel trecentis poſt ejus ætatem annis, a Maſſorethis textui ſacro ſint appoſita. Hinc corruptas eſſe voces in Hieronymo Hebraicas, aliquot exemplis probare inſti-

Digitized by Google

inſtituit, collata veterum cum ſua editione. Sic in comma ultimum Cap. II Jeſaiæ, aſſerere ait Hieronymum, in Hebræo *Bama* legi, probare etiam, legendum *Bama*, id eſt, *excelſum* vel *excelſus*, & non *Bamma*, quod denotat *in quo*, & nihilo tamen minus Erasmum ac Marianum Judaicam Hieronymo inſeruiſſe lectionem במה *bamma*, & tali ratione Hieronymum repræſentaſſe, abſurdiſſimum. Liceat aliud documentum adferre ipſis Auctoris verbis, quo evincere exiſtimat, nihil in antiquis vere Hieronymianum ſupereſſe editionibus. In Cap. 47, v. 2, ejusdem Prophetæ ita Hieronymus eſt commentatus, ſecundum editionem veterem: *In eo, ubi nos interpretati ſumus, denuda turpitudinem tuam, pro quo LXX tranſtulerunt:* ἀποκάλυψε τὸ κάλυμμα, id eſt, *revela operimentum: Theodotio ipſum verbum Hebraicum poſuit* שמלתך (*ſimlatech,*) *Aquila* צמתך (*Sammatech,*) *Symmachus* τὴν σιώπησίν σου, *quod nos exprimere poſſumus taciturnitatem tuam, quod taceri debeat præ verecundia: quod quidem & in Cantico Canticorum legimus, ubi ſponſæ pulchritudo deſcribitur, ad extremum infert: absque taciturnitate tua* &c. Sed Auctor noſter in nova ſua editione eandem pericopam ita immutatam exhibet: *in eo ubi nos interpretati ſumus, denuda turpitudinem tuam, pro quo LXX tranſtulerant, revela operimentum, Theodotio ipſum verbum Hebraicum poſuit SAMTECH; Aquila SEMMATECH; Symmachus* τὸ σιωπηλόν σου, *quod nos exprimere poſſumus taciturnitatem tuam, quod taceri debeat præ verecundia* &c. &c. Pluribus ſupersedemus pro demonſtranda textus Hebraici in Hieronymo emendatione; Græcas autem litteras quomodo integritati reſtituerit, advertimus, quippe quod pariter locorum quorundam comparatione demonſtrare ſatagit. E. gr. Quando in Jeſ. cap. XIX ex veteris editionis tenore lego: *pro junco, papyrum LXX tranſtulerunt, de quo charta fit: addentes de ſuo* ἄχυρον τὸ χλωρὸν, *quod in Hebræo non habetur;* ſecundum novam editionem ita legendum eſt: *pro junco, papyrum LXX tranſtulerunt, de quo charta fit, addentes de ſuo ACHI VIRIDE, quod in Hebræo non habetur.* Tandem Latina quoque in veteri editione occurrere teſtatur, quæ aliter legi debeant. Utpote quando in Cap. 3 Jeſaiæ hæc invenit verba: *qui cum pan-*

nis & ſordibus vitam a Rege Syria precabantur. (Et pro criſpanti crine calvitium) pro continuis longis & aſcendentibus orationibus, quæ per crines ſignificantur, habuerunt calvitium, mentem undique obſtruſam, & ad tacendum ab orationibus firmatam. (Et pro faſcia pectorali cilicium.) in admirationem rapitur Noſter, neque unde hæc omnia in textum Hieronymi irrepſerint, potuit perſpicere, cum in codicibus manuſcriptis præter hæc nihil invenerit: *qui cum pannis & ſordibus vitam a Rege Syriæ precabantur. Et pro faſcia pectorali cilicium.* Poſteriori prolegomeno inſtituit horum Hieronymi in Prophetas commentariorum chronotaxin. Et Jeſaiam quidem colluſtraſſe eum conjicit circa A. 410; Jeremiam per intervalla, initio interpretationis non ante annum 416 facto, cum reliquos Prophetas omnes jamdum enarraſſet. Ezechielis exegeſi acceſſiſſe proxime ab explanatione Jeſaiæ, cui & belli turbis, & amicorum calamitatibus, non parum impeditus, quadriennio ſit immoratus. Danielem interpretatum eſſe intra annum 398 & 406 vel ſequentem, id quod Noſter ex eo colligit, quod hunc laborem a Paulino rogatus circa annum 398 ſuſceperit, eidemque & Pammachio ac Marcellæ demum anno circiter 407 dedicaverit. Duodecim Minores autem Prophetas explanaſſe ordine plane præpoſtero, non a primo usque ad noviſſimum, eo quo leguntur ordine, ſed uti potuit & rogatus eſt, ceu diſertis ipſius verbis probatur; ex quibus ſimul oſtenditur, quod hac opera anno 406 defunctus ſit, quam jam ante annum 392 ſuſceperat. Poſtquam ita prolegomenis contenta indicavimus, annotationes quoque textui Hieronymi ſubjectæ forent recenſendæ, quæ vero cum lectiones potiſſimum concernant variantes, quarum ſpecimen jam accepimus, ſuffecerit vel unam alteramque, quæ ipſi ſacro codici lucem aliquam adferant, ſubjunxiſſe. In Cap. VII Jeſ. pag. 71, Hieronymum vocem *Almæ* recte exponere de virgine abſcondita & ſecreta, confirmat more iſthoc antiquo, ab Heſiodo, Joſepho & aliis commendato, quo puellæ ita educabantur, ut domi apud matres deliteſcerent, neque niſi neceſſitas & cultus publici ratio id flagitaret, in publicum prodirent. Ad Cap. XV p. 166 obſervat, *aquam* Ægyptios appellare Mo, unde Moſes idem ſit ac *ex aqua ſalvus.* Super-

Cap.

Digitized by Google

Cap. LII p. 374 differit de animali תאו sive תאו, quod ipsi est *Oryx* aut *bos sylvestris*, ruminans ac ungulam dividens; unde ab Hieronymo Levit. cap. XI allegetur, non ac si nomen illius in eo occurrat, quippe cujus tantum Deut. XIV 6, & hic loci mentio fiat, sed quia ex immundis, quæ ibi referuntur, animalibus est. Ex Ezechielis Cap. XVI p. 782 demonstrat, distinctionem capitum in versiculos antiquam ab ea, quæ datur in editione vulgata, distare longissime, cum in hac capitulum præsens dividatur in 63 versiculos, Hieronymus autem heic ducentos numeret. In ejusdem oraculi, Cap. XLI p. 1002, exponit Amianti lapidis in Cypro nati indolem, quod sciffili similis sit alumini, & si telæ ex eo confectæ in ignem conjiciantur, nulla lædantur parte neque comburantur, sed nitidiores evadant. Cognosces vel ex hisce, B. L. qualis sit florum sparsio, qua hæc nova ornata est editio. Non eo minus tamen, de præstantia illius ac necessitate, tam acerba extitit inter viros ex utraque parte eruditissimos controversia, ut quæ in illa mandata sunt literis, vix sine famæ utriusque offensione referri, uti par est, queant. Scilicet queritur Clarissimus Martianæus Tomi hujus III p. 1165, Celeberrimum Joh. Clericum tam dura perstrinxisse castigatione in Pentateucho suo Mosaico Hieronymum, ut Operum ejus recognitionem perperam suscepisse sibi videretur, nisi hac dica eruditionem Hieronymianam liberaret. Proinde Vindicias inseruit Tomi II initio, sed ea affectas acerbitate, quæ Clerico, uti passim testatur, extorserunt Quæstiones illas Hieronymianas A. 1700 Amstelodami vulgatas, in Actis hisce anno 1701 p. 31 recensitas, in quibus partim suam de Hieronymo sententiam confirmat, partim ipsum Antagonistam suum aggreditur. Ad has respondet Noster, tum in Tract. sub tit. Traité Historique du Canon de Livres de la Sainte-Ecriture, Parisiis 1703 publicato, & quidem p. 402 & seq. tum in Tomo præsenti ad calcem oraculorum Danielis, & utrobique Hieronymi asserit doctrinam, suæque editionis necessitatem & præstantiam. Ne omni plane silentio prætereamus, quæ hac defensione eruditionis Hieronymianæ continentur, vel ex iis duntaxat, quæ ipsum Hieronymum attinent, unum alterumque argumentum excerpamus. Nimirum Græcas non exacte calluisse literas Hieronymum, collegerant

Scaliger & Clericus ex verſione Latina Chronici Euſebiani, quippe quæ paſſim in vocum ac phraſium veram ſignificationem impingere ipſis videtur: ſed Noſter loca malæ interpretationis, ab Hieronymi cenſoribus allata, ita exponere ſtudet, ut divo Doctori ſuus conſtet honos, in illos autem recidat culpa imprudentiæ. Vel primum id efficiat exemplum. Celebrem Euſebii de Moſe omnium Prophetarum primo locum Hieronymus interpretatus, vocem ἀμφὶ reddiderat *ante*, cum vulgo *de* ſignificet. Quod cum Clericus reprehendiſſet, regerit Martianæus, id ſtudio feciſſe Hieronymum, ne Euſebius ſibi ipſi adverſari videretur, quandoquidem alibi Abrahamum, alibi Jacobum inter omnes primum de Chriſto vaticinatos eſſe aſſeruerat. Porro neque Hebraicæ linguæ adeo peritum fuiſſe Hieronymum, ſed quandoque in orthographiæ regulas, nonnunquam in nominum conſtructionem impegiſſe, vel ex eo Clericus effici poſſe dixerat, quod literas א, ח & ע in nominibus אישטוב, חורם & עירא cum litera Jod diphthongos conſtituere, & quintam generationem Hebraice dici poſſe המישח רור exiſtimavit. Verum Noſter demonſtrare ſatagit, recte Hieronymum pronunciaſſe nomina hæc propria, vocato in veritatis teſtimonium codice manuſcripto Alexandrino LXX Interpretum, in quo *Hisboſeth* ſcribatur per diphtongum Ἐισβοσθαὶ *Eieboſthai* 2 Reg. II, 10, & ſoloecismum commiſiſſe pertinaciter inficiatur, cauſatus, vocem המישח eſſe maſculinam.

JUSTI FONTANINI, FORO JULIENSIS, IN Romano Archi-Gymnaſio Publici Eloquentiæ Profeſſoris, Vindiciæ antiquorum Diplomatum adverſus Bartholomæi Germonii Diſceptationem de veteribus Regum Francorum Diplomatibus &c. Libri duo. Quibus accedit veterum actorum appendix.

Romæ, per Franciſcum Gonzagam, 1705, in 4.
Conſtat 1 Alph. 16 plag. ch. major.

MAbillonii cauſam diplomaticam a Germonio, ut menſe Junio memoravimus, validis ad ſpeciem lacertis oppugnatam, uni-

univerſæ Reipublicæ literariæ communem judicavit, atque Illuſtriſſimi Abbatis Dominici Paſſionei hortatu, ſuam quoque fecit Clariſſimus Fontaninus, proindeque non inglorium duxit in hoc libro, quem ſingulari ejus benevolentia ad nos perveniſſe grati profitemur, cum audaculo hoſte arma conſerere, ac cœnobitarum adeo doctiſſimi promachum agere. Sub auſpicium ergo certaminis ſtomachum ipſi movet, quod Papebrochio in cauſa, quam is penitus jugulatam candide deſpondit, ſuppetias nunc demum parare præſumſit Germonius; magis autem miratur, cur incredulam ejus mentem nec concordantia ſummorum virorum ſuffragia, nec tot præſtantes canæ vetuſtatis reliquiæ, quarum ſplendidiſſimum numerum init Noſter, ad rectum tramitem inclinare potuerint. C. 1.

Archiva enim ac tabularia Eccleſiarum & Monaſteriorum lapideis arcubus & fornicatis turriculis cuſtodita ſemper fuiſſe, ex hiſtoria planum reddit; tantum abeſſe ut inſtrumenta chartis inſcripta ſusque deque habuerint, prout Germonius perſuadere voluit. C. 2.

Dehinc temeritatem antagoniſtæ ridet, qui nulla in phylira exarata authentica etiamnum ſupereſſe, refragante licet veritate aſſeruit. C. 3.

Aliam diplomatum, aliam librorum fortunam & cuſtodiam olim fuiſſe, colligit. Licet autem illorum potior haberetur ratio, quoniam ad dominii aliorumque jurium probationem faciebant, hisce tamen emendandis viros dignitate conſpicuos operam poſuiſſe, e Virgilio, Livio, Cæſare ac Terentio manuſcriptis demonſtrat. Cæterum gemina fere ſemper autographorum exemplaria veteres fieri curaſſe, Ripuarios etiam donationes ſuas ſcripto confirmare ſueviſſe, non ficulneis argumentis evincit. Quid nomine *Notitiæ*, ſeculo maxime undecimo uſitatæ veniat, accurate exponit. Tum Chlotharii & Ludovici Pii leges a Germonio perperam explicari, atque eccleſias nudo triginta annorum lapſu ab exhibendis poſſeſſionis ſuæ juribus nullatenus immunes haberi, multis corroborat. C. 4.

Inde enim in hiſtoria paſſim narrari, quanta illæ ſollicitudine privilegiorum & conceſſionum ſuarum confirmationem a Principibus petierint, quantoque infortunio adſcriptum, ſi chartæ alicubi peſſundatæ ac perditæ fuiſſent. Aquilejenſem urbem, licet toties everſam, diplomata tamen Imperialia, a Carolo Magno ad Carolum IV usque, longa ſerie adhuc proſer-

C. 5. ferre posse. Pœnas deinde instrumentorum falsatoribus olim inflictas, atque rigorosa examina in discernendis chartis adulterinis antiquitus usitata recenset, nullamque spuriam e vetustis illis
C. 6. confictis superesse putat. Diplomatomastigi indignatur, quod *artem* quidem *secernendi antiqua diplomata vera a falsis* in fronte atque in singulis paginis libelli promiserit, in contextu vero *vetustiora diplomata vera vix posse, ut nunc res sunt, certo secerni a falsis* contenderit, omniaque subtilitis adnumeraverit.
C. 7. Ast in sequentibus capitibus arietes ejus contra instrumentorum orthographiam & stilum admotos fortiter eludit, atque inter plura alia Francos Latinum idioma, in Gallia ante receptum, lingua sua conspurcasse & Romanorum insuper characteribus eliminatis, Merovingicum scribendi modum introduxisse, historiarum istius ævi, tum monetarum adhuc extantium, fide tuetur. Antea tamen in transitu quasi observat, Longobardos ad imitationem Francorum, qui Galliam Transalpinam in Neustrasiam & Austrasiam diviserunt, Galliam quoque Cisalpinam & Transpadanam bifariam separasse, Venetæ provinciæ Austriæ nomen, Insubriæ vero & Liguriæ Neustriæ appellationem tribuentes. Quod cum ignorarent historici Itali, caput Austriæ hujus Italicæ, Forum Julii, cui *Austriæ* nomen adhæsit, a Rosimunda quadam Austriaca ita nuncupatam commenti sunt. Eodem erroneo ausu Lazium etiam Austrasiam Francicam in Italiam protensam, atque ideo agrum Venetiis proximum Austriam a Paulo Diacono dictam prodidisse.
C. 8. Quemadmodum vero duplicem literas pingendi rationem tenuerint veteres, quadratam alteram, alteram minutiorem, ita & Gallos, post Francorum adventum, duplici charactere usos fuisse, cum Mabillonio Noster conjicit. Diplomaticam porro scripturam a literaria atque usuali diversam faciem, atque Merovingicos characteres Romanis intermixtos habuisse, quin & Longobardicam Merovingicæ simillimam extitisse autumat. Cæteroqui chartam plenariæ securitatis Ravennatensem, non Longobardicis
C. 9. sed Gothicis literis constare credit. Stylum autem quod attinet, illum vel Ciceronis ac Quintiliani ætate, a turba forensi inquinari oportuisse; multo magis igitur gentium barbararum invasione orthographiam sordibus adspergi, & pronuntiationis sonique di-

ver-

verſitate linguam ipſam Latinam in pejus ruere cœpiſſe ſtatuit. Nec obeſſe, quod Caſſiodorus, Priſcianus, atque Iſidorus recte ſcribendi regulas ſuo tempore tradiderint, cum ſanæ dialecticæ repugnet, ut ideo, quosvis notarios, referendarios & tabelliones Latini ſermonis peritos ſtatim æſtimemus. Denique ipſam diplomatum barbariem eorundem ſinceritatem teſtari perhibet, ſiquidem tabelliones plebejis idiotiſmis & pronunciandi modis in gratiam vulgi uti maluerint, Latinitate jam corrupta, & provincialibus gentis ſuæ vocabula Latino canone inflectere tentantibus. Contigiſſe tum temporis, ut quod reliquum adhuc eſſet eruditionis, Monachis in peculium quaſi cederet, Clericique nomen ei imponeretur, qui literas calleret. De Anonymi Sandionyſiani ætate ubi ſermonem inſtituit Noſter, eum Hilduino Abbate, qui ſub Ludovico Pio floruit, paulo ſeniorem facit, ſimulque ſupinam ejus oſcitantiam crebrasque hallucinationes propalat, ut Germonium, fruſtra eſſe indigitet, qui dum Anonymum hunc multa diplomata Dagobertina, a Doubletio & Mabillonio demum vulgata, prætermiſiſſe jactat, ideo nullum iſtorum in archivo Dionyſiano illius ætate extitiſſe, nimis præcipitanter affirmat. Sic tota die accidere, ut viri graves magno ſæpe numero moliantur opera, poſteris tamen largam ſpicas legendi materiam relinquant. In altero libro, (ex priore enim hactenus dicta decerpſimus) ipſa diplomata Mabilloniana, quibus litem de natalibus ſcripſit Cenſor, ſigillatim vindicat Eruditiſſimus Autor, quem per omnia inſequi inſtituti noſtri ratio haud patitur, adeoque nonnullos ſaltem ex uberrima meſſe colligemus fructus. Et quidem ſubſcripturos olim in inſtrumentis aliena ſæpe manu nomina ſua adpingi curaſſe, nec dedecori ſibi duxiſſe viros nobiles & principes, imo & epiſcopos interdum, ſcribendi imperitiam ſuam inibi fateri, pluribus exemplis illuſtrat, quæ eo minus ſuſpecta videri debent, quod ipſe Imperator Carolus M. eruditorum licet ſuo tempore facile primus, teſtante Eginhardo, literas effingere neſciverit. Chrodochildem Theodorici R. conjugem non ſubjectionis, ſed benevolentiæ cauſa *Reginam noſtram* vocari docet, quandoquidem illa conſuetudo, ut uxores Regum eorundem Reginæ audierint, vel ad undecimum ſeculum duravit. In Epiſcoporum exauctoratione eorum veſtes

C. 10. C. 11. L. II. C. 3. C. 6. C. 7.

C. 9. conſcindi moris fuiſſe. Pipinum conſulto utique a Zacharia Papa in Regem Francorum unctum, neque id grave Gallis videri debere, ſtabilire conatur. C. 10. Clodoveum III Regem Chlotarii etiam nomen geſſiſſe, contra Germonium defendit, eaque occaſione alia binominum exempla notat; in Dadone Referendario, qui Audoënus; in Aribone Friſingenſium Epiſcopo, qui Cyrinus; in Chilperico III R. qui Daniel; in Alcuino, qui Albinus; in Arnone Salisburgenſium Epiſcopo, qui Aquila; in Bonifacio Moguntino, qui Winfridus; in Poppone Aquilejenſium Patriarcha, qui Wolffgangus; in Margareta Carinthiæ Duciſſa, quæ Eliſabetha, appellati quoque veniant. C. 11. Voces *regalis ſerenitas* nihil monſtri portendere in inſtrumentis, ſed Carolo M. multo antiquiores eſſe urget. Comitia veterum Francorum annua, in quibus de jure dicundo, legibus ferendis, gravaminibus & denariis populorum excipiendis, aliisque rebus publicis tractatum, primo Campum Martii, quoniam illo menſe habita, ac deinde Maji campum, quia in hunc menſem rejecta, vocitata fuiſſe, ſolide adſtruit. Qua de re ſollicitus Reineſium & Rivinum erroris inſimulat, quorum ille ſub Morovingicis Regibus ad Calendas Maji conventus publicos indictos exiſtimavit, cum tamen Pipinus demum hujus inſtituti menſe Majo ſervandi autor fuerit; hic vero ludicra illa atque impudica ſpectacula, Majumas voce Græco-latina appellata, Germanos & cumprimis Francicos Cæſares *Maicampum*, *Maikamp* C. 12. vocaviſſe ac celebraviſſe, longe confidentius opinatus eſt. Tandem diplomata, propter notas chronologicas male inter ſe concordantes, non protinus tanquam ſpuria explodenda arbitratur, quum in plurimis, ad menſuram temporum barbari ævi pertinentibus, nobis minime compertæ ſint veteres conſuetudines & ſtili vulgares atque forenſes, in annorum ſerie collocanda. Evidentius autem hoc apparere poſſe e recentioribus quibusdam exemplis, dum ſcilicet Concilium Tridentinum finitum dicatur d. 4. Decembr. A. 1563, bulla tamen Pii IV Pontificis ejusdem confirmatoria promulgata extet d. 26. Januarii A. 1563, unde ſane difficultas ſumma oriretur, niſi conſtaret, in tabulis cancellariæ Apoſtolicæ annos non a Nativitate, ſed ab Incarnatione Chriſti, nempe a Martio numerari; in actis vero Concilii communem ſtilum

anno-

annorum vulgarium retentum fuiſſe. Similiter in memorata bulla Pii IV Alexander Cardinalis Farneſius, ut Epiſcopus Sabinenſis ſubſcribit, qui nihilominus in atteſtatione ejusdem Diaconus ſolum Cardinalis inſignitur. Cum ergo idem Epiſcopus atque Diaconus una die eſſe nequeat, adeunda erunt Acta Conſiſtorialia Curiæ Romanæ, quæ Cardinalem Farneſium aliquot menſes poſt confirmationem Concilii in Epiſcopum Sabinenſem electum, bullam etiam poſt aliquot menſes ſubſcriptam, diem interim adprobationis ibidem remanſiſſe loquentur, adeoque dubium iſtud quam citiſſime evaneſcet. *Hinc ergo videat Germonius*, inquit Noſter, *quam merito ſuis conjecturis tantum tribuat, ut eas adverſus diplomatum autoritatem ſufficere nullus dubitet; unde omnium fidem vacillare pro certo habet; atque artem diplomaticam a Mabillonio inſtitutam funditus ruere.* Succedit jam appendix Acta vetera quinque nunc primum vulgata complectens, quorum mentio injecta in hisce Vindiciis, editio autem perquam accepta fiet palæophilis. Ex primo authentico, quod tabularium Eccleſiæ Forojulienſis ſuppeditavit, animadvertere libet, Morgengabam, ſeu donum illud matutinale ſponſæ altera nuptiarum die a ſponſo offerri ſolitum, barbara phraſi nominari *pretium in mane.* Sed plures ejusmodi venerandæ antiquitatis exuvias Celeberrimo Viro ſuppetere novimus, quas ut aliquando in Literarii Orbis ornamentum depromat, omnibus ab eo votis efflagitamus.

I CESARI IN ARGENTO DA GIULIO CESARE ſino a Trajano, raccolti nel Farneſe Muſeo e pubblicati colle loro congrue Interpretazioni. Tomo ſecondo compoſto dal Padre PAOLO PEDRUSI della Compagnia de Geſu, e dedicato all' Altezza Sereniſſima di FRANCESCO I Duca di Parma, Piacenza, &c.

i. e.

CÆSARES ARGENTEI A JULIO CÆSARE AD Trajanum usque, collecti in Muſeo Farneſiano & evulgati cum conveniente iis interpretatione. Tomus II, auctore P. PAULO PEDRUSIO S. J. Dedicatus Sereniſſimo Parmæ & Placentiæ Duci FRANCISCO I.

Parmæ, in Typographia Ducali, 1701. fol.

Conſtant 5 Alph. 3 plag. & æneis tabulis, quibus numi inſculpti ſunt, 34.

PRimus hujus elegantiſſimi operis Tomus A. 1694 publici juris factus eſt, & ſuum inter Acta Eruditorum locum A. 1696 menſe Februario pag. 57 ſqq. invenit, ubi plura Lector Benevolus notatu digna deprehendet, quæ ad cognitionem Theſauri Numiſmatum Farneſiani, ex quo & ſecundus hic Tomus depromptus eſt, pertinent. Inter alia tum memoravimus, præclarum hoc opus, juxta Eruditiſſimi Auctoris primum inſtitutum, ſex complexurum Tomos, quorum primus aureos Cæſarum numos; ſecundus eorundem argenteos; tertius maximos eorum æreos, vulgo *Medaglioni*, & qui iis proximi magnitudine accedunt; quartus mediocres & minores æreos Cæſarum; quintus Conſulares ſeu Familiarum Romanarum; ſextus & poſtremus numos Regum exterorum, Syriæ puta, Ægypti, Macedoniæ, Siciliæ aliorumque Barbarorum, & Græcos inſuper ſeu veteris Aſiæ Græciæve populorum, inſularum, urbium recenſeat. Sed vero ſtatim in ſecundo Tomo mutandæ ſententiæ impoſita Auctori eſt neceſſitas, quod tanta ſe offerret argenteorum numorum copia, ut contineri unius Tomi intra terminos non poſſent, ſed in duos eſſent diſtribuendi. Ubi id ſtatim innuimus, nulla in ſecundo hoc Tomo reperiri numiſmata cum Græca inſcriptione argentea, ſed ea omnia ab Auctore ex inſtituto ad finem tertii rejecta. Neque dubitamus, in reliquis etiam, inprimis æreis Cæſareanis minoribus, eum apparatum Auctoris fœcundæ eruditioni objectum iri, ut ſæpius, non ſine approbatione tamen Eruditi Orbis, contra limites præſcriptos ſit peccaturus, opusque in plures, quam putaverat, tomos excreturum. Dolemus vero non immerito, non potuiſſe citius Benevolo Lectori indicari a nobis, opus ipſum ab Auctore ſtrenue continuari. Neſcimus enim, quod fatum ſecundus hic Tomus fuerit expertus, qui mature ſatis a Pedruſio per Virum Illuſtrem, Antonium Magliabechium, benigne transmiſſus, tam ſero ad nos pervenit; poſt quem tertium etiam atque quartum jam prodiiſſe, ex eodem celeberrimo Magliabechio accepimus, quibus ut maturius potiamur, quantum

per

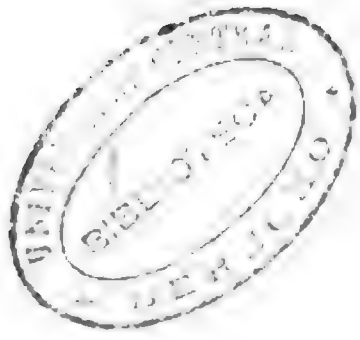

TAB. IX. ad A. 1706. M. Sept. pag. 429.

Fig. I.

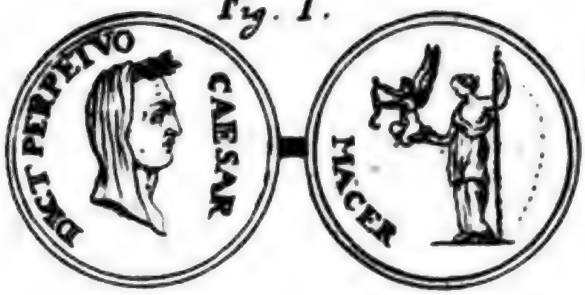

Fig. II.

Fig. III.

Fig. IV.

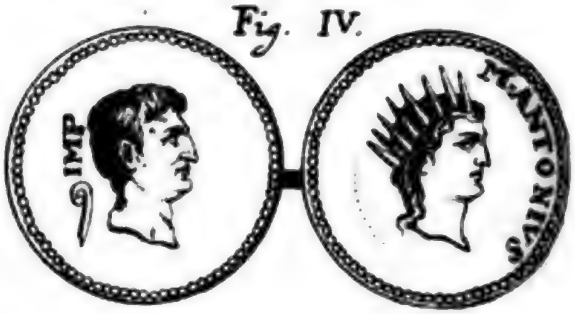

Fig. V.

Fig. VI.

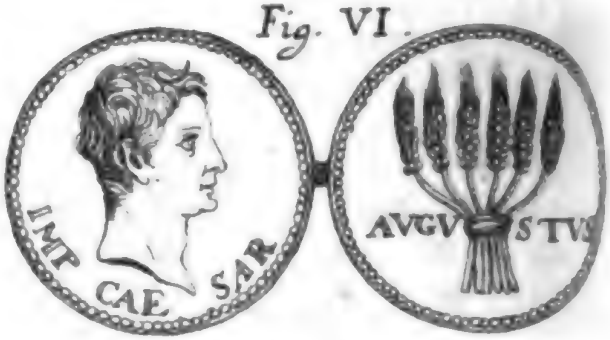

per bellicos in Italia hoc tempore motus fieri poterit, curabimus. Nunc vero, ut ex ſecundo Tomo vel nunc demum, ſpecimînis loco, quædam decerpamus, inſtituti noſtri ratio requirit.

Ultimus numus in TAB. I, qui octavus eſt numero (nobis in Tabula IX primus) in adverſa pagina laureatum & velatum Cæſaris caput exhibet, eamque ob cauſam inter rariores referri meretur. Inſcriptio eſt DICT PERPETVO CÆSAR, *Dictatori perpetuo Cæſari.* Averſa pagina Venerem ſiſtit, quæ ſiniſtra haſtam, dextra Victoriolam alatam flexis genubus & faſciolam manibus protendentem geſtat: unde Venerem victricem eſſe cognoſcitur. Nam faſcia victoriæ erat ſignum, quemadmodum & Corinnæ, puellæ Poëticis ſtudiis clariſſimæ, data capiti faſcia traditur, quod Pindarum Thebis melico carmine ſuperaſſet. Adſcriptum legitur unicum verbum MACER, quod *Publium Sepullium Macrum* deſignat, cujus & alium numum in eadem Tabula jam ſupra no. 2 exhibuerat Auctor. TAB. IX. Fig. I.

In TAB. II conſpicuus eſt numus quartus, nobis ſecundus. Antica vulticulum (ut loquitur Cicero ad Att. L. 14 Ep. 2) Bruti illius exhibet, qui magni Julii Monarchiæ Romanæ primi ſtatoris patricidio inclaruit. Circa occiput legitur L. PIAET CEST, circa ſinciput BRVT IMP. Poſtica præmium facinoris atque inſtrumenta, pileum ſcilicet, libertatis Romanæ ſignum, inter duos pugiones, quibus parta ea videbatur, medium oſtendit; ſubjecta ſunt verba EIDMAR, h. e. *Idibus Martiis*, quo ipſo die Julius quinquageſimo ſexto ætatis anno interemtus eſt, ut nihil utique ad conſervandam exſecrandi facinoris memoriam deſiderari in numo hoc poſſit. Fig. II.

In eadem TAB. n. 6 argenteus Sexti Pompeji numus exſtat, cujus & aureum e primo hujus operis tomo antea deprompſimus. Numi hujus (vide Fig. III) primam faciem caput Pompeji occupat, cujus ad latera urceolus & lituus, ſigna Pontificatum & Auguratum ejus denotantia; adſcriptæ ſunt literæ: MAG PIVS IMP. quas Noſter legit *Magnus Pius Imperator iterum*, & probe ſimul obſervat, non ipſum hic Pompejum Magnum, verum ejus ſecundo genitum Sextum repræſentari. Altera numi facies aliquot figuris nudis exornata eſt. In his quæ media eſt, dextro pede proram navis calcans, & manu dextra navale ornamentum, quod acroſtolium, alii acroterium vocant, tenens, haud dubie indicat, præfecturam Fig. III.

classis & oræ maritimæ Pompejo fuisse a Senatu commissam, unde & addita verba: PRÆF. CLAS. ET ORÆ MAIT. EX SC, *Præfectus classis & oræ maritimæ ex Senatus Consulto.* Apparent hic illic juvenes duo parentes decrepitos humeris portantes, qui pietatem ejusdem & misericordiam designant. Accidit enim Catanæ in Sicilia, quæ sub Præfectura Pompeji erat, ut coorto in vicinia Ætnæ montis incendio, Amphinomus & Anapus parentes humeris

Fig. IV. susceptos per medios ignes asportarent. Singularis plane numus quartus est, quem in TAB. III, n. 3 depictum cernimus. Utraque ejus facies Antonii caput ostendit, ut vix appareat, quænam antica, quæ postica dici debeat, nisi forte ex ipso titulo aliquid hariolari velimus. Nam cum vulgo in Antonii numis hæc deprehendantur: *M. Antonius Imp.* antica erit, ubi M. ANTONIVS, postica vero, ubi IMP. legitur. Caput posticæ nudum omni ornamento destituitur; ad occiput lituus cernitur, quod Augur esset Antonius, eoque in quibusdam numis legimus *M. Antonius Imp. Aug.* Anticæ vero caput radialem coronam, divinitatis symbolum, ostendit, qua nullum Imperatorum ante Neronem usum fuisse, hactenus creditum est, quem Gallienus imitatus videtur, ideo a Trebellio Pollione superbiæ accusatus. Etsi enim aliqui Imperatorum post mortem atque apotheosin coronam hanc in numis, quales *restitutos* vocant, impetraverint, ut sunt Augusti Imp. numi cum hac corona & inscriptione *Divus Augustus*, a Tiberio cusi, primus tamen Antonius hanc coronam vivus sibi sumsit. Eam enim superbiam ipsi inspiraverat Asiæ populorum abjecta submissio; quippe cum Reges undique ad eum concurrerent, & Reginæ donis ornatuque certantes sese ac formam suam Antonio offerrent, Cæsare interea Romæ bellis occupato, corruptus exemplo animus in consuetum morbum recidit voluptatum, ut ex Plutarcho Pedrusius noster notat. Hinc filium filiamque, quorum ex eodem Cleopatræ partu pater factus erat, Solem & Lunam appellari voluit, etsi verum illi Alexandri, huic Cleopatræ nomen esset. Quin & Ephesiis Bacchum se salutari permisit, quem eundem cum Sole Deum gentilibus fuisse, Macrobius L. I Saturn. testatur. Cæterum obiter notamus hoc loco, Græciæ populos, Græce nugari solitos, faciliores in concedenda radiali corona fuisse, quam Latinos aut Romanos. Siquidem Smirnæorum

nærorum numum exhibet Triſtanus T. I p. 139, in quo junior ille Cajus Cæſar, non tantum laurea ob victoriam, verum & corona radiata, tanquam Sol orens, cinctus conſpicitur. Eundem numum æque ac alterum Claudii Imp. Græca inſcriptione & corona radiata inſignem, exhibet doctiſſimus Morellius in numiſmatibus undecim Imperatorum, quæ mortuo licet auctore, in lucem mox proditura ſperamus. Quintus numus, in TAB. VIII, n. 10 obvius, laureatum Auguſti caput repræſentat, inſcriptione in poſticam rejecta, in qua clypeus votivus inter lauros ſuſpenſus literisque S. P. Q. R. circumdatus, addito ſupra CÆSAR, infra vero AVGVSTVS, cernitur. Eſt itaque hic *clypeus votivus*, literis CL. V indicatus, quales ob felices eventus S. P. Q. R. Diis dedicare in templis conſueverat, qui cum rotundi ſint, differunt a ſcuto, quod oblongum & majoris formæ eſt, unde & clypeum corium bovis veteres appellarunt. Lauri vero ideo hic exhiberi videntur, quoniam Auguſto, cum orationem de ejurando Regno, ac dividendis provinciis habuiſſet, inter alios honores decretum a Senatu ſcribit Dio L. 53, ut ante ejus palatium lauri ponerentur. Denique ſextus, qui in TAB. IX octavus eſt, magnitudine ſua commendabilis eſt, quippe inter maximi moduli numos (*Medaglioni*) ponendus videtur. Prima area Auguſti caput ſpectandum offert, cum lemmate IMP. CÆSAR, altera ſex ſpicarum faſciculum oſtendit, additum AVGVSTVS. Nimirum teſtatur numus de providentia Auguſti, qua effecit, ne urbs annona deſtitueretur, quo pertinent, quæ Suetonius in Aug. cap. 18, 40, 41, 42 & 76 annotavit. Non minus notatu digna ſunt alia numismata. Sic in TAB. XIV, n 11. Claudii & Agrippinæ Auguſtæ capita jugata exhibentur, cum inſcriptione CLAVD. CAES. AVG. AGRIP. AVGVSTA, in averſa Diana multimammea, cum epigraphe DIANA EPHESIA: in TAB. XV, n. 3 Neronis & Germanici capita jugata, additis NERO. CLAVD. DIVI F. CAES. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS, in poſtica currus triumphalis quatuor elephantibus actus, cui inſident Nero & mater Agrippina, quod patet ex verbis CLAVD. NERONIS. CAES. MATE: in TAB. XVII, n. 8 Vitellii caput laureatum, cujus inſcriptio AVLVS VITELLIVS GERMANICVS IMPERATOR AVG. TRIB. PO, in poſtica duo capita oppoſita, & lemma: LIBERI IMP. GERMAN. Fig. V. Fig. VI.

Sed

Sed filum abrumpimus, cum vel ex his, quæ adduximus, quantum laborem adhibuerit eruditissimus Pedrusius in explicandis numis, constare lectori curioso possit. Nos certe styli elegantiam, enodationis facilitatem, profundamque eruditionem & lectionis copiam ubique non sine insigni admiratione consideravimus. Quamobrem sine voto discedere non possumus; quin & ipsi clypeum votivum pro salute & vita Auctoris suspendimus, quo desideratissimum hoc opus ad finem feliciter deducere valeat.

LIBRI NOVI.

Al de Godgeleerde en Natuurkundige Wercken, beschreven door Mr. Johannes de Mey, in syn Leven Opper-Leer-Meester der Godgeleertheyt inde Hooge-School, oock Genees-Meester en Bedienaer des Goddelycken Woordts tot Middelburgh in Zeeland. Tot Leyden, by C. Boutsteyn &c. 1706. fol.

Resolutien der Heeren Staten van Hollandt ende West-Vriesland van Considentie, genomen zedert den Aenvangh der Bedieninge van den Heer Johan de Witt, beginnende met den 2 Aug. 1653, ende eyndigende mit den 19 Dec. 1668. Te Utrecht, by Willem van de Water, 1706. 4.

Le Droit de la Nature & des Gens. Traduit du Latin de feu Mr. Le Baron de Pufendorf, par Jean de Barbeyrac, avec des Notes du Traducteur. A Amsterd. chez Ger. Kuyper, 1706. in 4. maj.

Histoire des Guerres Civiles des Espagnols dans les Indes entre les Picarres & les Almagres. Traduite de l' Espagnol par J. Baudoin. A. Amsterd. chez Ger. Kuyper, 1706. 12.

Histoire de la Conquête des Isles Moluques, par les Espagnols, Portugais & Hollandois. Traduite de l' Espagnol d' Argensola. A Amsterd. chez J. Desbordes, 1706. 12.

Le Jardinier Fleuriste & Historiographe, ou la Culture Universelle des fleurs, arbres, &c. Par le Sieur Louis Liger. A Amsterd. chez Est. Roger, 1706.

Les Delices de L' Italie, par le Sir de Rogissard. En III Tomes. Enrichis de figures. A Leide chez Pierre van der A., 1706. 12.

Les Delices de L' Espagne & du Portugal, par Don Juan Alveres de Colmenar. En V Tomes. Enrichis de figures. Chez le Mesme, 1707. 12.

** ** **

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Octobris Anno M DCC VI.

ANT. PAGI CRITICÆ HISTORICO-CHRONOLOgica in Annales Baronii Tomus III. Studio Franc. Pagi.

Coloniæ Allobrogum, ſumptibus Societatis, 1705.
Conſtat Alph. 10. plag. 6.

QUæ Tomo præſenti hiſtoria comprehenditur, tempora nobis ſiſtit barbarie, tyrannide & ſuperſtitione obſcurata; fugatis ex orbe Chriſtiano litteris; abolitis paſſim, in Germania præſertim & terris Septentrionalibus, Chriſti ſacris, S. Bonifacii, S. Anſcharii, aliorumque in propaganda fide ſociorum, cura quadantenus inſtauratis; dominante apud cæteros vana cultus divini perſuaſione. Omne ferme linguarum, & quæ ad humanitatem ducunt artium, exſpiraverat ſtudium; diſciplinæ tantis ſepultæ jacebant tenebris, ut ridiculis Marculfi opus eſſet formulis; ſcriptorum bonorum doctorumque ſummam heic videas raritatem, & præter Bedam, Johannem Damaſcenum, ac Photium, vix reperiuntur, quorum nomina orbi ſeſe commendent erudito. Doctrina pietatis in eam degeneraverat ſuperſtitionem, ut maxima Chriſtianorum perfectione in Monachatu poſita, Reges atque Principes, Theodoſius nempe A. 617, Anaſtaſius A. 714, Rachis Rex Longobardorum A. 750, Lotharius A. 855, aliique Monachum induerent. Præprimis pericopæ, quam Clariſſimus Auctor noſter ſibi conſtituit, hiſtoria Sanctis abundat in Eccleſia Pontificia celebribus, S. Bonifacio, S. Willehado, S. Lamberto, S. Hildelita & centum aliis, quorum vitam ſtudio perſequitur, eaque

fide, ut fabulas non raro obelo notet, atque ex Baronio deleat, uti vel ex ſola Suiberti hiſtoria, cujus ad annum 711 meminit, videre eſt. Cum vero neque horum temporum, miſerrima licet non immerito dicantur, memoria utilitate omni deſtituatur, pauca quædam, more noſtro, excerpemus ex emendatis noſtris auctisque Baronii Annalibus. Initium itaque facit Noſter continuandæ ſuæ hiſtoriæ ab A. C. 649, Pontificatus in Martinum collati memoria conſpicuo, & progreditur ad A. C. 961, quo Otto M. imperium ſuum auſpicatus eſt. Illo enim tempore, humanis erepto rebus Theodoreto ſucceſſiſſe ait Martinum, auſpiciis non adeo felicibus, quippe cui Imperator Conſtans, ſimulac in ejus conſenſerat electionem, injunxerit, ut Typum Monotheletis addictum in officio confirmaret. Mandato autem huic non obtemperaſſe Martinum, potius adverſus Monotheletas Synodum Lateranenſem coegiſſe, quin etiam ad S. Amandum Epiſcopum Trajectenſem ſcripſiſſe, ut apoſtatas Presbyteros a functionibus ſuis removeret. Quapropter 653 anno ab Imperatore in exilium miſſus ſit, atque in inſulam Naxon deportatus, mox deductus Conſtantinopolin, inde Cherſomam, ibidemque martyrio coronatus obierit anno 655. Rebus hiſce a Martino geſtis inſeruit, & quidem anno 652, regimen Eccleſiæ Interpontificii tempore, quomodo ab Archidiacono, Archipresbytero & Primicerio Notariorum fuerit adminiſtratum, & tandem electus Eugenius, ipſo conſentiente Martino. Ad A. C. 653 inveſtigat ætatem, qua ceſſaverit *diſciplina arcani*, tandemque ſequitur Clariſſimum Tenzelium, quippe qui invictis, uti fatetur, contra Schelſtratium argumentis effecerit, tam in Oriente, quam in Occidente, ſub ſeculi VII finem, ad conſpectum Sacramentorum paulatim catechumenos eſſe admiſſos. Circa A. C. 655 Sigebertum Bonum memorat, Saxonum Orientalium Regem, adhortatione Oswii Regis, fidem Chriſtianam amplexum eſſe, & in regnum ſibi ſubjectum reſtituiſſe; Clotharium II Galliæ Regem curaſſe, ut gentes ſibi vicinæ Waraſci & Bajoarii per S. Agilum, cujus vitam deſignat, converterentur. Ad A. C. 656 S. Maximum ſtrenuum Monothelitarum adverſarium, cujus opera a Combefiſio edita ſunt, prima vice

anno

anno 655 cum Principibus in Secretario, hoc vero anno ſecunda in certamen deſcendiſſe cum Theodoſio Epiſcopo Cæſareæ in Bithynia ac duobus Conſulibus, mox Peberim in cuſtodiam abductum, tandemque toleratis pro veritate variis calamitatibus, quarum etiam Anaſtaſius Presbyter diſcipulus ipſius compos fuerit, mortuum eſſe in carcere A. 662. Ad eundem annum 656 retulit res a Sigiberto geſtas & Clodoveo II Regibus Galliæ, quorum priori tribuit plerorumque, quæ in Gallia dantur, cœnobiorum ædificationem, poſteriori plenarium in totam Franciam dominium. Ad A. C. 657 exponit feſtum Mediæ Pentecoſtes, a Græcis Μεσοπεντηκοστὴ appellatum, quod nempe prioribus Eccleſiæ ſeculis celebratum ſit Dominica IV poſt Paſcha, quam Græci Dominicam IV Paralitici vocant, per integrum octiduum, in honorem Paſchatis & Pentecoſtes, quaſi hæc duo feſta per Μεσοπεντηκοστὴν vellent conjungere. A. C. 663 allegat Synodum Auguſtodunenſem, etiam propterea notabilem, quod in quodam ejus canone Athanaſius Symboli Nicæni auctor dicatur, quod antea a Scriptore nullo factum exiſtimat. Ad A. C. 665 diſſerit de morte, virtutibus & ſcriptis S. Eligii, qui ex aurifabro Epiſcopus factus Noviomenſis ac Tornacenſis. A. C. 669 Pontificatum obtinuiſſe Adeodatum monet, Baroniumque, uti & Papebrochium, arguit parachroniſmi, defunctum autem ſtatuit anno 676, poſtquam privilegium a Chrotberto Turonenſi Epiſcopo S. Martini monaſterio conceſſum confirmaverat. Ad A. C. 672 pluribus exponit, qui Conſtantinopolis ſeptem annis oppugnata a Saracenis, tandemque obſidione eorum dextre liberata, inſtituerit *feſtum Acathiſti*, quo Eccleſia Græca ſabbatho quintæ hebdomadis Quadrageſimæ celebrat hymnum *Acathiſtum*, in laudem Deiparæ, ob Conſtantinopolin ejus ope a Dei hoſtibus liberatam, ſub Heraclio, Conſtantino Pogonato, & Leone Iſauro. A. C. 678 narrat, Friſios, permiſſu Regis Pagani Algiſi, Chriſti ſacris initiatos eſſe, miniſterio S. Wilfridi Epiſcopi Eboracenſis, cujus vitam, fata, exilium, itinera, de Epiſcopatu ſuo in Anglia contentiones, ab anno hoc ad annum 709, quo mortuus dicitur, prolixius perſequitur. Ad A. C. 680 vindicat

adversus Baronium sinceritatem Actorum Sextæ Synodi generalis, quippe qui asseruerat, in Synodica Concilii Romani sub Agathone legi: *credimus & in Spiritum S. Dominum & vivificantem, ex Patre Filioque procedentem,* verba autem, *Filioque*, ab impostore quodam postea erasa esse. Ad A. C. 682 ex Mabillonio refellit Sigonium, qui in Historia de Italiæ regno scribat, ante Leonem II soli Ostiensi Episcopo aliquando fuisse concessum, ut aliis seclusis R. Pontificem consecraret, cum a tribus semper peracta sit ordinatio. A. C. 684 inseruit morem Europæorum tondendi pueros, quod filios aliquamdiu reliquerint intonsos, deduxerint autem postea ad Episcopum aut alium quendam Clericum, ut ab eo cincinni demeterentur, qui hinc spiritualis Patris nomen obtinuerit. Ad A. C. 686 ex Papæ Cononis creatione, explicat ritus in consecratione Pontificum ante seculum XI observatos, & ordinationem ab inthronisatione distinctam observat. A. C. 711 nece Justiniani Imperatoris insigni, Tarikum refert ab Arabibus in Hispaniam missum sæpius cum Enecone Regis Roderici sobrino dimicasse, Hispanosque tandem penitus prostrasse atque dissipasse, qua pugna ipse etiam Rex perierit. Quæ victoriæ Saracenorum de Hispanis epocha cum memoratu digna sit, Marianæ & Josephi de Moreto Pampelonensi, celeberrimorum rerum Hispanicarum scriptorum calculum, quo eam ad annum 714 referunt, examini subjicit atque refellit. A. C. 712 sæviente in orthodoxos Philippico Imperatore, quosdam Ecclesiæ Episcopos inveniisse narrat *Oeconomiam*, hoc est, ejusmodi fidei formulam, controversias cum Monotheletis concernentem, quæ sensu quidem gauderet Catholico, supprimeret autem voces *geminæ in Christo voluntatis*, ut si hac ratione duo inter extrema teneretur medium, majus Ecclesiæ malum evitaretur. Quod institutum laudat in Johanne Patriarcha Constantinopolitano, S. Germano, & Andrea Cretensi, eorumque *Oeconomiam* exemplo Basilii M. defendit. Ad A. C. 719 designat miserum Ecclesiæ Gallicanæ & Germanicæ statum, idque ex Hincmaro Rhemensi, qui discordiis Principum intestinis omnem ferme religionem Christianam abolitam pene esse asserit. A. C. 726 Leonem Isaurum bellum indixisse imaginibus,

bus, acriter autem ob crimen hoc a Gregorio II objurgatum duabus epiſtolis, male Gregorio III adſcriptis: defeciſſe etiam Italiam injuria in imagines concitatam, non vero culpa Pontificis; quod penitus inficiatur. Ad A. C. 728 diſſerit de libro Pontificum Diurno, ejusque auctorem Gregorii II ætate floruiſſe exiſtimat. A. C. 731 Bedam mortuum dixerat Baronius; aſt Noſter mortem ejus ad annum 735 refert, præterea admittere haut vult, centenario majorem obiiſſe, negatque auctorem eſſe Collectanei, quod in Epiſtolas Pauli ſub ejus nomine vulgatum eſt. A. C. 743 Conſtantinum Copronymum continuaſſe imaginum perſecutionem, Conſtantinopolitanos rebelles ſedaſſe, & Artabasdum, quem Imperatorem creaverant, cum duobus filiis excœcaſſe. De eodem refert p. 210, quod non ſolum Copronymus cognominetur, ob eliſum in aquam baptiſmi ventris onus, ſed & Cabalinus, præſertim a Johanne Damaſceno, eo quod odore & tactu ſtercoris equini delectaretur. A. C. 755 martyrium ſubiiſſe S. Bonifacium memorat, celebrem Germanorum Apoſtolum, poſtquam Haſſos, Thuringos, Bavarosque Evangelii luce colluſtraverat, Epiſcopatus paſſim complures inſtituerat & monaſteria, Concilia celebraverat, Sueſſionenſe, Germanicum II, & alia, cujus geſta annis ſuperioribus occaſione quacunque diligenter inſperſit. A. C. 742 natum eſſe Carolum M. non in Germania, uti vulgo creditur, ſed in Gallia, quod & reliqua ad vitam ejus & facta plane Heroica pluribus perſequitur. A. C. 784 obiiſſe Fulradum Archicapellanum, cum Pipini tum Caroli; qua anſa de Archicapellani dignitate diſſerit, & munus ejus in iis verſatum docet, quæ pertinent ad officia eccleſiaſtica & ſpiritualia cætera in Palatio curanda: quamobrem etiam ubique locum ſuper Epiſcopos & Archiepiſcopos obtinuerit. A. C. 785 Saxoniam, quæ tot hactenus annis bello flagraverat, pacem recuperaſſe, poſtquam a Carolo redacta eſſet in provinciam, & Witichindus baptizatus, quem ipſe Imperator ex baptiſmo ſuſceperit. Ad A. C. 794 de Elipando agit, & Synodo contra illum habita, ſententiamque ejus de Chriſto, quod Dei filius ſit ſecundum humanam naturam adoptivus, refert inter hæreſes, ad quam etiam Felicem reduxerit.

A. C. 822 Carolum M. cum Saxonum Trans-Albianorum conversioni incumberet, epistolas scripsisse ad Archi-Episcopos cyclicas, quibus illos de ritibus baptismi consuleret. Ad quos prodierint Theodulphi liber *de Ordine Baptismi* & Amalarii *de S. Baptismate*, quorum posteriorem falso hactenus Alcuino suppositum dicit. A.C. 814 Carolum M. ex vita hac migrasse, nomen autem Magnus post mortem ei tributum, testimonio, uti addit, satis manifesto, diplomata, in quibus Magnus appellatur, non ab illo esse profecta. A. C. 843 illigavit divisionem Imperii, Lotharium inter Imperatorem, & Ludovicum Germaniæ Regem, & Carolum Calvum Francorum Regem, ita institutam, ut regna occidentalia cederent Carolo, Ludovico Orientalia, omnis videlicet Germania usque ad Rheni fluvium, & Lothario regnum quod in hunc usque diem ejus nomine nuncupatur. A. C. 844 meminit Sergium II sedem Pontificis obtinuisse, quem vulgo omnes *Os porci* antea appellatum immutasse nomen sentiant, & consuetudinem Pontificum mutandi nomen inde derivent; sed Nostro utrumque est falsissimum. Ad A. C. 848 docet, quomodo Gotheschalcus Prædestinatianorum errores propagaverit, & a Rabano Mauro refutatus sit. A. C. 867 Photium refert a Synodo Romana damnatum, cujus turbas passim Commentariis suis inseruit, scripta autem ad ann. 886 retulit. A. C. 865 mortuum esse Anscharium Hamburgensium Archi-Episcopum, postquam Nordalbingensium conversionem perfecerat, in Dania & Suecia Evangelium propagaverat, & Basilicas splendidas Sleswicæ, Bremæ & alibi extruxerat. Ad A. C. 876 differit de scriptis Anastasii Bibliothecarii. A. C. 879 Baronius dixerat, Johannem VIII, ad legationem Basilii Imperatoris, Photium suscepisse in communionem, ob quam animi timiditatem Papissa percontumeliam dicatur; sed Nostro hæc sententia penitus displicet, & pro fabula eam habet, quæ ante seculum XIII conficta non fuerit. Ad A. C. 897 reduxit furorem, quem Stephanus VI Papa exercuit in antecessoris sui ossa & cineres.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES Sciences. Année M DCCIV.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIARVM Anni 1704 cum Commentariis Mathematicis & Phyſicis ejusdem anni.

Pariſiis apud Joh. Boudot, A. 1706 in 4.

Conſtat 2 Alph. 19 plag. cum multis figuris & 20 tabulis æneis.

AD Phyſicam generalem ſpectantia pauca in præſenti volumine traduntur: rerum vero Mathematicarum largiſſima eſt ſeges. Unus *Amontons* de Barometris nonnulla notavit, ſcitu ſummopere neceſſaria iis, quibus obſervationes Barometricæ accuratæ cordi ſunt. Multis nimirum experientiis tum *Hombergii*, tum propriis, didicit, calore ipſum quoque Mercurium dilatari, adeoque gravitate aëris immutata, Mercurium aſcendere vel deſcendere ſola caloris vel frigoris actione, conſequenter, obſervationes non eſſe ſatis fidas, niſi accurate conſtiterit, quid in aſcenſu calori, in deſcenſu frigori tribuendum veniat. Deprehendit autem in ipſorum climate Mercurium calore intenſiſſimo gravitatis ſpecificæ amittere $\frac{1}{115}$, quam habebat frigore maximo exiſtente, ut adeo cum maxima Mercurii altitudo ſit 28 digitorum, 4 linearum, non variato pondere atmoſphæræ altitudo Mercurii calore intenſiſſimo 3 augeatur circiter lineis, quæ partem conſtituant octavam 2 digitorum, quos percurrit omnis Mercurii variatio. Jam quoniam omnis variatio caloris in thermometro ipſius, de quo in menſibus præcedentibus dictum eſt, 96 conficit lineas, dum per modo dicta in Barometro ſimplici, h. e. ex unico tubo, qui Mercurio ſolo repletur, conſtante nonniſi 3 percurrit; evidens eſt, dum calor auget altitudinem liquoris in thermometro una linea, eundem augere altitudinem Mercurii in barometro nonniſi $\frac{1}{32}$ unius lineæ, ut adeo, ſi ſupponamus in thermometro regnante frigore maximo conſtructo altitudinem Mercurii fuiſſe 28 digitorum 9 linearum, altitudinem vero liquoris in thermometro eodem tempore 50 linearum, toties $\frac{1}{32}$ lineæ unius ſit ex altitudine

Mercurii

Mercurii ſubtrahenda, per quot lineas ultra 50 promotus fuerit liquor in thermometro, ut verum habeatur atmoſphæræ pondus. Aliter vero ſe res habet cum barometro compoſito. Notum eſt, barometrum hoc conſtare duobus globis ſeu cylindris A & B per tubum incurvatum A C B inter ſe communicantibus. Vas ſuperius A in cuſpidem deſinit hermetice ſigillatam. Dimidium ſuperius ab aëre craſſo vacuum, alterum cum tubo ACB & dimidio vaſe B Mercurio plenum, reliquum vaſis B cum tubo cohærente BD ſuperius adaperto liquorem continet pro diverſa aëris gravitate nunc deſcendentem, nunc aſcendentem. Jam cum æſtate Mercurius levior evadit quam hieme, atmoſphæra liquorem in tubo BD ſatis ſenſibiliter ad 3 vel 4 digitos detrudit, mendax gravitatis variatæ indicium præbens. Monet igitur, loco olei tartari vulgo tubo BD infundi ſoliti, adhibendum eſſe ſpiritum vini calore facile dilatandum, & augendam eſſe capacitatem vaſis B, ut eam capiat liquoris copiam, cujus dilatatio ex aſſe ſuppleat levitatem Mercurii, nec quicquam adverſus atmoſphæram agat. Capacitatem vaſis B inveſtigandi nullam methodum præſcribit. Ad Mathematica tamen priusquam excurramus, nonnulla Anatomica & Chymica delibare, atque ex Anatomia Caſtoris, quam una cum vivendi genere hujus animalis *Sarraſinus*, Medicus Regis Cannadenſis, ad Turnefortium prolixe & accurate perſcripſit, ſingularia tantummodo circa ſtructuram cordis capitisque indigitare liceat. Nempe ad cor caſtoris vena cava inferior in ſaccum quendam, ſesquipollicem circiter longum & latum, fibrisque carneis inſtructum expandi ſimulque ſanguis a vena cava æque ſuperiori, ac ſubclavia ſiniſtra in eum infundi ideo videtur, ut ventriculus ſiniſter æqualis cum dextra capacitatis ſufficienti repleatur ſanguine, tametſi auricula ſiniſtra dextræ auriculæ amplitudini multum cedat. Ne ſanguis autem deſcendens per ſaccum ejusmodi facile regrediatur, obſtant valvulæ, infimam ejus partem magis anguſtatam interne munientes. Os occipitis poſticæ capitis regioni ad inſtar laminæ deprehenditur impoſitum, ſinus autem falciformis atque anfractus cerebri uti fruſtra indagantur, ita cerebelli e contrario multæ conſpiciuntur tuberoſitates figuræ

TAB. X. Fig. I.

diverſæ,

TAB. X. ad A. 1706. M. Oct.

pag. 440. seq.

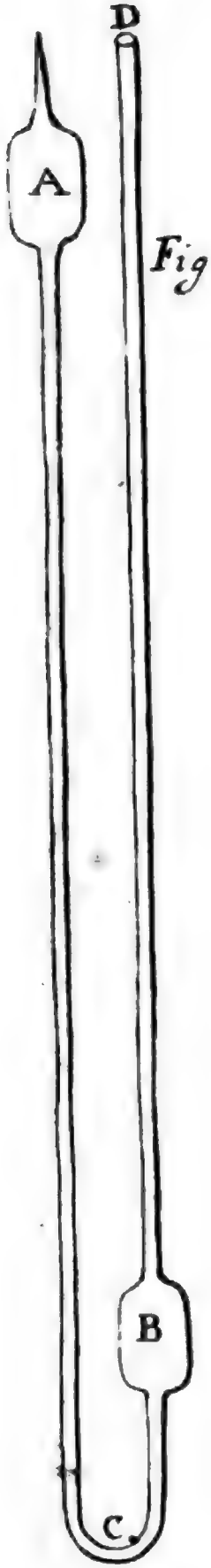

Fig. 1.

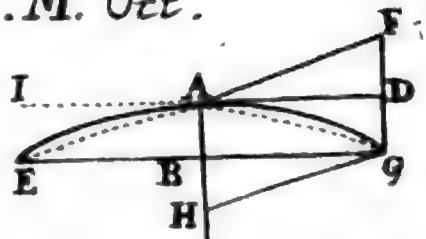

Fig. 3.

Fig. 2.

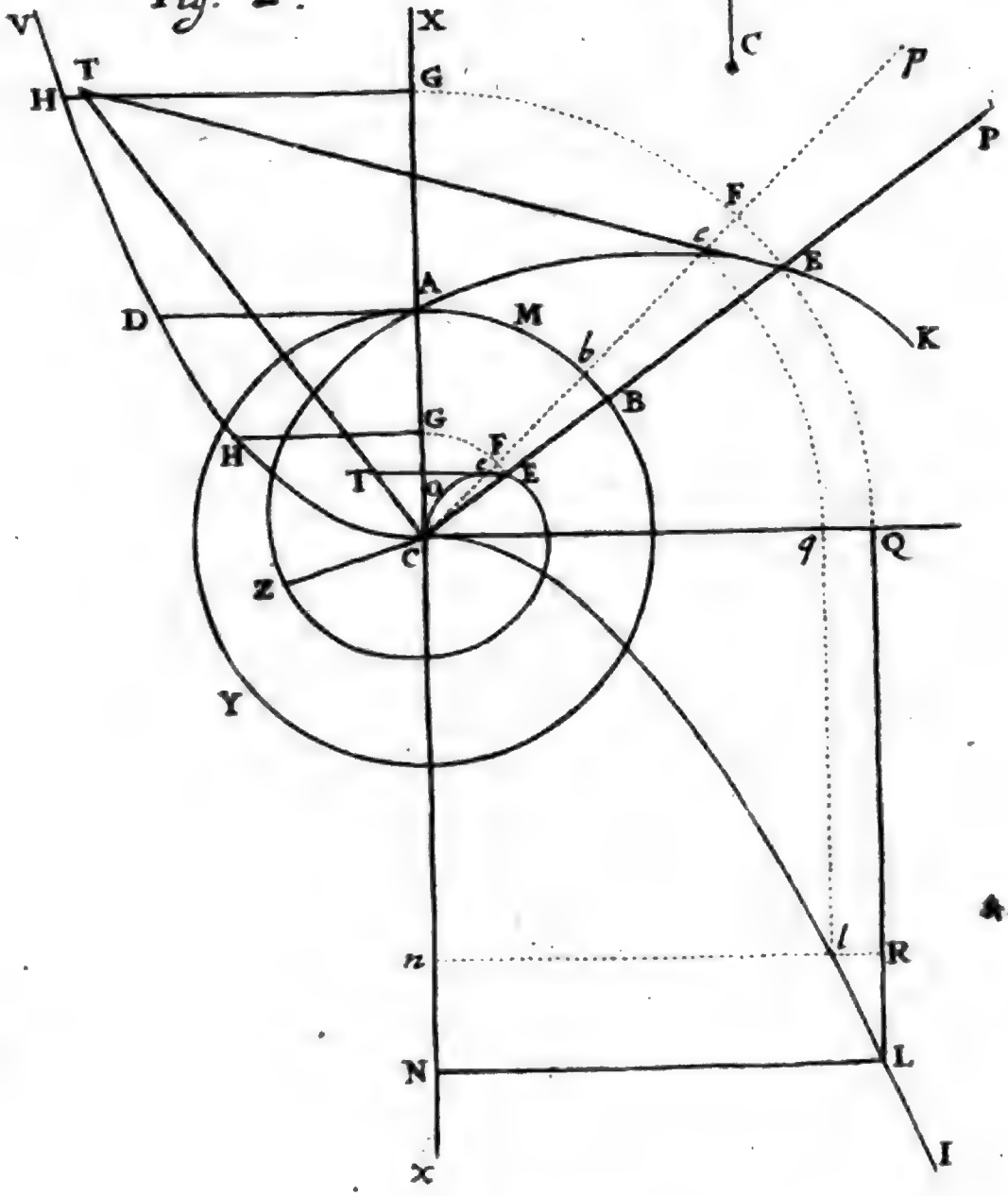

BIBLIOTECA

Digitized by Google

diverſæ, piæ meningis medio ab invicem ſeparatæ. In magno oculi cantho tertia locatur palpebra, illius perquam exigui corneam inſtar veli tegens; dentium vero inciſivorum, quorum duo cum octo molaribus cuilibet maxillæ infiguntur, & baſes, & radices ſunt notabiles, quatenus inciſorum ſuperiorum baſes lineas octo, & inferiorum pollicem longæ habentur, longitudo autem radicum ſuperiorum ad duos pollices cum dimidio accedit, & inferiorum tres etiam pollices ſuperat. Glandulæ potiſſimum ſalivales, quod Caſtores ſiccisſimo ſæpe alimento fruantur, prodigioſæ occurrunt magnitudinis, a clavículis per anteriorem colli partem omnemque maxillam inferiorem expanſæ, ac peculiari muſculo, ſalivæ ſecretionem promovente, coopertæ. In fœmina, cujus cordis non minus ventriculos ac utrumque arteriæ truncum, cum ramis tantum non omnibus, mirandus polypus, poſt mortem per Anatomen detectus, occuparat, quoties cor palpitaret, toties *Hombergius* in carpo & collo manifeſtum venarum motum, arteriarum pulſui analogum obſervavit, corde motibus convulſivis agitato ſanguinem, propter arterias obturatas, neceſſario ad venas repellente. *Mery* quanto minus in oculi uvea ſive iride fibras circulares præter rectas advertere potuit, quas alias *Drelincurtius* in *Præludio Anatomico*, tanquam veteribus jamjam ſub coronæ titulo cognitas, deſcripſit; tanto majorem inſumſit operam, nunc pupillæ dilatationem a ſola fibrarum rectarum textura elaſtica, nunc contractionem ejus a ſpiritibus fibras iſtas influentibus atque elongantibus, deducendi: in capite quippe felis vivi aquæ ſubmerſo & radiis ſolaribus expoſito pupillam diduci, in eodem vero in aerem rurſus protracto illam denuo conſtringi, cum hic ſpirituum ad fibras rectas affluxus repetat, qui ibi ex reſpiratione ac ſanguinis circulatione plus minus ſufflaminatis pariter erat impeditus. Et quia ſub aqua per dilatatam pupillam, nec humores, nec tunica retina, bene autem choroidea, vaſa hujus ſanguifera & nervi optici egreſſus cerni valent, quæ in aere haud apparent, partim ſub aqua plus luminis oculos ingredi, partim retinam æque ac humores transparentes ſolamque choroideam primarium viſus organum eſſe, quod

ſua opacitate radios luminis ſiſtat & retinam verſus propter ſpiritus ibidem commovendos reflectat, colligitur. Quam ſulphuris communis analyſin in principium acidum, inflammabile atque terreum, ad Hombergii ductum, hoc anno ex Hiſtoria Academ. Reg. Scient. *Menſe Auguſto* p. 367 excerpſimus, *Godofredus* per regenerationem ſulphuris, modo ſpiritum vitrioli, gummi-reſinam ſulphuris & alcali aliquod, modo alia ſimilia combinando, ſtuduit confirmare, omnem nihilominus rationem omniaque concreta, quibus ille hunc in finem uſus fuit, non eſt cur fuſius recenſeamus, poſtquam multis abhinc annis Experientisſimus *Stahl in Zymotechnia fundamentali, Obſervationum Chymico-Phyſico-Medicarum Menſe Julio, ac Specimine Becheriano*, modum ex principiis iſtis ſulphur producendi non ſolum nervoſe edocuit, ſed &, in quibus Glauberus atque Boyle circa ſimiles conatus defecerint, ingenue monuit. Verum ad Mathematica properemus. Geometriæ perficiendæ hoc anno incubuere *Carré, de la Hire* & *Varignonius*. Primus præſtantiam Analyſeos Leibnitianæ vindicavit, dum methodum rectificandi curvas, quam propoſuit *Vanheuraëi*, multo faciliorem ac ſimpliciorem reddi oſtendit, ſi calculo differentiali utamur. Alter Locorum doctrinam promovit, dum novas expendit Curvas per concurſum Tangentium Cycloidis & Sectionum Conicarum generatas. Tertius denique doctrinam de Spiralibus ab *Archimede* olim propoſitam, a *Fermatio* aliisque recentioribus magis perfectam, ad ſummum faſtigium evexiſſe videtur, nova ſpiralium in infinitum detecta formatione, exhibitis ſimul quarundam Tangentibus, Quadraturis & Rectificationibus. Geneſis huc redit. Sit HHV Curva quæcunque, ſive Geometrica, ſive Mechanica, quam *Generatricem* appellat, cujus ordinatæ GH, Axis vel Diameter CX peripheriæ circuli cujuscunque ABYA, quem *Circulum revolutionis* vocat, occurrens in A. Sit CAX primus ſitus regulæ cujusdam CP, quæ circa centrum C fixum gyretur in peripheria ABY formatura ſpiralem OZAK, ita ut, dum ei occurrit in E ac circulo revolutionis in B, ſi ex hujus centro C ordinata GH tanquam radio deſcribatur arcus EG, ſit conſtanter circumferentia circuli revolutionis integra

TAB. X. Fig. II.

ABYA

ABYA ad arcum AMB ſive ABYAMB, quem punctum B regulæ CP percurrit, ut recta quædam conſtans AD ad ordinatam correſpondentem HG curvæ generatricis HHV. Ex qua geneſi conſequitur, arcus revolutionis AMB vel ABYAMB eſſe inter ſe ut ordinatas reſpondentes alicujus Curvæ HHV. Quodſi ponatur ABYA $= c$, AMB vel ABYAMB $= x$, AD $= b$, GH $= z$, erit $c. x :: b. z$, adeoque æquatio generalis pro omnibus iſtis ſpiralibus in infinitum $cz = bx$, in qua ſi ex natura Curvæ generatricis ſubſtituatur valor ipſius z, vel in æquatione ipſius Curvæ valor ejusdem z ex æquatione generali $= \frac{bx}{c}$, prodibit æquatio pro ſpirali. e. gr. Sit Curva generatrix HAV una ex infinitis Parabolis, quarum æquatio $za^{m-1} = y^m$ vel $z = \frac{y^m}{a^{m-1}}$, ſi CX habeatur pro axe integro, erit æquatio pro ſpiralibus $\frac{y^m}{a^{m-1}} = \frac{bx}{c}$, ſeu $cy^m = a^{m-1} bx$. Tangentes earundem generaliter ita determinat. Sit CT ad ordinatam ſpiralis CE perpendicularis & Cp ipſi CP infinite propinqua, erit CB (a). CE (y) :: Bb (dx). $EF = \frac{ydx}{a}$, & Fe (dy). EF $(\frac{ydx}{a})$ :: CE (y). $CT = \frac{yydx}{ady}$ Jam ex natura Curvarum $mcy^{m-1}dy = a^{m-1} bdx$, adeoque $dx = \frac{mcy^{m-1}dy}{a^{m-1}b}$, quo valore in expreſſione ſubtangentis, generali ſubſtituto, prodibit ſpecialis $\frac{mcy^{m+1}}{ba^m} =$ (ob $cy^m = a^m bx$) $\frac{mxy}{a}$. Porro cum ſit $EF = \frac{ydx}{a}$ per demonſtrata, $= \frac{mcy^m dy}{a^m b}$, ſubſtituto valore ipſius dx, conſequenter Trigangulum elementare FCE $\frac{mcy^{m+1}dy}{za^m b}$; ejus integralis $\frac{mcy^{m+2}}{2m+4+a^m b}$

$= (\text{ob } cy^m = a^{m-1}bx)\ \frac{mxyy}{2ma+4a}$ definit Quadraturas istarum spiralium. Ostendit deinde, quomodo unicuique harum spiralium assignetur alia æqualis curva Geometrica CLI, quæ cum ex Actis nostris transsumantur, Mense nempe Januario A. 1691 p. 16 & 17, ut plura de hoc argumento dicantur, opus non est.

In Astronomicis utiles occurrunt observationes: inprimis quæ d. 23 Dec. anni 1703 paulo ante Solis ortum contigit Eclipsis Lunaris, phænomenis notatu dignis nobilitata fuit. Nempe *de Plantade* ac *Clapier* post immersionem totalem *Montepessulano* Lunam adeo obscuram observarunt, ut maculæ ægre distinguerentur, quæ alias optime discerni solent durante obscuratione totali. Paulo post peripheria Lunæ rubebat pristina obscuritate medium disci occupante, & h. 6 circiter 15′, obscuritas dimidiam diametri partem, annulus rubicundus partem dimidiam alteram tenebat. Circa h. 6½ Luna cœlo admodum sudo disparebat, cum adhuc stellæ circa Horizontem ortivum essent conspicuæ. *Arelati* Luna post immersionem totalem semper rubedine obscura tincta apparuit: contra *Avenione* adeo clara apparuit, ut transparens & pars ejus postica a Sole illuminata videretur. *Massiliæ* pars versus Euro-Boream directa rubicunda, pars ipsi oppositæ obscura admodum visa; circa h. 7 tota cœlo undiquaque sereno disparuit. Causa horum phænomenorum conjicitur in diversam vaporum quantitatem, atmosphæram in diversis locis turbantium. *Parent* per calculum Leibnitianum deduxit, Solis longitudine 4 ☌ 14° existente, motum in Ecliptica esse æqualem motui in ascensione recta. Unde Tabulas quasdam Astronomicas erroris arguit, quæ longitudinem Solis in illo casu constituunt 44° vel 45°. Postquam *Maraldi* in genere de momentis rerum circa motum Planetarum observandis, nec non de difficultatibus in hac investigatione obviis disseruit, hypotheses de motu Saturni proponit, quibus Tabulas Rudolphinas emendare studet, earum a cœlo dissensu per ingentem numerum observationum determinato. Etenim annis 1672 & 1673 peccare i[n] in excessu 20 usque ad 21′, annis 1686 & 1687 in excessu 16 us[que] ad 12′; annis denique

1700,

1700, 1701 & 1702 in exceſſu 2′ deprehendit. Quia Tabulæ ſemper peccant in exceſſu, errorem attribui debere contendit partim Epochæ, partim æquationi maximæ. Jam cum exceſſus, ubi æquatio additiva, repertus fuerit conſtanter fere duplus ejus, qui obtinuit, ubi æquatio fuerat ſubtractiva; æquationem maximam Saturni Keplerianam ♄ 6, 31′ 30″ dimidia diſſenſuum auget differentia nempe 5′, ut evadat ♄ 6° 36′ 30″. Epocham Keplerianam anni 1607, quam eſſe ait 6. 28° 3′ 52″ minuit 16″, ut evadat 6 S. 27° 47′ 52″. Ex obſervatione occultationis fixæ mediæ in cornu Auſtrali Tauri *a Korchio* anno 1679 d. 17 Jan. h. 5 ope tubi 10 pedum inſtitura, longitudinem Saturni ad illud tempus ope propriarum de fixis obſervationum fuiſſe deduxit ♄ 5° 59′ ♊ & Latitudinem Auſtralem 26′. Hac obſervatione & tabulis Solaribus *Caſſini* uſus didicit, locum Aphelii ultra Keplerianum 51′ promovendum & in 28° 28′ ♐ ſtatuendum eſſe. Ex multis aliis obſervationibus huic inſtituto congruis mediam Saturni a Terra diſtantiam derivat 955000 partium, qualium diſtantia media Solis eſt 100000: anno 1696 menſe Majo Saturni ſine latitudine obſervati Nodo locum aſſignavit in 22° 10′ ♑. Anno 1688 latitudinem maximam Saturni ſeptentrionalem in 21° 46′ ♎ reperit 2° 48′ 0″, parallaxin latitudinis 17′ 15″, veram inclinationem orbitæ Saturni ad Eclipticam 2° 30′ 50″. Quæ autem ex multis obſervationibus circa theoriam Saturni ſtudioſe deduxit, pleraque cum Tabulis convenire animadvertit, quas *Bouillaud* edidit. Cæterum idem *Maraldi* atque *Caſſinus* d. 27 Jul. anni 1704 h. 1. pom. 24′ 20″ per teleſcopium 18 pedum ♃ a Luna tegi obſervarunt, h. 2, 7′ 29″ ab occultatione prorſus liberatum. Lumen liberati vivacitate lumini multarum fixarum cedebat, quas per teleſcopium 3 aut 4 pedum interdiu videre licet. Melius tamen circa initium Julii, cum duabus ante Solem horis Meridianum tranſiret, videri poterat, quam Saturnus 3 ante Jovem horis culminans. Lumen vero Saturni debilius erat lumine Mercurii, per multos dies menſe Junio in ipſo Meridiano per teleſcopium 3 pedum viſi.

In Mechanicis *Bernoullus*, *de la Hire*, *Varignon* atque *Parent* egregios ingenii fœtus protulerunt. Inprimis *Parent* exemplo

planorum inclinatorum, cunei atque trochlearum oſtendit, quomodo Analyſeos ac Geometriæ ope affrictus partium mutuus in machinis ad accuratum calculum revocari poſſit, cujus hactenus in Mechanica nulla eſt habita ratio.

EXCERPTUM EX EPISTOLA G. G. L. QUAM PRO ſua Hypotheſi phyſica motus planetarii olim (Febr. 1689) *his Actis inſerta, ad Amicum ſcripſit.*

Vir doctus, qui ante aliquot annos in opere ſuo Aſtronomico Hypotheſin meam impugnavit, vim ejus atque utilitatem non ſatis animo complexus eſt. Habet enim ea commodum hoc inſigne, ut corpora ſolida harmonice circulantia in fluido ſimiliter circulante perinde moveantur, ac ſi non niſi ſuo impetu ſuaque gravitate in medio tanquam vacuo (id eſt, non reſiſtente) circularentur; & contra ut fluidum circulans a ſolidi illius circulatione non turbetur, perinde ac ſi ſolidum non adeſſet, vel non niſi pars fluidi eſſet; quod alia quæcunque circulatio efficere nequit. Itaque etſi circulationibus non conſpirantibus moverentur fluidum & ſolidum, tandem tamen longo temporis tractu ad circulationem harmonicam conſpirantem reducerentur, quo minus ſibi obſtent aut a ſe invicem turbentur. Unde etiam intelligitur, objectiones hujus Autoris contra vortices ſeu orbes fluidos deferentes, hanc circulationis ſpeciem non ferire.

Cæterum illud facile colligitur, legem circulationis harmonicæ ab ipſo fluido exercendæ non niſi in eodem orbe ſervari, ad orbis conſonantiam cum ſuo planeta obtinendam; idque eo facilius eſt, quod unius orbis, intra quem ſcilicet verſatur planeta, ſi cum toto vortice planetario conferatur, exigua eſt craſſitudo. Sed in toto vortice, diverſos planetas conferendo inter ſe, ubi motus medius planetæ tanquam in circulo pro toto ejus per orbem motu Elliptico aſſumi poteſt; dicendum eſt, obtinere legem Keplerianam temporum Periodicorum: quæ etiam ex conſonantia ipſa motus liberi & vorticoſi naſci debet; cum & liberi impetus hoc ferat cum gravitate compoſitio, & ipſum æquilibrium motus vorticoſi, ut alias fuſius explicabitur.

Obſervandum tamen eſt, etſi nihil in ipſa re; tamen aliquid

in-

in enunciatione noſtra in melius mutari debere, quo veritatum concentus appareat abſolutius. Nempe dicendum eſt, impreſſionem novam paracentricam planetæ harmonice circulantis, ſimulque ad Solem vel aliud centrum gravitantis, conſtare ex conflictu gravitationis & conatus centrifugi, ſimpli ſcilicet; non dupli, qui mihi ex incommoda Termini acceptione emerſerat, cujus emendationem utilem puto, ut verba rebus quam optime conſentiant. Certe gravitatio novam ſolicitationem accedendi ad centrum, at conatus centrifugus circulantis novam ſolicitationem recedendi a centro conſtituit, variantibus ambabus pro diſtantia a centro: & ipſe conatus totalis inde reſultans, in horum conatuum differentia conſiſtit, ſequiturque directionem prævalentis. Porro *conatus centrifugus circulantis* dupliciter accipi poteſt: vel pro eo, quem mobile exercet, ſi motus proxime præcedens concipiatur in tangente circuli, vel pro eo, quem mobile exercet, ſi motus proxime præcedens concipiatur in ipſo arcu circulari. Hoc loco enim, ubi ad infinities infinite parva deſcenditur, angulus contactus negligi non debet. Prior conatus centrifugus locum revera habet initio circulationis, adeoque initialis quidem eſt, ſed non durans; poſterior vero perſiſtit, locumque habet in progreſſu circulationis. Illum ergo, qui initialis eſt, dicemus *tangentialem*, hunc qui perdurat, *arcualem*: & poſito æquali utrobique circulationis impetu, arcualis eſt duplus ipſius tangentialis; cum hic repræſentetur per ſinum verſum, ille per ejus duplum. Simpliciter autem nomine conatus centrifugi, Arcualem accipere præſtat, cum de circulatione planetæ (quippe dudum cœpta) agitur, ita enim elegantior & rotundior enunciatio erit.

Sed ut res intelligatur, ſit radius AC mobilis circa centrum C, & elementaris arcus circuli, hoc centro deſcriptus, ſit EAG, biſectus in A, ut chorda EG radium ſecet ad angulos rectos, & ab eo biſecetur in B. Compleatur rectangulum A B G D, & in B C ſumta B H æquali ipſi A B, compleatur Parallelogrammum A H G F. Iam ponamus mobile I moveri uniformiter velocitate repræſentata per ſpatium elementare I A, æquale ipſi A D, certoque temporis Elemento veniens ab I ad A, impingere in A,

in A, angulo IAC recto, & ibi ipso attactu adhæresceere radio in puncto A; impetuque suo gyrationem radii efficiendo circa C, mox describere, æquali cum priore temporis Elemento, arcum Elementarem AG. Poteritque motus AG compositus intelligi ex impetu priore IA seu AD, & solicitatione centripeta AB (neque enim hic refert AG de arcu an chorda intelligatur) adeoque mobile, cum pro AD describit AG, retineri in circulo, vi, quæ sit ut AB vel DG; id est, conatum centrifugum (vi retinenti æqualem) esse ut DG, sinum versum arcus AG: atque hic est conatus centrifugus initialis vel Tangentialis. Sed si mobile in A positum jam dudum in circulatione versetur, veniatque non in tangente IA, sed in arcu EA, veluti si veniat ex E in A, cum radio CA describente arcum EA; motu nempe uniformi, & eodem temporis Elemento, quo prius diximus percurri IA. His positis impetus, quem mobile habet in A, est ut EA, quæ (recta an circularis nil refert) longitudine non differt comparabiliter ab IA seu AD. Idem est ergo magnitudine, impetus circulandi, qui ante; sed directionem aliam habet, nempe chordæ EA, quæ producta cadit in F. Quare continuata æquali cum priore temporis elemento circulatio, per AG, composita intelligi potest ex impetu priore ut EA, vel AF (quæ est æqualis & in directum ipsi EA,) & ex solicitatione centripeta AH, vel FG, dupla ipsius DG, sinus versi arcus AG. Duplus ergo sinus versus circulationis, conatum centrifugum arcualem repræsentabit, qui est duplus ipsius tangentialis seu initialis, ut ostendendum erat. Et licet verum sit, etiam conatus centrifugos arcuales esse ut sinus versos arcuum, quia dupli sunt simplis proportionales; revera tamen comparatione tangentialium per sinus versos repræsentatorum, horum duplis exprimentur.

Equidem olim (in dicto schediasmate Februarii 1689) conatus centrifugi nomine accepi non eum, quem revera impressionem planetæ a centro recedendi novam vel elementarem a circulatione ortam, constituere intelligebam, & gravitationi versus centrum nova impressione agenti opponebam; sed initialem illum vel tangentialem, qui prima fronte occurrit; sed inde

Digitized by Google

inde nata est incommoda enunciatio, qua nobis ipsi offecimus, obscurato veritatum concentu. Dum enim ipsam PN in figura schediasmatis dicti, nomine conatus centrifugi appellavimus, jam dicere oportuit (quemadmodum & fecimus) conflictum esse inter gravitatis solicitationem & dupli conatus centrifugi impressionem. Sed si, ut par est, conatus centrifugi nomine intelligamus illam ipsam novam impressionem a circulatione ortam, quæ gravitationis impressioni novæ obnititur, tunc designatur utique conatus centrifugus ille, qui locum habet durante circulatione, seu arcualis. Quo sensu convenientissime & simpliciter dicitur, impressionem paracentricam novam (qua celeritas ad centrum accedendi vel ab eo recedendi mutatur) vel quod idem est, Elementum velocitatis paracentricæ esse differentiam inter gravitatis solicitationem 3 M. L. seu 2 a θ θ : r r (vid. dict. Schediasma §. 15 & 19) & inter conatum centrifugum a a θ θ : r³ nempe arcualem, qui (per §. 12 & 15) exprimitur duplo ipsius PN sinus versi. Itaque arcualis erat simpliciter conatus centrifugi nomine hoc loco designandus. Occasionem autem unius appellationis pro alia sumtæ natam tunc ex eo suspicor, quod *vim excussoriam* (cujus species est centrifuga) metitus sum perpendiculari ex puncto ad tangentem proxime præcedentem; recte sane, sed per tangentem illam intelligi debet ea linea, in qua fuit directio proxime præcedens. Nempe *in figura præsente* ex puncto G perpendicularis ducenda est ad ipsius EA (circulationis præcedentis directionem repræsentantis) continuationem seu ad AF; non ad AD, nisi circulatio incipiat in A, quo casu AD est continuatio directionis præcedentis I A. Porro perpendicularis ex G in A F non differt comparabiliter ab ipsa F G. Ego vero etsi non in rei ipsius æstimatione, tamen in appellatione, respexi generaliter ad A D tangentem in A, eique perpendicularem G D: Unde non quidem error, sed tamen inconcinnitas prodiit, quam nunc sublatam esse juvabit. Animadversionis autem occasionem mihi præbuere elegantes celeberrimi Varignonii de conatu centrifugo meditationes, etsi alio ipsius scopo; cum alias a multo tempore de his parum cogitassem.

TAB. X. Fig. III.

Hinc in dicto ſchediaſmate, Paragraphis 11, 12, 15, 21, 27, 30, pro duplo conatu centrifugo ponatur ſimpliciter, conatus centrifugus; & pro conatu centrifugo ſimpliciter, ponatur dimidius. Eadem occaſione lapſus quosdam typographi, vel calami, vel etiam ſcribentis in eodem Schediasmate emendare e re erit. Nempe Act. ann. 1689 pag. 86 lin. 4 omittatur: Simus. pag. 87 linea 8 a fine computata, omittatur: ex conatibus repetitis collectam; pag. 90 lin. antepenult. pro 3 M, lege M R, & linea ultima pro 3 M H, H ⊙, ⊙ 3 M, leg. ⊙ H, H 3 M, 3 M ⊙; & pag. 91 circa medium pro B F, e, lege ⊙ F, e; & linea quinta a fine inter, -2 aa q r θ β, & inter, : bb r³, utiliter interponetur comma. In ipſa quoque figura ejus Schediaſmatis quædam male ſe habent. Nam in linea ⊙. M 2, pro D 1, ponatur D 2; & ibidem inter M 2 & T 2, ponatur punctum G, ſic ut recta a G ad M 3 ſit parallela rectæ ab M 2 ad L. Denique infra, tribus punctis poſt Ω dextrorſum aſcendendo occurrentibus, ordine aſcribantur hæ literæ: M, 1 G, 2 G; ita prodibunt rectæ, quarum poſterior major priore, nempe hæ tres, Ω M, Ω 1 G, Ω 2 G.

Cauſam cur Attractiones Gravitatis ſint in ratione diſtantiarum (a Centro Gravia attrahente) reciproca duplicata; jam eo tempore, quo Schediaſma toties citatum vix edideram, cum Amicis nonnullis communicavi. Et memini celeberrimum Virum, Michaelem Angelum Fardellam, Profeſſorem nunc Patavinum, egregiis ſcriptis de Philoſophia & Matheſi bene meritum, cui eam rem Venetiis tunc explicabam; reponere: eodem modo a Geminiano Montanario, eximio quondam Mathematico, ſibi oſtenſum, illuminationes Objectorum eſſe in ratione diſtantiarum a radiante, reciproca duplicata. Quod verum eſt, aliisque etiam notatum; & par hic ratio eſt, cum non referat ad radiationis quantitatem, ſeu effectum, radiosne concipias attractivos (rem abſtracte & mathematice conſiderando) an illuminantes. Ita Ellipticus Planetæ motus, a priori, lege gravitationis ex ſuis cauſis oſtenſa, comprobatur. Ego vero in Schediaſmate illo ex phænomenis, ſeu a poſteriori, id eſt, ex motu Elliptico obſervationibus comprobato, legem gravitationis derivaram, quæ

cum

cum tam bene rationibus radiationum Mathematicis conſentiret, eo magis Hypotheſi univerſæ fidendum judicabam.

LA FORGE DE VULCAIN, OU L' APPAREIL des Machines de Guerre, par le Chevalier de SAINT JULIEN.

h. e.

FABRICA VULCANI, SEU APPARATUS MACHINARUM bellicarum.

Hagæ, apud Wilhelmum de Voys, 1706 in 8.
Conſtat plag. 10 cum aliquot figuris ligno inciſis.

CUm Autori propoſitum ſit omnium machinarum ac inſtrumentorum bellicorum formam, materiam, fabricam, finem & uſum, ſuccincte quidem, at accurate tamen deſcribere, omnes autem has machinas animet pulvis pyrius; ab eo quoque tractationem ſuam orditur. Materia pulveris pyrii eſt nitrum, carbo & ſulphur. Diverſas igitur recenſet nitri ſpecies, varias id colligendi vel parandi exponit methodos. Varias itidem ſulphuris, varias carbonum examinat ſpecies. Jubet $\frac{3}{4}$ nitri miſceri cum $\frac{1}{4}$ ſulphuris atque carbonum, ita tamen ut doſin ſulphuris tantiſper excedat doſis nitri; materias commixtas per 20 circiter horas in mortario probe contundi, elapſis 4 quibuslibet horis aqua rigandas, ut abſit inflammationis periculum; contuſas denique per cribri foramina urgeri, ut in granula abeat maſſa. Purgandum vero eſſe ſulphur, antequam compoſitionem ingrediatur, oleum liquefacto affundendo, & ne quid ſabuli carbonibus ſubſit, cum cura diſpiciendum. Optimum judicat pulverem pyrium, ſi facile inflammetur, fumus aſſurgens rebus, quas contingit, nigredinem minime inducat, multo minus eas adurat, & radiis Solaribus expoſitus nullo nitore effulgeat. Quasdam pulveris pyrii proprietates viribus motricibus eſſe communes, quod nempe vis ejus reſiſtentiam molis ſubvertendæ ſuperare, non tamen nimis multo excedere debeat, quodque major copia una incenſa majorem edat effectum. Alias eſſe

proprias, quod nimirum circum circa uniformiter agat; nulla ejus sit violentia, nisi incarcerati; una scintillula accensa, ingens copia intra momentum in flammam una conjiciatur. Has proprietates respici debere in usu pulveris pyrii, eumque in finem tres esse considerandas pulveris pyrii actiones, subversionem scilicet, propulsionem & percussionem. In casu primo unciam pulveris respondere 100 libris; in secundo ponderi 150 librarum per 100 sexpedas promovendo 5 vel 6 circiter libras, globo efficaciter propellendo dimidium ponderis ipsius. Tradit etiam compositionem pulveris fulminantis, quam ingrediuntur pars sulphuris una, salis tartari duæ, nitri tres, & per errorem affirmari asserit, hunc pulverem nonnisi versus inferiora agere; quodsi enim massæ in pulverem redactæ, & in cochleari super carbonibus candentibus vel candela liquandæ, imponas monetam argenteam, hanc tanta violentia sursum versus laquearia projici, ut comprimatur.

His de pulvere pyrio præmissis, ad tormentum majus describendum progreditur, cujus exponit partes, materiam, formam & fabricam. Ubi monet, ornatum Architectonicum a basibus, scapo & capitulis columnarum petitum non ad augendas vires, sed gravitatem tormenti facere, adeoque citra ullum incommodum abesse posse. Cum tamen in æquilibrio fere suspendi debeat, ad hoc conciliandum, commode interdum illo uti artifices. Utut vero ex metallis pluribus fundantur tormenta, cupro nimirum, stanno & oricalco; consultius tamen esse, ut ex homogenea parentur materia, corporibus homogeneis firmiorem cohæsionem præstantibus. Inprimis vero stannum tormento minime idoneam esse materiam. Dividit tormenta ratione ponderis globorum, quibus onerantur, novumque describit genus, quod majorem veteribus præstet effectum, utut minori pulveris pyrii quantitate, parte nimirum nonnisi tertia, onerentur: quamvis etiam quasdam notet incommoditates, quæ illud comitantur, & quibus incognitam hactenus nec adhuc in praxin deductam præscribit medelam. Multus est in describendo foramine, per quod intra tormentum immittitur ignis, ac inprimis arcanum commendat, quod *Philippus, Hassiæ Landgravius*, cum

cum ipſo circa præſentem materiam communicavit. Diſſerit etiam de ordinaria tormentorum oneratione, de collineatione, de ſpatii, per quod globi emiſſi feruntur, quantitate per plures experientias determinata, quam maximam eſſe ait, non cum elevatio tormenti maxima, nempe 45°, ſed cum ſitus fere horizontalis. Per multas experientias didicit, in diſtantia 600 paſſuum propriorum globum intra terram defoſſum ad intervallum 9, 10, 11, 12, immo 13 pedum. Media enumerat, quibus uti licet ad globum per ſpatium longius urgendum. Subdit nonnulla uſum tormentorum concernentia, nec canterium negligit, cujus duas requirit virtutes, nempe ut diu duret, utque ſit facile mobile, fabrica quoad ſingulas partes accurate expoſita. Agit porro de globis tormentariis; deſcribit globos ſclopetorum glandibus, catenis aliisque ferramentis infertos; globos candentes, aliasque materias tormentis onerandis inſervientes, & quænam ſingulis effectibus producendis ſint neceſſariæ oſtendit. Diametrum tormenti, quam *Calibram* vocant, paulo majorem eſſe debere diametro globi cum inſinuaſſet, Tabulam exhibet, in qua diverſorum tormentorum calibris aſſignantur diametri globorum. Tandem inſtrumenta enumerat, in uſu tormentorum neceſſaria, & generalem condit regulam, juxta quam definitur equorum numerus ad tormentum quodlibet datum avehendum ſufficiens, pondere 300 librarum uni equo tributo. Tormenta excipiunt mortaria bombis jaciendis deſtinata, quorum ubi expoſuit ſtructuram, modum ea onerandi docet, compoſitione ſimul bombarum delineata, effectibus mortariorum indicatis. e. gr. Mortarium, cujus calibra 18 digitorum 4 linearum, bombam 48 libris pulveris pyrii repletam, & ſine pulvere pondus 490 librarum adæquantem ejaculari. Nec bombarum negligit examen, immo ex obſervationibus circa earum jactum recenſitis, jactus pro arbitrio vel longiores vel breviores efficiendi, eorumque longitudinem ad ſingulos elevationis mortarii gradus determinandi praxes derivat. Disquirit de methodo ejaculandi bombas ex tormentis, rejectisque ſpuriis, unam commendat ſucceſſu non deſtituendam. Agit de quodam bombarum genere, quod *Carcaſſe* appellant; ſed id parum laudat, cum

multos requirat ſumtus, effectus vero bombarum communium efficaciam vix ſuperent.

Hinc ad deſcribendas varias granatarum ſpecies ſe confert, & de pyloclaſtris (*petardes* Galli vocant) prolixe diſſerit. Deſcribit quoque peculiare tormentorum genus, quod in utraque extremitate adapertum & Gallis *Pierrier* dicitur, quia ſæpiſſime ſaxis oneratur. In obſidionibus id ſine ratione plerumque negligi contendit. Ignes artificiales, quos bella poſcunt, breviter perſtringit: prolixius multo de cuniculis & anticuniculis, necnon de ſuggeſtibus tormentorum ac mortariorum diſcurrit, cumque de omni apparatu bellico reliquo multa diſſeruiſſet, Architecturæ militaris tyronibus ac cultoribus gratiſſimum opuſculum tripliei tabula finit, in qua repræſentatur omnis apparatus, in gratiam trium maximi momenti obſidionum (quas tamen Autor non nominat) factus, & quænam ex eo in ſingulis fuerint inſumta, accurato calculo definitur.

JOANNIS ANDREÆ PLANERI, P. P. IN ACademia Wittebergenſi, de Epiſtola Enthymematica, ſive Extemporali libri tres.

Wittebergæ, apud Meyer. & Zimmermannum 1706 in 8.
Conſtat plag. 21.

CUm expeditiſſima ſcribendæ epiſtolæ ratio, quæ per enthymema inſtituitur, eſſe ſoleat, laudandum eſt Clariſſimi Autoris inſtitutum, quod quæ ad epiſtolam enthymematicam ſpectant, egregia cura illuſtrare, ac cum ſtudioſa Juventute communicare voluit. Tribus autem libris præſens ſcriptum abſolvitur. Liber I de variis enthymematum generibus, quorum in epiſtolis uſus eſt, agit, ac quæ circa eadem obſervanda ſint, fideliter docet, eaque exemplis perſpicuis demonſtrat. Liber II, in quo diſpoſitiones enthymematicæ & exempla enthymematica occurrunt, in quinque partes abit: quarum prima epiſtolas generis deliberativi, & quidem C. I petitorias, C. II ſupplices, C. III commonitorias, C. IV monitorias, C. V hortatorias,

C. VI

Digitized by Google

C. VI dehortatorias, C. VII ſuaſorias, C. IIX diſſuaſorias, C. IX communicatorias, C. X conciliatorias, C. XI commendatitias, C. XII dedicatorias, C. XIII teſtificatorias, C. XIV conſolatorias: pars ſecunda generis demonſtrativi epiſtolas, illiusque C. I laudatorias, C. II gratulatorias, C. III valedictorias, C. IV ἐπιβατηρίας, ſeu adventitias, C. V ſalutatorias, C. VI votivas, C. VII propempticas, C. VIII gratiarum actorias, C. IX objurgatorias: pars tertia epiſtolas generis judicialis, ejusque C. I expoſtulatorias, C. II exprobratorias, C. III comminatorias, C. IV invectivas, C. V inſiciales, C. VI defenſorias, C. VII excuſatorias, C. VIII deprecatorias, C. IX interceſſorias, C. X reconciliatorias: pars quarta epiſtolas generis familiaris, hujusque C. I ſciſcitatorias, C. II nunciatorias, C. III familiares, C. IV lamentatorias, C. V mandatorias, C. VI dantes negotium, C. VII obſequioſas, C. VIII officioſas, C. IX civiles, C. X inanes: pars quinta eaque ultima epiſtolas generis didaſcalici ſiſtit. Quinque his partibus duæ ſubjunguntur appendices, in quarum prima de epiſtolis jocoſis, in altera vero de epiſtolis mixtis nonnulla afferuntur. Liber III Epiſtolarum M. T. Ciceronis, C. Plinii Cæcilii ſecundi, Auguſti Buchneri & Conradi Samuelis Schurzfleiſchii indices accuratos exhibet.

MISCELLANEA CVRIOSA, SIVE EPHEMERIDVM Medico-Phyſicarum Germanicarum Academiæ Naturæ-Curioſorum Decuriæ III Annus IX & X, continens celeberrimorum Virorum tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germania & extra eam Obſervationes.

Norimbergæ, Francofurti, & Lipſiæ, apud Engelbert Streck, 1706 in 4to.

Conſtat Alph. IV. plag. 7 cum figuris æneis.

QUanquam variis hactenus bellorum fulminibus concuſſa fuit crebro tota fere Germania noſtra, aliaque regna, provinciæque; non penitus tamen ſiluerunt literæ, artesque, quin ſemper extiterint Viri Eruditi, qui ut in reliquis, ita Medicis potiſſimum & Phyſicis ſcientiis augendis, ſuas congeſſerunt ope-

operas. Id quod vel ſolæ loquuntur Ephemerides Medico-Phyſicæ Illuſtris Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ-Curioſorum, quæ per 36 annos collectæ, ſenſimque in lucem editæ, ſub tribus integris Decuriis Curioſorum animum abunde nunc ſatiare poterunt. Annus IX & X Decuriæ III, quos jam ſiſtimus, obſervationes & experimenta num. 256 methodo Illuſtri huic Societati alias ſolenni recenſent. Cui annexa appendix continet 1) Hiſtoriam Epidemicam Germaniæ annorum 1699 usque 1705. 2) D. Johannis Henrici Hottingeri Deſcriptionem Montium glacialium Helvetiorum. 3) Anatomiam cerebri, ab H. Ridley idiomate Anglico conſcriptam, & a D. Michaele Erneſto Ettmullero Latinitate donatam. 4) M. Martini Grünewaldi Obſervationem de Epilepſia ſecundi gradus a faſcino in Catalepſi admiranda, Germanica lingua ſcriptam, & a D. Johanne Caſparo Weſtphalo in Latinam translatam. 5) D. Georgii Friderici Franci a Franckenau brevem ac veram magni illius ac famoſi fluxus maris vorticoſi, Arctandris Moskoë-Strom, aliis vulgo Maal-Strom dicti, ejusdem qualitatum variorumque ibidem admirandorum deſcriptionem. 6) D. Johannis Baptiſtæ Scaramuccii Epiſtolam ad Illuſtriſſ. Antonium Magliabecchium de Hydrophobia ex vehementi indignatione oborta, ex lingua Italica in Latinam verſam. 7) Memoriam Reiſelianam, & 8) Memoriam Mereklinianam.

Sicque tertia hæc Decuria Ephemeridum Germanicarum feliciter eſt abſoluta. Quos tamen labores ſuos omittere impoſterum, quoniam libri moles ſenſim in tantum ſuccrevit, ut magno eapropter pretio veneat, ejusdemque in bibliopoliis distractionem impediat, quin aliæ inſuper difficultates inde emergant, decrevit laudatiſſima Academia. Nihilominus non deerit eadem, obſervationes rariores, ſive abſcondita, novave curioſa Phyſico-Medica per Centurias porro, vel quocunque alio ordine fieri commode poterit, cum erudito Orbe communicare. De quo B. L. monere voluimus, debuimus.

ANA-

Digitized by Google

ANACREON TEIUS, POETA LYRICUS, SUMMA cura & diligentia ad fidem etiam vet. MSC. Vaticani emendatus, priſtino nitori, numerisque ſuis reſtitutus, dimidia fere parte auctus &c. Opera & ſtudio JOSUÆ BARNES S. T. D. Græcæ linguæ Cantabr. Profeſſoris Regii.

Cantabrigiæ, impenſis Edmundi Jeffery, 1705. in 12 maj. Conſtat plagulis dimidiatis 45.

QUod ſtudium olim impulit CL. Barneſium, ut nitidiſſimam nobis & locupletiſſimam *Tragœdiarum Euripidis* editionem adornaret, quam ante hoc decennium A. 1695 menſe Auguſto p. 355 in his Eruditorum Actis, cum ea, quam merebatur, laude recenſuimus; eodem nunc, pro ſingulari ſuo in literas Græcas amore, incitatus, longe pulcherrimam eruditis, omnibusque aliis multo perfectiorem venuſtiſſimi Poetæ Anacreontis editionem procuravit. Equidem mereri id videbatur χαριεστάτῳ Anacreontis elegantia, ut præſtantiſſima quæque ingenia in eo ornando atque illuſtrando quaſi decertarent. Quare poſt *Henricum Stephanum*, *Eliam Andreæ*, *Fridericum Hermannum Flayderum*, noſtra etiam ætate *Tanaquillus Faber*, cultiſſimumque filiæ ejus *Annæ Daceriæ*, ac *Longapetræi* nobiliſſimi Burgundi ingenium in eo interpretando edendoque laborarunt; quorum labores in his Actis A. 1683 p. 402, & 1693 p. 13. ſq. indicavimus. In Anglia ante hos decem annos *Anacreontis Carmina*, *plurimis, quibus ſcatebant, mendis purgata, turbatis metris reſtitutis, notisque brevioribus ad textus emendationem potiſſimum ſpectantibus, & nova interpretatione literali Latina* nitidiſſimo charactere forma octava ediderat *Willielmus Baxter*. Sed quam ipſe Baxterus a potiori manu medelam Anacreonti tot ſeculorum inſcitia atque inertia, inprimis autem a *Tanaquillo Fabro* indigne habito, afferri optaverat; illam ſatis feliciter præſtitiſſe amœniſſimo ſeni videtur *Barneſius*. Longo tempore multisque vigiliis, adhibita etiam amicorum aliquot, inprimis vero Philologi inſignis *Joſephi Waſſei*, Reginenſis Collegii Socii, laudabili opera hunc ſe autorem tractaſſe, ipſe fatetur in vita Anacreontis p. LXI. Cæte-

rum eadem methodo, qua Euripidem illuſtravit, hic quoque uſus eſt. Quod caput eſt, contextum ipſum quam emendatiſſimum exhibere ſtuduit. In quo optimis *Henrici Stephani* aliorumque editionibus, inprimis vero *Codicis MSC. Vaticani*, *Scaligeri* aliorumque Criticorum ope adjutum ſe ubique oſtendit, interdum ingenioſis conjecturis deſperata loca quædam ſupplet vel ſaniora reddit: additamenta tamen ſua vel uncinulis includit, vel ita notat, ut aliis meliora monendi locum relinquat. Aliquot etiam Anacreonti carmina dubia olim vindicat, & plurima fragmenta tanquam naufragii tabulas ex univerſo antiquitatis oceano colligit ſuoque loco reſtituit. Alia ſcil. ex *Athenæo*, *Strabone*, *Arſenii Collectaneis*, *Hephæſtione*, alia *ex Euſtathio*, *Ammonio*, *Æliano*, *Ariſtophanis & Nicandri Scholiaſtis*, alia *e Dione Chryſoſtomo*, *Corinthio de Dialectis*, *Maximo Tyrio*, *Heſychio*, alia *denique e Stobæo*, *Etymologico Magno*, *Polluce*, *Demetrio Phalereo* & aliis repetens, ſingulari ſtudio excerpſit: eorumque collectione altera fere parte auctiorem nobis Anacreontem reddidit. Græca omnia in Latinum convertit, & ut ſenſum eo melius lectori redderet, Proſaico ſermone verbum fere verbo expreſſit. In notis pulcherrimis autem, ſenſum & paraphraſin ſuam explicare & illuſtrare ſtuduit. Jam enim variorum collatione codicum & MSC. Vaticani contextus lectionem emendat, firmat, vindicat, quod ad v. 235, 237 & ubique fere factum deprehendes. Jam metri rationem accuratiſſime perſequitur, ſingularum odarum genera, horumque varietatem notat, & obſervationes circa illa neceſſarias addit, quod poſt infinita alia loca vel ex una ad v. 469 nota intelliges, ubi contra Henricum Stephanum, in generis Anacreontici prima regione ſpondæum pro Anapæſto poni poſſe & ſolere evincit. Potiſſimum vero Autoris ſenſum ubique explanare ac illuſtrare nititur. Quem in finem ſæpe aliorum optimorum Auctorum loca cum Poëtæ ſui dictis confert: ſic ad v. 62 Cupidinis Anacreonti ſervientis & papyro caput præcincti imaginem Ægyptiorum comparatione ſervorum, *Juvenalis*, *Plinii Pieriique in Hieroglyphicis* locis adductis illuſtrat. Sic ad v. 701 Muſarum amorem, quo *cicadam*, perhibente Anacreonte, proſequi dicuntur, ex *Æliano* declarat. Quin ipſas μισομαινῆς appel-

pellari, Muſis pariter atque Apollini ſacras, Muſicæ peritas credi, ipſisque adeo cygnis præferri, variis ex *Anthologia*, *Pierio*, *Euripide* locis probat. Sic ad Epigramma Anacreontis in *Myronis Buculam* v. 1342 tantam ejus fuiſſe elegantiam, tamque prope æneam iſtam figuram ad vivæ ſimilitudinem bovis accesſiſſe, ex *Anthologia & Propertio* oſtendit, ut aliæ boves illi admugire, tauri aſſurgere, vituli fugendi ſtudio abblandiri conſueverint. Sæpe etiam noſter ex antiquitate lucem affundere obſcurioribus Poëtæ dictis ſolet. Quod enim v. 232 ſq. dicitur, Cupidinem ſecum pugnantem, abſumtis reliquis ſagittis, ipſum ſe velut jaculum in Anacreontem conjeciſſe, id ex priſca militia Barneſius deducit; quod generoſi olim milites, *Lucano* & *Papinio* teſtibus, abſumtis telis ac viribus jam deficientibus, cum brevi moribundos ſe in terram lapſuros animadverterent, extremis viribus collectis, ſeſe in adverſarii ſui corpus conjicerent, ut & morientes, vel ſolo corporis ſui irruentis pondere ipſum proſternerent. Oreſtes v. 484 ideo λευκόπους ab Anacreonte emphatice dici traditur, quod inſanus eſſet, diſcalceatusque vagaretur, quam ob cauſam & Bacchæ Euripidi λευκέποδες audiant; vel potius quod in antiquæ Tragœdiæ ſcenis, diu etiam ante Æſchylum, Sophoclem & Euripidem notis, albis calceis uſi fuerint. Quod Anacreon v. 992 ſe hymnos, quaſi certamine propoſito, cantaturum dicit, ex eo illuſtrat, quod, Pauſania teſte, in publicis Græciæ certaminibus, Pythiis præcipue, omnium primum & præcipuum certamen fuerit, hymnis in Deum Apollinem contendere: quæ ulterius noſter de Dionyſiacis etiam certaminibus ad v. 1290 ex *Euripide*, *Plutarcho*, *Ælliano* doctiſſime perſequitur. Interdum & profundiores in Anacreonte ſuo ſenſus quærit & aperit Barneſius. Quod enim Anacreon v. 841 roſam θεῶν ἄημα, & v. 83 τὰ ῥόδα θεοῖσι τερπνὰ appellat, in eo altius quid latere exiſtimat. Ipſam ſcilicet Deorum præſentiam roſeum quid ſpirare creditum eſſe, *e Virgilio & Euripide*, præſentisque alicujus Divinitatis optimum omen habitum fuiſſe, cum odor bonus absque cauſa ſentiatur, *e Cardano* de Subtilitate probat. Interdum e ſententiis Anacreontis integros communes Locos CL. Editor conficit. Sic frequentem & nobilem Anacreontis ἔννοιαν, τὸ

σήμερον μέλει μοι, τὸδ' ἄριστον τίς οἶδεν; e *Theocrito*, *Anthologia*, *Callimacho*, *Horatio*, *Virgilio*, *Seneca*, *Homero*, *Salomone*, aliisque illustrat: in pluribusque locis pari studio utitur. Haud raro etiam aliorum editorum contextum, paraphrasin notasque examinat, & satis severe taxat. Odarion LXIV multum quidem injuria temporis, sed plus ex amanuensium inscitia passum, p. 218 ostendit. *Longepetræo* ad v. 316 acrius judicium quam *Daceriæ* tribuit, eumque emunctioris quam plures alios naris virum esse, ad v. 974 fatetur. *Tanaquillum Fabrum* sæpe, cum soli sibi sapere videtur, nihil videre, ad v. 237 existimat. Ejus nugas ab ipsa illius filia merito damnari, ad v. 184, rectius illo *Baxterum* judicare ad v. 785 censet. Ipsum tamen etiam *Baxterum* interdum versus Anacreontis lædere, ad Oden LXIII: *Henricum Stephanum* autem jure quosdam versus aliis dubios visos Anacreonti vindicare, ad v. 248 docet. Ipsum denique stylum Anacreontis, ejusque suavissimam ἰδέαν ubique miratur CL. Barnesius; ejus dicendi genus κομψὸν, μέλιτός τε πανσὸς ὄζον, χαρίτων πίον τὲ πασῶν, cum *Henrico Stephano* p. 384. appellat. Nonnunquam tamen Anacreontem se ipso majorem ac sublimiorem videri posse, ut a v. 489 ad 494 tota ode LXIV & v. 1140 sq. observat. Contextui Anacreontis ista ratione illisque augmentis ac notis ornato, Ἀνακρεόντεια quædam Carmina interpretatione sua notisque perpetuis illustrata Autor subjungit. Primum inter ea locum occupat Θεοκρίτου εἰς νεηνὸν Ἄδωνιν εἰδύλλιον p. 332. Sequitur Barnesii in Anacreontem uvæ acino suffocatum Græca nænia, *Amoris* nomine, & *Abrahami Couleji* Angli Poetæ nobilissimi imitatione conscripta p. 338. Hanc excipiunt *Antipatri Sidonii*, *Simonidæ*, *Leonidæ Tarentini*, *Eugenis*, *Dioscoridæ*, *Theocriti*, *Critiæ Athenienſis*, *Calii Calcagnini*, *Henrici Stephani*, *Tanaquilli Fabri*, Græca & Latina Epigrammata in Anacreontem pluscula. Claudit opus *Anacreon Christianus*, sive cumulus carminum Græcorum ad imitationem Anacreontis de materiis sacris ac divinis, mundi, fortunæque contemtu, veroque humani generis lucro, a feliciſſimo Barnesii ingenio profectorum, nec sine singulari mentis delectatione legendorum. Præmissa est operi longa satis præfatio, Anacreontis vitam,

Digitized by Google

tam, mores, fata & ſcripta exhibens. In qua Barneſius ſtudioſiſſime omnia undique conquiſiviſſe videtur, quæ ad Poëtæ hujus natales, ætatem, indolem, exilium, conſuetudinem cum Polycrate, Hipparcho aliisque, honores, laudatores, ſcripta, ſtylum, mortemq; pertinere videbantur. Multa hic occurrunt elegantia, multæ digreſſiones doctiſſimæ, & obſervationes, quibus aliorum errores circa Anacreontis hiſtoriam notantur, haud injucundæ. In primis multus eſt Barneſius in caſtitate & continentia Anacreontis a tot antiquorum & recentiorum convitiis vindicanda: in quibus tanto ſe captum Poëtæ hujus amore prodit, ut nihil ejus non probare poſſe videatur. Sed ſunt tamen ibi aliqua, quod pace humaniſſimi Viri dicere nobis liceat, quæ nondum omnino ſatis firma haberi queant. Certe quæ de Regio Anacreontis ſtemmate, falſam Platonis a Serrano datam paraphraſin Daceriæque judicium ſecutus §. III dicit, ſatis jam a CL. Bælio in Diction. Critico ſunt confutata. Quæ de Anacreontis ſero & ſerio cum quadam fœmina conjugio § XVIII in vita Anacr. & ad Oden XLIV tradit, ſomnio quodam Anacreontis, forſan non accurate ſatis explicato, nituntur. Quæ de Poëmate quodam Anacreontis, quo pius Ulyſſis in Penelopen amor celebratus fuiſſe dicitur, §. 32 perhibet, argumento ſatis firmo deſtituuntur, cum *fides Teja* qua Horatius *Penelopen Circenque in uno laborantes laudatas* lib. I Od. 17 dicit, nihil aliud quam Lyricum carmen imitatione forte Teji Poetæ factum ſignificet. Prolegomena altera quæ operi præmittuntur, tractationem de *Lyrica Poëſi* continent; lyræ nomina, antiquitatem, inventorem, chordarum numerum, Lyrici Carminis materiam, uſum, Poëtrias & Poëtas, eorumque brevem hiſtoriam explicant: inprimis Anacreontis elogia, ſublimitatem, elegantiam & metri rationem declarant; Interpretum Anacreontis futurorum requiſita edocent, objectionibusque adverſariorum Anacreontis occurrunt. Ad ornamenta denique libri hujus, præter chartam typorumque nitidam elegantiam, tres pulcherrimæ icones, *Barneſii*, *Anacreontis*, Celſiſſimique Ducis *Marlborough* pertinent, cum carmine Græco *Πανυκίω de inſigni victoria ad agrum Blindheimenſem* a Marlborougho deportata; quam uti hoc quoque anno in Belgiis

feliciter continuavit Heros invictisſimus, ita ut porro hæ victoriæ inſtrumenta multarum ſequentium ſint, dignumque tantis rebus geſtis poſteritati prædicandis Homerum in Barneſio habeant, merito precamur. Tandem etiam, ne in his Eruditorum Actis Catalogum Operum a Barneſio editorum & edendorum obliviſcamur, inſtituti noſtri ratio poſtulat. LXI igitur ſcripta partim edita, partim jam elaborata typosque publicos provocantia, partim delineata, alteramque manum expectantia, ipſe Autor recenſet. De qua tam numeroſa prole ut merito Autori CL. gratulamur; ita ut omnes iſti fœtus, tandem Eruditis publicentur, communi eorum nomine obteſtamur.

DELINEATIO MONTIS A METROPOLI HASSO-Caſſellana uno circiter milliari diſtantis, qui olim WINTERCASTEN, id eſt, hiemis receptaculum dicebatur, nunc autem CAROLINVS audit, ob ædificia & aquarum fontes, quibus Sereniſſimus Princeps ac Dominus, Dn CAROLVS, Landgravius Haſſiæ, &c. &c. illum poſteritatis monumento magnifice exornavit. Opera JOH. FRANCISCI GVEMERII, in alma urbe Architecti.

Caſſellis, typis Henrici Harmes, Aulæ Haſſiacæ Typographi, 1706 in fol.

Conſtat plag. 5 & tabulis æneis 15.

NUnquam Ars videtur felicior, quam ubi conjunctas præſtat operas Natura. Quamobrem cum Sereniſſimus Haſſiæ Landgravius *Carolus*, ſpecioſum in monte a Caſſellis uno circiter milliari diſtante opus a natura extructum cerneret, pro ingenii ſui ſagacitate, rerum Architectonicarum exquiſita peritia, & inſigni erga ſcientias Mathematicas amore, magis ſpecioſum illud reddere non irrito ſucceſſu anniſus. Dignæ igitur quoniam ſunt nobiles tanti Principis ideæ, quæ omnium admirationi exponantur; utilem *Guemerius* præſtitit operam, dum operis hujus excelſi extructiones ichnographicas & ſcenographica delineamenta dedit, cum brevi deſcriptione, idiomate Latino, Italico,

ſico, Gallico, Germanico concepta. Delineationibus adjecit ſcalam palmorum, quibus Rhenani utuntur populi, ex quibus partis cujuslibet deprehendere licet menſuras. Ut vero auguſti hujus opetis animo concipere detur lectori quandam ideam; ipſam Autoris deſcriptionem ob abſentiam Tabularum ænearum parumper hinc inde immutatam apponere libet. Invenies nimirum in montis cacumine aream octangularem, cryptis & receſſibus exornatam, quos ex Tiburtino lapide ars exſculpſit. Circumdant hi amplum hypetrum, illudque marmorea exornant ſimulachra in loculamentis exterioribus collocata. In murorum latitudine ſcopulis undique eminentibus via patet, per quam ſine gradibus facile aſcenditur ad montis apicem, ubi ſupra fornices planicies extenditur ad deambulandum commoda. Ab hac area octangulari 60 pedibus diſtantia loculamenta veluti in ſcopulis efformata, quæ marmoreis ſimulachris ſtationem præbent. Deinde duplici ſcalarum ordine ad aream deſcenditur, ubi 3 cryptæ patent, in quarum media Cyclops beneficio præterlabentium aquarum ſuaviter modulatur, in cæteris vero duabus fontes ubertimos receptacula excipiunt. Has cryptas, ſicuti alias proximas, muſivum opus exornat, ex conchis margaritiferis aliisque maris cochleis diverſimode coloratis compoſitum. In platea medium locum occupat irriguus fons, aquarum latices ad altitudinem 50 pedum eructans, atque ab eadem per duplicem facilemque acclivitatem veluti per ſcalas patet deſcenſus ad planiciem inferiorem, ubi exingenti ſcopulo copioſæ aquarum undæ præterlabuntur. Ex hoc loco ad tertiam planitiem deſcenditur per gradus, inde ex areæ cujusdam ambitu 600 pedum Rhenanorum, magnificentia ejus cognitu facillima eſt, quam plurimis fontium, ſtatuarum, ſcalarum variisque aliis exornationibus inſtructiſſima, prout areæ modo dictæ amplitudo ex ſcenographicis atque ichnographicis tabulis cuivis obviam ſe ſiſtit. In partibus hinc inde diſpoſitis, ubi aqua abunde decidit, atque citato curſu usque ad plateam præterlabitur, in qua minores fontes emanant, ampliſſimæ ſunt ſcalæ Tiburtino lapide extructæ, variis loculamentis diſtinctæ, commodas

modas ſedes præbentes. His additur planicies, quæ fontibus diverſis pulchro ordine diſpoſitis circumdatur: gradus inſuper ad aream præbent aſcenſum, in qua vireſcunt arbores artificio inſigni diſpoſitæ, ubi amphitheatrum ſtatuis exornatum conſpectui ſe ſiſtit, quarum binæ ventorum afflatu animatæ dulciter commodulantur, ex utroque latere duos fonticulos minores, in medio autem ſcopulum immanis magnitudinis præ ſe ferens, e ſaxis craſſioribus extructum. Subter ſcopulis ante memoratis Gigas apparet, copioſiſſimas aquas faucibus ejaculans, quæ plures exinde fonticulos proſilientes efformant, in majus poſtea labrum delabentes, unde caſcata exoritur usque ad aream aliquam 600 pedum longitudine ſe extendens. In infima areæ parte aqua decidit triplici repagulo interrupta, fonticulis aliis interim circumquaque effluentibus usque ad cryptam, omniumque effluvia ſimul congregata partim iterum in ternos fontes dividuntur, partim in amplum receptaculum citato curſu magnoque impetu excurrunt, rurſusque in alios rivulos diſperguntur, donec in planitie Amphitheatri abſoluto labore placide quieſcant. Hoc Amphitheatrum ſcopuli, arbores, fontes mira arte diſpoſiti exornant, atque in ejus centro planicies patet, in qua amplum aquarum labrum; in lateribus vero hinc inde oppoſitis duo viridaria viſuntur, in quibus domus perpulchre extructæ, & fontem ſpacioſa porticus exornat, ex qua ad viridarium per gradus datur deſcenſus, prope quos omnium aquarum decidentium undæ recipiuntur. Plurimaque ſunt artis ornamenta, quæ omnia Tiburtino lapide molibusque ingentibus conſtant, ut ſcenographica delineatio repræſentat, ex qua facilius mens deprehendet, quicquid e proximo oculus intueri nequit.

HENRICI BRENKMANN IVRIS CONSVLTI DE Eurematicis Diatriba: Sive in Herennii Modeſtini Librum ſingularem περὶ ἐυρημάτικῶν, Commentarius.

Lugduni Batavorum, apud Fredericum Haaringh. 1706 in 8 20 plag.

Heren-

Digitized by Google

HErennium Modeſtinum, ſive fragmenta libri ſingularis, quem περὶ ἐυρημάτικῶν inſcripſerat Modeſtinus, commentario illuſtrata, Celeberrimus Schilterus, ante aliquot annos, luci publicæ expoſuit. Cum vero Doctiſſimus Autor noſter, ubi primum ad hanc materiam animum appulit, diligenter inquiſiviſſet, num forte aliquis Modeſtini illa de Eurematicis pertractaſſet, percunctando tamen inquirendoque neminem inveniſſet, liquido adſeverare non dubitavit, fragmenta Modeſtini de Eurematicis, a nemine hactenus, quod ſciret, ex profeſſo tradita eſſe. Sed, opere vixdum abſoluto, forte fortuna incidit in laudatum illum Schilteri commentarium. Tum initio ſe pœnituiſſe ait inſumti laboris, quem a Celeberrimo inter Germanos Anteceſſore occupatum viderit; ſed continuo cogitaſſe, non omnia ſic cum ipſo ſibi communia fore, quin aliquid fortaſſe majoris momenti, nondum ab eo animadverſum, proferret; imo legendo cognoviſſe, tantopere inter ſe diſcrepare iſtam & ſuam expoſitionem, ut haud multum luminibus ſuis illa officere videatur; quod ut lectoribus eo magis approbaret, aliquem de ea recenſum & epicriſin in fine operis ſui adjecit. Ipſam Diatribam hanc quod attinet, conſtat illa duodecim capitibus, quorum primum exhibet introductionem in materiam de Eurematicis; ſecundum *l. 65 de Procur.* tertium *l. 25. ad SCt. Vellej.* quartum *l. 63. de jur. dot.* quintum *l. 58. de ſolut. matrim.* ſextum *l. 9. de ſuſp. Tutor.* ſeptimum *l. 4. de vulg. & pupill. ſubſtit.* octavum *l. 50. de acquir. vel omitt. hered.* nonum *l. 19. de uſu & uſufr. leg.* decimum *l. 53. de condit. & demonſtr.* undecimum *l. 45. ad Sct. Trebell.* in quibus omnibus fragmenta Modeſtini, quæ de Eurematicis habentur, explanat, quibus duodecimum varia aliorum JCtorum Eurematicæ adjicit. Uti autem omnia, ex Jurisprudentia humaniori, erudite illuſtrantur, ita inſtituto noſtro, & Lectorum deſiderio ſatisfieri poſſe arbitramur, ſi paucula inde ſpecialius delibemus. In capite primo notat Clariſſimus Autor, inſcriptionem tractatus Modeſtini eſſe mere Græcam, & tam religioſe, ni imperite potius, τὸ ΠΕΡΙ ΕΥΡΗΜΑΤΙΚΩΝ transſcriptum, ut, quoniam majuſculæ apud Græcos literæ vulgo omni accentu ſpirituque carent, de *Eurematicis* exaratum videatur, non, ut oportuerat, de

Heurematicis. Nihil autem aliud εὑρηματικὸν ſignificat, quam inventum, ſive inventionem, ac proprie, ex ſententia Noſtri, Eurematica ſunt remedia, quibus JCti nimium juris rigorem, inventis verborum fraudibus, ad æquitatem naturalem inflectunt reducuntque, quam definitionem uberius deinde Conſultiſſimus Autor explicat, ac ſigillatim de nomine fraudis, remedii, inventi, cautionis vel cautelæ agit, eo etiam adjecto, quod Modeſtinus, ad exemplum aliorum præſtantiſſimorum, tum juris, tum alterius ſcribendi generis Autorum, Q. Mucii, Labeonis, Pomponii, Pauli & Tullii, Græcum tractatus ſui indicem feciſſe videatur, maxime quod Græca lingua majorem in modum delectaretur, cum ſex Excuſationum libros, forſan & alia, Græce conſcripſerit. Cum porro verborum fraudes, a JCtis excogitatæ, in formulis & interpretationibus conſtiterint, ideo has quoque Noſter declarat. De cætero Eurematica ipſi triplicis generis eſſe videntur, quædam enim ſunt neceſſitatis, quædam ſecuritatis, nonnulla etiam honeſtatis humanitatisque, quæ ſingula diligenter perſequitur, eorumque uſum in judiciis, contractibus & ultimis voluntatibus oſtendit. Cum igitur tam inſignis & multiplex Eurematicorum in Jure uſus appareat, merito jam olim valde gratum acceptumque populo, hoc JCtorum munus accidiſſe, ac ex eo JCtos præcipue Prudentes ſive Jurisprudentes fuiſſe vocatos, notat, & a communi Jurisperitorum laude, ad ſingularem Modeſtini commendationem translatus, quædam minus vulgaria de ipſo præfatur. Fuit ſcilicet Modeſtinus Ulpiani diſcipulus, vixitque ſub Alexandro Severo, atque ultimus fuit eorum, qui Jurisprudentiæ fama apud poſteros floruere, ut cum ipſo oracula JCtorum obmutuiſſe, eleganter Gothofredus dixerit. Quod ad indolem Modeſtini, valde æqualis & moderatus fuit, modeſte modiceque de ſe ſentiens, & tamen, quæ diſplicebant, ingenue notare, ac diſputando animi ſui ſenſa libere & conſtanter promere ſuſtinuit, hinc ſæpe etiam in media dominatione, libera & imperterrita ejus vox extitit. Æquitatem paſſim prætulit juri ſtricto, ac ſcripta civilis ſapientiæ & ſolidioris ratiocinii plena reliquit, fragmentis, quæ crebra in Pandectis occurrunt, abunde id comprobantibus. In Capite octavo, occurrit explicatio *l. 50. de acqu. vel omitt.*

omitt. hæred. in qua dicitur, quod ſi per epiſtolam ſervo pupilli tutor hæreditatem adire juſſerit, & poſt ſubſcriptam epiſtolam, antequam ex ea ſervus hæreditatem aditet, tutor moriatur, nemo dicturus ſit, obligari poſtea pupillum hæreditati. Circa eam obſervat Clariſſimus Autor, uſum procuratorum & nunciorum, contra jus ſubtile ac rigidum, moribus introductum eſſe, nec tamen, in omnibus omnino actionibus, locum habuiſſe, ſed actus legitimos, ac inprimis hæreditatis aditionem, præfractæ operam illam vicariam reſpuiſſe, rurſus tamen, favore pupillorum receptum eſſe, ut etiam per tutorem, hæredes fieri poſſint. Sed ne quid temere hic conceſſum putes, non omni pupillo, ſed infanti ſolum hoc datum eſſe, Noſter deinde annotat, id tertio adjiciens, quod tutor, eo caſu, non ſtatim adeat, ſed fere prius ſervum pupilli, nomine domini, hæreditatem jubeat adire: quibus poſitis, apparere amplius ait, in textu noſtro, pupillum infantem ſupponi debere, num vero ipſum, vel ejus ſervum, hæredem inſtitutum dicas, nihil referre. Quod autem, mortuo tutore, pupillum, ex ſervi ignorantis aditione, hæreditati non obligari, in lege noſtra dicatur, illud ſingulare, ac diligentiſſimæ obſervationis Noſter eſſe cenſet, cum, ſecundum communes juris regulas, contrarium omnino dicendum ſit. Sed ut hactenus ſententia legis ſatis ſit manifeſta, quodnam tamen Eurematicum hinc deduci poſſit, non perinde liquet. Fatetur igitur Clariſſimus Autor, ſe non multum hic invenire, quod cautionem ſapiat, hinc amplius conjicit, compilatores Pandectarum hunc locum quidem ex Modeſtini libro ſingulari de Eurematicis deſumſiſſe, ſed non propter ipſum Eurematicum, ut cæteros plerosque, verum ut materiæ de adeunda vel omittenda hæreditate inſerviret, neglecto, quod ei adhærebat, Eurematico. Caput ultimum variis aliorum Eurematicis deſtinatur, quæ ſtrictim recenſebimus: Referuntur itaque Eurematica Q. Mucii Scævolæ, C. Galli Aquilii, Antiſtii Labeonis, Neratii Priſci, Juventii Celſi, Salvii Juliani, Sexti Cæcilii Africani, Sexti Pomponii, Gaji, Terentii Clementis, Ulpii Marcelli, Q. Cervidii Scævolæ, L. Æmilii Papiniani, Claudii Tryphonini & Ælii Marciani, Ulpiani & Pauli, Venuleji Saturnini, ac tandem

incertorum Auctorum, cujus generis Noſtro eſſe videntur, vetus illa teſtandi ratio per æs & libram, providentia circa ſubſtitutionem pupillarem tradita in §. 3. *I. de pup. ſubſtit.* clauſula codicillaris, fictiones legis Corneliæ & juris poſtliminii, conſtitutum poſſeſſorium aliæque fictæ traditiones, ceſſio in jure, & omnes imaginariæ ac umbraticæ emtiones venditiones, aliique actus ſolennes & legitimi: denique, quæ ad Jus publicum pertinere cenſentur, aquæ & ignis interdictio, pœnæ ſervitus & addictio in ſervitutem, ſi quis ad nomen non reſpondiſſet. Hæc tria enim, judice Noſtro, nihil aliud ſunt, quam mera commenta, in fraudem legis Porciæ & Semproniæ.

AD SODALES HISPANÆ CONFRATERNITATIS SS. Sacramenti, qui in ſolennibus exequiis LEOPOLDI Rom. Imperatoris, Urnam ſepulchralem, & ipſius effigiem magnifico apparatu erexerant, Oratio Panegyrica Comitis JOANNIS BAPTISTÆ COMATII, ejusdem Confraternitatis Conſodalis; habita Viennæ in Parochia Cæſarea Sancti Michaelis, Anno 1705, 1. 2. 3 & 4 Septembris.

Viennæ Auſtriæ, typis Joannis van Ghelen, 1705. fol.
Conſtat pl. 10 & fig. æn. 2.

NOn ignobile eſt inter nitidiſſimos hujus ævi ſcriptores Etruſcos Illuſtr. Comitis *Comatii* nomen, quippe qui variis hactenus libris hiſtoricis atque politicis pulcre contextis inclaruit, quorum cum in Actis noſtris, neſcimus quo fato, mentio facta fuerit nulla, non erit ab hoc loco alienum, de his, qui ad manus noſtras pervenere, paucis præfari. Nimirum poſtquam Hiſtoriographi Cæſarei munus, morte Ill. Comitis Galeatii Gualdi Priorati relictum, Comatio fuiſſet demandatum, qui ſolus dignus habebatur Imperatori *LEOPOLDO*, qui hiſtoriam rerum ſuarum a Gualdo cœptam pertexeret, e re exiſtimavit, ea primum, quæ Gualdus fuſius usque ad annum 1670 (quo vaſtum ejus opus *Hiſtoria di Leopoldo Ceſare* Viennæ II Voluminibus in fol. prodiit) tradiderat, in compendium redigere. Prodiit ergo ejus *Hiſtoria di Leopoldo Primo Imperadore* Viennæ,

Viennæ, circa annum 1689, duobus minoribus tomis in 8, eoque ſtatim plauſu exceptus liber eſt, ut & mox A. 1690 in Germanicam linguam translatus Auguſtæ Vindelicorum prodiret, & deinde A. 1697 Viennæ, etſi haud auctior, recuderetur; quo eodem anno prodiit ibidem libellus ejus elegans *Coronazione del Rè dell' Ungaria, Giuſeppe, Arciduca d' Auſtria, celebrata in Poſonia l' anno 1687 li 9 Decembre*, in 8, quo multa continentur, quæ ad res Hungariæ accurate intelligendas pertinent. Digniſſimus quoque lectu eſt ejus libellus *La Mente del Savio* inſcriptus, quem ibidem anno 1697 in 8 impreſſum vidimus, primogenitum tamen ab Auctore in dedicatione appellatum, ubi Sapientem primo accuratè deſcribit, deinde quem is conceptum de exiſtentia Dei, de religione, de rebus ſupernaturalibus, de immortalitate animæ, de libertate humana, de bono & malo, de virtutibus & vitiis, de ſe ipſo & ſuo ſtatu, de aliorum conceptu, affectibus, intentione & moribus, de legibus humanis, de mundi gubernatione, deque vita & morte habeat, ſigillatim, variis admixtis exemplis hiſtoricis, oſtendit. Denique Venetiis A. 1699 & hoc ipſo anno 1706 Viennæ prodiit ejusdem liber *La Morale dei Principi, oſſervata nell' Iſtoria di tutti gl' Imperadori, che regnarono in Roma*, in 8, in quo, transcurſa Cæſarum a Julio usque ad Conſtantium Chlorum hiſtoria, quædam notatu digniora paucis verbis excerpſit, quibus deinde morales quasdam obſervationes ſubjecit, & in his artes regnandi luculenter oſtendit. Hæc ſunt Comatii opera, hactenus a nobis viſa, in quibus & eruditionis varietatem, & ſermonis Etruſci, in quo regnat, ſuavitatem merito commendamus. At eum non minus Latinæ linguæ peritiſſimum eſſe, hic, quem ſiſtimus, Panegyricus oſtendit, quem, cum Hiſpanum Cæſareo-Regium Sodalitium SS. Sacramenti *LEOPOLDO* in Cæſarea Parochia S. Michaelis funebrem molem longe elegantiſſimam (cujus hic typus affabre depictus cernitur) exſtruxiſſet, magno omnium plauſu recitavit. In hoc virtutes Leopoldi, pietatem, prudentiam, conſtantiam, aliasque decantat, & qualem non modo ſuis, ſed & hoſtibus ſe propinaverit, qua felicitate Turcas Gallosque ſuperaverit, verbis magnificis oſtendit; neque minus ſingularia nonnulla paucisque

nota inſpergit. Quorſum pertinent omina illa: *In Zentha conflictu prævolantes luſerunt Aquilæ: ante deſolationem Boſniæ, lymphatici per compita urbium clamarunt Vates: in extremis Hungariæ motibus, ſacra fleverunt imagines: ante Hochſtetterianam Gallorum ſtragem, victoriæ nuntius Viennam acceſſit.* Verum malumus Lectores totam orationem perlegere, quandoquidem metuendum nobis eſt, ne, ſi laciniam pulcerrimæ veſti detrahamus, elegantiæ aliquid decedat.

NOVA LITTERARIA EX ANGLIA.

PLures Anglos ſub prelo habere libros eximios, ex impreſſis aliquot ſchedis, quæ in manus noſtras pervenere, intelleximus. Præterquam enim quod Oxonii Vir celeberrimus, Joannes Mill, S. T. P. Prolegomena Novo Teſtamento, quod Græce in folio, quod ajunt, cum variis lectionibus ſplendido volumine editurus eſt, præmittenda excudit, ibidem doctiſſimus Jo. Erneſtus Grabe exactiſſimam Verſionis LXXviralis editionem procurare aggreſſus eſt, id quod ante illum Fronto Duceus in Gallia, & Iſ. Voſſius in Anglia fruſtra tentarunt. Conſtituit autem exemplar Alexandrinum ſequi, a Wanlejo magna induſtria atque ſtudio collatum, quod cur ceteris MSptis præferat, in epiſtola quadam ad laudatum Millium oſtendit. Neque tamen alia MSpta negliget, quorum ope textus multis modis emendabitur, & ſupplebitur locis bis mille, in quibus ſunt trecenti fere verſus integri, qui in Anglicanis hactenus editionibus deſiderati ſunt. Hæ additiones atque emendationes ſuis locis, ſed paulo minori charactere, inſerentur, & ſi quid fuerit in Alexandrino codice emendatum, lectio tamen ejus codicis in margine deprehendetur. Præterea accedent paſſim Origenis aſteriſci atque obeliſci, nulli hactenus editioni additi, & inter deperditos habiti, quorum illos ſupplementis, quibus lacunas LXXviralis verſionis ſuppleverat, hos vero verbis & ſententiis, quæ in textu Hebraico non comparebant, præfixit. Ceterum Grabium hunc ad editionem tam egregii operis haud imparatum accedere, vel tres ejus diſſertationes de verſione LXX Interpretum nuper Oxonii in 4 editæ, documento eſſe poſſunt. Imprimuntur & Oxonii Livii Opera, ſex Voluminibus comprehenſa cum variis Lectio-

ctionibus, Chronologia & Notis, in 8, accurante T. Hearne A. M. quam editionem eo futuram ſperamus præſtantiorem, quod ejus ordinandæ ac revidendæ curam, præter dictum Hearne, eruditiſſimus Hudſonus, Bibliothecarius Bodlejanus, in ſe ſuſcepit. Nimirum ipſe textus is futurus eſt, quem Gronovius ſenior exhibet, cum MSptis tamen variis, nunquam antea collatis, & editionibus præſtantioribus comparatus; cui ſeries chronologica, qualem Dodwellus conſignavit, in margine adjungetur. Subjicientur ſingulis fere paginis variæ lectiones, nec non conjecturæ atque emendationes virorum eruditorum longe plurimæ, quas alii Livii editores inſuper habuere, breviſſimis tamen, ne lectori offenſioni eſſe poſſint. Proinde in fine cujusque voluminis, vel ſi videbitur, junctim in ultimo, annotationes & explicationes prolixiores, quæ textui commode ſubnecti non potuere, nec non Nummi atque Inſcriptiones, quæ ad illuſtranda Livii loca pertinent, deprehendentur. Denique lacunæ e Doujatio ſupplebuntur, & mappæ Geographicæ accuratiores ſuis locis inſerentur; & accedent operi luculenta præfatio, & indices copioſiores. Hæc ubi abſoluta fuerint, de imprimendis pariter Freinshemii Supplementis deliberabitur. Sic deinde etiam Tacitum duobus voluminibus, in 8, & Ciceronem duodecim voluminibus excudendum eſſe, in eadem ſcheda, ex qua hæc deprompſimus, nuntiatur. Vidimus & Dionis Caſſii novum ſpecimen, in fol. cujus quippe Scriptoris Hiſtorias Romanas, ex Guil. Xylandri Interpretatione a Jo. Leunclavio locis innumeris emendatas recudere Angli conſtituere. Neque vero inter Wechelianam & novam hanc editionem quicquam intereſſe videtur, niſi quod, quæ ad finem illius editionis adjectæ ſunt notæ, hic ſingulis paginis ſubjunctæ conſpiciuntur, quibus tamen plurimas adjecit Oddy, qui hanc forte editionem curabit. Appoſitæ quoque ſunt ſingulis paginis anni; contra, quæ in margine Wechelianæ exſtant, notulæ omiſſæ omnes. Sunt & ſub prelo Oxonii Theodoſii Sphærica Gr. Lat. accurante Joſ. Hunt, A. M. in 8. Item Eduardi Lhwyd, Ashmoliani Muſei Cuſtodis, Archæologia Britannica; containing ſome Account, additional to what has been hitherto published, of the ancienteſt Languages, Cuſtoms and

Monu-

Monuments of the British Isles; from Obſervations and Collections in Travels through Wales, Cornwall, Baſſe Bretagne, Ireland and Scotland, Vol. I. in fol. An Expoſition of Daniel's Prophecy of LXX Weeks, with Chronological Tables of thoſe Weeks, and other matters relating to the ſame; by the Right Reverend Father in God, William Lord Bishop of Worceſter, in 4. The Natural Immortality of the Soul aſſerted and proved, from Scripture and Primitive Antiquity; (in Answer to a Book written by Mr. Dodwell, entit'led *The Diſtinction between Soul and Spirit*) wherein the true ſenſe of the Fathers concerning the Origin, Nature and Immortality of the Soul is repreſented, and a particular and full Account given of all thoſe Citations, Mr. Dodwell has made from them; by Tho. Milles, B. D. of Chriſt Church. Promittuntur etiam libri ſequentes, quanquam nondum prelo ſubjecti: Geographorum Græcorum minorum Volumen tertium, cura Jo. Hudſon, 8; Boſſoni Burienſis Catalogus Scriptorum Eccleſiæ, & Joannis Lelandi Opus de Scriptoribus Majoris Britanniæ illuſtribus, cum Additamentis ubertimis, e codicibus MSptis & impreſſis, per T. Tanner A. M. Cancel. Norwic. nec non John Spelman's Life of King Alfred the Great, from the Original Copy, with ſeveral Additions from MSS. by Mr. Hearne, cui, ſi e re videbitur, accedent ejusdem Spelmanni tractatus duo, alter A view of a printed Book entitul'd, *Obſervations upon his Majeſties (King Charles I.) late Answers and Expreſſes*, alter The Caſe of our Affairs in Law and Religion examin'd.

LIBRI NOVI ALII.

Le Grand Cabinet Romain ou Recueil d' Antiquitez Romaines que' on trouve à Rome, avec les Explications de Michel Ange de la Chauſſe. A Amſterdam, chez Fr. Honoré & Zach. Chatelain, 1706. fol.

Nouveaux Memoires de Mr. Nodot, ou Obſervations qu' il a faites pendant ſon Voyage d' Italie. Avec des Cartes & des Figures. A Amſterdam chez Zacharie Chaſtelain le Fils, 1706. 12.

Divers Ecrits touchant la Signature du Formulaire, par Rapport à la derniere Conſtitution de N. S. P. le Pape Clem. XI. 1706. 12.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Novembris Anno MDCCVI.

JOHANNIS MARCKII BIBLICÆ EXERCITATIONES ad quinquaginta ſelecta loca Veteris & Novi Teſtamenti.

Amſtelodami, apud Gerardum Borſtium, 1706. in 4. Alph. 6. plag. 8.

POſt editas A. 1694. ad ſelectiora loca Veteris & Novi Teſtamenti, numero quinquaginta, Exercitationes *Textuales*, a nobis in his Actis anno modo nominato p. 234. ſ. recenſitas, alias nunc ad totidem utriusque Fœderis extantiores textus Exercitationes, quas *Biblicas* vocare lubuit, Clariſſimus MARCKIUS nobiscum communicat; unde non poſſumus, quin earundem themata notitiæ Lectorum paucis jam inſinuemus, & generatim ante omnia varia heic Polemica, Critica, Chronologica, Moralia, Philologica, Topographica, Hiſtorica, Dogmatica & Problematica, quæ delectare ipſum queant, in volumine hoc reperiri ſignificemus, quæ qualianam ſint, ſtrictior recenſus ipſi paulo clarius ob oculos proponet.

Verborum Dei ad Cainum Gen. IV, 7. hanc eſſe verſionem atque expoſitionem optimam, conjectura quadam ſua nixus, aſſerit: *annon, ſi bonam feceris adductionem* vel *oblationem*, vel etiam *excellentiam*, quam poſſides jure primogenituræ, aut *ſi bene feceris offerendo*, una cum hoc opere, quin &, *ſi non bonam illam*, aut *bene feceris, ad oſtium peccati cubans* porro, & *ad te*, ut primogenitum, *appetitus illius* tui fratris junioris erit, & *tu* adeo *dominaberis in eum?* Geminam ſane heic, eamque diverſiſſimam conditionem proponi, ſed unum tamen eundemque eventum Caino optabilem promitti innuit, qui Cainum ab omni Exercit. I.

affectu & molimine pravo in Habelem deberet retrahere, utpote
II. illuc jam nimis inclinatum. *Ordinem filiorum Noachi,* ad locum Gen. V, 32. illustrandum, ita disponit, ut Japhetum agnoscat maxi-
III. mum, Semum medium, & Chamum minimum. *Annum nativitatis Abrahami* non in septuagesimo, sed in centesimo potius trigesimo patris ipsius Terachi, quærendum autumat, locaque adeo Mosis Gen. XI, 26. & Gen. XII, 4. cum inter se, tum & cum narratione Stephani Act. VII, 4. conciliat. De facto Abraha-
IV. mi, *uxorem suam pro sorore haberi volentis*, Gen. XII, 11. 12. 13. ita judicat, ut Abrahamum a culpa expressi mendacii turpisque lenocinii absolvat quidem, nec tamen ipsum ideo a multa prudentia, subjectione, fide & fiducia commendandum, quin potius de nimio metu, dissimulatione indecenti, & impudicitiæ consensu satis manifesto, redarguendum venire statuat. Pro-
V. missionem Divinam *de semine Abrahami futuro instar stellarum* Gen. XV, 5. primo & directe posteritatis ex Abrahamo nascituræ secundum carnem multitudinem stupendam inferre, sed tamen insimul & pium Abrahami semen tum ex posteris, tum ex Gentibus, spectari, nec Christum excludi debere; in similitudine stellarum etiam, præter numerum, de variis laudabilibus horum po-
VI. sterorum qualitatibus cogitari posse contendit. *Itionem* Abrahami *ad patres*, Genes. XV, 15. memoratam, de ejus morte exponit, & quod addatur, *in pace,* non adeo spectare vult felicem cœli quietem, in quam moriens abierit Abraham, quam prosperitatem & tranquillitatem Abrahami, quæ ipsum in vita sic comi-
VII. tari debeat, ut nec morientem relinquat. In nominibus *Abraham* & *Sarah,* pro Abram & Sarai a Deo his impositis, non aliud mysterium, quam solam feminis multiplicandi denotationem
VIII. quærendam venire admittit. *Columna nubis & ignis* historiam ex Exod. XIII, 21. 22. dum illustrat, miraculosam istam omnino fuisse censet, nec pro miraculo substituendam admittit naturæ operationem, nedum humanam industriam in curando altaris foco, quo quidem posteriori in capite Clarissimum Hardtium
IX. palam refutatum dat. Similiter in *aquis Maræ amaris* per injectum lignum edulcatis Exod. XV, 22--26. supernaturale Dei
X. ipsiusmet miraculum agnosci cupit. *Coturnices* juxta Exod. XVI,

XVI, 12. 13. Iſraelitis conceſſæ in cibum, non locuſtæ ipſi, ſed omnino aves ſunt, earundemque multitudinem ſtupendam miraculis Divinis utique annumerat; & in eadem claſſe *Manna* quoque *deſerti* Exod. XVI, 13--36. reponit, quam gloriam & *aquis ex petra* bis miraculoſe eductis Exod. XVII, 1--7, & celebri *aquarum puteo* Num. XXI, 16. 17. 18. deſcripto vindicat. Sententiam ſuam olim Exercitat. Textuali VIII. Part. I. aſſertam, *de veſtimentis & calceis Iſraelitarum in deſerto* duratione extraordinaria inſtructis, qua vel nullatenus vel potius non plene detrita, a mortuis etiam relicta vivis, & ab his varie, pro ratione ætatis variantis, ſibi aptata fuerint Deut. XXIX, 5. contra ea, quæ ſecus viſa ſunt Celeberrimo Hardtio, paucis vindicat. Integrorum dehinc Pſalmorum quatuor, qui ſunt *ſecundus, octavus, decimus ſextus* & *ſexageſimus octavus*, exegeſin ſubnectit, & in eorundem expoſitione, præcipua aliquot Chriſtianiſmi myſteria, ad credentium inſtructionem, & incredulorum convictionem, ſtabilita dat. De מנחה & אשכר Meſſiæ Regi adducendis juxta Pſ. LXXII, 10. ita ſentit, ut voce מנחה munus farreum, vocabulo autem אשכר libamen ſacrum notari, modumque loquendi ab œconomia vetere ad cultus ſpiritualis & corporalis integritatem, lætitiam & acceptionem gratam transferri ſtatuat. *Converſionem* ſeu *reverſionem hominibus a Deo mandatam* Pſ. XC, 3. nil niſi hominis mortalis corruptionem & mortem, ex Dei potentiſſimi & ſemper vivi ſententia ac providentia immiſſam, reſpicere affirmat. Locum alias difficillimum *de nimio juſtitiæ & ſapientiæ*, ſimul & *improbitatis ac ſtultitiæ*, a Salomone damnato Eccleſ VII, 16. 17. 18 ſic παραφράζει: *Ne juſtitiam conſtituas in iis, quæ a Deo non ſunt mandata, neque horum etiam intuitu de tua juſtitia altum ſentias, aut dictis factisque te ipſum efferas. Sapientiam ſimiliter noli æſtimare, quæ in minus neceſſariis inutilibus & abditis verſatur, nec ex ea aut aliunde tibi creſcat animus, nedum ut de te inaniter glorieris; ne deſolationis tuæ propriæ per conjuncta hæc vitia fias autor. Porro ne improbitatem agnoſcas in iis, quæ Deus ipſe non interdixit, ut hinc quoque te ipſum indecenter deprimas, aut depreſſum prodas; ut ne pro ſtultitia habeas ignorantiam quamvis, ut hinc vera de omni aut neceſſaria ſapien-*

XI. XII XIII. XIV. XV---XIIX. XIX. XX. XXI.

tia carere doleas, aut exclames; ne ejusmodi viis per additionem ad Dei verbum & abnegationem gratiæ ejus, festinatum tibi accer-
XXII. *sas judicium.* Per *facies aquarum, super quas mittendus sit panis*, Eccles. XI, 1. homines miseros cum suis miseriis & lacrymis, qui liberalitate juvandi sint, & *per multitudinem dierum, in qua inveniendus ille rursus sit*, multos dies vitæ hujus continuos, at-
XXIII. que futuram insuper æternitatem intelligit. Circa populi *ad legem & testimonium* factam Jes. VIII, 20. allegationem, duplicem expositionem ulterius examinandam suppeditat. Una hæc est: *ad legem & testimonium* se conferant, attendant & componant, *si non sint locuturi*, seu loqui nolint, *secundum verbum hoc, in quo non est aurora*, h. e. si in meris tenebris renuant hærere, & veram lucem sincere quærant, quæ non est extra legem & testimonium Jehovæ. Altera rursus hæc: *ad legem*, eo, ut dictum est, modo se recipiant, attendant & componant, *& ad testimonium*, Vatum scilicet, *si non loquantur* hi *secundum verbum hoc* Pythonum & sciolorum, *in quo non est aurora*, sed lucidissimam ex adverso legem Dei teneant, sequantur & inculcent. Jero-
XXIV. solymitani *montis Zion situm* magis pro meridionali, quam
XXV. septentrionali agnoscit, & locum Jes. XIV, 13. illustrat. *Consilia Dei de longinquo*, Jes. XXV, 1. laudata, respicere monet non tam præteritum quam futurum, tempora videlicet longe post futura & loca longinqua. Hæc summaria est materia Exercitationum viginti quinque, quibus totidem locorum Veteris Testamenti vexatiorum sensus dilucidatur.

Exerc. In secunda voluminis parte loca Novi Testamenti tot,
XXVI. quot in priori Veteris, excutiuntur. *Excitationem filiorum Abrahæ ex lapidibus*, Matth. III, 9. allegatam, non vult accipi de immediata lapidum in Abrahamidas conversione, sed putat ex lapidibus dici tum excitari filios Abrahami, quando lapidum vilis, dura & ad nutrimentum naturaliter prorsus inepta substantia, cedat loco mollium & aptiorum terræ partium & frugum in nutrimentum, etiam semineum, Abrahamidarum, qui hinc alios iterum gignant filios, ex illa jam in se mutata lapidum substantia.
XXVII. In *Spiritus super Christum baptizatum descensu*, veram *columbæ* formam fuisse visam, ad Matt. III, 16. adstruit; quanquam hunc con-

spe-

ſpectum ad Chriſtum & Johannem reſtringere malit, quam univerſo populo permiſſum credere. *Tentationem Chriſti* vere factam, ex Matth. IV, 1. ſq. probat. XXIIX. *Debita*, quorum *remiſſionem Divinam* credentes in petitione quinta Matth. VI, 12. ſibi expetant, peccata eſſe evincit. XXIX. *Sapientiæ a liberis ſuis juſtificatæ* ex Matth. XI, 19. hanc facit notionem, ut Sapientia (per quam omnino Chriſtum intelligit,) dicatur non intrinſeca quadam mutatione facta juſta, ſed pro juſta agnita, defenſa, pronunciata, celebrata, adeoque & ab oppreſſione injuſta liberata, & quidem a filiis ſuis, ſeu objective in eis & ob eos, ſeu ſubjective potius ab eis, ut efficientibus iſtius juſtificationis. XXX. *Blaſphemiam in Spiritum Sanctum* non remitti notat, ad ductum Matth. XII, 31. 32, tum ex rejectione medii unici ſalutis maligna, quæ heic adſit, tum ex defectu reſipiſcentiæ veræ, qui ſemper conſequatur. XXXI. *Moſen & Eliam* nequaquam in phantaſia modo, ſed vere, a diſcipulis transfigurationis Chriſti ſpectatoribus fuiſſe viſos affirmat, & locum adeo Matth. XVII, 3. ulterius explanat. XXXII. *Sanctorum monumenta* in morte Chriſti *aperta*, eorum vero *excitationem* Chriſti demum ſubſecutam eſſe reſurrectionem ſtatuit, ſuſcitatosque absque altera morte in cœli gloriam ingreſſos pronunciat, ut ſua lux narrationi Matthæi Cap. XXVII, 52. 53. conſtet. XXXIII. Voces, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον Joh. I, 9. non ad hominem, ſed ad τὸ φῶς trahit. XXIV. *Accepta* a nobis *ex Chriſti plenitudine* χάριν ἀντὶ χάριτος, explicatur de gratia impetrata pro gratiæ agnitione per preces & gratiarum actiones. XXXV. Per τὸν Λόγον in locis Actor. X, 36. XIII, 26. XX, 32. & Hebr. IV, 12. Filium Dei deſignari obſervat. XXXVI. De *credentibus ad vitam æternam ordinatis*, ex Act. XIII, 48. adverſus Pelagianas torſiones varias diſputat. XXXVII. Πάρεσιν *peccatorum antecedentium* Rom. III, 25 26. interpretatur de facta fidelibus Patribus ante Chriſtum peccatorum ſeu prætermiſſione, ſeu transmiſſione, ſeu præteritione, ſeu diſſimulatione, quæ ſingula non modo impunitatem peccantium, ſub Novo Teſtamento non minus quam ſub Veteri obtinentem, includant, ſed & punitionem ipſius Vadis ad illud tempus excludant. XXXVIII. Poſt *Sapientiæ Evangelicæ* præſtantem deſcriptionem, quæ 1. Cor. II, 6--10. XXXIX. re-

XL.

XLI. reperiunda est, decenter illustratam, *unicum fundamentum* declarat, & de *opere vario ei inadificato* ex 1. Cor. III, 11--15. agit.

XLII. Tum *Angelum Satan Paulum colaphizantem* 2. Cor. XII, 7. expo-

XLIII. nit de percussione corporali ab Angelo malo facta. *Fundamentum Prophetarum & Apostolorum* Eph. II, 20. illud esse perhibet, cui ipsi sint inædificati, vel rectius, quod ipsi active posuerint, sive illud sit personale, ipse Christus, sive reale, doctrina illorum etiam Scripturis comprehensa; lapidis vero ἀκρογωνιαίου

XLIV. nomen Christo recte tribui, palam ostendit. *Firmum Dei fundamentum* 2. Tim. II, 19. Christum ipsum dicit. Quan-

XLV. do Christus Jesus appellatur *Apostolus & Pontifex* τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, Hebr. III, 1. per hanc non sponsionem seu conventionem & consensum, sed *confessionem* intelligi debere observat.

XLVI. Quid prudentiæ insit promisso Apostolico *de fundamento iterum haud jaciendo* Hebr. VI, 1. 2. 3. latius declarat.

XLVII. *Illuminatorum prolabentium renovationem ad resipiscentiam* negatam Hebr. VI, 4. 5. 6. capit de hominis lapsi interiori & exteriori immutatione ad statum & operationem meliorem, magisque Divinæ voluntati simul & saluti propriæ ac statui Adamico quadantenus convenientem. Hanc dicit vocari impossibilem ob impotentiam humanam, quæ tamen ipsa ex negata Divina voluntate & cooperatione oriatur, adeoque sic satis sit absoluta, & monstret, frustra fundamentum prorsus destructum rursus po-

XLVIII. nendum esse. Porro postquam, quid sit ἄφεσις *peccatorum*

XLIX. *tollens oblationem?* Hebr. X, 18. declaravit, & *certum ac grave judicium ultro post agnitionem veritatis peccantium*, ex Hebr. X, 26--29. exposuit, tandem in loco 1. Joh. V, 16. 17. desinit, ac

L. quidnam sit *peccatum non ad mortem*, disquirit. Ascendendum nempe putat ad speciem unam, vel multiplicem potius, peccati, adversus quam, præ alia aliqua, decreverit Deus gratiam suam in Christo demonstrare, non in omnibus, sed in multis peccantibus, quæque hinc, sive gravior, sive levior in se, admittat resipiscentiam possibilem & actualem serius vel ocyus, in electis & credentibus hominibus, adeo, ut de nominatis fratribus, qui sic peccant, neutiquam sit desperandum.

Singu-

Digitized by Google

Singulis his ita abſolutis appendix quædam ſubjicitur, Oratio puta funebris in obitum *Jac. Triglandii*, Jac. Filii, Jac. Nepotis, S. S. Theol. Doctoris, hujusque & antiquitatum Hebraicarum Profeſſoris & Eccleſiæ Lugdunenſis Paſtoris, ab Autore Clariſſimo habita, e qua vitæ a Triglandio transactæ breviſſimas has lineas ducere, a ſcopo noſtro haud alienum forte fuerit. Natus eſt Triglandius Harlemi, VIII. Maji, An. 1652. Undecimo ætatis ſuæ anno parente utroque orbatus, ſub provida amicorum & agnatorum cura multum profecit. Latinas Græcasque literas, cum Philoſophiæ principiis, tractavit primum in Schola Harlemenſi, & dein in Amſtelodamenſi, ſub ductu Rectoris Adriani Junii. Academias hinc ſalutaturus, primo venit Harderovicum, hinc Lugdunum tranſiit, ubi admiſſus eſt in hoſpitium Antonii imprimis Hulſii, cujus ductu multum in Orientalium linguarum exercitio præſtitit. Impellente ſanctiſſimo voto morientis Patris, quod religioſe habendum merito credidit, Theologiæ ſe totum conſecravit, & in Academia Lugdunenſi Viros celeberrimos, Abrahamum Heidanum, Chriſtophorum Wittichium, Fridericum Spanhemium, Davidem Knibbium aliosque diligenter audivit, tantumque ex eorum inſtitutione emolumenti cepit, ut, quotquot reſpondentem, opponentem, defendentem, orantem Juvenem audirent, de maximis uſibus, quos ab ipſo olim certo eſſet habitura, Eccleſiæ lætabundi gloriarentur omnes. Poſteaquam in examine ſolito Claſſi Harlemenſi ſuam probavit diligentiam, A. 1676 Viris Eruditis, tum per Belgium, tum per Angliam, in quam per ſeptimanas aliquot excurrit, coram innotuit. Vithornæ primum, qui pagus ſpectabilis eſt in Diœceſi Trajectina, hinc ineunte A. 1677. Trajecti, A. 1678. Bredæ Eccleſiæ Miniſtrum egit. Breda ipſum ad ſe trahere conabantur Medioburgenſes, at hæſit ibi usque ad A. 1680, quo ejus miniſterium expetiit & impetravit denuo Eccleſia Ultrajectina, a qua divelli ſe haud paſſus eſt per Roterodamenſem Eccleſiam, quantopere hæc ipſum urgeret A. 1681; quo tamen labente major fuit in eum Lugdunenſium impetus, cui, quippe fortius repetito, ceſſit, haud liber interim vel a rogationibus Hagienſium, vel a votis Amſtelodamenſium. Sed manſit nihiloſecius Lugduni, ubi

ni, ubi A. 1690. ex Magiſtratus & Synedrii conſenſu, labores ſacros cum Marckio partitus eſt. Anno 1686. ordinariam Theologiæ Profeſſionem obtinuit, & inſuper A. 1702. novo titulo antiquitates Hebræorum profiteri juſſus eſt. Doctrinam de cætero Noſter vere conſummatam ei tribuit, linguarumque eum omnium ad ſtuporem potentem vocat, utpote qui, præter Theologiæ ſacræ abſtruſiſſima quæque capita, noverit, quicquid fabuloſum aut verum, parvum aut magnum, vetus aut novum, indignum aut dignum dederit ſeu orbis Chriſtianus, ſeu Roma gentilis, ſeu Græcia ſapiens, ſeu Ægyptus ſolers, ſeu Oriens etiam extremus. Imprimis nihil tradidiſſe ait Judæorum populum, per ſuos Magiſtros vel Scripturarios, vel Talmudicos varios, quod ipſe minus exploratum habuerit. Eruditionis præclaræ monumenta illuſtria reliquiſſe ipſum refert non tantum in ſelectis variis diſputationibus, de *Librorum Apocryphorum appellatione*, de *Libro Juſtorum*, de *Corpore Moſis*, de *Trium Cœleſtium Teſtium apud Johannem authentia*, de *Domini noſtri elogiis apud Paulum initio Epiſtolæ ad Hebræos*; & in Orationibus, de *Legitima Fidei propagandæ ratione*, de *Utilitate Religionis in Republica*, de *Origine & Cauſis Rituum Moſaicorum*, de *Joſepho Patriarcha in Sacri Bovis Hieroglyphico ab Ægyptiis adorato*, de *Laudibus Friderici Spanhemii defuncti*; ſed & in Conjectaneis de *Dodone*, & Opere de *Karæis* (a nobis etiam nuper recenſito in his Actis, A. 1703. p. 63.) & *Sacræ Scripturæ Vindiciis* adverſus novum ejusdem Syſtema a Viro Docto temere formari cœptum. Et plura accepiſſet ab ipſius manu Orbis Eruditus, niſi eum fata his terris eripuiſſent, d. 22. Septembris, A. 1705, quo ætatis ſuæ quinquageſimum agebat quartum. Superſtes tamen perennat in filio, quem præter filias quatuor reliquit, *Jacobo*, qui ſtudiis variis egregie innutritus & excultus, *Juris-Conſulti* titulum haud ita pridem cum omnium applauſu accepiſſe dicitur.

IDEA DE' NOBILI NELLE GESTA DEL Comte Ottone Onorio di Traun, &c.

i. e.

Digitized by Google

i. e.

IDEA NOBILIUM IN VITA ILLUSTRISSIMI OTTONIS HONORII, S. R. I. Comitis de Abenſperg & Traun, Wolckenburg & Eglos, Domini in Traun, Petronel & Maiſſa &c. hiſtorice delineata a Dn. DE LA ROCHE, ejusdem quondam Nutritio. In 8.

Conſtat pl. 16.

ETſi in titulo opuſculi hujus, neque loci, ubi editum, neque anni, aut typographi nomen conſpicitur, compertum tamen habemus, illud nuper admodum Viennæ prodiiſſe. Complectitur autem vitam, itinera & res geſtas Illuſtriſſimi Comitis *OTTONIS HONORII DE TRAUN,* hodieque ſuperſtitis, qui præter Aurei Velleris inſigne decus, Supremi Vexilliferi hæreditarii utriusque Auſtriæ, Conſiliarii Status Intimi, Magnique Mareſchalli & Generalis Colonelli Auſtriæ Inferioris dignitate gaudet. Natus is eſt Patre Honorio, & Matre Regina Chriſtina, Comitiſſa de Zinzendorff, anno 1644, die 13 Martii. Religione Catholica a primis annis imbutus, cum ingenium acre & ad quævis aptum prodidiſſet, nactus eſt præceptorem doctiſſimum Wagenſeilium, cujus præceptis & in ſeceſſu Maiſſano, & integro biennio Poſonii uſus eſt. Remoto deinde ex ejus comitatu Wechtlero, quem periculum erat, ad Proteſtantium Sacra juvenem traducturum, cum Viennæ palam profeſſus eſſet Catholicam religionem, nutritium nactus *Philippum Patritium de la Roche,* natione Hibernum, qui hujus libri Auctor, iter cum eo ad exteros ingreſſus eſt. Primum in Galliam profectus, anno integro Lugduni, ſtudiorum inprimis gratia, nec breviori tempore Pariſiis commoratus eſt. Hinc Madritum, ubi tum nuptiales feſtivitates inter Leopoldum Cæſarem & Margaritam, per vicarium, Comitem de Pötting celebrabantur, perrexit, atque in familiaritatem Joannis Auſtriaci admiſſus, eum copias in Luſitanos ducentem ſecutus eſt, egregiaque ea in expeditione

virtutis ſuæ rudimenta dedit, vario vitæ diſcrimine feliciter de-
53 functus. Viſis poſtea celebrioribus Hiſpaniæ urbibus, in Afri-
cam cum Anglis nonnullis e Gaditano portu excurrit, ubi no-
vum in ſedanda barbarorum rebellione virtutis ſpecimen edidit;
redux deinde in Hiſpaniam factus, quicquid viſu dignum reli-
quum fuerat, curioſo oculo obſervavit, demumque Barcinone
Genuam ſolvit. Verum duplici jactatus tempeſtate, primum
68 Rhodum, deinde Maſſiliam appulit, & mutato adeo conſilio,
cum Melitenſium Gallorumque claſſe denuo in Africam ad ſubi-
71 gendam urbem Gigeri contendit, qua capta, Melitam ipſam pe-
tens, adverſa ventorum vi in Tolonem Martium conjectus eſt.
Hinc denuo mare ingreſſus, Italiæ littora legit, & præter Ge-
74 nuam, urbes aliquas Regni Neapolitani & Siciliæ ſpectavit, &
ubique notatu digniora obſervavit. Sic Cajetæ vidit ſepulcrum
76 matris Æneæ, & carcerem, in quo illo tempore Dux Guiſius &
Maſanielli propinqui, qui rebellionem adjuverant, aſſervaban-
tur, Puteoli pontem admirandum, quem opera Diaboli conſtru-
xiſſe Petrus Bailardus fertur, Sibyllæ Cumanæ habitationem, ſe-
pulcrum Agrippinæ, ſcholam Ciceronis, aliaque, nec non Syra-
81 cuſæ cavernas ſubterraneas, & ſpeculam Archimedis. De-
mum in Melitam inſulam venit, & a Magno Magiſtro cruce &
dignitate Equitis voluntarii ornatus, eo honore dignum ſe uti-
86 que præſtitit. Mox enim Meſſinam tendens, cum in pyratas Bi-
ſertenſes incidiſſet, fortiſſime maritimo prælio decertavit, atque
inde ad reficiendam navem ad Lampedoſam inſulam appulit.
88 Vidit hic cultum Chriſtianum & Mahometicum, ab utriusque
religionis aſſeclis, pari ſecuritate eodem fere loco celebrari.
Namque Turcæ capellæ B. Mariæ Virginis, a Chriſtianis excita-
tæ, adjunxerant ſepulcrum Mahometis Pſeudo-Prophetæ. Ita
vero more receptum, ut, quisquis illac iter facit, in alterutro
loco pecuniæ vel eduliorum aliquid offerat, nec quicquam au-
ferat, niſi certiſſimum naufragium, ut traditio fert, velit expe-
riri. Hinc denuo Melitam rediit, rurſusque ſolvens, cum py-
ratas, qui ab omni parte imminebant, feliciter evaſiſſet, Paler-
mum venit, & transcurſo Regno Neapolitano, Romam tandem,
97 caput mundi, adiit. Qua vero honoris ſignificatione, & Romæ

a Sum-

a Summo Pontifice, Chriſtina Regina, aliisque primoribus, &
in aliis Italiæ urbibus, Viterbii, Senis, Florentiæ, Bononiæ, Fer-
raræ, Mantuæ, Venetiis, Mirandulæ, Mutini, Parmæ, Placentiæ,
Mediolani, Auguſtæ Taurinorum, & reliquis, ab honoratiori-
bus fuerit receptus, non attinet pluribus referre. Transcurſa 111
deinde iterum Gallia, ubi nova ab ipſo Rege Ludovico gratiæ
documenta habuit, in Belgium ſeceſſit, & cum omnia accurate 115
luſtraſſet, cum Hiſpanico legato, Petro de Salinas, trajecit in
Angliam. Hinc ſuadente Nutritio *de la Roche*, qui videndæ 120
patriæ cupidus erat, in Hiberniam proficiſcitur, & ex hac porro
in Scotiam. Redux deinde in Angliam factus, ſolvit demum
Doveria, & per maritimum Galliæ tractum in Belgium rediit,
quo tempore Gallos inter & Hiſpanos bellum exortum eſt; ita-
que novum fortitudinis campum nactus, Hiſpanis operam ſuam
addixit, & ſplendido munere, quod vocant *General Ajutante*, 129
defungi cœpit, quod quidem mox, Erneſti conſanguinei litteris
ab eo vitæ genere avocatus, rurſus depoſuit. Sic, ut Viennam
demum reverteretur, Oldenburgum tranſiit, quo in loco decus
illud Comitum, Antonium Guntherum, jam ſenem, adeo cum 135
aliis virtutibus, tum ſpeciatim arte pictoria, quam probe calle-
bat, ſibi obſtrinxit, ut octo equis generoſis ejusdem coloris ab
eo fuerit liberaliter donatus. Cum vero & in itinere Princi- 138
pem Daniæ hæreditarium offendiſſet, quocum Lugduni in Gal-
lia arctam amicitiam contraxerat, facile ſibi perſuaderi paſſus
eſt, ut in Daniam proficiſceretur, e qua mox etiam in Sueciam
excurrit. Denique peragrata univerſa fere Germania, & Wa- 152
genſeilio imprimis præceptore Altdorffii amice ſalutato, Vien-
nam rediit anno 1667 die 7 Octobris, omnibus virtutibus,
qua homini datum eſt, ornatiſſimus. Hic mox Cæſaris Leo- 158
poldi gratiam meruit, a quo Camerarii munus, aureæ, ut moris
eſt, clavis traditione accepit, jamque ad matrimonium animum
applicans, Mariam Chriſtinam, Comitiſſam de Zinzendorff & 159
Pottendorff, uxorem duxit ineunte anno 1668, quæ poſt trigin-
ta annorum ſuaviſſimum connubium, anno 1698 ad ſuperos
migravit, relictis duobus filiis, quorum alter vix deguſtatis cum 231
Maximiliana, Comitiſſa de Althaim, nuptiis deceſſit, alter Ca-

Camerarii aliisque muneribus defungens, Eleonoram Comitissam Palfi uxorem habet, e qua filium hactenus unicum suscepit. Hinc varia munia per gradus obiit, in quibus utique & prudentia ejus singularis, ubi judicandum fuit de rebus arduis, sive in foro, sive in aula, & fortitudo quoque, ubi res postulabat, patuit.
163 Quo loco lectu digna sunt, quæ Noster prolixius de ejus constantia in compescenda teterrima militum rebellione narrat. Solus enim, fortiter pugnando, non exiguam eorum catervam in fugam conjecit, & miraculi instar fuit, eum inter globulorum imbres (quibus & equus ejus periit, & servus non semel trajectus est) atque inter districtos tot mucrones, salvum evasisse.
177 Anno 1679, cum pestis Viennenses invasisset, insignem animi præsentiam ostendit, & paulo post, orto de Turcarum adventu rumore, dignissimus Cæsari & Statibus visus est, ad vim hostium repellendam. Reduxit itaque Viennam copias, easque tradidit Ernesto Starembergio, urbis præfecto, & porro accepto a
185 Cæsare Generalis Commissarii munere, nihil omisit, quod ad urbem tuendam, atque rebus necessariis omnibus repente adimplendam, pertineret. Quin & de commeatu in vicinis locis comparando mature prospexit, ne quid his, qui in auxilium ur-
190 bis appropinquabant, deesset, & frequenter, non sine summo vi-
198 tæ discrimine, ex urbe ad Cæsarem commeavit, ac prospere pu-
201 gnavit cum Turcis. Inde Regi Poloniæ & Electoribus Bavariæ & Saxoniæ, quorum favorem facile obtinuit, obviam missus, nihil omisit, quod ad maturandam opem pertineret, cumque Principes illi cum Duce Lotharingiæ, quo loco transiri commode Danubius posset, deliberarent, omnes ejus consilium pro-
204 harunt. Quin & ipse potissimum struendi pontis curam suscepit, cumque ancoræ aliaque necessaria ad firmandas naves deessent, jussit catenas omnes e vicinarum urbium puteis laqueosque crassiores in unum conferri, quo effecit, ut intra qua-
206 triduum pons integer sterneretur, quod Lotharingio adeo placuit, ut cumprimum Traunium conspexisset, eum suavissime osculatus, Gallicis his verbis compellaverit: *Que vivent les*
207 *Gens d'esprit.* Certe de liberanda urbe adeo fuit sollicitus, ut trium mensium spatio, quo fuit obsessa, somnum non nisi carptim

ptim ac per intervalla ceperit. Unde urbe demum feliciter ab obſidione liberata, inter primos ob inſignem operam a Cæſare remuneratus eſt, & porro ritus ordinavit, quibus congreſſus Cæſaris Regisque Poloniæ inſtitui debuit. Sic majorem indies 214
Cæſaris gratiam lucratus, munus Commiſſarii generalis, poſtea Conſiliarii Cameræ Aulicæ, & anno 1690 Magni Mareſchalli 221
Auſtriæ Inferioris, quam dignitatem etiam Sigismundus Adamus & Erneſtus e Trauniorum familia poſſederant, ut & Generalis Colonelli Auſtriæ, & demum anno 1691 Conſiliarii Intimi Sta- 224
tus nactus eſt. Anno ſequenti ad ſecunda vota proceſſit, Eſthere Juliana de Oppersdorff, Franciſci Comitis filia, in matrimonium ducta, e qua poſt novem annos mortua, unicam filiolam hæredem habuit. Hinc ne deeſſet honorum complementum, anno 1694 ordine Aurei Velleris a Cæſare, cui facultatem 226
fecerat Rex Hiſpaniæ Carolus II, ſolenniter decoratus eſt, cumque coortis, quæ etiamnum durant, turbis Hungaricis, novum virtutis ſpecimen edidiſſet, inſuper Supremus Vexillifer hæreditarius utriusque Auſtriæ, ac poſtea Conſiliarius actualis Secretiorum Conſultationum *(della Segreta Conferenza)* factus eſt. 232
Denique anno 1704 tertias quoque nuptias, cum vidua Comitis de Weiſſenwolff omnibus virtutibus ornatiſſima celebravit, e qua natus illi haud ita pridem filiolus Joannes Adamus. Plura in laudem Traunii, qui nunc quoque ſuperſtes, eadem apud JOSEPHUM, qua antea apud Patrem ejus Auguſtiſſimum, gratia valet, proferre vetat modeſtia.

NOUVELLE FORTIFICATION, TANT POUR un terrain bas et humide, que ſec et elevé, par feu Minno Baron de Coehorn.

h. e.

NOVA METHODUS MUNIENDI LOCA TAM humilia & humida, quam ſicca & elevata, Autore L.B. de COEHORN.

Hagæ Comitum, apud Henricum van Bulderen, 1706. in 8. Conſtat plag. 19. tabb. æn. 14.

NOtum ſatis eſt *Coehornii* nomen, nota ejus eſt rerum bellicarum peritia prorſus inſignis, nota ſunt egregia ipſius inventa ac præclare geſta. A tanto igitur viro quas non nobis polliceamur de arte muniendi meditationes? Quare cum idiomate vernaculo, h. e. Batavo, dudum ab eo publicatæ paucis admodum innotuiſſent, omnium tamen, quibus Architectura militaris curæ cordique eſt, ut in notitiam venirent, haud parum intereſſet, non inutilem publico operam præſtitit, qui in linguam Gallicam, eruditis noſtro tempore ſatis familiarem, illas traduxit. Equidem ut triplicem, quam Autor celeberrimus proponit, muniendi methodum hic exponamus, inſtituti noſtri ratio non fert, inprimis cum ſine prolixis ſchematiſmis intelligi nequeat: quodnam tamen ipſius fuerit inſtitutum, breviter recenſebimus. Diu ſcilicet recepta fuit Belgica muniendi forma, multis iisque fini Architecturæ militaris e diametro adverſis defectibus laborans, non obſtante, quod inſigne Germanorum decus *Speckle*, in opere quantivis pretii de Architectura militari, (quod, cum multa in hac ſcientia exquiſita contineat, recentioribusque inventionibus anſam dediſſe dicendum ſit, nuper Dresdæ recudi meruit) illos dudum, nempe jam ſub finem ſeculi decimi ſeptimi, notaverat ac emendaverat. Immutarunt illam *Comes de Pagan*, *Mallet*, *Heideman* aliique complures; monſtrat tamen Noſter, quod admiſſum in antiqua methodo errorem in emendationibus quoque ſuis erraverint: id quod tanto magis mirari debemus, quia emendationis iſtius defectum jam correxerat *Speckle*. Præcipua vis fortalitiorum in defenſione ex ala petenda conſiſtit. Intereſt igitur, ut alæ hoſtium conſpectui ſubducantur: quod dum præſtare nituntur methodi Belgicæ, aliarumque recentiorum plurimarum Autores, id vitium incurrunt, quod ſpatium ac terræ molem ad ſuggeſtus tormentorum excitandos hoſtibus ſuppeditent. Duplicem igitur aliam alas tegendi rationem ſubſtituit Noſter, & in utraque vitium memoratum ſollicite præcavet. Cæterum ut præſtantia novarum muniendi methodorum ab ipſo excogitatarum eluceſcat, accuratam iſtius cum moderna Gallorum inſtituit comparationem. Exemplum primæ proponit in hexagono,

ſecun-

ſecundæ in heptagono, tertiæ in octogono. Rationem oppugnandi fortalitia, tum ſecundum Gallicam, tum ſecundum propriam methodum excitata, ſummo cum ſtudio expendit, ſuorumque præ illis inſignes monſtrat prærogativas, indicatis ſimul illorum defectibus, quibus in ſuis medetur. Immo accuratum init expenſarum in utraque methodo calculum, easque in ſua minores multo, quam in Gallica requiri, comprobat. Notatis quibusdam defectibus, circa modernam loca maritima vel ad fluviorum ripas ſita muniendi methodum obviis, propriam ſubjungit. Taxat denique Architecturæ militaris Scriptores, quod in ſuis muniendi formis nullum reſpiciant Horizontem fixum, cum tamen pro diverſa altitudine planitierum ultra libellam aquarum, in fluviis æſtivo tempore conſiſtentium, variari debeat orthographia. Quare cum ipſi in triplici ſua methodo altitudinem in plerisque Bataviæ locis obviam ſupponere libuerit, quomodo eadem in aliis Horizontibus, ſive magis elevatis commode uſurpetur, declarat.

TRIDUANA DE CANONE LIBRORUM SACRORUM Concertatio, acta in Seminario Montis-Faliſci. Autore F. GUILLELMO BONJOUR, Toloſano, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, & in Seminario Montis-Faliſci Divinarum litterarum Profeſſore.

Apud Montem-Faliſcum, 1704. Ex typographia Seminarii. Conſtat pl. 7. in 4.

DOctiſſimi BONJOURII (cujus diſſertationem de *nomine Patriarchæ Joſephi, Zaphnath-Paheaeach,* menſe Januario anni 1679 p. 6, exercitationem vero *in monumenta Coptica ſeu Ægyptiaca Bibliothecæ Vaticanæ,* menſe Majo anni 1699 p. 233 in Actis hiſce recenſuimus) induſtriæ debemus triduanam hanc de canone librorum ſacrorum concertationem, quæ jubente & præſente S. R. E. Cardinali, Marco Antonio Barbadico, Archiepiſcopo, Epiſcopo Montisfaliſci & Corneti, quem mortem obiiſſe non ita pridem accepimus, in Seminario Montisfaliſci ampliſſimo, cujus ille Purpuratus conditor & inſtructor exti-

extitit, publice acta, & Clementi XI. Pont. Max. ab Autore humillime dicata fuit. In tres vero illa diſpeſcitur dialogos, quos inter ſe habent ſex numero interlocutores, Catholicus nimirum, Judæus, Ethnicus, Hæreticus, Samaritanus atque Politicus. Catholicus uti ubique illud agit, ut ſuperbiæ & pertinaciæ Hæretici, Judæi perfidiæ & obdurationi, Samaritani malevolentiæ & livori, Ethnici ſuperſtitioni, ac Politici impietati intemperantique licentiæ obviam eat; ita in primo dialogo non tantum canonem librorum ſacrorum, quem Eccleſia Romana ſequitur, adſtruere conatur, verum etiam, ut alia taceamus, de librorum Moſaicorum antiquitate ut teſtimonia ſua proferant, & Ethnico, & Samaritano, & Judæo anſam præbet. Ita Ethnicus docet ea, quæ in Moſaico legum Judaicarum volumine legerunt olim priſci Gentilium, nos legere hodie in Pentateucho. Longinum enim, Zenobiæ Palmyrenorum Reginæ a conſiliis & ſtudiis, eximio Moſen elogio proſequi in libello *de ſublimi genere dicendi*, quod legum initio ſcripſerit, dixiſſe Deum: *Fiat lux & facta eſt*, quæ verba adhuc hodie circa initium Pentateuchi occurrant. Numenium Pythagoricum agnoviſſe, Platonem dogmata ſua a Moſe ſumſiſſe, propterea que apud Euſebium lib. XI. Præpar. Evang. c. X. quærere: τὶ γάρ ἐϛι Πλάτων ἢ Μωσῆς ἀτϖικίζων. Porro Platonicorum dogmatum, Platonicarumque legum cum Moſaicis comparationem, docere nos pariter, hodiernum Moſis Pentateuchum eſſe illum antiquiſſimum, cujus luminibus Plato uſus ſit. Cujusmodi comparationem jam olim inſtituerit Euſebius, libro undecimo & duodecimo Præparationis Evangelicæ. Unde non miratur Ethnicus, Ariſtobolum, Hebræum, dixiſſe apud eundem Euſebium libro decimo tertio ejusdem operis cap. XII, quod *ſatis conſtet, legum noſtrarum inſtituta ſecutum eſſe Platonem, ac ſingula earum capita diligenter ac ſtudioſe perlegiſſe.* Hinc Samaritanus, ut Pentateuchi antiquitatem tueatur, narrat priſcos illos Samaritas, qui deportatis in Aſſyriam Iſraelitis ſucceſſerunt, habuiſſe libros legis ab uno *de Sacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant.* Hunc Iſraelitarum Sacerdotem fuiſſe de ſchiſmate Jeroboami, quo decem tribus Iſrael defecerunt a Roboamo, ipſo ſtatim anno, quo Salomonem is excepit.

Ne-

Digitized by Google

Neque quenquam latere continuatam in Samaritis Jeroboamitarum a Judæis diſſociationem. Quod ergo Samaritæ conveniant cum Judæis in tribuendo Moſi Pentateucho, quem, diſſociatione non obſtante, conſervent & tueantur, id non habere a ſuo ſchiſmate, ſed a tempore, quod antiquiſſimum illud ſchiſma anteceſſit. Quocirca hodiernum Samaritarum Pentateuchum altiſſimæ eſſe antiquitatis, Samaritanus colligit. Quin & ſummam hanc antiquitatem elucere hodie idem ait in characteribus, quibus ille Pentateuchus deſcriptus ſit. Inſtitutos Jeroboamitas literis Moſaicis, quibus Hebræi omnes ſuos ante Esdram libros exaraverint, dediſſe eas Samaritanis; *cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint,* uti ex Hieronymi præfatione in libros Regum conſtet. Notum eſſe pariter ex doctiſſima Joſephi Scaligeri diſſertatione de literis Jonum, Græcos characteres ad exemplum Samaritanorum eſſe formatos. Cumque conſtet de antiquiſſima literarum Jonicarum origine a Phœnicibus ſeu Chananæis, in quorum regione habitabant Hebræi, adeoque & Samaritæ; conſtare etiam de altiſſima literarum Samariticarum antiquitate, merito cenſet. Summæ igitur antiquitatis tenaciſſimos Samaritanos indicio eſſe concludit, antiquiſſimum eſſe Pentateuchum, quem a Moſe ſcriptum agnoſcunt. Tandem Hebræus in eos invehitur, qui legis libros a Moſe non eſſe ſcriptos adſerunt, ac proinde non tantum iſtam ſententiam ex Exodi cap. XXXIV. v. 27. collato capite XXIV. v. 4. ejusdem libri, & capite XXXI. Deuteronomii v. 9. refellit, ſed etiam clare edocet, quomodo Moſis ille liber integer ad poſteros fuerit propagatus.

Secundi dialogi ſcopus eo tendit, ut Pentateuchi Divinitas probetur, pariterque & antiquitas & Divinitas aliorum veteris Teſtamenti librorum commonſtretur. Divinitatem Pentateuchi dum probat Catholicus, illud maxime argumentum urget, quod ex Prophetiarum veracitate depromitur. Cum enim duplex ſit prædictionum genus, aliud per ſigna, aliud per verba: illud imaginibus ſeu formis ac figuris adumbretur, iſtud verbis exprimatur, quæ vel nudam & apertam habeant ſignificationem, vel latentem & allegoricam; utrumque prædictionum genus includere Moſis

Moſis libros oſtenditur. Ipſe Judæus varia hujus rei teſtimonia in medium producit, & ad vaticinia de Meſſia imprimis provocat, contra quæ tamen Hæreticus varia adfert, quæ Fauſtus Manichæus, Theodorus Mopſueſtenus, & Apelles Marcioniſta olim ſomniarunt, prætereaque Hugonis Grotii mentionem facit, qui omnes de Chriſto prophetias docuerit involvere primarium quendam, proximum, propriumque ſenſum, ad hiſtoriam ejus temporis, quo proferebantur, referendum; ſecundarium vero, remotum, myſticum & allegoricum pertinere ad Chriſtum, Prophetiasque adeo ad Chriſtianam fidem probandam infirmas eſſe & invalidas, nihilque ad ponenda fidei fundamenta prodeſſe, cum non in vim argumenti proprie adhibeantur, ſed ad illuſtrandam atque confirmandam rem jam creditam. Verum hanc Grotii ſententiam Catholicus rejicit, ac prædictiones Prophetarum, fidei noſtræ fundamenta firmiſſima, nec quasdam ſolum alluſiones veteris & novi Teſtamenti a piis & ingenioſis hominibus excogitatas eſſe, ex variis Scripturæ locis confirmat. Reliqua dialogi hujus pars circa reliquos V. T. libros ita verſatur, ut de libris Joſua, Judicum & Regum prolixius agatur, ceteri vero breviter ſaltim ſtrictimque attingantur. De libris Regum inter ſe dum colloquuntur Judæus, Catholicus & Ethnicus, hicce Judaicos iſtos Regum annales cum antiquiſſimis variarum gentium monumentis quam aptiſſime cohærere, exemplis quibusdam declarat. Ita Chaldæos in ſuo Regum Babyloniorum mathematico canone nos docere ait, tempus Mardokempadi, ſeu Merodachi, Regis Babylonis, qui Ezechiæ, Regi Judæ, legationem miſit libro quarto Regum c. XX memoratam. Tempus etiam aperire Nabocolaſſari ſeu Nabuchodonoſori, qui Judæos abduxit in ſervitutem Babylonicam, monumenta nedum Hebraica, verum etiam Chaldaica, quæ Beroſus, Sacerdos Beli excuſſerit apud Joſephum l. X. Antiquit. c. II. & lib. I. contra Apionem. Eadem monumenta eundemque canonem manifeſtare quoque tempus Ilvarodami ſeu Evilmerodachi, qui Joachinum, Regem Juda, exemit vinculis. In antiquiſſimis annalibus Tyriorum, quorum fragmentum eximium reciret Joſephus lib. I. contra Apionem & lib. VIII. Antiquit. c. 2. memorari Solomonem

nem Jeroſolymorum regem: item templum ædificatum Jeroſolymis duodecimo anno regni Hiromi, ſeu Hirami, Regis Tyri, qui juxta librum tertium Regum c. V. conceſſit Salomoni cæſores lignorum ad templi ædificationem. In iisdem annalibus celebrari Ithobalum, Aſtartæ Sacerdotem, & Tyriorum, adeoque Sidoniorum, Regem, qui ſit Ethbaal, Rex Sidoniorum, cujus filiam Jezabelem in uxorem duxit Achab Rex Iſrael 3. Reg. 16, 31. Attenta æra Carthaginis, quam habemus ex Solino, c. XXVII. editionis Salmaſianæ, eundem ab Hiromo numerum annorum colligi ex Tyriorum antiquitatibus, qui reperitur a Salomone in Regum libris. Inde quoque manifeſtum eſſe, tempus Ithobali eſſe tempus Ethbaali, tempus Mardokempadi eſſe tempus Merodachi, tempus Nabocolaſſari eſſe tempus Nabuchodonoſori, tempus Ilvarodami eſſe tempus Evilmerodachi. Adhæc Aſſaradinum, qui locum habet in mathematico Regum Babyloniorum canone, referre ætate Aſor-haddanum, alias Aſar-haddonem, illum Regem Aſſyriorum, qui de Babylone aliisque ditionis ſuæ locis adduxit, quos collocavit in civitatibus Samariæ pro filiis Iſrael 4 Reg. XVII, 24. Aſſarhaddonis hujus patrem ac deceſſorem Sennacheribum, qui juxta caput decimum octavum ejusdem libri, bello infeſtavit Judæam aliasque Aſiæ regiones, exprimere ſine dubio Sanachæribum, Regem Arabum & Aſſyriorum, quem adverſus Ægyptum magnum moviſſe exercitum, teſtetur Herodotus l. 2. c. 141. Sed & Beroſum, Chaldaicarum rerum ſcriptorem, Senacheribi meminiſſe, quod omnem Aſiam & Ægyptum bello infeſtaverit; ut obſervet Joſephus l. X. Antiquit. c. 1. Eundem auctorem l. 7. c. 6. exſcribere præclarum de Regibus Syriæ fragmentum ex Nicolai Damaſceni Hiſtoriarum libro quarto, in quo celebretur Adadus, Damaſci & reliquæ Syriæ Rex, qui bello inter eum & Davidem, Judææ Regem, exorto, crebris præliis cum illo conflictatus, poſtremo apud Euphratem victus ſit. Librum ſecundum Regum vocare eum Adar-ezerem ſeu Adad-ezerem regem Soba, ſub cujus ditione erat Syria Damaſci, cujusque mentio fit c. VIII. 3. Si antiquitates Ægyptiorum excutiantur, reges Ægypti memoratos in Judaicis Regum libris reperiri eo tempore, quo ponantur in iſtis an-

BIBLIOTECA

tiquitatibus. Quando in libris Regum inveniatur *Sesac*, alias *Sesoc*, ea ratione, qua *Iramus Iromus* fit, in Dynastiis Ægyptiorum celebrari *Sesonchosin* seu *Sesoch-osin*. Quando in istis legatur *Necos*, in illis haberi *Nechao*.

Reliquum est, ut de tertio Dialogo aliquid dicamus, in quo de Canone librorum Novi Testamenti breviter disseritur, quem cum juxta receptam in ecclesia sententiam constituisset Catholicus, Hæreticus contra monet, istum multa probare, quæ Hæresis repudiaverit, multa rejicere, quæ illa susceperit. Nimirum Evangelium Matthæi, ceteris repudiatis, admisisse Cerinthum: sed mutilasse Ebionem: Manetem prorsus abjecisse. Evangelium Lucæ, ex quo selecta quædam exceperint Cerdo & Marcio, penitus respuisse Carpocratem. Evangelium Joannis spreviſſe sectam Alogorum. Basilidem suum habuisse evangelium, habuisse Apellem, habuisse & Tatianum. Lectum fuisse a Gnosticis evangelium secundum Philippum: ab Ebionitis & Encratitis, secundum Hebræos: a Manichæis, secundum Thomam. Nec defuisse, qui probaverint evangelia Petri, Andreæ, Bartholomæi, Judæ seu Thaddæi, Jacobi Junioris, Matthiæ, Barnabæ, Nicodemi; sicut & illa, quæ secundum Ægyptios fuerint & secundum duodecim Apostolos. Verum Catholicus verbis maxime Augustini, quæ libro 33. contra Faustum Manichæum, c. 6. leguntur, probat genuina esse evangelia aliaque Apostolorum scripta, quæ Ecclesia recipit, adulterina vero, quæ contra Ecclesiam ab hæreticis producta sunt. Veraces vero esse libros Evangeliorum, reliquosque novi fœderis, ipsis Judæi, Ethnici & Samaritani suffragiis confirmatur, & Judæus quidem inter alia ad celebrem istum Josephi locum provocat, qui l. XVIII. c. 4. Antiquit. extat, ubi ingenue narratur, venisse Christum prænunciatum a prophetis, nempe Jesum, qui plurimos & ex Judæis & ex Gentibus ad se pertraxerit. Cum tamen Politicus objiciat, plures hodie inficiari Josephum ista locutum esse, Catholicus omnem movet lapidem, ut germanum Josephi fœtum esse præclarum illud de Christo testimonium evincat. Hoc ipsum enim ostendere ait, quotquot reperiantur Josephi codices sive typis, sive calamo exaratos, sive Græcos, sive Latinos, qui omnes

omnes mire conſentiant in retinendo hoc teſtimonio. Illius ſinceritatem neminem veterum negaſſe, neminem ipſorum vocaſſe in controverſiam, multos potius inter illos eosque graviſſimos locum adeo celebrem laudaſſe, exſcripſiſſe, ut Euſebium in tertio Demonſtrationis Evangelicæ & in primo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro cap. XI; ut S. Hieronymum in catalogo ſcriptorum eccleſiaſticorum, agentem de Joſepho; ut Iſidorum Peluſiotam lib. 4. epiſt. 225; ut Sozomenum lib. 1. c. 1. quibus addi poſſit Georgius Cedrenus in Hiſtoriarum Compendio pag. 169, Nicephorus Calliſti lib. 1. c. 39. & Suidas in Lexico, verbo Ἰωσηπος. Cum præterea idem ille Scriptor, aliis in locis minime dubiis & controverſis, meminerit *Joannis Baptiſtæ* & *Jacobi fratris Jeſu*, neminem recte dubitare poſſe, infert, dixiſſe eum teſtimonium de ipſo Jeſu, cujus nomen longe illuſtrius clariusque fuerit. Quamvis etiam facta Joſephi oſtendant, eum non habuiſſe pro Chriſto, quem Chriſtum dixerit, quia non ad fidem Chriſti acceſſerit, non tamen ideo ſpuria & adulterina cenſenda eſſe verba, quæ in ejus ſcriptis eundem Chriſtum declarent. Nam & Philoſophos Gentiles *cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaſſe, aut gratias egiſſe: ſed evanuiſſe in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſſe inſipiens cor eorum*, Rom. I, 21. Evanuiſſe revera Joſephum in cogitationibus ſuis, cum per turpiſſimam adſentationem accommodaverit Veſpaſiano jactata per id tempus de Meſſia totius orbis moderatore oracula lib. 7. de Bello Judaico cap. 31. Dum iſto in loco dixerit, quod oraculum ſacris repertum in literis prænuncium ejus, qui ex Judæa toti orbi imperaret, eo tempore *ſignificaverit ſimul* imperium Veſpaſiani, oſtendiſſe Joſephum, ſe ſoli Veſpaſiano non aptaſſe vaticinia Chriſti prænuncia, ſed putaſſe illum orbis moderatorem, quem ex Judæa promittebant prædicta in ſacris paginis Meſſiæ tempora, eſſe Veſpaſianum, alias vero Meſſiæ notas alteri a Veſpaſiano competere. Cum enim cerneret, in his Meſſiæ temporibus neminem ex Judæis obtinere temporarium ac terrenum orbis imperium, quale expectabatur a terrenis & carnalibus; oculos ipſum conjeciſſe in Veſpaſianum, creatum in Judæa orbis Romani Imperatorem. Rabbinos complures comminiſci duos Meſſias, alte-

rum infelicem & ærumnis ac cruentæ morti devotum, alterum Iſraelitici regni vindicem, ſummam geſturum gloriam & diſperſos Iſraelitas congregaturum, juxta doctrinam quam habeant in libro ſexto partis ſecundæ Thalmudis & in Bereſith Rabba. Non ergo mirum eſſe ſi Joſephus, raptus partim cœco adſentationis impetu, partim terrena Judaiſmi cupiditate, duos quoque admiſerit, quibus aptaret res Meſſiæ, alterum nempe Jeſum, adflictum, ærumnoſum & ignominioſæ mortis ſupplicio addictum; alterum, nempe Veſpaſianum, temporario ac terreno orbis Romani imperio clarum. Nec incredibile eſſe, hunc ſcriptorem dixiſſe, Jeſum fuiſſe mirabilium operum patratorem, & inde ejus ſupra homines excellentiam quandam agnoviſſe, nec tamen eſſe amplexum Chriſtianam legem: quandoquidem Chriſtus dixerit de Judæis, qui perſpectis miraculis, quæ ipſe patraverat, nihil remittebant de ſua pertinacia: *Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*, Joan. XV, 24. Quin & in libris veterum Hebræorum, maxime in *Avoda Zarà* Thalmudis Jeroſolymitani, & in *Midraſch Cobelet* tradi, hauſtus veneni & ſerpentium morſus nomine Jeſu ſanatos fuiſſe, nec tamen illos verpos credere in Jeſum. Ipſos quoque Mahummedanos miraculis a Chriſto Jeſu patratis habere fidem, quamvis Chriſtianam religionem adſpernentur.

DISSERTATIO IN HISTORIAM SACRAM prima mundi ætatis, habita per dialogos in Academia Divinarum literarum Seminarii Montis-Faliſci. Autore F. GUILLELMO BONJOUR, Toloſano, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, & in Seminario Montis-Faliſci divinarum literarum Profeſſore.

Apud Montem-Faliſcum, 1705. Ex typographia Seminarii. Conſtat pl. 6. in 4.

Juſſu Eminentiſſimi S.R.E. Cardinalis, Marci Antonii Barbadici, antea laudati, in Academia divinarum literarum Montis-Faliſci habita fuit hæc quoque diſſertatio, quæ perinde, uti illa, quam

quam modo recenſuimus, dialogi in modum conſcripta eſt ab Autore doctiſſimo. Tribus autem abſolvitur illa dialogis, in quibus inter ſe colloqui finguntur Hebræus, Ægyptius, Phœnix, Græcus atque Latinus, quorum prior in primo & ſecundo dialogo non tam Hebræi, quam Chriſtiani perſonam tuetur, quandoquidem ibi de illis rebus agitur, quæ Chriſtianis cum Hebræis communes ſunt; reliqui vero ex Ægyptiorum, Phœnicum, Græcorum & Latinorum monumentis diverſa proferunt, ex quibus Cl. Autoris ingenium non minus, quam eruditio varia, multaque lectio egregie eluceſcunt.

Primus dialogus ad tria Geneſeos priora capita ſpectat, utpote in quo univerſa eorundem hiſtoria ex diverſarum gentium placitis illuſtratur, plurimaque ejusdem veſtigia apud profanos ſcriptores occurrere oſtenditur. Non licet nobis jam ea ſingillatim recenſere, quæ de rerum primordiis, de primis tenebris, luceque primigenea, de terra primum inani & vacua, de creationis opere, de ſeptimo die, de Verbo Dei, quo omnia creata ſunt, deque aliis rebus quamplurimis erudite diſſeruntur, ſaltim ex iis quædam delibaſſe ſufficiat, quæ circa Protoplaſtos memorantur. Non ignoraſſe ſcilicet paganos, primum humani generis parentem de limo terræ fuiſſe formatum, ex Promethei atque Saturni fabulis imprimis probatur, prætereaque oſtenditur, Ciliciæ incolas ipſius quoque Adami nomen olim fuiſſe adſecutos, qui Saturnum *Adanum*, *Virum cineris* & *filium terræ*, vocaverint, illoque nomine procul dubio Adamum innuerint, cum mutatio litterarum M & N ſit uſitatiſſima. Equidem quod Promethei primi hominis formatoris fabulam attinet, illud valde Græco obſcurum eſſe videtur, quod Prometheus Japeti filius decantetur, cum tamen vix conſtet, quomodo ille Japeti filius dici queat, qui primum hominem produxerit. Verum Hebræus contra excipit, cauſamque fabulæ iſtius inſulſiſſimæ ex Geneſi detegit. Docet nimirum Divinum iſtum librum c. X. v. 2. narrare, *Japhetum* ſeu *Japetum* genuiſſe *Javan*, a quo Jones, ſeu Græci, ducunt originem. Hebraicam vocem יון *Javen*, unde nomen invenerit is Japeti filius, ſignificare *cœnum*, *lutum*, uti Pſal. XL. v. 3. Quod ergo *Japetus* eſſet pater illius, qui

qui dictus eſt lutum, & a quo Græci orti ſunt, patrem Promethei, hominum e luto formatoris, ſeu potius *Promethei luti*, Japetum gentiles homines finxiſſe. Hinc Paradiſum, in quo Deus Adamum collocavit, ſub Alcinoi horto latere exponitur, cum Ἀλκίνοος ſit כיון אל *El-Kiun*, hoc eſt *Deus Saturnus*, monente Phœnice; Græco autem atque Hebræo judice, Plato quoque de hoc horto locutus eſt, tum in Convivio, ubi fingit Porum in Veneris natalibus nectare ebrium, tum etiam in Politico, ubi de hominibus e terra natis loquitur. Non attingimus, quæ hac occaſione de ſomno Adami, de priorum hominum nuditate, de ſerpente ſeductore, de arbore ſcientiæ, cujus ſymbolum arbor in Heſperidum hortis aurea mala proferens dicitur, de pomo, quod Eva Adamo dedit, erudite proferuntur, potius de ipſa Eva aliquid addimus. Hæc enim ſub Rheæ & Pandoræ nominibus indicari dicitur, dum Heſiodus Pandoram vocet mulierem, quæ vaſe hominibus curas graves importaverit, eosque orbaverit primigenio illo ſtatu, in quo omnino absque malis, ſine moleſtia & labore, ſine ſenio vixiſſent. Cumque Græcus vix poſſit intelligere, cur Vulcanum juſſu Jovis formaſſe hanc mulierem Gentiles finxerint, Hebræus iterum erroris hujus fontem oſtendit. Monet enim *claudicationem* dici Hebraice צלע *iſela*, voce quæ proprie *coſtam* ſignificet; *Vulcanum* eſſe Hebraicum חלק אנוש *Heleck-enos*, ſeu Chaldaicum חולקנש *Hulca-nas*, quod notet *portionem hominis*; jam in textu Hebraico Gen. II. v. 21. 22. legi vocabulum צלע, ſignificans *coſtam*, quæ ergo iſta hominis ſit portio, unde mulier tracta ſit. Pari ratione Hebræus Heſiodi fabulam explicat, qua dicitur, quod mulier a Jove data ſit ἀντὶ πυρὸς, pro igni, & in ejus formationem Ἥφαιστος, ſeu Vulcanus, ignis pater, terram undæ miſcere juſſus fuerit. Obſervat enim eos, qui iſta confinxerint, audiviſſe coſtam, ex qua formata eſt mulier, ſumtam eſſe מן האדם, *ex Adam:* mulierem vero vocatam eſſe: אשה כי מאיש לקחה זאת *Iſſcia*, hoc eſt, Virago, *quoniam de Ish*, hoc eſt de Viro, *ſumpta eſt*, Geneſ. II, v. 23. *Ignitum* Hebraice dici אשה *Iſſce*, ſeu *Iſſcia*, eodem prorſus vocabulo, quo deſignatur *mulier:* ignem vero vocari אש *Esh*

ſeu

ſeu *Ish*, ut pronunciatur cum adfixis. Ex eadem radice Chaldæos dicere ignem אשא, *Eſſcia*, אשיא *Eſſciath*, אשתא *Eshta*, & igneum אשי *Iſſci*. Eosdem quoque vocare mulierem אשיא *Iſſcia* & אשתא *Eſſceth*, quæ vox emphatice fiat אשתא *Eshta*. Ob hanc nominum alluſionem, Hebræos paſſim dicere in ſuis ſcriptis, mulierem viro, virum mulieri ignem eſſe. *Vulcanum* ergo, ceu ignis patrem, fingi formatorem mulieris, quaſi mulier, ſumta de viro, ex igni educta ſit. Hinc & Græco ejus nomine Ἥφαιστος, Dorice Ἅφαιστος, quod ſit depromptum ex Chaldaico אב אשתא *Af-echta*, Syra pronunciatione *Af-eshto*, non tam *patrem ignis* ſignificari, quam *patrem mulieris*. Quoniam autem coſta, ædificata in mulierem, ſumta ſit ex *Adam*, qui nomen habet ab ארמא, ſive a terra, commentos fuiſſe antiquos ait, Vulcanum terram aquæ miſcuiſſe in formationem mulieris.

In dialogo ſecundo ea partim diſcutiuntur, quæ ad primam humani generis usque ad diluvium univerſale propagationem pertinent. Inter alia occurrit comparatio, quæ inter *Cainum*, Adami filium, & inter Græcorum *Caunum* vel *Cainoum* eorundemque hiſtoriam, per ſedecim partes ab Hebræo inſtituitur. Primo enim ille monet, *Cain* adhibita terminatione Græca eſſe & Καϊνὶς & Καυεὺς & Καινὸς. Secundo, *Cainum* eſſe *Caunum*; ſicut פעו *Pau*, (civitas in qua regnavit Adar Rex Edom, Gen. XXXVI, 39.) ſit פעי *Pai*, 1. Paral. I, 50. quia literæ *Jod* & *Vau* invicem facile commutentur. Tertio, uſu evenire in lingua Hebraica, ut haſta dicatur קין *Cain*, & in proverbii conſuetudinem veniſſe τὸ Καινέως δόρυ, *Cainei haſtam*. Quarto obſervat, quod Heva conceperit & pepererit Cain dicens: *poſſedi hominem per Deum*, Geneſ. IV, 1. In textu vero Hebraico legi את יהוה *eth-Jaho*, vel *eth-ɡdonai*, hoc eſt *a Domino*, quod alio modo diceretur מאל *meel*, hoc eſt, *a Deo*, juxta expreſſionem, quæ eodem in libro cap. XLIX. v. 25 reperiatur; אל ſcilicet eſſe unum ex Hebraicis Dei nominibus. Ab *El* eſſe *Elatum*, a quo procreatus ſit *Caineus*: a *Meel* eſſe *Meleum* ſeu *Melatum*, ex quo *Caunus* natus ſit. Accedere addit, quod Hebraicum nomen אלוה *Eloah* Chal-

dæis sit אלה *Elah*, unde divinitas dicatur אלהות *Elahuth*, & *a divinitate* מאלהות *Meelahuth*. Quinto notat, *Cain* duxisse sororem in uxorem. Sororem בבעול *Bibol*, hoc est, *in conjugando*, esse sororem ductam in matrimonio. A *Bibol* esse *Bibolis*, per Syncopen *Biblis*, quæ fuerit soror, cujus amore captus est *Caunus*. Sexto, *Cainum* fuisse agricolam: *Caineum* incumbentem ad arationes erecto pede terram fidisse. Septimo, impie se gerentem *Cainum* in muneribus, quæ offerebat, repudiatum esse a Deo, quasi sacrificium non faceret, quasi non adhiberet ipsi preces. Hinc iram, hinc livorem, hinc pugnam adversus fratrem fuisse ortam, cujus munera grata & accepta Deus habuerit. *Caineum* secundum fabulam neque Diis sacrificasse, neque illis adhibuisse preces, sed suæ hastæ; quod ideo dictum sit, quia hasta fuerit signum hieroglyphicum principii pugnæ. Octavo, *Cainum* contendisse cum Abele: *Caineum* cum Apolline. Nono, *Cainum* fuisse maledictum super terram, seu maledictum a terra, ut sit in textu Hebraico: & fabulam inducere Centauros, sive percussores a Jove missos, qui *Cainei* membra per terram vexent, obterant, & contundant. Decimo, *posuisse Dominum Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui inveniisset eum*; & *Deum æquoris alti* dedisse *Caineo*

super ne faucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere posset.

Undecimo, *egressum Cain a facie Domini habitasse profugum in terra - - - & ædificasse civitatem*: urbem condidisse *Caineum* sive *Caunum*, peregrinatum procul a patria terra. Duodecimo, ante conditam a *Caino* civitatem homines fusos per agros ac dispersos fuisse, cum ea fuerit omnium urbium prima: regionem, in qua *Caunus* ædificaverit civitatem, fuisse primum a Lelegibus, hoc est, hominibus erraticis inhabitatam. Decimo tertio, *Hanochum*, terminatione Græca Ανωχαῖον & per syncopen Αγχαῖον, esse illum *Caini* filium, qui principatum obtinuerit in condita primis orbis Lelegibus civitate: principem Lelegum haberi Αγχαῖον, ejusque originem referri ad Neptunum, quem fabula copulaverit cum *Caine* velut cum muliere,

liere, quæ Neptuni beneficio in virum, Caineum nomine, ſit mutata. Decimo quarto, Hebræis vocantibus orbem matrem proclive fuiſſe celebrare antiquam civitatem *Hanoch* velut Hanochii ſeu Hanchæi matrem: Ασυπαλαία enim, Hebræus inquit, hoc eſt, *urbs antiqua*, ferebatur mater *Ancæi*. Decimo quinto, Hanochæum Cainitam exhibere Ὑπερήνωρα fabulæ Cadmeæ: Αγχαῖον ὑπέρβιον eſſe Αγχαῖον ὑπερήνωρα, ſicut & Αγχαῖον χορωνὲν, Coronum vero filium eſſe *Cainei*. Decimo ſexto, Hanochæum, filium agricolæ, facile in patris veſtigia incurriſſe: Ancæum fuiſſe Φιλογέωργον amantem agriculturæ.

Tertium dialogum quod attinet, veritas textus Hebraici, adverſus calculos editionis LXX interpretum, in eo maxime, adſtruitur. Et Latinus quidem agit cauſam editionis Latinæ vulgatæ in numeris annorum, quibus antediluviana mundi ætas definienda eſt, quique aliter in Græcis codicibus expreſſi ſunt. Græcus titubanter & inconſtanter loquitur de editione LXX interpretum, ob codicum inſtabilitatem. Hebræus vero veritatem Hebraicam planam facit. Exempli loco ea lectori exhibemus, quæ circa Adami annos diſſeruntur. Oſtendit nimirum Græcus, juxta vulgatos editionis LXX codices, *vixiſſe Adamum triginta & ducentos annos; & genuiſſe ad figuram ſuam & ad imaginem ſuam: & vocaſſe nomen ejus Seth.* Sibi tamen non conſtare hanc lectionem, ulterius probatur. Nam juxta vetuſtum codicem, quem homiliis D. Joannis Chryſoſtomi ſuper Geneſin interſeruit Oecolampadius, *vixiſſe Adamum triginta & trecentos annos, & genuiſſe ſecundum ſpeciem ſuam, & adpellaviſſe nomen ejus Seth.* Id ipſum Græce perhibere Biblia Aldina, Theophilum Patriarcham Antiochenum l. 3 ad Autolycum, eumque antiquitatum Judaicarum Joſephi interpolatorem, cujus manuſcriptum extat in Bibliotheca Vaticana n. 1304, ſicut & in Regia, ad quam adpellat altera defenſionum textus Hebraici, ab ſtudioſiſſimo & diligentiſſimo ſacri hujus fontis vindice D Joanne Martianæo non ita pridem elaborata. Inde factum eſſe, ut loco bis mille ducentorum quadraginta duorum

annorum, quos ab Adamo usque ad diluvium vulgo numerant Græci, alii colligant annos bis mille trecentos quadraginta duos, ut Joannes Antiochenus in excerptis Constantini a Valesio editis p. 780, & Suidas in Σέρουχ. At rursum aliam varietatem occurrere in homilia vigesima D. Chrysostomi super Genesin, juxta editionem tum Basileensem anni Domini 1525, tum Parisiensem anni 1556, ubi LXX interpretum versio referat, quod *vixerit Adam annis centum triginta & genuerit secundum speciem suam & secundum imaginem suam, & appellaverit nomen ejus Seth. Et fuisse ejus annos octingentos, & genuisse filios & filias. Et factos esse omnes dies Adam annos nongentos triginta, & mortuum esse.* Sic, Græco judice, de summa bis mille ducentorum quadraginta & ultra annorum, qui vulgo colliguntur ab Adamo usque ad diluvium, detrahenda esset centuria. Id quod certe factum fuisse ait in veteri apud Clementem Alexandrinum supputatione l. 1. Stromat. p. 337. Quin & plusquam ducentos annos desiderari in Pseudo-Methodii revelationibus, Græcos alioquin numeros secutis. Narrare enim, quod *in expletione secundi millenarii factum sit diluvium aquarum.* Ceterum quinam sint patriarchæ, quorum annos his centenariis auctiores non invenit ille auctor, exploratum se habere idem Græcus negat. Putat tamen, forte pro ducentis & quinque annis τῆς τεκνογονίας, qui Setho communiter tribuuntur a Græcis, illum legisse centum quinque. Nihilominus, ait, hanc lectionem etiam receptam esse a custodibus & defensoribus versionis septuaginta, ut ab Ægyptiis, qui in sua interpretatione Copto-Arabica manuscripta Bibliothecæ Vaticanæ adponant notam marginalem de ΣΕ-ΤΤΕ-ΝΡΟΜΠΙ, hoc est, *centum quinque annis*, quos juxta variam & discrepantem lectionem vixerit Sethus ante genitum Enosum. Eosdem numeros repræsentare Græcos codices manuscriptos Antiquitatum Josephi, Vaticanum & Regium, antea memoratos, in quibus legatur Sethum genuisse Enosum κατὰ πέμπτον καὶ ἑκατοστὸν, *anno quinto & centesimo.* Præterea eundem Vaticanum codicem annos Henochi ante natum Mathusalam sic exprimere: Μαθουσαλὰ δὲ ἔτεσι πεν-

τῆς

παῖς κατὰ ἑτῶ αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν Mathuſala autem Henochi filius, ipſi natus anno quinto & ſexageſimo, cum tamen Græca Chronologia ſtatuat Henochum genuiſſe Mathuſalam anno ætatis ſuæ centeſimo & ſexageſimo quinto. Hæc ergo Græcus poſtquam protulit, & verſionis LXX interpretum inconſtantiam adeo demonſtravit, Latinus editionem Latinam Vulgatam laudat, quæ conſtanter in omnibus codicibus doceat, vixiſſe Adamum *centum triginta annis*, & genuiſſe Sethum: iſtum vixiſſe *centum quinque annis*, & genuiſſe Enoſum. Pari numerorum firmitate deſcribere eandem oſtendit annos Enoſi, Cainani, Mahalaelis, Jaredi, & Henochi, quem dicat genuiſſe Mathuſalam, cum vixiſſet *ſexaginta quinque annis*. Et cum reperiantur iſti numeri in variantibus lectionibus Græcorum, nec ab illis diverſi locum in ullo codicum editionis Latinæ vulgatæ habeant, nullius roboris ſine dubio eſſe Græcos codices, qui Latinæ huic interpretationi refragentur, Latinus inde concludit. Quibus omnibus denique Hebræus adſenſum præbet, & Latinæ editionis calculos cum Hebraicis fontibus optime conſpirare probat.

DEMONSTRATION OU PREUVES EVIDENTES de la Verité & de la Sainteté de la Morale Chretienne. Premier Entretien. Par le R. P. Bernhard Lamy, Prêtre de l'Oratoire.

h. e.

DEMONSTRATIO EVIDENS VERITATIS & Sanctitatis Ethicæ Chriſtianæ. Dialogus primus, Autore R.P. BERNHARDO LAMY, Congregationis Oratorii Sacerdote.

Rothomagi apud Nicolaum Boucher & Franciſcum Vaultier, 1706 in 12.

Conſtat plag. 13.

TAntam ſibi famam ſcriptis Mathematicis, Philoſophicis ac Theologicis apud eruditos acquiſivit doctiſſimus Autor,

ut non niſi optime limata ab ejus manu proficiſci poſſe, perſuaſum habeant. Nec hanc expectationem fallet in opere, quod publicare cœpit, 5 Dialogis integrum Scientiæ moralis ſanctæ corpus complexurum, cujus partes ordine naturali diſponantur, probationes ex intimis animi ſenſibus petantur. En brevem totius Sciagraphiam. Dialogus primus evincit, felicitatem hominis conſiſtere in poſſeſſione Dei, aut in ſpe certa ipſum olim poſſidendi. Secundus probat, hanc ſpem non cadere in eos, qui voluntati Divinæ conformiter non vivunt. Tertius recenſebit officia hominis erga Deum, nosmetipſos ac proximum. Quartus demonſtrabit, hominem eſſe corruptum, adeoque aliter tractandum, quam ſi exiſteret ſanus, & naſceretur innocens; regulas Politicas non tollere, ſed tantum occultare corruptionem ejus; opus ipſi eſſe Medico cœleſti ad Deum reconciliandum. Ultimus denique de neceſſitate Mediatoris aget, & confirmabit, ſolam Scientiam Moralem in Evangelio propoſitam rationi eſſe conformem. Utitur autem paulo diffuſiori ſcribendi genere, & allegatis ex Philoſophis gentilibus, Poëtis ac Oratoribus, ut animus lectoris in meditatione eorum, quæ ſcribuntur, retineatur, nec veritatem paucis lineolis comprehenſam ſtatim rurſus elabi patiatur. Principia demonſtrationum moralium in ipſis hominum cordibus contineri aſſerit, ut ad eas capiendas nonniſi opus ſit, ut habeatur attentio ad ea, quæ in nobis & a nobis fiunt. Cæterum monet, etiam veritates revelatas eſſe demonſtrabiles, demonſtratione ad fidem ſufficiente: demonſtrandum enim, 1. Scripturam ſacram eſſe librum Divinum, cujus autoritati nos ſubmittere debeamus, 2. nos credere, quod ipſa dicit. Hujus tamen demonſtrationis paucos eſſe capaces.

Hiſce in genere præmonitis, non inutile fore arbitramur, ſi paulo pleniorem Dialogi primi delineationem in præſenti exhibeamus.

Cap. 1. Ante omnia igitur Scientiæ Moralis genuinam formare laborat notionem, habetque pro tali Scientia, quæ viam ad felicitatem perveniendi docere debet. Hujus notionis realitatem evicturus notat, per experientiam conſtare, omnes hominum actiones eo tendere, ut ſatisfiat deſiderio, quo ad felicita-

citatem adſpirant, pleriſque licet non perpendentibus, quomodo felices fieri poſſint. Hunc appetitum felicitatis eſſe a natura, & veram felicitatem nonniſi in eo conſiſtere, quod illo fruamur, propter quod reliqua habere volumus. Intelligit autem per naturam vel ipſum Conditorem, vel opus tale, quale a manu Conditoris venit. Cap. 2.

Probat ulterius, naturæ tribuendum, quod voluptatem amemus; dolorem fugiamus. Etenim voluptates pariter ac dolores a natura eſſe, cum ſapida non ideo bene ſapiant, quod comedens vult, nec ignis ideo urat, quod manum ipſi injiciens eum urere vult. Hinc omnem voluptatem eſſe bonam, omnem dolorem malum, ſi in ſe conſideretur; comparative tamen bonum eſſe nonniſi illud, quod eſt inſtar medii eam obtinendi voluptatem, quam per naturam deſideramus; malum contra nonniſi iſtud, quod eſt perpetua omnium voluptatum privatio. Quare voluptatem, quæ impedit, quo minus ad majorem perveniamus, eſſe malum quoddam, non bonum: contra dolores, qui nos a majoribus liberant, eſſe bonum quoddam, non malum. Conſentire cum his religionem Chriſtianam. Chriſtum enim nunquam voluptatem vocaſſe malam, nec dolorem bonum, niſi reſpectu voluptatis ſummæ. Veram itaque Philoſophiam eſſe, non cum plebe ſine regula quærere voluptatem; ſed juxta regulas Chriſti fugere voluptatem majoris mali cauſam, ſubire dolorem majoris boni cauſam. Cap. 3.

Ex eodem fundamento voluptates dividit in ſtabiles & tranſitorias. Stabiles ſunt, quæ reſpiciunt finem noſtrum: tranſitoriæ, quæ medium aliquod. Bonum illud, quod natura hominem deſiderare facit, æternum eſſe debere, infinitum ac immutabile contendit: omnes namque homines optare, ut voluptates ipſorum ſint æternæ, infinitæ, immutabiles; contrarium expertos inquietos exiſtere ac animo minime contento. Inde in varietate quærere, quod non inveniunt in qualitate: nec placere quicquam, niſi ut diffuſum, varium, ſtabile, perdurans. Cap. 4.

Probare nititur porro, idem illud bonum eſſe debere verum, honeſtum, amabile & ſimul terribile, provocans tum ad actiones infantum, quos ingenioſe naturæ Speculum appellat, tum omnis generis hominum adultorum, avarorum, ambitioſorum, voluptuoſorum.

Cap. 5. sorum. Ex ipso infiniti boni, tum ratione quantitatis, tum ratione durationis desiderio, quod non esse naturæ depravatæ ostendit, animæ immortalitatem deducit. Cum enim homo natura affectet felicitatem perpetuo duraturam, natura autem, testibus piscibus ad natandum, avibus ad volandum natis, omnia ita faciat, ut finem ab ea ipsis præscriptum consequi valeat; posita vero animæ mortalitate, homo nullius voluptatis sit capax, memoria mortis voluptatem turbante: evidens esse, animam hominis esse immortalem. Ulterius concludit, bonum æternum ac infinitum, quale appetit homo, reale quid esse debere, consequenter Deum existere. Quantum vero in nobis sit desiderium bona possidendi nondum acquisita, tantum quoque in nobis esse metum natura perdendi jam acquisita. Timere nos, ne forte evadamus infelices. Hunc metum omnem Gentilium introduxisse religionem, ut adeo ipse paganismus, licet in se absurdissimus, metum Numinis vindicis in corde hominis existentem comprobet. Hinc recte nos argumentari, existere Deum, quia naturaliter timemus Deum judicem, natura, quæ nil frustra agit, non timere faciente, quod non est. Exinde quod habeamus ideam cruciatuum æternorum concludit denuo, animam esse immortalem: & metui prædicto deberi ait opinionem de inferno apud omnes gentes, saltem facilitatem credendi infernum. Ipsam autem metus istius universalitatem & in ipsis infantibus existentiam, de actionum honestate ac turpitudine nondum instructis, evincere, esse ipsum naturalem: ejus vero qualitates ostendere, judicem hunc esse ubique, omnia videre, esse potentem, esse æternum. Non posse excipi, religionem ac metum Deorum & inferorum esse figmentum Politicorum; metu enim tanquam medio ad compescendum

Cap. 6.

Cap. 7. populum eos uti non potuisse, nisi ipsum in hominibus observassent. Non aceto captari muscas. Numinis existentiam innotescere quoque affirmat ex contemplatione mundi. Dari enim in mundo corpora organica, h. e. partes innumeras figurarum differentium habentia: nequaquam autem concipi posse, quomodo juxta Epicuri principia ex fortuito atomorum concursu prodierint. Id asserere magis ridiculum esse, quam asse-

asseverare, Parisiorum urbem cum suis ædificiis, palatiis ac incolis per fortuitum atomorum concursum produci potuisse, utpote Physicæ principiis, legibus præcipue motus, prorsus adversum. Cogitandum enim, mundum esse machinam, in qua tanquam partes, in se mutuo influentes & ad unum finem conspirantes, connectuntur Sol, Luna, arbores, animalia, homines, &c. & singulas partes majorem ad se invicem magisque necessariam habere relationem, quam domus Parisiorum. Non negari posse Dei existentiam ideo, quod non videatur: sufficere ex cognitis continuo in nobis operantis actionibus eadem ratione, qua mentis nostræ existentia concluditur, ejus quoque existentiam concludi. Enimvero Divina opera Numinis etiam eloqui attributa seu proprietates essentiales, nempe fuisse ante mundum; esse unum, quia nexus omnium mundi partium monstrat, quod is opus sit unius intelligentiæ; esse æternum, infinitum, immensum, immutabilem, sapientem. Ex sapientia Dei deducit, factos nos esse propter Deum, & ad eum tendere desiderium nostrum, quod nonnisi possessio ipsius explere valeat. Inprimis autem sapientiam Dei, in operibus ejus maximis minimis latentem, egregie explicat. Dei adeo possessio cum sola reddat hominem felicem, facile comprobat, in terra non licere esse felicem, ubi nullum detur bonum purum sine admixtione mali, voluptates mutationi sint obnoxiæ, sequatur eas dolor, sequantur tædia. Mentem esse integro mundo vastiorem: mundum igitur ipsam explere non posse. Certe si in corpore resideat felicitas, multa animalia homine esse feliciora. Voluptates corporis ordinari erga res, quæ non sint ultimus hominis finis. Etenim si edendi, bibendi ac libidinis ergo productus fuisset homo, non opus ipsi fuisse mente intelligente, facturamque naturam, ut bene sapiant, quæ nutriunt, insipida sint superflua. Voluptates in his terminatas non esse stabiles istas, quas mens desiderat, causis earum transitoriis, nec viribus organorum corporis infinitis existentibus, ut corpus adeo esse nequeat infinitæ voluptatis sedes, multorum dolorum, mediocrium vero motuum moderatorum capax. Proprium corpus nos miseros reddere posse, non felices: nec alienum nobis felicita-

Cap. 8.

Cap. 9.

Cap. 10. tem procurare valere. Hinc in ſpecie monſtrat, felices nos reddere non poſſe divitias, utpote nonniſi voluptatibus corporis comparandis inſervientes, quæ verum illud bonum non ſint, ad quod tendit deſiderium noſtrum: nec ſcientiam, quæ voluptatem non producat, niſi dum acquiritur: nec gloriam, quæ in bona aliorum de nobis opinione conſiſtens lubricum habeat

Cap. 11. fundamentum. Diſputat contra Ariſtotelem, quod uſum moderatum bonorum terreſtrium nos felices reddere ſtatuerit. Taxat eum, quod de ſumma felicitate agens nonniſi bona terreſtria conſideret: magis taxat Philoſophos Chriſtianos, quod inter beatitudinem naturalem & ſupernaturalem diſtinguant, cum Deus nos propter ſe fecerit, adeoque ſit finis noſter, & natura hominis ita facta, ut ſine ejus poſſeſſione felix eſſe nequeat; quo intuitu poſſeſſio ac fruitio Dei dici debeat bonum naturale, ut ut ſupernaturalibus viribus unice acquiratur. Quare cum felix dicatur, qui poſſidet, quod optat, aut olim ſe poſſeſſurum certo ſperat; beatitudinem, quæ in terra obtineri poteſt, pen-

Cap. 12. dere a ſpe certa aliquando poſſidendi Deum. Refutat Epicurum, qui vitam doloris expertem, & de futuro ſecuram, pro felicitate habuerit. Invehitur in Stoicos patientiam cum felicitate

Cap. 13. confundentes, juxta quorum principia felix ſit, qui ſibi imagina-

Cap. 14. tur, ſe eſſe felicem. Quoniam igitur Philoſophi veteres felicitatem quæſiverint vel in voluptatibus ſenſualibus, vel in uſu earundem per virtutem normato, vel in abſentia doloris, vel in indifferentia ad dolores ac voluptates a rebus externis pendentes, his omnibus autem fruens non certus ſit, ſe poſt mortem fore felicem, non infelicem; neminem omnibus illis fruentem, in quibus felicitatem poſuere Philoſophi veteres, eſſe felicem, me-

Cap. 15. tu mortis felicitatem ejus turbante. Ex principiis Philoſophiæ Carteſianæ evincit, Deum ſolum eſſe voluptatis Autorem, nec carnem, ſed mentem ipſi unitam ſentire, cujus unionis cauſa ſit

Cap. 16. Deus. Inprimis prolixe deducit, perceptiones noſtras, e. gr. imagines rerum viſarum, non ineſſe objectis extra nos, ſed in nobis exiſtere, a Deo immediate productas, in quo omnia videa-

Cap. 17. mus. Inde infert, Deum, qui menti omnes ſuaves perceptiones præſentes facere poteſt, objectis externis præſenubus, ſimiliter-

ſterque ingratas ac moleſtas, animam ipſi unitam infinita voluptate perfundere, ab ipſo autem ſeparatam doloribus inexplicabilibus afficere poſſe. Immo per experientiam probare nititur, Deum aliquando infinita voluptate perfaſurum eos, qui ipſum poſſidebunt. Homines enim perfectam amare pulchritudinem, quam quærentes non inveniunt. Ejus ideam, utut variam in diverſis hominibus, ob diverſam ingenii capacitatem, eundem tamen in omnibus ſortiri effectum, nempe ut homo non ſit contentus omni illo, quod ipſi præſens exhibetur, ob notatos in eo defectus. Et quia confuſa iſta idea, ignorare homines, quanam in re invenire debeant ideatum. Luculentum tamen præbere hanc experientiam teſtimonium, quod facti ſimus ad Deum poſſidendum, & in poſſeſſione ejus ſumma voluptate perfruendum. Immo non placere in creaturis niſi imaginem Divinam, quam creaturæ non minus referant, atque opera artis imaginem artificum. Ex quo principio eleganter rationem reddit, cur placeat veritas magis rebus ſenſibilibus, utut de rebus abſtractis in Geometria concepta; cur tantopere placeant, quæ ad infinitum appropinquant; cur ſpernamus, quorum anguſtos ſtatim advertimus limites. Inprimis Symmetriæ aut Eurythmiæ potius Architectonica a priori reddit rationem. Cap. 18.

Cæterum non prorſus impoſſibile eſſe aſſerit concipere, quomodo anima cum Deo uniri, & per hanc unionem infinita voluptate perfundi poſſit. Cum enim veritas cognita homini voluptatem conciliet, facile concipi, hominem fore felicem, ſi Deus, prima veritas, ſe ipſi revelet: qua revelatione poſita, hominem Deum cognoturum & amaturum. Cognitionis ac amoris haberi conceptus: ergo nos concipere, nos fore unitos cum Deo per animæ noſtræ facultates eum in modum, quo amicum aliquem poſſidemus. Unionem cum Deo eſſe poſſibilem probat, quia anima noſtra ſine amore inquieta tædioque plena, nihil autem cordis noſtri capacitatem explere valet, ut ipſa amoris noſtri inconſtantia evincat, ſolum Deum cordi noſtro prorſus occupando ſufficere. Velle autem Deum ſe cum homine unire, ex deſideriis inſatiabilibus, ipſi juxta ſuperiora naturalibus, quæ fruſtra Deus feciſſe nequeat, comprobat. Immo non concipi poſſe, Deum Cap. 19.

nos tam miſerabiles feciſſe, cum major ſit miſeria, infinitam deſiderare pulchritudinem nec invenire poſſe, quam perpetuo
Cap. 20. ſitire, nec unde bibatur habere. Prolixe tamen deducit, beatitudinem in terra aliam obtineri non poſſe, quam quæ in ſpe poſſidendi Deum conſiſtat, & Philoſophorum Gentilium ab hac
Cap. 21. veritate aberrationes inculcat. Tandem denique adſtruit, Evangelium Chriſti veram eſſe Philoſophiam, cum is per diſcipulos ſuos & prophetas, veram felicitatem in ſpe olim poſſidendi Deum conſiſtentem & viam ad eam ducentem docuerit, immo certos reddiderit, ſpem non eſſe vanam, utpote promiſſionibus Divinis nixam, & miraculis confirmaverit, viam ab ipſo monſtratam eſſe veram. Accedere, quod Philoſophia Chriſti in praxin deduci poſſit ab omnibus cujuscunque conditionis hominibus.

EPITOME TOTIUS MEDICINÆ, INSTItutiones, Chymiam rationalem, Commentarium Pharmaceuticum atque Praxin Medicam ſuccincte complectens. Addita eſt in calce Theodori Zvingeri, Anat. & Botan. in Academ. Baſil. Prof. Ordin. Diſſertatio Medica de acquirenda vitæ longævitate.

Lugduni, apud Danielem Gayet, 1705. in 8.

Conſtat Alph. 2. & plag. 14.

PRæſens Epitome Totius Medicinæ cum idem ſit liber, qui Anno 1701 Londini impreſſus titulum gerit: *Michaëlis Ettmülleri, in Academia Lipſienſi quondam Profeſſoris celeberrimi, Opera omnia in Compendium redacta*; plura de illa jam addere ſupersedemus, imprimis cum ipſa B. Authoris Opera a Filio ipſius, Medicinæ in Academia noſtra Profeſſore hodie ſolertiſſimo, recognita ſub prelo jam ſudare noverimus: quid vero in addita Diſſertatione Medica Zvingeri de acquirenda vitæ longævitate contineatur, brevibus lumus explanaturi. Triplex ſtatuitur Authori Clariſſimo vita hominis, prima in anima rationali, quæ in perpetuo cogitandi actu conſiſtit; altera in homine, quæ nihil aliud eſt, quam unio corporis & mentis; tertia in corpore ſolo, quæ ſita eſt in continuo pulſu cordis & arteriarum

riarum, indeque contingente aſſiduo partium fluidarum per ſolidas decurſu, cum ſubſequentibus diverſis actionibus corporis vitalibus. Vitam animæ quod ſpectat, immortalis eadem eſt, & ab interitu prorſus immunis; reliquæ autem duæ vitæ a ſe invicem quodammodo dependent. Cum autem major hominum pars ante ſenectutis annos hodie e vivis excedat, nec primorum parentum ætatem attingat, interea pauci reperiantur, qui longævitatem ſpernant, atque ſtudio evitare contendant, inquirendas ſibi ſumſit cauſas tum primitivæ illius, tum hodiernæ vitæ diuturnitatis. Et quidem quod finalem cauſam attinet, videtur omnino Deus primævis hominibus longiorem vitam vel eapropter largitus eſſe, ut tanto citius genus humanum in his terris multiplicaretur, dominiumque in cæteros mundi incolas exerceret; & ut quæ in paradiſo facta eſt promiſſio a benigniſſimo Creatore, perfecte cognoſci, longa contemplatione accurataque conſideratione probe expendi, & penetrari, hinc poſteritati tanto melius inculcari, imo inviolata ſemper conſervari, propagari, & a nocentiſſimis Satanæ corruptelis tuta præſtari poſſet. Cauſam vero efficientem atque conſervantem longævitatis duplicem ſtatuit, communem vel generalem unam, alteram ſpecialem vel propriam. Communis eſt liberrima Dei voluntas & providentia, qua quidem hos voluit majorem, alios minorem vitæ annorum numerum attingere; ſpecialem vero primorum patrum longævitatis cauſam non equidem in miraculo Divino, nec in ſolius naturæ viribus, nec in amore Dei extraordinario, nec in ſalubriori ante diluvium aëre & alimento, nec denique in ciborum crudorum uſu, ſed partim in naturæ bonitate, ſeu firma admodum conſtitutione, & ſoliditate in partibus corporis, partim in ſimplici vivendi ratione, diætaque cum perpetuo ſalubrium aquarum potu per omnia exacta quærit. Hodiernæ vero longævitatis cauſa eſt partim firmior partium corporis conſtitutio vel a nativitate acquiſita, partim diæta exacta ſimpliciorque victus cum paſſionum animi debito moderamine, partim aëris bona conſtitutio, partim vita pia & religioſa. Parvi autem æſtimat Author noſter annos climactericos, rationibus ſuperſtitioſis fundatos.

Monita potius communicat, quæ pro vita proroganda obſervatu neceſſaria ſunt. Commendat igitur juſtam diætam, quæ ad prolis longævæ procreationem requiritur, legitimamque ad generationis opus præparationem, debitum gravidarum regimen, infantis recens nati congruentem nutritionem, ablactationem & educationem bonam. Adultis & ſenibus ex fonte Diætetico ſuadet aëris ſalubritatem, qua urbem Baſileenſem admodum ſe commendare deprædicat, ejusve correctionem, victus commodam rationem, quoad quantitatem, qualitatem & aſſumendi modum; legitimumque quoad reliquas ſex res, n. n. dictas regimen. Ex fonte Pharmaceutico cum Panaceæ & Tincturæ auri non adeo univerſales ſint, quæ promiſcuæ omnibus temperamentis conveniant, omnesque morbos tollant, his rejectis, quæ cholericis, melancholicis, ſanguineis & phlegmaticis conducant, item quibus podagrici, nephritici, & ſtomacho debili laborantes, a morborum inſultibus immunes ſe præſtare poſſint remediis, inculcat. Tandem ex fonte Chirurgico plethoricis venæ ſectionem bis quotannis celebrandam, vel ſcarificationes, aut harum loco jejunia ſubinde inſtituenda imperat; clyſmata lenientia & detergentia alvum ſegnem habentibus, & ſetaceum in nucha vel fonticulos in brachiis, cacochymicis commendat. Hujus diſſertationis calci addita eſt brevis Conſultationum Medicarum Idea.

THOMÆ CRENII ANIMADVERSIONUM Philologicarum & Hiſtoricarum, Pars XIII. XIV. XV.

Lugd. Batav. apud Matthiam ter Heyden & Abrah. van der Myn, 1705 & 1706. in 8. Plag. 40.

DUm recenſendis majoribus Doctorum Virorum Operibus intenti ſumus, inde minora, & quæ in tomos præſertim plures ſigillatim editos diſſecta ſunt, manibus ſe noſtris quaſi clam ſubducunt. Quod fatum & in Crenianis Animadverſionibus experti ſumus, quarum duodecim omnino partes jam antea his in Actis recenſitas invenient Lectores. Sed præter has citius

citius, quam nobis licuit advertere, tres novæ comparuerunt, ut eſt invicta prorſus diligentia Autoris celeberrimi, qui inſuper eodem fere tempore doctam quoque de *furibus librariis* Diſſertationem, & aliam de *ſingularibus Scriptorum*, in lucem publicam emiſit, quin & primæ Exercitationi de *libris Scriptorum optimis*, a nobis A. 1704. p. 526. memoratæ, duas ejusdem argumenti ſuperaddidit. Nos hac vice tribus iſtis Animadverſionum partibus poſtremis junctim operam navabimus, ac e ſingulis nonnullos colligemus floſculos.

Pars *decima tertia* poſt præfationem, de *Medicis elegantiori literatura inſtructis* agentem, a *Perſii, Juvenalis & Sulpiciæ Satyris* diſſerendi facit auſpicium, & quæ in codice, editionem earum Pariſienſem, A. 1685. curatam continente, manu ſua paſſim *Juvenalis* verſibus alleverit *Petrus Scriverius*, prolixiſſime cum Lectoribus Philologiæ ſtudio deditis communicat, neque nunc tamen ſingula annotata abſolvit liberalis in his erogandis Crenius, ſed in parte ſequenti demum notas reſiduas adjungit. Poſt ſparſim in illo tomo plurima de Viris doctis judicia variorum recenſet Noſter, moresque ſingulares quorundam delineat. *Jacobum Andreæ* tot maledictis a non unis peti, dolet p. 69. Qua occaſione apud aliquos *Daniel Heinſius* in favoris erga Pontificios ſuſpicionem incidenit? p. 98 declarat. *Tanaq. Faber* ut admodum in religione inconſtans p. 101. ſ. ſiſtitur. Quod *Benedictus Spinoſa* non indignus Carolo Ludovico, Palatino Electori, viſus fuerit cathedra Philoſophica Heidelbergenſi, p. 103 obſervatur. *Stephani Curcellæi*, ſcortatorii & concubinarii amores p. 108. ſ. perſtringuntur, verbis potiſſimum Mareſii. Objectam *Chamiero* ambitionem p. 113. ſ. luxumque veſtitus in *Petro Molinæo* p. 115. ſ. taxatum videas. *Johan. Knoxium*, Eccleſiæ Scoticanæ inſtauratorem, pro impio, imo mago, venditari p. 119, & *Jul. Cæſarem Scaligerum* atheiſmi inſimulari p. 120 diſcimus. In *Henrico Lorito Glareano* morum auſteritas p. 127 reprehenditur. *Amandus Polanus* multæ lectionis, at exigui judicii Vir conſtituitur p. 133. *Franciſci Gomari* munia, ingenium, errores, ſcripta p. 141. ſ. recenſentur. *Jac. Altingii* filiis imputatur p. 189, quod Patris opera aliter curarint imprimi,

ac

ac ipſe olim eadem conceperit. *Samuel Mareſius* p. 166 pro maledico & ſarcaſtico venditatur. *Juſtum Lipſium* ab *Iſ. Caſaubono* Μαχαίρην vocari p. 183 obelo notatur. Quam dura fata ad inſtinctum Georgii Calixti, *Statius Buſcherus*, iſtum quia impugnarit, expertus fuerit, p. 198. ſ. narratur. *Thomas Reineſius* p. 235 magna impotentia animi in veros cœleſtis & fidelis doctrinæ propugnatores invectus fuiſſe dicitur. Tacemus curioſæ eruditionis ſpecimina alia, puta, quæ afferuntur de *eloquentia Neſtorea*, p. 40. de *aſini mandibulo* in proverbium abeunte p. 41. de *pinguitudine ingenii* Bœotis tribui ſolita, p. 39. de *depoſitione Academica*, p. 190. de *cereis Paſchalibus*, p. 234. ſ. de *Reformatorum Doctorum quorundam laudibus præcipuis* p. 169. ſ. *de Adami ſalute, ejusque cum ſingulis animalibus* ſuſcepto ex vana aliquorum traditione *coitu*, p. 166 & p. 88. de *idolo Rimmon*, p. 251. *de purpuramento & eucauſto*, deque *diplomatibus*, literis aureis olim ornari ſuetis, p. 252. &c.

Pars decima quarta plurimis invectivis, notatisque variis erroribus ab Eruditis hominibus admiſſis, referta eſt. Poſt ſectionem primam *notis MStis Petri Scriverii in Juvenalem*, ut diximus jam ante, deſtinatam, integra ſecunda eaque ſatis prolixa ſectio varia enarrat *vitia*, quæ *adverſus Grammaticæ Latinæ* regulas, Viri cætera doctiſſimi inſcriptis ſuis commiſerunt. Alibi minus recte dicta ab *Andrea Hyperio* percenſentur; alibi aliis dica ſcribitur. Sed vides tamen intermixta paſſim notabiliora alia, quem in cenſum retuleris varia variorum de *Caroli Paſchalii Opere de Coronis* judicia, p. 84. ſ. & quæ diſſerantur *de autore Pſalterii Mariani*, p. 89. de *Hanna, Samuelis matre*, an in Θεοπνεύστων numerum referenda? p. 96. *de apocryphis olim in Eccleſia lectis*, p. 107. ſ. de *cenſu pro funeribus antiquitus ſolito*, p. 122. ſ. deque ejuscemodi pluribus. *Ciceronis* haud pauca loca exponuntur atque illuſtrantur p. 59. ſ. integro §. 6. quem morem & alibi jam tenere Clariſſimo Autori placuit.

Pars denique *decima quinta* non ſolum lemmata hactenus allatis ſimilia quamplurima complectitur, ſed & (quod unum ex eadem præ cæteris notatu itidem minime indignis, heic monere lubet,) obſervationes quasdam ſacras haud ubique obvias

obvias ſexto in inciſo cumulat, e quibus has in guſtum propinamus. Sicut nomen *Judæ*, unde Judæi dicti, in Scriptura Veteris Teſtamenti admodum gratum & frequens fuerit, ob promiſſum e tribu Juda Meſſiam, idem tamen in Novo Teſtamento inter Chriſtianos, ob proditorem Servatoris, fere inauditum & inſuetum factum ſit; ita nomen *Johannis* in Veteri Teſtamento rarum, in Novo usque adeo obvium & familiare redditum pronunciat, ut nullum fere nomen vulgarius deprehendatur, idque ob annunciationem primam gratiæ divinæ in Chriſto a Joanne Baptiſta factam. Si a Chriſto & Eliſæo diſceſſeris, nullum in Scriptura Sacra *Prophetam unctum* obſervari ait, quanquam & illud Eliſæi exemplum in controverſiam vocetur. *Terram* Deus quod damnaverit, in Sacris quidem legi obſervat, aſt *mari* id accidiſſe, non item, ſed hoc Deum tantum increpaſſe, imo & mari primo omnium Spiritum Sanctum ſpeciali ſua providentia adfuiſſe. In Veteris Teſtamenti locis, ubi *vitæ* Patriarcharum recenſeantur & Sanctorum, imo & aliorum, ſemper fere, quantam exegerint *ætatem*, quotquot confecerint annos, annotatum reperiri docet, at in N. T. non æque, quandoquidem haud congruum fuerit, Chriſtianos longa annorum ſuperbire ſerie, poſtquam ipſe tam brevis in his terris vitæ Chriſtus eſſe voluerit. Paucos *ante ſuam nativitatem nominibus ſuis inſignitos* legi, omnesque, ſi Salomonem excipias, forte in honorem Jeſu, primam in appellatione literam I habuiſſe ait, utpote Johannem Baptiſtam, Iſaacum, Iſmaëlem, Joſiam. Nullo ſeculo plures vixiſſe celebres *Prophetas* innuit, quam cum pius regnarit *Ezechias*, & cum Judæi ſub *Babyloniorum jugo* ingemuerint. In Scriptura Canonica (ne Sirach forte objiciatur,) neminem Salomone acrius invectum eſſe refert in *mulieres*, qui tamen ipſe ſibi ab iisdem provide ſatis haud caverit: econtra Chriſtum amiciorem & benigniorem illis, familiariterque iisdem uſum, multas earum convertiſſe addit.

TRAITÉ DE LA GENERATION ET de la nourriture du fœtus.

h. e.

TRACTATUS DE GENERATIONE ET nutritione fœtus, Autore DANIELE TAUVRY, Academiæ Regiæ Scientiarum Socio & Doctore Medicinæ in Facultate Pariſina.

Pariſiis, apud Bartholomæum Girin, A. 1700. in 12.
Conſtat plag. 13½.

CUm ſcripta Autoris quantivis pretii fiant ab eruditis, & reliqua in Actis noſtris debita cum laude fuerint recenſita; non poſſumus non, hujus quoque eruditi de argumento difficillimo Tractatus brevem eo magis exhibere delineationem, quod ultimum ſimul monumentum ille ſit, quod Autor, A. 1701. trigeſimo primo & dimidio ætatis anno phthiſi extinctus, poſt ſe reliquit. Notamus igitur, ſcopum Autoris eſſe, refutare errores per aliquos Anatomicos inſtauratos. Quem in finem diverſa examinavit animalia, ut in ſententia ſua confirmaretur. Et ideo exhibet deſcriptionem Anatomicam partium nonnullarum quorundam animalium, a nemine hactenus datam, cum multis novis explicationibus. De generatione ex animalculis ſeminis virilis nihil habet, quia iisdem difficultatibus hoc ſyſtema obnoxium credit, quibus ſubjicitur reliquum quodcunque, immo naturæ legibus prorſus contrarium reputat, quæ admirandam affectans ſimplicitatem, nihil in operibus ſuis inutile oſtentet. Accedere, quod multa animalcula, etiam in aliis liquidis, per microſcopia detegantur, nulli tamen generationi inſervientibus. Nec huc facere, quod in lue Venerea animalcula ſint pleraque emortua, quia iſta nec in viris, nec in fœminis fœcunditatem tollit.

Cap. 1. in originem fœtus inquirens, leges motus generationi explicandæ non ſufficere monet, cum nondum conſtet de minimis partibus ſeu principiis nervorum, fibrarum muſculoſarum, oſſium, &c. Negat animam poſſe ſibi formare corpus tanquam domicilium, cum hanc machinam propriis viribus ne movere quidem poſſit, multaque in corpore dentur & con-

tin-

tingant, quorum mens prorſus ignara. Negat primum hominem prima omnium ſubſequentium continuiſſe ſtamina, cum materiæ, in infinitum licet diviſibilis, actualis diviſio certos ſupponat terminos, adeoque habita attentione ad rationem fœminæ ad ovarium ſuum non diu progredi liceat, quia ſupponenda ſit infinite parva ſtaminum quantitas, nec, quinam liquores iis arrodendis & nutriendis inſervire queant, appareat. Negat uterum eſſe receptaculum omnium ſtaminum cum cibo aſſumendorum, & per poros in ovaria filtrandorum, cum, ob parvitatem ſtaminum, nulla comprehendatur filtrorum differentia, ut animalium ovaria non ſolum ſuæ, ſed & alterius ſpeciei ſtamina recipere valeant, monſtraque repugnent, tertiam inter duas alias ſpeciem conſtituentia. Veriora igitur de origine fœtus traditurus, in generationem ovi, & ejus, quoad partes majores, ſtructuram inquirit, de explicatione diverſarum ovi partium ſimul diſſerens, atque oſtendens, quam multa & ardua hic adhuc ignorentur. Expendit diviſionem animalium in ovipara & vivipara; ſubdiviſiones item oviparorum & viviparorum: tandemque concludit, naturam uniformiter agentem, omnia generare ex ovo. Huic utrum ante fœcundationem inſit germen, nec ne, definitu difficile pronunciat. Oppugnat tamen ſyſtema veterum de generatione ex commixtione ſeminis virilis ac fœminei, a recentiore quodam Autore innovatum: inprimis diſputans contra diverſas vias, quibus ſemen fœmineum, juxta *Laurentium, Riolanum, Plazzonum, Diemerbrockium, Galenum, Varthonum, Kerkringium*, ex ovario ad uterum deferri debet. Cum vero probabilius eſſe ſtatuat ſyſtema ovorum, in eo eſt, ut evincat, tubas in fœminis oviductibus & teſticulos ovariis reſpondere: id quod inter alia confirmat accurata deſcriptione partium genitalium in teſtudine fœmina, quæ, utut ova pariat, partes tamen habet genitales, partibus genitalibus canis vel felis non abſimiles.

Cap. 2. modum expoſiturus, quo ovum ad uterum deſcendit, de ipſis ovulis diſſerit. Veſiculas exiguas in teſticulis ovula eſſe pronunciat, in eo ab hydatidibus teſticulorum, non ſemper, nec in omnibus animalibus reperiundis, differentia,

quod ista facile, hæ difficulter ad ignem indurentur; hæ aliter, quam ista, cum testiculis connectantur; in his æque membrana externa facile separetur ab interna, in istis minime; has denique in plerisque animantibus deprehenderit molles ac transparentes, ista vero firma satis & minus pellucida. Ovulorum existentiam per observationes *Regneri de Graaf, Peyeri, du Verney*, & proprias probat, & quomodo ab ovario separentur, testiculique membranam perforent, exponit, id optime addisci monens secando animantia vivipera aliquot a coitu diebus. Inprimis ostendit, quomodo ovum majus per foramen minus penetrare possit, per quod ipsi negandus videbatur egressus: ovum scilicet, dum prolongatur, crassitiem imminuit, & foramen ob membranæ tenacitatem dilatatur. Hanc assertionem eleganti illustrat experimento. Nempe si ovum gallinaceum aceto immittatur, ut testa mollescat, per foramen ipso multo minus urgeri potest in vitrum, ex quo non patet per idem reditus, si affusa aqua testa rursus induretur. Addit, quomodo papillæ supra testiculis producantur, & cur tales in oviparis non compareant. Ex ovario per tubas Fallopianas ad uterum deferri ovulum, probat per fœtus interdum extra uterum conceptos, casum sui temporis commemorans de fœtu intra abdomen concepto, placenta non utero, sed aliis ventris partibus alligata. Hunc vero casum rariorem pronunciat, non quod sæpius ex ovario in abdomen non cadant ovula, sed quod illuc cadentia non commodum semper reperiant locum, ubi alligentur ac nutriantur. Provocat ulterius ad fœtus in tubis repertos, quales ipsi *Vesalius & Riolanus* retulerunt, utut systematis de commixtione seminum patroni. Ut vero explicare quodammodo posset, quomodo ex ovario in tubam delabatur ovulum, tubarum descriptionem tradit satis accuratam, & hominum cum quadrupedibus hac in parte convenientiam, cum volatilibus disconvenientiam edocet, addita harum differentiarum causa, a disparitate incessus quadrupedum & volatilium petita. Subjungit, quomodo tubæ per spiritum seminalem ad actionem determinentur, ut ovario applicatæ ovulum egrediens excipiant exceptumque ad uterum devolvant. Non autem crassam feminis substantiam, sed solam

lam ſpirituoſiorem conceptioni inſervire, hinc evincit, quod multa animalia, utut concipiant, ſemen immiſſum rurſus ejiciant; quod conceperint fœminæ, utut penem in vaginam non immiſerint, quia erant imperforatæ; quod inprimis ſemen ſine alteratione in utero teſtudinis recipi nequeat, cum per aliquod tempus in communi cavitate commoretur, ubi urina & materiæ fæcales exonerantur. Refutat tamen illorum ſententiam, qui cum *Stenone* & *Bartholino* juniore, ſpiritum ſeminalem in tubas & ovaria non agere affirmant, antequam ſanguini permixtus per circulationem eo deferatur; utut hujus hypotheſeos patroni, per eam optime explicari poſſe varia fœminarum concipientium ſymptomata, contendant, qualia ſunt vomitus, nauſeæ, guſtus depravatus &c. Ipſe aſſerit, per tubas ad ovaria non per effumationem, ſed infiltrationem, in uteri ac tubarum membranas deferri ſemen. Utut vero neget, per circulationem ſanguinis ad ovarium delatum ſpiritum ſeminalem ovo fœcundando ſufficere; non tamen ideo negat, quandam ejus partem ſanguini permiſceri poſſe. Rationem denique reddit, cur tubæ & oviductus ovariis non cohæreant. Inde mutationes ovi in utero exponit, & ex ſubita uteri extenſione, quæ irritationem per ſpiritum ſeminalem productam ſequitur, pleraque accidentia conceptionem conſequentia deducit, qualia ſunt dolores, vomitus, nauſeæ &c. Inprimis declarat, quomodo ovulum utero connectatur, chorda umbilicalis naſcatur, ovulum nutriatur, monſtrata analogia inter ovulum & grana plantarum, notatis ſimul differentiis, quæ in brutis obſervantur, earundemque ratione ſubjecta.

Cap. 3. membranas fœtum involventes, cum chorda umbilicali & placenta uterina deſcribit, multasque diverſitates in diverſis animantibus obvias, cum earundem rationibus tradit. Exponit connexionem chorii cum utero in equa, porca, porca fera, torpedine (qui eſt piſcis quidam marinus) cane marina, vipera: placentam uterinam fœminæ, canis, felis, leporis, cuniculi, porculæ Indicæ, animalium ruminantium, delphini: membranam urinariam ruminantium cum ejus characteribus, ſpeciatim in porcula Indica, equa, cuniculo, cane, fele

ac fœmina: amnion & ſpeciatim quædam de amnio oviparorum: quartam tunicam in quibusdam animalibus obviam: vaſa omphalomeſenterica: vaſa quartæ membranæ, quas venas eſſe contendit, aliaque huc ſpectantia.

Cap. 4. eadem induſtria disquirit de humoribus in membranis fœtus contentis. Multus eſt, ut comprobet, fœtum in utero nutriri per chordam umbilicalem, præter argumenta ex ſtructura placentæ & vaſium umbilicalium petita, ad fœtum caninum provocans, quem capite & bucca carentem, optime tamen nutritum, deprehendit *Regnerus de Graaf.* Interea tamen non negat, per buccam quoque nutriri fœtum, quia inter liquorem in ventriculo ejus, & inter liquorem in amnio contentum, omnimoda reperitur ſimilitudo. Cum autem uterque ab eo multum differat, qui in membrana urinaria continetur: in iſtam ſimilitudinem, hanc diſſimilitudinem multis inquirit. Agit etiam de liquoris in amnio origine & modo, quo in ventriculum defertur. Cauſam reddit, cur urina fœtus peculiari tunica contineatur; cur non per urethram, ut in adultis, ſed per urachum ſecernatur; cur peculiare urinæ, nullum autem excrementorum in inteſtinis contentorum ſit receptaculum. Sub finem capitis in eo eſt, ut demonſtret, interiorem uteri cavitatem conſiderandam eſſe tanquam exiguis glandulis repletam, per quas filtretur ſuccus nutritius, magis tenuis, minus viſcoſus, & ad naturam lactis ſive chyli magis accedens, quam liquor amnii, per arterias eo derivatus, & per poroſitates placentæ fluens, atque cum ſanguine ex arteriis fœtus propullulante in venam umbilicalem abreptus.

Cap. 5. denique circulationem ſanguinis in fœtu expendit: qua occaſione de foramine ovali, per quod vena cava cum vena pulmonali communicat, & de canale arterioſo, per quem arteria pulmonaria cum arteria aorta commercium colit, prolixe agit. Sub finem operis controverſias tractat, quæ ipſi cum *Dn. Mery* circa ſanguinis in fœtu circulationem intercedebant.

GEOR-

Digitized by Google

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII Compendium Praxeos Clinicæ Exemplaris, ſecundum ordinem Caſuum Timæi a Guldenklee.

Jenæ, ſumptibus Johannis Bielkii, 1707. in 4.
Conſtat Alph. 1. plag. 8.

QUanquam variis hactenus ſcriptis Illuſtris WEDELIUS peritiam ſuam, qua in Arte Medica pariter ac Chymica excellit, abunde teſtatus fuerit, ſicque nomen ſuum ab oblivione vindicaverit; ulterius tamen famæ ſuæ Philiatrorumque commodis inhians, Praxin tandem Clinicam, ab omnibus Artem ſalutarem excolentibus diu expetitam, luci publicæ exponere decrevit. Per Praxin autem Clinicam intelligit exercitium eruendi & exhauriendi ſigna & phænomena, ut ſuppoſitis cauſis ad illa producenda aptis, indicationes & indicata ſpecifica, individualiter hinc applicari poſſint debite. Utut vero ordinis ratio jubeat, Praxin Clinicam generalem præmittere ſpeciali; attamen facilius viſum fuit Compendium hoc præmittere Praxeos Clinicæ Exemplaris, eidem ſcopo velificantis, alteri, volente Deo, brevi ſubſecuturæ. Potuiſſet certe Excell. WEDELIUS, ex ſua Praxi XL annorum ampliſſima, caſus atque exempla eruere, prout in Præfatione teſtatur; noluit tamen actum agere, ſed cum Balthaſar Timæus a Guldenklee ejusmodi caſus dudum ediderit, ex univerſo ambitu occurrentium medico morborum, eosque non ſemel emenſus fuerit Author Noſter; horum reſponſionem edere aliam, & ordinem ſequi viſum fuit, ut & eosdem commendaret, & ſic breviori via ſapientibus ſimplici filo ſtyloque monſtraret, quomodo copia rerum & verborum ſatisfacere ægris, & hæc variare liceat.

ULRICI HUBERI JCTI, SUPREMÆ FRIſiorum Curiæ Ex-Senatoris, Prælectionum Juris Civilis Tomi III. ſecundum Inſtitutiones & Digeſta. Accedunt huic Editioni Novæ Additiones CHRISTIANI THOMASII, quibus Scholia ipſius contra Autorem defenduntur, ejusdemque nova Præfatio, & Differentiæ Juris Com-

Communis & Saxonici, cura LÜDERI MENCKENII JCti. Lipſiæ, ſumtibus Joh. Frider. Gleditſchii, 1707. in 4.

Conſtant Alph. 9. pl. 4.

QUæ Operum Juridicorum Celeberrimi Huberi ſit præſtantia, quod inter Eruditos pretium, quæ imprimis Prælectionum ad Inſtitutiones & Digeſta toties editarum elegantia & utilitas, actum ageremus, ſi prolixius hic exponeremus. Non male igitur de Jurisprudentia meritus eſt Bibliopola ſolertiſſimus, qui, quas diximus Prælectiones Huberianas, apud nos curavit recudendas. Sed cum partem Prælectionum primam, quæ ad Inſtitutiones pertinet, in Actis A. M DC LXXXVIII. pag. 464, II & IIItiam quæ Jus Pandectarum tradunt, A. M DC LXXXIX. pag. 302, & A. M DC LXXXX. pag. 507. prolixius recenſuerimus, nihil ſupereſt, quam paucis ut moneamus, quantum hæc præſtet prioribus editio. Acceſſerunt enim ei novæ Additiones Dn. Thomaſii, quibus Scholia ſua contra Reſponſiones Huberi vindicavit, ſæpius tamen ſuam reliquit & in Huberi ſententiam tranſiit, ut ipſe in Præfatione fatetur; in qua ſimul rationes exponit, quibus olim ad edenda Scholia, & jam ad has Replicas edendas fuerit adductus. Præterea hæc editio exhibet Differentias Juris Communis & Saxonici, ſecundum ſeriem Prælectionum ad Inſtitutiones & Digeſta, cura Dn. Menckenii, quæ eum in finem fuerunt additæ, ut, qui in Saxonia Huberianis Prælectionibus uti cupiunt, in ſingulis titulis fere, quid uſus aut Leges Saxonicæ tam Communes, quam Electorales, immutaverint, ſine negotio poſſint cognoſcere. Denique Indices Operis in meliorem redactos ordinem, ac mendas, quæ in priori editione occurrebant, ſumma cura ſublatas eſſe, Lector Benevolus facile ex ipſa utriusque collatione intelliget.

LIBRI NOVI.

Julii Pollucis Onomaſticum Græce & Latine. Præter aliorum notas, ſuas etiam adjecere J. H. Lederlinus & T. Hemſterhuis. Amſtel. ex officina Wetſteniana, 1706. fol.

Deſcription de la Virginie. A Amſt. chez Th. Lombrail, 1707. 12.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Decembris Anni M DCC VI.

FERDINANDI CHRISTOPHORI HARPRECHTI JCti, Sacri Cæſarei Palatii Comitis, diverſorum Imperii Principum & Statuum Conſiliarii, in alma Tubinga Anteceſſoris & in Summo Würtembergico Tribunali Aſſeſſoris, Reſponſorum Criminalium & Civilium Volumen ſecundum, tertium & quartum.

Tubingæ, impenſis Auguſti Metzleri,
A. 1701. 1702. 1706. in fol.

Conſtat volumen II. Alph. 3. plag. 12. III. Alph. 3. plag. 5. IV. Alph. 3. plag. 7.

PRimum Reſponſorum horum Volumen, a nobis, menſe Junio *1701* pag. *277 ſeqq.* relatum eſt. Secundum & Tertium hactenus curam noſtram effugerunt, ut debito tempore non ſint exhibita; hinc vel verbo eadem nunc indicare, e re eſſe videtur. Telam igitur ſemel inceptam, ſerie non interrupta, pertexit Illuſtris Autor; hinc in Volumine Secundo, agmen ducit Reſponſum decimum ſeptimum, claudit vero quadrageſimum octavum. Ab hoc Volumen Tertium, usque ad Reſponſum ſexageſimum quintum extenditur. Inde Quartum, illudque novum, Volumen ſuccedit, quod a ſexageſimo ſexto, usque ad ſeptuageſimum ſeptimum excurrit, adeoque duodecim Reſponſa complectitur. Reſponſum ſexageſimum ſextum, quod primum locum occupat, ſollicitam de feudo meritorum remuneratorio, exhibet tractationem. Tum, juxta or-

dinem ſequentium Reſponſorum agitur de renunciatione acquæſtus conjugalis, conſtante adhuc matrimonio, facta. De actione ſpolii, an & quatenus illa in ſpoliatoris hæredes transeat. De fructibus ſylveſtribus, wild Obs und Eicheln, utrum vi juris venandi & foreſtæ, ad eum qui iſto jure gaudet, an vero ad ſylvæ proprietarium pertineant. De renunciatione filiarum nobilium, monaſterium ingreſſarum. De læſione enormi, in feudi maſculini venditione. De crimine inceſtus in linea recta, patris cum filia. De crimine falſificatæ monetæ. De jure perpetuæ reluitionis prædiorum Würtembergenſium, in forenſes translatorum. De crimine vini, per lithargyrium, Silberglätt oder Silber-Schaum, adulterati. De transactione prætenſive vi metuque extorta, ejusque reſciſſione, ex hoc capite petita. De ſolutione & condictione indebiti, prolixe diſputatur. Nos, ſpeciminis loco, duorum Reſponſorum ſummam breviter exhibebimus. In Sexageſimo nono, ut antea indicatum, disquiritur: utrum fructus ſylveſtres, ad eum, qui regali venandi & foreſtæ jure gaudet, an vero, ad ſylvæ proprietarium pertineant? Circa hanc controverſiam præmonet Conſultiſſimus Autor, eam ex ſtatutis & conſuetudinibus cujusvis loci, fere eſſe decidendam, cum ex ſolo jure naturali, aut jure Romano, vix deciſio aliqua peti queat; ſtatuta vero vel leges provinciales, ſylvæ proprietario favere, autoritate ordinationis foreſtalis Würtembergicæ, Bavaricæ, Brunſvicenſis & Hohenloicæ, deinde oſtendit. Quodſi autem leges ejusmodi provinciales ſeponamus, tum nihilominus, pro ſylvæ proprietario, pronunciandum eſſe cenſet, cum utique fructus, tam pendentes, quam ſeparati, in dubio, domino attribui debeant. Nec obeſt, quod fructus ejusmodi, feris, ne fame pereant, relinquendi, nec hæ, per glandis collectionem, fugandæ eſſe dicantur; nam hanc rationem proprietarium, a jure ſuo, non penitus excludere, ſed hoc ſolum aliquo modo reſtringere, Noſter docet, ac inſuper, plurium Doctorum autoritate, ſententiam ſuam confirmat. Interim alii fructus ſylveſtres ei, qui jure venandi & foreſtæ gaudet, adſcribunt, quo nomine diverſos Autores Noſter laudat, ſed eos hypotheſi, nondum ad liquidum

dedu-

deducta, verum in circulum potius recurrente, quod facultas decutiendi & legendi glandes, juri venandi cohæreat, niti, simul admonet, id adjiciens, ſententiam illam, ex Gailio male intellecto, imo in editione anni *1616* etiam corrupto, fere habere originem, cum tamen Gailius ſylvæ proprietario fructus ſylveſtres non plane abjudicet, ſed eum, in præjudicium Domini foreſtalis, jus ſuum non nimis extendere debere, ſolum doceat, quæ ſententia, uti rationi eſt conſentanea, ita aliis Autoribus quoque probatur. Solidius quidem fundamentum ſententiæ ſuæ diſſentientes, in longæva conſuetudine, quæ fructus ſylveſtres Domino foreſtali tribuat, reperiſſe exiſtimant. Verum conſuetudinem illam jactari quidem, ſed non probari, Noſter demonſtrat; imo tantum abeſſe evincit, ut generali conſuetudine ſententia illa firmata ſit, ut potius, in plerisque locis, contraria jura, vel ſcripta, vel non ſcripta, obtineant, Gailius etiam & Friderus, quorum autoritate diſſentientes potiſſimum nituntur, conſuetudinem talem minime aſſerant, ſed Domino foreſtali fructus competere, ſi longa conſuetudine jus illud acquiſiverit, ſolum doceant, inter quæ duo, magnam eſſe differentiam, nemo non videat. Denique in ſpecie, in caſu controverſo, ſylvæ proprietario jura omnia favere, Conſultiſſimus Autor, additis nonnullis limitationibus, oſtendit.

Ex doctrina Reſponſi ſeptuageſimi ſeptimi, mercator quidam deceſſit, vidua, quatuor filiis & tribus filiabus relictis. Poſt quatuor, a morte, annos, vidua negotiationem, quam hactenus continuaverat, filiis ceſſit. Subducto calculo, unus ex filiis, per errorem, matri ſortem mille imperialium indebite aſſignat, eidemque per duos annos, ſortis illius, in negotiatione relictæ, uſuras præſtat. Tum moritur filius, qui errorem commiſerat: ſuperſtites fratres, rationibus denuo dispunctis, illum deprehendunt, ſed dum verentur, ne reverentiam matri debitam lædant, aut hæc etiam, repetitione indebiti, ad iram provocata, ſortem ex negotiatione tollat, vel ex nimio animi motu, morbum contrahat, aut plane moriatur, errorem commiſſum illi non indicant, ſed potius, per quatuordecim annos, ſorti indebitæ uſuras conſtanter adjiciunt. Interim filii mercatores bonis labuntur, ac ma-

ter, quod ſibi deberi exiſtimabat, exigit, ſed filii, indicato errore, ut mater tam ſortis, quam uſurarum indebite aſſignatarum deductionem patiatur, petunt. Quæſitum ergo fuit, an & quousque jus vel retinendi, vel repetendi, filiis hic competat? Quoad ipſam ſortem, res ſatis certa Conſultiſſimo Autori videtur, quod ejus intuitu, condictio indebiti locum habeat, cum omnia ejus requiſita, ſolutio ſcilicet vel promiſſio, error facti ac indebitum, hic concurrant. Et licet de filii nunc defuncti intentione, utrum ille ex errore, an potius ſciens prudensque, atque ita animo donandi, matri ſortem illam aſſignaverit, liquido conſtare non videatur, attamen Noſter cenſet, ex indebito, quod rationibus ſubductis ſatis apparebit, errorem merito præſumi, cum nemo ſuum, ſine juſta ratione, præſumatur jactare. Idem dicendum de uſuris biennii, quas filius errans matri conceſſerat, cum enim hoc, ex eodem errore, quo ſors illi aſſignata, factum ſit, ideo earum vel repetendarum, vel retinendarum jus recte aſſeritur. Major difficultas ſubeſſe videtur, quoad reliquorum annorum uſuras. Cum enim has, cognito errore, cæteri filii matri præſtiterint, ideo eas donaſſe cenſeri poſſunt: verum ex ſcientia, hoc in caſu, animum donandi aſſeri non poſſe, Noſter exiſtimat, cum ille rationibus fortioribus, a reverentia filiali, & metu incommodorum, quæ negata præſtatione, vel in matrem, vel negotiationem, redundare potuiſſent, deſumtis, excludatur, hinc illarum etiam uſurarum intuitu, condictionem indebiti locum habere concludit.

REMARKS ON SEVERAL PARTS of Italy, &c.

h. e.

OBSERVATIONES CIRCA DIVERSAS Italiæ partes, annis 1701, 1702 & 1703 ſubnatæ.

Londini, apud Jacobum Tonſon, 1705, in 8.

Conſtat Alph. 1. plag. 11.

Quam-

QUamvis Autor harum obſervationum Doctiſſimus nomen ſuum titulo libri haut præfixerit, dedicatio tamen, quæ ad Illuſtr. Virum *Jo. Sommers* directa eſt, ſatis edocet, deberi hocce elegantiſſimi ingenii monumentum *Jo. Addiſonio*, qui hactenus poemate in Victoriam Hochſtadienſem, aliisque carminibus, Muſis & Apolline faventibus, in lingua vernacula conſcriptis, magnam nominis celebritatem inter ſuos adeptus eſt. Noverat ille, præter Italiam, theatrum iſtud & naturæ, & antiquitatis, & artium, & rerumpublicarum diverſarum ſplendidiſſimum, in toto fere terrarum orbe vix regionem inveniri, quæ iis, qui peregrinationis ſtudio tenentur, majorem quam illa vel jucunditatem vel utilitatem promitteret. Hinc & ipſe eo non tantum iter ingreſſus eſt, ſed etiam operæ pretium ſe facturum recte exiſtimavit, ſi ea, quæ circa diverſas, quas perluſtravit, Italiæ partes obſervaverat, cum erudito orbe communicaret, præloque publice ſubjiceret. Qua in re exemplis ipſi ac ſcriptis præiverunt cives ejus clariſſimi, *Burnetus*, Sarisberienſis hodie Epiſcopus, eorum quæ ad religionem in Italia florentem & rerumpublicarum inſtituta ſpectant, imprimis ſtudioſus; *Laſſelius* in conſignandis ſcriptoribus, qui diverſa Italiæ loca illuſtrarunt, maxime aſſiduus; *Rajus* ob rerum naturalium ſcrutinium percelebris; ac denique *Miſſonius*, qui uti ad generalem Italiæ notitiam acquirendam plurimum adjumenti adfert, ita ſtudium, quod in adumbrando regionum locorumque ſitu adhibuit, feliciter admodum ipſi ceſſit. Hos ergo imitatus Noſter has obſervationes edidit, in quibus, uti plurima ab aliis prætermiſſa ſtudioſe attigit, ita alibi jam memorata raro adduxit, quin ulterius illuſtrentur clariusque exponantur. Id quod ſumma non modo ſtyli elegantia, verum etiam tanta varietate factum eſt, ut modo naturæ arcana ſcite recludi, modo rerumpublicarum fundamenta & imperantium artes accurate exponi, modo antiquitatis monumenta præclare exhiberi, modo quæ ad Hiſtoriam, Geographiam & rem litterariam ſpectant, erudite explicari, non ſine voluptate lectores ſentiant. Tanta ſcilicet rerum pulcherrimarum ſeges hic efflorescit, ut facile prolixionem libri recenſionem exhibere poſſemus, niſi inſtituti noſtri ra-

tio brevitatis nos admoneret, cui obſequentes pauca ſaltim ex iis commemorabimus, quæ ad antiquitatis notitiam & elegantiores litteras imprimis pertinent.

p. 142. Dum arcuum iſtorum meminit, quibus tanquam egregiis antiquitatis monumentis Ariminum, Fanum & Ancona hodie celebrantur, eos quidem a plerisque triumphales adpellari, Addiſonius monet, Romanos tamen olim inter eos fornices, qui honoris tantum cauſa Imperatoribus fuerunt extructi, & eos, qui victoriæ cujusdam monumentum ſtatuebantur, & triumphalium nomine tantum digni ſint, diſcrimen quoddam feciſſe, adſerere non dubitat. Ita Arcum, qui Anconam ornat, gratitudinis documentum exiſtere erga Trajanum, quod urbem portu clauſiſſet, reliquosque duos parem forte in finem fuiſſe erectos, veroſimile ſibi videri ait; laudatque proinde veterum Romanorum ſapientiam, qui ut Imperatores ſuos ad ſtudium ſalutis publicæ quaſi ſtimulis eo magis excitarent, ob res pacis tempore laudabiliter geſtas, eosdem ipſis honores tribuere conſueverint, quos alias ob laudem bello promeritam iisdem deferre ſolebant. Quam in rem duos nummos memorat, quorum unus Galbæ imaginem arcumque cum inſcriptione, XXX. REMISSA. S. C. refert; alter ob munificentiam portu Anconæ extructo comprobatam, Trajani memoriæ dicatus portum cum navigio & catena cinctum exhibet, iſtis adſcriptis verbis: S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. S. C. Et quamvis Doctiſſ. Fabrettus poſteriorem huncce nummum ad aliam occaſionem referre maluerit, Bellorium tamen in additionibus ſuis ad Angelonium ſaxis ad ea, quæ objiciat, reſpondiſſe Autor

p. 263. monet. Capreas, inſulam prope Neapolin, Tiberii receſſu olim nobilitatam, deſcribens, ſæpius antiquos nummos ex terra ibi erui obſervat, inter quos non raro occurrant illi, qui Spintriis Tiberianis accenſiti, ex una parte laſcivam quandam imaginem, ab iis inventam, quos monſtroſi concubitus repertores vocat Suetonius, referunt, ex altera vero parte litteras numerales exprimunt, quales numerum XX exhibentes ſe oculis uſurpaſſe Noſter teſtatur. Quin illi genuinæ ſint antiquitatis, non dubitat, eosque ut nummos tertiæ magnitudinis deſcribit; fatetur

tetur tamen, nec in Suetonio, quem Patinus nummis illuſtravit, ſe ea, quæ ſperaverat, de iis inveniſſe, nec alios ſibi notos eſſe, qui de antiquis id genus nummis aliquid commentati ſint, quamvis ſciamus, Illuſtriſſimum Virum, Ezechiel. Spanhemium in laudatiſſimo opere de Uſu & præſtantia Numiſmatum antiquorum, non contemnenda de iis alicubi protuliſſe, neque minus Baudelotium de Dairval in libro *de l'Utilité des Voyages* P. II p. 685, & Cl. Eucharium Gottlieb Rinckium in opere eruditiſſimo, quod ſub tit. *de Veteris Numiſmatis potentia & qualitate lucubratio, occaſione Rubricæ Codicis de eodem argumento; ſive Cognitio totius rei numariæ*, Lipſ. 1701 in 4 edidit, Cap. 3 pag. 21 mentionem eorum injeciſſe. Cum vero illi, quorum ſententiam circa iſtos nummos indagare penitius Autori licuit, eos convitii cauſa eumque in finem cuſos eſſe exiſtimaverint, ut Tiberii ſpurciſſimæ libidines riſui omnium publice exponerentur, ipſe quidem aliter ſentit, eam imprimis ob rationem, quod nummis alios exagitandi conſuetudo non antiquitatem, ſed novitatem potius ſapiat. Equidem non diffitetur, occurrere duo alia numismata, quæ huic ſententiæ repugnare videantur, illud ſcilicet Marci Aurelii, quod repræſentat Venerem, quæ blanditiis ſuis Martem a bello retinere ſtudet, cum inſcriptione: VENERI VICTRICI; & præterea illud aureum Galieni, quod in Galliæ Regis Nummophylacio adſervatur inſcribiturque: GALLIENÆ AUGUSTÆ, PAX UBIQUE. Prius enim a plerisque ad Fauſtinam, quod Gladiatori nimium indulſerit, acerbe adplicari, imprimis cum Venus eam facie referre videatur; altero vero Galieno probrum objici, probabile videri, utpote cujus tempore graviſſimis motibus Imperium fuerit concuſſum, nec pacis tranquillitate gloriari adeo potuerit. Verum enim vero uti Addiſonius ſibi perſuaderi non patitur, urbis Romanæ Patres eo audaciæ eſſe progreſſos, ut Fauſtinam, Aurelii uxorem, & matrem Commodi, quam dein Dearum numero adſcripſerint, publice traduxerint, vel Imperatorem ipſum offenderint, quem milites pariter atque populus habuerit chariſſimum, ita tantam Galieni ſtupiditatem animique ſecuritatem fuiſſe docet, ut merito credi poſſit, ipſius

auto-

autoritate nummum, quem memoravimus, fuiſſe excuſum. Quodſi mos, publicis nummis alios exagitandi, inter Romanos obtinuiſſet, quin ingens ejusmodi nummorum numerus ad nos perveniſſet, non dubitat, cum certe ſæpius diverſis uno tempore imperium fuerit oblatum, qui ſe invicem vehementiſſime infectabantur, prætereaque Imperatores tales non raro habuerint ſucceſſores, cum quibus ſummæ inimicitiæ ipſis interceſſerint. Quæ cum ita ſint, tantum abeſſe cenſet, ut nummi iſti obſcœnis Philenidis ſchematibus inſigniti ab aliis, ut Tiberio convicium facerent, effecti fuerint, ut potius ille ipſe Imperator ad propagandam nefandæ ſocietatis memoriam eosdem excudi curaverit; id quod eo magis extra omnem dubitationis aleam poſitum eſſe arbitratur, quoniam adhuc hodie eo in loco inveniantur, in quo impuriſſimis iſtis voluptatibus Tiberius maxime ſe dederit.

Neque vero illa nobis prætermittenda penitus eſſe videntur, quæ ad illuſtranda quædam veterum autorum loca, Addiſonius in medium producit. p. 291. Ita de veteri Antio loquens, Fortunæ templo urbem illam olim celebrem fuiſſe notat, omnesque conſentire ait, cultum ibi duabus Deabus fuiſſe exhibitum, quas Suetonius *Fortunas Antiates*, Martialis vero *Sorores Antii* adpellet. Quosdam in ea verſari ſententia addit, duas iſtas Deas duas Nemeſes ſignificaſſe, quarum una bonis bona, altera malis mala retribuat; Fabrettum vero innixum priſco cuidam monumento ex Antii ruderibus eruto verbisque notato, FORTUNÆ FELICI, in eam propendere ſententiam, quæ duarum Fortunarum nomine aut iſtam, quæ proſperitatem concedit, aut iſtam, quæ adflictiones mortalibus infert, generatim indicari vult. Interim duplex illud Deæ officium Horatii Odæ XXXV Lib. I, quæ ad *Divam gratum qua regit* Antium directa eſt, magnam accendere lucem obſervat. Uti enim Poeta preces ad Fortunam mittat, ut Cæſaris armis adeſſe hoſtesque profligare velit, ita utramque Dearum officii ſui commonefieri, & quintum Odæ tetraſtichon, quod *clavorum trabalium, cuneorum, uncorum liquidique plumbi*, rerum in puniendis reis adhiberi ſolitarum, mentionem facit, hac explicatione recepta

recepta longe rectius intelligi ait, quam ſi communem interpretum ſententiam quis ſequatur. Ex variis antiquitatis monumentis, quibus Roma hodie ſe effert, ſtatuarum maxime ſe captum fuiſſe adſpectu fatetur, earumque ope diverſa Poetarum loca elegantiæ ac luci ſuæ feliciſſime reſtitui poſſe, eo certius colligit, quo minus dubitandum ſit, quin veteres illi ſcriptores ad eas ſæpius imagines reſpexerint, quæ ſua ætate celebertimæ omnium conſpectui fuerunt expoſitæ. Id, ne fruſtra dixiſſe videatur, exemplis diverſis comprobat, & primo quidem Juvenalis locum ex lib. 1. Sat. 6, v. 15. ubi Jovis barbati meminit, eleganter illuſtrat, quæritque annon iſtis hominibus ſenſus verborum iſtorum longe melius, quam nobis, conſtare potuerit, qui quotidie plures Jovis barbati ſtatuas coram cernebant, quales & hodie Romæ ſuperſint. Hinc ex Satyra Juvenalis tertiâ lib. 1. v. 88. deſcriptionem adulatoris attingit, qui *longum invalidi collum cervicibus æquat Herculis, Antæum procul a tellure tenentis*, eaque alludi putat ad nobiles quasdam Antæi atque Herculis ſtatuas, in publico quodam forte loco prope Romam poſitas; qua de cauſa non modo ad nummos provocat imagines ejusmodi repræſentantes, ſed etiam Propertium lib. 3. Carm. 1. ſtatuarum hujus generis expreſſam mentionem feciſſe, memorat. Porro cum Poëtæ Latini colli brachiorumque aptam compoſitionem inter ſummæ pulchritudinis ſigna referre ſæpe ſoleant, quod Horatii Oda XIII. lib. I. confirmat, id ut rectius intelligatur, obſervandum eſſe ait, in antiquis Romanorum ſtatuis iſtas humani corporis partes, perinde uti faciem ac manus, nudas ſemper oculis omnium fuiſſe expoſitas. Omittimus ea, quæ ad declaranda pari ratione alia quædam Poëtarum loca adducuntur, illudque ſaltim addimus, in eo ſingularem diligentiam Autorem comprobaſſe, quod congeſtis ſedulo variis Poëtarum deſcriptionibus, eas rebus in itinere ſibi obviam factis, eleganter adplicuerit, Anglicisque verſibus tanta ſuavitate expreſſerit, ut quanta carminis facultate polleat, vel exinde facile intelligatur.

p. 303. p. 305. p. 306. p. 308.

JOHANNIS NICOLAI, ANTIQUITATUM Professoris, Tractatus de Synedrio Ægyptiorum, illorumque Legibus insignioribus.

Lugduni Batavorum, apud Henricum de Swart, 1706. in 8. Plag. 18.

IN eleganti hoc, quod de Synedrio Ægyptiorum agit, opuſculo, ad ſeptem negotium omne capita redigitur. In primo, quod de Synedrii Ægyptiaci exiſtentia inſcribitur, ad varia aliarum Gentium, Ebrææ potiſſimum atque Græcæ, Autor Synedria excurrens, apud Ebræos tria tantum, apud Ægyptios vero triginta, pro Nomorum, in quos Ægyptum Strabo diſpeſcit, numero olim floruiſſe adſtruit. Viros, qui Judiciis iſtiusmodi præficiendi erant, ex civitatibus clarioribus, quales Heliopolis, Memphis atque Thebæ erant, optimos electos fuiſſe, caput II nos edocet. Hi ut ex Mercurii inſtituto, Sacerdotio inſimul fungebantur, & ſecundum honoris dignitatisque gradum poſt Regem tenebant, ita, ut prudentia & virtus eosdem ſummopere commendarent, neceſſum erat. Diverſos iſtorum ordines capite III recenſet, in quo primus locus aſſignatur Cantoribus, qui dubia ex Legum Mercurii digeſtis circa Deorum hymnos & laudes exorta ſolvere, & vitæ regiæ rationes ad ſupremarum Mentium ideas diſponere debebant; ſecundus Horoſcopis, quos quatuor Mercurii de Aſtrologia libros alto pectore imbibiſſe, & exactam temporum diſtributionem in Deorum cultu peragendam obſervare oportebat; tertius Hierogrammatiſtis, quorum erat, ut Hieroglyphica, Coſmographiam, Geographiam, ordinem Solis, Lunæ & quinque Planetarum, Chorographiam Ægypti, Nili item & omnis ſacri apparatus, accurate cognitam haberent atque perſpectam; quartus Stoliſtis, ab amictu, ut probabilis habet ratio, & quod longis ſtolis induti incedere conſueverint, ita dictis, quibus, ut ſacrificia opportuno tempore ordinarent, & μοσχοφραγιστικὰ h. e. omnia ea, quæ Apides ſive Vitulos, qua conſignandos qua mactandos concernebant, ſollicite curarent, incumbebat; quintus idemque ultimus Prophetis, quos, ut de rerum in Comitiis agitatarum eventibus, ſiniſtros.

niſtros per auguria cæterasque divinationum ſpecies a proſperis discernendo judicarent, lex obligabat. Omnes hactenus memorati Sacerdotum ordines, pro Nomorum totius Ægypti numero, juxta C. IV. triginta Viros ambitu ſuo complectebantur, ubi & de totius Collegii Præſide ſigillatim adnotat Autor, quod communes reliquos Aſſeſſores, prudentes, ut jam monuimus, & virtuoſos, ætate non minus quam doctrina & morum gravitate antecellere debuerit. Victum & amictum ſimilem omnibus itidem non obtigiſſe, iſta, quæ C. V. proponuntur, luculenter ſatis demonſtrant, ſiquidem non victus tantum, quem Reges in univerſum omnibus ſuppeditabant, lautior Sacerdoti ſummo cedebat, ſed &, quantum ad amictum attinet, multum ſplendidior, dum communes Judices, eo, quod & ipſi Ægypti Sacerdotes eſſent, veſtibus lineis ſive candidis linteaminibus obtegerentur, Summus vero, ut reliqua taceamus ornamenta, ζῴδιον τῶν πολυτελῶν λίθων, ſignum e pretioſis lapidibus, cui VERITAS nomen erat, ex aurea catena de collo dependens præ ſe ferret. Imaginis hujus, quæ fatidica erat, occaſione Autor CL. Marshami, Spenzeri, & qui idem cum his Duum-Viris cornu hac in parte inflant, Martini utriusque, patris & filii, errorem, quaſi ſcilicet Urim & Tummim ejusdem, cum dicta Ægyptiorum imagine fatidica, indolis & naturæ fuerint, imo ſuam iſta ab hac originem repetiverint, rationibus & Clariſſimorum Virorum, Meyeri, Witſii, Tillii, Van der Wayen, Hilleri, Othonis, Ribeudealdi &c. teſtimoniis in medium propoſitis curſim refutat. Modum in Synedrio agendi ductu C. IV huc fere rediit, ut cunctis legibus, quæ octo libris continebantur, in conſpectum productis, diſceptatio de Juſto & Injuſto, ad quam tres minimum perſonæ concurrebant, duæ, quæ inter ſe diſceptarent, Actor puta & Reus, & una, quæ litem dirimeret, i. e, Judex, inſtituebatur. Accuſatione juxta methodum, quam §. III. hujus Cap. depingit, rite peracta, Reo ad ſingula, vel exceptione, vel negatione, vel diminutione, iterata, ſi rei id exigebat neceſſitas, vice reſcribere permiſſum fuit, atque ſic tandem, poſtquam communes Judices de controverſia quæſiverant, Princeps ſigno veritatis in partem veriorem verſo, ſententiam

ferebat. His ita præmiſſis, C. VII. eodemque ultimo in antiquas Ægyptiorum Leges, de quibus in Synedrio agendum erat, & quarum ſeptendecim in univerſum enumerantur, ordine ſuo Autor fuſius inquirit, omniumque ratione ac ampliori explicatione adducta, & accurata inprimis cum Legibus Civilibus collatione, quæ ſi non unicus, primarius ſaltem ſcriptionis univerſæ ſcopus eſt, inſtituta, coronam operi imponit, ſimilem Legum Moſaicarum in Inſtitutiones Juſtiniani, in Codicem item & Decalogum, ubi haud ingrata Eruditis hæc fuiſſe cognoverit, operam promittens.

NICOLAI PARTHENII GIANNETTASII Neapolitani, Societatis Jeſu, VER HERCULANUM.

Neapoli, ex officina Jacobi Raillard, 1704. in 8.
Conſtat plag. 19.

ELegantiſſimum opus ab Auctore *Ver Herculanum* inſcribitur, propterea quod erudita colloquia contineat, quæ in locis Herculi ſacris, Herculanio ſcilicet oppido, ab Hercule a debellatis Hiſpaniis in ea loca victore invecto olim condito, inter ipſum Auctorem & Mecœnatem quendam, nec non alios amicos inſtituta fuerunt. In iis autem colloquiis doctiſſimi Auctoris ingenium, quod erudito orbi non prima vice probat, denuo mirum in modum eluceſcit, utpote quod utile dulci miſcendo, ſine dubio omne punctum tulerit. Comminiſcitur longum peregrinantis iter, ac inter eas ingenioſiſſimas fabellas, puriſſimo ſtylo depictas & expreſſas, Hiſtorici, Phyſici, Philologi, imo & Mathematici invenient, quo ſe delectent & proficiant. Giannettaſius enim, libro VI Nauticorum, navigationis cujusdam in Ægyptum mentionem fecerat; hujus itineris hiſtoriam audire geſtit Mecœnas, quem Auctor inviſit; cui deſiderio velificaturus prolixam hac de re narrationem aggreditur, quæ cum multa curioſa contineat, haud abs re fore putamus nonnulla, quæ in primis memoratu digna ſunt, in medium afferre. Poſt varia igitur pericula, in itinere feliciter ſuperata, primum Alexandriam ſe perveniſſe Auctor ait, & ibi Nilum

Nilum fluvium oculis uſurpaſſe, quem non ſeptem, ut priſcis temporibus, ſed quinque in mare oſtiis ſe exonerare obſervat. Occaſione vero a Nilo arrepta disquirit, undenam fontes fluviique oriantur, tantaque perennitate fluant? Ac primo vetuſtiſſimam eorum opinionem adducit, qui acceptam e cœlo tum pluviis tum nivibus aquam per fontes remitti, atque una ex hac oriri fluvios arbitrantur; cui ſententiæ aliquam veriſimilitudinem conciliari exinde, quod iis in locis, atque ea anni tempeſtate, qua frequentiores imbres effuſioresque decidunt, frequentiores etiam fontes atque uberiores ſcateant. Contra vero iis in locis, ubi aut nullæ, aut rariſſimæ ſint pluviæ, vel nullos vel pauciſſimos eſſe fontes, atque hos plerumque deficere. Præterea, cum aquæ tum pluviis tum nivibus mirum in modum in fluminibus creſcant, tumidaque ea reddant, ac veluti alant, neminem inficias ire poſſe, generari ex iisdem flumina, quibus mox quodammodo nutriantur atque augeſcant. Et quamvis objici queat, non altius pedes decem humidam ſe ſubter humum aquam inſinuare, iſtud tamen nondum ſufficere ad ſententiam illam evertendam; magnis enim in montibus vaſtas ineſſe lacunas, imo & montium ferme omnium ſinus in immenſos fornices ampliſſimasque cavernas concameratos, in quas ex altiſſimis jugis pluviales aquæ decurrentes confluant univerſæ, excipi autem illuc per rupium rimas commiſſurasque, per quas ſua ſe levitate inſinuent atque intrudant, mox vero per rimas alias ex lacunis illis erumpentes ſcaturire, fluviosque progignere. Quamvis vero hæc ita ſeſe habeant, Auctor tamen ſibi perſuadere non poteſt, univerſos amnes ex ſolis pluviis procreari, cum non ſit probabile, tot ac tam vaſtis fluminibus, ac nunquam intermiſſo curſu fluentibus, tantum ex unis duntaxat pluviis aquæ ſuppeditari, præcipue cum plurimi ſint & magni fluvii, quorum fontes non e montibus, ſed ex campeſtribus exiliunt, in planitie vero adunari tantum aquæ non poſſit, quando hæc ad duodecim vix pedes deſcendat. Hinc ad eos devenit, quorum dux eſt Ariſtoteles, qui concreto ex aëre in aquam converſo oriri amnes ac fluere opinati ſunt: quemadmodum enim pluviæ in aëre ex coacto vi frigoris vapore producantur, inque

ſubjectas mox terras aërii quaſi amnes delabantur: ita etiam intra montium viſcera ex eadem cauſa, quam efficientem vocant, eundem in aquam aërem immutari, perque rimas deinde hiatusque rupium erumpere; factoque vi alveo per lata camporum ſpatia vallesque decurrere. Et quamvis plurimi hujus ætatis Phyſici negent, præ frigore denſari aërem, inque aquam abire, cum alias totus hyeme circa terras aër concreſceret, inque aquam converteretur: eſſe tamen rationem Auctor ait, quæ pro iſta coactione pugnet. Si quis enim ſtillatoriam uſtrinam viderit, in ea miro artis magiſterio, e variis herbarum generibus, vinoque atque aliis humoribus, aqueos igneosque rores educi deprehenderit. Jam vero, quod in hac induſtria fit artis, fieri etiam in montibus a natura poſſe. Quæ enim cauſæ illius extillationis ſint, easdem in efficiendis fontibus ineſſe. Etenim concava rupium operculi præ ſe vicem gerere, quæ quoniam ſuapte naturâ frigida ſint, idonea quam maxime ſint ad aërem in aquam transmutandum: infrà lacunas ſtagnare, & his ſubter incluſos ignes calore ſuo ſenſim aquas attenuare, inque vapores ſolvere: eos mox in rupium fornices incurſantes, illico præ illarum frigore concreſcere, inque aquarum guttas abire, extillare, fluere, atque jam fluvios præterlabentes immurmurare. Nec impoſſibile videri, in tot montium vaſtiſſimis viſceribus tantum extillare humorem denſato ex aëre poſſe, ut affatim pabula rivis fontibusque ſuppeditentur, ſi modo cogitemus, id quod Cardanus refert, quendam nimirum ægrum ſingulis diebus ſex & triginta urinæ libras reddidiſſe, cum vix ſeptem quaedendo quapotando conſumſiſſet, idque per ſexaginta ſolidos dies, quo tempore ex ſubducta ſumma confectum, M DCCXL lotii libras ſupra potum cibumque effudiſſe. Unde Phyſici concluſerint, aërem arteriis reliquoque corpore contentum in aquam coactum, novoque nunquam deficiente propter animantis reſpirationem, novam ſemper aquam concreviſſe. Illud quoque memoriæ traditum eſſe Auctor ait, Virginem quandam ex iis, quæ ſe Deo manciparunt, tantum præ vigiliis, jejuniis aſſiduaque rerum divinarum meditatione ignem in ſe excitaſſe, ut tota ardere videretur; ad eum autem ingentem calorem remit-

remittendum copioſiſſimum naturam aërem attraxiſſe, qui mox viſceribus concretus, inque aquam mutatus, tanta per veſicam copia egeſtus fuerit, ut multis hebdomadis ſingulis diebus CC libras urinæ emitteret. Verum non obſtantibus hiſce demonſtrationibus, Auctor nullam eſſe collationem tantulæ urinæ cum immenſa illa aquarum mole, quam univerſa flumina continuo evolvunt, exiſtimat, ac proinde hoc fieri non poſſe, Geometrica demonſtratione conficit. Ut vero tandem de hoc argumento aliquid certi ſtatuat, ab Oceano aquarum omnium parente inexhauſtoque fonte oriri amnes, ex S. Scriptura demonſtrat. Qui vero fiat, ut aqua ſuapte natura gravis ſeſe altius attollat, inque editiſſima montium juga, ex quibus plerumque fontes ſcatent, inſiliat, poſt varias ſententias, quas recenſere longum foret, excuſſas, incompertum eſſe oſtendit. Poſt prolixum hunc diſcurſum de fluviis eorumque ortu abſolutum, Hiſtoriam itineris ſui Auctor continuat, & quæ ipſi Alexandria Babyloniam profecto contigerint, apud Mecœnatem exponit. In iis, quæ de indole Crocodili ejusdemque uſu in Medicina afferuntur, in primis notatu digna ſunt, nec non ea, quæ de Nili incremento & vera cauſa, itidemque de ejusdem fluvii fontibus & a quibus iſti detecti fuerint, fuſe diſputantur. Babylonia in Arabiam Auctor profectus eſt, cujus itineris hiſtoriam jam libro ſecundo Veris Herculani exponit, & quæ in montibus Sina atque Horebo ipſi viſa fuerint, prolixe ſatis enarrat. Reliqua quæ in hoc libro continentur, reditum Autoris ex Arabia depingunt, ubi variæ æque jucundæ admodum narrationes, more fabularum Romanenſium propoſitæ, inſperguntur, quibus ſub finem libri deſcriptio Ægyptiarum Pyramidum ſubjungitur, ubi deſcribit, & a quibus poſitæ, & quam mira ſtructura ædificatæ fuerint. Libro denique tertio, capite I. reditum ſuum in Italiam, quæque in eo acciderint, exponit. Cap. II. Galli cujusdam Ode in Philippum Ducem Andegavenſem, cum Rex Hiſpaniarum a ſuis renunciatus eſſet, nec non elegantiſſimum Auctoris carmen ſeculare Innocentio XII dictum recitatur. Cap. III. multa de Veſuvio disquiruntur, cunctaque illius incendia breviter recenſentur. Cap. IV & V magnificentiſſimæ villæ Magni Ducis

cis Etruriæ, quæ non longe a Florentia in colle, quem Pratolinum Thuſci dicunt, ſita eſt, accurata & elegantiſſima deſcriptio legitur. Cap. VI. quæ in Magnete vis ſit, qua ferrum alliciat, quæque Sympathia atque Antipathia, pluribus diſputatur. Capite denique ultimo occaſione ignis ſpeculo excitati quæritur, an a Prometheo id primum tentatum fuerit, quod fabulam ejus innuere Autori veroſimile videtur, & an revera, & quibus ſpeculis Romanas naves Archimedes incenderit? Quod ad veritatem hujus hiſtoriæ attinet, de ea, neminem dubitare poſſe, Autor exiſtimat, cum Proclus etiam inſignis machinator, Archimede vero multo inferior, Zonara teſte, feratur ſpeculis hujuscemodi, ſub Anaſtaſii Cæſaris tempora, ingentem Barbarorum claſſem, quæ circa Byzantium erat, incendiſſe. Quibusnam vero ſpeculis tantum opus confici potuerit, in ſequentibus diſputat, ac Zetzem quidem tradidiſſe ait, id Archimedem ſpeculo ſexangulo plurimisque e regione aliis illi adjunctis effeciſſe; alios vero exiſtimare, ab Archimede illud ſpeculis aut globoſis aut concavis perpetratum eſſe, quod poſterius tamen ex Autoris ſententia nullo modo fieri potuit, propterea quod hujuscemodi ſpecula, ſive e cryſtallo fingantur, ſive e chalybe, vix tantæ molis elaborari poſſint, ut ultra triginta paſſus, quantum Romanorum navigia a muris abfuiſſe probabile ſit, cum alias extra ictum ſagittarum non fuiſſent, acceptos a Sole radios repercutiant, inque cavum conſtipent. Ac proinde in eorum concedit ſententiam, qui duobus id ab illuſtri Sene ſpeculis, parabolico, ut ajunt, cavo, & tubulo ejusdem formæ, non minus ingenioſe quam feliciter tentatum effectumque fuiſſe exiſtimarunt, quam opinionem Autor in ſequentibus magis explicat atque fuſius deducit.

DEMONSTRATION OU PREUVES EVIdentes de la Verité & de la Sainteté de la Morale Chretienne. Second Entretien.

h. e.

DEMONSTRATIO VERITATIS ET SANctitatis

Elitatis Ethica Christiana. Dialogus Secundus. Autore R. P. BERNHARDO LAMY, Congregationis Oratoriæ Sacerdote.

Rothomagi, apud Nicolaum Boucher & Franciscum Vaultier, 1706. in 12.

Constat plag. 16.

CUm in Dialogo primo ostenderit Autor, omnes homines naturaliter desiderare felicitatem, veramque vitæ hujus felicitatem in spe certa possidendi olim Deum consistere; in secundo ulterius disquirit, qualis esse debeat homo, ut felicitatis istius compos fieri queat. Utut autem ex principiis unice rationis rigorosas nectat & sublimes demonstrationes; a devotione tamen Christiana haud quaquam abest, utpote persuasus, corpus *Theologiæ Moralis* affabre constructum excellentissimum esse *Philosophiæ Moralis* systema, & *Philosophiam Moralem* melioris notæ præstantissimum esse devotionis librum, ratione & Scriptura idem docentibus, cum utraque sit eadem ejusdem Numinis vox, ista quidem interius, hæc exterius homini loquentis. Summa eorum, quæ in Dialogo secundo proponuntur, huc redit. Quoniam in Dialogo primo demonstravit, omnia Cap. 1. agere Deum perfectionibus suis convenienter; fieri quoque non posse concludit, quin regulis sapientiæ suæ conformiter cum homine se communicet. Juxta has itaque actiones suas dirigere, adeoque vitam voluntati Numinis congruam vivere debere, quicunque certam Deo olim fruendi spem habere gestit. Enimvero monstraturus, quomodo per principia rationis nobis innotescat Numinis voluntas, a prima rerum origine omnia repetit. Ex admirabili nimirum omnium, non modo in corporibus organicis, membrorum, singularumque in membris singulis partium, sed universorum in stupenda machina mundi corporum nexu evincit; mundum hunc, quæque in ipso continentur, omnia esse propter finem aliquem facta, adeo ab ente sapiente. Ubi prolixe disputat contra *Spinosam*, quod Deum cum creaturis confundat, & finem in operibus suis intendere neget, qui nostro ævo multos asseclas nactus. Veritas ista maximi in Cap. 3.

moralibus momenti: rebus enim externis non utendum, secundum intentionem Dei, si per earum productionem finem nullum intendisse ponatur. Quare accuratius discutiendum sibi sumit, quod Deus res omnes ex nihilo creaverit, multus simul in refellendis iis, qui cum *Aristotele & Spinosa* æternitatem mundi
Cap. 4. defendunt: & ex *Malebranchii Dialogis Metaphysicis*, ipsis Viri ingeniosissimi verbis demonstrat, condidisse Deum hoc universum propter gloriam suam; condidisse homines, ut ejus faciant voluntatem; præcipue autem respexisse ad Hominem-Deum,
Cap. 5. Jesum Christum. Omnia in mundo a Deo quia sunt, Deus autem mali autor non est, dubium oriri poterat, unde sint tot mala? *Manichæorum* igitur destruit opinionem, duo principia coæterna & mutuæ dependentiæ prorsus expertia, quorum unum sit malorum omnium, alterum bonorum omnium causa, statuentium. Ab eodem principio pendere omnia probat, quod effectus naturales omnes, sive boni, sive mali, homini juxta eandem motus legem contingunt, diversitate effectus non a disformitate legum motus, sed combinatione causarum differenti pendente. Addit, quod in Dialogo primo probatum, unum Deum & voluptatis & doloris esse autorem: addit rationes alias, quibus luculenter comprobat, duo contraria principia locum reperire non posse, cum in excessu noceat voluptas, a nocuo hominem retrahat dolor. Disputat inprimis contra *Belium in Dictionario Critico* asserentem, systema de duobus principiis omnes tollere circa malorum originem difficultates. Mala physica mutationi Telluris, per diluvium factæ, forte deberi; moralia ab hominis voluntate unice proficisci contendit, invehens tum in *Socinianos*, perversum arbitrii usum a Deo prævisum fuisse negantes; tum in *Spinosam*, homini libertatem denegantem, ac fluentem inde actionum imputationem evertentem.
Cap. 6. Omnibus in eo convenientibus, rerum bonitatem per earum cum finibus earundem convenientiam constitui, nil bonum, nil justum esse infert, nisi propter exactam cum regulis sapientiæ Di-
Cap. 7. vinæ, h. e. voluntate Numinis, conformitatem: peccatum contra esse, quicquid contra finem a Deo stabilitum, consequenter contra ordinem & voluntatem ejus fit, ut adeo in sola hominis volun-

voluntate, in rebus naturalibus reliquis nequaquam inveniat locum. Peccatum a Deo puniri oſtendit. Pœnæ inſtar habendos eſſe dolores, quos per abuſum rerum externarum ſibi conciliat peccator. Deo tamen generalem voluptatis legem in gratiam peccantium non abrogante, æternum miſeros fore, quotquot in tempore voluptatibus abutuntur: cujus pœnæ indicia ſint inquietudinis animi peccatorum ſibi conſcii. Cap. 8. Refutat objectiones *Epicuræorum* ac *Libertinorum* noſtri temporis. Non tamen ideo hominem a Deo factum probat, ut ſit miſer, cum is proprium odiſſe nequeat opus, immo odiſſe gratis juſtitiæ ipſius repugnet. Cap. 9. Omnibus vero propter Deum factis, non potuiſſe non ipſum quoque hominem propter Deum produci: nec hinc ſufficere, ut anima hominis ſit naturaliter imago Dei, intelligentiam, libertatem ac ſpiritualitatem Divinam repræſentans, verum inſuper requiri, ut in moribus quoque ſuis ſit imago Dei. Hominem adeo neceſſario aſſimilari debere Deo, per Divinarum perfectionum imitationem: quem in finem ea ſit ipſi conceſſa natura, ut ex iſtiusmodi actionibus, quibus Deo aſſimilatur, voluptatem capiat, aliisque æſtimium inde ſtatuat. Cap. 10. Imago hæc in ipſum ut caderet, libertate inſtructum eſſe, h. e. vi ſequendi vel declinandi impreſſiones naturales, verſus Deum nos ferentes. Non igitur eidem obſtare generale boni infiniti deſiderium, unde deſideria noſtra omnia reliqua, motusque omnes particulares pendent, quia ad nihil in particulari nos determinat, quin quilibet potius determinat iſtud, prout hac vel iſta re ipſi ſatisfieri judicat. A Deo nempe eſſe motus animi; ſed eorundem determinationem libertati noſtræ deberi. Egregie inſuper docet, quod homo liber ſolus Deum honorare queat; creaturæ autem, ex neceſſitate perfectiones Divinas referentes, & voluntatem ejus exequentes, ipſi quidem honori ſint, nequaquam tamen eundem honorent. Cap. 11. Competere homini libertatem, per experientiam probat, hoc inter alia utens argumento, quod, licet idem felicitatis deſiderium generale in omnibus reperiatur, non tamen omnes idem appetant & averſentur, quemadmodum animantia ex neceſſitate agentia omnia idem appetunt, e. gr. porci glandes, equi avenam. Monet præterea,

si libertas in indifferentia ad agendum & non agendum consistere dicatur, non indifferentiam passivam, quæ tantum recipi facit impressiones mutari nescias, (quo in sensu materia dicitur indifferens ad motum & quietem) sed activam, qua præsente anima ad eligendum medium aliquod beatitudinis ipsi arridens se determinare valet, intelligendam esse. Cum ista, non hac consistere dubia & ancipitem animi statum ab ignorantia profecta: liberum contra non magis esse, quam qui rationi obsequitur, affectibus semel indulgentes machinarum instar posthac agere. Cap. 12. Mox ulterius deducit, quænam libertati essentialia sint, inter quæ præcipue refert potentiam super ideis nostris reflectendi, & mentem nostram ad objectum aliquod contemplandum applicandi, prout visum fuerit. Licet vero nil appetat voluntas, nisi ab intellectu cognitum, & necessario appetat, quod tanquam necessario bonum ab intellectu cognoscitur: liberam tamen idcirco manere animam, quia voluntas mentem ab objecto hoc ad aliud, vel a rationibus propositis ad alias contrarias avocare potest. Hinc rationem reddit, cur tam differentia in theoria & praxi formemus judicia, & ortum erroris Cap. 13. a libertate mentis monstrat. Libertatem solam esse causam, cur actiones nostræ nobis imputentur, vel ad præmium, si voluntati Numinis conformes, vel ad pœnam, si difformes, atque a libertatis abusu malum universum proficisci cum edocuisset, contra eos subtiliter disputat, qui omnes hominis operationes mechanicas esse, adeoque ex necessitate fieri arbitrantur, invi- Cap. 14. ctis comprobans argumentis, bonitatem, malitiam, justitiam, injustitiam, non a sola opinione; nec leges a sola hominum conventione, propter prævisam earundem utilitatem pendere, Cap. 15. absurdis indicatis consequentiis, ex perversa hac doctrina fluen- Cap. 16. tibus. Monstraturus jam, quomodo in justi atque injusti cognitionem deveniatur, *Lockium* arguit, principia moralitatis connata negantem; concedens tamen, quod eo in sensu, quo ipse illa oppugnat, recte eadem oppugnet. Exemplis vero ostendit, veritates quaslibet ab homine quolibet statim admitti, modo clare ac distincte percipiantur: immo quemlibet veritatem cognoscere a se ipso & in se ipso, haud tamen semper veritatem omnem

per-

percipi, quod mens verſus eam non vertatur. Quemadmodum enim Regem noſſe dicendus ſit, qui interrogatus, qualis Rex ſit, objecta oculis ipſius imagine ejus, reſpondet, hanc eſſe Regis effigiem; ita & veritatem ex ſe noſſe dicendum eſſe, qui propoſitam ſtatim agnoſcit. Unde concludit, dari in mente lumen aliquod internum, intellectum illuminans, & commendat methodum, qua in *Platone* inſtruendo uſus eſt *Socrates*, in *Adeodato* juvene *Auguſtinus*, per interrogationes ordine inſtitutas procedente. Quale ſit illud lumen ut appareat, veritatis & regularum ſapientiæ, juxta quas homo actiones ſuas dirigere tenetur, quæque legum naturalium nomine veniunt, affectiones expendit, æternitatem nempe, immutabilitatem, infinitatem, independentiam a loco & tempore, atque prolixe confirmat, leges naturales omnibus eſſe præſentes, a quibusdam tamen oppugnari & non conſiderari, quia perverſam hominum vivendi libidinem non ferunt. Cæterum Lumen hoc Rationem vocat: quare cum proprietates ejus ſint Divinæ, Rationem, quatenus eſt lumen aliquod, ipſum Deum eſſe contendit. Immo prolixe adſtruit, eſſe Sapientiam Verbi æterni, ſeu Filium Dei, ut adeo is luceat in omnibus hominibus. Qua occaſione, ex conſtantia præſertim rationis omni loco & tempore in omnibus hominibus, materialitatem animæ refellit: refellere etiam conatur, rationem hominibus omnibus communem non eſſe participationem aut effectum tantum rationis Divinæ. Quamvis vero ratio illa communis ſit ipſa ratio Divina nobis unita, hanc tamen unionem non reddere hominem felicem, ſed in diverſis ſubjectis diverſos ſortiri effectus, Deo in aliis præſente tanquam fonte dolorum, in aliis tanquam fonte felicitatis. Non obſtare huic ſententiæ affirmat concionatorum in rationem debachationes, cum ipſi rationem accipiant pro eo, quod non eſt, lumen illud vere auguſtum confundentes cum lumine, quod mens per ſuas experientias & proprias reflexiones acquirere valet, ſeu cum mente ipſa & ejus cognitione, vocem nempe rationis cum voce paſſionum ac præjudiciorum. Ex hoc rationis conceptu derivat obligationem obſequendi rationi; immo & conſcientiæ, (quæ eſt cognitio ejus, quod dictitat ratio)

Cap. 17.
Cap. 18.
Cap. 19.
Cap. 20.
Cap. 21.
Cap. 22.

non tamen niſi veræ: ubi obiter, ſed ſolide oſtendit, qui ſe decipiunt, non eadem evidentia cognoſcere, qua illi cognoſcunt, qui ſe non decipiunt, utpote aliquod ſupponentes tanquam evidenter cognitum, quod hac ratione cognitum non fuit.

Cap. 23. Multis etiam declarat, eum, qui ſe ipſum decipit, quod non ſatis examinavit, quid dictitet ratio, per hoc non excuſari, quod opinionem approbationibus ſuis non deſtitutam ſequatur.

Cap. 24. Monſtrata obligatione obſequendi rationi, quid illa dictitet, edocet, omnes nempe noſtras facultates, paſſiones & actiones ad Deum referendas eſſe. Intellectus itaque rectitudinem conſiſtere in attentione Divinæ Sapientiæ intus loquenti præbenda: rectitudinem voluntatis in concordia motuum liberorum cum motu naturali, quo erga Deum ferimur. Motus illos particulares paſſiones vocat, quorum differentiam a diverſo reſpectu, quem habent vel ad bonum, quod appetitur, vel ad

Cap. 25. malum, quod fugitur, deſumit. Ne vero circa actionum omnium ac paſſionum ad Deum directionem ulla remaneat obſcuritas, duplicem actionis cujuslibet dari obſervat finem, alterum proximum, qui intellectui actionem conſideranti prima ſtatim fronte ſe offert; alterum ultimum, ad quem is aſſurgere debet, ut actio ſecundum rationem fiat. Ad Deum igitur referri actionem, ſi vel effectus ejus immediatus eſt gloria Dei, vel actio, quem Dei gloria neceſſario ſubſequitur. Non tamen ideo neceſſarium eſſe monet, ut patrans quamlibet actionem gloriam Dei actu cogitet: quemadmodum enim mater propter infantes laboret, etiam cum de iis non cogitat, ita etiam hominem actiones ſuas ad Deum dirigere poſſe, prævia tali intentione alio tempore, etiam cum de Deo minime cogitat, amore

Cap. 26. Dei actiones omnes ſanctificante. Denique quid virtus ſit, quid vitium, & quantus virtutum ac vitiorum numerus, exponit. Virtutem nempe eſſe vim, ait, dirigendi actiones cum facilitate ſecundum rationem. Vitium contra impotentiam dirigendi actiones ſecundum rationem, ex crebro patratis actionibus malis ortam. Virtutum differentias a differentiis officiorum; illarum definitiones a definitionibus horum petendas eſſe inculcat, virtutemque nonniſi in Chriſtiano reperire locum, evincit.

ERRA-

Digitized by Google

ERRATA Menſis Junii Anno 1706.

Pag. 256 lin. 5 pro JOANNE lege JACOBO. p. 258 l. 29 pro GL lege SL. p. 260 l. 19 deleatur, *Curva quæſita, hoc eſt.* p. 261 l. 16 lege erit. Ibid. l. 26 pro nupere lege nuper. Ibid. l. 32 pro unum lege primum. p. 262 l. 17 pro (PN—ER) lege (PN+ER.) p. 263 l. 2 pro $\frac{n.n-1.n\ 2\ n-2\ 3}{1.2.}\ a\ b$ lege— $\frac{n.n-1.n-2}{1.2.3}\ \frac{n-2\ 3}{a\ b}$ & pro $\frac{n.n-1.n-2\ n-3.n-4.n-5.n-6\ n-6\ 7}{1.2.3.4.5.6.7}\ a\ b$ lege— $\frac{n.n-1.n-2.n-3.n-4.n-5.n-6\ n-6\ 7}{1.2.3.4.5.6.7}\ a\ b.$

INDEX AUCTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc Volumine recenſentur.

I. Libri Theologici & ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſpectantes.

ANonymi *Dictionarium Sacrum ſeu omnium Religionum, Judaicarum, Gentilium, Chriſtianorum & Mahometanorum.* 139

Appiani *(Pauli Antonii) Vita S. Emidii, Epiſcopi Aſculani & Martyris.* 174

Basnagii *(Samuelis) Annales Politico-Eccleſiaſtici.* 73. 128. 241

Basnagii *Hiſtoria Veteris & Novi Teſtamenti iconiſmis exornata.* 305

Bonjour *(Guillelmi) Triduana de Canone Librorum Sacrorum Concertatio, acta in Seminario Montis-Faliſci.* 497

- - - *Diſſertatio in Hiſtoriam Sacram primæ Mundi Ætatis, habita per Dialogos in Academia Divinarum Litterarum Montis-Faliſci.* 504

Bonucci *(Antonii Mariæ) Vindiciæ æquiſſimi decreti Alexandri VIII P. M. adverſus propoſitiones XXXI in eo damnatas.* 178

Buddei *(Jo. Franciſci) Exercitatio de Prærogativis Fidelium Novi Teſtamenti præ Fidelibus Veteris Teſtamenti.* 123

Cock-

Cockburn *(Johannis) Inquiſitio Naturæ, Neceſſitatis, ac Evidentiæ Chriſtianæ Fidei.* 228

Corradini *(Petri Marcellini) Vetus Latium Profanum & Sacrum.* 310

Cypriani *(Erneſti Salomonis) Vita & Philoſophia Thomæ Campanellæ.* 141

Dorſchei *(Joh. Georgii) in IV Evangeliſtas Commentarius.* 274

Du Pin *(Lud. Ellies) Gerſoniana.* 289. 291

Dubourdieu *(Jo.) Diſſertatio Hiſtorico-Critica ſuper Martyrio Legionis Thebæorum.* 308

S. Euſebii Hieronymi *Operum Tomus III, ſtudio Joannis Martianay.* 417

Franckii *(Chriſtophori) Demonſtratio Deitatis Chriſti, qua ſimul Jonæ Schlichtingii a Lukowiec Exceptionibus occurritur.* 233

Fraſſen *(Claudii) Disquiſitiones Biblicæ in univerſum Pentateuchum.* 379

Gerſonii *(Joannis) Opera omnia, novo ordine digeſta & in V Tomos diſtributa, opera & ſtudio M. Ludovici Ellies Du Pin.* 289

Gisbert *(Johannis) Anti-Probabiliſmus.* 373

Glaſſii *(Salomonis) Philologia & Logica Sacra.* 47

S. Gregorii *Papæ I cognomento Magni Opera omnia, illuſtrata ſtudio & labore Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congr. S. Mauri.* 385

Hottingeri *(Jo. Jacobi) De Pœnitentia Primæva, nec non Romanæ Eccleſiæ.* 409

Jaworowsky *(Stephani) Signa Adventus Anti-Chriſti & Finis Mundi.* 92

Laderchii *(Jacobi) Diſſertatio Hiſtorica de Sacris Baſilicis SS. Martyrum Marcellini Presbyteri & Petri Exorciſtæ de Urbe.* 281

Lamy *(Bernardi) Demonſtratio evidens Veritatis & Sanctitatis Ethicæ Chriſtianæ. Dialogus primus.* 511

- - - - *Dialogus ſecundus.* 546

Marckii

Marckii *(Joannis) Hiſtoria Paradiſi illuſtrata.* 31
- - - *Biblicæ Exercitationes ad 50 ſelecta loca Veteris & Novi Teſtamenti.* 483
Marollii & Maſſonii *Epiſtolæ Criticæ concernentes Dubium inter Moſen & Stephanum circa numerum familiæ Jacobi.* 64
Martianay *(Johannis) Operum S. Euſebii Hieronymi Tomus III.* 417
Origenis *Philoſophumena illuſtrata.* 405
Pagi *(Antonii) Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Baronii.* 110. 337. 433
Relandi *(Adriani) de Religione Mohammedica Libri duo.* 162
Simonis *Dictionarium Biblicum Magnum.* 381
Staynoe *(Tho.) Meditationes de Salute unice per Jeſum Chriſtum obtinenda.* 79
Tatiani *Alexandrini Harmoniæ Evangelicæ antiquiſſima Verſio Theodiſca, cum animadverſionibus Joannis Philippi Palthenii.* 327
Treviſani *(Bernardi) Meditationes Philoſophicæ, de Dei inprimis exiſtentia providentiaque, & Animæ immortalitate.* 249
Vaira *(Antonii) De Prærogativa Oecumenica nomenclationis & poteſtatis Romani Pontificis a Conſtantinopolitanis uſurpata.* 354
Vitringæ *(Campegii)* Ἀνάκρισις *Apocalypſios Johannis Apoſtoli.* 27

II. Libri Juridici.

DU Bois *(Ludovici) Præcepta Juris Canonici Gallicæ.* 165
Brenckmanni *(Henrici) De Euremáticis Diatriba, ſive in Herennii Modeſtini Librum περὶ ἑυρημάτικῶν Commentarius.* 464
Cortreji *(Adami) Obſervata ad Articulum IV Pacificationis Riswicenſis.* 30
- - - *Repræſentatio Juris Primariarum Precum Sacratiſſimis*

Imperatoribus Romano-Germanicis ſine prævio Pontificum aſſenſu competentis. 348
Harprechti *(Ferdinandi Chriſtophori) Reſponſorum Criminalium & Civilium Volumen II. III. & IV.* 531
Huberi *(Ulrici) Prælectionum Juris Civilis Tomi III, cum novis Additionibus Chriſtiani Thomaſii, & Lüderi Menckenii Differentiis Juris Communis & Saxonici.* 529
Menckenii *(Lüderi) Differentiæ Juris Communis & Saxonici.* 529
Nicolai *(Johannis) Tractatus de Synedrio Ægyptiorum, illorumque Legibus inſignioribus.* 540
Reigeri *(Jo. Frid.) Theatrum Juridicum Theoretico - Practicum.* 232
Simonis *(Dionyſii) Præcepta Juris Canonici Galliæ.* 165
Thomaſii *(Chriſtiani) Fundamenta Juris Naturæ & Gentium, ex ſenſu communi deducta.* 236
- - - *Additiones ad Huberi Prælectiones Juris Civilis.* 530
De Toullieu *(Petri) Diſſertationum Juridicarum Trias.* 114

III. Libri Medici & Phyſici.

ACademiæ *Naturæ Curioſorum Miſcellanea Curioſa, ſive Ephemeridum Medico-Phyſicarum Germanicarum Decuriæ III Annus IX & X.* 453
Anonymorum *Hiſtoria Morborum, qui annis 1699 ſqq. Uratislaviæ graſſati ſunt. Accedit Tractatus de Experientia.* 287
- - - - *Obſervationes Practicæ de Hydrope Pectoris.* 329
Beckeri *(Jo. Conradi) Paradoxum Medico-Legale, de ſubmerſorum morte ſine potu aqua.* 168
Bidloo *(Nicolai) Deſcriptio Monſtri humani bicipitis.* 39
Clerici, *Archiatri Regii, Apparatus commodus in uſum juniorum Chirurgorum adornatus.* 158
Dolæi *(Johannis) Tractatus de Furia Podagræ lacte victa & mitigata.* 124
Etmüllери *(Michaëlis) Epitome totius Medicinæ.* 518

Fonte-

Fontenelkii *Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Anni 1701.* 263
- - - - - *Anni 1702.* 315
- - - - - *Anni 1703.* 363
- - - - - *Anni 1704.* 439
Franci *de Franckenau* (*Georgii Friderici*) *Anaſtomoſis retecta.* 395
Heyne (*Jo. Chriſt.*) *Tentamen Chirurgico-Medicum de præcipuis Oſſium Morbis.* 56
Jordani (*Vitalis*) *ad Hyacinthum Epiſtolæ.* 314
Keil (*Jo.*) *Introductio ad veram Phyſicam.* 140
Lemery (*Ludovici*) *Tractatus de Alimentis. Editio ſecunda.* 160
Pacchioni (*Antonii*) *de Glandulis Conglobatis Duræ Menyngis humanæ, indeque ortis Lymphaticis ad Piam Menyngem productis.* 117
Petiti (*J. L.*) *Ars medendi Morbis Oſſium.* 156
Portii (*Luc. Antonii*) *de Motu corporum nonnulla, & de nonnullis Fontibus naturalibus.* 312
Rumphii (*Georgii Everhardi*) *Muſeum Amboinum, Deſcriptionem variorum Piſcium Maris Amboinici, ut & Mineralium nonnullorum, Lapidum &c. comprehendens.* 49
Ruyſchii (*Friderici*) *Theſaurus Anatomicus Quintus & Sextus.* 145
Snellen (*Henrici*) *Theoriæ Mechanicæ Phyſico-Medica Delineatio.* 5
Tauvry (*Danielis*) *Tractatus de Generatione & Nutritione Fœtus.* 524
Thomſon (*Alexandri*) *Diſſertationes Medicæ.* 143
Wedelii (*Georgii Wolffgangi*) *Compendium Praxeos Clinicæ Exemplaris.* 529
Zwingeri (*Theodori*) *Diſſertatio Medica de acquirenda vitæ longævitate.* 518

IV. Libri Mathematici.

Anonymi Eclipſis Solis d. 12 Maji a. 1706 in diverſis Germaniæ locis obſervata. 335
Bonjour (*Guilielmi*) *Calendarium Romanum Chronologorum cau-*

cauſa conſtructum ad Novilunia civilia ſine Tabulis Aſtronomicis invenienda. 200

De Cœhorn (*Minnonis, Baronis*) *Nova Methodus muniendi loca tam humilia & humida, quam ſicca & elevata.* 495

Fontenellii *Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Anni 1701.* 263

- - - - - *Anni 1702.* 317

- - - - - *Anni 1703.* 363

- - - - - *Anni 1704.* 439

Gooden (*Jacobi*) *Trigonometria Plana & Sphærica.* 321

Goulonii *Commentarii de Praxi Militari Offenſiva & Defenſiva.* 235

Grandi (*Guidonis*) *Geometrica Demonſtratio Theorematum Hugenianorum circa Logiſticam ſeu Logarithmicam Lineam.* 149

Hermanni (*Johannis*) *Diſquiſitio Dioptrica de Curvatura Radiorum Viſivorum Atmoſphæram trajicientium &c.* 256

Intieri (*Bartholomæi*) *Apollonius ac Serenus promotus.* 271

- - - *Ad nova Arcana Geometrica detegenda aditus.* 272

S. Juliani *Architectura Militaris.* 15

- - - *Fabrica Vulcani, ſeu Apparatus Machinarum Bellicarum.* 451

Leibnitii (*Godfridi Wilhelmi*) *De Lineæ ſuper Lineam Inceſſu, ejuque tribus ſpeciebus, motu radente, motu provolutionis & compoſito ex ambobus.* 10

- - - *Epiſtola pro Hypotheſi Phyſica Motus Planetarii his Actis olim inſerta.* 446

Manfredii (*Euſtachii*) *Epiſtola ad Dominicum Quartaironium, qua Anonymi aſſertiones XVI pro Reformatione Calendarii ab illo impugnata vindicantur.* 123

Newtoni (*Iſaaci*) *Optica, ſive Tractatus de Reflectionibus, Refractionibus, Inflexionibus & Coloribus Luminis.* 59

Wurtzelbauer (*Jo. Philippi*) *Synodi Telluris, Lunæ & Solis arctiſſima Obſervatio habita Norimbergæ A. 1706. d.* 12 *Maji.* 371

V. Li-

V. Libri Hiſtorici, Geographici &c.

Anonymi Vita & Obitus Viri Celeberrimi Jacobi Bernoulli. 41
Anonymi Vita & Obitus Viri Celeberrimi Jo. Chriſtophori Wagenſeilii. 45
Anonymi Explicatio Hiſtorica monumenti Ælia Lælia Criſpis. 88
Anonymi Lexicon Reale Status & Novellarum. 91
Anonymi Lexicon Univerſale Hiſtoricum, Geographicum, Chronologicum ac Poëticum. 139
Anonymi Collectanea Genealogico-Hiſtorica ex Archivo Inclytorum Auſtriæ Inferioris Statuum &c. 186
Anonymi Octaviæ, Fabulæ Romanenſis, Pars tertia. 333
Anonymi Refutatio prolixa Epiſtolæ de præſenti ſtatu Moſcoviæ. 412
Addiſonii (*Joh.*) *Obſervationes circa diverſas Italiæ partes A.* 1701, 1702, 1703 *ſubnatæ.* 534
Ancillonii (*Caroli*) *Hiſtoria Vitæ Solimanni II Imperatoris Turcici.* 206
Anckelmanni (*Theodori*) *Inſcriptiones Hamburgenſes.* 378
Ariſii (*Franciſci*) *Cremona Literata.* 134
Arndii (*Caroli*) *Bibliotheca Politico-Heraldica ſelecta.* 189
Baruffaldi (*Hieronymi*) *Commentarius in Inſcriptionem conditam in memoriam Antonii Muſæ Bruſavoli.* 70
Basnagii (*Samuelis*) *Annales Politico-Eccleſiaſtici.* 73. 128. 241
Batelli (*Jo. Chriſtoph.*) *Diſſertatio de Sarcophago marmoreo Probi Anicii & Probæ Faltoniæ in templo Vaticano.* 202
Cæſaris (*C. Julii*) *Commentarii de Bello Gallico & Civili, ex editione Chriſtophori Cellarii.* 54
Calvoli (*Jo. Cinelli*) *Bibliotheca Volantis Pluteus X.* 67
Cellarii (*Chriſtophori*) *Commentarii C. Julii Cæſaris de Bello Gallico & Civili illuſtrati.* 55
- - - *Notitiæ Orbis Antiqui, ſive Geographiæ Plenioris, Tomus alter, Aſiam & Africam Antiquam exponens.* 113
Conradi (*Joh. Henrici*) *Sileſia Togata.* 350

Comatii (*Jo. Baptiſtæ*) *Oratio Panegyrica in Leopoldum Cæſarem.* 478
Corradini (*Petri Marcellini*) *Vetus Latium Profanum & Sacrum.* 310
Cortreji (*Adami*) *Obſervata Hiſtorico-Politica ad Artic. IV. Pacificationis Ryſwicenſis.* 30
Crenii (*Thomæ*) *Animadverſionum Philologicarum & Hiſtoricarum Pars XIII. XIV. XV.* 520
Dionyſii *Orbis Terræ Deſcriptio, ex editione G. H. Urſini.* 25
Dubourdieu (*Jo.*) *Diſſertatio Hiſtorico-Critica ſuper Martyrio Legionis Thebæorum.* 308
Fountaine (*Andreæ*) *Numiſmata Anglo-Saxonica atque Anglo-Danica.* 109
Gandolfi (*Dominici Antonii*) *de Ducentis Auguſtinianis Scriptoribus ex illis, qui obierunt poſt magnam Unionem Ordinis Eremitici usque ad finem Tridentini Concilii.* 323
Germon (*Bartholomæi*) *de Veteribus Regum Francorum Diplomatibus & Arte ſecernendi antiqua Diplomata vera a falſis.* 284
De Grimaret *Vita Molieri.* 82
Gros de Boze *Diſſertatio de Cultu, quem Veteres Deæ Sanitati exhibuerunt, cui juncta ſunt Numiſmata &c.* 153
Guemerii (*Jo. Franciſci*) *Delineatio Montis Carolini, a Metropoli Haſſo-Caſſellana uno circiter milliari diſtantis.* 462
Hickeſii (*Georgii*) *Linguarum veterum Septentrionalium Theſaurus.* 97. 193. 197
Janſonii (*Theodori ab Almeloveen*) *Faſtorum Romanorum Conſulatium Libri II.* 353
Junckeri (*Chriſtiani*) *Memoria D. Mart. Lutheri Nummis aureis argenteisque decorata.* 331
Kederi (*Nicolai*) *Nummi diverſi Sueco-Danici ex Argento præſtantiſſimi.* 120
Lambecii (*Petri*) *Originum Rerumque Hamburgenſium Libri II.* 378
Lindenbrogii (*Erpoldi*) *Scriptores Septentrionales.* 378
Lucæ (*Pauli*) *Itineris in Orientem ſuſcepti Hiſtoria.* 118

Pagi (*Antonii*) *Critica Historico-Chronologica in Annales Baronii*
Tom. I. 110
Tom. II. 337
Tom. III. 453
Pataroli (*Laurentii*) *Series Augustorum, Augustarum, Cæsarum & Tyrannorum omnium, a Julio Cæsare ad Leopoldum cum eorundem imaginibus.* 136
Pedrusii (*Pauli*) *Cæsares argentei a Julio Cæsare ad Trajanum usque, collecti in Musco Farnesiano & evulgati cum conveniente iis interpretatione. Tomus II.* 427
Richardi *Comparatio Ximenii Hispani cum Richelio Gallo Cardinale.* 85
De la Roche *Vita Illustrissimi Ottonis Honorii S. R. I. Comitis de Abensberg & Traun &c.* 491
Stieffii (*Christiani*) *Relatio de præsenti Statu Imperii Moscowitici.* 415
Tenzelii (*Wilh. Ernesti*) *Nummophylacium Saxonicum. Pars II. Lineæ Albertinæ.* 19
- - - *Pars II Lineæ Ernestinæ.* 302
Vairæ (*Antonii*) *Dissertatio Historica de Prærogativa Oecumenicæ Nomenclationis & Potestatis Romani Pontificis a Constantinopolitanis Præsulibus usurpata.* 354
Ursini (*Georgii Henrici*) *Animadversiones in Dionysii Descriptionem Orbis Terræ.* 25
Wanleji (*Humphredi*) *Librorum Veterum Septentrionalium Catalogus Historico-Criticus.* 193

VI. Libri Philosophici & Philologici miscellanei.

ANacreon *Tejus, Poëta Lyricus, dimidia fere parte auctus &c studio Josuæ Barnes.* 457
Barnes (*Josuæ*) *Anacreon emendatus, pristino nitori numerisque suis restitutus &c.* 457
Crenii (*Thomæ*) *Animadversionum Philologicarum & Historicarum Pars XIII. XIV. XV.* 520

Fon-

Fontanini (*Justi*) *Vindiciæ antiquorum Diplomatum, adversus Bartholomæum Germon.* 422
Francii (*Petri*) *Posthuma, quibus accedunt Eruditorum ad eum Epistolæ.* 209
Gellii (*Auli*) *Noctium Atticarum Libri XX, cum notis Joh. Friderici & Jacobi Gronoviorum.* 246
Germon (*Bartholomæi*) *De Veteribus Regum Francorum Diplomatibus, & Arte secernendi antiqua Diplomata vera a falsis.* 284
Giannettasii (*Nicolai Parthenii*) *Ver Herculanum.* 542
Gronoviorum (*Johannis Friderici & Jacobi*) *notæ perpetuæ in Auli Gellii Noctes Atticas.* 246
Gronovii (*Jacobi*) *Origenis Philosophumena notis illustrata.* 405
Guidi (*Alexandri*) *Carmina.* 68
Hickesii (*Georgii*) *Linguarum Veterum Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus & Archæologicus.* 97. 193
Kusteri (*Ludolphi*) *Suidas.* 1
Löscheri (*Val. Ern.*) *De Causis Linguæ Ebraæ Libri III.* 400
Mabillon (*Joh.*) *Librorum de Re Diplomatica Supplementum.* 358
Origenis *Philosophumena cum notis Jac. Gronovii & Joh. Christophori Wolfii.* 405
Pitiscі (*Samuelis*) *Lexicon Latino-Belgicum.* 137
Planeri (*Jo. Andreæ*) *de Epistola Enthymematica sive Extemporali Libri III.* 454
Suidæ *Lexicon Græce & Latine.* 1
Trevisani (*Bernardi*) *Meditationes Philosophicæ, inprimis de Dei Existentia & Providentia, Animaque immortalitate.* 249
Victoriæ (*Vincentii*) *Observationes in librum, qui Felsina Pictoria inscribitur, ad defendendum Raphaëlem Urbinatem, Caraccios, horumque Scholam.* 171
Wagenseilii (*Joh. Christophori*) *de Educatione Principis, qui litterarum studia prorsus aversatur.* 117
Wanleji (*Humphredi*) *Librorum Veterum Septentrionalium Catalogus Historico-Criticus.* 193
Wolfii (*Jo. Christophori*) *Origenis Philosophumena notis illustrata.* 405

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERUM NOTABILIORUM IN HOC VOLUMINE OBVIARUM.

ABrahami *uxorem ſuam pro ſorore haberi cupientis factum.* 484
Abſceſſus *oſſium.* 58
De Abſolutione *oppoſita Papiſtarum & Evangelicorum.* 412
Academiæ *Imperfectorum, Indiſpoſitorum, & Intricatorum Romæ fundator, & Academicorum ſcripta.* 72
Acathiſti *Feſtum apud Græcos unde?* 435
Acephali *quinam tempore controverſiæ Neſtorianæ?* 343
Acœmeti *qui?* 345
Adam *fueritne Giganteæ proceritatis?* 38. ſq.
Ægyptiorum *olim Synedria qualia?* 540
Ægyptus *Africæ vindicata.* 116
Ælia Lælia Criſpis *&c. nota Inſcriptio explicata.* 88
Ænigmatis *Ælia Lælia Criſpis variæ interpretationes.* 88. ſq.
Æquationum *conſtruendarum ad 5 vel 6 dimenſionem aſſurgentiũ regula Carteſiana facilior.* 273
Æquilibrii *centri libræ longitudine infinitæ inventio.* 153
Æquinoctii *vernalis 1703 obſervatio.* 370
- - - *anticipatio annalis quanta?* 370
Aeris *rationes.* 62. ſq.
- - *vapores vibrationes pendulorum variant.* 371
Affrictus *partium in machinis ope Analyſeos & Geometriæ ad accuratum calculum revocandus.* 446
Africæ *nova Deſcriptio.* 116
Ahasverus *Eſtheræ maritus quis fuerit ex Perſiæ Regibus?* 306
Alarum *vis præcipua in ſortalitiis defendendis.* 496
probe tegendarum neceſſitas & rationes. 496
Alcoranus *num creatus an increatus dicendus ſit ex mente Mohammedanorum?* 163
Alexander *ab Alexandro notatus.* 311
Allatius *(Leo) emendatus.* 3
Τῶ Allelujah *ortus uſusque in Eccleſia.* 243
De Alliaco. V. Petri de Alliaco.
Allodium *vocis etymologia.* 104
Altingius *(Jac.) notatus.* 35. 36. 37

Amboinicum *Muſeum.* 49
Ambra *nigra vel marina vel terrena eſt.* 54
alba eſt ſperma ceti. 54
Ambræ *varia genera.* 53
gryſea nota bonitatis. 53
Ammianus Marcellinus *notatus,* 206
Anacreontica, *ſeu ad imitationem Anacreontis compoſita carmina.* 460
Anacreontis *fragmenta ſtudioſe collecta.* 458
Opera notis elegantiſſimis illuſtrata. 458. ſq.
Vita. 461
Analyſeos *& Geometriæ ope aſſrictus partium in machinis ad accuratum calculum revocandus.* 446
Analyſis *infinitorum defenſa.* 267
Leibnitiana vindicata. 442
infiniteſimalis Leibnitiana a Jac. Bernoullio exculta. 44
Anaſtomoſeos *uſus.* 399
Anaſtomoſis *quid?* 396
arterias inter & venas datur. 396
Aneuriſma *ut curandum?* 159
In Anglia *olim uſitatæ linguæ Britanno-Saxonica, Dano-Saxonica, Normanno-Saxonica.* 98. 99
Anglo-Saxonum *lingua a diverſis exculta, nuper Grammaticis regulis attemperata.* 97
Anicetus *num Polycarpo honoris cauſa conceſſerit Euchariſtiæ conſecrationem?* 129
Animæ *immortalitas aſſerta.* 251
demonſtrata ex hominis deſiderio infiniti boni. 514
Animi *morbi ut curandi?* 144
Annales *Politico-Eccleſiaſtici Samuelis Basnagii.* 73. 128. 242
Annales *P. Ant. Pagi.* 110. 337. 433
Anni *tropici quantitas apparens & media quanta?* 370
Anſeatici *fœderis Etymologia nova.* 98
De Anti-Chriſti *ſignis liber Stephani Jaworowski.* 92. ſq.
Antiochena *Eccleſia num a Petro fundata?* 77
M. Antonii *Imp. faſtus unde?* 430
Apocalypſis *Johannis Apoſtoli Commentario illuſtrata.* 27. ſq.
Apollinaris, *hæreſeos auctor, num fuerit Epiſcopus?* 241
Apoſtolicorum *Nuntiorum origo.* 344
Aqua *non ingreditur ſubmerſorum pulmones.* 169
non deſcendit ad ſubmerſorum ventriculum & inteſtina. 170
Aquæ *benedicta veteris & novæ diſcrimen.* 129
Aquæ, *vitri, æris, colorum rationes.* 62. ſq.

Aqua-

Aquarum *mineralium gradus & origo.* 143
Arabicæ *linguæ neglectus cauſa, cur Mohammedanæ religioni falſa multa adſcribantur?* 162
Arbor *Vitæ in Paradiſo quæ?* 33
Scientiæ boni & mali in Paradiſo qualis? 34
Arcadum *Academia in Italia illuſtrata.* 69
Archicapellanorum *apud Francos olim dignitas.* 437
Archimedes *an & quibus ſpeculis Romanas naves incenderit?* 546
Architectura *militaris muniendarum urbium cujuscunque ſitus & figuræ.* 16. ſq.
indies mutabilis. 235
Archivi *S. Dionyſiani in Gallia auctoritas ſuſpecta.* 286
Arcus *olim apud Romanos alii triumphales, alii honoris tantum cauſa Imperatoribus conſecrati.* 536
Argentum *& aurum ab igne Solari volatilia redduntur.* 316
Ariſtotelis *de origine fontium & fluviorum ſententia ſub examen vocata.* 543. ſq.
Arithmetica *binaria Dn. Leibnitii.* 369
reſerandis myſteriis Sinenſibus clavis. 369
Arteriæ *pulſuum numerus graduii caloris ſanguinis non eſt proportionabilis.* 366
Arteriarum *intercoſtalium exortus.* 146
Arthritis *cur pedes & manus potiſſimum occupet?* 127
Aſcitis *vera ſpecies.* 367
Aſiæ *nova Deſcriptio Geographica.* 114. ſq.
Athei *deſcripti & oppugnati.* 305
Atheos *contra qua methodo procedendum?* 229
Atheromata *piloſa.* 146
Attractiones *gravitatis in qua ratione?* 450
Attritio *ex metu gehennæ profecta num bona?* 178. 179
Auguſtini *auctoritas num poſtponenda auctoritati Pontificis?* 178. 181
Epiſtol. Chronotaxis. 337
Auguſtinianorum *Scriptorum Hiſtoria.* 324
Auguſtorum, *Auguſtarum, Cæſarum & Tyrannorum Hiſtoria.* 136
Auli Gellii *Noctium Atticarum fata.* 246. ſq.
Auri *in foco lentis detenti phænomena.* 316
ab igne Solari reſoluti ratio. 317
fulminantis compoſitio, actio etiam ſurſum verſus. 452
Aurum *ab igne Solari volatile redditur.* 316

Aurum *ad ignem Solarem liquatum difficilius liquatur ad culinarem.* 316
Auſtriacarum *provinciarum Hereditaria Officia.* 188. ſq.
Auſtriæ *Inferioris Illuſtrium familiarum Genealogia.* 186. ſq.
Inſignia paſſim illuſtrata. 186
Autographorum *antiquorum veritas quam difficulter probetur.* 285

BAglivus *notatus.* 5
Baptiſmo *Chriſti num major efficacia, quam Johannis?* 76
Ad Baptiſmum *num requiratur intentio Miniſtri?* 178. 180
De Barbaro *(Hermolao) notabilia.* 325
Barnes *(Joſuæ) libri editi & edendi.* 462
In Barometris *Mercurius a calore alteratur.* 439
Barometrum *Compoſitum.* 440
Baronius *refutatus.* 73. ſq. 110. ſq. 132. 337. 432. ſq. 437. ſq.
Baſileenſis *urbis ſalubritas.* 520
Baſilii *M. Vita.* 241
Belgica *muniendi ratio defectibus laborans.* 496
Beliſarius *num excæcatus & ad ſummam paupertatem redactus fuerit?* 347
Bernoulli *(Jacobi) Vita & Obitus.* 41. ſq.
Beſtia *gemina Apocal. XIII typus Imperii Romani, non Papalis, ſed Gentilis.* 29
Bezoar Lapis *genuinus unde dignoſcatur.* 54
Biblicum *Dictionarium magnum.* 381
Bibliotheca *Politico-Heraldica.* 189
Biceps *monſtrum humanum.* 39
Binominum *exempla.* 426
Boethii *adverſa fata atque mors.* 245
Du Bois *(Ludovicus) notatus.* 166
Bombarum *jaciendarum praxis.* 453
Boni *quæ vera natura?* 253. 254. 513
Bononienſes *pictores ab aliorum calumnia vindicati.* 172
Borellus *notatus.* 153
Borracis *analyſis chymica.* 368
Borrax *ſal ſalſum eſt.* 368
Brachium *luxatum mediante machina nova ut reſtituendum?* 157
Brandolini *(Aurelii) Elogium.* 324
Braſavoli *(Antonii Muſæ) Elogium, publica Inſcriptione in Universitate Ferrarienſi celebratum.* 70
Buchananus *refutatus.* 363
Burmannus *notatus.* 35. 36

CAffée *ut ebrietatem arceat?* 161
C. J. Cæſaris *Commentarii de Bello*

Bello Gallico & Civili, Notis & Novis Tabulis Geographicis illustrati. 55
Cæsarius, *Gregorii Nazianzeni frater, num auctor Dialogorum, qui illi vulgo tribuuntur?* 241
Cainum *inter & Græcorum Caunum seu Caineum comparatio.* 507
Calculi *intra vesicæ tunicas subsistentes.* 317
vesicæ a renibus primordia ducunt. 317
Calculorum *intra vesicæ tunicas subsistentium cura.* 317
Calendarium *Romanum ad Novilunia civilia facilius inveniendæ.* 200
Astronomicum perpetuum Noviluniorum mediorum. 200
Calepini *(Ambrosii) Elogium.* 324
Calibra *tormentorum major esse debet diametro globi.* 453
A Calore *& frigore Mercurii gravitas specifica variabilis.* 439
Camdenus *(Guilielmus) notatus.* 199
Cameroniani *in Scotia qui?* 140
Campanellæ *(Thomæ) Vita & Philosophia.* 142
Camphoratæ *Mompelienſium vires.* 369
Campus *Martius, postea Majus, dicta a Francis Comitia istis mensibus habita.* 426
Cananæa *nomen num Judais prostitutam designarit?* 66
Cancer spinosus *in insulis Moluccis.* 50
descriptus. 51
De Canone *Librorum sacrorum concertatio.* 497. 507
Canonici *Juris Gallicæ Institutiones.* 165
Caput Medusæ *Amboinicum.* 51
Caraccii *fratres, (Annibal & Augustinus) aliique Raphaelis Urbinatis in arte pictoria discipuli defensi.* 172
Carcasse *Bombarum genus improbatum.* 453
Caries *ossium quid?* 58
Carinæ *quo loco in urbe Roma fuerint?* 283
Caroli M. *diplomata, quæ cognomen hoc, post mortem nempe illi tributum, præferunt, falsa* 438
Cartesius *notatus.* 274. 313
Castoris *Anatomia.* 440
Centonis *ex Virgilianis Carminibus concinnati, qui in Bibliotheca Patrum editus habetur, quis auctor fuerit?* 206
Centri *æquilibrii libræ longitudine infinitæ inventio.* 153
Centrifugus *conatus Planetæ duplex.* 447
Ceparum *anatome.* 161
Ceraunia *in nubibus gignitur.* 53

Ceraunix *metallicæ descriptio.* 53
Cerebelli *tuberositates in Castore.* 440
Cerebri *substantia medullaris in fœtu deficiens.* 265
anfractus nulli sunt in Castore. 440
Anatome H. Ridley. 456
Chalcedonensis *Synodi Historia.* 244
Chiffletius *(Petrus Franciscus) notatus.* 309
Chirurgicus *apparatus.* 158
Chorii *anatome.* 146
Christi *nativitas explicata.* 75
natalis annus XLI Julianus, dies vero incognitus. 75
merito vindicata hominum salus. 79. sq.
mortem num Mohammedes negaverit? 164
qualis apparet in Sarcophago Probi Anicii, imago explicata. 204
Divinitas adversus Jonam Schlichtingium vindicata. 233
Christiani I *Electoris Saxoniæ Numismata.* 19. sq.
Christiani II *Electoris Saxoniæ Numismata.* 21
fama vindicata. 22
Christianorum *N. T. ob prærogativas præ Fidelibus V. T. officia.* 227
Christus *num ratione patrum Vet. Test. non expromissor, sed tantum fidejussor fuerit?* 228
De Chrysostomo *varia.* 338. 339. 340
In Cicadas *Musarum amor.* 458
Clavium *quatuor genera, quæ juxta Judæos Deus sibi reservaverit?* 383
De Clemangis *seu Clamengi (Nicolai) Elogium.* 298
Clementis XI *Rom. Pont. Collecta, & orationes aliæ in terræ motibus dicendæ.* 392
Clerici *Militis exempla in Cardinalibus Ximenio & Richelio.* 86. 87
Clerus *Occidentis num olim barbatus incesserit?* 78
Coccejus *notatus.* 35. 36. 228
Cochlearum *univalvium turbinatarum genera.* 52
sexus differens. 53
Cœhorniana *ratio fortalitiorum oppugnandorum præstantior minusque sumptuosa, quam Gallica.* 497
Cœlicolæ *inter Christianos & Judæos medii.* 243
Ad S. Cœnam *num non admittendus, nisi in quo sit amor Dei purissimus?* 178. 181
Cognomina *quando in Anglia in usu esse cœperint?* 106
Colocynthidis *analysis Chymica.* 266
Extractum. 266

Colo-

Colores *diverſi a radiis luminis Solaris naturæ diverſæ.* 60
Iridis quomodo producantur? 62
priſmatum ope quomodo producantur? 62
Colorum *theoria.* 61. ſq.
aquæ, vitri, aëris rationes. 62. ſq.
Columna *nubis & ignis Exod. XIII miraculoſa.* 484
Comatii *(Jo. Baptiſtæ) ſcripta.* 478
Cometæ *anni 1698 & 1702 obſervationes.* 320
Conchylia *intra marmora.* 367
Conchyliorum *Amboinicorum, varia genera.* 52
Concordata *Nationis Gallicæ unde orta?* 166
Conicarum *ſectionum novæ conſtructiones.* 271
Conradi *(Johannis Henrici) Vita.* 351
Conſilium *num æque ac Lex vim habeat obligandi?* 238
Conſtantienſis *Concilii Hiſtoria.* 296
Conſtantinopolitana *Synodus A. 381 a quo coacta, & quot Canones in ea conditi?* 242
Conſtantinopolitanorum *Præſulum machinationes in vindicanda ſibi prærogativa Oecumenicæ nomenclationis & poteſtatis.* 354
Conſtantinus *Copronymus, Caballinus etiam dictus.* 437
Conſultationum *Medicarum, Idea.* 520
Conſulum *Romanorum nomina ſuppleta & emendata.* 353
Corporis *humani principia.* 5
Coſtæ *ſuperiores ad ſuperiora, inferiores verſus inferiora vergunt.* 146
Creaturæ *præter hominem reliquæ non tam honorant Deum, quam honori Deo ſunt.* 549
Cremonæ *urbis antiquitas & nobilitas.* 134
Literatorum Hiſtoria. 135
Curvarum *variarum, earumque ſpatiorum ratio.* 151
plurimarum Tangentes, Quadraturas & rectificationes inveniendi methodus. 267
Czaris, *Magni Moſcorum Ducis hodierni, elogium.* 413

DAnielis *LXX Hebdomades, anni non Solares, ſed Lunares.* 133
Dano-Saxonicæ *linguæ in Anglia uſus.* 38. ſq.
Decimarum *jus quale?* 133
Dei *imaginem num fas ſit effingere?* 178. 180
exiſtentia demonſtrata. 237. 249. 251. 514. 515
poſſeſſio ac fruitio certo futura

tura ſummum hominis bonum. 516. 547
Dei *providentia demonſtrata.* 249. 251. ſq.
Dentium *inciſivorum baſes & radices in Caſtore.* 441
Deorum *Dearumque num fas ſit in carminibus meminiſſe Poëtæ Chriſtiano?* 113
Diodorus *Tarſenſis num Neſtorianiſmi auctor fuerit?* 242
S. Dionyſiani *in Gallia Archivi diplomata vindicata.* 359
Dionyſius περιηγήσεως Οικουμένης *auctor qua ætate vixerit?* 25
Diplomata *Anglo-Saxonum rubris aureisve literis reſplendentia falſitatis damnantur.* 108
antiqua adverſus Bartholomæum Germonium defenſa. 422. ſq.
quomodo examinanda? 198
genuina a falſis diſcernendi ars Mabilloniana explo ſa. 284
Diplomatum *antiquorum ſtylus barbarus num falſitatem probet, an ſinceritatem?* 424. 425
rite diſcernendorum Ars a Mabillonio confirmata. 358
Diſciplina *Arcani in Eccleſia quando ceſſaverit?* 434
Dodwellus *notatus.* 78. 130
Dorſchei *(Jo. Georgii) opera poſthuma qui ediderint?* 274
Operum accuratus catalogus. 276
Du Boſcii *(Petri) Elogium.* 111
Ducati, *monetæ genus, unde dicti?* 21
Duodecim juratorum *Judicium quando in Anglia invaluerit?* 106. 107
Du Pin *(Ludovici Ellies) in Joannem Gerſonium merita.* 290. ſq.
Duræ *Menyngis glandulæ conglobatæ.* 217

EBrææ *Linguæ indoles & dignitas.* 400
antiquitas. 401
Ebræarum *Grammaticarum & Lexicorum Hiſtoria.* 402
literarum, punctorum, vocalium, accentuum &c. notitia. 403
Ebraiſmi *Hiſtoria ab origine ad noſtra usque tempora.* 401. ſq.
reſtauratio ut a variis tentata? 402
Ebrietatem *ut arceat Caffée.* 101
Eccleſiæ *futura felicitas in Regno mille annorum.* 29
Eccleſiæ *num nudo triginta annorum lapſu ab exhibendis poſſeſſionis ſuæ juribus immunes reddantur?* 423
Pro Eclipſibus *obſervandis vitrum utile, quomodo aptandum, huboque applicandum?* 268

Eclipſis

Eclipſis *Lunæ a Penumbra Telluris obſervata.* 320
Eclipſis *Solaris a. 1706, 12 Maji obſervationes.* 335
Lunaris anni 1703 phænomena notabilia. 444
Eden *quid in Hiſtoria Moſaica?* 32
Eginhartus *illuſtratus.* 102
Ellipſium *infinitarum in plano deſcriptio.* 273
Eloquentiæ *ſtudium Theologis imprimis commendatum.* 211
Embryonum *caput & artus quando conſpici poſſint?* 147
S. Emidii *Epiſcopi Aſculani & Martyris Vita.* 174
De Enocho *traditiones Mohammedanorum.* 164
Epactæ *Claviana notatæ.* 124
Epicuri *elogium.* 384
ex fortuito atomorum concurſu mundum ortum, ſententia exploſa. 514
Epidemica *Germaniæ hiſtoria annorum 1699 usque 1705.* 465
Epilepſia *a faſcino.* 456
Epiſtolarum *per Enthymemata ſcribendarum ratio.* 453
Eraſmi *Hieronymi editio reprehenſa.* 418. 419
Ethicæ *Chriſtianæ veritas & ſanctitas aſſerta.* 511. ſqq.
Eva *num eodem die cum Adamo creata?* 34
Evæ *veſtigia in fabulis veterum.* 506
Evangeliorum *Gothicorum verſionis auctor num Ulphila?* 98
Evolutarum *radios inveniendi methodus.* 267
S. Euſebii Hieronymi *Opera, ab Eraſmo & Mariano recognita, unde corrupta fuerint?* 418
Euſebius *quam anni formam, Julianam, an Antiochenam, in Chronologia ſecutus fuerit?* 74
Eutychianæ *controverſiæ Hiſtoria.* 344
Excommunicatio *Judaica fueritne pœna Eccleſiaſtica an Politica?* 132
Chriſtiana differt a Judaica, quia eſt Eccleſiaſtica. 132
quam habeat efficaciam? 132
Experientia *quid?* 288
Experimenta *colorum.* 62

FAber *(Tanaquillus) notatus.* 457. 460
Fabularum *veterum occaſio ex Sacris.* 506
Facultatis *meræ res quid propriæ?* 116
Farneſiani *Theſauri numiſmata quædam argentea Cæſarum illuſtrata.* 429. ſq.
Faſti *Conſulares Romani.* 353
Fechtii *(Joannis) in B. Dorſcheum merita.* 276
de Sabbatho ſententia. 277

Felicitatis *appetitus omni homini naturalis.* 512
Ferrarienſium *Poetarum Hiſtoria.* 68
Ferrerus *(CarolusHiacynthus) notatus.* 309
Fidei *Chriſtianæ auctoritas aſſerta.* 228
Fidem *inter & juſtitiam perpetua relatio.* 230
Fides *quibus Autoribus habenda?* 288
Florentinos *ſcriptores illuſtraturi Jo. Cinelli fata.* 68
Fluviorum *origo examinata.* 543
Fœderum *Dei cum hominibus ratio & diverſa genera.* 123. ſq.
Fœdus *Dei cum Adamo Paradiſiacum.* 35
Fœminarum *curioſitas falſe a Catharina Poloniæ Regina reprehenſa.* 188
Fœtus *ſexus quando dignoſci poſſit?* 147
monſtroſus. 265
rudimenta in ovulo ovario cohærente conſpecta. 265
nutritio. 528
per ſolum funiculum umbilicalem nutriri poteſt. 367
Fontes *intermittentes.* 314
non oriuntur ex aquis pluvialibus. 364
Fontium *origo examinata.* 365. 543
origo eſt ex vaporibus ex terra certo modo elevatis. 364
Formatio *corporis humani non dependet ab anima.* 524
Fŏro Julii *unde Auſtriæ nomen adhæſerit?* 424
In Fortalitiis *defendendis alarum vis præcipua.* 496
Fortalitiorum *oppugnandorum ratio Cœhorniana præſtantior minusque ſumtuoſa, quam Gallica.* 497
Fortunæ *Antiates quæ?* 538
Franciæ *antiquorum gentis Merovingicæ Regum Diplomata vindicata.* 360
Francii *(Petri) Vita.* 210
Franco-Theotiſcæ *antiquæ linguæ Inſtitutiones Grammatica.* 102
Freind *(Johannes) notatus.* 7
A Frigore *& calore Mercurii gravitas ſpecifica variabilis.* 439
De Fulminatrice *Legione commenta.* 130
Fungorum *Anatome.* 161
Gallia *etiam Transalpina olim in Auſtriam & Neuſtriam a Longobardis diviſa.* 424
Galliæ *Regis in Eccleſiaſticis magna auctoritas.* 167
Gallica *fortalitiorum oppugnandorum ratio ſumptuoſior, minusque præſtans, quam Cœhorniana.* 497
Gangrenſis *Synodus A. 369.* 241
Garnerus *notatus.* 344

Gelaſius

Gelasius *num auctor fuerit librorum de duabus Naturis in Christo, & Historiæ Eutychianistarum Breviculi?* 346
Gellius *(Aulus) notatus.* 312
Genealogia *Statuum Austriæ Inferioris.* 186
Generatio *non fit ex animalculis.* 524
Gennadius *emendatus.* 341
Gentilium *antiquissima monumenta ut cum libris sacris Regum consentiant?* 500. sq.
Geographicæ *Tabulæ novæ Cellarianæ.* 114. sq.
Geometriæ *ope affrictus partium in Machinis ad accuratum calculum revocandus.* 446
Geometrice *proportionalium terminorum aggregata.* 151
Rumphii (*Georgii Everhardi*) *in Historiam Naturalem merita.* 49
Germonius *(Bartholomæus) refutatus.* 423
Gersonii *(Joannis) fata.* 297
scriptæ. 299
Opera quoties conjunctim vel sigillatim prodierint? 290
doctrina. 301
Giannettasii *(Nicolai Parthenii) Carmen seculare Innocentio X dictum.* 545
Gihon *ac Pison fluvii Paradisi.* 33
Glandulæ *pinealis officula.* 146
Globi *diametro major esse debet calibra tormentorum.* 453
Glückii *(Ernesti) Vita & Obitus.* 96
Gothis *num ante Ulfilam Scripturarum in lingua vernacula usus non fuerit?* 242
Grævii *(Jo. Georgii) Elogium.* 112
Grammaticæ *Anglo - Saxonicæ Institutiones Hickesianæ multis accessionibus auctæ.* 98
Franco - Theotiscæ Institutiones. 102
Gravitas *Mercurii specifica a calore & frigore variabilis.* 439
Gravitatis *absolutæ ad relativam corporis super plano inclinato diversa ratio.* 314
attractiones in qua ratione? 450
Gregorii *Papæ de Cura Pastorali liber ab Ælfredo Rege in Saxonicam linguam conversus.* 195
Magni operum editiones variæ, & recentissima imprimis. 385. sq.
Vita triplex. 393
Gregorius *Magnus num auctor Expositionum in VII Psalmos Pœnitentiales?* 347
num auctor Expositionum in Librum I Regum & Canticum Canticorum? 392
Grimaret *Auctor Vitæ Molerii.* 82

Gronoviorum, *patris & filiorum, in Auli Gellii Noctes Atticas merita.* 246
Grotius *notatus.* 500
Gryphii *(Christiani) Vita & Elogium.* 239
Guarinus *notatus.* 153
Guidi *(Alexandri) Poetæ Itali Elogium.* 68
Gussanvillæus *Operum Gregorii M. editor notatus.* 386. 390

HÆreditatem *adeundi jus num ullo tempore exspiret?* 117
Hæreticorum *Ecclesiæ olim Judaicæ catalogus.* 384
De Halremunde *Comitum Germaniæ familia.* 71
Harduinus *notatus.* 75. 77. 198
Hebrææ. *Vide* Ebrææ.
Hebraici *V. T. textus contra versionem LXX Interpretum veritas asserta.* 509
Heraldicæ *rei Scriptores.* 191
Herennii *Modestini liber περὶ Εὑρημάτικῶν Commentario illustratus.* 475
Elogium. 476
Herodes *fueritne Gentilis aut Proselytus?* 74
Herodiani *qui?* 76
Heurematica *quid JCtis?* 476
Hieronymi *nimius in virginitatem affectus.* 338
In Hieronymi *Operibus edendis olim lapsus haud pauci admissi.* 418. sq.
Hieronymianæ *adversus Clericum vindiciæ.* 421
Hieronymus *quo ordine in adornandis in Prophetas Commentariis processerit?* 420
Hillus *(Guilielmus) emendatus.* 26
Hire. *V.* La Hire.
Historia *Paradisi illustrata.* 31. sq.
schismatis in Ecclesia orti ex contentione inter Romanos & Constantinopolitanos Præsules, de prærogativa Oecumenicæ potestatis. 354. sq.
Hominis *ac reliquorum animalium diversa natura.* 237
actiones omnes & passiones quomodo ad Deum referendæ? 552
Hominum *facies cur adeo dissimiles?* 237
Homo *assimilandus Deo per perfectionum Divinarum imitationem.* 549
Horatius *illustratus.* 561. 538
Horologia *oscillatoria, mensuram temporis justius ipso Solis motu exhibentia.* 141
Horologiorum *oscillatoriorum cautiones.* 370
Hotomannus *notatus.* 116
Hottingerus *notatus.* 164
Huetii *erga dissentientes circa Religionem moderatus animus.* 114

Huge-

Hugeniana *theoremata Logarithmica lineæ demonſtrata.* 149
Luminis unda quomodo conſtruenda? 261
Humida *& ſicca, humilia & elevata loca muniendi ratio.* 495
Hydrophobia *ex ira.* 456
Hydropis *pectoris cauſa.* 329
cura. 330
Hymnis *Deos celebrare inter præcipua Græcorum certamina.* 459
Hyperbolæ *quadratura per Trajectoriam.* 150
Hyperbolarum *infinitarum in plano deſcriptio.* 273
Hyperbolici *ſpatii quadratura.* 152

JAcobi *Patriarchæ familia, quæ cum eo in Ægyptum deſcendit, quot fuerit perſonarum?* 64. ſq.
Janſenii *& ejus ſequacium propoſitiones XXXI ab Alexandro VIII damnatæ.* 178
Jejuniorum *in Eccleſia uſus ſubinde immutatus.* 411
Jejunium *Quadrageſimale cum Antepaſchali non commiſcendum.* 129
Ignatii *Epiſtolæ ſpuriæ.* 128
Ignis *Solaris a culinari differentia.* 317
Ignorantia *invincibilis, num rationem voluntarii tollat, an excuſet a peccato?* 178. 179
Illuminationes *objectorum in qua ratione?* 450
Imago *Dei in quo conſtiterit?* 35
De Imitatione Chriſti *libri quis auctor fuerit?* 299. ſq.
Immortalitas *animæ humanæ aſſerta.* 251
Imperatores *Romano-Germanici Patroni quidem, & Advocati Eccleſiæ, at nulla obedientia Pontificibus ſubjecti.* 349
Imputatio *actionum moralium num tollatur, licet quis voluntati libertatem deneget?* 238
Inceſſus *lineæ ſuper lineam triplex explicatus.* 10
Per Indulgentias *Pontificias ſublatus Pœnitentiæ publicæ in Eccleſia uſus.* 411
Infidelium *omnia opera num ſint peccaminoſa, quia ex fide non procedunt?* 178. 179
Infinitorum *analyſis defenſa.* 267
Inflammationem *oſſa patiuntur.* 57
Inflammationis *oſſium cura.* 57
Inghiramius *notatus.* 312
Inteſtini *ilei portio ſphacelo corrupta & deperdita, ſalva ægræ vita.* 265
jejuni glandulæ. 145
Inteſtinorum *tunica celluloſa.* 146
Johannes *VIII num Papiſſa dictus?* 438

Johannes Sarisburienſis *notatus.* 394
Ad Johannis Parvi *cauſam ſpectantia Acta junctim edita.* 290. 301
Joſephi *de Chriſto teſtimonium vindicatum.* 502
Joſephus *excuſatus.* 32
cum Tacito conciliatus. 112
explicatus ac defenſus. 307
cur oracula de Chriſto accommodaverit Veſpaſiano? 503
cur agnitis Chriſti miraculis Chriſtianam tamen religionem non fuerit amplexus? 504
Jovis *a Luna occultatio obſervata.* 445
Saturni & Mercurii luminis comparatio. 445
Iridis *colores quomodo producantur?* 62
Irregularia *loca muniendi methodus nova.* 18
Iſidori *Hiſpalenſis Fragmentum in linguam Theotiſcam converſum.* 327. ſq
Islandica *Grammatica Runolphi Jonæ illuſtrata.* 104
Itineris *longitudinem rotarum converſiones non ſatis fide menſurant.* 12
Judaica *excommunicatio num fuerit pœna Eccleſiaſtica an Politica?* 132
Judaicorum *Annalium in Libris Regum cum antiquiſſimis variarum Gentium monumentis convenientia.* 500
Judas *proditor num ab Euchariſtiæ uſu excluſus fuerit?* 77
Junii (*Adriani*) *Elogium.* 210
Junius (*Franc.*) *notatus.* 99
laudatus. 109
Juris *Publici Corpus magnum ab Adamo Cortrejo edendum.* 30
Naturalis adæquatum fundamentum. 238
Communis & Saxonici Differentiæ. 530
Jurisprudentiæ *Syſtema novum.* 232
Divinæ Thomaſianæ emendatio. 236. ſq.
Jus *Naturale etiam reſpectu Dei immutabile.* 238
Juſtini *Apologia ſecunda non Antonino Pio, ſed Marco Aurelio oblata.* 129
Juvenalis *illuſtratus.* 530

LAbbeus *notatus.* 325
Lacte *podagra victa.* 124
Lactis *cum in podagra ut inſtituenda?* 125
ſubſtantia quæ? 127
uſus. 127
uſus in arthritide recidivas non infert. 127
ventriculi debilitatem & par-

& partium languorem non inducit. 127
La Hire *circa rationes denſitatum aëris notatus.* 257
La Hire *Tabulæ obſervationibus Aſtronomicis probatæ.* 320
Lambergii *Comites, olim Rittersbergii.* 188
Lampſacena *Synodus A. 364 num orthodoxa?* 241
Lamy *(Bernhardi) Introductio ad Scripturam S.* 382
In Lapidibus *piſces exſiccati.* 367
Lapidis *Philoſophici poſſeſſoris cujusdam fatum.* 185
Lardum marinum *quid?* 53
Latii *Veteris deſcriptio.* 310
Lazius *notatus.* 422
Legionis *Thebæorum martyrium exploſum.* 308
Leibnitianæ *analyſeos præſtantia vindicata.* 442
hypotheſeos Planetariæ inſignis commoditas. 446
ratio uberius explicata. 446. ſq.
In Leopoldum *Cæſarem Oratio Panegyrica.* 478
Lex cum Societas 69 ff. pro Socio, *illuſtrata.* 115
Africani Frater a Fratre, 38. ff. de Condict. indebiti *illuſtrata.* 116
50 ff. de aequ. vel omitt. hæred. *illuſtrata.* 476. ſq.
Lexici *realis nova editio laudata.* 92
Lexicon *Belgicum novum.* 136
omnium Religionum. 139
Libertas *hominis aſſerta & explicata.* 549. ſq.
Libræ *æquilibrii centri longitudine infinitæ inventio.* 153
Librorum *veterum Septentrionalium, qui in Angliæ bibliothecis aſſervantur, catalogus.* 193
Regum *in Scriptura S. convenientia cum antiquiſſimis variarum gentium monumentis.* 500. ſq.
Lineæ *ſuper Lineam inceſſus triplex explicatus.* 10
Logarithmicæ Theoremata Hugeniana demonſtrata. 149
in ſpiralem contractæ ſpatium non eſt dimidium explicatæ. 151
Trochoidis geneſis. 12
Locuſtæ *fuerint an coturnices, quibus Iſraelitæ in deſerto cibabantur?* 307
Logarithmi *novi Arithmeticæ binariæ.* 369
Logarithmicæ *Spiralis inſignes proprietates.* 44
lineæ Theoremata Hugeniana demonſtrata. 149
in ſpiralem contractæ ſpatium non eſt dimidium explicatæ. 151
Logica *Sacra Sal. Glaſſii.* 48

Lumen

Lumen *corporum ſpecularium triplex refractivum, reflexivum & quaqua verſum diffuſum, hujusque experimentum.* 63

Luminis *unda Hugeniana quomodo conſtruenda?* 261

tractus in Ceto & Eridano obſervatus, pro cauda Cometæ habitus. 319

tractus paulo ante Solis ortum ad Horizontem ortivum perpendicularis obſervatus. 320

Saturni, Jovis & Mercurii comparatio. 445

A Luna *Jovis occultatio obſervata* 445

Lunæ *eclipſis a Penumbra Telluris obſervata.* 320

anni 1703 *phænomena notabilia.* 444

Lupus, *ſermonis A.* 1009 *ad Anglos habiti Auctor, quis fuerit?* 195

Lutheri *(Martini) memoria nummis aureis & argenteis decorata.* 331

MAbillonii *Regulæ Diplomatum veterum genuinorum a ſpuriis diſcernendorum ſub cenſuram vocatæ.* 198. 199

explosæ. 284

de Re Diplomatica Libri ab Auctore ipſo partim confirmati, partim emendati. 360. 361

Machinarum *bellicarum apparatus.* 451

In Machinis *partium affrictus ope Analyſeos & Geometriæ ad accuratum calculum revocandus.* 446

Macularum *Solarium obſervationibus confirmatus Solis motus vertiginis.* 320

Magi *num tres fuerint, qui poſt Chriſtum natum in Judæam venerunt?* 75

Magliabechii *(Antonii) Elogium.* 327

Maimburgius (*Ludovicus*) *refutatus.* 357

Mala, *quæ humanum genus premunt, num tollant providentiam divinam?* 251. ſqq.

Malum *proprie quid?* 513

Marcellini *Presbyteri & Petri Exorciſtæ, S.S. Martyrum, Baſilicarum, tum olim in via Lavicana, tum intra urbis Romæ mœnia conditarum deſcriptio.* 281. ſeq.

B. Maria *num virginitatis votum ſuſceperit?* 75

Virgo num immaculata? 181

Mariana *Hiſpanicarum rerum ſcriptor notatus.* 436

Mariani *editio Hieronymi reprehenſa.* 418. 419

Marlboroughii *Ducis victoria, ad agrum Blindheimenſem carmi-*

carmine a Josua Barnes celebrata. 460
Martialium *medicamentorum usus.* 144
Martini *Rom. Pont. A. 655. defuncti fata.* 434
Martyrii *Legionis Thebæorum veritas sub examen vocata.* 308
Materia *quid?* 5
S. Maximi *Monothelitarum adversarii fata.* 434
Mechanica *Medicinæ theoria delineata & emendata.* 5
Medicinæ *Theoria mechanica delineata & emendata.* 5
Medullæ *ossium usus.* 161
Membranarum *in vasis differentia.* 399
fœtus descriptio. 527
Mensa Iliaca, *celebre cimelium hodieque Augustæ Taurinorum superstes.* 121
Menstruus *fluxus a fermento dependet.* 7
sanguis per glandularum vaginalium vesicularium vascula excretoria excernitur. 8
cur ante pubertatis annos non prorumpat? 8
cur supprimatur in vetulis? 9
Merckliniana *memoria.* 456
Mercurialium *efficacia unde?* 144
Mercurii *gravitas specifica a calore & frigore variabilis.* 439
Mercurii, *Jovis & Saturni Luminis comparatio.* 445
Sub Merovingis *& Carolovingis Gallorum Regibus scripta autographa num ad nostra tempora servari potuerint?* 285
Μεσοπεντηκοστὴ *quale olim Festum?* 435
Messias *duos, miserum alterum, alterum victorem, commenti Rabbini.* 503
Methodus *nova muniendi loca irregularia.* 18
generalis inveniendarum Tangentium. 150
inveniendi radios Evolutarum, Tangentes, Quadraturas & rectificationes plurimarum curvarum. 267
generalis describendi Parabolas. 272. 274
Mischna *quod Judæis, id Mohammedanis Sunna.* 164
Mohammedani *num statuant, unumquemque in sua Religione salvari posse?* 165
Mohammedica *Religio a calumniis quorundam vindicata.* 162
Molerii *(Jo. Baptistæ Poquelin) Comici Galli vita.* 82
Monotheletarum *hæresis quando orta?* 347. sq.
Monstrum *humanum biceps.* 39
Montium *glacialium Helvetiorum*

rum deſcriptio. 456
Morales *propoſitiones XXXI Janſeniſtarum ab Alexandro VIII damnatæ.* 178
Morgengaba *pretium in manu dicta.* 427
Morinus *(Stephanus) refutatus.* 401. 403
Mors, *quam Protoplaſtis Deus minatus eſt, qualis?* 39
Mortariorum *effectus.* 453
Moſaica *Hiſtoria Paganis etiam cognita.* 505
cum antiquiſſimis Gentilium fabulis comparata. 505. ſq.
Moſaicorum *librorum antiquitas aſſerta.* 498
Divinitas. 499
Moſcoviæ *præſens ſtatus.* 413. 416
Moſcua *urbs pro Babylone Anti-Chriſti ſede maligne venditata.* 93
Moſes *cum Stephano conciliatus circa familiam Jacobi, quæ cum eo in Ægyptum deſcendit.* 64. ſq.
Moſckoe - Strom *ſeu Maal-Strom deſcriptio.* 456
Motus *projectorum ut contingat?* 141
corporum determinatio. 312
ſuper plano inclinato ratio nova. 313
Sphæræ & partium ejus. 312
Motuum *Terræ Theoria nova.* 365
Movendi *corporis velocitas ut invenienda?* 141
Mulieres *Genuenſes ad ſacrum bellum in Paleſtinam olim profectæ.* 119
Muſæum *Amboinicum.* 49
Muſicæ *Syſtema novum.* 270
Mutus *a nativitate, ſub eo ſtatu cogitationum de Deo expers.* 366

NArthex *quæ pars Templi?* 131
Naſi *meatadm o ris cavum, nunc geminus, nunc ſimplex eſt.* 146
glandulæ ex mero arteriarum contextu reſultant. 146
Nathanael *Apoſtolus Bartholomæus.* 76
Nazaræorum *Hæreſis.* 128
Neſtorianæ *controverſiæ hiſtoria.* 342. 343
Neſtorius *num duas in Chriſto perſonas ſtatuerit?* 244
Newtoni *Optica.* 59. ſq.
S. Nicetas *& Niceas male, etiam in Martyrologiis, diſtincti.* 337
Nili *oſtia hodie quinque.* 543
Novarienſe *Muſeũ a Lazaro Auguſtino Cotta expectandum.* 68
Numiſmata *Domus Saxonicæ lineæ Albertinæ.* 19
lineæ Erneſtinæ. 302
Anglo-Saxonica & Anglo-Danica Andreæ Fountaine.

taine. 109
Numiſmata *ad cultum Deæ Sanitatis pertinentia illuſtrata.* 154. ſq.
antiqua Suecica illuſtrata. 120. ſq.
aurea argenteaque in memoriam Martini Latheri aliorumque cuſa. 331
Argentea Farneſiani theſauri. 427. ſq.
Nummi *Spintrii Tiberiani qui?* 536. ſq.
Nummis *alios exagitare num olim apud Romanos moris fuerit?* 537
Nutritio *qui fiat?* 398
OBjectorum *illuminationes in qua ratione?* 450
Obſervationes *Cometæ anni 1698 & 1702.* 320
Eclipſis Solaris anno 1706, 12 Maji. 335
Occultatio *Jovis a Luna obſervata.* 445
Oceanus *fontium & fluviorum parens.* 545
Octaviæ, *Fabulæ Romanenſis, Elogium.* 334
Oculi *tunica uvea non habet fibras circulares.* 441
Oecolampadii *in honorem cuſum numiſma.* 333
Oeconomia, *formula fidei in gratiam Monotheletarum compoſita.* 436
Oecumenici *Epiſcopi titulum qua contentione alter præ altero ſibi vindicarint, Romanus & Conſtantinopolitanus Præſules?* 354. ſq.
Olaus *Sueciæ Rex unde Skautkongr cognominatus?* 122 (222)
Onuphrius *Panvinius notat.* 154
Opii *effectus unde deducendi?* 144
Optica *Newtoni.* 59. ſq.
Opus *ex ſolo intuitu cæleſtis gloriæ obtinendæ profectum, num peccaminoſum?* 178. 179
In Orientem *facti itineris Pauli Lucæ Deſcriptio.* 181
Os *occipitis poſticæ capitis regioni inſtar laminæ impoſitum in Caſtore.* 440
Oſcillatoria *horologia, menſuram temporis juſtius ipſo Solis motu exhibentia.* 141
Oſcillatoriorum *horologiorum cautiones.* 370
Oſſa *patiuntur inflammationē.* 57
ſpiritibus acidis & oleis acribus tractari non debent. 58
tarſi in unum coalita & in ſubſtantiam molliorem mutata. 146
Oſſis *ſacri vertebræ cavitate carent.* 146
Oſſium *morbi.* 56
generatio. 56
textura. 57. 161
inflammationis cura. 57
abſceſſus. 58

Ossium *caries quid?* 58
morborum cura. 156
nutritio. 161
Ovula *ut ab hydatidibus testiculorum differant?* 525
Ovuli *muliebris anatome.* 147
Ovulorum *humanorum descriptio.* 525
Ovulum *non totum sed contentum ejus ad uterum defertur.* 147
non continet prima omnium subsequentium stamina. 525
ut ab ovario separetur? 526
per tubas Fallopianas ad uterum defertur. 526

PAgi *(Antonius) notatus.* 133
Pagi *(Antonii) Vita & Elogium.* 110. sq.
Pagi *(Franciscus) quid præstiterit in Critica Historico-Chronologica patrui Antonii?* 112
Palamedes *belli Trojani scriptor.* 3
Pallii *dignitas.* 204. 205
Palpebras *tres habet Castor.* 441
Panvinius *(Onuphrius) notatus.* 311
laudatus. 326
Papias *num pro discipulo Johannis & Martyre agnoscendus?* 129
Parabolas *describendi generalis methodus.* 272. 274
Paradisi *Historia illustrata.* 31. sq.
situs. 32. 38
Num Παρεσις *solum, non* ἄφεσις *peccatorum in Veteri Testamento obtinuerit?* 228
S. Paterii *Expositio Veteris & Novi Testamenti nunc demum integra edita.* 395
Patinus *notatus.* 154
Pauli *effigies cur ad dextram Petri subinde collocata deprehendatur?* 204. sq.
Paulinus *quo sensu Romam appellaverit Babylonem?* 338
Pearsonii *(Joannis) Notæ in Lexicon Suidæ.* 2
Pro Peccato *originis num homo per totam vitam agere debeat pœnitentiam?* 178. 180
Pelagii *diversi non inter se confundendi.* 339
Pelagius *hæreticus ab aliis ejusdem nominis distinctus.* 243
Pendulorum *phænomena quædam.* 370
Pensionum *Ecclesiasticarum origo.* 344
A Penumbra *Telluris observata eclipsis Lunæ.* 320
Perorando *exercitationis exemplum.* 211
Petavius *notatus.* 243
Petri de Alliaco *Vita.* 297
Petrus *num Romam venerit?* 78

Philip-

Philippus IV *Rex Hiſpaniæ lo quendi mire parcus.* 121
Philoſophumena, *quæ Origenis ſub nomine circumferuntur, quem auctorem habuerint?* 407
Phoſphorus *barometri Bernoulliani ventilatus.* 263
Ad Phyſicam *veram Introductio.* 140
Pictor *excellens quis?* 173
Pignoris *luendi jus num ſit meræ facultatis?* 116
Piſani *Concilii tempore ſchiſmatis Hiſtoria.* 295
Piſces *exſiccati in lapidibus.* 367
Piſon *& Gihon fluvii Paradiſi.* 33
Placæus *(Joſua) notatus.* 37
Planetariæ *hypotheſeos Leibnitianæ inſignis commoditas.* 446
ratio uberius explicata. 446. ſq.
Planetæ *centrifugus conatus duplex.* 447
Platonica *dogmata cum Moſaicis comparata.* 498
Pluviæ *num ſufficiant ad generanda omnia fluvia?* 543
Ex Pluvialibus *aquis fontium origo impoſſibilis.* 364
Podagra *lacte victa.* 124
Podagræ *cauſæ.* 126
Ex Pœnitentia *male ſacramentum factum.* 412
Pœnitentiæ *qualis diſciplina in Eccleſia primitiva Chriſtiana fuerit?* 409
Poetarum *Ferrarienſium Hiſtoria.* 68
Poeticæ *olim Anglo-Saxonicæ quæ ratio?* 100
Poeſis *Germanica a neglectu menſuræ ſyllabarum vindicata.* 101
Polycarpi *ad Philippenſes Epiſtola probata.* 128
Polypus *cordis.* 441
Pontificatus *in Eccleſia Romana anni quo tempore non a die consecrationis Epiſcopalis, ſed electionis cœperint numerari?* 113
Pontificiæ *Sedis Avenionem translatio cauſa magni illius in Eccleſia ſchiſmatis.* 291
Portiones *quid?* 5
Portus *(Æmilius) notatus.* 1
Præadamitæ *refutati.* 34
Praxeos *Clinicæ Exemplaris Compendium.* 529
Precum *Primariarum jus Imperatoribus ſine prævio conſenſu Pontificum vindicatum.* 348
Presbyterianorum *hæreſis num conficta fuerit, an vere exſtiterit?* 346
Princeps *litterarum ſtudia averſatus quomodo dextre inſtitui poſſit?* 117. ſq.
Principia *Chymica quid, & quæ?* 318
Priſmatum *ope colores quomodo pro-*

producantur? 62
Probabiliſmus *in Morali Doctrina cum ſtudio examinatus.* 373.376
a Scholis Societatis Jeſu nec primum inventus, nec adoptatus. 374
Probabilitatis *legis cum probabilitate libertatis varius concurſus.* 374
Problemata *primi Mobilis.* 323
Problematis *de inventione angulorum trianguli Sphærici datis tribus lateribus facilis ſolutio.* 322
De Prometheo *fabula unde orta?* 505
Proſper *Aquitanicus fueritne Epiſcopus?* 345
Protevangelium *contra Sociinianos vindicatum.* 37
Protoplaſtorum *peccatum.* 36
Pruſteus *(Jacobus) notatus.* 247
Publicani *apud Judæos num fuerint Ethnici?* 76
Pulſuum *arteriæ numerus gradui caloris ſanguinis non eſt proportionalis.* 366
Pulveris *pyrii materia, præparatio, bonitas, proprietates, vires.* 451
effectus. 316
fulminantis compoſitio, actio etiam ſurſum verſus. 452
Pupillæ *dilatatio & conſtrictio unde?* 441
Pyrorum *anatome.* 161

Quadratura *hyperbolæ per Tractoriam.* 150
Quadraturas *plurimarum Curvarum inveniendi methodus.* 267

Radii *Solaris luminis naturæ diverſæ.* 60. ſq.
Radiorum *Solis diverſa reflexibilitas & refrangibilitas.* 61
viſivorum atmoſphæram trajicientium curvatura. 256. ſq.
Raphael *Urbinas a criminationibus aliorum vindicatus.* 172
Rationi *obſequendi quæ in homine obligatio?* 551. 552
Rationis *cum Scriptura convenientia.* 547
in homine vis. 551
Rebhanii *(Nicolai) Hiſtoria Eccleſiaſtica Iſenacenſis manuſcripta.* 303
Redemptor *humani generis neceſſario* θεάνθρωπος. 80. 81
Reflexibilitas *& refrangibilitas radiorum Solis diverſa.* 61
Reflexionis *cauſa.* 63
Refractionum *Aſtronomicarum difficultas.* 256
Refrangibilitas *& reflexibilitas radiorum Solis diverſa.* 61
Reineſius *notatus.* 4. 446
Reiſeliana *Memoria.* 456
Renaldinus *notatus.* 153
Renum *vervecinorum figuræ.* 148
Ribium *anatome.* 161

Riche-

Richelius *Cardinalis comparatus cum Cardinali Ximenio.* 85
Romanenſes *Fabulæ unde dictæ?* 333
Romani *Pontificis in Gallia auctoritas valde circumſcripta.* 167
ſupra Concilia auctoritas aſſerta. 181
Romanis *Pontificibus Oecumenicæ nomenclationis & poteſtatis prærogativa a Conſtantinopolitanis dubia reddita.* 354
Rotarum *converſiones longitudinem itineris non ſatis fide menſurant.* 12
Rudolfinarum *Tabularum errores circa motum Saturni eorumque cauſæ & correctio.* 444. ſeq.
Rufinus, *Origenis ſectator, Siricio Papæ probatus.* 338
Runarum *in Anglia olim uſus.* 194
in Septentrione interitus 123
Runica *litteratura exculta.* 104
Rysvicenſis *Pacificationis Articulus illuſtratus.* 30

SAbæorum *antiquitas incerta.* 306
De Sabbathi *moralitate diſſenſio inter Theologos Proteſtantes.* 277-281
Sacerdotum *apud Ægyptios ordines.* 540
Sacramentorum *Liber, qui inter Gregorii M. Opera exſtat, variis auctoribus debetur.* 391
Sadducæi *num Moſis tantum libros ſuſceperint?* 76
Salia *in corpore peccantia ut corrigenda?* 7
Salis *Theoria.* 318
acidi natura. 318
urinoſi natura. 318
Salivales *glandulæ Caſtoris.* 441
Salium *fixorum volatiliſatio.* 318
Saltationum *diverſa genera characteribus delineari cœpta.* 119
Salus *unice per Chriſtum obtinenda.* 79. ſeq.
Samaritarum *hodierni Pentateuchi ſumma antiquitas.* 499
Sancti *num colendi?* 178. 180
Sanctis *qualis cultus præſtari in Eccleſia Romana ſoleat, illuſtri exemplo oſtenſum.* 175. ſq.
Sanguinis *motus ad venas ut fiat?* 143
Sanitati *Deæ quis cultus apud Gentiles exhibitus?* 154
Sarcophagus *marmoreus Probi Anicii in templo Vaticano illuſtratus.* 202
Saturni *motuum correctio.* 445
Jovis & Mercurii luminis comparatio. 445
Saxoniæ *Ducum lineæ Erneſtinæ Jo. Friderici, Jo. Caſimiri, Jo. Erneſti etc. Numismata.* 302

burgenſis & Vinarienſis controverſia de Præcedentia. 304
Saxonicæ *linguæ veteris in Anglia tres epochæ ac dialecti.* 98
Saxonicum *Nummophylacium.* 19. 302
Sceptrum *a Judæis quando primum ablatum, juxta Geneſ. XLIX. 10.?* 74
Schelſtratenus *notatus.* 129
Schismatis *in Eccleſia Romana morte Gregorii XI oborti Hiſtoria.* 201. ſeq.
Schlichtingius *(Jonas) refutatus.* 233
Schynvoet *(Simonis) ſtudium in adornando Rumphii Muſeo Amboinico.* 50
Scripturæ *S. loca illuſtrata*
Gen. IV. 6. - - 483
V. 32. - - 484
XV. 5. - 484
XVII. 5. 15. - - 484
XLVI. 26. 27. - 65
XLIX. 16. - - 74
Deuter. X. 22. - 65. 66
XXIII. 3. - 66
Joſ. XIV. 15. - - 39
Job. XL. 12. - - 405
Pſalm. LXX. 10. - 485
Eccleſ. VII. 16. - 485
Eſa. VII. 14. - - 420
VIII. 20. - 486
Dan. II. 44. - 94
VII. 3. ſqq. - 94
IX. 24. - 94
Matth. III. 9. - - 486
XI. 19. - 487
XXVII. 52. 53. 489
Marc. III. 21. - - 76
Act. VII. 14. - 65. 66
Rom. III. 25. - 228. 487
1. Cor. V. 5. - 131
2. Theſſal. II. 3. ſqq. 94
1. Joh. IV. 3. - 93
V. 16. 17. - 488
Hebr. I. 10. 11. - 234
III. 1. - - 488
VI. 4. 5. 6. - 489
VII. 22. - - 228
Scriverii *(Petri) in Juvenalem notæ manuſcriptæ.* 521
Scythæ *Monachi unum ex Trinitate paſſum in carne dicentes defenſi.* 347
Secantium *arcus ex aliis compoſiti, formula generalis.* 261. ſq.
Secretio *qui fiat?* 399
Seldenus *(Joannes) notatus.* 198
Semen *ipſum uterum ingreditur.* 147
Seminis *non ſubſtantia craſſa, ſed ſola ſpirituoſa ad ovulum penetrat.* 527
Senſibus *quando fidendum?* 288
Septentrionalis *literaturæ antiquæ Theſaurus* 97
Septentrionalium *linguarum veterum utilitas demonſtrata.* 105. ſq. 198
Septuagintaviralis *S. S. Bibliorum*

rum Verſionis calculorum inconſtantia. 509. ſq.
Sergius II. *Rom. Pont. num Os porci antea dictus?* 438
Seriei *infinitæ terminorum proportionalium quantitas.* 152
Seroſitas *nimia ut corrigenda?* 7
Serpens *in paradiſo qualis?* 36
Servi Servorum *titulus a Romanis Pontificibus uſurpatus.* 390
Serum *ſanguinis pſeudo-membranas conficit.* 146
Siberi *(Adami) carmina in honorem B. Lutheri & Melanchthonis.* 333
Sigonius *notatus.* 311. 436
Sileſia *Togata, doctorum Elogia complectens.* 350
Sinus *laterales ſimpliciores ſunt longitudinali.* 219
longitudinalis glandulæ. 265
falciformis deſideratur in Caſtore. 440
Socinlani, *meritum Chriſti negantes, refutati.* 79. 81
Solaris *luminis radii naturæ diverſæ.* 60. ſq.
color candidus unde componatur? 62
Solares *maculæ imminutione non quantitatis, ſed obſcuritate diſparent.* 320
Solis *radiorum reflexibilitas & refrangibilitas diverſa.* 61
motus pertiginis quantus, macularum Solarium obſervationibus confirmatus. 320
Solis *longitudo aſcenſioni rectæ ubi æqualis?* 444
Solimanni II *Imperatoris Turcici Vita.* 206
Sorborum *anatome.* 161
Spanhemii *(Ezechielis) Elogium.* 113
Spatia *infinite longa quando finiti quantitatem adæquent?* 152
Specularium *corporum lumen triplex, refractivum, reflexivum & quaquaverſum diffuſum, hujusque experimentum.* 63
Sphæræ *& partium ejus motus.* 312
Spina *ventoſa quid?* 58
Spinoſa *refutatus.* 547. 548
Spiralis *Logarithmicæ inſignes proprietates.* 44
Spiralium *linearum ad ſummum faſtigium evectio.* 442
Stannum *tormentis minime idonea materia.* 452
Stapetis *membranulæ arteriis conſitæ.* 146
Stella *marina Rondeletii, hodiernis Caput Meduſæ.* 51
Stephanus *Protomartyr, cum Moſe conciliatus, circa familiam Jacobi, quæ cum eo in Ægyptum deſcendit.* 64
Stoici *num reſurrectionem ſtatuerint?*

rint? 407
Stuartorum, *Scotiæ Regum, ſtirpis legitima origo aſſerta.* 363
Sturmius *notatus.* 153
Submerſi *moriuntur ſine potu aqua.* 168
Suburra *vicus urbis Romæ.* 282
Succinum terreſtre *quale?* 54. 55
Suecica *antiqua numiſmata illuſtrata.* 120. ſq.
Suenonis, *cognomine* furcatæ *barbæ, Regis Daniæ nummus illuſtratus.* 122
Sueones, *ſeu Suedi, olim Suevi quoque ut & Sithæ ſeu Scythæ dicti.* 120. 121
Suidæ *Lexici variæ editiones.* 1. 4
editio Küſteriana laudata. 2
De Suidæ *Lexico judicium.* 4
Suidas *emendatus.* 2. ſq.
Sulphurearum *particularum abundantia in corpore ut corrigenda.* 7
Sulphuris *communis analyſis Chymica.* 367. ſq. 442
Sunna *Mahomedanis idem, quod Miſchna Judæis.* 164
Surdo *ut auditus reſtitutus fuerit?* 366
Sylveſtres *fructus num ad ſylvæ dominum, an ad eum, qui in ea venandi & foreſtæ jure gaudet, ſpectent?* 532
Synedriorum *apud Ægyptios quæ olim ratio?* 540
Syneſius, *licet heterodoxus, cur Epiſcopatui admotus?* 340
TAbulæ *Dni. de La Hire obſervationibus aſtronomicis probatæ.* 320
Tachardi *(Guidonis) Lexicon Latino-Gallicum notatum.* 137
De Taciti *editione Ryckiana judicium.* 113
Tacitus *illuſtratus.* 103
cum Joſepho conciliatus. 112
Tangentium *inveniendarum methodus generalis.* 150
arcus ex aliis compoſiti, formula generalis. 361. ſeq.
Termini *infiniti quando finiti quantitatem adæquent?* 152
Terminorum *Geometrice proportionalium aggregata.* 151
Terræ *motuum Theoria nova.* 365
Teſtamenti *Novi Fidelium præ Fidelibus Veteris prærogativa.* 123
Veteris patres num promiſſionibus ſpiritualibus fuerint deſtituti? 228
Novi Canon aſſertus. 502
Thebæorum *Legionis Martyrium explosum.* 308
Theotiſca *verſio Harmoniæ Evangelicæ.* 327
Thermometrum *novum.* 315. 366
Thomas a Kempis *num auctor libri*

libri de Imitatione Christi? 299. sq.
In Thorace *ventriculus, lien & hepar reperta.* 171
Thrimsa *quod olim monetæ genus apud Anglos?* 199
Thuani *Elogia denuo in linguam Gallicam vertenda & amplificanda.* 208
Titulorum *nomine cur sacræ ædes affectæ.* 129
Tonitru *pulveris pyrii species est.* 316
Tormentis *stannum minime idonea materia.* 452
Tormentorum *ornatus non necessarius.* 452
materia homogenea optima. 452
conditiones & tractio. 453
calibra major esse debet diametro globi. 453
De Tractoriam *quadratura hyperbolæ.* 150
Tractus *luminis a Sole ortivo & occiduo procedens ad Horizontem perpendicularis observatus* 320
luminis in Ceto & Eridano observatus pro cauda Cometæ habitus. 319
De Traun *Comitis Ottonis Honorii vita.* 491
Tridentinum *Concilium cur in Actis Concilii d. 4. Dec. anni 1563, in bulla vero Pii IV. d. 26. Jan. an. 1563. finita dicatur?* 426
Triglandi *(Jacobi) Vita.* 489
Trigonometria *plana & sphærica demonstrata, problematibusque instructa.* 322
Trinitatis *mysterium num in Novo Testamento demum innotuerit?* 228
Trophimus *Arelatensis in seculum tertium rejectus.* 78
Tutores *immobilium possessores num a satisdatione liberentur?* 116

VAlentinianus *num duas simul uxores habuerit?* 242
Valesius *notatus.* 346
Vandalicum *Glossarium a Joh. Philippo Palthenio promissum.* 329
Vapores *aeris vibrationes pendulorum variant.* 371
Vassallus *unde dictus?* 104
Vaticani *Templi Romæ dignitas & veneratio.* 202
Vau conversivum *Ebræorum quid proprie?* 404
Venarum *pulsus in palpitatione cordis.* 441
Ventriculus, *lien & hepar in thorace reperta.* 171
Vesica *urinaria supra os pubis feliciter in ischuria perforari potest.* 266
Vestimenta *& calcei Ismaelitarum* in

in deserto non detriti. 485
Ughellus *notatus.* 325
Vieussenius *notatus.* 148
Vita *hominis triplex.* 518
Vitæ *longævitas ut acquirenda?* 518
diuturnitatis primævæ & hodiernæ causæ. 518
Vitri *colorum rationes.* 62. sq.
Vitrum *pro observandis Eclipsibus utile quomodo aptandum tuboque applicandum?* 268
Unda *luminis Hugeniana quomodo construenda?* 261
Ungues *adorati.* 53
Urachus *in fœtu humano urinam ad allantoidem deponit.* 265
Urina *per umbilicum reddita.* 265
De S. Ursulæ *& undecies mille virginum martyrio fabula un de orta?* 309
Uteri *in gravida Anatome.* 147
post coitum conspectus. 147
WAgensеilii *(Jo. Christophori) Vita & Obitus.* 45
Wenceslaus *Imperator aliquandiu in castro Wildpergensi a fratribus Stahrenbergiis detentus.* 187
XEnodochium *pro eruditis pauperibus Romæ a Jo. Ciampino conditum.* 68
Ximenius *Cardinalis comparatus cum Cardinali Richelio.* 85
L'YQuetaia *est scrophularia aquatica magna.* 266
ZInzendorffiorum *Comitum antiqua in Austria sedes.* 188
Zosimi *Romani Pontificis inconstantia in causa Pelagiana.* 341
Zosimus *vindicatus.* 337

ERRATA.

Pag. 151. l. 22 post *proportionalium*, lege *æquemultorum.* P. 270. l. 3. pro *sustendere* lege *subtendere.* P. 290. l. 29. pro *schismati* lege *schisma.* P. 426. l. 1. deleatur *a.* P. 496. l. 21, post *nempe jam*, lege, *vergente seculo decimo sexto.*

BIBLIOTE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google